

Aluevaltuusto

Kokousaika 14.11.2023 klo 16:00 - 19:03

Kokouspaikka Scandic Laajavuori, Jyväskylä

Jäsenet

Nimi

Lisätiedot

x Kokko Jani puheenjohtaja
x Paloniemi Aila 1. varapuheenjohtaja
x Luoma-aho Janne 2. varapuheenjohtaja
x Aalto Touko
x Ahola Lotta
x Aula Maria Kaisa
x Autere Anna-Kaarina
x Forsgren Bella
- Garedew Kaisa
x Vuori Jouni, varavalt.
x Haaparanta Jukka
x Halttunen Jari
x Heikkinen Maarit
x Hirsjärvi Irma
x Honkonen Petri,
poistui klo 17.43 § 81
- Hovikoski Mervi
x Hovila Sari,
poistui klo 18.36 § 84
x Huikko Pekka
x Hyöky Elma
x Hyötyläinen Juha
x Hämäläinen Jukka
x Ingervo Sirkku
x Isomäki Kauko
- Isomöttönen Katja
x Peränen Elina, varavalt.
x Jetsu Kati
x Kalmari Leena
x Kankaanniemi Toimi
x Kautto-Koukka Leena
x Kiiskinen Kari
x Koikkalainen Emilia
x Kolula Marko
x Kytölehto Satu
x Kässi-Jokinen Saara
- Könttä Joonas
x Weijo Ilse, varavalt.
x Lahti Matias
x Lahtinen Merja
x Lajunen Heimo
x Lindell Leila
x Lumela Meri
x Martins Sirpa
x Mäkelä Tony

Allekirjoitettu sähköisesti

Terhi Simonen-Jokinen, Aluevaltuutettu 20.11.2023 — Marjakangas Pasi, 20.11.2023

Juha Suonperä, Aluevaltuutettu 20.11.2023

Aluevaltuusto

x Blom Jari, varavalt.
x Muotka Petteri
- Neittaanmäki Pekka
- Nissinen Eino
x Pakarinen Teemu, varavalt.
x Nykänen Jouko
x Parkkonen Kari
- Peltonen Tuula
x Vertainen Johanna, varavalt.
x Pernu Ilkka
x Pippuri Linda
- Pirttiniemi Riitta
x Jäntti Leena, varavalt.
x Poti Jorma
x Puolimatka Tapio
x Puro Markku
x Rajala Sanna
x Rantanen Riikka
x Savolainen Katri
x Silvast Tuomo
x Simonen-Jokinen Terhi
x Suonperä Juha
x Tiainen Eila
x Tirola Mikko
- Timperi Kati-Erika
x Heikkilä Johanna, varavalt.
x Tuovila Eetu
x Vanhala Mauno
x Vepsäläinen Hilma,
poistui klo 18.30 § 84
- Viitasaari Vilma
x Liukkonen Ari-Pekka,
varavalt.
x Visakorpi-Kemppainen
Marika
- Väyrynen Ville
x Piispanen Hannu, varavalt.
x Ylälehto Jani,
poistui klo 18.46 § 84
x Åkerman Arto

Muut läsnäolijat

x Tollet Jan	hyvinvointialuejohtaja
x Aalto Johanna	johtava lakimies
x Kaakkomäki Sari	hallintopalvelupäällikkö
x Kallimo Kati	toimialajohtaja, sotepalvelut
- Koponen Sanna- Riikka	vs. viestintäjohtaja
x Melville Tuija	viestintäpäällikkö
x Leppä Lasse	toimialajohtaja, konsernipalvelut

Aluevaltuusto

x Marjakangas Pasi hallintojohtaja
x Mensala Ville pelastusjohtaja

Pöytäkirjan allekirjoitus
ja varmennus

Jani Kokko
Puheenjohtaja

Pasi Marjakangas
Pöytäkirjanpitäjä

Terhi Simonen-Jokinen
Pöytäkirjantarkastaja

Juha Suonperä
Pöytäkirjantarkastaja

Pöytäkirjan tarkastus ja Pöytäkirja tarkastetaan viimeistään 17.11.2023, ja tarkastettu pöytäkirja nähtävillä olo muutoksenhakuohjeineen pidetään yleisesti nähtävillä Keski-Suomen hyvinvointialueen verkkosivulla hyvaks.fi 21.11.2023.

Kokousaika 14.11.2023 klo 16:00 - 14.11.2023 19:03

Kokouspaikka Scandic Laajavuori, Jyväskylä

Käsitellyt asiat

76 § Laillisuus ja päätösvaltaisuus	1
77 § Pöytäkirjan tarkastus	2
78 § Työjärjestyksen hyväksyminen	3
79 § Keski-Suomen hyvinvointialueen 09/2023 -neljännesvuosikatsaus	4
- Liite: Syyskuu 09/2023 neljännesvuosikatsaus	7
80 § Vuoden 2023 syksyn talousarviomuutokset	130
- Liite: Vuoden 2023 syksyn talousarviomuutokset	133
81 § Keski-Suomen hyvinvointialueen talousarvion 2024 lähetekeskustelu	140
- Liite: SDP ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu	144
- Liite: Vihr. ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu	146
- Liite: KD ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu	148
- Liite: Kesk. ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu	151
- Liite: Kok. ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu	153
- Liite: Vas. ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu	155
- Liite: PS ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu	159
- Liite: Vapaudenliitto ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu	163
82 § Ihmislähtöiseen Keski-Suomeen: sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset	166
- Liite: Järjestämisenlinjaukset_AV14112023	171
83 § Strategian toimeenpano-ohjelma, järjestämisen linjaukset: Ensihoidon palvelutasopäätös	194
- Liite 1: Ensihoidon palvelutasopäätös -luonnos	205
- Liite 2: Lausuntopyyntö pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä	227
84 § Strategian toimeenpano-ohjelma, järjestämisen linjaukset: Pelastustoimen palvelutasopäätös	230
- Liite 1: Lausuntopyyntö pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä_Keski- Suomen hyvinvointialue_15.6.2023	242
- Liite 2: Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi 2023	245
- Liite 3: Pelastustoimen palvelutasopäätös 2024-2027 luonnos	308

Kokousaika 14.11.2023 klo 16:00 - 14.11.2023 19:03

Kokouspaikka Scandic Laajavuori, Jyväskylä

Käsitellyt asiat

- Liite 4: Aluehallintoviraston lausunto Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätösluonnoksesta vuosille 2024–2027 LSSAVI/11285/2023	403
- Liite: Äänestysluettelo aluevaltuusto 14.11.2023 § 84	411
85 § Valtuustoaloite koskien mielenterveysstrategian valmistelua ja nuorten terapiatakuukokeilua	413
- Liite 1: Taustatietoja valtuustoaloitevastaukseen nuorten terapiatakuukokeilusta	417
- Liite 2: Aluevaltuustoaloite 4.10.2022 / Mielenterveysstrategian valmistelu ja nuorten terapiatakuukokeilu	438
86 § Aluevaltuuston kokoukset vuonna 2024	440
87 § Valtuutettujen aloitteet	442
- Valtuustoaloite ammatinharjoittamallin pilotoimiseksi Keski-Suomessa	443
Muutoksenhakuohjeet	445

Aluevaltuusto

§ 76

Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Selostus asiasta

Kirjallinen kutsu on toimitettu aluevaltuutetuille sähköpostitse 9.11.2023. Kokouksesta on tiedotettu yleisessä tietoverkossa hyvinvointialueen verkkosivustolla 9.11.2023.

Hyvinvointialueesta annetun lain 108 §:n mukaan aluevaltuusto on päätösvaltainen, kun vähintään kaksi kolmasosaa valtuutetuista on läsnä. Läsnä oleviksi katsotaan myös ne toimielimen jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti.

Läsnä olevien valtuutettujen lukumäärä selviää kokouksen alussa toimitettavassa nimenhuudossa.

Päätös ehdotus

Aluevaltuusto toteaa, että kokous on laillisesti kokoonkutsuttu ja päätösvaltainen.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja totesi, että nimenhuudossa paikalla oli 57 valtuutettua, 10 varavaltuutettua ja poissa 2.

Aluevaltuusto

§ 77

Pöytäkirjan tarkastus

Selostus asiasta

Hallintosäännön 131 §:n mukaan pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla. Pöytäkirja voidaan tarkastaa ja allekirjoittaa sähköisesti.

Pöytäkirja tarkastetaan viimeistään perjantaina 17.11.2023. Pöytäkirja siihen liitettyine muutoksenhakuohjeineen pidetään yleisesti nähtävänä hyvinvointialueen verkkosivuilla tiistaina 21.11.2023.

Päätös ehdotus

Aluevaltuusto valitsee kaksi pöytäkirjantarkastajaa; Terhi Simonen-Jokinen ja Juha Suonperä varalle Eila Tiainen ja Mikko Tirola.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto

§ 78 Työjärjestyksen hyväksyminen

Selostus asiasta Kesk-Suomen hyvinvointialueen hallintosäännön § 122 mukaan asiat käsitellään esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei toimita toisin päätä.

Päätös ehdotus Aluevaltuusto päättää hyväksyä asioiden käsittelyjärjestyksen esityslistan mukaisena.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto

§ 79

Keski-Suomen hyvinvointialueen 09/2023 -neljännesvuosikatsaus

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/129/02.02.00/2022

Aiempi käsittely:

Aluehallitus 31.10.2023 § 322

Valmistelija(t) Aija Suntioinen, p. 040 185 9985

Selostus asiasta Aluevaltuusto hyväksyi hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarvion kokouksessaan 29.11.2022 ja aluehallitus sitä tarkentavat käyttösuunnitelmat kokouksessaan 14.2.2023. Keski-Suomen hyvinvointialueen talousarvion mukaiset menot ovat noin 1,3 miljardia euroa. Talousarvio on 44 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Talouden seurantaa ja raportointia tehdään kuukausittain hyvinvointialueen eri organisaatiotasolla. Tarvittaessa samassa yhteydessä käsitellään myös suunnitelma korjaavista toimenpiteistä talousarvion toteuttamiseksi. Talouden toteutumista käsitellään neljännesvuosittain aluehallituksessa ja aluevaltuustossa, jolloin raportoidaan laajemmin toiminnasta, taloudesta ja tavoitteiden toteutumisesta.

Neljännesvuosikatsauksia tehdään kolme kertaa vuodessa; tammi-maaliskuun, tammi-kesäkuun (puolivuosisikatsaus) ja tammi-syyskuun tiedoilla. Neljäs eli viimeinen raportti on tilinpäätös, joka kattaa koko vuoden seurannan.

Hyvinvointialueen 09/2023-neljännesvuosikatsaus on esityslistan liitteenä.

Arvio hyvinvointialueen vuoden 2023 alijäämästä on noin 94 miljoonaa euroa. Ennuste on heikentynyt edellisestä elokuun kuukausiraportin ennusteesta noin 10 miljoonaa euroa.

Arvio valtion rahoituksesta on heikentynyt 2 miljoonaa euroa (valtiovarainministeriö julkaisi uusimman arvion vuoden 2023 rahoituksesta 10.10.2023) ja lisäksi sosiaali- ja terveystalouden toimialan ennuste on heikentynyt 8 miljoonaa euroa. Puolivuosisikatsauksen perusteella muodostettu tilinpäätösennuste näytti, että hyvinvointialueen talous olisi jäämässä 96 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Puolivuosisikatsaukseen nähden ennuste vuoden 2023 alijäämästä ei ole oleellisesti muuttunut.

Aluevaltuusto

Keskeisin syy syntyvään alijäämään on nykyisessä rahoitusmallissa, joka ei riittävästi huomioi vuoden vaihteessa hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle siirtyneen toiminnan tosiasiallista kustannustasoa eikä jo vuoden 2023 aikana tapahtunutta nopeaa kustannustason nousua. Keski-Suomen hyvinvointialueen vuoden 2023 rahoitus on arviolta yli 80 miljoonaa euroa pienempi kuin hyvinvointialueelle siirtyneen toiminnan tosiasialliset kustannukset vuonna 2023. Rahoitus on siirtyvän toiminnan todellisia kustannuksia pienempi seuraavista syistä:

- Sote-alan palkkauksen ns. perälautaratkaisun vaikutuksia (maaliskuu 2023) ei ole huomioitu hyvinvointialueiden vuoden 2023 rahoituksessa, arvioitu vaikutus noin 9,7 miljoonaa euroa
- Lainsäädäntöön perustuvat tilavuokrat kunnille ovat aiempaa tilakustannusten tasoa ja vuoden 2023 talousarviota suuremmat, vaikutus noin 10,5 miljoonaa euroa
- Hintojen nousu on alkuvuoden 2023 aikana ollut hyvinvointialueindeksiä suurempaa, arvioitu vaikutus noin 16 miljoonaa euroa
- Ympäri vuorokautisten asumispalvelujen hinnankorotukset 1.4.2023 alkaen ovat olleet 10-25 %, arvioitu vaikutus 10 miljoonaa euroa
- Korkotaso on noussut arvioitua enemmän, vaikutus noin 3,6 miljoonaa euroa
- Korona-ajasta jäänyt hoito- ja hoivavelka on kasvattanut palvelujen tarvetta enemmän kuin ennakoitiin, arvioitu vaikutus yli 30 miljoonaa euroa
- Lakisääteisten velvoitteiden tiukentuminen vuonna 2023 on lisännyt kustannuksia enemmän kuin rahoituksen kasvu, arvioitu vaikutus noin 3 miljoonaa euroa asumispalvelujen hinnankorotusten lisäksi

Vuoden 2023 talouden vajetta kasvattavat valtion rahoituksen puutteiden lisäksi työvoiman saatavuuden vaikeudet. Erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa työpanosta on jouduttu hankkimaan normaalia korkeammilla kustannuksilla, vaikutus arviolta 23 miljoonaa euroa vuositasolla.

Hyvinvointialueen perustehtävää ihmisten perusoikeuksien ja lakisääteisten palveluiden turvaamisessa vaikeuttaa se, että rahoitus ei vastaa hyvinvointialueelle siirtyneen toiminnan kustannuksia. Hyvinvointialue ei ole alkuvuoden aikana tehnyt sellaisia päätöksiä tai ratkaisuja, joilla olisi oleellisesti toiminnan kustannustasoa kasvattava vaikutus. Tilanne on sama useilla muilla hyvinvointialueilla. Vuodelta 2023 kertyvä talouden alijäämä tulee kattaa vuoden 2026 loppuun mennessä. Hyvinvointialueen talousarvion valmistelu on käynnissä ja talousarvion valmistelun yhteydessä on suunniteltu myös tarvittavat talouden tasapainottamistoimenpiteet. Talouden tasapainottamissuunnitelma koostuu seuraavista toimenpiteistä:

1. Aluevaltuuston toukokuussa 2023 hyväksymän tuottavuusohjelman
-

Aluevaltuusto

mukaiset toimenpiteet

2. Vuoden 2024 talousarviovalmistelun yhteydessä suunniteltavat muuttalouden tasapainottamistoimenpiteet vuosille 2024-2026
3. Välittömästi toteutettavat lyhyen aikavälin säästö-/sopeuttamistoimenpiteet
4. Edunvalvonta hyvinvointialueiden rahoitusmalliin ja lainsäädännön velvoitteisiin vaikuttamiseksi

Myös vuoden 2024 rahoituksessa on merkittävä vaje suhteessa hyvinvointialueelle siirtyneen toiminnan kustannuksiin. Rahoituksen vajeesta johtuen lainsäädännölliset perusoikeudet turvaten ja voimassa olevat sitoumukset ja sopimukset huomioiden ei ole realistisesti mahdollista päästä ylijäämäiseen tulokseen vielä vuonna 2024. Kuitenkin talouden sopeuttamistoimenpiteet on määrätietoisesti käynnistettävä kestävään talouden kehityskuvaan pääsemiseksi.

Neljännesvuosikatsauksessa raportoidaan hankintasuunnitelman toteutumisesta. Vuoden 2023 hankintasuunnitelma hyväksyttiin aluehallituksen kokouksessa kesäkuussa. Toteumaraportista ilmenee suunniteltujen hankintojen vaiheet ja prosessien eteneminen. Raportti erillisenä liitteenä.

Toimivalta asiassa

Hallintosääntö § 74

Hyvinvointialuejohtajan ehdotus

Aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että se merkitsee neljännesvuosikatsauksen tiedoksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto 14.11.2023 § 79

Päätös ehdotus

Aluevaltuusto merkitsee neljännesvuosikatsauksen tiedoksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liitteet

Liite: Raportti hankintasuunnitelman toteutumisesta
Liite: Syyskuu 09/2023 neljännesvuosikatsaus

Neljännesvuosikatsaus

09/2023

Neljännesvuosi- katsauksen sisältö

- Toimintakertomus
 - Hyvinvointialuejohtajan katsaus
 - Toimialajohtajien katsaukset
- Talous
- Toiminnan tavoitteiden toteutuminen
- Toiminnan tietoja
- Henkilöstö
- Hankeraportointi
- Hankintapäätösten raportointi
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutuminen

Toimintakertomus

Hyvinvointialuejohtajan katsaus

Kesäkuun puolivuotiskatsauksessa vuoden 2023 alijäämä kasvoi merkittävästi. Tämä seurauksena uudelleenarvioitiin suunniteltujen toimenpiteiden taloudellista riittävyyttä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Syyskuussa annettiin hyvinvointialueen organisaatiolle talouden sopeutusohjeet, joiden tavoitteena on vaikuttaa vuoden 2023 menoihin ja minimoida syntyvä alijäämä.

Syyskuun neljännesvuosikatsauksen alijäämäennuste -94 M€ on linjassa kesäkuun puolivuotiskatsaukseen -96 M€.

Strategian toimeenpanoon liittyvää uudistumisohjelman valmistelua on jatkettu. Sen lisäksi on käynnistetty palvelutuotantosuunnitelman selvitystyön valmistelu. Palvelutuotantosuunnitelman käsittely on aikataulutettu aluevaltuuston käsittelyyn huhtikuussa 2024.

Hyvinvointialuejohtajan kuntakierros jatkuu ja puolessa alueen kunnissa on vierailtu. Kierroksella on tavattu kuntien johtoa, palvelutuottajia, asiakkaita/kuntalaisia ja henkilöstöä.

Toimielintyöskentelyn projekti (FCG) saatettiin päätökseen syyskuussa. Jatkokehitystä tehdään saatujen toimenpidesuosituksen mukaisesti, ja mahdolliset hallintosääntömuutokset tulevalle valtuustokaudelle toteutetaan vuoden 2024 aikana.

Konsernipalveluiden toimialajohtajan katsaus

Konsernipalveluiden toimialalla on ensimmäisenä toimintavuonna keskitytty turvallisen siirtymän toteuttamiseen, eli palveluiden jatkuvuuden turvaamiseen ja hallinnon toimintatapojen ja -mallien rakentamiseen.

Hyvinvointialueuudistuksen aiheuttama muutoksen laajuus ja syvyys juuri konsernipalveluissa on yllättänyt. Hallinnon ja tukipalveluiden henkilöstö on siirtynyt konsernipalveluiden palvelukseen 26 eri organisaatiosta ja yhdenkään organisaation hallintomalli ei ole ollut suoraan monistettavissa hyvinvointialueelle. Hallinnon toimintatapojen ja organisaation rakentaminen ja kehittäminen jatkuu edelleen.

Organisoitumisen keskeneräisyydestä huolimatta ensimmäisen toimintavuoden aikana on pystytty valmistelevaan ja hyväksymään isoja päätöskokonaisuuksia, kuten: strategian toimeenpano-ohjelma, Kukkulan kauppa, tuottavuusohjelma, edunvalvontasuunnitelma hallitusohjelmaneuvoitteluja varten, asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhtenäistäminen, omistajaohjauksen periaatteet ja hyvinvointialueen omistamien yhteisöjen hallitustyöskentely.

Konsernipalveluiden talouden seuranta haastaa erityisesti se, että kuluvan vuoden talousarvio on laadittu yhdistelemällä luovuttavien organisaatioiden talousarviot. Näin ollen tiedot eivät vastaa todellista siirtyneen toiminnan kustannustasoa ja on rakeenteellisesti poikkeava. Käytävissä ei ole myöskään aiempien vuosien toteumatietoja, joita voisi hyödyntää seurannan ja ennustamisen tukena.

Alkaneelle syyskaudelle konsernipalveluiden toimiala on organisatorisesti huomattavasti valmiimpi kuin vuoden alussa. Henkilöstöorganisaatio on pääpiirteittäin vakiinnutettu ja kaikkiin avaintehtäviin on ensimmäisen vuosipuoliskon aikana saatu henkilöt nimettyä. Syyskauden osalta hallinnon vuosikelloa on kehitetty ja sen avulla pyritään parantamaan asioiden valmistelua ja ennakoitavuutta. Syksyn osalta päätöksentekoon onkin tulossa useita merkittäviä päätöskokonaisuuksia mm. strategian toimeenpano-ohjelmaan liittyen.

Pelastustoimen toimialajohtajan katsaus

Pelastustoimen toimialalla, Keski-Suomen pelastuslaitoksella, toiminta on edennyt suunnitellusti toimintavuoden aikana. Palvelutuotannossa ei ole esiintynyt merkittäviä poikkeamia. Lakisääteisissä tehtävissä, pelastustoimintaan kuuluvissa tehtävissä ja onnettomuuksien ehkäisyyn sekä varautumiseen ja väestönsuojeluun kuuluvissa tehtävissä, ei ole tapahtunut merkittäviä tehtävämäärien kasvua yksittäisiä poikkeamia lukuun ottamatta (paloriski-ilmoitukset + jatkotoimenpiteet). Ensihoitopalvelutuotannossa ei ole tapahtunut merkittäviä poikkeamia.

Hyvinvointialueen yhteiset konsernipalvelut ja toimintamallit ovat rakentuneet toimintavuoden aikana. Palvelujen toiminta on kehittynyt palvelutuotannon toimialan näkökulmasta parempaan suuntaan. Taloushallinnon näkökulmasta pelastuslaitos on pysynyt talousraamissa. Toimintavuodelle suunniteltuja kehittämistoimenpiteitä ei ole tehty täysimääräisesti, joten henkilöstökuluissa toteumaennuste on alle budjetoidun. Käyttötaloudessa on kuitenkin tullut suunnittelemattomia kustannuspaikkojen ylityksiä.

Henkilöstöressurssien ongelmat ovat tiedossa ja ne liittyvät pelastustoiminnan operatiivisen valmiuden järjestämiseen. Alueen päiväpaloasemina toimivissa työskentelypisteissä on merkittäviä pelastajien rekrytointiongelmia. Lainmukaiset pätevyysvaatimukset omaavia pelastajia ei saada rekrytoitua päivätyöhön. Pelastajien osalta poistumaa on ollut toimintavuoden aikana myös monitoimiyksiköistä, joissa on jatkuvasti paikattava resurssivajaus. Lakisääteisen onnettomuuksien ehkäisytyön resursseissa on pieni vajaus alueen riskiperusteiseen tasoon nähden. Henkilöstön saatavuuden, veto- ja pitovoiman, säädetyn pelastustoiminnan toimintavalmiuden varmistamiseksi ja varallaoloon kohdistuvien oikeudellisten riskien välttämiseksi pelastustoimen palvelutasopäätöksessä esitetään suunnitelmallisia kehittämistoimenpiteitä palveluiden turvaamiseksi.

Toimintavuoden viimeisellä kvartaalilla valmistellaan päätöksentekoon pelastustoimen palvelutasopäätös, toimialan osalta hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys vuodelle 2024, valmistaudutaan päätettyihin talouden tuottavuus- ja sopeuttamistoimenpiteiden mukaisiin toimenpiteisiin sekä valmistellaan toimialan ja vastuualueen palveluiden vuoden 2024 suunnitelmia.

Hyvinvointialueen ja hyvinvointialueen pelastuslaitoksen vetovoiman parantamiseksi viestintää tehostetaan työvoiman saatavuuden ja pitovoiman parantamiseksi.

Soten toimialajohtajan katsaus

Elokuun aikana toiminta palasi ns. normaaliin toimintaan kesäkauden jälkeen. Kesäajan toiminta arvioitiin toteutuneet kohtuudella, verrattuna esimerkiksi, alueen vuoden takaiseen tilanteeseen. Hyvässä ajoin keväällä käynnistetty kesäajan toiminnan suunnittelu ja yhteisen tilannekuvan ylläpito koko kesälomakauden kannatteli toimintaa. Henkilöstöä ei saatu rekrytoitua kaikkiin sijaisuuksiin ja monessa kohdin henkilöstön jousto arjessa, työvuoroissa, ylläpiti toimintaa, kiitos henkilöstölle.

Rekrytointihaasteet jatkuivat elokuussa ja etenkin haastetta on hyvinvointialueen pohjoisessa osassa, jonne erilaisista syistä on ollut vaikea saada työntekijöitä. Toimenpiteitä kohdennetaan ko. työyhteisöihin myös työnantajan taholta ja rekrytointeja jatketaan ja ylläpidetään aktiivisesti. Osittain tarpeenmukaisia potilas- ja asukaspaikkoja on jouduttu pitämään kiinni henkilöstövajeen vuoksi, potilasturvallisuus tai hoitajamitoitus perusteilla. Myös hyvinvointialueen sisäisen valvonta on kiinnittänyt huomioita valvontakäynneillä riittävän henkilöstömäärän ja –rakenteen toteutumiseen potilasturvallisen toiminnan turvaamiseksi sekä antanut tästä ohjeistusta toimipisteille. Asukas ja potilaspaikkojen väheneminen lisää jonoa ja odotusaikaa esimerkiksi ikääntyneiden asumispalveluihin tai kuormittaa kotiuttavaa toimipistettä. Myös alueellisen osastotoiminnan paikkojen supistaminen väliaikaisesti kuormittaa vuodeosastopalveluja ja hidastaa Novasta kotiutumista. Henkilöstön saatavuutta on pitänyt osittain turvata ostopalveluiden avulla joka lisää merkittävästi kustannuksia.

Aluehallitus teki elokuussa päätöksen Jämsän Terveys Oy:n sopimuksen mukaisten palveluiden vaiheittaisen liikkeen luovutuksen käynnistämisestä siten että osa sopimuksen mukaisista toiminnoista siirtyy hyvinvointialueen palvelutuotannoksi jo vuoden 2024 aikana ennen varsinaisen sopimuskauden päättymistä 31.8.2025. Vaiheittainen liikkeenluovutus on projektoitu ja toteutuu tiiviissä yhteistyössä Jämsän Terveys Oy:n kanssa. Lisäksi päätettiin vaativan erikoissairaanhoidon kustannusten eriyttämisestä Jämsän Terveys Oy:n vuosihinnasta.

Perusterveydenhuollon kiirettömään hoitoon pääsyn enimmäisaikoja tiukennettiin portaittain ja 1.9.2023 alkaen. Hoitotakuuseen pääsemin varmistamista jatkettiin jatkamalla tiimimallin käyttöönoton laajentamista vastaanotto toiminnassa että tehostamalla digitaalisten palveluiden käyttöä. Suunterveydenhuollossa otettiin käyttöön siirrettävä vastaanottopiste. Hoitotakuu kiirettömän hoidon osalta on 1.9 alkaen perusterveydenhuollossa 14 vuorokautta ja suun terveydenhuollossa neljä kuukautta

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannon ja palvelurakenteen siirtyminen ja sen ylläpitäminen aiemman järjestämismallin laajuisena aiheuttaa osaltaan talousarvion ylitysennusteen. Talousarviopohjassa olevat puutteet suhteessa siirtyneeseen palvelutuotantoon ja sen laajuuteen, näyttäytyy etenkin vammaispalveluissa ja lastensuojelussa, hoitotarvikejakelussa sekä ikääntyneiden asumispalveluiden ostoissa sekä muissa asiakaspalveluiden ostoissa. Lisäksi henkilöstömenot ylittyvät merkittävästi, sekä palkkamenoina että työvoimastopalveluna.

Syyskaudella sosiaali- ja terveystalouden palveluiden järjestämisen linjausten määrittely luo näkymän hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden palvelutuotannolle, jolloin toiminnassa edetään seuraavaan palvelutuotannon uudistusvaiheeseen. Uudistustyö, palveluiden järjestämisen linjaukset ja tuottavuusohjelman toimenpiteet suhteuttavat palvelutuotantoa myös talouden reunaehtoihin. Sosiaali- ja terveystalouden palvelutuotantosuunnitelmatyö käynnistyy.

Talous

Talouden toteumaennusteen laadinnan perusteet

- Talouden toteumaennuste on laadittu huomioiden tiedossa olevat kustannustekijät, joilla on vaikutusta koko loppuvuoden talouden toteumaan. Ennuste on laadittu koko vuodelta.
 - Tammi-syyskuun toteumaennuste on laadittu toteutuneen kirjanpidon ja tiedossa olevien talouden kehitykseen vaikuttavien tekijöiden pohjalta.
 - Yhdeksän kuukauden toteumatietojen perusteella toimintakate on jaksotettua talousarviota heikompi. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka tulojen toteuma on jaksotettua talousarviota suurempi, niin menot ovat toteutumassa jaksotettua talousarviota suurempina.
 - Koko vuoden ennusteeseen liittyy vielä merkittävästi epävarmuustekijöitä ja aiempien vuosien vertailutietoja ei ole käytettävissä, mikä osaltaan vaikeuttaa koko vuoden toteuman arviointia.

Hyvinvointialueen avainluvut

miljoona euroa	Talousarvio 2023	Tilinpäätös- ennuste 2023	Syyskuu	Ennustettu poikkeama
Toimintakate	-1 098	-1 205	-901	-107
Vuosikate	-4	-55	-14	-51
Tilikauden yli-/alijäämä	-44	-94	-42	-50
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	-44	-94	-42	-50
Valtionrahoitus	1 101	1 159	891	59
Investointimenot	-5	-4	-1	-1
Lainakannan muutos	-9	-9	0	0
Lainakanta 31.12.	-496	-496	-496	0

Hyvinvointialueen vuoden 2023 talous on jäämässä alijäämäiseksi

- Arvio hyvinvointialueen vuoden 2023 alijäämästä on noin 94 miljoonaa euroa. Ennuste on heikentynyt edellisestä elokuun kuukausiraportin ennusteesta noin 10 miljoonaa euroa. Hyvinvointialueen talousarvion mukaiset menot ovat noin 1,3 miljardia euroa.
 - Arvio valtion rahoituksesta on heikentynyt 2 miljoonaa euroa (valtiovarainministeriö julkaisi uusimman arvion vuoden 2023 rahoituksesta 10.10.) ja lisäksi sosiaali- ja terveyspalvelujen toimialan ennuste on heikentynyt 8 miljoonaa euroa.
 - Puolivuosikatsauksen perusteella muodostettu tilinpäätösennuste näytti, että hyvinvointialueen talous olisi jäämässä 96 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Puolivuosikatsaukseen nähden ennuste vuoden 2023 alijäämästä ei ole oleellisesti muuttunut.
- Keskeisin syy syntyvään alijäämään on nykyisessä rahoitusmallissa, joka ei riittävästi huomioi vuoden vaihteessa hyvinvointialueiden järjestämistä vastuulle siirtyneen toiminnan tosiasiallista kustannustasoa eikä jo vuoden 2023 aikana tapahtunutta nopeaa kustannustason nousua. Rahoitusmallista johtuva rahoituksen vaje on yli 80 miljoonaa euroa. Kustannustason nousun taustalla ovat valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan palkkaratkaisu, ostopalveluiden hintojen, tilavuokrien sekä korkojen nousu ja inflaatio.
- Hyvinvointialueiden rahoitusmalli on jälkijättöinen. Vuoden 2023 rahoitus on pohjana vuoden 2024 rahoituksen laskennassa, joten vastaava vaje on myös vuoden 2024 rahoituksessa. Kustannusten nousua vastaava tarkistus tehdään ensimmäisen kerran vasta vuoden 2025 rahoitukseen, siihen saakka rahoituksen taso on alimitoitettu suhteessa lakisääteisten palveluiden todellisiin kustannuksiin.

Hyvinvointialueiden rahoitus ei vastaa siirtyneen toiminnan kustannuksia

- Keski-Suomen hyvinvointialueen vuoden 2023 rahoitus on arviolta yli 80 miljoonaa euroa pienempi kuin hyvinvointialueelle siirtyneen toiminnan tosiasialliset kustannukset vuonna 2023
 - Sosiaali- ja terveysalan palkkauksen ns. perälautaratkaisun vaikutuksia ei ole huomioitu hyvinvointialueiden vuoden 2023 rahoituksessa, arvioitu vaikutus noin 9,7 miljoonaa euroa
 - Lainsäädäntöön perustuvat tilavuokrat kunnille ovat aiempaa tilakustannusten tasoa ja vuoden 2023 talousarviota suuremmat, vaikutus noin 10,5 miljoonaa euroa
 - Hintojen nousu on alkuvuoden 2023 aikana ollut hyvinvointialueindeksiä suurempaa, arvioitu vaikutus n. 16 miljoonaa euroa
 - Ympäri vuorokautisten asumispalvelujen hinnankorotukset 1.4.2023 alkaen ovat olleet 10–25 %, arvioitu vaikutus 10 miljoonaa euroa
 - Korkotaso on noussut arvioitua enemmän, vaikutus noin 3,6 miljoonaa euroa
 - Korona-ajasta jäänyt hoito- ja hoivavelka on kasvattanut palvelujen tarvetta enemmän kuin ennakoitiin, arvioitu vaikutus yli 30 miljoonaa euroa
 - Lakisääteisten velvoitteiden tiukentuminen vuonna 2023 on lisännyt kustannuksia enemmän kuin rahoituksen kasvu, arvioitu vaikutus noin 3 miljoonaa euroa asumispalvelujen hinnankorotusten lisäksi
- Valtion rahoituksen puutteiden lisäksi vuoden 2023 talouden vajetta kasvattavat työvoiman saatavuuden vaikeudet. Erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa työpanosta on jouduttu hankkimaan normaalia korkeammilla kustannuksilla, vaikutus arviolta 23 miljoonaa euroa vuositasolla.

TULOSLASKELMA

Tuloslaskelma	Talousarvio	Ennuste	Erotus	Toteuma 9/2023
TOIMINTATUOTOT	171 980 686	182 772 250	10 791 564	314 948 058
Myyntituotot	40 363 548	56 180 728	15 817 180	241 161 276
Maksutuotot	80 675 124	81 107 293	432 169	55 991 454
Tuet ja avustukset	37 329 758	32 516 287	4 813 471	9 375 137
Muut toimintatuotot	13 612 256	12 967 943	644 313	8 420 191
TOIMINTAKULUT	-1 269 587 276	-1 387 520 258	-117 932 982	-1 216 119 788
Henkilöstökulut	-589 358 208	-623 369 697	-34 011 489	-463 534 328
Palvelujen ostot	-486 839 345	-560 716 939	-73 877 593	-593 439 368
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-78 539 377	-96 420 558	-17 881 181	-74 434 203
Avustukset	-38 528 372	-22 633 766	15 894 606	-16 008 623
Muut toimintakulut	-76 321 973	-84 379 299	-8 057 326	-68 703 266
TOIMINTAKATE	-1 097 606 590	-1 204 748 008	-107 141 418	-901 171 729
VALTION RAHOITUS	1 100 506 000	1 159 224 824	58 718 824	891 394 037
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-6 900 000	-9 966 788	-3 066 788	-4 058 061
VUOSIKATE	-4 000 590	-55 489 972	-51 489 382	-13 835 753
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-40 000 000	-38 962 393	1 037 607	-28 149 651
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT/SATUNNAISET ERÄT		9 225	9 225	9 225
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-44 000 590	-94 443 141	-50 442 551	-41 976 179

Huomiot

- Hyvinvointialueen (myynti)laskutus on käynnistynyt v. 2023 alussa ja siinä on muutaman viikon viivettä johtuen laskutusrytmityksestä
- Kirjanpidosta puuttuu ostolaskujen kirjauksia siltä osin kun laskut ovat olleet vielä käsittelyssä

Hyvinvointialueen talouden toteumaennuste

1 000 €	TA 2023	Ennuste 2023	Poikkeama	TA 1-9/2023	Tot 1-9/2023
KÄYTTÖTALOUS (Toimintakate)	-1 097 607	-1 204 748	107 142	-820 182	-901 172
Strateginen johtaminen ja järjestäminen	-8 810	-8 810	0	-6 666	-6 366
Johtamisen tukipalvelut*	-167 247	-171 492	4 245	-138 740	-96 178
Palvelutuotannon tukipalvelut	-61 777	-61 777	0	-46 154	-29 679
Pelastustoimi	-32 793	-32 793	0	-24 392	-22 106
Sosiaali- ja terveyspalvelut toimialan keskitetyt palvelut**	-700	-1 014	314	-528	-3 022
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	-102 386	-113 669	11 283	-74 245	-92 549
Koti- ja asumispalvelut	-207 167	-239 813	32 645	-151 884	-195 508
Laaja-alainen sosiaali- ja terveyskeskus	-203 984	-237 008	33 024	-148 127	-184 440
Sairaalapalvelut	-312 742	-338 373	25 631	-229 447	-271 321

*Raportoidaan konsernipalveluiden yhteiset sekä rahoitus ja vastuut -palvelualue

** Ostolaskuja kirjautunut soten keskitettyihin palveluihin, ennusteet sote:n vastuualueilla

Talouden sopeuttamistoimenpiteet

- Keski-Suomen hyvinvointialue pyrkii vastaamaan talouden tasapainottamiseen toimenpidekokonaisuudella, joka koostuu seuraavista toimenpiteistä
 - 1) Aluevaltuuston toukokuussa 2023 hyväksymän tuottavuusohjelman mukaiset toimenpiteet
 - 2) Vuoden 2024 talousarviovalmistelun yhteydessä suunniteltavat muut talouden tasapainottamistoimenpiteet vuosille 2024-2026
 - 3) Välittömästi toteutettavat lyhyen aikavälin säästö-/sopeuttamistoimenpiteet
 - 4) Edunvalvonta hyvinvointialueiden rahoitusmalliin ja lainsäädännön velvoitteisiin vaikuttamiseksi
- Talouden raamit huomioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon linjausten, pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksen sekä talousarvion 2024 valmistelussa, jotka ovat syksyllä 2023 merkittävimpiä päätöksentekoon tulevia asioita Keski-Suomen hyvinvointialueella

Toimialojen toteumat ja talousarviossa pysyminen

Konsernipalvelut (1/3)

Keskeiset tapahtumat toiminnassa

- Toimialalla on keskitytty isojen syyskaudella päätöksentekoon tulevien asiakokonaisuuksien valmisteluun. Merkittävimpiä päätöksentekoon tulevia asiakokonaisuuksia ovat sote-palveluiden järjestämisen linjaukset, palvelutasopäätökset, muut strategian toimeenpano-ohjelmaan liittyvät ohjelmat, tilaverkkoselvitys, hallintosäännön päivitys sekä ensi vuoden talousarvio.
- Johtuen hyvinvointialueen ensimmäisestä toimintavuodesta eri ohjausasiakirjat valmistellaan ja hyväksytään ensikertaisesti.
- Lisäksi toimialalla on jatkettu hallinnon ja tukipalveluiden prosessien vakiinnuttamista ja päällekkäisyyksien purkamista sekä keskitytty toimielintyöskentelyn parempaan koordinointiin mm. vuosikellotyön avulla.
- Toimialan talouden seuranta ja ennusteeseen laatimista vaikeuttaa se, että vertailutietoa aikaisemman vuoden toteumasta ja kulujen jaksottumisesta eri kuukausille ei ole käytettävistä. Lisäksi kuluvan vuoden talousarvio on laadittu yhdistelmänä luovuttavien organisaatioiden talousarvioista ja ne poikkeavat rakenteeltaan hyvinvointialueen konsernipalveluiden organisaatiomallista. Vuoden 2024 talousarvioon oikaistaan konsernipalveluiden talousarvio vastaamaan toimintaa, joka tulee helpottamaan talouden seuranta ja ennustamista.

Konsernipalveluiden toimintakatteen toteutuminen vastuualueittain

Tilin nimi	KS 2023	ENN 2023	KS - ENN	KS - ENN
	1	1	€	%
	Konsernipalvelut	Konsernipalvelut	Konsernipalvelut	Konsernipalvelut
TOIMINTATUOTOT	33 403 217	38 931 847	-5 528 630	-14,20 %
Myyntituotot/Liikevaihto	8 635 492	10 719 895	-2 084 402	-19,44 %
Maksutuotot	0	1 682 307	-1 682 307	-100,00 %
Tuet ja avustukset	22 278 000	21 045 052	1 232 948	5,86 %
Muut toimintatuotot	2 489 725	5 484 594	-2 994 869	-54,61 %
TOIMINTAKULUT	271 238 071	281 266 701	-10 028 631	-3,57 %
Henkilöstökulut	88 881 668	87 472 352	1 409 317	1,61 %
Palvelujen ostot	98 158 276	98 244 824	-86 548	-0,09 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	17 810 676	17 361 634	449 042	2,59 %
Avustukset	982 345	909 672	72 673	7,99 %
Muut toimintakulut	65 405 105	77 278 219	-11 873 114	-15,36 %
TOIMINTAKATE	-237 834 854	-242 334 854	4 500 000	-1,86 %

Tilin nimi	KS 2023	ENN 2023	KS - ENN	KS - ENN	KS 2023	ENN 2023	KS - ENN	KS - ENN	KS 2023	ENN 2023	KS - ENN	KS - ENN	KS 2023	ENN 2023	KS - ENN	KS - ENN
	13	13	€	%	10	10	€	%	11	11	€	%	12	12	€	%
	Konsernipalvelut yhteiset	Konsernipalvelut yhteiset	Konsernipalvelut yhteiset	Konsernipalvelut yhteiset	Strateginen kehittäminen ja järjestäminen	Strateginen kehittäminen ja järjestäminen	Strateginen kehittäminen ja järjestäminen	Strateginen kehittäminen ja järjestäminen	Johtamisen tukipalvelut	Johtamisen tukipalvelut	Johtamisen tukipalvelut	Johtamisen tukipalvelut	Palvelutuotannon tukipalvelut	Palvelutuotannon tukipalvelut	Palvelutuotannon tukipalvelut	Palvelutuotannon tukipalvelut
TOIMINTATUOTOT					5 488 881	4 734 491	754 389	15,93 %	25 279 925	31 215 978	-5 936 053	-19,02 %	2 634 412	2 981 378	-346 966	-11,64 %
Myyntituotot/Liikevaihto					2 219 256	2 182 416	36 840	1,69 %	3 788 825	7 372 010	-3 583 185	-48,61 %	2 627 412	1 165 470	1 461 942	125,44 %
Maksutuotot										22 041	-22 041	-100,00 %	0	1 660 266	-1 660 266	-100,00 %
Tuet ja avustukset					3 039 000	2 194 644	844 356	38,47 %	19 232 000	18 695 907	536 093	2,87 %	7 000	154 501	-147 501	-95,47 %
Muut toimintatuotot					230 625	357 432	-126 807	-35,48 %	2 259 100	5 126 021	-2 866 921	-55,93 %	0	1 141	-1 141	-100,00 %
TOIMINTAKULUT		0	0	-100,00 %	14 299 206	13 544 817	754 389	5,57 %	192 409 178	202 845 232	-10 436 054	-5,14 %	64 529 687	64 876 653	-346 966	-0,53 %
Henkilöstökulut		551 731	-551 731	-100,00 %	7 962 938	6 135 220	1 827 718	29,79 %	44 430 059	41 846 405	2 583 653	6,17 %	36 488 672	38 938 995	-2 450 324	-6,29 %
Palvelujen ostot		47 740	-47 740	-100,00 %	5 118 773	6 219 599	-1 100 826	-17,70 %	74 611 790	75 518 445	-906 656	-1,20 %	18 427 714	16 459 040	1 968 674	11,96 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		14 719	-14 719	-100,00 %	41 000	69 240	-28 240	-40,79 %	8 399 337	8 082 755	316 582	3,92 %	9 370 339	9 194 920	175 419	1,91 %
Avustukset					826 345	904 316	-77 971	-8,62 %	156 000	5 356	150 644	2812,40 %	0			
Muut toimintakulut		-614 190	614 190	-100,00 %	350 150	216 442	133 708	61,78 %	64 811 993	77 392 271	-12 580 278	-16,26 %	242 962	283 697	-40 735	-14,36 %
TOIMINTAKATE		0	0	-100,00 %	-8 810 325	-8 810 325	0	0,00 %	-167 129 253	-171 629 254	4 500 000	-2,62 %	-61 895 275	-61 895 275	0	0,00 %

Konsernipalvelut (2/3)

Toimialan talous tulee ennusteen mukaan ylittymään noin 4,5 M€.

Selvitys talousarviopoikkeamien syistä

- Johtamisen tukipalveluissa ylitysennuste on noin 10,5 M€
 - Talousarviopoikkeama johtuu tilapalveluiden vuokratilakustannusten ylityksestä. Kuluva vuoden talousarviossa oleva varaus vuokratiloihin ei vastaa hyvinvointialueen vuokrasopimusten tosiasiallisia kustannuksia. Tämä johtuu osin siitä, että kuluva vuoden talousarvion valmistelussa hyödynnettiin luovuttavien organisaation tilakustannuksia. Hyvinvointialueen tilakustannukset kuitenkin poikkeavat kuntien tilakustannuksista, sillä hyvinvointialue on vuokrannut tilat käyttöönsä valtioneuvoston antaman valtakunnallisen asetuksen mukaisin ehdoin vuosille 2023-2025. Syksyn talousarviomuutoksissa talousarvio tullaan korjaamaan tältä osin todellisia kustannuksia vastaavaksi. Samoin vuoden 2024 talousarvioon vuokratilakustannukset budjetoidaan todellisia kustannuksia vastaavaksi
- Rahoitus ja vastuut -palvelualueella toimintakate toteutuu noin 6,0 M€ talousarviota parempana
 - Talousarviota parempi tilinpäätösennuste johtuu mm. Kevan tasausmaksun tarkentumisesta matalammaksi kuin alkuperäisessä talousarviossa (2,4 M€) sekä korona - ja työaikakorvauksien erillislaskutuksista (3,4 M€) kunnilta.
- Muilta osin konsernipalveluiden toimialan talouden ennustetaan toteutuvan kokonaisuutena talousarvion mukaisena.

Konsernipalvelut (3/3)

Selvitys toimenpiteistä talousarviossa pysymiseksi

- Konsernipalveluiden toimialan ennustetaan pysyvän talousarviossa lukuun ottamatta tilavuokratkustannuksia. Tilavuokrien ylitys johtuu ennen kaikkea budjetointivirheestä, joka korjataan syksyn talousarviomuutoksien yhteydessä. Tilavuokrien määrään ei voida merkittävästi vaikuttaa tilivuoden 2023 aikana, sillä hyvinvointialueen vuokrasopimukset ovat pääosin voimaanpanolainsäädännön mukaisia määräaikaisia vuokrasopimuksia.
- Konsernipalveluiden toimialalla osa toiminnoista ylittää hieman talousarvion, mutta ylitykset pystytään kattamaan toimialan sisältä muista toiminnoista.
- Toimintatapojen tehostamisella, päällekkäisyyksien purkamisella, hankintasopimusten läpikäynnillä, tiukennetulla täyttölupamenettelyllä/rekrytoinnilla sekä välittömällä talouden säästöohjeilla on sopeutettu konsernipalveluiden toimintaa ja varmistettu talousarviossa pysyminen. Mm. palvelutuotannon tukipalveluiden ja hallintopalveluiden talousarvioihin ensimmäisen vuosipuoliskon seurantatietojen perusteella kohdistuneet ylityspaineet on onnistuttu poistamaan/supistamaan.
- Konsernipalveluiden toimialan toimintaan ja talouteen on kohdistunut merkittävää ristipainetta kuluvana vuonna. Uuden organisaation hallinnon ja tukipalveluiden toimintamalleja vielä rakennetaan ja eri sidosryhmien odotukset hallinnon vasteelle ovat korkeat. Samalla on kuitenkin jouduttu sopeuttamaan toimintaa talousarviossa pysymiseksi.

Pelastustoimi (1/3)

Keskeiset tapahtumat toiminnassa

- Palvelutuotannossa ei merkittäviä poikkeamia, henkilöstöresursseissa kuitenkin haasteita.

Pelastustoimen toimintakatteen toteutumisen vastuualueittain

Liite Aluevaltuusto 14.11.2023 § 79

Tilin nimi	KS 2023	ENN 2023	KS - ENN	KS - ENN
	20	20	€	%
	Keski-Suomen pelastuslaitos	Keski-Suomen pelastuslaitos	Keski-Suomen pelastuslaitos	Keski-Suomen pelastuslaitos
TOIMINTATUOTOT	6 025 000	5 958 334	66 666	1,12 %
Myyntituotot/Liikevaihto	768 000	4 121 947	-3 353 947	-81,37 %
Tuet ja avustukset	5 207 000	1 833 613	3 373 387	183,97 %
Muut toimintatuotot	50 000	2 775	47 225	1701,96 %
TOIMINTAKULUT	38 818 000	38 702 255	115 745	0,30 %
Henkilöstökulut	31 838 085	29 918 124	1 919 960	6,42 %
Palvelujen ostot	2 263 673	3 829 160	-1 565 487	-40,88 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 569 559	2 633 782	-64 223	-2,44 %
Avustukset	100 000	135 233	-35 233	-26,05 %
Muut toimintakulut	2 046 684	2 185 956	-139 272	-6,37 %
TOIMINTAKATE	-32 793 000	-32 743 921	-49 079	0,15 %

Tili	Tilin nimi	KS 2023	ENN 2023	KS - ENN	KS - ENN	KS 2023	ENN 2023	KS - ENN	KS - ENN	KS 2023	ENN 2023	KS - ENN	KS - ENN	KS 2023	ENN 2023	KS - ENN	KS - ENN
		204	204	€	%	201	201	€	%	202	202	€	%	203	203	€	%
		Keski-Suomen pelastuslaitos yhteiset	Keski-Suomen pelastuslaitos yhteiset	Keski-Suomen pelastuslaitos yhteiset	Keski-Suomen pelastuslaitos yhteiset	Riskienhallinta, pela	Riskienhallinta, pela	Riskienhallinta, pela	Riskienhallinta, pela	Pelastustoiminta	Pelastustoiminta	Pelastustoiminta	Pelastustoiminta	Ensihoito	Ensihoito	Ensihoito	Ensihoito
TTUOTOT	TOIMINTATUOTOT					189 000	57 740	131 260	227,33 %	916 000	1 586 826	-670 826	-42,27 %	4 920 000	4 313 768	606 232	14,05 %
30003199	Myyntituotot/Liikevaihto					182 000	55 500	126 500	227,93 %	586 000	702 678	-116 678	-16,60 %	0	3 363 768	-3 363 768	-100,00 %
33003399	Tuet ja avustukset									290 000	883 613	-593 613	-67,18 %	4 917 000	950 000	3 967 000	417,58 %
34003559	Muut toimintatuotot					7 000	2 240	4 760	212,50 %	40 000	535	39 465	7379,99 %	3 000	0	3 000	
TKULUT	TOIMINTAKULUT		482 521	-482 521	-100,00 %	2 712 617	1 205 946	1 506 671	124,94 %	20 460 383	22 139 188	-1 678 805	-7,58 %	15 645 000	14 874 600	770 399	5,18 %
40004299	Henkilöstökulut		451 221	-451 221	-100,00 %	1 751 616	941 803	809 814	85,99 %	16 185 425	16 355 365	-169 940	-1,04 %	13 901 044	12 169 736	1 731 308	14,23 %
43004499	Palvelujen ostot		21 544	-21 544	-100,00 %	694 001	190 149	503 852	264,98 %	763 716	2 479 454	-1 715 738	-69,20 %	805 956	1 138 013	-332 057	-29,18 %
45004699	Aineet, tarvikkeet ja tavarat		9 094	-9 094	-100,00 %	267 000	73 983	193 017	260,89 %	1 379 559	1 650 125	-270 566	-16,40 %	923 000	900 580	22 420	2,49 %
47004799	Avustukset									100 000	135 233	-35 233	-26,05 %	0			
48004995	Muut toimintakulut		662	-662	-100,00 %		11	-11	-100,00 %	2 031 684	1 519 012	512 672	33,75 %	15 000	666 271	-651 271	-97,75 %
TKATE	TOIMINTAKATE		-482 521	482 521	-100,00 %	-2 523 617	-1 148 206	-1 375 412	119,79 %	-19 544 383	-20 552 363	1 007 980	-4,90 %	-10 725 000	-10 560 832	-164 167	1,55 %

Pelastustoimi (2/3)

Selvitys talousarviopoikkeamien syistä

- Ennusteen mukaan toimialan talous tulee toteutumaan hieman ylijäämäisenä.
- Toimintamenot tulevat hieman alittumaan.
- Pieni vaara budjetin ylitykselle on kuitenkin olemassa, koska:
- Palveluiden ostoissa tulee ylitystä leasing-vuokrien takia: vaikuttaa myös lisääntyvinä menoina kaluston ylläpitoon aineissa ja tarvikkeissa.
- Henkilöstökulut mahdollisesti alittuu: joitakin rekryjä ei vielä saatu maaliin.
- Ensihoidon tehtävämäärät vaihtelevat, ennuste vuodelle 2023 on hieman pienempi, kuin talousarviossa -> vaikuttaa tuloihin pienentävästi.
- KELA:n korvaukset sairaankuljetuksista kirjautuvat jälkijättöisesti, eivätkä sen takia näy sen kuukauden raportissa, jossa ovat toteutuneet.
- Tulot tulevat jäämään hieman talousarviosta.

Pelastustoimi (3/3)

Selvitys toimenpiteistä talousarviossa pysymiseksi

- Kun toiminta jatkuu samanlaisena kuin nyt, ei tarvita suuria suunnan muutoksia.
- Hankintoja tehostetaan ja ostoja keskitetään kulujen säästämiseksi.

Sosiaali- ja terveystalvet (1/3)

Keskeiset tapahtumat toiminnassa

- Palvelutarpeen kasvu
 - Hoitoon ja palveluun pääsyn turvaaminen ja nopeuttaminen
 - Hoitotakuussa pysyminen tilanteessa, jossa kysyntä sekä hoidon tarpeen arviointi, että hoitoa odottavien määrä kasvaa
 - Digitaalisten palveluiden laajentaminen
- Kustannusten kasvu ja sen hillitseminen
 - Inflaation vaikutukset
 - Ostetun palvelutuotannon sekä aineiden tarvikkeiden hintojen merkittävä kasvu
 - Talousarvioon siirtyneiden kustannusten tarkastelu ja täsmentäminen sekä olemassa olevien käytäntöjen hahmottaminen ja käytäntöjen yhtenäistäminen asia kerrallaan
- Henkilöstön saatavuuden heikkeneminen
 - Rekrytoinneissa onnistuminen
 - Laadukas esihenkilötyö

Sosiaali- ja terveystalouden toimintakatteen talousarviopoikkeamat

Liite A: Uusikaupunki 14.11.2023 § 79

vastuualueittain

	KS 2023 3	ENN 2023 3	KS - ENN €	KS - ENN %
Tilin nimi	Sosiaali- ja terveyspalvelut	Sosiaali- ja terveyspalvelut	Sosiaali- ja terveyspalvelut	Sosiaali- ja terveyspalvelut
TOIMINTATUOTOT	132 552 469	139 418 063	-6 865 595	-4,92 %
Myyntituotot	30 960 056	41 338 881	-10 378 825	-25,11 %
Maksutuotot	80 675 124	79 424 986	1 250 138	1,57 %
Tuet ja avustukset	9 844 758	11 173 623	-1 328 864	-11,89 %
Muut toimintatuotot	11 072 531	7 480 574	3 591 956	48,02 %
TOIMINTAKULUT	959 531 205	1 069 293 434	-109 762 230	-10,26 %
Henkilöstökulut	468 638 455	506 985 945	-38 347 490	-7,56 %
Palkat ja palkkiot	389 054 892	418 457 476	-29 402 584	-7,03 %
Henkilösivukulut	79 583 563	88 528 470	-8 944 906	-10,10 %
Palvelujen ostot	386 417 396	459 560 245	-73 142 849	-15,92 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	58 159 143	76 249 198	-18 090 056	-23,72 %
Avustukset	37 446 027	21 588 860	15 857 167	73,45 %
Muut toimintakulut	8 870 184	4 909 185	3 960 999	80,69 %
TOIMINTAKATE	-826 978 736	-929 875 371	102 896 635	-11,07 %

	ENN 2023 34	KS - ENN €	KS 2023 30	ENN 2023 30	KS - ENN €	KS 2023 31	ENN 2023 31	KS - ENN €	KS 2023 32	ENN 2023 32	KS - ENN €	KS 2023 33	ENN 2023 33	KS - ENN €
Tilin nimi	Sosiaali- ja terveyspalvelut yhteiset	Sosiaali- ja terveyspalvelut yhteiset	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Koti- ja asumispalvelut	Koti- ja asumispalvelut	Koti- ja asumispalvelut	Laaja-alainen sosiaali ja terveyskeskus	Laaja-alainen sosiaali ja terveyskeskus	Laaja-alainen sosiaali ja terveyskeskus	Sairaalapalvelut	Sairaalapalvelut	Sairaalapalvelut
TOIMINTATUOTOT	7 773	-7 773	3 868 830	4 626 125	-757 295	61 326 756	55 259 627	6 067 129	29 896 604	29 344 722	551 882	37 460 279	50 179 817	-12 719 538
Myyntituotot			1 909 063	4 131 676	-2 222 613	5 914 676	3 463 002	2 451 674	5 432 990	2 369 787	3 063 203	17 703 327	31 374 416	-13 671 090
Maksutuotot			1 801 650	493 743	1 307 907	42 856 592	42 178 641	677 951	16 321 430	17 752 978	-1 431 548	19 695 453	18 999 624	695 829
Tuet ja avustukset	7 773	-7 773	56 180	706	55 474	2 239 779	2 295 569	-55 790	7 548 800	9 106 810	-1 558 010	0	-237 235	237 235
Muut toimintatuotot			101 938	0	101 938	10 315 709	7 322 415	2 993 295	593 384	115 147	478 237	61 500	43 013	18 487
TOIMINTAKULUT	1 021 346	-321 485	106 254 807	118 294 704	-12 039 897	268 494 176	295 072 410	-26 578 233	233 880 511	266 352 266	-32 471 755	350 201 850	388 552 709	-38 350 859
Henkilöstökulut	935 517	-235 656	50 318 885	48 767 754	1 551 131	147 113 566	167 956 779	-20 843 213	93 970 435	91 919 485	2 050 950	176 535 709	197 406 411	-20 870 702
Palkat ja palkkiot	777 851	-196 504	41 797 954	39 437 694	2 360 260	121 976 588	138 362 281	-16 385 693	78 057 609	76 239 317	1 818 292	146 641 394	163 640 334	-16 998 940
Henkilösivukulut	157 666	-39 153	8 520 931	9 330 060	-809 129	25 136 978	29 594 498	-4 457 520	15 912 826	15 680 168	232 658	29 894 315	33 766 077	-3 871 762
Palvelujen ostot	77 536	-77 536	52 754 352	66 740 840	-13 986 488	97 458 780	105 995 403	-8 536 624	110 478 761	151 693 419	-41 214 658	125 725 503	135 053 047	-9 327 544
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	726	-726	524 796	1 261 671	-736 875	3 641 955	3 692 456	-50 501	7 684 335	17 032 068	-9 347 733	46 308 057	54 262 277	-7 954 220
Avustukset			1 721 100	1 117 773	603 327	16 177 927	15 352 249	825 678	19 547 000	5 118 838	14 428 162	0		
Muut toimintakulut	7 567	-7 567	935 673	406 666	529 007	4 101 949	2 075 522	2 026 427	2 199 980	588 456	1 611 524	1 632 582	1 830 974	-198 392
TOIMINTAKATE	-1 013 573	-248 718	102 025 023	116 000 000	-13 985 000	267 167 100	290 010 000	-22 815 000	231 000 000	266 000 000	-30 000 000	349 000 000	389 000 000	-40 000 000

Sosiaali- ja terveystaloudet tulee ennusteen mukaan ylittämään talousarvion 102,9 Milj. euroa.

Selvitys talousarviopoikkeamien syistä

- Merkittävin muutos edelliseen ennusteeseen on tarkentuneessa vammaispalvelujen henkilökohtaisen avun sijaismaksajapalkkojen ennusteessa (laaja-alainen sotekeskus). Näitä erää oli kirjattu alkuvuoden osalta yhteensä 6,3milj. euroa, joita ei ennusteessa ole aiemmin pystytty ottamaan huomioon. Vuosiarvio henkilökohtaisen avun sijaismaksajapalkkoissa on yhteensä 7,8 milj.euroa.
- Talousarvion lähtötietojen epävarmuustekijät sekä tulevaisuuden näkymät aiheuttavat edellisten ennusteiden tapaan ylitysennusteen
 - Sosiaali- ja terveystaloudet talousarvio perustui siirtyneisiin kustannuksiin aiempien palvelunjärjestäjien talousarvion mukaisesti. Tämä pohja ei huomionnut kuntien muutettujen talousarvioiden ja tilinpäätösten toteumaa. Näin ollen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystaloudet talousarvio ei täysin kata siirtyneen palvelutuotannon kustannuksia. Mm lastensuojelun ja vammaispalvelujen osalta.
 - Alueen asukkaiden palvelutarpeeseen vastaaminen, mm. ikääntyneiden määrä kasvaa jolloin palvelutarpeet lisääntyvät, hoitoon pääsyajojen velvoitteet (hoitotakuu), muut alueen asukkaiden kasvaneet palvelutarpeet esimerkiksi mielenterveystaloudissa
 - Sosiaali- ja terveystaloudet talousarviopoikkeamat kohdistuvat alueen asukkaiden palveluiden toteuttamiseen.
 - Henkilöstö, asiakaspalveluiden osto, hoidon toteuttamiseen liittyvät kustannukset kuten aineet, tarvikkeet ja välineet, hoidon tukipalvelut sekä aiempi hoitovelka (jonot ja palvelukysynnän kasvu), palveluverkon ylläpito
 - Kustannusten kasvu, aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa sekä asiakaspalveluiden ostoissa ja tukipalveluissa, hintojen noususta johtuen. Hintojen nousu perustuu yleiseen inflaatioon. Mm. Ostopalveluissa suurimmat ylitysennusteet ovat ikääntyneiden asumispalveluiden ostoissa n. 6M€ sekä jo aiemmin kuvatuissa lastensuojelun palveluiden ostoissa n 12M€ ja vammaispalveluissa 22M€ Ostettujen palvelujen kustannukset ovat kasvamassa vuoden 2022 tasoon verrattuna enimmillään jopa 25 %.

Sosiaali- ja terveystaloudet (3/3)

Selvitys toimenpiteistä talousarviossa pysymiseksi

- Sosiaali- ja terveystaloudet perustui siirtyneisiin kustannuksiin aiempien palvelunjärjestäjien talousarvion mukaisesti. Tämä pohja ei huomioon kuntien muutettujen talousarvioiden ja tilinpäätösten toteumaa. Näin ollen sosiaali- ja terveystaloudet talousarvio ei kata siirtyneen palvelutuotannon kustannuksia.
- Hyvinvointialueen uudistumisohjelman mukaiset toimenpiteet mm. tuottavuusohjelman osalta on toteutettava täysimääräisesti. Tähän liittyvä palveluverkkoon ja palvelurakenteeseen on tehtävä tarkastelutyö sekä tarvittavat päätökset jossa sopeutetaan toimintaa hyvinvointialueen talousarviopohjaan.
- Henkilöstömenot ylittyvät merkittävästi, mikä johtuu
 - Henkilöstön saatavuuden ongelmista -> ylityö, hälytys- ja tuplavuorokorvaukset, sekä henkilöstötyön ostopalvelut
 - Palkkarahoituspohja siirtyvälle henkilöstölle ei ole riittävä
 - Hyvinvointialueuudistukseen liittyvät palkan harmonisointi
 - Työehtosopimusten mukaiset palkankorotukset
- Uusia toimintoja ei käynnistetä, toimintaa ei laajenneta, jos niillä on vaikutusta talousarvion toteutumiseen suunnitellusti

Investoinnit

Investoinnit 2023, yhteensä

Tiedot esitetty sitoumusvuoden perusteella					
Investointisuunnitelma (1000 €)	Talousarvio	Toteuma 1-9/2023	Ennuste 10-12/2023	Ennuste koko vuosi	Ero Talousarvio - Ennuste
Pysyvät vastaavat / Investointimenot	17 467	1024	4665	5689	11778
Rakennukset	200	0	200	200	0
Laite- ja kalustohankinnat	350	-	-	0	350
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	15 267	1 024	2 963	3987	11280
Muut investoinnit	1 650	-	1 502	1502	148
Investointeja vastaavat sopimukset	24 204	5588	5272	10860	13344
Rakennukset	14 130	779	1 630	2409	11721
Laite- ja kalustohankinnat	9 964	4 809	3 642	8451	1513
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	110	-	-	0	110
Muut investoinnit	-	-	-	-	-
Omaisuuksien luovutukset	-	0	7935	7935	7935
Rakennukset	-	-	7 935	7935	7935
Laite- ja kalustohankinnat	-	-	-	0	0
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	-	-	-	0	0
Muut investoinnit	-	-	-	0	0
Investointituet	9 100	-	140	140	8960

Investoinnit 2023, Pelastustoimi

Tiedot esitetty sitoumusvuoden perusteella						
Investointisuunnitelma (1000 €)	Talousarvio	Toteuma 1-9/2023	Ennuste 10-		Toteuma + Ennuste	Talousarvio - Ennuste
			12/2023			
Pysyvät vastaavat / Investointimenot	435	25	410		435	-
Rakennukset	-	-	-		-	-
Laite- ja kalustohankinnat	-	-	-		-	-
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	435	25	410		435	-
Muut investoinnit	-	-	-		-	-
Investointeja vastaavat sopimukset	16 257	1 643	2 757		4 400	11 857
Rakennukset	12 630	779	130		909	11 721
Laite- ja kalustohankinnat	3 627	864	2 627		3 491	136
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	-	-	-		-	-
Muut investoinnit	-	-	-		-	-
Omaisuuksien luovutukset	-	-	-		-	-
Rakennukset	-	-	-		-	-
Laite- ja kalustohankinnat	-	-	-		-	-
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	-	-	-		-	-
Muut investoinnit	-	-	-		-	-
Investointituet	-	-	-		-	-

Investoinnit toteutuvat talousarvion mukaisesti lukuun ottamatta rakennusinvestointeja

- Saarijärven ja Kannonkosken paloasemainvestointien aloitus lykkääntyy seuraavalle vuodelle.
- Karstulan paloasemainvestointi tulkittu siirtyväksi sopimukseksi, jonka osalta sitoumusarvoksi on muutettu pääomavuokran arvio sitoumusajalta (31.12.2026 asti), minkä vuoksi sitoumusarvo on alentunut. Talousarviossa sitoumusarvona esitettiin varovaisuuden periaatteella koko hankinta-arvo.

Investoinnit 2023, SOTE

Tiedot esitetty sitoumusvuoden perusteella						
Investointisuunnitelma (1000 €)	Talousarvio	Toteuma 1-9/2023	Ennuste 10-12/2023	Ennuste koko vuosi	Ero Talousarvio - Ennuste	
Pysyvät vastaavat / Investointimenot	17 032	999	4255	5254	11778	
Rakennukset	200	0	200	200	0	
Laite- ja kalustohankinnat	350	0	0	0	350	
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	14 832	999	2553	3552	11280	
Muut investoinnit	1 650	0	1502	1502	148	
Investointeja vastaavat sopimukset	7 947	3945	2515	6460	1487	
Rakennukset	1 500	0	1500	1500	0	
Laite- ja kalustohankinnat	6 337	3945	1015	4960	1377	
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	110	0	0	0	110	
Muut investoinnit	-	0	0	0	0	
Omaisuuksien luovutukset	-	0	7935	7935	7935	
Rakennukset	-	0	7935	7935	7935	
Laite- ja kalustohankinnat	-	0	0	0	0	
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	-	0	0	0	0	
Muut investoinnit	-	0	0	0	0	
Investointituet	9 100	0	140	140	8960	

- Ennusteen mukaan investoinnit toteutuvat talousarviota pienempänä.
- Suurimmat poikkeamat ovat seuraavat:
 - ICT-investoinneissa ennustetaan alitusta johtuen mm. sosiaalihuollon järjestelmän ennakoitua pienemmästä hankintahinnasta. Osa investoinneista on siirtynyt rahoitettavaksi vakiinnuttamis- ja muutosrahasta. Lisäksi Sagan alusta hankitaan oman investoinnin sijaan palveluna (investointeja vastaava sopimus).
 - Kauramäen palvelutalon sitoumusarvoa pienennetty 31.12.2025 asti maksettavan pääomavuokran arvioituun arvoon. Talousarviossa sitoumusarvona esitettiin varovaisuuden periaatteella koko kolmen vuoden vuokra.
 - Omaisuuksien luovutuksissa esitetty Kukkulan kaupan 2. vaihe.

Talouden erillisraportointi

Pelastustoimen toiminta verrattuna aikaisempaan

- Pelastustoimen vertailutietoja vuoden 2022 toteumaan; 1-9.
 - Toiminnoittain toteuma- ja vertailutietoa: vuoden 2022 alku oli toiminnallisesti pienempää, koska mm. Jämsän paloaseman pelastustoiminnan 24/7-palvelut eivät olleet silloin vielä toiminnassa. Jämsän ensihoitopalvelu kuului vuonna 2022 Pirkanmaan shp:n järjestämisvastuulle.
 - Tulot eivät ole vertailukelpoisia, koska 2022 laskutus tuli kunnilta.
 - Rekrytointeja ei kaikkia ole saatu valmiiksi: siitä henkilöstömenoihin hieman säästöä.
 - Ensihoidon KELA-korvaukset sairaankuljetuksista kirjautuvat jälkikäteen.
 - Valmiuskorvaukset laskutettu kk 1-3 2023; kk 4-6 odottaa hyväksyntää.

	TA yhteensä 2022	TA 1-9 2022	TOT 1-9 2022	TA yhteensä 2023	TA 1-9 2023	TOT 1-9 2023
TOIMINTATUOTOT	40 269 300	30 201 990	30 016 528	6 025 000	4 518 420	4 008 036
MYYNTITUOTOT	35 351 011	26 513 274	26 771 332	768 000	576 000	1 223 508
TUET JA AVUSTUKSET	4 814 248	3 610 685	3 090 941	5 207 000	3 905 250	2 783 993
MUUT TOIMINTATUOTOT	104 041	78 031	154 256	50 000	37 500	535
TOIMINTAKULUT	-38 983 700	-29 440 414	-28 590 444	-38 818 000	-28 910 269	-26 968 061
HENKILÖSTÖKULUT	-24 452 188	-18 545 497	-17 902 764	-31 838 085	-23 675 332	-20 972 340
PALVELUJEN OSTOT	-5 188 648	-3 889 982	-3 501 135	-2 263 673	-1 697 755	-2 400 739
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 271 715	-1 701 542	-1 666 439	-2 569 559	-1 927 169	-1 992 668
AVUSTUKSET	-115 000	-86 252	-135 233	-100 000	-75 000	-135 233
MUUT TOIMINTAKULUT	-6 956 149	-5 217 142	-5 384 872	-2 046 684	-1 535 013	-1 467 081
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	500	375	698			-674
TOIMINTAKATEUS	1 285 600	761 576	1 426 085	-32 793 000	-24 391 519	-22 960 699

Tilojen käytön ja kustannusten seuranta

- Tilojen käytön kustannusten seurannan perusteena on voimassa olevat sopimukset ja kiinteistökanta.
- Tilojen käytön ja kustannusten seuranta on toteutunut sopimustenhallinnan ja talouden järjestelmien kautta.
- Sopimustiedot saadaan Modulo-järjestelmän kautta vuoden 2023 aikana.
 - Raportointi esimerkiksi käyttäjäryhmittäin ja tiloittain
 - Järjestelmästä voidaan myös tuottaa karttanäkymää tilojen sijoittumisesta hyvinvointialueella.
- Palveluverkkotyön kautta arvioidaan tilojen teknistä ja toiminnallista käytettävyyttä.
- Loppuvuoden aikana käydään läpi tiloja, joista voidaan luopua lyhyellä aikavälillä.
- Omien tyhjien tilojen kiinteistökehittäminen ja myynnin edistäminen.
- Vuokra kustannusten jyvittäminen toimialoille ja tätä kautta toiminnan tehostaminen.

Palvelusetelipalveluiden seuranta

- Palvelusetelitoiminnan osalta raportit saadaan Effector-järjestelmästä (Palveluseteli- ja ostopalvelujärjestelmä)
- Lääkinnällisen kuntoutuksen ja apuvälineiden palveluseleiden sekä lääkäripalveluseleiden dioilla on raportti ajalta 1-9/2023
- Hyvinvointialueen muun palvelusetelitoiminnan hallinnointi tuotiin Effector-järjestelmään 1.4.2023 alkaen
- 1-9/2023 raportit eivät sisällä sellaisia alkuvuoden 1-3/2023 palvelusetelikuluja, jotka eivät ole olleet hallinnoitavana Effector-järjestelmässä (esim. siirtymäaikana 1-3/2023 kuntien käytännöillä tuotetut sosiaalipalveluiden palvelusetelit)

Palvelusetelipalveluiden seuranta, sairaalapalvelut 1-9/2023

- Palveluseteli lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden hankkimiseksi (peruukki, jalkateräortoosi ja lääkinnällinen hoitosukka) 125 926,92 € asiakasmäärä 609 hlöä
- Palveluseteli kuntoutuspalveluiden (fysioterapia, toimintaterapia, puheterapia, lymfaterapia, jalkaterapia, jalkojenhoito) hankkimiseksi 5423,55 € asiakasmäärä 27 hlöä
- Lääkäripalveluiden palvelusetelit (silmälääkärin vastaanotto + OCT + näkökenttä, vasektomia, nivustyrä, circumcisio, psykiatrin vastaanotto) 569 861,87€ asiakasmäärä 6695 hlöä
- Toteumat alv 0%

Palveluseteleiden ja ostopalvelujen seuranta, laaja-alainen sosiaali- ja terveyskeskus 1-9/2023

- Palveluseteli kuntoutuspalveluiden hankkimiseksi (fysioterapia, toimintaterapia, puheterapia, lymfaterapia, jalkaterapia, jalkojenhoito) 641 596,75 € asiakasmäärä 1993 hlöä
- Lääkäripalveluiden palvelusetelit (yleislääkärin vastaanotto) 62 951,75 € asiakasmäärä 1 361 hlö
- Kehitysvammaisten ja autismikirjon palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen palveluseteli 193 335,44 €, asiakasmäärä 9
- Henkilökohtainen apu, 2 604 036,27 € asiakasmäärä 301 hlöä
- Hoitoapu kotiin 244 993,54 € asiakasmäärä 33 hlöä
- Suun terveydenhuollon palveluseteliä (lohkeamapaketti, päivystyksen jatko) käytetään ruuhkahuippujen tasaamiseen ja hoitotakuun toteutumiseen 277 351 €, henkilöiden määrä 1 946 hlöä

Palveluseteleiden ja ostopalvelujen seuranta, lapset, nuoret ja perheet 1-9/2023

- Palveluseteli lapsiperheiden kotipalvelun hankkimiseksi 194 135 €, asiakasmäärä 200 hlöä
- Palveluseteli neuvonta- ja terapiapalveluiden hankkimiseksi 108 339,38 € ja asiakasmäärä 176 hlöä
- Palveluseteli neuropsykiatrisen tuen palveluiden hankkimiseksi 148 162 € ja asiakasmäärä 234 hlöä
- Palveluseteli koululaisten silmälääkäritutkimusten hankkimiseksi 217,74 € ja asiakasmäärä 2 hlöä (palvelusetelipalvelu alkoi syyskuussa 2023)

Palveluseteleiden ja ostopalvelujen seuranta, koti- ja asumispalvelut 1-9/2023

- Palveluseteli ikääntyneiden lyhytaikaisen palveluasumisen hankkimiseksi 85 645 € asiakasmäärä 41 hlöä
- Palveluseteli ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen hankkimiseksi 3 746 723 €, asiakasmäärä 172 hlöä
- Palveluseteli koneellisen lääkeannosjakelun hankkimiseksi 2 879€, asiakasmäärä 80 hlö (sis. Jakelun, ei lääkkeitä)
- Palveluseteli omaishoidon tuen hankkimiseksi kotiin 276 209 € ja asiakasmäärä 201 hlöä
- Palveluseteli rintamaveteraanien kotihoidon hankkimiseksi 339 891 €, asiakasmäärä 26
- Palveluseteli säännöllisen kotihoidon hankkimiseksi (päiväaikainen) 1 382 739 €, 221 hlöä
- Palveluseteli säännöllisen kotihoidon hankkimiseksi (ympärivuorokautinen) 40 152 €, 8 hlöä

Rahoitus- ja sijoitustoiminnan toteutuminen

Rahoitustoiminta

Salkkusi (EUR) 12.10.2023

502,52M
Avoinna oleva saldo

433,49M
Avoinna oleva johdannaisten
nimellismäärä

2,00%
Kesikorko (vuoden alusta tähän
päivämäärään)

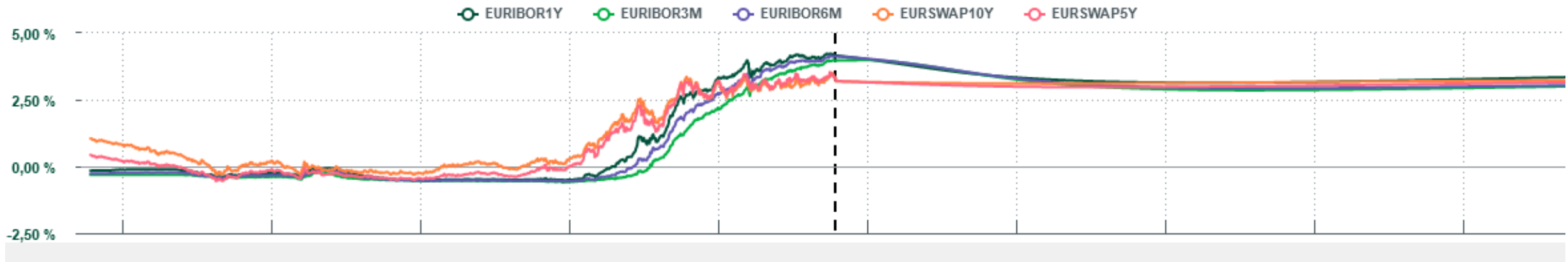

1,80%
Kesikorko (viimeiset 12 kk)

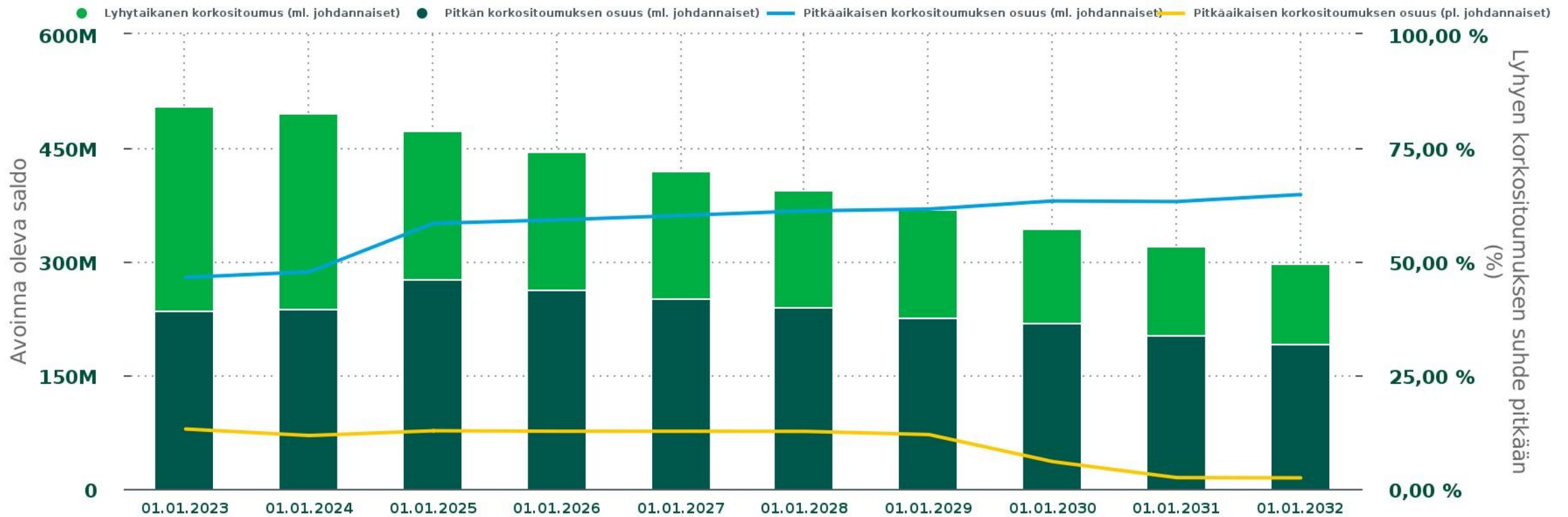
2,40%
Kesikorko (seuraavat 12kk)

Euriborit ja pitkät korot

- Lyhytaikaisia maksuvalmiuslainoja ei ole ollut tarpeen käyttää alkuvuonna

Rahoitussalkun suojausasteen kehittyminen

- Aluevaltuuston hyväksymässä korkosuojauspolitiikassa suojausasteen tavoite 20 - 80 %

Rahoituksen tilanne 30.9.2023

- Laskelma tehty maksuvuoden mukaan

1 000 €	TA 2023	Tot 1-9/2023
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Toiminnan rahavirta	-4 000	-13 835
Vuosikate	-4 000	-13 835
Investointien rahavirta	-4 967	-1 498
Investointimenot	-14 067	-1 498
Rahoitusosuudet investointimenoihin	9 100	
Toiminnan ja investointien rahavirta	-8 967	-15 334
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Lainakannan muutokset	-8 872	-1 984
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	13 000	13 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-21 872	-14 984
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset *)	-4 550	0
Rahoituksen rahavirta	-13 422	-1 984
Rahavarojen muutos	-22 389	-17 318

*) Sisältää investointituen jaksotuksen.

Sijoitustoiminta

- Tehdyt sijoitukset
 - OmaSp Säästötalletus 15 m€, toistaiseksi voimassa oleva, korkotaso 3kk euribor korko + hyvityskoron marginaali – 0,50%. , 11.10.2023 3,452%
 - Tuottotili, johon siirretään kassavaroja kassan tilanteen salliessa, saldo vaihtelee kuukauden mittaan. Saldo 30.9.2023 55,3 m€. Korkotaso 3 kk euribor -0,4 %, 11.10.2023 3,552%
 - Talletuskoron laskentaperuste on arvopäivittäinen päiväsaldo, korko liitetään pääomaan vuosittain 1.1.
 - Tehdyissä sijoituksissa on huomioitu aluevaltuuston hyväksymät sijoitustoiminnan perusteet

Tuottavuusohjelman toimenpiteet ja muut talouden sopeuttamis- toimenpiteet

Tuottavuusohjelman toimenpiteet ja muut talouden sopeuttamistoimenpiteet

Kärkiteemat

1. Palvelukanavien ja palveluverkoston tavoitteellinen uudistaminen

2. Ikääntyneiden palvelurakenteen muutoksen tuen vahvistaminen

3. Henkilöstön pitovoimatekijöiden kokonaisvaltainen uudistaminen

4. Hankintojen ja ostojen strateginen hyödyntäminen

5. Tietohallinnon uudistaminen ja tiedolla johtamisen vahvistaminen

- Tuottavuusohjelman toimenpiteitä ja niille asetettavia tuottavuustavoitteita on tarkennettu osana vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2025-2026 taloussuunnitelman valmistelua. Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys toimenpiteineen julkaistaan 31.10.2023 ja se sisältää yksilöidyt tuottavuusohjelman toimenpiteet vaikutuksineen.
- Toimenpiteiden tarkempi projektointi ja etenemisen seurannassa käytettävien mittareiden tarkentaminen on käynnissä. Samalla luodaan malli toimenpiteiden etenemisen raportointiin.
- Hyvinvointialueen saamaa toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen tarkoitettua valtionavustusta (yhteensä 19,2 M€) käytetään kärkihankkeiden toteuttamisen tukena. Aluehallitukselle 31.10. esitetään osana vuoden 2023 talousarviomuutoksen käsittelyä, että vuonna 2023 käytettävä osuus avustuksesta on 1,8 M€.
- Välittömät talouden sopeutusohjeet on annettu hyvinvointialueen organisaatiolle 14.9.2023, tavoitteena on vaikuttaa vuoden 2023 menoihin ja minimoida syntyvä alijäämä.

Toiminnalliset tavoitteet ja painopisteet

Toiminnan tietojen raportointi

- Seuraavassa esitetään strategian mittariston mukainen toiminnan tietojen neljännesvuosiraportti. Raportoinnissa on huomioitava seuraavat reunaehdot:
 - Mittareista tilanne esitetään vain niiden osalta, joissa mittauksen kohteesta on saatavissa päivitetty tieto neljännesvuoden syklillä. Erityisesti kansallisista lähteistä / kyselyistä (kuten Terve Suomi, Kouluterveyskysely tms.) kerättävää tietoa raportoidaan vain kerran vuodessa (kyselyn syklillä täydennettynä omalla tiedonkeruulla).
 - Mittaristo esitetään tässä neljännesvuosiraportissa siinä muodossa kuin se on ollut ennen lisätalousarvion yhteydessä tehtäviä mittariston päivityksiä.
 - Jatkossa raportoinnissa tullaan esittämään myös kirjallinen analyysi siitä, miten mittaustiedot vastaavat asetettujen vuositavoitteiden saavuttamista
- Tietojohtaminen kerää palautetta toiminnan tietojen raportoinnista ja kehittää sisältöä seuraaviin raportteihin.
 - Tarkoituksena on ns. Johdon työpöydän kehittämisen kautta saada jatkuvapäivitteinen näkymä valittuihin mittareihin.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Liite: Aluevaltuusto 14.11.2023 § 79

LNP vastualue	Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Puolivuositain	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä vähenee	Sotkanet: kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17 vuotiaat (% vastaavan ikäisestä väestöstä, tytöt ja pojat yhteensä)	2021: K-S HVA 1,9 %; koko maa 1,6 % 2022: K-S HVA 2,0 % Koko maa 1,6	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen osuus ei kasva	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen osuus ikäryhmästä on 1,89 % Pitkäaikaisesti sijoitettujen osuus on kasvanut, lyhytaikaisesti sijoitettujen vähentynyt	Puolivuositain	
Opiskeluhoolto	Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Neljännesvuositain	Lakisääteisten palveluiden toteutuminen koulupsykologi- ja koulukuraattoripalveluissa.	Lakisääteiset aikarajat palvelujen piiriin pääsemiseksi toteutuvat (2 pv kiireellinen ja 7 pv ei-kiireellinen) sekä yhteisöllinen työ toteutuu 30 % työajasta.	Perusopetuksessa 10 % ei saa aikaa aikarajojen sisällä ja toisella asteella 15 % (2. asteella kuraattoreilla ylitysten määrää 10 % ja psykologeilla 20 %). Yhteisöllisen työn osuus 15 % työajasta.	Koulukuraattorin ja koulupsykologin palveluun pääsee kiireellisissä tapauksissa kahden koulu- tai oppilaitospäivän aikana ja kiireettömässä tapauksessa seitsemän koulu- tai oppilaitospäivän aikana. Yhteisöllisen työn osuus 30 % työajasta.	Kuraattoripalvelut toteutuvat lakisääteisissä aikarajoissa hyvinvointialueella muualla paitsi Jyväskylässä. Psykologipalvelut eivät toimi aikarajoissa perusasteella henkilöstövajeen vuoksi, toisella asteella palvelun tarve on jatkuvasti kasvava ja ruuhkautunut. Palveluiden toteutumista ja seurantaa kehitetään edelleen. Yhteisöllisen työn osuus psykologeilla n. 15%, kuraattoreilla n. 25%.	Kuraattoripalvelut toteutuvat lakisääteisissä aikarajoissa muualla paitsi Jyväskylässä. Psykologipalvelut eivät toimi aikarajoissa perusasteella henkilöstövajeen vuoksi, toisella asteella palvelun tarve on jatkuvasti kasvava ja ruuhkautunut. Psykologivajetta paikataan ostopalvelulla.. Yhteisöllisen työn osuus psykologeilla n. 15% ja kuraattoreilla n. 25%.	

Perheiden peruspalvelut	Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Neljännesvuosittain	Perustason palvelut vahvistuvat ja raskaammista palveluista painopiste siirtyy ehkäisevään ja ennakoiivaan työhön. Tämä lisää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia pidemmällä aikajänteellä ja terveyttä sekä kustannusten kasvun hillintää.	1.Perhetyön käynnistyminen (pv/vkot). 2. Lapsiperhesosiaali työn asiakasmäärä/työntekijä	1. a) varhainen 1 vko, b) erityisen tuen perhetyö 5 vkoa c) tehostettu perhetyö 30 vrk 2. 50 asiakasta/työntekijä (kokonaisasiakasmäärä 643)	1. Perhetyön tavoite: ehkäisevä 1vko, erityinen 3 vkoa ja tehostettu 2 vkoa. 2. 45 asiakasta / työntekijä	1. Varhaisen tuen perhetyö toteutuu kaikilla alueilla, erityinen ei toteudu (jonotus 3,5 kk), tehostettu perhetyö ei toteudu (jonotus n. 1 kk) 2. Keskinen 63, pohjoinen 35, itäinen 40, läntinen 44.	1. Varhaisen tuen perhetyö toteutuu kaikilla alueilla, erityisen tuen perhetyö ei toteudu keskisellä alueella (jonotus n. 4 kk), tehostettu perhetyö ei toteudu keskisellä alueella (jonotus n. 1 kk) 2. Keskinen 51, pohjoinen 34, itäinen 33, läntinen 47	
Puolivuositain	Neuvolatarkastusten toteutuminen suositusten mukaisesti.	Neuvolan laajojen ja määräaikaistarkastusten terveystarkastusten toteutumisprosentti ikäryhmittäin, yksilöllisen tarpeen mukaisten laajojen terveystarkastusten määrä (SPAT 1388)	98 %	100 %	Vauvaikäisillä 100% Leikki-ikäisillä 100%	Puolivuositain	
Puolivuositain	Lastensuojelun määräaikojen toteutuminen	THL:n määräaikojen seurannan kautta 2 krt.vuodessa		Lakisääteisissä määräajoissa pysyminen	Keskinen: 50% ylittyi Läntisellä ja pohjoisella alueella yksittäisiä ylityksiä (pl. Äänekosken 15% ylitys), itäisellä alueella yksittäisiä ylityksiä	Puolivuositain	

LNP

Lasten- ja nuorten mielenterveyspalvelut	Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Neljännesvuosittain		3. Perheneuvolan odotusajan lyhentäminen, ensiaika 2 vkossa	3. Perheneuvoloiden ka. odotusaika 4,5 vko	3. Perheneuvolan odotusaika <2 vko	2,48vkoa	3vkoa	
Neljännesvuosittain		4. Nuorten mt-palveluihin pääseminen	4. Nuorten mt-palveluihin odotusaika ka. 4-5vko	4. Nuorten mt-palveluiden odotusaika <2 vko	1,4vkoa	1vko	

Koti- ja asumispalvelut

Koti- ja asumispalvelut, kaikki palvelut	Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso Vuosi 2022	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Neljännesvuosittain	Asiakkaan osallistaminen oman toimintakyvyn arviointiin riittävän kognition omaavilla asiakkailla	S2a Arviointiin osallistuneet, Asiakas itse= 1. Kyllä ja CPS<5, ei vaikeaa kognition heikentymistä	Kaikki ei saatavilla Asiakasohjaus 83% (n=922) Omaishoito 90% (n=332) Päivätoiminta 91% (n=91) Lyhytaikaishoito 51% (n=104) Kuntouttava arviointijakso 83% (n=236) Kotihoito 77% (n=3089) Asumispalvelut 45% (n=2858)	Tavoitetila 100%	Asiakasohjaus 95% (n=1294) Omaishoito 86% (n=673) Päivätoiminta 85% (n=351) Lyhytaikaishoito 44% (n=160) Kuntouttava arviointijakso 75% (n=432) Kotihoito 77% (n=3328) Asumisen palvelut 45% (n=2629)	Asiakasohjaus 94% (n=2050) Omaishoito 83% (n=804) Päivätoiminta 88% (n=531) Lyhytaikaishoito 47% (n=247) Kuntouttava arviointijakso 75% (n=623) Kotihoito 76% (n=3523) Asumisen palvelut 43% (n= 2814)	Asiakasohjauksessa tulos hyvä. Omaishoidossa osallistaminen hiukan vähentynyt. Päivätoiminnassa osallistaminen parantunut. Lyhytaikaishoidossa heikko osallistamisen toteuma. Kotihoidon osalta ollaan paremmassa tuloksessa kuin kansallisesti. Asumisen palveluissa heikko osallistamisen tulos.
Neljännesvuosittain	Tunnistaa yhteisölliseen asumiseen soveltuvat asiakkaat - kognitio ja arkisuoriutuminen	CPS≤3 ja ADLH 1-4, kognitio enintään keskivaikeasti heikentynyt ja arkisuoriutumisessa ei täyden avun tarvetta	Kaikki ei saatavilla Asiakasohjaus 28% (n=1406) Omaishoito 72% (n=520) Päivätoiminta 19% (n=104) Lyhytaikaishoito 63% (n=127) Kuntouttava arviointijakso 26% (n=290) Kotihoito 35% (n=3120) Asumispalvelut 54% (n=2860)	Voidaan vaikuttaa palveluihin ohjautumisen yhdenmukaistamiseen ja sitä kautta resurssien hallintaan kotihoidon, yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen asumisen osalta.	Asiakasohjaus 26% (n=1319) Omaishoito 70% (n=753) Päivätoiminta 24% (n=356) Lyhytaikaishoito 65% (n=162) Kuntouttava arviointijakso 34% (n=433) Kotihoito 35% (n=3411) Asumisen palvelut 51% (n=2629)	Asiakasohjaus 26% (n=2074) Omaishoito 70% (n=876) Päivätoiminta 25% (n=532) Lyhytaikaishoito 50% (n=249) Kuntouttava arviointijakso 17% (n=623) Kotihoito 20% (n=3528) Asumisen palvelut 39% (n=2792)	Tulokset ohjaavat toimintamallien tehostamiseen, jossa panostetaan asiakkaiden toimintakyvyn tunnistamiseen ja sitä kautta oikea-aikaisiin ja -sisältöisiin palveluihin ohjautumista.
Neljännesvuosittain	Alkoholin riskikäytön tunnistaminen	AUDIT-C>4	Kaikki 3% (n=6397) Asiakasohjaus 8% (n=430) Omaishoito; osa sisällyttänyt osittaisarviointiin sisältöön Päivätoiminta saatavilla osavuosikatsaus 2/4 2023 Lyhytaikaishoito saatavilla osin osavuosikatsauksessa 2/4 2023 Kuntouttava arviointijakso 6% (n=161) Kotihoito vuosi 4% (n=3042) Asumispalvelut 0% (n=2823)	Tunnistaminen ja vaikuttaminen, tukipalveluiden ja käytänteiden kehittäminen	Kaikki 3% (n=6661) Asiakasohjaus 7% (n=738) Omaishoito 5% (n=93) Kuntouttava arviointijakso 6% (n=296) Kotihoito 4% (n=3191) Asumisen palvelut 0% (n=2609)	Kaikki 3% (n=7664) Asiakasohjaus 7% (n=1325) Omaishoito 6% (n=96) Kuntouttava arviointijakso 6% (n=477) Kotihoito 4% (n=3353) Asumisen palvelut 0% (n=2811)	Tilanne ennallaan

Neljännesvuosikatsaus

Koti- ja asumispalvelut

Asumispalvelut (yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen)	Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso 2022	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Neljännesvuosittain	Hoidon laatu ja hoitokulttuuri, resurssien hallinta (kahden hoitajan avun tarve)	Vuoteessa elävien asiakkaiden määrää (tarkoitetaan sosiaalista eristäytymistä, riskiä liikkumattomuuden aiheuttamiin ongelmiin)	Kaikki 11% (n=5925) Asiakasohjaus ei sisälly APA osittaisarviointiin Omaishoito ei sisälly OMTU osittaisarviointiin Päivätoiminta ei sisälly PT osittaisarviointiin Lyhytaikaishoito ei sisälly LYH osittaisarviointiin Kuntouttava arviointijakso ei sisälly KA osittaisarviointiin Kotihoito 1% (n=3022) Asumispalvelut 21% (n=2843)	Asumisen palvelut <15%	Kaikki 9% (n=5862) Kotihoito 1% (n=3053) Asumisen palvelut 17% (n=2615)	Kaikki 9% (n=6285) Kotihoito 1% (n=3101) Asumisen palvelut 17% (n=2815)	

Avosairaanhoido	Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
	Hoitoon pääsy määräajassa T3	Hoitoon pääsy lääkärit 14 vrk; Hoitoon pääsy hoitajat 10 vrk			Kesäkuu: 14 vrk lääkärit 9 vrk hoitajat	Syyskuu keskiarvo: 10 vrk lääkärit 6 vrk hoitajat	
	Keskimääräinen puheluihin vastausaika	Puheluihin takaisinsoiton vastausaika lyhenee	Puheluiden ka. 2h 56min	Puolittuu 1,5h	Huhti 2 h 58 min Touko 2 h 23 min Kesä 1 h 54 min	Heinäkuu 1 h 16min Elokuu 2 h 52 min Syyskuu 3 h 44 min	
	Asiakkaan tarpeenmukainen hoito, optimaalisesti tuotettuna	Etäkontaktien osuus kaikista käynneistä kasvaa.	32,20 %	50 %	30,1 % (ent.Seututk:n ja JKL:n osalta), HVA-tason luku ei vielä saatavilla.	29 % (ent.Seututk:n ja JKL:n osalta) HVA-tason luku ei ole vielä saatavissa	

Suunterveydenhuollon palvelut	Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
	Hoitoon pääsy lain edellyttämällä tasolla	Hoitoon pääsy vuorokausina	180vrk (tavoite)	120vrk (1.9.2023 ->)	99 vrk (pienin Viitasaari 15 vrk, suurin Toivakka 194 vrk)	97 vrk (pienen Kannonkoski 8 vrk, suurin Haapamäki 207 vrk)	
	Omahoidon tason määrittäminen ja näyttäminen potilaalle	Plakkikoodin kirjaaminen neliportaisella asteikolla	Ei tiedossa	75 % käynneistä kirjataan omahoidon taso	76%	77%	

Laaja-alainen sote-keskus

Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Digitaalisten palveluiden vahvistaminen ja lisääminen sosiaalipalveluissa	Sähköisten toimeentulohakemusten määrä kaikista hakemuksista	30 %	50 %	40 %, jakautuen Oma-palvelusta 22 % ja Kelasta 18 %	46% jakautuen Oma-palvelusta 27% ja Kelasta 19% (tiedot Effica-järjestelmästä)	
Asiakasosallisuuden lisääminen	Sosiaalipalveluiden alueelliset asiakasraadit vähintään 2 kertaa vuodessa	0 kpl	8 kpl	Puolivuotistasolla tavoite on toteutunut; vammais-palvelussa henkilökohtaisen avun asiakasosallisuustyöryhmä kokoontunut 3 kertaa. Aikuisten sosiaalityössä asiakasosallisuusteematapaaminen kokoontunut 1 kerran.	Vammaispalveluissa henkilökohtaisen avun asiakasosallisuustyöryhmä kokoontunut 3 kertaa. Aikuissosiaalityössä asiakasosallisuusteematapaaminen kokoontunut 1 kerran.	

Konservatiivinen palvelualue

Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Hoitotakuu toteutuu, hoidon tarpeen arviointi	alle 15 % ylitykset (HTA), alle 5 % ylitykset (hoitoon pääsy)	24%	alle 15 % ylitykset (HTA), alle 5 % ylitykset (hoitoon pääsy)	Hoittoa odottaneita yli 180 vrk 7,4 % (494 kpl) Hoidon tarpeen arviointia yli 90 vrk 17 % (388 kpl)	Hoittoa odottaneita yli 180 vrk 14,6% (250 kpl) Hoidon tarpeen arviointia yli 90 vrk 19,1% (77 kpl)	
Toiminnan turvallisuus lisääntyy	Läheltä piti- tilanteita raportoidaan enemmän kuin poikkeamia (>50 %).	28% (1-10/22)		18%	25%	

Sairaalapalveluiden vastuualue

Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Hoitotakuu toteutuu, hoidon tarpeen arviointi	alle 15 % ylitykset (HTA), alle 5 % ylitykset (hoitoon pääsy)	Yli 180vrk 14,8% (1450 kpl) Yli 90vrk (27%), (483 kpl)	alle 15 % ylitykset (HTA), alle 5 % ylitykset (hoitoon pääsy)	Yli 180 vrk 11,2 % (1217 kpl) Yli 90 vrk 28,7 % (631 kpl)	Yli 180 vrk 17,8% (1988 kpl) Yli 90 vrk 40 % (1002 kpl)	
Toiminnan turvallisuus lisääntyy	Läheltä piti- tilanteita raportoidaan enemmän kuin poikkeamia (>50 %).	23,5% (1-10/22)	>50%	21%	24%	

Psykiatrian palvelualue

Liite: Aluevaltuusto 14.11.2023 § 79

Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Hoitotakuu toteutuu lain edellyttämällä tavalla	Lähetteiden käsittelyaika	6 vrk	Lähetteiden käsittelyaika alle 5 vrk	73 % alle 3 vrk	76 % alle 3 vrk	
Lähetteiden määrän ja palautettujen lähetteiden määrän väheneminen, hoitopäivien väheneminen	Lähetteiden määrät Palautettujen lähetteiden määrät Hoitopäivien määrät	2021 aikuisten vastaanottopalvelut 2665 lähetettä, joista palautettiin 21 %. 2021 nuorisopsykiatrian vastaanottopalveluihin 860 lähetettä, joista palautettiin 26 %. 2021 lastenpsykiatrian vastaanottopalveluihin 421 lähetettä, joista palautettiin 16 %. Hoitopäiviä 2021 psykiatrian osastoilla 24 720. Nuorisopsykiatrian osastolla hoitopäiviä 2021 3028. LIPSYn lähtötaso 0 Lasten hoitopäivien lkm. KYS:ssä 2021 1385. Jämsän tiedot täsmentyvät.	Lähetteiden määrän väheneminen 5 % kaikilla erikoisaloilla Palautettujen lähetteiden määrä vähenee >5 % kaikilla erikoisaloilla Hoitopäivät vähenevät vähintään 5 % kaikilla erikoisaloilla KYS-ostojen määrä lastenpsykiatrialla vähenee 600 000 € vuositasona	Lähetteet yht. - 2,8 % Aikuiset -2,8 % Nuoret -3,2 % Lapset +26,3 % Palautetut lähetteet yht. +39 %: Aikuiset 41 % Nuoriso 47 % Lapset 14 % Hoitopäivät lisääntyneet 18,6 % Ostot KYS: +95 t€	Lähetteet yht. -7 % Aikuiset -7 % Nuoriso -2,2 % Lapset +8,6 % Palautetut lähetteet yht. +39 %: Aikuiset 40 % Nuoriso 48 % Lapset 14 % Hoitopäivät lisääntyneet 21,7 % Ostot KYS: +95 t€	

Operatiivinen palvelualue

Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Kiireellisen toiminnan tehokkuus: päivystysleikkaukseen pääsy	Alle 24 h triagesta (>55 % potilaista)	56,5 % (2021)	Alle 24 h triagesta (58 % potilaista)	56,6%	56,9%	
Hoidon tarpeen arviointi	Alle 15 % ylitys	31 % (1–8/22)	Alle 15 % ylitys	Yli 90 vrk 33,4% (624 kpl)	Yli 90 vrk 44,6% (936 kpl)	
Hoitoon pääsy (leikkaushoito)	Alle 5 % ylitys	18,9 % (1–8/22)	Alle 5 % ylitys	Yli 180 vrk 16,7% (760kpl)	Yli 180 vrk 23,5% (1112 kpl)	

Päivystys ja ensihoito

Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Päivystyksessä ei aamulla jatkohoitoa odottamaan jääneitä potilaita yli 90 % päivistä	Päivystyksessä jatkohoitoa aamulla odottavien potilaiden määrä. Seurataan tilannekatsauksessa. Toteutuu ainoastaan yhteistyössä muiden palvelualueiden kanssa!	Uusi mittari	Alle 5 %	8 % arkipäivistä ei yhtään jatkohoitoon odottajaa	6 % arkipäivistä ei yhtään jatkohoitoon odottajaa	
Päivystysosaston keskimääräinen hoitoaika alle 1,5 vrk	Keskimääräinen hoitoaika.	2,0 vrk (syyskuu 2022)	1,7 vrk	1,9	2,0	

Sairaalapalvelut Nova

Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Osastotoiminta on entistä vaikuttavampaa	30vrk sisällä päivystykseen palaaminen osastolta lähdön jälkeen alle 20 %	Alle 20% (9/22)	alle 20 %	15,7%	16,8%	
Palvelusta toiseen siirtyminen on sujuvaa	Jatkohoitoon odottavien määrä osastoilla / kpl / vrk. Seuranta aamun tilannekatsauksessa. Raportoidaan keskiarvona kerran kuukaudessa.	Uusi mittari	alle 5	8	9	

Alueellinen osastotoiminta

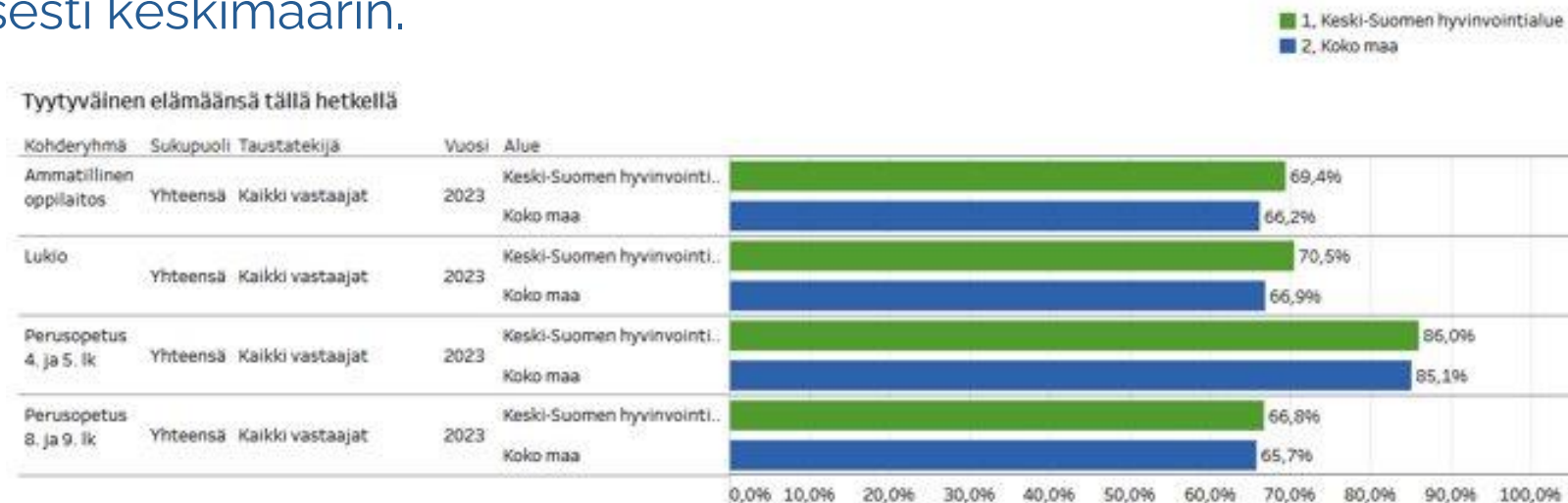
Toiminnallinen tavoite	Mittarit	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutunut 1.1.-30.6.	Toteutunut 1.1.-30.9.	Tila
Osastotoiminta on entistä vaikuttavampaa	30 vrk:n sisällä päivystykseen palaaminen osastolta lähdön jälkeen	Uusi mittari	alle 20 %	22,9%	22,7%	
Palvelusta toiseen siirtyminen on sujuvaa	Jatkohoitoon odottavien määrä o sastoilla / kpl / vrk. Seuranta aamun tilannekatsauksessa. Raportoidaan keskiarvona kerran kuukaudessa.	Uusi mittari	Alle 15	26,5	33,6	

Ajankohtaista

- Kansallisia selvityksiä
- Pelastustoimen tunnusluvut
- Hoitotakuun toteuma
- Diagnoosien ja käyntisyiden kirjaaminen

Kansallisia selvityksiä: kouluterveyskysely

- Kouluterveyskyselyn avulla kerätään seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluista.
- Uusimmat tulokset julkaistiin syyskuussa, kooste Keski-Suomen hyvinvointialueen osalta: [21.9.2023 Tiedote](#)
- Keski-suomalaiset lapset ja nuoret ovat tyytyväisempiä elämäänsä kuin ikätoverinsa kansallisesti keskimäärin.

Kansallisia selvityksiä: Terve Suomi -tutkimus

- Tutkimus tuo tietoa Suomessa asuvien aikuisten terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista sekä niiden muutoksista ja tulevasta kehityksestä. Kysely toteutetaan parillisina vuosina.
- [Tulokset - THL](#)
- Alla olevassa taulukossa on esimerkkejä kyselyssä olevista indikaattoreista. Näistä vuoden 2022 tuloksissa sukupuolten välillä oli olennaista eroa onnelliseksi itsensä kokeneiden osuudessa (naiset 47,9 % ja miehet 50,7 %) sekä terveystiikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuudessa (naiset 61,5 % ja miehet 58,1 %).

Indikaattori	Alue	2020	2022
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%)	Koko maa	56,3	51
	Keski-Suomen hyvinvointialue	54,2	52,2
Lääkärin vastaanottopalveluita riittämättömästi saaneiden osuus, (%) tarvinneista	Koko maa	19,8	24,9
	Keski-Suomen hyvinvointialue	17,2	24
Onnelliseksi itsensä kokeneiden osuus (%)	Koko maa	51,5	48,1
	Keski-Suomen hyvinvointialue	50,2	49,4
Terveystiikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%)	Koko maa	60,9	58,2
	Keski-Suomen hyvinvointialue	62,3	59,8

Terveydenhuollon hoitotakuu ja sosiaalihuollon määräajat 1-9/2023

Sosiaalihuollon määräajat	Toteuma lkm	Selite
Työikäisten toimeentulohakemusten käsittelyaika	283 (2,4%)	Ylittänyt käsittelyajan (yli 7 vrk)
Lastensuojeluilmoitusten käsittelyaika	329 (24,4%)*	Ylittänyt käsittelyajan (yli 7 vrk)
Palvelutarpeen arvioinnin aloittaminen määräajassa	N/A	Tietoa ei toistaiseksi kattavana saatavilla
Terveydenhuollon hoitotakuu	Toteuma %	Selite
Hoitoon pääsy perusterveydenhuollossa	78%	Pääsee avosairaanhoidossa kiirettömään hoitoon 14 vuorokaudessa. (lähde AvoHilmo)
Hoitoon pääsy suun terveydenhuollossa	84%	Pääsee suun terveydenhuollon kiirettömään hoitoon neljässä kuukaudessa (lähde AvoHilmo)
Erikoissairaanhoidon läheteiden käsittely	78,9%	Läheteistä käsitellään kolmessa vuorokaudessa
Erikoissairaanhoidon hoidontarpeen arviointiaika täyttää hoitotakuun	59,6%	Ensikäynneistä toteutuu kolmen kuukauden määräajassa
Erikoissairaanhoidon hoitoon pääsy täyttää hoitotakuun	82%	Kiireettömiin toimenpiteisiin erikoissairaanhoidossa pääsee alle kuudessa kuukaudessa

*Ajalta 1.4.-30.9.2023

Pelastustoimen tunnusluvut 1-8/2023

Ensimmäisenä kohteessa olevan toimintayksikön valmiusaika ja tavoitteiden toteutuminen

	Riskiluokka tapahtumahetkellä			
	I	II	III	IV
Tehtävien lkm	335	579	184	541
Ajan mediaani (mm:ss)	5:57	7:04	10:20	16:13
Tavoiteaika (mm:ss)	6:00	10:00	20:00	-
Täyttymisprosentti	53 %	81 %	95 %	-

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika*

	Riskiluokka tapahtumahetkellä			
	I	II	III	IV
Tehtävien lkm**	67	145	54	261
Ajan mediaani (mm:ss)	7:46	9:22	14:20	19:26

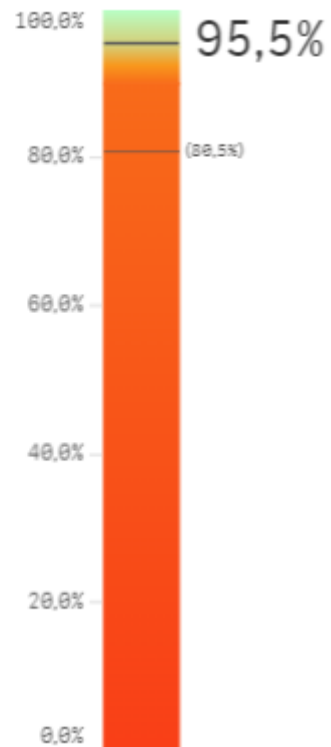
*Pelastustoiminnan toimintavalmiusajalla tarkoitetaan aikaa, joka alkaa, kun ensimmäinen yksikkö vastaanottaa hälytyksen ja päättyy, kun pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan.

**Tehtävät, joissa pelastustoiminnan toimintavalmiusaika mitattu.

Diagnoosien ja käyntisyiden kirjaaminen

ICD-10 tai ICPC-2 kirjattu

Vuosi-vertailu on näkyvillä jos ero on suurempi kuin 5%

Strateginen tavoite 2023: Terveysthuollossa diagnoosit on kirjattu vähintään 80 % käynneistä.

Diagnoosien ja käyntisyiden kirjaaminen on parantunut oman toiminnan osalta terveydenhuollossa **15 %** verrattuna vastaavaan aikaan vuonna 2022.

Tiedot ajalta 1.1.2023-30.9.2023
Logex Region tietojen peittävyys
ESH 92,9%
PTH 72,4%

202301 - 202309

Asiakaskokemus ja palautteet

PALVELUKULTTUURIN KEHITTÄMINEN

Tavoitteet syksy 2023

- Asiakaspalauteprosessin määrittely jatkuu
 - Laatuportin käyttöönotto
- Palautteen keruun tehostaminen ja palautemäärän lisääminen
 - Erityisesti www-sivun palautekanavan aktiivisempi käyttö ja palautemäärän kasvattaminen
- Asiakaskokemus-viestinnän tehostaminen yhteistyössä viestinnän kanssa
 - Netti- ja intra-sivujen päivitys valmistumassa
- Palautetiedon vaikutukset
 - Palautetieto toiminnan kehittämiseen

Tavoitteet 2024-2025

Hyvaks Asiakaspalautejärjestelmä

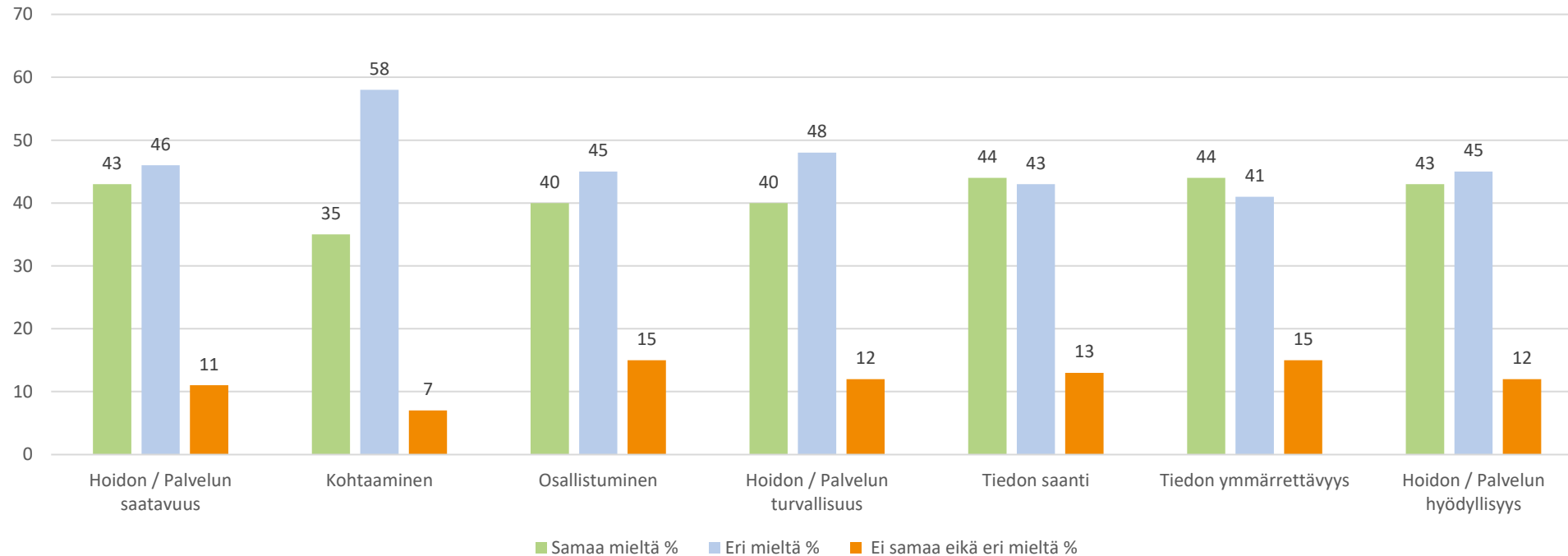
- Monikanavaisen aspa-järjestelmä, joka palvelee sekä asiakkaita että henkilöstöä ja mahdollistaa asiakkaille/potilaille palautteen antamisen useiden eri kanavien kautta hoito-/palvelukontaktien eri vaiheissa.
- Palautejärjestelmän tavoitteena on tehostaa palauteprosessia sekä kehittää toiminnan laatua ja asiakaslähtöisyyttä.
- Tuottaa yhteismitallista ja luotettavaa tietoa asiakaskokemustiedolla johtamisen perustaksi.

Aktiivisesti mukana vaikuttamassa ja toteuttamassa THL:n kansallisia tavoitteita ja linjauksia

- Tavoitteena on, että vuonna 2025 kaikilla hyvinvointialueilla kerätään laajasti tietoa asiakkaiden tyytyväisyydestä sosiaali- ja terveyspalveluihin kansallisesti yhtenevällä tavalla ja yhteisesti sovitulla mittareilla.
- Koottua tietoa voidaan hyödyntää laajasti kansallisessa ohjauksessa ja seurannassa sekä alueiden omassa tiedolla johtamisessa.
- Asiakaspalautteen tulokset ovat selkeästi ja helposti myös kansalaisten saatavilla.
- Tiedonkeruu tuottaa laadukasta ja vertailukelpoista tietoa asiakaskokemuksesta ja asiakaspalaute tulee olla yhdistettävissä palvelutuottajasta aina palvelua antavaan tiimiin tai ammattihenkilöön.

Asiakaspalautekysely Avoin palautelomake	Tekstiviestipalaute	Luottamushenkilöiden asiakaspalautelomake
<ul style="list-style-type: none">• Linkki kyselyihin hyvaks.fi - verkkosivuilla• Asiakaspalautekyselyllä kerätään hoitoon ja kohteluun liittyvää, kansallisesti vertailukelpoista palautetta. Kysely noudattaa THL:n sisältölinjauksia.• Avoimella palautelomakkeella voi jättää palautetta toiminnasta, palveluista tai muusta kokonaisuudesta• Anonyymi palautekanava	<ul style="list-style-type: none">• Käytössä Sairaalapalvelut-vastuualueella (pl. Alueellinen osastotoiminta)• Palautetekstiviesti sidoksissa palvelutapahtumaan• Sisältää kaksi kysymystä ”Henkilökunta kohteli minua hyvin” (asteikko 1-5) ja NPS (asteikko 0-10), sekä avoin palaute	<ul style="list-style-type: none">• Linkki kyselyyn luottamushenkilöportaalissa kentältä tulleiden palautteiden tallentamiseksi
<p>10/2023 otetaan käyttöön Laatuportin asiakaspalautekokonaisuus koko hyvinvointialueella.</p>		

Asiakaskokemus ja palaute/Kysymysväittämät (THL, kansalliset väittämät) (n=380)

Saatavuus: Sain apua, kun sitä tarvitsin.

Kohtaaminen: Minulle jäi tunne, että minusta välitettiin kokonaisvaltaisesti.

Osallistuminen: Hoitoani/Asiaani koskevat päätökset tehtiin yhteistyössä kanssani.

Turvallisuus: Koin oloni turvallisiksi hoidon/palvelun aikana.

Tiedon saanti: Tiedän miten hoitoni/palveluni jatkuu.

Tiedon ymmärrettävyys: Saamani tieto hoidosta/palvelusta oli ymmärrettävää.

Hyödyllisyys: Koin saamani hoidon/palvelun hyödylliseksi.

Samaa mieltä vastanneiden osuus *kasvoi* Saatavuuden (7 %), Kohtaamisen (7 %), Osallistumisen (8 %), Turvallisuuden (7 %) ja Tiedon saannin (5 %), Tiedon ymmärrettävyyden (7 %) ja Hyödyllisyyden osalta (7 %) verrattuna toiseen vuosineljännekseen.

Asteikko 1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä

Asiakaskokemus ja palaute – mittarit

Tavoite	Mittari ja tavoite 2023	1-9/2023
Palveluiden käyttö on helppoa *	CES / 70 %	69 % (n=254) vastaajista koki, että asiointi Keski-Suomen hyvinvointialueella oli helppoa.
Asiakkaat suosittelevat hyvinvointialueen palveluita	NPS / > 60	-38 (n=380)

* Mittari käytössä 14.6.2023 alkaen

CES, Customer Effort Score mittaa asiointiin vaivattomuutta asteikolla 1-7, jossa 1=hankalaa, 7=helppoa.

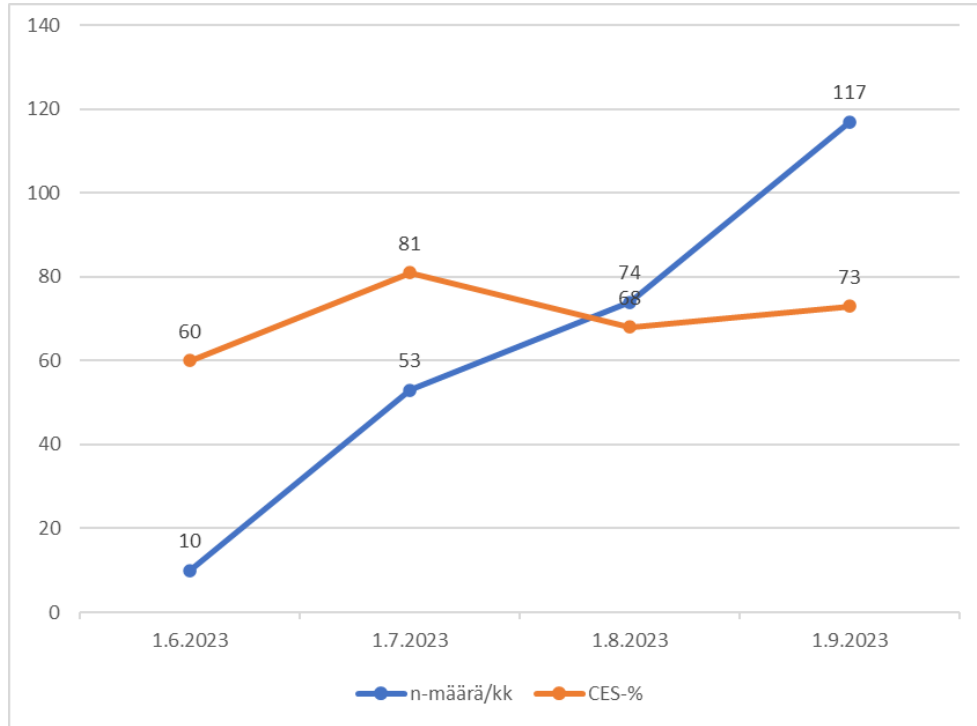
”Kuinka helppoa asiointi oli Keski-Suomen hyvinvointialueella?” CES%:ssa mukana ovat arvot 5-7.

NPS, Net Promoter Score kuvaa asiakkaan halua suositella Keski-Suomen hyvinvointialuetta asteikolla 0-10, jossa

0=hyvin epätodennäköisesti, 10= erittäin todennäköisesti. ”Kuinka todennäköisesti suosittelet samaa palvelua läheillesi?”

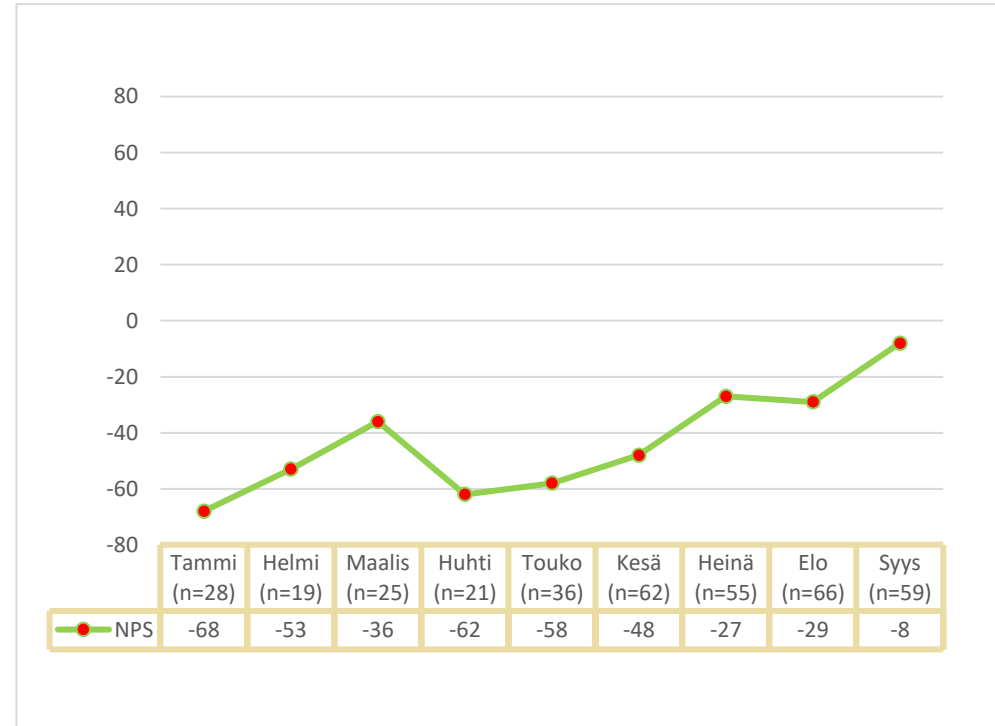
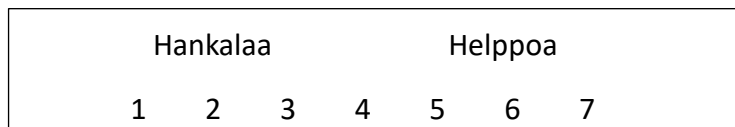
Arvot voivat vaihdella välillä -100 - +100. Positiivinen luku katsotaan hyväksi ja erinomaisena pidetään lukua >+50.

Asiakaskokemus – mittarit

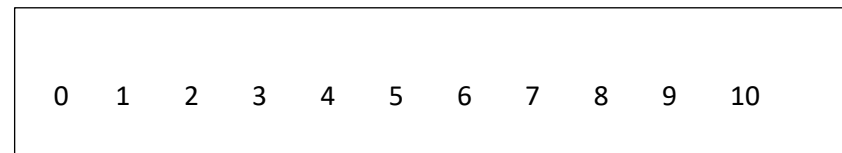
CES (Customer Effort Score)

”Kuinka helppoa asiointi oli Keski-Suomen hyvinvointialueella?”

NPS (Net Promoter Score)

”Kuinka todennäköisesti suosittelisit samaa palvelua läheillesi?”

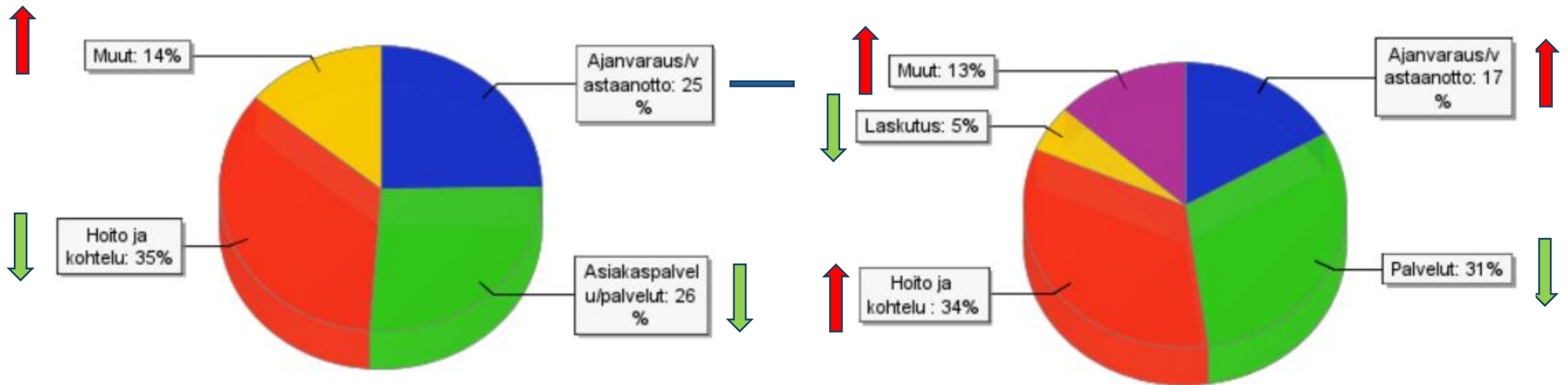
0-6 -> Kriittiset; 7-8 -> Neutraalit; 9-10 -> Suosittelijat

Kumulatiivinen NPS -39
2023 tavoite 60

Asiakaspalautekysely ja Avoin palautelomake

Avointen palautteiden jakauma aihepiireittäin

Asiakaspalautekysely (n=348)

(hoitoon ja kohteluun liittyvä kysely)

Avoin palautelomake (n=776)

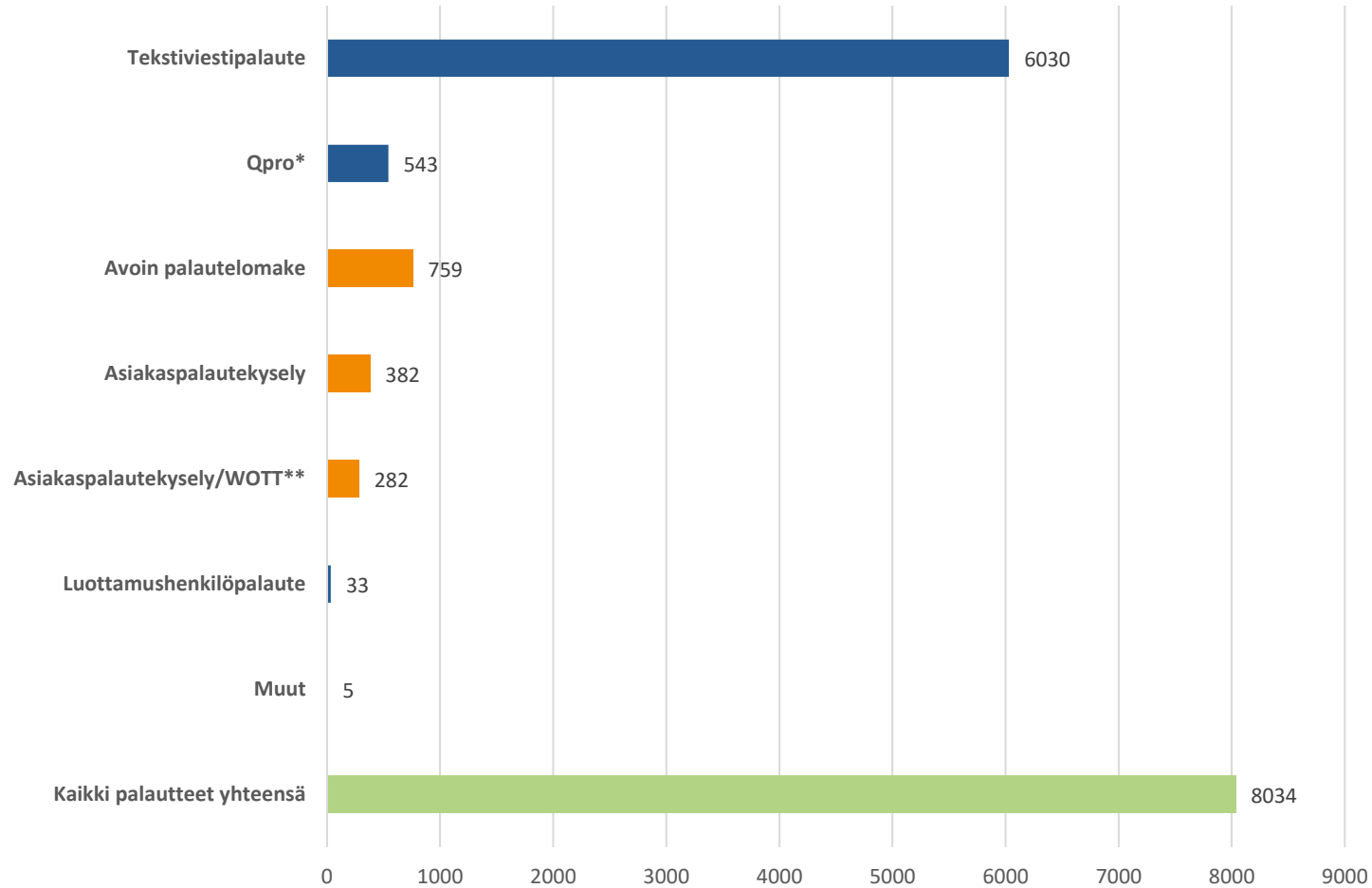
(toimintaan, palveluihin tai muuhun kokonaisuuteen liittyvä kysely)

Aihepiiriin liittyvä palautemäärän muutos (nouseva/laskeva) verrattuna toiseen vuosineljännekseen (Q2) on kuvattu nuolilla.

Palautteiden määrät

Kaikki palautekanavat 1.1.-30.9.2023

Hyvaks yhteiset palautekanavat, joiden tuloksiin neljännesvuosikatsaus perustuu.

*Sopimus päättynyt 31.5.2023

** Otettu käyttöön Webropolin WOTT-laitteet kesä-heinäkuussa Joutsan, Keuruun, Kyllön, Äänekosken, Saarijärven, Viitasaaren ja Pihtiputaan terveysasemille sekä Novassa, Laukaa aloittanut 9/2023.

Henkilöstö

Henkilöstökatsaus tammi-syyskuu 2023

- Henkilöstömenot ovat toteutuneet syyskuun loppuun mennessä 5,5 % eli noin 24 milj. euroa ko. ajanjaksolle budjetoituja suurempina; koti- ja asumispalveluissa n 16 milj euroa ja sairaalapalveluissa n 14 milj. euroa.
- Hyvinvointialueen voimassaolevien palvelussuhteiden määrä oli syyskuun lopussa 11 734. Määräaikaisissa palvelussuhteissa oli 19,6 % henkilöstöstä.
- Hyvinvointialueen henkilöstön keski-ikä on 44 vuotta. Alle 30-vuotiaiden ja yli 60-vuotiaiden osuus on kummankin 14 %.
- Henkiöstöä irtisanoutui eläkkeellejäännin vuoksi raportoitavalla ajanjaksolla tammikuusta syyskuuhun 214, heistä 23 siirtyi työkyvyttömyyseläkkeelle
- Irtisanoutuneiden määrä vaihteli 0,4 %:sta 0,67 %:iin. Alkuvuoden aikana irtisanoutui eläkkeen tai muun syyn vuoksi yhteensä 543 henkilöä, mikä tarkoittaa 4,6 %:n vaihtuvuutta.
- Henkilöstön toteutunut työpanos on suurimmillaan lsyyskuussa eli 9146 htv:tä ja pienimmillään 6033 heinäkuussa eli lomakaudella.
- Sairauspoissaolot vaihtelivat kuukausittain heinäkuun 14 523 kalenteripäivästä tammikuun 17847 kalenteripäivään, kaikenkaikkiaan päiviä kertyi 146360 päivää eli 10,1 kpv/työntekijä eli sairauspoissaoloprosentti oli 4,5. Vuoden tasolle tämä ennustaa 14-15 pv/työntekijä
- Edellisten vuosien tietoja ei samasta henkilöstöstä ole saatavilla vertailutietona.

Henkilöstö, palkkauksen menot

1000 euroa	TA	TOT	Ero TOT/TA+M	Muutos
	9/2023	9/2023	euroa	%
Palkat ja palkkiot	352 501	371 721	19 221	5,5 %
Henkilösivukulut	87 040	91 813	4 773	5,5 %
Muut eläkekulut	73 724	77 881	4 157	5,6 %
Muut henkilösivukulut	13 316	13 932	616	4,6 %
Yhteensä	439 541	463 534	23 994	5,5 %

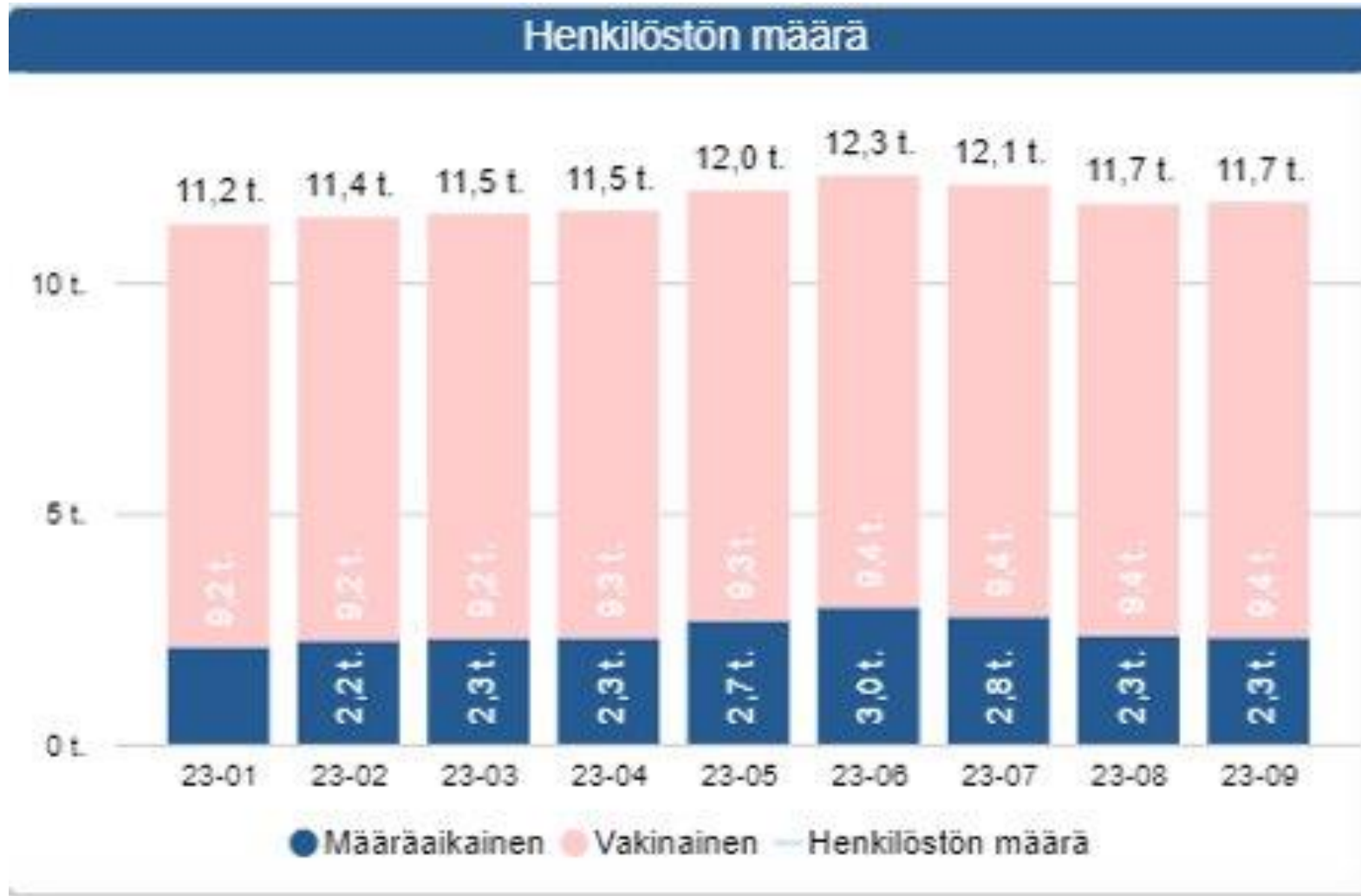
Henkilöstö, menot toiminnoittain

1000 euroa	TA 9/2023	TOT 9/2023	Ero TOT/TA+M euroa	Muutos %
Strateginen johtaminen ja järjestäminen	6 030	3 897	-2 134	-35,4 %
Johtamisen tukipalvelut	33 777	31 705	-2 072	-6,1 %
Palvelutuotannon tukipalvelut	27 514	29 358	1 844	6,7 %
Pelastustoimi	23 675	20 972	-2 703	-11,4 %
Sosiaali- ja terveystoimen toimialan keskitetyt palvelut	528	692	165	31,2 %
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	37 451	35 850	-1 601	-4,3 %
Koti- ja asumispalvelut	108 671	124 548	15 876	14,6 %
Laaja-alainen sosiaali- ja terveyskeskus	69 867	70 740	873	1,2 %
Sairaalapalvelut	132 027	145 773	13 745	10,4 %
Henkilöstömenot yhteensä	439 541	463 534	23 994	5,5 %

Henkilöstön määrä 11 734

Keski-Suomen hyvinvointialue	11 734
Konsernipalvelut	1 432
Pelastustoimi	452
Sosiaali- ja terveystalvelut	9 849

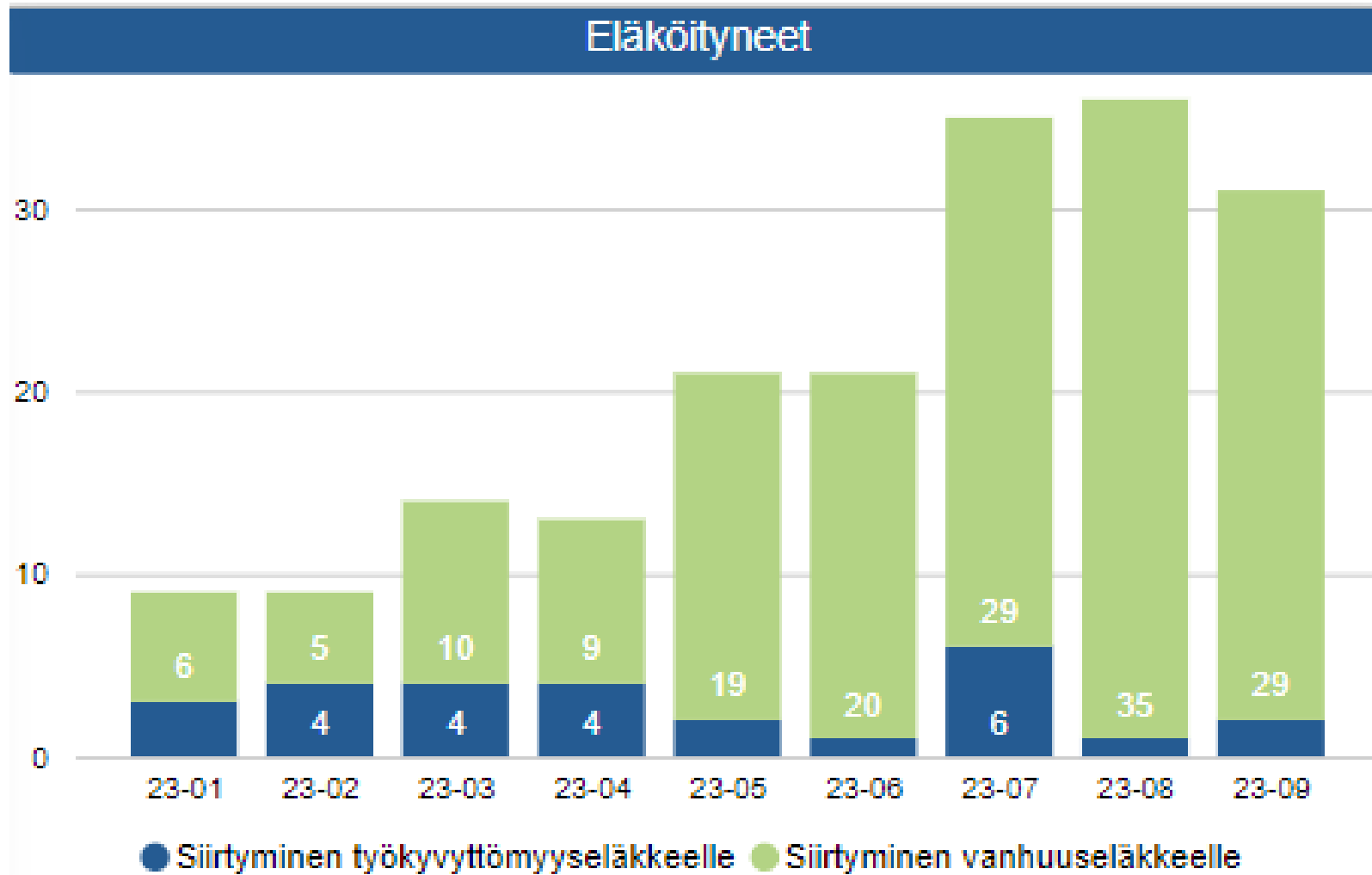
Henkilöstön määrä kuukausittain

Henkilöstön määrä nimikkeittäin

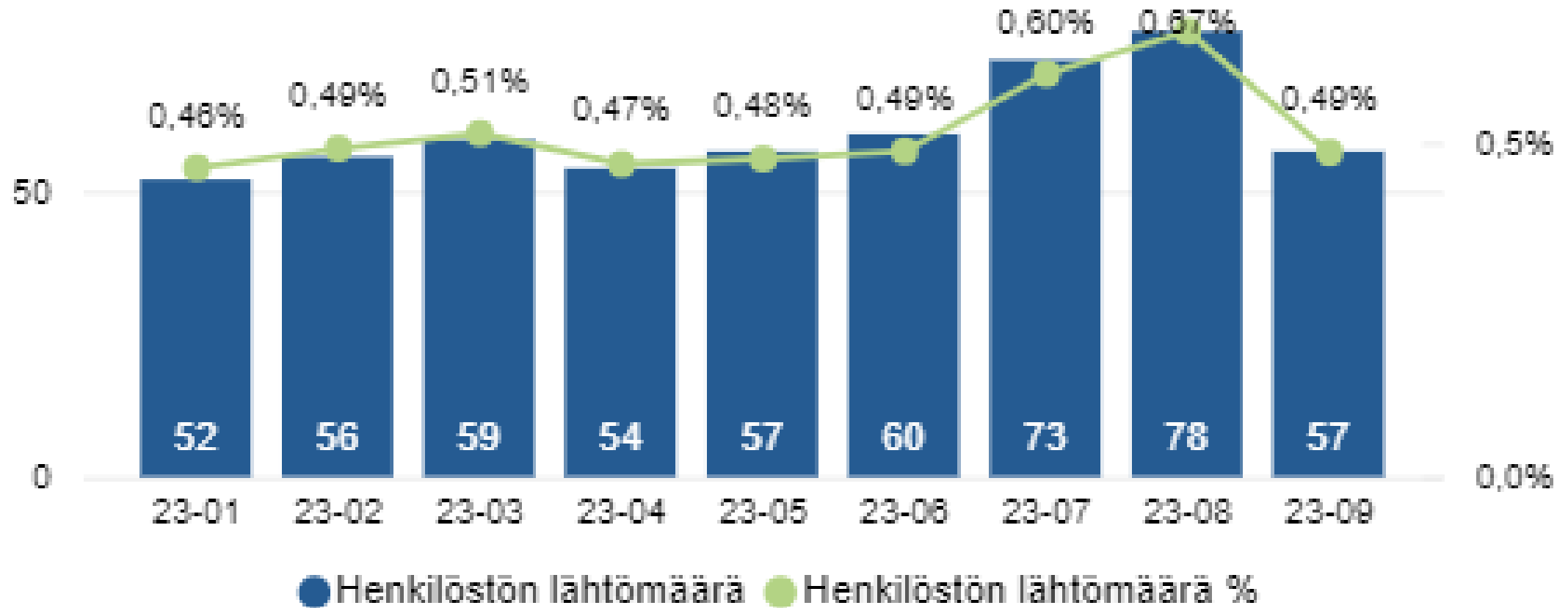

Henkilöstö, eläköityneet 189

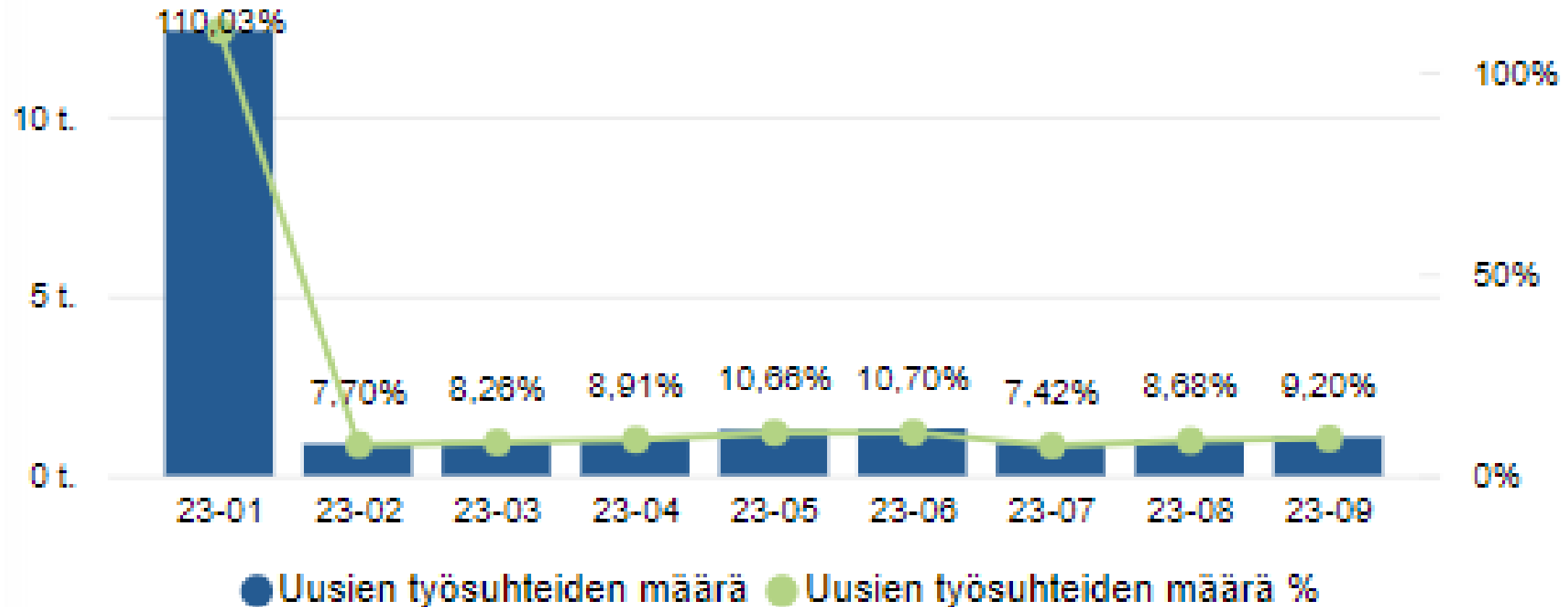
Henkilöstön lähtömäärä 543

Irtisanoutuneiden määrä

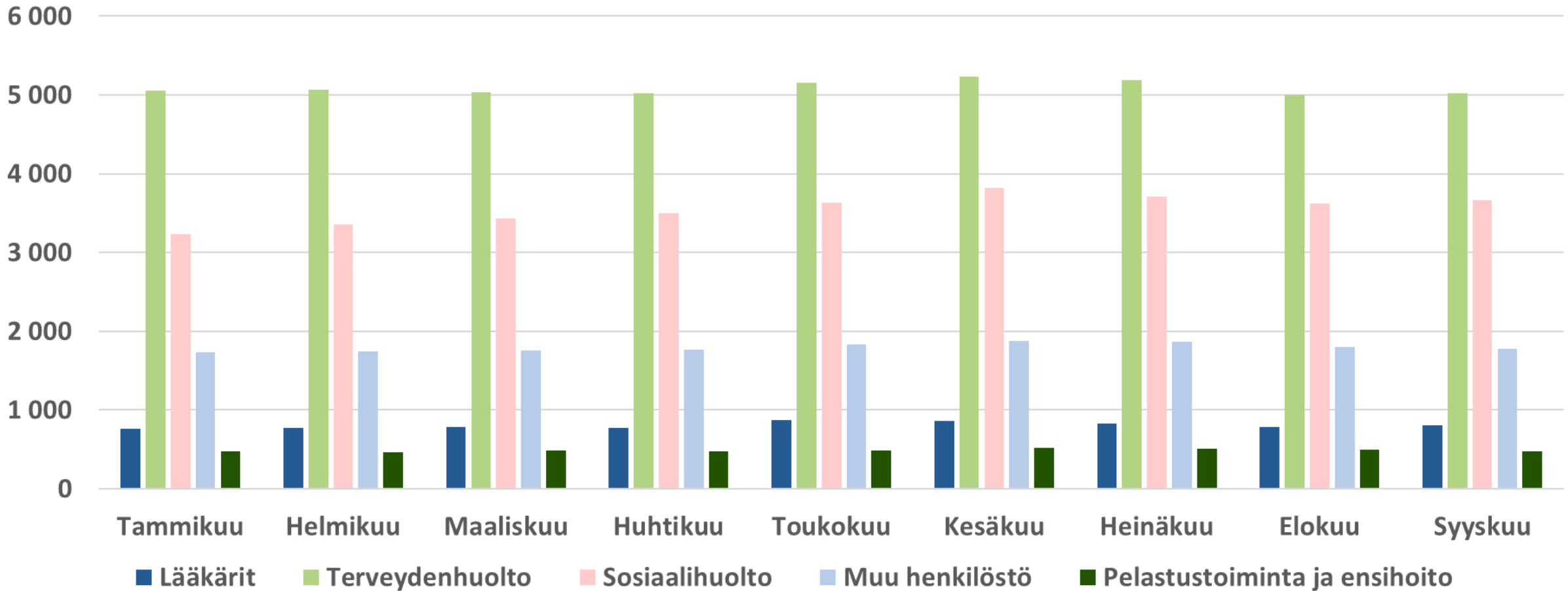

Uusien palvelussuhteiden määrä 15095

Uusien palvelussuhteiden määrä / työsuhteiden määrä

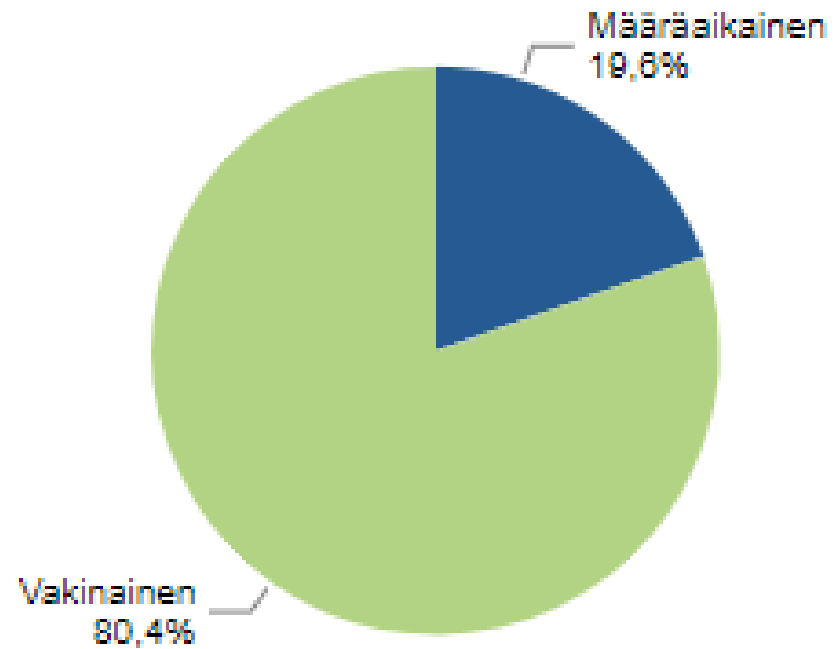

Henkilöstö ammattiryhmittäin

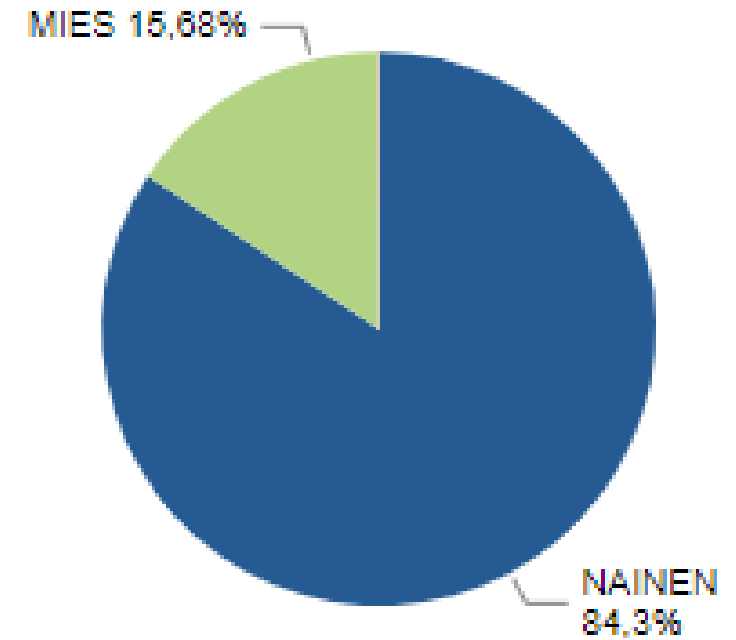

Henkilöstön rakenne

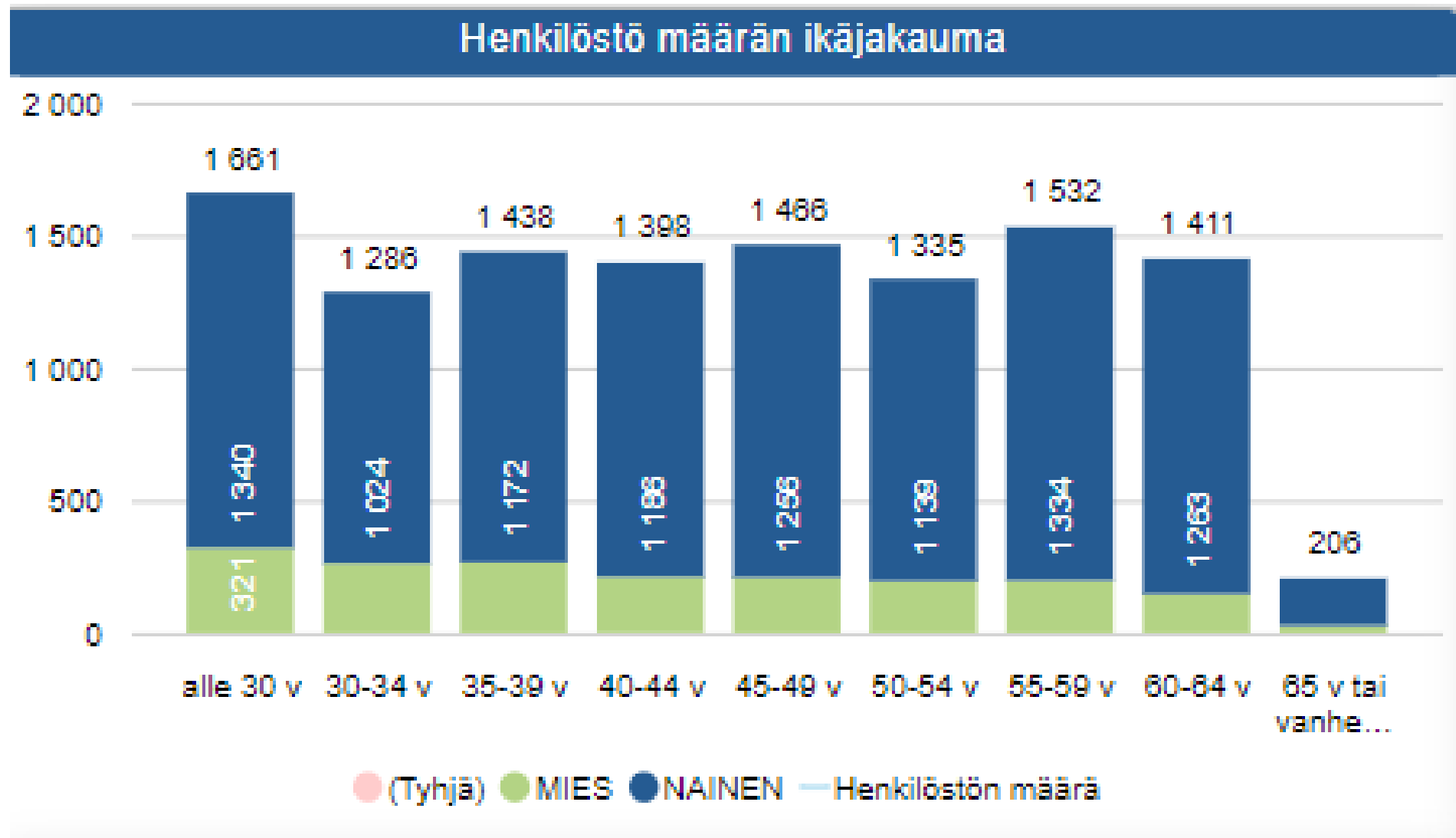
Henkilöstön määrä

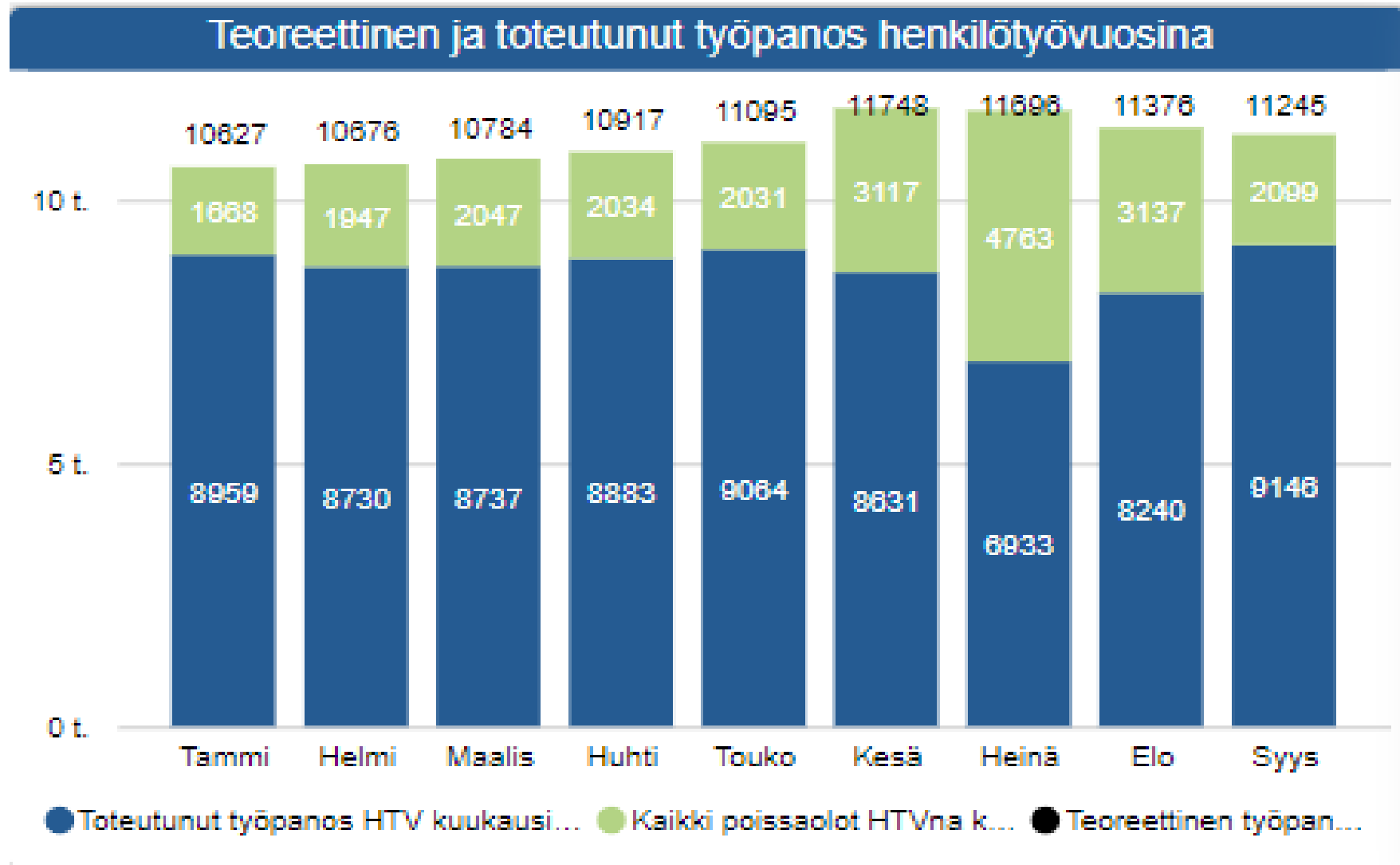
Sukupuolijakauma

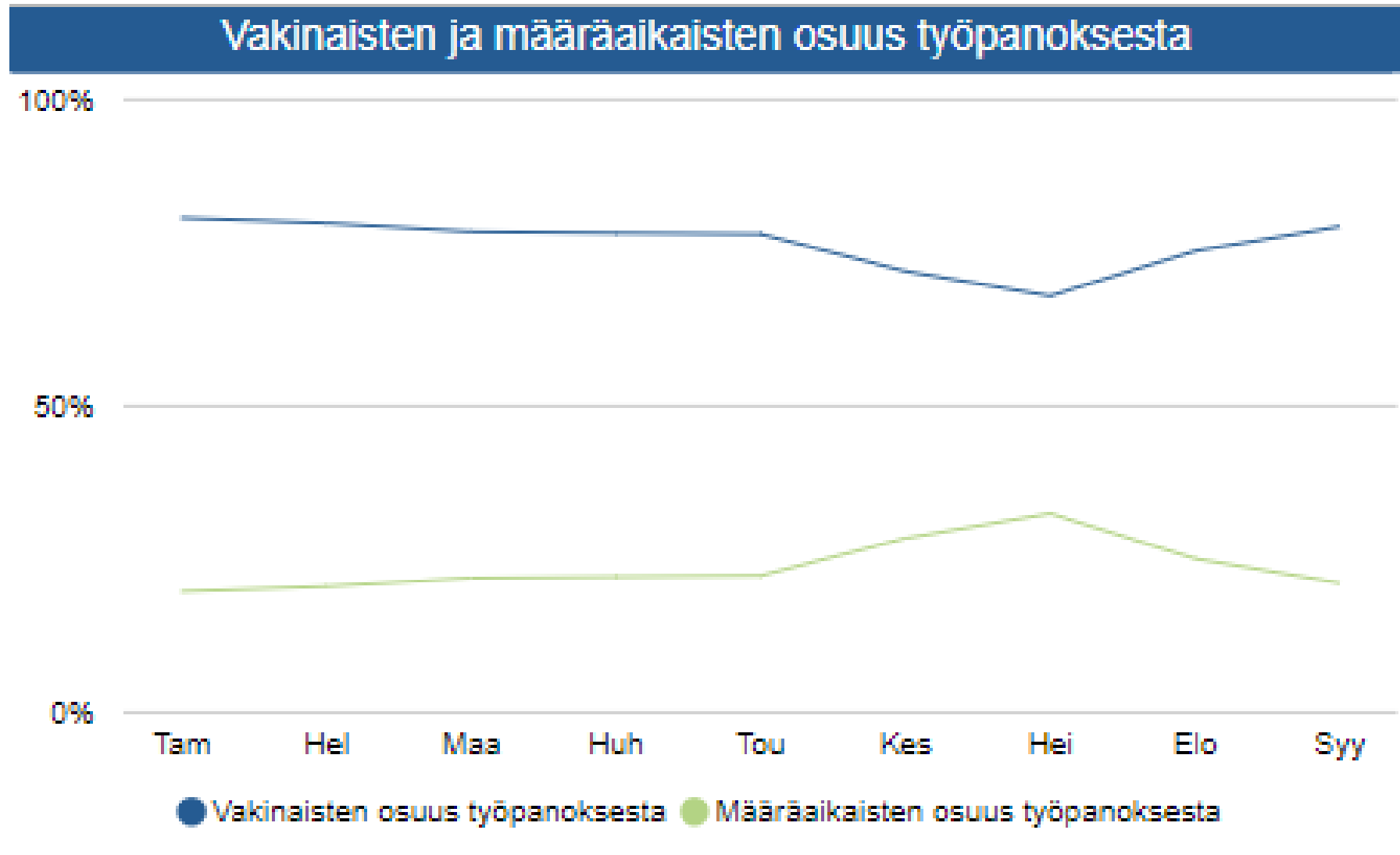
Henkilöstön ikäjakauma, keski-ikä 44 v

Henkilöstö, työpanos

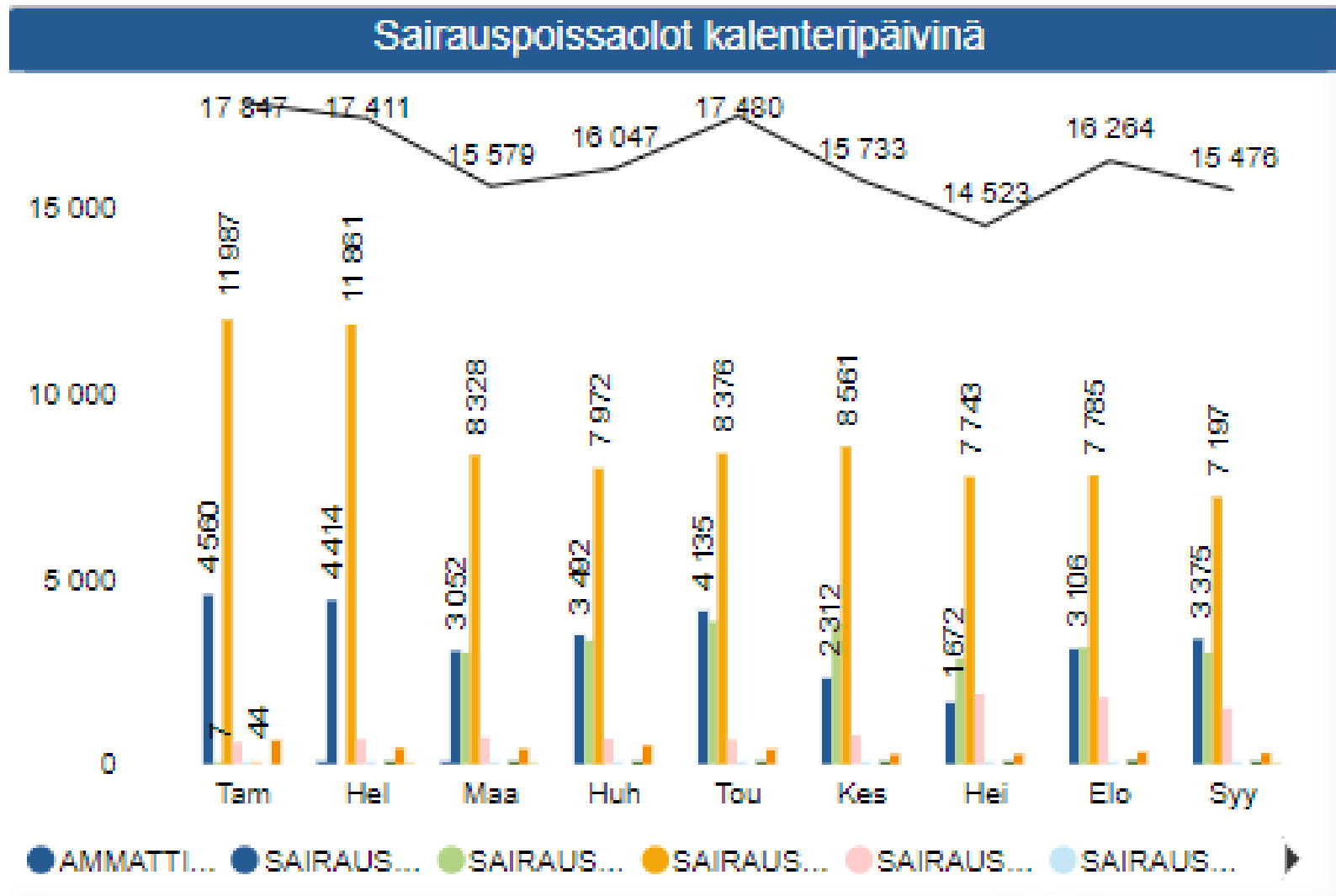
Henkilöstö, työpanos

Henkilöstö, poissaolopäivät

Yhteensä	729 505
Työvapaat palkalliset	370 921
Sairaslomat ja tapaturmat	157 748
Perhevapaat	93 233
Opintovapaa / muu koulutus	48 298
Työvapaat palkattomat/osittain palkalliset	29 529
Kuntoutus/kuntoutustuki	13 502
Toisen tehtävän hoito/julkinen tehtävä	13 282
Aktiivivapaa ja LTO:n ylim. vapaapäivät	2 777
Muu poissaolo	215

Henkilöstö, sairauspoissaolot 146 360 pv

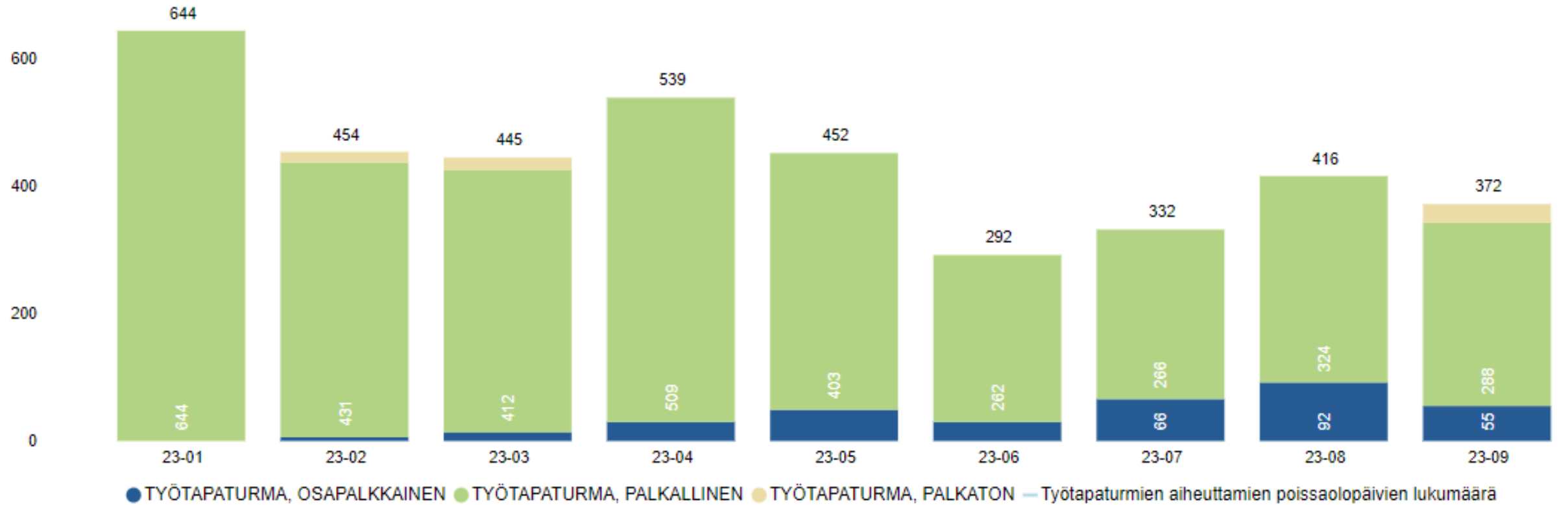

Henkilöstö, sairauspoissaolot 4,5 %, 10,1 pv/hlö

	Sairauspoissaolo %	Sairauspäivät /hlö
Keski-Suomen hva	4,5 %	10,1
Lääkärit	1,5 %	3,3
Terveystenhoito	4,7 %	10,7
Sosiaalihuolto	4,8 %	9,1
Ensihoito ja pelastustoiminta	3,9 %	8,8
Muu henkilöstö	4,9 %	11,1

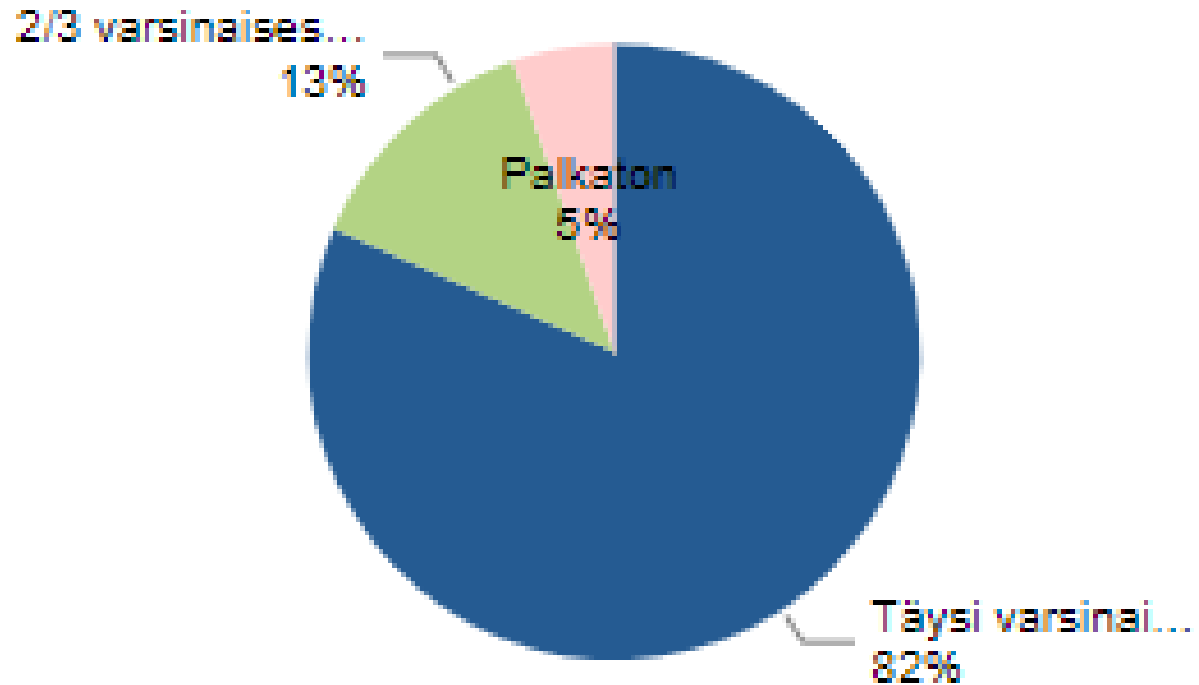
Palvelut	Sairauspoissaolo %	Sairauspäivät /hlö
Konsernipalvelut	5,3 %	11,6
Pelastustoimi (luvussa ei ole mukana sivuvirkaiset vakituiset)	3,9 %	8,9
Sosiaali- ja terveystalvelut	4,4 %	9,8

Henkilöstö, työtaturmat 3946 pv

Henkilöstö, sairauslomat ja tapaturmat/palkallisuus

Sairaslomat ja tapaturmat / Palkallisuus

Henkilöstö, strategian valtuusto- ja hallitustason mittarit ja indikaattorit

Asiakassegmentti	Tavoite	Mittari	Lähtötaso	Tavoitetaso	Toteutuma
Henkilöstö	Palkanmaksun virheettömyys	Virheelliset palkkapussit / palkkapussit yhteensä	Ei HVA-tasoista lähtötietoa	Alle 1 %	Palkkavirheet 1-3kk 2,86 % 4-6 kk 0,31 % 7-9 kk 0,09 % (56/63392)
Henkilöstö	Sairauspoissaolojen määrä	Sairauspoissaolot keskimäärin kalenteripäivinä per henkilötyövuosi, - kokonaisuutena - ammattiryhmittäin, - palveluittain	Ei HVA-tasoista lähtötietoa	Määrittöy vuoden 2023 aikana, kun ensimmäiset tiedot käytössä	1-3/2023 4,1 kpv/hlö 1-6/2023 7,2 kpv/hlö 1-9/2023 10,1 kpv/hlö

Aluehallituksen priorisoimia toiminnan tavoitteita

Henkilöstön työhyvinvointi, hyvä johtaminen ja määrätietoinen tavoitteellisuus näiden kehittämisessä

Tilannekuva:

Alkuvuoden aikana työhyvinvointia on mitattu lähinnä sairauspoissaolojen määrällä (kalenteripäivää/hlö). Kolmannen vuosineljänneksen loppuun menessä sairauspoissaoloja on kertynyt keskimäärin 10,1 kpv/henkilö. Eri toimialoilla sairauspoissaolot ovat olleet seuraavat: Konsernipalvelut 11,6 kpv/hlö, pelastustoimi 8,9 kpv/hlö ja sosiaali- ja terveystyöpalvelut 9,8 kpv/hlö. Johtamiskoulutusta Hyvaks-akatemiaa on rakennettu kaikille johtamisen tasoille. Esihenkilönfot ja esihenkilöperehdytykset ovat jatkuneet alkuvuoden tapaan ja niihin on osallistunut suuri osa eri tason esihenkilöitä, päälliköitä ja johtajia.

Toimenpiteet:

Hyvinvointialueen ensimmäinen henkilöstöohjelma 2023-2025 laadittiin kesän ja alkusyksyn aikana. Henkilöstöjaosto lähetti lokakuun lopussa ohjelmaluonnoksen keskusteluun aluehallituksen iltakouluun ja lausunnolle lautakuntiin. Aluehallitus käsittelee ohjelman marraskuun alussa.. Alkusyksyn aikana on valmisteltu yhdessä Työterveyslaitoksen kanssa "Mitä kuuluu?" - työhyvinvointitutkimusta, joka toteutuu lokakuun lopussa koko hyvinvointialueen henkilöstölle. Kysely mittaa työn psykososiaalista kuormitus- ja riskitekijöitä ja tarjoaa myös vertailutietoja muista kyselyyn osallistuvista hyvinvointialueista.

Haasteista ja saavutuksista:

Turvallinen siirtymä hyvinvointialueelle näkyi palvelujen katkoksettomana toimivuutena. Ensimmäinen toimintavuosi on ollut hyvinvointialueen henkilöstöjohtamisen yhtenäisten henkilöstökäytänteiden rakentamista ja esihenkilötyön sekä eri tasojen henkilöstöjohtamisen tukemista. Palkkapaikkeamat ovat vähentyneet alkuvuodesta. Monien järjestelmien rakentamista jatketaan ja tietosisältöä yhtenäistetään muun toiminnan ohessa.

Aluehallituksen priorisoimat tavoitteet

Dia 106

Henkilöstön työhyvinvointi, hyvä johtaminen ja määrätietoinen tavoitteellisuus näiden kehittämisessä

Ikääntyneiden palvelurakenteen uudistaminen (yhteisöllisen asumisen lisääminen, kotihoidon vahvistaminen, kuntouttavan toiminnan lisääminen)

Hoitoon pääsyn vauhdittamiseksi ja oikea-aikaisen palvelun kohdentamiseksi hoidon- ja palvelutarpeen arvioinnin kehittäminen

Lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalveluiden vahvistaminen

Etäpalveluiden vahvistaminen osana lähipalveluiden kokonaisuutta

Yhteisöllistä asumista ikääntyneille on aloitettu lisäämään ja kehittämään, palvelukuvaus täsmentyy alkusyksyn aikana (myös Orpon hallitusohjelmassa). Kotihoidon kuntouttavat arviointijaksot ja tehostettu kotikuntoutus asiakkaille ovat käytössä, kotihoidon palveluissa välitöntä työaikaa lisätään (asiakkaan luona tehtävä työ), kotihoidon etähoitoa lisätään, turvapalvelut ja yöaikainen resurssointi kehittyvät syksyn aikana. Kotihoitoa tuotetaan 24/7 koko hv-alueella. Ikääntyneiden päivätoimintaa kehitetään tavoitteiden mukaisesti koko hv-alueella. Hanketuella käynnistetty seniorin hyvinvointineuvolatoiminta ja laajennussuunnitelma tehty.

Yhtenäiset hoidon tarpeen arvioinnin kriteerit ja tilastointiohjeet on otettu käyttöön. Tilastoinnin yhtenäistäminen antaa tiedon todellisista hoitoon pääsyn ajoista. Moniammatillisen toimintamallin käyttöön ottoa lisätään vaihteittain ja monialaista yhteistyötä sekä hoidon jatkuvuutta vahvistetaan. Varmistetaan ajanvarauskirjojen aukiolo riittävän pitkälle niin, että kiireettömiä aikoja on saatavilla sekä avosairaanhoidossa että suun terveydenhuollossa. Hoitolinjoja on yhtenäistetty.

Alueelliset lasten- ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden toimipisteet perustettu, palveluvastaavat rekrytoitu. Moniammatillisen henkilöstön rekrytoinnissa on ollut alueellisia eroja. Toimipisterakenteeseen yhdistetty perheneuvolapalveluja.

Etäpalveluja tarjotaan kaikissa palveluissa osana palvelutarjontaa. Digitaalisten palveluiden markkinointia vahvistettu ja palveluiden löytymistä on selkeytetty. Hankkeet tukevat etäpalveluiden käyttöönoton laajentamista, digitaalisten toimintamallien kehittämistä sekä ammattilaisten digitaalisten vahvistamista koko hyvinvointialueelle.

Hankeraportointi

Lisärahoitushaku Kestävän kasvun ohjelmaan

	OSATUTKIMUS 1 Sosiaali- ja terveydenhuollon koordinoimattoman monikäytön syyt <i>PI Pekka Mäntyselkä</i>	OSATUTKIMUS 2 Hoidon laatu, vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus monisairaille ja paljon palveluita käyttävillä asiakasryhmillä <i>PI Tiina Laatikainen</i>	OSATUTKIMUS 3 Intervention vaikuttavuuden arviointi paljon palveluja tarvitsevilla asiakkuuksissa <i>PI Aini Pehkonen</i>	OSATUTKIMUS 4 Vaikuttavuusmittareiden testaaminen ja kehittäminen paljon palveluita käyttävillä <i>PI Tomi Mäki-Opas</i>	OSATUTKIMUS 5 Yhteistyöalueen tietojärjestelmien tietojen federoitu data-analyysi <i>PI Reijo Sund</i>
Etelä-Savon hyvinvointialue	●		●		
Keski-Suomen hyvinvointialue			●		●
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue		●			
Pohjois-Savon hyvinvointialue	●		●	● ●	●
Itä-Suomen yliopisto	●	●	●	●	●
Hankekoordinaatio ja -hallinnointi Pohjois-Savon hyvinvointialue	—————				

● Osatoteuttaja = rahoitus STM-päätöksellä

● Osallistuja = työpanos osatoteuttajalle

- Keski-Suomi mukana YTA-alueen yhteisessä lisärahoitusessa Kestävän kasvun ohjelmaan, investointi 3: Paljon palveluita käyttävien palveluketjun vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus (PALVA)
- K-S osatoteuttajana osatutkimuksessa 3 ja 5
 - Intervention vaikuttavuuden arviointi paljon palveluja tarvitsevilla asiakkuuksissa
 - Yhteistyöalueen tietojärjestelmien tietojen federoitu data-analyysi
- Rahoituspäätökset tulevat ennen joulua
- K-S haettu rahoitusosuus 195 366 EUR

Kestävän kasvun ohjelman tavoitteet

- Vauhditetaan työllisyysasteen ja osaamistason nousua: IPS!- toimintamalli jalkautetaan hyvinvointialueelle
 - Kansallinen indikaattori: IPS-kehittämishanke laajentunut hyvinvointialueelle Q4/2024
- Edistetään hoitotakuun toteutumista sekä puretaan koronan aiheuttamaa hoito- ja palveluvelkaa
 - Kansallinen indikaattori: Niiden toteutuneiden kiireettömien hoitokäyntien osuus, joissa saavutetaan hoidon saamiselle asetettu seitsemän päivän määräaika, nousee 80 prosenttiin Q4/25 mennessä
- Edistetään hoitotakuun toteutumista vahvistamalla ennaltaehkäisyä ja ongelmien varhaista tunnistamista kehittämällä ja ottamalla käyttöön monialaisten palveluiden (ml. Sote- palvelut, kulttuuri-, liikunta- ja luontoon liittyvät palvelut) toimintamallit ja digitaaliset palvelut
 - Kansallinen indikaattori: Monialaisen palvelukonseptin kuvaus Q2/2023 mennessä, toimintamalli ja digitaalinen palvelutarjotin ovat käytössä Q4/2024 mennessä
- Vahvistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuutta tukevaa tietopohjaa
 - Kansallinen indikaattori: hoitotakuun kansallinen ajantasainen seuranta toteutuu 100 % Q4/25 mennessä
- Otetaan käyttöön hoitotakuuta edistävät palvelumuotoillut digitaaliset innovaatiot
 - Kansallinen indikaattori: 35% kontakteista hoidetaan etänä sähköisin välinein (chat, etäpalvelut, ei puhelin) Q4/25 mennessä **SAAVUTETTU 06/23**

Kestävän kasvun ohjelma: keskeiset aikaansaannokset

Q3/2023

IPS- toimintamalli

Hoitoon ja palveluihin pääsyn parantaminen, digitaalisten toimintamallien edistäminen

- Asiakkaita on työhönvalmennuksessa noin 40. Palvelu on löydetty hyvin, ja sinne osataan ohjata asiakkaita
- Asiakkaista kolme työllistynyt (7%), kaksi (5 %) siirtynyt opintoihin
- Työnantajakontakteja 18
- Miepä- saatavuuden parantaminen aikuiset: Lisäresurssina on aloittanut 08/23 kaksi sairaanhoitajaa ensilinjassa, ja kolmannen aloituksesta sovittu Q4. Ensilinja on käynnistynyt Jyväskylässä lisäresurssin turvin. Hoitoonpääsy miepä- palveluihin Jyväskylässä nopeutunut kuudesta viikosta yhteen päivään (takaisinsoittovaste ka 35 min).
- Miepä- saatavuuden parantaminen, nuoret: Asiakastyö hankkeen lisäresurssin sairaanhoitajilla (4kpl) mtp-tiimeissä alkanut.
- Somatiikan jononpurkutiimissä aloittanut 4 sairaanhoitajaa ja 1 diabeteshoitaja
- Seniorin hyvinvointineuvola käynnistynyt Jyväskylässä ja Pohjoisessa Keski-Suomessa. Laajenemissuunnitelmat tehty.
- Työttömien terveystarkastukset: 2 sairaanhoitajan työt käynnissä Jyväskylä ja Pohjoinen Keski-Suomi.
- Farmasistin palvelua laajennettu useammalle sote-asetalle. Terveyspalveluiden jalkautuminen sosiaaliasemalle: hoitajien kontakteja Q1-Q3 ajalla ollut yhteensä 689kpl (käynti 237, kotikäynti 44, puhelinkontakti 124, konsultoinnit ja asiakkaan asian hoito 280). Käyntisyissä korostuvat hoitajien antama yleinen neuvonta ja ohjaus terveyden ylläpitoon ja sairauksien ehkäisyyn, ahdistus, alkoholin väärinkäyttö, psyykinen oireilu, sosiaaliset ongelmat, masennus ja huumeiden käyttö.
- Omaks.fi- palvelun alueellinen laajentuminen: palvelun turvaaminen ja haltuunotto laajennetulla alueella. Laajentumisen suunnittelu Muuramen alueelle on aloitettu. Etälääkäripalvelun suunnittelu pohjoisen alueelle on myös aloitettu.
- Hoitaja-avusteinen etädiagnostiikka: asemien toimintatapoja kehitetty hyödyntämällä ammattilais- ja asiakaskokemusta. Prosessia hiottu ja saatu toimivammaksi. Laitehankintoja täydennetty LC-käyttäjäalueelle, ja sovittu pohjoisen Pegasos-käyttäjäalueen uusista hankinnoista ja sijoitteluista

Kestävän kasvun ohjelma: keskeiset aikaansaannokset Q3/2023

Digitaalinen palvelukonsepti ja -tarjotin

- THL:n kanssa yhteiskehitetty palvelukonsepti on valmistunut. Palvelukonseptin jalkauttaminen on aloitettu hyvinvointialueen sisällä (esim. hyvinvointi ja kumppanuudet - palvelualueelle) ja ulkoisesti (kunnat ja järjestökumppanit).
- Palvelutarjottimesta on hahmoteltu malli, jonka mukaisesti tuotteen pitäisi toimia kansallisten minimisisältöjen mukaisesti.
- Hyvinvointilähetteen kehittäminen on aloitettu

Tietopohjan vahvistaminen

- Pth- hoitopääsyn seurantaan liittyvät hoidon tarpeen arvioinnin kirjaamisen koulutukset toteutettu tietojärjestelmäkohtaisesti massakoulutuksina. Koulutuksiin on osallistunut ammattilaisia: avosairaanhoito, kuntoutus, suun terveydenhuolto, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, lasten, nuorten ja perheiden palvelut sekä mielenterveys- ja päihdetyö.
- Sosiaalihuollon kirjaamisverkostoa käynnistetty. Ammattilaisten kirjaamisvalmennukset aloitettu sosiaalihuollossa.
- Rakenteellisen sosiaalityön raportointia kehitetty yhteistyössä Koske, TuSote, hyvinvointialueen viranhaltijat

Sähköinen asiointi

- Laaja-alaisen sote- keskuksen johdon sekä tietohallinnon kanssa tehty suunnitelmat sähköisen ajanvarauksen lisäämiseksi, sekä sähköisen asioinnin mahdollisuuksien lisäämiseksi. Sovittu, että sähköisesti varattavia aikoja lisätään asiakkaille varattaviksi vastaanotolla.
- Sähköisen asioinnin vahvistamisen somekampanja toteutettu
- Etädiagnostiikan osalta keskusteltu suun terveydenhuollon kanssa suukamerasta, jolla mahdollistettaisiin esimerkiksi ikääntyneiden palvelutaloihin tarkastuksien mahdollisuus ja tavoitettaisiin haavoittuvassa asemassa olevia paremmin.
- Suunniteltu lapsibudjetoinnin työvälineen käyttöönottoa. Ensimmäinen kick off- pidetty, ja sovittu tuottajan ja hyvinvointialueen välisistä rooleista. Ilmoitauduttu kansalliseen verkostoon (lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi).
- Digi-innovaatiota tekoälyä hyödyntävää puhelinrobottia edistetty ja keskusteltu DigiFinlandin kanssa yhteistyöstä. Tavoitteena skaalattava ratkaisu myös muiden alueiden käyttöön.

Lasten nuorten ja perheiden palvelut

Lastensuojelun laadun vahvistaminen

Luotu perehdytys- ja mentorointimateriaalit hyvinvointialueen käyttöön

Sähköinen asiointi

Pyydä apua –napin pilotointi käynnistynyt hyvin

Hoito- ja palveluketjutyö

Palveluketjutyö (mielenterveys- ja päihdepalvelut, neuropsykiatriset häiriöt) edennyt suunnitellusti

Systemisen työotteen vahvistaminen

Peruskoulutukset

Koulutuskokonaisuus lasten, nuorten ja perheiden palveluiden esihenkilöille jatkunut

Omaks (digitaalinen sote-keskus)

Aloitettu lääkäri-chat –palvelu (hoidon tarpeen arviointi ensin hoitajan, mielenterveys ja riippuvuudet -tiimin tai fysioterapeutin toimesta)

Palvelun vakiinnuttaminen

Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut iäkkäille -hanke

Kotihoidon kuntouttavan arviointijakson jalkautuminen lähes valmis

Moniammatillisen arvioinnin työryhmän toiminta käynnissä

Kotiutuksen toimintamallin pilotointi käynnissä

Etähoiva ja lääkeautomaatit koko hyvinvointialueella (lukuun ottamatta Jämsä, Kinnula)

Validaatio-menetelmän koulutus kotihoidon henkilöstölle tulossa

Osaamisen vahvistaminen

Etäpäivätoiminnan ja kuntouttavan päivätoiminnan videot
Kuntotuttavan arviointijakson animaatio

Työntekijän käsikirja (kotihoito)

Palveluketjut

Sähköinen asiointi

Omaseurantasovellus verenpaineen, verensokerin ja astman seurannassa laajentunut (käytössä koko hyvinvointialueella)

Diabeteksen palveluketju

Diabeteskeskuksen valmistelu etenee, tavoitteena käynnistää 1/2024 (tilojen etsintä Jyväskylän ammattilaisille käynnissä)

Mielenterveys- ja päihdepalveluketju

Terapianavigaattori käytössä hoidon tarpeen arvioinnissa

Osaamisen vahvistamiseksi webinaareja

Palveluiden saatavuus

Palveluiden tarpeenmukainen saatavuus

Esiselvitys segmentoinnin ja arvioinnin työkaluista, esitetty tietohallinnolle

Päätetty laajentaa Pyydä apua –nappia aikuisten, ikääntyvien ja vammaispalveluiden asioille hyvien käyttökokemusten myötä

Vastaanottojen työnjaon ja toimintamallien uudistaminen

Valmentajien esihenkilöys siirtynyt terveydenhuollon valmentajien osalta kahdelle alueylihoitajalle ja sosiaalihuollon valmentajien osalta yhdelle johtavalle sosiaalityöntekijälle

Kaksi uutta isoa terveysasemaa (Nova ja Kyllö) siirtyneet moniammatilliseen toimintamalliin

Toimintaohjeiden- ja käytäntöjen yhtenäistäminen

Levitetty tietoa Sampo-ohjepankista useissa eri sosiaalihuollon yksiköiden tapaamisissa

Viety 29 sosiaalihuollon asiakas- tai ammattilaisohjetta Sampoon

Seksuaaliterveyspalveluiden kehittäminen

Sovittu alle 22-vuotiaiden maksuttoman ehkäisyn piiriin kuuluvien ehkäisyvalmisteiden jakelukäytänteistä (Omaks:n laajentumiseen kuuluvat kunnat)

Sosiaalihuollon kehittämisohjelma

Rakenteellinen sosiaalityö, yhteisösosiaalityö

Työpajat jatkuneet ja jatkuvat 11/23 saakka, materiaalia toimitetaan strategiatyön tueksi

Tehty koonti Mikä pännii –tilaisuuksista

Vammaispalvelut

Omaks.fi-palvelussa käynnistynyt vammaisten asiakkaiden ohjaus ja neuvonta

Nuorten erityisryhmien etäryhmä käynnistynyt

Henkilökohtaisen avun keskus

Toteutettu Oima-palkkiojärjestelmän käyttöönottokoulutukset

Omatuotannon kehittäminen käynnissä

Sosiaalinen kuntoutus

Käsikirjaa laadittu yhdessä ammattilaisten kanssa

Hankintapäätösten raportointi

Hankintasuunnitelma

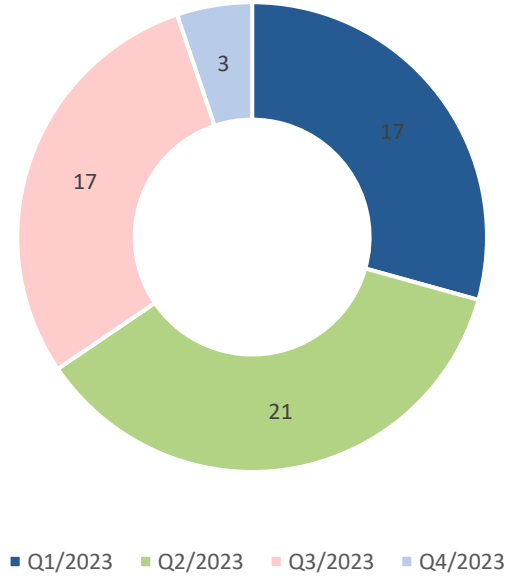
- Hyvinvointialueen hankintojen tulee perustua hyvinvointialueen valtuuston hyväksymään talousarvioon. Hyvinvointialueen hankinnoissa tulee noudattaa hankintastrategiaa ja hankintaohjetta sekä julkisia hankintoja koskevaa lakia, säädöksiä ja määräyksiä.
- Hankintojen päätösoikeudet on määritelty hyvinvointialueen hallintosäännön 78 §. Hankintaohjeessa on selostettu keskeiset hankinnan periaatteet ja menettelytavat, joita organisaation toteuttamissa hankinnoissa noudatetaan. Hankinnat toteutetaan tarpeisiin perustuen ja myönnettyjen määrärahojen mukaisesti.
- Hankintasuunnitelma on työkalu, joka ohjaa hankintatoimen resurssien kohdentamisesta, työnjakoa ja sen avulla voidaan viestiä eri sidosryhmille suunnitteilla olevista hankinnoista.
- Hankintasuunnitelman hyväksymisen jälkeen, ei yksittäisiä hankintojen käynnistämisestä tehdä erillistä päätöstä tai käsittelyä. Hankintasuunnitelmaa voidaan täydentää vuoden aikana esiin tulevilla arvaamattomilla hankinnoilla.

Hankintasuunnitelma 2023, toteuma

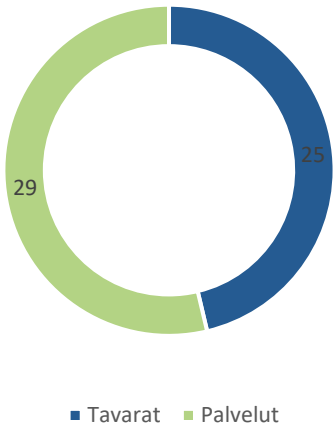
- Hyvinvointialueen hankintoja ohjaamiseksi on laadittu ***hankintaohje***, hyväksytty aluehallituksessa 12/22
- Hankintasuunnitelma vuodelle 2023. Aluehallitus hyväksyi hankintasuunnitelman kokouksessaan 6/23
 - Hankintasuunnitelma ohjaa kilpailutusyksikön prosessihallintaa ja toimintaa
- Hankintojen päätösoikeudet on määritelty Hyvinvointialueen hallintosäännössä 78 §
- Hankinnat toteutetaan myönnettyjen määrärahojen mukaisesti
- Julkiset hankinnat, joihin sovelletaan hankintalakia, ilmoitetaan HILMA kanavassa ja Hyvinvointialueen tarjouspyynnöt on saatavilla Clodian Tarjouspalvelussa

Hankintasuunnitelma 2023, toteuma

Julkaistujen kilpailutusten määrä
EU- ja kansalliset hankinnat

HANKINTALAJEITTAIN

- Mukana kaikki hankintayksikön julkaisemat hankinnat (ICT, palvelut, tavarat)
- Julkiset hankinnat, joihin sovelletaan hankintalakia, ilmoitetaan HILMA kanavassa
 - Hankintailmoituksia 58
 - Käytetty hankintamenettely
 - Avoin menettely 43
 - Rajoitettu menettely 4
 - Neuvottelumenettely 6
 - Kilpailullinen neuvottelumenettely 1
 - Saatuja tarjouksia 227 kpl, tarjouksia/päättynyt kisa ka 5,61
 - Tarjouspyyntöihin tutustuneita 1208, tutustuneita/päättynyt kisa ka 23,69

Hankintasuunnitelma 2023, toteuma

- Hankintasuunnitelmassa 2023 yhteensä 97 toteutettavaa hankintaa
 - Hankintojen ennakoitu vuosittainen sopimusero 178,4 Me
- Yhteensä 12 hankintaa siirretään vuodelta 2023 toteutettavaksi vuodelle 2024
 - Hankintojen ennakoitu vuosittainen sopimusero 6,15 Me
- Hankintasuunnitelmasta peruttiin 11 hankintaa
 - Hankinta menettänyt tarkoituksensa
 - Liikkeenluovutus
 - Hyödynnetään muita mahdollisia sopimuksia
 - Hankintakohde tuotetaan omana toimintana
- Valmiista hankinnoista on tehty hankintapäätökset

Hankintasuunnitelma 2023, toteuma, liitteenä

- Hankintasuunnitelman toteuma on jaettu 4 vaiheeseen
 - Hankinnan suunnittelu
 - Tarjouspyyntövaihe
 - Hankintapäätösvaihe
 - Hankintasopimusvaihe
- Hankinnan vaiheiden toteumaa kuvaa värikoodit:
 - Valkoinen – ei aloitettu
 - Keltainen – vaihe käynnissä
 - Vihreä – vaihe on valmis
 - Sininen – hankinta siirtyy vuodelle 2024
 - oranssi – hankinta peruttu
- Hankintasuunnitelmaa on myös täydennetty uusien hankintatarpeiden ilmaantuessa. 6/2023 hyväksytyyn hankintasuunnitelmaan lisätyt hankinnat merkitty U - sarake D

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

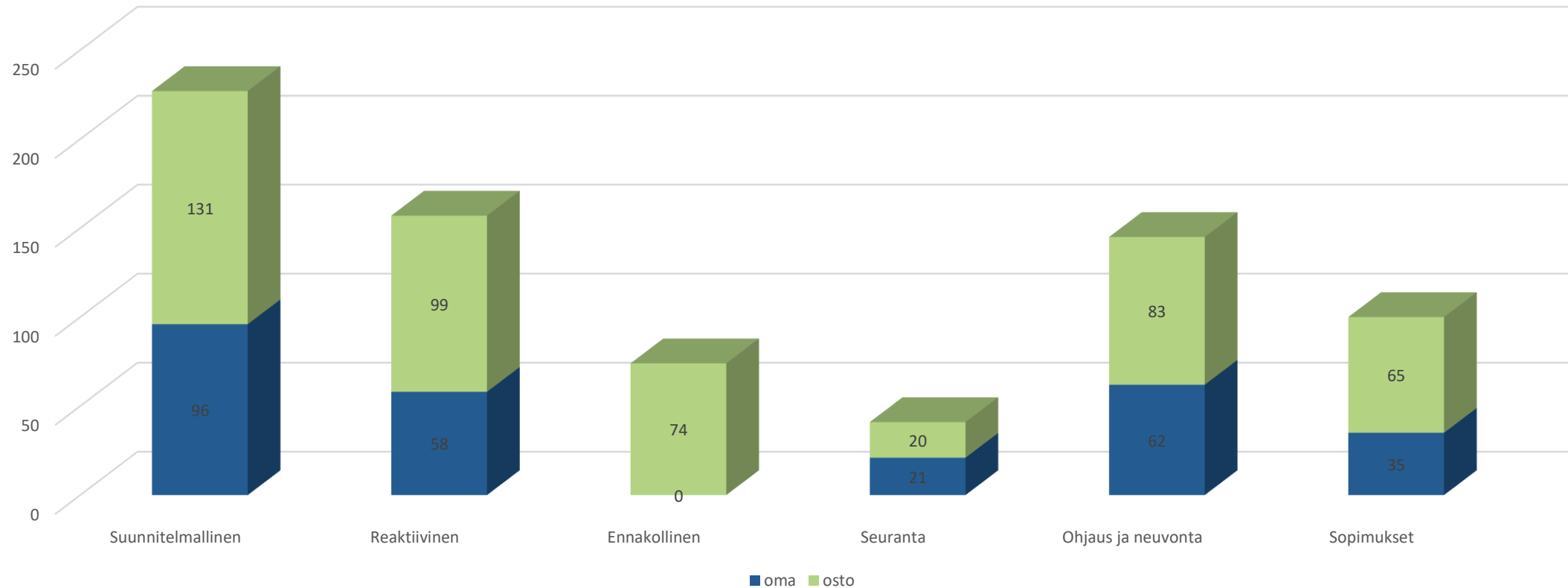
Omavalvonnin suoritekuvaajien lukuohjeita (kaksi seuraavaa diaa)

- Sopimukset -diagrammissa oman tuotannon osuus tarkoittaa kilpailutusten ja sääntökirjojen valmistelutyötä
- Ostopalveluiden osalta sopimukset tarkoittavat sopimusvalvontakäyntejä, pääosin Jämsän terveyden valvontaa
- Puhelimessa tapahtunut ja sähköpostitse tapahtunut ohjaus ja neuvonta pääosin puuttuu raportista.
- Omavalvonnin valvonta- ja raportointityökalun laajennus hyvinvointialueen tasoiseksi valmistuu vuoden 2023 loppuun mennessä. Toistaiseksi suoritiedot osavuosikatsauksiin on koottu manuaalisesti.

Omavalvonta Q 1-3 / 2023

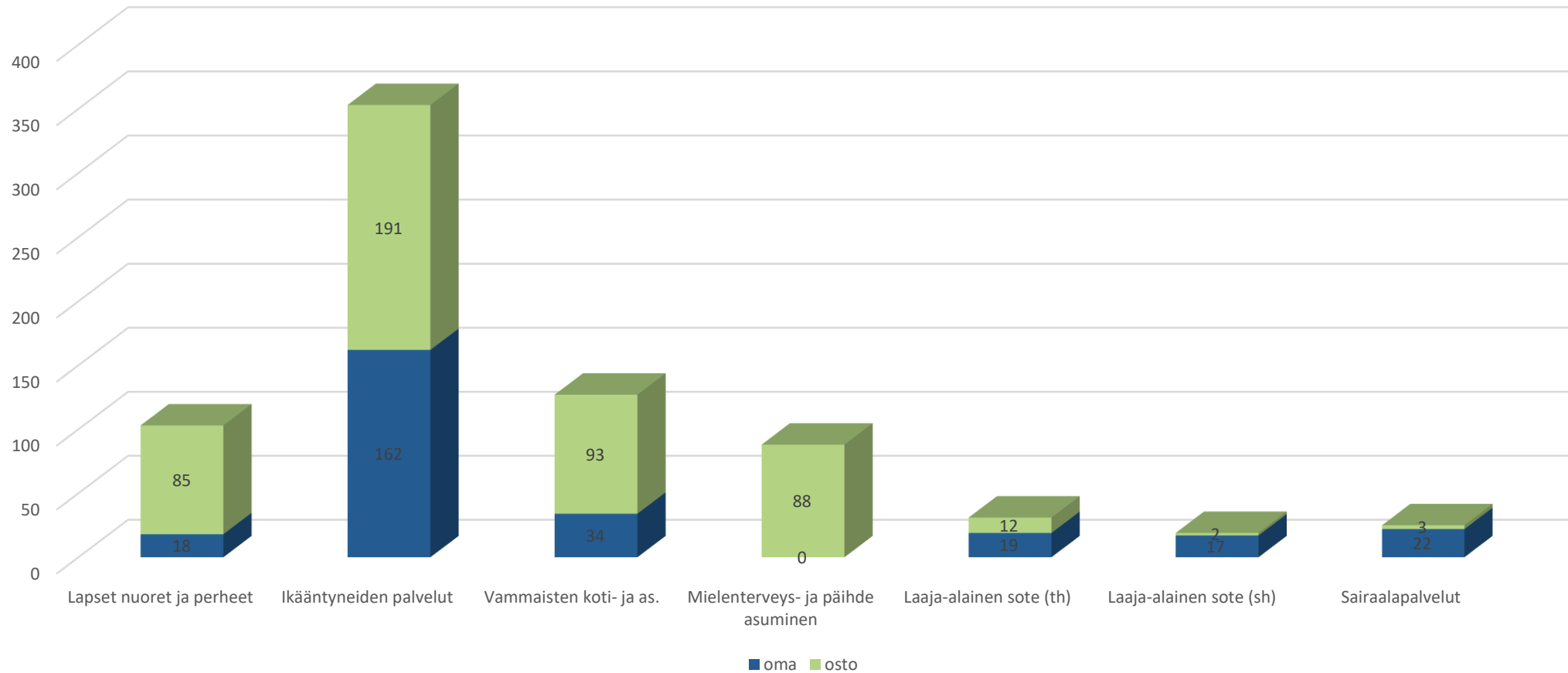
käynnit valvontatyypeittäin

Valvontakäynnit Q 1-3 /2023

Valvontakäynnit palveluittain

Valvontakäynnit palveluittain Q 1-3/ 2023

Valvonnan aiheet

- Tukipalvelutuottajien ohjaus- ja neuvonta
- Lausunto uusista tiloista / käyttöönottotarkastus
- Henkilöstömitoitus / henkilöstöresurssi, ohjaus mitoituksen laskemiseen
- Lääkehoidon kokonaisuus, lääkehoitosuunnitelma
- Itsemääräämisoikeus, rajoitustoimet
- Omavalvontasuunnitelmaan liittyvä ohjaus
- Tuki riskien arvioinnin tekemiseen asiakkaan saaman palvelun näkökulmasta
- Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain toteutuminen palveluissa
- Lastensuojelulaitosten työsuoja
- Yöhoito
- Tietosuoja
- Tilat / äänieristys
- Kehittämistoimenpiteiden seuranta
- Tuottajan ohjaus palveluseleiden uusien sääntökirjojen vaatimuksien täyttämiseen

Hyvinvointialueen yhteenveto

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suunnitelman toteutumisen seuranta

- Hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -asiakirjan mukaisesti sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa;
 - hyvinvointialueen johtamis- ja hallintojärjestelmää sekä päätöksentekoa
 - strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua sekä seurantaa
 - poikkeamiin reagointia ja suoriutumisen arviointia.
- Tavoitteena on varmistaa;
 - hyvinvointialueen toiminnan olevan taloudellista, laadukasta ja tuloksellista
 - päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa
 - lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan
 - omaisuus ja resurssit turvataan. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla tunnistetaan ja kuvataan hyvinvointialueen toimintaan liittyviä riskejä, arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi.

Hyvinvointialueen tuotannon käytännön organisointia sekä toimintojen ”ylösajoa” on jatkettu. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaan koskevat toimintaohjeet on hyväksytty. Jatkuvuuden ja laadun varmistaminen ovat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan prioriteetteja.

Hyvinvointialueen yhteenveto

1-9/2023 mahdolliset merkittävät realisoituneet riskit tai tapahtumat

- Asukkaiden näkökulmasta katsottuna $\frac{3}{4}$ vuodesta on sujunut pääosin ilman merkittäviä palvelupoikkeamia. Vuosikolmanneksen merkittävimmät uhkatilanteet ovat toteutuneet osastohoidossa ja asumispalveluissa, joissa henkilöstön saatavuusvajeesta on aiheutunut ajoittain kriittisiä tilanteita. Alitehoisesti toteutuvat asumis- ja kotiin tuotettavat palvelut näkyvät päivystyksen ylikuormituksena ja ruuhkina.
- Henkilöstön näkökulmasta toiminta toteutui pääosin suunnitellusti, prosessien, tehtäväkuvien ja vastuunjaon epäselvyydet kuormittavat edelleen.
- Poikkeamat kyberturvallisuudessa kasvoivat vuosineljänneksen aikana. Sekä hyvinvointialueelle suoraan, että yhteistyökumppaneille kohdentui palvelunestohyökkäyksiä, tietojenkalastelua ym. Yhden yhteistyökumppanin kohdalla tapahtui onnistunut tietomurto, jossa mm. sensitiivisiä asiakastietoja valui rikollisille.
- Joillakin toimialoilla (esim. ympärivuorokautinen palveluasuminen) siirtyvien sopimusten hintoihin esitettiin liikkeenluovutusvaiheessa merkittäviä korotuksia, jolloin realisoitui ns. hintariski. Ympärivuorokautisen palveluasumisen osalta ulkoistusten laaja osuus saattaa tulevaisuudessa aiheuttaa haasteita.
- Merkittävänä riskinä tunnistetaan edelleen talousarvion toteutuminen, ennusteen mukaisesti käyttötalous olisi vuositasolla toteutumassa huomattavasti hyväksyttyä talousarviota korkeampana.

Hyvinvointialueen yhteenveto

1-9/2023 toteutetuista sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimenpiteistä raportointi

- Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on toteutettu kolmannen vuosineljänneksen osalta sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -asiakirjaan määriteltyjen vastuiden ja tehtävien mukaisesti.
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet hyväksyttiin aluehallituksessa 27.9. Sitovan ohjeistuksen perehdytys esihenkilöille aloitetaan loppuvuoden aikana.
- Riskienhallinnan ja sen raportoinnin yhteismitallisuutta, sekä toiminnan kannalta merkittävien riskien tunnistamista on varmistettu lisäämällä vuoden 2024 talousarvion valmisteluohjeisiin kohta, jossa edellytettiin riskien tunnistamista, -hallintakeinojen määrittelyä, sekä suunnitelmaa jatkuvuuden hallinnasta palvelualueitasoisesti. Talousarvion yleiseen osaan laaditaan koonti merkittävistä hyvinvointialueen toimintaa uhkaavista riskeistä.
- Osana talousarvion toiminnan kuvausta hyvinvointialueen johtoryhmä toteutti strategisten riskien arviointia, jonka tuloksia sekä riskien hallintatoimenpiteitä määriteltiin talousarvio -asiakirjaan.

Kiitos

www.hyvaks.fi
#hyvaks #hyväarkikaikille

Aluevaltuusto

§ 80

Vuoden 2023 syksyn talousarviomuutokset

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/129/02.02.00/2022**Aiempi käsittely:**

Aluehallitus 31.10.2023 § 323

Valmistelija(t) Aija Suntioinen, p. 040 185 9985**Selostus asiasta**

Hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarviomuutoksiin on tunnistettu kahdenlaisia tarpeita: teknisiä muutoksia sekä talousarvion loppusummaan ja tulostavoitteeseen vaikuttavia muutoksia. Tekniset muutokset koskevat käyttötalouden suunnitelman määrärahojen siirtoja eri toimialojen, vastuualueiden ja palvelualueiden välillä. Nämä siirrot muuttavat talousarviossa hyväksytyjä sitovuustasoja, mutta niillä ei ole vaikutusta koko hyvinvointialueen talousarvion loppusummaan tai tulostavoitteeseen. Lisäksi esitetään muutoksia talousarvion investointiosaan.

Hyvinvointialueen neljännesvuosikatsaukseen sisältyvän tilinpäätösennusteen mukaan vuoden 2023 tulos on muodostumassa noin 94 M€ alijäämäiseksi. Keskeisin syy syntyvään alijäämään on nykyisessä rahoitusmallissa, joka ei riittävästi huomioi vuoden vaihteessa hyvinvointialueiden järjestämistä vastuulle siirtyneen toiminnan tosiasiallista kustannustasoa eikä jo vuoden 2023 aikana tapahtunutta nopeaa kustannustason nousua. Rahoitusmallista johtuva rahoituksen vaje on yli 80 M€. Kustannustason nousun taustalla ovat valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan palkkaratkaisu, ostopalveluiden hintojen, tilavuokrien sekä korkojen nousu ja inflaatio. Vuoden 2023 talousarvio laadittiin poikkeuksellisessa tilanteessa kunnilta ja kuntayhtymiltä saatujen tietojen varassa. Toiminnan todellinen kustannustaso on tarkentunut sen myötä, kun talouden toteumatietoja hyvinvointialueelle siirtyneestä toiminnasta on saatu kuukausittain. Toteumatietojen perusteella nähdään, että siirtyneen toiminnan tosiasiallisia kustannuksia ei pystytty talousarvion laadintavaiheessa kunnilta ja kuntayhtymiltä saatujen tietojen perusteella arvioimaan riittävän tarkasti.

Merkittävimmät poikkeamat talousarviosta johtuvat seuraavista syistä:

- Sote-alan palkkauksen ns. perälautaratkaisun vaikutuksia (maaliskuu 2023) ei ole huomioitu hyvinvointialueiden vuoden 2023 rahoituksessa eikä hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarviossa, arvioitu vaikutus noin
-

Aluevaltuusto

9,7 miljoonaa euroa

- Lainsäädäntöön perustuvat tilavuokrat kunnille ovat aiempaa tilakustannusten tasoa ja vuoden 2023 talousarviota suuremmat, vaikutus noin 10,5 miljoonaa euroa
- Hintojen nousu on alkuvuoden 2023 aikana ollut hyvinvointialueindeksiä suurempaa, arvioitu vaikutus noin 16 miljoonaa euroa
- Ympäri vuorokautisten asumispalvelujen hinnankorotukset 1.4.2023 alkaen ovat olleet 10-25 %, arvioitu vaikutus 10 miljoonaa euroa
- Korkotaso on noussut arvioitua enemmän, vaikutus noin 3,6 miljoonaa euroa
- Korona-ajasta jäänyt hoito- ja hoivavelka on kasvattanut palvelujen tarvetta enemmän kuin ennakoitiin, arvioitu vaikutus yli 30 miljoonaa euroa
- Lakisääteisten velvoitteiden tiukentuminen vuonna 2023 on lisännyt kustannuksia enemmän kuin rahoituksen kasvu, arvioitu vaikutus noin 3 miljoonaa euroa asumispalvelujen hinnankorotusten lisäksi

Vuoden 2023 talouden vajetta kasvattavat valtion rahoituksen puutteiden lisäksi työvoiman saatavuuden vaikeudet. Erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa työpanosta on jouduttu hankkimaan normaalia korkeammilla kustannuksilla, vaikutus arviolta 23 miljoonaa euroa vuositasolla.

Talousarvion loppusummaa ja tulostavoitetta muuttavat talousarvion muutostarpeet koskevat edellä kuvattuja tilinpäätösennusteen mukaisia talousarviopoikkeamia.

Lisäksi talousarviomuutoksena on tarpeen huomioida valtionavustus hyvinvointialueiden toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen sekä käyttötalouden toimintakatteen alapuolisten erien muutokset, kuten valtion rahoituksen muutos ja kertakorvauksen maksamisen aikaistaminen. Investointiosan muutoksia esitetään investointien toteumaennusteen perusteella. Lisäksi talousarviomuutoksena huomioidaan rahoitusosan muutokset, jotka aiheutuvat pääosin investointiosan muutoksesta.

Tekniset muutokset ovat vastuualueiden välisiä tai vastuualueen sisäisiä palvelualueiden välisiä. Teknisiä muutoksia tehdään esimerkiksi siitä syystä, että toimintojen sijoittuminen organisaatiossa on tarkentunut. Tekniset muutokset on tarkemmin kuvattuna esityslistan liitteessä.

Toimivalta asiassa

Hallintosääntö § 76

Hyvinvointialuejohtajan ehdotus

Aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy syksyn 2023 talousarviomuutokset.

Aluevaltuusto

Lisäksi aluehallitus päättää hyväksyä liitteessä esitetyt talousarviomuutokset käyttösuunnitelmaan, sillä edellytyksellä, että aluevaltuusto hyväksyy esitetyt talousarviomuutokset.

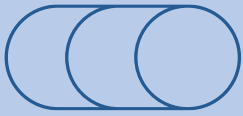
Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto 14.11.2023 § 80

Päätös ehdotus Aluevaltuusto päättää hyväksyä syksyn 2023 talousarviomuutokset esitetyn mukaan.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liitteet Liite: Vuoden 2023 syksyn talousarviomuutokset

Syksyn 2023 talousarvio- muutokset

Syksyn talousarviomuutokset ovat teknisiä ja tulostavoitteeseen vaikuttavia muutoksia

Hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarviomuutoksiin on tunnistettu kahdenlaisia tarpeita: teknisiä muutoksia sekä talousarvion loppusummaan ja tulostavoitteeseen vaikuttavia muutoksia. Tekniset muutokset koskevat käyttötalouden suunnitelman määrärahojen siirtoja eri toimialojen, vastuualueiden ja palvelualueiden välillä. Nämä siirrot muuttavat talousarviossa hyväksytyjä sitovuustasoja, mutta niillä ei ole vaikutusta koko hyvinvointialueen talousarvion loppusummaan tai tulostavoitteeseen. Lisäksi esitetään muutoksia talousarvion investointiosaan.

Hyvinvointialueen neljännesvuosikatsaukseen sisältyvän tilinpäätösennusteen mukaan vuoden 2023 tulos on muodostumassa noin 94 M€ alijäämäiseksi. Keskeisin syy syntyvään alijäämään on nykyisessä rahoitusmallissa, joka ei riittävästi huomioi vuoden vaihteessa hyvinvointialueiden järjestämistä vastuulle siirtyneen toiminnan tosiasiallista kustannustasoa eikä jo vuoden 2023 aikana tapahtunutta nopeaa kustannustason nousua. Rahoitusmallista johtuva rahoituksen vaje on yli 80 M€. Kustannustason nousun taustalla ovat valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan palkkaratkaisu, ostopalveluiden hintojen, tilavuokrien sekä korkojen nousu ja inflaatio. Vuoden 2023 talousarvio laadittiin poikkeuksellisessa tilanteessa kunnilta ja kuntayhtymiltä saatujen tietojen varassa. Toiminnan todellinen kustannustaso on tarkentunut sen myötä, kun talouden toteumatietoja hyvinvointialueelle siirtyneestä toiminnasta on saatu kuukausittain. Toteumatietojen perusteella nähdään, että siirtyneen toiminnan tosiasiallisia kustannuksia ei pystytty talousarvion laadintavaiheessa kunnilta ja kuntayhtymiltä saatujen tietojen perusteella arvioimaan riittävän tarkasti.

Talousarvion loppusummaa ja tulostavoitetta muuttavat talousarvion muutostarpeet koskevat tilinpäätösennusteen mukaisia talousarviopoikkeamia.

Lisäksi talousarviomuutoksena on tarpeen huomioida valtionavustus hyvinvointialueiden toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen sekä käyttötalouden toimintakatteen alapuolisten erien muutokset, kuten valtion rahoituksen muutos ja kertakorvauksen maksamisen aikaistaminen. Investointiosan muutoksia esitetään investointien toteumaennusteen perusteella. Lisäksi talousarviomuutoksena huomioidaan rahoitusosan muutokset, jotka aiheutuvat pääosin investointiosan muutoksesta.

Tekniset muutokset ovat vastuualueiden välisiä tai vastuualueen sisäisiä palvelualueiden välisiä. Teknisiä muutoksia tehdään esimerkiksi siitä syystä, että toimintojen sijoittuminen organisaatiossa on tarkentunut. Tekniset muutokset ovat tarkemmin kuvattuna seuraavilla sivuilla.

Yhteenveto tulostavoitteeseen vaikuttavista talousarviomuutoksista

Käyttötalouden talousarviomuutokset

1000 euroa	Tulot	Menot
KÄYTTÖTALOUS		
Strateginen johtaminen ja järjestäminen	0	0
Johtamisen tukipalvelut	3 400	-7 906
Palvelutuotannon tukipalvelut	0	0
Keski-Suomen pelastuslaitos	0	0
Sosiaali- ja terveystaloudet yhteiset	0	-1 077
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	757	-12 040
Koti- ja asumispalvelut	-6 045	-26 417
Laaja-alainen sosiaali- ja terveyskeskus	0	-33 000
Sairaalapalvelut	12 720	-37 577
Käyttötalous yhteensä	10 832	-118 017
Valtion rahoitus	58 719	0
Rahoitustulot ja -menot	560	-3 600
Tuloslaskelma yhteensä	59 279	-3 600
Vuosikatevaikutus		-51 506
Poistot ja arvonalentumiset		1 039
Tulosvaikutus		-50 467

Tuloslaskelmaosan talousarviomuutokset

1000 euroa	TA 2023	Muutokset syksy	TA+M 2023
Toimintatulot	171 981	10 832	182 812
Myyntituotot	40 364	16 841	57 204
Maksutuotot	80 675	-2 661	78 014
Tuet ja avustukset	37 330	-268	37 062
Muut toimintatuotot	13 612	-3 079	10 533
Toimintamenot	-1 269 587	-118 017	-1 387 604
Henkilöstökulut	-589 358	-39 198	-628 658
Palvelujen ostot	-486 839	-55 089	-541 819
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-78 539	-16 226	-94 773
Avustukset	-38 528	1 046	-37 482
Muut toimintakulut	-76 322	-8 550	-84 872
Toimintakate	-1 097 607	-107 185	-1 204 792
Valtion rahoitus	1 100 506	58 719	1 159 225
Rahoitustulot ja -menot	-6 900	-3 040	-9 940
Muut rahoitustulot	300	560	860
Korkomenot	-7 200	-3 600	-10 800
Vuosikate	-4 001	-51 506	-55 507
Poistot ja arvonalentumiset	-40 000	1 039	-38 961
Suunnitelman mukaiset poistot	-40 000	1 039	-38 961
Tilikauden yli-/alijäämä	-44 001	-50 467	-94 468

Valtion rahoitukseen liittyvät talousarviomuutokset

1000 euroa	TA 2023	Muutokset syksy	TA+M 2023
Pelastustoimi	24 581	1 676	26 257
Sosiaali- ja terveyshuolto	1 075 925	57 043	1 132 968
Yhteensä	1 100 506	58 719	1 159 225

Rahoituslaskelmaosan talousarviomuutokset

1000 euroa		Muutokset syksy	TA+M 2023
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA			
Toiminnan rahavirta	-4 000	-51 506	-55 506
Vuosikate	-4 000	-51 506	-55 506
Investointien rahavirta	-4 967	10 753	5 786
Investointimenot	-14 067	11 778	-2 289
Rahoitusosuudet ja omaisuuden luovutukset	9 100	-1 025	8 075
Toiminnan ja investointien rahavirta	-8 967	-40 753	-49 720
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA			
Lainakannan muutokset	-8 872	0	-8 872
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	13 000	0	13 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-21 872	0	-21 872
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0
Oman pääoman muutokset	0	503	503
Muut maksuvalmiuden muutokset	-4 550	4 550	0
Rahoituksen rahavirta	-13 422	5 053	-8 369
Rahavarojen muutos	-22 389	-35 700	-58 089

Investointiosan talousarviomuutokset

1000 euroa	TA 2023	Muutokset syksy	TA+M 2023
Rakennukset, netto	-200	0	-200
Sairaala Novan muutostyöt	-200	0	-200
Perhetukikeskus	0	0	0
Laite- ja kalustohankinnat, netto	-350	350	0
Sairaala Novan kiinteistötekniset laitteet	-350	350	0
Muut laitteet ja kalusto	0	0	0
ICT ja aineettomat hyödykkeet, netto	-2 717	2 320	-397
Tietojärjestelmät, Sote	-7 952	8 366	414
Tietojärjestelmät, Konsernipalvelut	-2 180	1 900	-280
Tietojärjestelmät, Yhteiset	0	-80	-80
ICT Laite/Infra	-1 250	1 094	-156
Pelastustoimen ICT-investoinnit	-435	0	-435
Rahoitusosuudet, ICT-hankerahoitus	9 100	-8 960	140
Muut investoinnit, netto	-1 650	148	-1 502
F1F245 -vuokrarakennuksen muutos- ja korjaustyöt	-650	-350	-1 000
Muihin vuokratiloihin tehtävät muutostyöt	-1 000	500	-500
Osakkeet	0	-2	-2
Omaisuu den luovutukset	0	7 935	7 935
Rakennukset	0	7 935	7 935
Yhteensä, netto	-4 917	10 753	5 836
Menot	-14 017	11 778	-2 239
Tulot	9 100	-1 025	8 075

Tarkempi erittely teknisistä muutoksista

TULOT (1 000 €)	Konserni- palvelut yhteiset	Strateginen johtaminen ja järjestäminen	Johtamisen tukipalvelut	Palvelutuotannon tukipalvelut	Pelastustoimi	Sosiaali- ja terveyspalvelut toimialan keskittetyt palvelut	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Koti- ja asumispalvelut	Laaja-alainen sosiaali- ja terveyskeskus	Sairaalapalvelut	Kaikki yhteensä
Muutoksen kuvaus											
Tulkoti -hanke		-1 536,0							1 536,0		0,0
Lääkärikoulutuksen siirto tietojohdamisesta HR:ään 1.7.2023 alkaen. Lääkärikoulutuksesta saatavat tulot ajalta 7-12/2023.		-773,9	773,9								0,0
											0,0
Yhteensä	0,0	-2 309,9	773,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 536,0	0,0	0,0

MENOT (1 000 €)	Konserni- palvelut yhteiset	Strateginen johtaminen ja järjestäminen	Johtamisen tukipalvelut	Palvelutuotannon tukipalvelut	Pelastustoimi	Sosiaali- ja terveyspalvelut toimialan keskittetyt palvelut	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Koti- ja asumispalvelut	Laaja-alainen sosiaali- ja terveyskeskus	Sairaalapalvelut	Kaikki yhteensä
Muutoksen kuvaus											
Tukityöllistettyjen palkkarahat								109,0	-109,0		0,0
Kinnulan terveystalon kiinteän laskutuksen ta-pohjan oikaisu lasten, nuorten ja perheiden palvejen osuus							116,0		-116,0		0,0
Hepatiittihoidon siirron aine- ja tarvikemeno									63,0	-63,0	0,0
Sairaanhoitajan siirron henkilöstömeno									29,0	-29,0	0,0
Sairaalapalveluun siirtyneiden röntgen ja labrahoitajien henkilöstömeno									-608,8	608,8	0,0
Osastonsihteerisiirrot laajasotesta sairaalapalveluihin									-145,7	145,7	0,0
Kinnulan kiinteä palvelulasku kotisairaalan osuus koospaan								200,1		-200,1	0,0
TulKoti -hanke		-1 536,0							1 536,0		0,0
Marjarannan ruokapalvelut				15,8				-15,8			
Työvaatehuoltajan siirto koti- ja asumispalveluista (tp 31132) tekstiilipalveluihin (tp 12059)				22,9				-22,9			0,0
2 hlö siirto tietojohdamisesta sairaalapalvelut yhteisiin		-112,5								112,5	
Lääkärikoulutuksen siirto tietojohdamisesta HR:ään 1.7.2023 alkaen. Lääkärikoulutuksesta aiheutuvat menot ajalta 7-12/2023. Palkat 404,64 t€, sivukulut 77,85 t€ ja palvelujen ostot 276,69 t€.		-758,7	758,7								0,0
Yhteensä	0,0	-2 407,1	758,7	38,7	0,0	0,0	116,0	270,4	648,5	574,8	0,0

NETTO (1 000 €)	Konserni- palvelut yhteiset	Strateginen johtaminen ja järjestäminen	Johtamisen tukipalvelut	Palvelutuotannon tukipalvelut	Pelastustoimi	Sosiaali- ja terveyspalvelut toimialan keskittetyt palvelut	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Koti- ja asumispalvelut	Laaja-alainen sosiaali- ja terveyskeskus	Sairaalapalvelut	Kaikki yhteensä
Yhteensä	0,0	97,3	15,2	-38,7	0,0	0,0	-116,0	-270,4	887,5	-574,8	0,0

Aluevaltuusto

§ 81 Keski-Suomen hyvinvointialueen talousarvion 2024 lähetekeskustelu

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/2854/02.02.00/2023**Aiempi käsittely:**

Aluehallitus 31.10.2023 § 321

Valmistelija(t) Aija Suntioinen, p. 040 185 9985

Selostus asiasta Keski-Suomen hyvinvointialueen vuoden 2024 talousarvion valmistelu on käynnissä. Aluehallitus antoi vuoden 2024 talousarvion valmistelun suunnitteluohjeet kokouksessaan 6.6.2023 ja talousarvion valmistelun tilannetta käsiteltiin aluehallituksen iltakoulussa 12.9.2023 ja 10.10.2023. Alustavasti suunniteltujen tuottavuusohjelman toimenpiteiden ja talouden sopeuttamistoimenpiteiden vaikutusten arvioinnista sekä strategisista tavoitteista ja niiden mittareista pyydettiin ja saatiin hyvinvointialueen toimielimiltä lausunnot. Saadut lausunnot on huomioitu hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen valmistelussa.

Hyvinvointialueen vuoden 2023 talous on jäämässä alijäämäiseksi ja rahoitusvaje jatkuu vuonna 2024. Tämänhetkinen arvio hyvinvointialueen vuoden 2023 alijäämästä on noin 94 miljoonaa euroa. Keskeisin syy syntyvään alijäämään on nykyisessä rahoitusmallissa, joka ei riittävästi huomioi vuoden vaihteessa hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle siirtyneen toiminnan tosiasiallista kustannustasoa eikä jo vuoden 2023 aikana tapahtunutta nopeaa kustannustason nousua. Rahoitusmallista johtuva rahoituksen vaje on yli 80 M€. Kustannustason nousun taustalla ovat valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan palkkaratkaisu, ostopalveluiden hintojen, tilavuokrien sekä korkojen nousu ja inflaatio.

Hyvinvointialueiden rahoitusmalli on jälkijättöinen. Vuoden 2023 rahoitus on pohjana vuoden 2024 rahoituksen laskennassa, joten vastaava vaje on myös vuoden 2024 rahoituksessa. Kustannusten nousua vastaava tarkistus tehdään ensimmäisen kerran vasta vuoden 2025 rahoitukseen, siihen saakka rahoituksen taso on alimitoitettu suhteessa lakisääteisten palveluiden todellisiin kustannuksiin.

Hyvinvointialueiden toimintaa haastaa lainsäädännöllisten velvoitteiden ja rahoituksen riittävyyden epätasapaino. Hyvinvointialueen tulee huolehtia

Aluevaltuusto

lakisääteisistä palveluista ja perusoikeuksista samaan aikaan kun rahoitusjärjestelmä on alimitoitettu, toimintaa vaikeuttaa mittava henkilöstöpula ja ikääntyvän väestön myötä palvelutarve kasvaa. Myös talouden toimintaympäristö jatkuu epävakana: maailmantilanne, inflaatio ja korot ja edelleen jatkuvat työvoiman saatavuuden haasteet tuovat epävarmuutta talouden näkymään.

Aluehallituksen kesäkuussa antamassa talousarvion suunnitteluohjeessa vuoden 2024 tulostavoite oli +5 M€. Talouden tilannekuva on oleellisesti muuttunut kesäkuuseen tilanteen verrattuna. Lainsäädäntö ja sitovat sopimukset huomioiden ei ole realistista päästä ylijäämäiseen tulokseen kansalaisten perusoikeudet turvaten vielä vuonna 2024 johtuen siitä, että rahoituksen tarkistus suhteessa todellisiin kustannuksiin tehdään vasta vuodelle 2025.

Hyvinvointialue pyrkii vastaamaan talouden tasapainottamiseen toimenpidekokonaisuudella, joka koostuu seuraavista toimenpiteistä:

1. Aluevaltuuston toukokuussa 2023 hyväksymän tuottavuusohjelman mukaiset toimenpiteet
2. Vuoden 2024 talousarviovalmistelun yhteydessä suunnitellut muut talouden tasapainottamistoimenpiteet vuosille 2024-2026
3. Hyvinvointialueen yleiset toimenpiteet ja välittömästi toteutettavat lyhyen aikavälin säästö-/sopeuttamistoimenpiteet
4. Edunvalvonta hyvinvointialueiden rahoitusmalliin ja lainsäädännön velvoitteisiin vaikuttamiseksi

Tilannekuva on samankaltainen myös muilla hyvinvointialueilla. Kaikki hyvinvointialueet arvioivat vuoden 2023 tuloksen olevan alijäämäinen ja tulosennusteet ovat pääosin heikentyneet keväästä. Useat alueet ovat ilmoittaneet toteuttavansa talouden sopeutusohjelmia tai yhteistoimintamenettelyjä talouden tasapainottamiseksi. Pääosa hyvinvointialueista aikoo laatia myös vuodelle 2024 alijäämäisen talousarvion.

Hyvinvointialueen investointisuunnitelmaa on valmisteltu aluehallituksen kesäkuussa antaman talousarvion laadintaohjeen mukaisesti. Valtioneuvosto on tehnyt päätöksen 1. kesäkuuta hyvinvointialueiden lainanottovaltuuksista vuodelle 2024. Keski-Suomen hyvinvointialueen lainanottovaltuuden määrä on vuodelle 2024 nolla, joten esitettyjen investointien ja investointeja vastaavien sopimusten (uudet vuokrasopimukset, uudet leasing-sopimukset) rahoitus pitäisi pystyä osoittamaan tulorahoituksesta tai muista rahoituseristä.

Heikentyneestä talouden tilannekuvasta johtuen vuoden 2024 investointien tai investointeja vastaavien sopimusten rahoittaminen tulorahoituksesta tai muista rahoituseristä ei ole mahdollista suunnitellusti. Tästä syystä

Aluevaltuusto

aluehallituksen 3.10.2023 päätöksen mukaisesti on käynnistetty prosessi hyvinvointialueen vuoden 2024 lainanottovaltuuden korottamiseksi. Valtioneuvosto voi päättää lainanottovaltuuden muuttamisesta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi eikä investoinnille ole muuta rahoitusta.

Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys käsitellään ja julkaistaan aluehallituksen kokouksessa.

Toimivalta asiassa

Hallintosääntö § 72

Hyvinvointialuejohtajan ehdotus

Aluehallitus merkitsee tiedoksi hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen.

Aluehallitus ehdottaa aluevaltuustolle, että se käy 14.11.2023 lähetekeskustelun vuoden 2024 talousarviosta. Lisäksi aluehallitus esittää lautakunnille, että ne voivat halutessaan antaa lausunnot talousarvioesitykseen kokouksissaan 15.11.2023.

Asian käsittely kokouksessa:

Asian käsittelyn aikana esittelijä muutti päätösehdotustaan seuraavasti (muutos *kursivoitu*):

Lisäksi aluehallitus esittää *toimielimille*, että ne voivat halutessaan antaa lausunnon talousarvioesitykseen 15.11.2023 *menessä*.

Päätös

Aluehallitus merkitsi tiedoksi hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen.

Aluehallitus päätti ehdottaa aluevaltuustolle, että se käy 14.11.2023 lähetekeskustelun vuoden 2024 talousarviosta. Lisäksi aluehallitus päätti esittää toimielimille, että ne voivat halutessaan antaa lausunnot talousarvioesitykseen 15.11.2023 mennessä.

Päätöksenteon jälkeen pidettiin kokoustauko klo 16.08-16.17.

Jani Kokko poistui kokouksesta tauon aikana.

Aluevaltuusto 14.11.2023 § 81

Selostus asiasta

Aluevaltuustoryhmiltä on pyydetty ennakoon kirjalliset kannanotot hyvinvointialuejohtajan vuoden 2024 talousarvioesityksestä.

Aluevaltuusto

Päätös ehdotus Aluevaltuusto käy lähetekeskustelun vuoden 2024 talousarviosta.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Petri Honkonen poistui kokouksesta klo 17.43 pykälän käsittelyn aikana.

Liitteet

- Liite: SDP ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu
- Liite: Vihr. ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu
- Liite: KD ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu
- Liite: Kesk. ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu
- Liite: Kok. ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu
- Liite: Vas. ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu
- Liite: PS ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu
- Liite: Vapaudenliitto ryhmäpuheenvuoro: Talousarvion 2024 lähetekeskustelu

SDP:n aluevaltuustoryhmän puheenvuoro

81 § Keski-Suomen hyvinvointialueen talousarvion 2024 lähetekeskustelu

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät valtuutetut ja muut kuulijat

Keski-Suomen hyvinvointialueen vuoden 2024 talousarviovalmistelua tehdään hyvin haastavassa ja epävarmassa tilanteessa. Toimintaympäristöömme kohdistuu monenlaisia uhkia niin maailmantilanteen kuin paikallisten haasteiden johdosta. On selvää, että lainsäädännöllisten velvoitteiden täyttäminen ja hyvinvointialueen rahoituksen epätasapaino muodostaa ison eettisen ristiriidan ja uhkan koko hyvinvointialueen toiminnalle. Haasteet rahoituksen riittävydessä murentavat tavoitetta jonojen purkamisesta ja painopisteen siirtämisestä ennaltaehkäiseviin palveluihin. Tulevina vuosina meitä myös haastaa työvoimapulan lisäksi erityisesti väestön ikärakenteeseen liittyvien alueellisten erojen kärjistyminen. Tästä kaikesta huolimatta toiminnan vakiinnuttamista ja uudistamista on kuitenkin määrätietoisesti jatkettava talouden määrittämällä reunaehdoilla. Samalla on pidettävä mielessä myös yhteisesti asetetut strategiset tavoitteemme sekä tänään päätöksenteossa olevat järjestämisen linjaukset ja palvelutasopäätökset.

Talousarviossa esitetään -50,4 miljoonaa euroa alijäämää vuodelle 2024. Rahoitusmallista johtuva rahoituksen vaje on yli 80 miljoonaa, ja vaje jatkuu edelleen vuonna 2024. Nämä luvut ovat tietenkin järkyttävän suuria ja on syytä pohtia, mitä tapahtuu, jos alijäämä kasvaa entisestään tulevina vuosina tai talousarvioesitykseen sisältyviä sopeuttamistoimenpiteitä ei saada toteutettua suunnitelman mukaisesti? Sosialidemokraattien valtuustoryhmä pitää kuitenkin ratkaisua alijäämän tekemisestä tässä tilanteessa perusteltuna. Olisi liian riskialtista tehdä hätiköityjä ratkaisuja esimerkiksi palvelujen suhteen.

Talousarvioesityksessä todetaan, että siihen sisältyvät sopeuttamistoimenpiteet on suunniteltu siten, että ne eivät romuta hyvinvointialueen palvelujärjestelmää vaan sopeuttamista pyritään tekemään erityisesti toimintatapojen uudistamisen, kehittämistyön ja palvelurakenteen muutoksen kautta. Valtuustoryhmämme pitää myös tätä toimintatapaa hyvänä. Palvelujen siiloutumisesta on tullut paljon palautetta ja tähän tulee suhtautua mielestämme vakavasti. Palvelujen ja toiminnan yhtenäistäminen on tärkeää, mutta samalla tulisi säilyttää riittävä joustavuus alueellisilla toimijoilla tehdä tarvittaessa myös omia ratkaisuja. Palveluverkkotyö on nyt myös käynnistetty ja on tärkeää, että se tehdään ensi kevään aikana mahdollisimman huolellisesti. On selvää, että talouden ja henkilöstön saatavuuden reunaehdot huomioiden meidän on mietittävä rohkeasti erilaisia ratkaisuja.

Henkilöstöpula on tällä hetkellä kaikkien yhteisesti jakama huolenaihe. Valtuustoryhmämme mielestä se on kaikkein kriittisin tekijä hyvinvointialueemme toiminnan ja tulevaisuuden kannalta. Emme tee fyysisillä tiloilla tai toimivilla sähköisillä palveluilla mitään, jos meillä ei ole riittävästi osaavia ja motivoituneita työntekijöitä vastaamassa asiakkaiden ja potilaiden saamasta palvelusta ja hoidosta. Nyt on erittäin tärkeää, että juuri valmistunut henkilöstöohjelma saadaan vietyä käytäntöön ja konkreettiseksi toimenpiteiksi. Meillä ei ole varaa menettää yhtään ammattilaista muihin tehtäviin tai muille hyvinvointialueille. Palkkaharmonisaatiota tulee jatkaa ja kaikki mahdolliset keinot hyödyntää rekrytoinnissa tältä osin. Tiukasta talustilanteesta huolimatta meidän tulee pitää henkilöstön jaksamisesta huolta. Tässä keskeisessä

asemassa on laadukas lähiesihenkilötyö, jokaisen mahdollisuus oman osaamisen kehittämiseen sekä tarvittavat joustot työn tekemisessä. Myös avustavan henkilöstön riittävyys tulisi varmistaa. Kannatamme esityksessä mainittua keskitetyn varahenkilöstöyksikön rakentamista ja henkilöstövuokrauksen vähentämistä siten, että palvelut pystytään kuitenkin turvaamaan. Tähän tarvittaisiin myös valtakunnallista ohjausta lainsäädännön tasolla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen osalta pidämme tärkeänä tavoitteena lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalveluiden vahvistamista ja toimintakyvyn tukemista arjessa. Myös oman palvelutuotannon lisääminen lastensuojelun laitoshoidossa on mielestämme erittäin kannatettavaa. Lastensuojelun kriisi on kuitenkin edelleen käynnissä. Vakavana haasteena meillä on se, ettei vuodenvaihteessa tiukentuvaan asiakasmitoitukseen 30 lasta/työntekijä näillä näkymin olla pääsemässä ja asiakkaat joutuvat jonottamaan näitä kriittisiä palveluita. Myös kuormitus palvelutarpeen arvioinnissa ja ensisijaisissa sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa on tämän vuoksi kohtuuttoman suurta. Tämä ei ole lasten eikä kenenkään muunkaan edun mukaista.

Ikääntyneiden palveluissa kannatamme ehdottomasti kaikkia toimenpiteitä, jotka tähtäävät arviointi- ja kuntoutustyöskentelyn tehostamiseen ja parantamiseen. Hieman kysymyksiä herättää kuitenkin laitoshoidon paikkojen vähentäminen ja tähän liittyvä konkretia. Talousarvioesityksessä todetaan, että vuonna 2024 vähennetään noin 70 laitoshoidon paikkaa, jotka korvautuvat osittain kuntoutus- ja arviointi- ja lyhytaikashoidon paikoiksi sekä ympärivuorokautisen palveluasumisen paikoiksi. Yhteisöllisen asumisen lisääminen on myös tärkeää. Olemme kuitenkin huolissamme siitä, vaikeutuuko tämän muutoksen myötä ympärivuorokautiseen palveluun pääsy entisestään sitä tarvitsevalle. Aina tulisi varmistaa, että ihmisellä on oikeus tarvitsemiinsa palveluihin silloin, kun kotiin tuotavat palvelut eivät enää riitä.

Vaihtoehtoja lisäsäästöjen hakemiseksi on lakisäästeisten palvelujen keskellä hyvin vähän. Yksi selvitettävä vaihtoehto, joskin vaikutuksiltaan melko marginaalinen, voisi mielestämme olla viestintäpalvelut. Viestinnän turvaaminen on tietenkin keskeistä hyvinvointialueen toiminnan ja asiakaskokemuksen kannalta, joten tätäkin tulisi pohtia kriittisesti. Toisena asiana on valtuustoryhmien toiminnan tukemiseen tarkoitettu ryhmäraha, jonka suuruudesta on omassa ryhmässämme erilaisia näkemyksiä. Osa olisi valmis pienentämään ryhmärahaa nyt esitetystä summasta, mikä olisi yksi konkreettinen säästötoimenpide. Tämänkaltaisilla säästöillä voitaisiin kompensoida esimerkiksi nyt esitykseen sisältyvää järjestöavustuksista leikattavaa summaa. Toivomme, että näitä vaihtoehtoja selvitetään vielä osana talousarviovalmistelua.

Mielestämme on erittäin kannatettavaa, että myös henkilöstöorganisaatiota ja toimielinrakennetta käydään läpi osana talouden sopeuttamista. Valtuustokauden loppupuolella on syytä tarkastella lautakuntarakennetta, toimielinten määrää ja niiden kokoa. Valtuustoryhmämme esitti jo aiemmassa vaiheessa lautakuntiin elinkaarimallin tilalle vaihtoehtoista rakennetta, ja tulemme tätä vaihtoehtoa tuomaan esille myös uudestaan, kun tämä on jälleen ajankohtaista.

Sosialidemokraattien valtuustoryhmä haluaa kiittää kaikkia viranhaltijoita tähänastisesta valmistelutyöstä talousarvion osalta. Toivotamme myös aluehallitukselle voimia jatkon työskentelyyn haastavasta tilanteesta huolimatta.

Keski-Suomen hyvinvointialue, aluevaltuusto 14.11.2023

Vihreiden aluevaltuustoryhmän ryhmäpuhe

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät valtuutetut

Keski-Suomen hyvinvointialueen ja Keski-Suomen kuntien talousarvioista löytyy yhtäläisyyksiä: menoja on vähennettävä sekä palveluita supistettava ja karsittava. Keski-Suomen kunnista valtaosa joutuu myös kiristämään verotustaan. Kuntien ja hyvinvointialueen välinen tarkoituksenmukainen tehtävänjako ja aito yhdessä tekeminen on edellytys sille, että niukkenevilla euroilla teemme mahdollisimman vaikuttavaa työtä, emmekä harrasta osaoptimointia siirtämällä tehtäviä tai kustannuksia toimijalta toiselle.

Jotta pärjäämme tulevana vuosina, on turvallisesta siirtymästä nyt loikattava ketterään uudistumiseen, uudistumisen kohteita lisäten ja niitä skaalaten. Olennaista on varautuminen, ennakointi, kehittäminen ja yhteistyö.

Valtio vastaa hyvinvointialueen kokonaisrahoituksen tasosta, mikä asettaa reunaehdot hyvinvointialueen talouden ja toiminnan suunnittelulle. Vihreä aluevaltuustoryhmä näkee, että hyvinvointialueen taloutta on tasapainotettava vastuullisesti, mutta tavoitteellisesti palveluista ja niiden laadusta huolta pitäen. Näillä reunaehdoilla olemme valmiit sitoutumaan esitettyyn talouden tasapainottamissuunnitelmaan ja toivomme, että sen realisoitumista tarkastellaan aktiivisesti sekä raportoidaan luottamushenkilöille. Tavoitteellisen aikataulun ja euroissa määritellyn tasapainottamisohjelman tueksi toivomme laadittavan riskienarvioinnin, johon sisällytetään toimenpiteet, joihin ryhdytään heti riskin tai riskien realisoituessa.

Näemme, että hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitykseen on vaikeaa, jopa mahdotonta tehdä yksittäisiä tai yksilöityjä muutosesityksiä. Olisikin syytä harkita päätösvalan delegointia lautakunnille, jolloin keskustelu, arvovalinnat ja esitykset eri toimintojen välillä olisivat aidosti lautakuntien esityksiä, helpommin hahmotettavissa ja keskusteltavissa. Nyt talouden ja toiminnan yhteensovittamiseen sisältyvät valinnat ovat pitkälti viranhaltijoiden päätettävissä. Talousarviokirjasta puuttuvat myös kuluvan vuoden tiedot ja ennusteet, joiden kautta kehityksen suunta olisi nähtävissä myös lukuina.

Toimintaan ja talouteen liittyvistä useista huolenaiheista esille nousee mm. osaavan henkilöstön saatavuus ja julkisuudessaakin esillä ollut vanhusten yhteisölliselle asumiselle asetettu tavoite. Ymmärrämme kotona-asumisen lisäämisen merkityksen paitsi inhimillisestä niin myös taloudellisesta näkökulmasta, mutta olemme huolissamme siitä miten kasvava vanhusväestö saa tarvitsemansa palvelut, esimerkiksi tehostetun palveluasumisen muodossa.

Vaikeasta tilanteesta huolimatta uudistuksen tavoitteena oleva hyvinvoinnin vahvistaminen ei saa karata. Pieniin ongelmanalkuihin tarttuminen ja niiden mahdollisimman hyvä hoitaminen tuo tulosta, puhutaan sitten terveydenhuollosta, sosiaalitoimesta tai pelastustoimen toimialasta.

Toimintaa ohjaavan päätöksenteon tulee perustua tietoon. Vankka tietopohja on avain resurssien suuntaamiseen kohdennetusti ja tehokkaasti. Tutkitusti tiedämme, että valtaosa palveluista kohdentuu vain osaan väestöstä ja, että osa paljon palveluita käyttävistä asukkaista hyötyisi ja tarvitsisi kokonaisvaltaisempaa palveluohjausta. Hyödyntämällä olemassa olevaa tietoa ja tunnistamalla keskeiset asiakassegmentit voimme rakentaa vaikuttavat palveluketjut ja –kokonaisuudet, jossa huomioidaan asukkaiden tarpeet ja voimavarat resurssiviisaasti.

Tiukka talous edellyttää YT-prosessin jatkamista ja erityisesti hallinnon keskiportaan perkaamista. Konsernihallinnosta on hyvä ottaa mallia. Hallinnon tasoja tulee vähentää ja tehtäväkuvat käydä huolella

läpi tavoitteena organisaation toiminnan selkeyttäminen ja tehostaminen. Tässä tehtävässä onnistuminen edellyttää erityisen jämäptiä johtamista.

Tiedotteita satelee niin luottamushenkilöiden kuin henkilöstönkin sähköposteihin. Viestintää on tarpeen kohdentaa nykyistä paremmin. Viestintäorganisaation laajuutta on myös arvioitava muutosneuvotteluiden yhteydessä.

Oikea-aikaiset palvelut yhden luukun periaatteella ja siten ihmisen palvelutarpeen kokonaisvaltainen huomioiminen yli toimialarajojen, on taloudellisesti ja inhimillisesti vaikuttavaa toimintaa. Kuitenkin toiminnat ovat siiloutuneet uuden organisaation myötä entistä enemmän. Tämän kehityksen suunta on muutettava pikaisesti.

Toimintatapoja yhtenäistettäessä on paikoin ”lapsi mennyt pesuveden mukana” ja lopputulos on ollut sekä toiminnallisesti että taloudellisesti huono. Kuten useasti on todettu, ei yhdenvertainen systeeminen työote tarkoita jäykästi yhdenmukaista toimintamallia ja toivottavaa on, että jo testatut hyvät käytänteet myös hyödynnetään jatkossakin.

Henkilöstö on hyvinvointialueen tärkein voimavara. Avoin ja toista arvostava vuorovaikutus, puolin ja toisin, mahdollisuus tulla kuulluksi ja vaikuttaa omaan työhön ovat palkkauksen rinnalla merkittäviä veto- ja pitovoimatekijöitä ja tärkeä osa työhyvinvointia. Meillä ei ole varaa menettää osaavaa henkilökuntaa ja työhyvinvointiin satsaaminen näkynee myös talouslukuissa positiivisesti.

Digitalisaation mahdollisuudet on otettava täysimääräisesti käyttöön ja samalla huolehdittava siitä, että asukkaat saavat apua ja ohjausta digi-palveluiden käytössä. Yhteistyö koulujen, oppilaitosten ja järjestöjen kanssa on tässä tehtävässä iso mahdollisuus. Tarvittaessa myös vaihtoehto digi-palveluille on toki tarjottava.

Nykyistä raskasta luottamustoimielinrakennetta on tarpeen arvioida päätösvalan delegoinnin arvioinnin yhteydessä sekä toiminnan järkevyyden että talouden näkökulmista. Kokousfrekvenssiin, kokousten hyvään valmisteluun, esimerkiksi kokousmateriaalin lähettäminen hyvissä ajoin, ja kokousten sujuvuuteen on tarpeen kiinnittää huomiota.

Demokratian toteutuminen edellyttää siihen kohdennettuja resursseja, mutta Vihreän ryhmän näkemys on, että toiminnan tehostamisessa myös me luottamushenkilöt kannamme kortemme kekoon mm. kokousten lukumäärää tarkastelemalla. Lisäksi esitämme, että ryhmärahaa varataan vain 1000€/valtuutettu.

Eväät onnistumiselle löytyvät hyvästä yhteistyöstä ja kumppanuuksista, kehittämistahdosta ja kyvystä uudistua. Ensi keväälle ajoittuva palveluverkoista päättäminen on mahdollisuus tarkastella palveluiden saatavuutta, saavutettavuutta ja vaikuttavuutta ennakkoluulottomasti koko hyvinvointialueen näkökulmasta alueelliset palvelutarpeet tunnistaen ja kuntarajat häivyttäen.

Kiitämme viranhaltijoita TA 2024 valmistelusta.

HYVINVOINTIALUEEN BUDJETTI 2024, KRISTILLISDEMOKRAATTIEN RYHMÄPUHEENVUORO
14.11.2023

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät valtuutetut ja muut kuulijat,

Keski-Suomen Hyvinvointialueen ensimmäinen varsinainen toimintavuosi on kaartamassa kohti loppuaan. Palvelut on saatu siirrettyä kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueen toiminnaksi ja merkittävä määrä kehitystyötä tehtyä. On selvää, että toimintojen yhteenhiominen ja sujuvaksi saaminen on valtava urakka ja ottaa aikansa. Kristillisdemokraattien ryhmä haluaa antaa kiitokset kaikille hyvinvointialueen työntekijöille ja viranhaltijoille uurastuksesta ja venymisestä tässä prosessissa!

Paljon on tehty, mutta paljon on vielä tehtävääkin. Olemme edelleen rakentumisvaiheessa. Tämä on tärkeää tiedostaa ja viestittää myös alueen asukkaille, jotta kaikki voivat ymmärtää, että palveluiden järjestäminenkin vielä etenee.

Suurimpina hyvinvointialueiden haasteina on tunnistettu talous ja henkilöstön pysyvyys/saatavuus. Jo tähän mennessä on tullut selväksi, ettei rakennettu rahoitusmalli huomioi riittävästi niitä tarpeita, mitä alueilla on. Kun viime syksynä hyväksyimme varsin massiivisen 44 miljoonaa euroa alijäämäisen talousarvion, on nyt todettavissa että se kasvaa tuosta vielä 50 miljoonalla eurolla. Vaikka sopeutustoimiin on ryhdytty, ei alijäämää saada kurottua ensi vuoden aikana umpeen ja siksi vuodelle 24 esitettyä 50,4 miljoonaa euron alijäämää voidaan pitää pakon sanelemana. Jonkinasteisena riskinä pidämme kuitenkin sitä, riittävätkö lyhytaikaiset lainanottovaltuudet ensi vuonna rahoitustarpeisiin?

Tavoitteena on tasapainottaa talous suunnitelmallisesti ja hallitusti vuoden 26 loppuun mennessä. On toivottavaa, että kun hyvinvointialueiden rahoitusta tullaan valtion puolelta jälkikäteisesti tarkastelemaan vuodelle 2025, pystytään siinä todella ottamaan huomioon palvelutarpeiden ja kustannusten kasvu. Valtiontalouden sopeuttamispaineet huomioon ottaen tämäkään ei ole aivan yksinkertainen asia.

On selvää, että hyvinvointialueet tarvitsevat myös omia sopeutustoimia, joita budjettiesityksessä onkin esitetty varsin mittava, lähes 48 miljoonan euron määrä. On hyvinkin perusteltua uskoa, että päällekkäisyyksiä karsimalla, toimintatapoja uudistamalla ja myös hallinnon rakenteita sekä ostopalveluja tarkastelemalla, voidaan saavuttaa merkittäviäkin säästöjä. Saavutetaanko todella 48 miljoonan säästöt, edellyttää kuitenkin tarkkaa talouden seurantaa.

KD ryhmän näkemyksen mukaan sekä säästöjä että toisaalta parempaa palvelua on saatavissa pitkällä tähtäimellä myös moniammatillisen tiimimallin, kotihoidon kuntouttavan arviointijakson ja OmaKS palvelun laajentamisen kautta koko aluetta koskevaksi. Näille haluamme antaa vahvan tuen. OmaKS:n kautta on saavutettavissa matalalla kynnyksellä iso joukko asiantuntijoita sähköisesti tai etäpalveluna. Digipalveluiden toimivuuden kannalta olennaista on niiden helppokäyttöisyys ja ihmisten tietoisuuden lisääminen niiden olemassaolosta. Toimivat digipalvelut vapauttavat myös kapasiteettia lähipalveluissa.

Samalla Kristillisdemokraatit haluaakin korostaa sitä, että digipalvelut eivät saavuta kaikkia alueen asukkaita tai sovellu kaikkiin tilanteisiin. Perustason sote-palveluita tulisi olla saatavilla kattavasti ympäri maakuntaa myös lähipalveluina tai liikkuvina palveluina. Kaikilla ei ole käytettävissä autoa ja

julkiset liikenneyhteydet ovat monin paikoin heikot. Myös tietoa hyvinvointialueen palveluista pitäisi olla saatavilla myös muutoin kuin digitaalisesti. Tässä yhteistyö kuntien ja esim. paikallislehtien kanssa on tärkeää.

Olemme käyneet läpi tuottavuus- ja tasapainotusohjelman toimenpiteet ja voimme niitä pääasiallisesti kannattaa. Myös ryhmärahasta olisimme valmiit säästämään enintään 1000 euroon/valtuutettu.

Kriittisesti suhtaudumme kuitenkin siihen, että osa ympärivuorokautisen palveluasumisen paikoista voitaisiin korvata yhteisöllisen asumisen paikoilla. KD ryhmä kannattaa kyllä monella tapaa hyväksi havaitun yhteisöllisen asumisen lisäämistä, mikä varmasti osaltaan ehkäisee tarvetta siirtyä raskaampiin palveluihin ja ehkäisee niiden lisäämisen tarvetta. Koska ikäihmisten ja etenkin muistisairaiden määrä tulee kasvamaan ja jonot asumispalveluihin ovat olleet läpi syksyn yli 100 henkilön luokkaa, pidämme epärealistisena että ympärivuorokautisen asumisen paikkoja voitaisiin juurikaan vähentää. Toivomme, että aluehallitus pohtii vielä tätä. Muistisairauksista puheen ollen todettakoon, että pidämme erittäin tärkeänä myös muistihoitajien riittävää määrää suhteessa palvelutarpeeseen.

Aiemmin mainittu toinen iso haaste hyvinvointialueella on henkilöstön pito- ja vetovoima. Ei saa olla vain kliseinen sanonta, että henkilöstö on tärkein voimavara. Positiivista onkin havaita, että budjettiesityksessä ja varmasti myös valmisteltavana olevassa henkilöstösuunnitelmassa, on esitetty koko joukko toimenpiteitä henkilöstön pitovoimatekijöiden uudistamiseksi. Hyvä johtaminen, kuulluksi tuleminen, tarvittava tuki työhön sekä hyvä työilmapiiri ja riittävä henkilöstömäärä ovat palkkauksen lisäksi varmasti keskeisiä rakennuspalikoita tässä asiassa.

Jos varahenkilöjärjestelmä saadaan toimimaan, on mahdollista myös tarkastella kriittisesti ostopalveluita, joiden hintaa voidaan etenkin vuokrahenkilöstön osalta pitää kaikkea muuta kuin kohtuullisina. On myös hyvä, että oman toiminnan osuus muistakin palveluista pidetään riittävän korkealla sekä toimintavarmuuden että kustannusriskien vuoksi.

KD ryhmä pitää välttämättömänä myös kansainvälisen työvoiman rekrytointia, mihin liittyviä toimia ollaankin nyt vahvistamassa. Työikäisten määrä kantasuomalaisen keskuudessa laskee sitä luokkaa, että tulemme tarvitsemaan työvoimaa myös muualta. Samalla toki on panostettava riittävään kielitaitoon ja siihen, että kansainväliset työntekijät voivat kokea olevansa tasapuolinen osa työyhteisöä.

Talouden ja henkilöstön lisäksi keskeisenä operatiivisena haasteena pidämme hoitoonpääsyyn liittyviä seikkoja. Hoitotakuuaikoihin pääseminen vaatii jatkuvia ponnisteluja. Onpa tullut sellaistaakin palautetta, että jonoonpääsyäkin pitää odottaa suun terveydenhuoltoon koskien tai että lääkäriaikaa ei vaan anneta, vaikka asukas sellaista aiheellisesti yrittää saada. Jonkun verran palautetta on tullut myös siitä, ettei kukaan tunnu ottavan kokonaisvastuuta potilaan hoidosta, vaan pallotellaan asiantuntijalta toiselle tai hoitopaikasta toiseen. Tämä ei tuo kokemusta hyvästä hoidosta ja pelkään pahoin, että lisää lopulta myös kustannuksia.

Onneksi on myös toimipisteitä, jonne pääsee sujuvasti ja myös hyvästä hoidosta tulee kiitoksia. Kun palveluihin on viimein päästy, on hoito ollut ystävällistä ja laadukasta. Kiitos siitä kaikille ammattilaisille!

Lopuksi Kristillisdemokraattien ryhmä toteaa, että talousarviossa (s. 39) on tunnistettu ja nostettu hyvin esiin 8 painopistealuetta ensi vuodelle. Kiitos näistä! Niissä on juurikin monia edellä todettuihin haasteisiin ja tavoitteisiin liittyviä kirjauksia kuten esim. ”Hoitoon pääsyn vauhdittamiseksi ja oikea-aikaisen palvelun kohdentamiseksi hoidon- ja palvelutarpeen arvioinnin kehittäminen kaikilla vastuualueilla”. Koska aluevaltuusto on talousarvion hyväksyvä toimielin, toivoisimme kuitenkin, että painopistealueet olisivat ei vain aluehallituksen nostoja vaan nimenomaan valtuuston hyväksymiä.

Näillä huomioilla toivotamme aluehallitukselle hyvää talousarvioseminaaria ja meille kaikille viisautta päätösten tekemiseen alueen asukkaiden ja henkilöstön parhaaksi yhteistyössä!

Talousarvion lähetekeskustelu 14.11.2023

Lähtökohdat talousarvion laadinnassa vuodelle 2024 ovat olleet haastavat. Alijäämää on kertymässä tänä vuonna ennusteen mukaan 94 milj. euroa. Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksessä alijäämää vuodelle 2024 on 50,4 M€.

Keski-Suomen hyvinvointialue on valinnut strategiaan perustuvan ihmislähtöisen talouden sopeutuslinjan, joka tuottaa pitkällä tähtäimellä paremman lopputuloksen kuin paniikinomaiset sopeutustoimet, joista puuttuu kokonaisvaikutusten ennakoarviointi.

Palvelujärjestelmän toimivuuden yhteensovittamisessa talouden reunaehtoihin on vielä paljon työtä. Yhtenä huolena on sektoroituneen palvelujärjestelmän yhteensovittaminen tuottamaan palvelut mahdollisimman tehokkaasti ja laadukkaasti. Yhden toimialan säästö voi tuottaa toiselle toimialalle huomattavat kustannusten lisäykset ja siten kokonaisuudessa kustannusten lisääntymisen ja palvelujen laadun heikkenemisen. Toimenpiteiden kokonaisvaikutusten ennakoarviointi yli toimialuerajojen on aivan välttämätöntä ja tässä työssä ei olla vielä riittävän pitkällä. Esimerkkinä tästä voisi nostaa konsernipalvelujen tukipalvelut suhteessa muuhun palvelutuotantoon ja pelastus-ensihoito-sote-palvelutuotantoyhteys. Ei voi olla niin, että meillä on päällekkäisiä päivystysjärjestelmiä lähes samaa tehtävää suorittamaan. Näihin palvelutehtäviin on löydettävä koulutukselliset ja toiminnalliset ratkaisut ja voitava vaikuttaa lainsäädäntöesteisiin. Yhteensovittamista tarvitaan myös esimerkiksi, kun järjestöavustuksia ollaan talousarvioesityksessä vähentämässä ja samalla seniorikeskuksiin halutaan järjestöjä tuomaan omaa panostustaan toiminnan kehittämiseksi. Tulemmekin esittämään järjestöavustusten leikkausten perumista.

Johtamisjärjestelmän ja organisaatorakenteen kokonaisarviointi on asetettu tavoitteeksi vuoden 2024 aikana. Tämä on aivan välttämätöntä tavoitteisiin pääsemiseksi. Pelkästään arviointi ei voi kuitenkaan olla tavoitteena, vaan on myös päästävä konkreettisiin toimenpiteisiin. Johtamisjärjestelmä on tällä hetkellä hyvin moniportainen ja yhdenmukaistamisen paineessa yksiköiden omaa päätösvaltaa oman toimintansa järkeväksi ja laadukkaaksi toteuttamiseksi on vähennetty. Johtamisjärjestelmän uudistamista ei voi lykätä seuraavalle aluevaltuustolle.

Henkilöstöohjelmassa on asetettu sloganiksi ”Hyvä työarki kaikille”. Turvaako nykyinen johtamis- ja organisaatorakenne tämän? Onko johtaminen systeemistä? Onko organisaatio dynaamisesti vakaa ja ihmiset osaavat useita työtehtäviä? Palvelevatko tietojärjestelmät asiakas- ja johtamistyötä tekeviä työntekijöitä? Mikäli nämä asiat eivät ole kunnossa emme ole myöskään houkutteleva työnantaja.

Kansalaisten osallistuminen päätöksentekoon on erittäin tärkeää. Pitäisikö tätä kansalaisten vaikutuskanavan rahoitusta edelleen pienentää? Keski-Suomen hyvinvointialueella käytetään keskimääräistä vähemmän rahaa valtuustoryhmien tukemiseen. *Sitran selvityksessä 220, vuodelta 2022 todetaan, että ”mahdollisuutta päättäjien suoraan kontaktointiin ja asukas- ja käyttäjäkyselyihin toivotaan kansalaisten keskuudessa enemmän kuin mitä päättäjät ovat auliita niitä edistämään poliittisen osallistumisen muotoina”*. Eli kun kansalaisilta on kysytty vaikutusmahdollisuuksista päätöksentekoon, pitäisi näitä vaikutusmahdollisuuksia mieluumminkin lisätä kuin vähentää.

Palvelutuotanto ja sen osana palveluverkkosuunnitelma laaditaan ja tuodaan päätöksentekoon kevään 2024 aikana ja tämä tulee olemaan yksi merkittävimmistä tämän valtuustokauden päätöksistä. Palveluiden yhdenvertaisuus, saatavuus ja saavutettavuus ovat keskeisiä tavoitteitamme. Tähän tavoitteeseen päästään parhaiten turvaamalla lähipalvelut, joiden tärkeä osa ovat jokaisessa Keski-Suomen kunnassa toimivat palvelupisteet, jotka mahdollistavat kasvokkain tapahtuvan asioinnin. Palvelupisteiden palvelujen sisältö vaihtelee ihmisten tarpeiden mukaan. Lähipalveluita ovat myös hoivakodit, neuvolat ja hoitoon pääsy omalla kotiseudulla niin suurimpien kaupunkien lähiöissä kuin maaseudulla.

Palvelujen saavutettavuus ja toteuttamistavat huomioivat eri ikäryhmät, sosioekonomisen aseman, erilaiset tarpeet ja paikalliset erityispiirteet. Tavoitteisiimme kuuluu keskeisesti myös hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen. Kuinka tämä onnistuu, mikäli palvelu ei ole saavutettavissa? On muistettava, että perustuslaki turvaa oikeuden riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Lähipalvelut koostuvat fyysisten palvelupisteiden lisäksi mm. kotiin tuotavista palveluista, liikkuvista palveluista ja digitaalisista palveluista. Palvelujen kehittämisen on oltava jatkuvaa toimintaa, jossa tavoitteena on toiminnan vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden kasvu. Tämän kehittämistyön keskeisinä toimijoina tulee olla palvelujen käyttäjät ja osaava henkilöstömme.

Strategisiksi tavoitteiksi vuodelle 2030 saakka on asetettu: Keskisuomalaisten kokemus omasta hyvinvoinnistaan, terveydestään ja turvallisuudestaan vahvistuu. Keskisuomalaisten hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat. Palveluiden yhdenvertaisuus, saatavuus ja saavutettavuus paranevat. Toiminnan vaikuttavuus ja kustannustehokkuus vahvistuvat. Onko esitys vuoden 2024 talousarvioksi ja suunnitelmavuosiksi 2025-2026 toteuttamassa strategisten tavoitteiden toteutumista riittävässä määrin? Pääosin kyllä, mutta uhkiakin on ja niiden torjumisessa on oltava valppaana reagoimaan kesken vuotta. Olemme valitsemassa linjan, joka painottuu palvelujen tuottamisen tehostamiseen ja pitkän aikavälin talouden sopeuttamiseen, siten että talouden tasapaino saavutetaan ja kansalaisten palvelut voidaan samalla turvata. Tätä linjaa on syytä tukea.

Keskustan aluevaltuustoryhmä

RYHMÄPUHEENVUORO TALOUSARVION LÄHETEKESKUSTELU 14.11.2023

Hyvä puheenjohtaja, valtuutetut sekä virkahenkilöt,

Talousarvioprosessi on edennyt lähete keskusteluvaiheeseen. Kiitos tästä mahdollisuudesta lausua talousarvioesitykseen valmistelun tässä vaiheessa valtuustoryhmän näkökulma. Viesti valmisteluun kulkee myös hallituksen jäsenten kautta ja huomenna myös lautakunnat pääsevät lausumaan kantansa. Mielenkiinnolla odotamme, miten talousarvioesitys tämän osallistamisen kautta kehittyi hyvinvointialuejohtajan esityksestä hallituksen esitykseksi ja edelleen valtuuston päätökseksi.

Kokoomuksen valtuustoryhmä toteaa, että talousarvioesitys on pitkä ja siinä on paljon tekstiä, yli 200 sivua. Keski-Suomen hyvinvointialueen talousarviokirjassa varsinainen asia on vaarassa jäädä proosan jalkoihin. Talousarviotekstin joukossa on myös linjauksia, joiden oikea paikka päätöksenteossa voisi olla jossain muualla.

Talousarvion rakenne noudattelee hyvinvointialueen organisaatorakennetta eli toimiala, vastuualue ja palvelualue -jaottelua. Tämä tuo esitykseen selkeyttä, mutta numeroinnin käyttö otsikoinnissa voisi auttaa yhteen kuuluvien kokonaisuuksien hahmottamista. Selkeyden vuoksi organisaatiokaavioon olisi hyvä päivittää myös sosiaali- ja terveyspalvelut toimialan keskitetyt palvelut. Yhtenäisten nimitysten käyttö organisaation osille alkaa vakiintua ja käydä pikkuhiljaa tutuksikin, mikä on tärkeää ja auttaa palveluiden järjestämisen rakenteen hahmottamisessa.

Talousarvio on merkittävin valtuuston käytettävissä oleva toiminnan ohjausinstrumentti. Tämän tyyppisellä asiakirjalla valtuustotason ohjaus jää kuitenkin hyvin ylätasoiseksi. Numeroiden sisään ei pääse: mitä kaikkea sisältävät muut toimintakulut ja mitä palvelujen ostot? Talousarviokirjasta ei esimerkiksi käy ilmi kiinteistökulujen osuus. Tämän tyyppinen tieto olisi poliittisen ohjauksen kannalta kuitenkin merkittävä, etenkin kun tulevana vuonna linjataan myös palveluverkosta. Paljonko haluamme, että hyvinvointialueella käytetään seiniin ja paljonko palveluihin? Miten talousarviolla ohjataan perusterveydenhuollon vahvistamista?

Vertailu kuluvan vuoden talousarvioennusteeseen on esitetty vain vastuualueittain konsernipalveluiden, pelastustoimen ja sairaalapalveluiden koonneissa, mutta palvelualueiden tasolla toimintaa on kuvattu vain sanallisesti, mittariston tavoittein ja tulevan talousarviovuoden luvuin, mutta ilman vertailua kuluvaan vuoteen. Se jättää talousarviovuoden luvut irralliseksi. Vastaavasti sivun 195 tuloslaskelmassa olisi hyvä esittää kuluvan vuoden talousarvion ja toteumaennusteen luvut, yhdessä talousarviovuoden ja taloussuunnitteluvuosien lukujen kanssa.

Yksi talousarvioesityksen tärkeimmistä kohdista löytyy sivulta 20. Kyseessä on kappale nimeltä "Talousarvion seuranta". Talousarviossa pysyminen on aidosti saanut hyvinvointialueella uuden merkityksen - enää ei ole kuntia, joille lähettää laskua lopullisesta toteumasta, annetuilla rahoilla on pärjättävä. Tätä

hankaloittaa valtion rahoitusmalli, joka näyttäisi toistaiseksi olevan yhtä epävakaa kuin kuntien valtionosuusmalli - lopullinen rahoituksen suuruus varmistuu vasta myöhään ja tämä tekee talouden tulopuolen suunnittelusta vaikeaa.

Talouden sopeuttamistoimenpiteissä on esitetty yhtenä toimenpiteenä ostopalveluiden ja palvelusetelien käytön vähentäminen. Ilman oman palveluntuotannon aitojen kustannusten selvittämistä ei voida todeta, että oma tuotanto olisi järjestämistapana kategorisesti aina edullisempi. Oman kustannustason määrittämisen apuna toimii niin ikään talouden sopeuttamistoimenpiteenä esitetty tukipalveluiden kustannusten kohdistaminen palveluille ja sisäisen laskennan kehittäminen. Tämä on ehdoton edellytys oman palveluntuotannon ja ulkoisen palvelutuotannon kustannusten aidon vertailun onnistumiseksi.

Kuluvan vuoden noin 94 milj. € ja tulevan talousarviovuoden noin 50 milj. € alijäämät on katettava taloussuunnitteluvuoteen 2026 mennessä. Esitettyjen laskelmien mukaan vaikuttaisi sille, että talouden tasapainon saavuttaminen ja alijäämien kattaminen suunnitelmavuosille 2025-2026 perustuu lähes yksinomaan palvelujen ostojen merkittävään vähenemiseen. TAE2023 palveluostot 560 milj. € - TS2026 425 milj. €, erotus 135 milj. €, joka lähentelee summaltaan kuluvana ja ensi vuonna syntyvää alijäämää. Olisi tärkeää tietää, mitä nämä vähennettävät palvelujen ostot on ajateltu olevan, ja millä vaihtoehtoiskustannuksella ne on ajateltu toteuttaa?

Talousarviokirjasta myöskään ei löydy hyvinvointialueen koko lainakannan suuruutta. Kokonaislainakanta, 496 milj. € vuoden 2023 lopussa, olisi hyvä olla siellä esitettynä ja helposti löydettävissä. Korkokulut ovat 12,4 milj. €. Talousarvio sisältää myös rahoitusosassa esityksen 33 milj. € lisälainanotosta. Lainanotto vaatisi vielä valtioneuvostolta päätöksen lainanottovaltuuden muuttamisesta. Isosta velkamäärästä huolimatta rahoituslaskelmassa on esitetty myös lainojen lyhentämissuunnitelma, lainoja on ajateltu lyhennettävän 23-26 milj. € vuodessa. Ison velkamäärän lisäksi tuloslaskelmaa kurittaa liki 35 milj. € vuosittaiset suunnitelman mukaiset poistot.

Talousarviokirja yhdessä tämän kokouksen neljännesvuosikatsauksen ja muiden esittelymateriaalien kanssa antaa kattavan kuvan hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta. Ensimmäinen vuosi alkaa olla kohta paketissa. Usein sanotaan leikkisästi, että tieto lisää tuskaa. Sitäkin, mutta tässä tapauksessa tieto alkaa ehkä myös hiljalleen vähentää tuskaa, koska meille alkaa kertyä tietoa päätöksenteon pohjaksi niin mittareista kuin talouden luvuistakin. Kokoomuksen valtuustoryhmä toivoo, että talousarvion esitystapaa tiivistettäisiin ja luettavuutta parannettaisiin, yksityiskohtaisemmat esitykset talousarvion sisältöön toimitamme tarvittaessa hallituksen kautta.

K-S Aluevaltuusto 14.11.2023
VALTUUSTORYHMÄN RYHMÄPUHEENVUORO

VASEMMISTOLIITON

Ilkka Pernu

Lähetekeskustelu vuoden 2024 talousarvioesitykseen

Talousarvion valmisteluprosessin kannalta hyvinvointialue valmistelelee tällä hetkellä aidosti ensimmäistä talousarviotaan. Tämän vuoden budjetti tehtiin käytännössä kuntien ja sote-kuntayhtymien toiminta- ja taloustietoja yhdistelemällä. Ensi vuoden talousarviota pyrimme tekemään itsenäisemmin, omiin suunnitelmiin ja niiden oletettuihin vaikutuksiin perustuen.

Silti lienee rehellistä todeta, että vuoden 2024 talousarvion laatiminen on edelleen toiminnan ja talouden osalta koeponnistus. Taloudellisen toimintaympäristön ennustenkymä on sumea, ammattihenkilöstön saatavuus ei näytä lähiaikoina helpottuvan ja varsinkin toiminnan vino rahoitusmalli tekee suunnittelun vaikeaksi. Toimintamme rahoituksesta päättää valtioneuvosto ja eduskunta. Eivät hyvinvointialue ja sen poliittiset päättäjät.

Kun vuonna 2021 eduskunta valmisteli sotejärjestämislakia, eduskunnan perustuslakivaliokunta kiinnitti monissa yhteyksissä huomiota tämän lain hankaliin ristiriitaisuuksiin perustuslain kanssa.

- Valiokunta katsoi, että valtion vahvistuva ohjaus ja ehdotettu rahoitusmalli jättävät hyvinvointialueiden itsehallinnon varsin ohueksi. Samalla valiokunta kuitenkin katsoi, että juuri sosiaalisten perusoikeuksien turvaaminen edellyttää sellaista valtiollista ohjausta ja valvontaa, jota muuten voitaisiin pitää itsehallinnon toteutumisen arvioinnissa valtiosääntöisesti ongelmallisena.
- Samoin perustuslakivaliokunta edellytti, että valtioneuvoston tulee seurata kansalaisten perusoikeuksien turvaamista tarkasti ja puututtava havaittuihin epäkohtiin viipymättä.

- Budjettirajoitteella ei voida rajoittaa lakisääteisten palvelujen saatavuutta.

Tällaisessa kiikkutilanteessa ovat palveluja järjestävät hyvinvointialueet tällä hetkellä ja tällaisten lainsäädännöstä lähtevien velvoitteiden kanssa maan hallitus ja viime kädessä eduskunta toimivat.

Tilanne ei ole terve eikä anna hyvinvointialueille parhaita mahdollisia edellytyksiä järkevälle ja tulevaisuuteen suuntautuvalla suunnittelulla. Tämä on käsittelyssä olevassa talousarvioesityksessä selkeästi todettu ja siihen on helppo yhtyä.

Valtiovallan toimet kaventavat toteutuessaan ensi vuoden aikana pieni- ja keskituloisten ja jo valmiiksi huono-osaisten etuuksia ja elämisen mahdollisuuksia. Ensi vuoden talousarviota ja palveluita suunnitellessamme hyvinvointialueen ei pidä omilla toimillaan tätä "vapaata pudotusta" kiihdyttää. Se meidän pitää erityisesti tässä tilanteessa päättäjinä muistaa.

Mitä tässä sitten ensi vuoden talousarvion suunnittelussa voidaan tehdä. Kertyneen 94 miljoonan euron alijäämän kattamisen lain edellyttämällä aikataululla on vaikeata, ellei mahdotonta leikkaamalla palveluita kuntalaisen perusoikeuksia kaventamalla. Hyvinvointialueen johtaja on valmistellut talousarvion siten, että vuoden 2024 talousarvion olisi 50,4 miljoonaa euroa alijäämäinen. Eli käyttäisimme palvelujen tuottamiseen tuon verran enemmän kuin valtionosuudet ja muut tulot tuottaisivat vuoden 2024 aikana. Se on arvio kuten ymmärrämme. Valtuustoryhmällämme ei ole tarvetta eikä perustetta lähteä tuota arviota muuttamaan. Silloin käydään keskusteluja tuon raamin sisällä talousarvion loppusummaa muuttamatta.

Talousarvion toiminnallisen osan tuottavuus- ja tasapainotusohjelmassa on hyvin eritelty toimialueittain ja toiminnoittain arviot tehokkuutta ja kustannussäästöjä lisäävät suunnitelmat. Lisäksi on eritelty kutakin kohdetta koskevat riskiarviot. Valmistelussa on tehty hyvää työtä. Siitä esitämme kiitokset. Henkilöstöön kohdistuvat supistukset kohdistuvat erityisesti konsernipalveluiden alueelle. Sen sijaan sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen alueella, organisaation

perustehtävää toteuttavan etulinjan alueilla henkilöstövähennyksiä ei ole vastaavalla tavalla suunniteltu. Sen sijaan tuleva vuosi tulee tätä työntekijäryhmää kasvattamaan Sovatekin ja Jämsän Terveystieteiden toimintojen siirtyessä vaiheittain hyvinvointialueen toiminnoiksi.

Lopuksi ryhmämme haluaa kiinnittää huomiota muutamiin yksittäisiin toimintoihin suunnitelmassa:

- Ryhmä pitää tarkoituksenmukaisena linjaa, joissa pyritään siirtämään hyvinvointialueen omaksi toiminnaksi tehtäviä, joita tällä hetkellä hoidetaan ulkopuolisin voimin joko ostopalveluna tai palvelusetelien kautta. Näin voidaan tehdä silloin kun se kannaltamme on toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaista.
- Ryhmä esittää, että hyvinvointialueen palveluita kehitetään nykyistä selvästi enemmän liikkuvien palvelujen avulla tarjottaviksi. Se on suunta, jolla esimerkiksi vastaanottopalveluja, tutkimus- ja näytteenottopalveluja ja monia muita palveluita voidaan tarjota etenkin maakunnan harvaan asuttujen alueiden ihmisille. Liikkuva hammashoitola on tässä erinomainen päänavaus. Lisää tällaista pitää ennakkoluulottomasti kehittää.
- Lasten ja nuorten palveluja erittelevässä kohdassa on mainittu hanke lasten 7-12 v ja nuorten 13-16 v ylipainoisuuden vähentämiseksi. Tässä on ryhmämme mielestä perusteltua aihetta suureksi keskisuomalaiseksi kansanterveyshankkeeksi Pohjois-Karjala-projektin tapaan. Kyseessä on todettu kasvava ongelma, joka jatkuessaan muuttuu nuorten aikuisten ja aikuisten sairausongelmaksi. Tässä on aihetta yhteistyöprojektiksi hyvinvointialueen, yliopiston liikunta- ja terveystieteiden laitoksen, maakunnan opetustoimen ja myös Keski-Suomen liiton kanssa.
- Sitten selvä konkreetti esitys: Vasemmistoliiton valtuustoryhmä esittää, että vuoden talousarvion hallinnon määrärahoihin tehdään varaus, joka mahdollistaa ns. valtuustoryhmien toiminnan tukemiseen varataan ns. ryhmärahaa suuruudeltaan 1000 euroa / valtuutettu (nyt 2500

/ valtuutettu). Muutos pienentää hallinnon määrärahojen kulutarvetta 103500 euroa.

Keski-Suomen hyvinvointialue

Aluevaltuusto

Perussuomalaisten aluevaltuustoryhmä

Puheenjohtaja Toimi Kankaanniemi

Ryhmäpuhe vuoden 2024 talousarvion lähetekeskustelussa 14.11.2023

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät valtuutetut ja muut kuulijat

Vasta runsaat 10 kuukautta toimineiden kaikkien hyvinvointialueiden yhteenlasketun alijäämän arvioidaan tänä vuonna nousevan noin 1,2 mrd euroon. Meillä Keski-Suomessa alijäämä on noin 94 miljoonaa euroa. Käsittelymme pohjana olevan ensi vuoden talousarvioehdotuksen alijäämä on noin 50 miljoonaa euroa. Karuja lukuja.

Olemme sidotut Marinin hallituksen luomiin osin valuvikaisiin järjestämis- ja rahoituslakeihin. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustointa säätelevät useat tiukat ns. substanssilait. Ne asettavat meille rajat, joiden puitteissa toiminta ja palvelut on järjestettävä.

Orpon hallituksen ohjelma ei sisällä merkittäviä muutoksia järjestämis- ja rahoituslakeihin ainakaan ennen vuotta 2025. Näin annetaan työrauha, joka oli hyvinvointialueiden ja asiantuntijoiden yksimielinen toivomus. Peruste oli se, että juuri voimaantulleen suuren uudistuksen perusfundamenttien nopea muuttaminen johtaisi epävarmuuteen, kustannuksiin ja isoon työmäärään.

Valtion rahoitus kasvaa tällä vaalikaudella noin miljardilla eurolla vuosittain. Jälkitarkastus, jossa valtion rahoitus tarkistetaan todellisia kustannuksia vastaavaksi, tehdään tilinpäätösten pohjalta vuonna 2025. Tarkastuksen perusteella tulevan jälkirahoituksen määrä on merkittävä, mutta sen jälkeenkin jää runsaasti alijäämää. Tämän kattaminen on alueen vastuulla ja vaatii mittavia sopeuttamistoimenpiteitä, jotta lain velvoite tasapainosta vuoden 2026 loppuun mennessä toteutuisi. Aikarajan siirtämiseen liittyy ongelmia eikä siitä siksi ole lupausta.

Arvoisa puheenjohtaja

Lakien noudattaminen on päätöksenteon lähtökohta. Jos kuitenkin tasapainotus johtaisi elintärkeiden palveluiden, esim. sairaanhoidon, vanhustenhoidon, lastensuojelun tai pelastustoimen vaarantumiseen, Perussuomalaisten valtuustoryhmä on valmis joustamaan tasapainotuksesta, emme palveluista.

Todennäköisesti jokaisella hyvinvointialueella on vaikeuksia saavuttaa talouden tasapaino Marinin hallituksen asettamassa tiukassa määräajassa. Alueet voivat hakea lisärahoitusta. Sitä saadessaan alue joutuu ministeriön ohjaukseen eli se menettää päätösvaltaansa. Laissa säädetään tiukasta arviointimenettelystä, joka voi johtaa lopulta alueen liittämiseen toiseen alueeseen. Kun lähes kaikki alueet rikkovat tasapainotussäädöstä, vaaraa nopeaan liitokseen Keski-Suomen osalta ei ole. Seuraava hallitus ja eduskunta joutuu ratkaisemaan ongelman luovalla tavalla.

Arvoisa puheenjohtaja

Perussuomalaisten aluevaltuustoryhmä edellyttää, että toteutamme etupainotteisesti päätetyt ja mm. talousarvioesitykseen kirjatut säästö- ja tehostamistoimet, jotka ovat alueemme asukkaille ja henkilöstölle perusteltavissa ja järkeviä. Erityisesti painotamme sopeutuskohteina hallintoa, sen moniportaisuutta, hankintoja, ostosopimuksia ja tilojen käyttöä sekä muiden tukitoimintojen tehostamista. Tärkeää on noudattaa erittäin tiukkaa menokuria kaikissa yksiköissä. Myös lainsäädännön joustot on syytä käyttää hyväksi.

Aluehallituksen tulee selvittää kaikki toiminnot ja menokohteet, jotka eivät ole lakisääteisiä eivätkä asukkaiden kannalta perusteltuja ja ryhtyä toimenpiteisiin niihin puuttumiseksi. Ei ole syytä ylläpitää ja kustantaa toimintoja, joihin ei ole aitoa alueen asukkaista nousevaa tarvetta tai jotka voidaan toteuttaa muiden toimesta.

Ryhmämme on valmis panostamaan hyvinvointialueen varsinaiseen perustoimintaan eli sote- ja pelastuspalveluihin aitoa tarvetta vastaavasti, vaikka tämä merkitsisi alijäämää vuoden 2026 jälkeen. Emme ole valmiit heikentämään sote-palveluiden määrää, laatua tai saavutettavuutta. Nämä on järjestettävä tehokkaasti ja ihmisarvoa kunnioittaen lähipalveluina. Ensihoidon ja pelastustoimen tulee taata ihmisten ja yritysten turvallisuus koko alueella säädettyjen määräaikojen puitteissa. Hyte-

toimintaan ja ennalta ehkäisyyn tulee panostaa tiiviissä yhteistyössä kuntien ja muiden tahojen kanssa.

Arvoisa puheenjohtaja

Olemme erittäin huolestuneita vallitsevasta henkilöstövajeesta. Se on vakava riski ihmisten hengelle, terveydelle ja turvallisuudelle. Edellytämme, että aluehallitus ryhtyy pikaisiin kriisitoimenpiteisiin erityisesti hoitohenkilöstön määrän turvaamiseksi. Monenlaisiin keinoihin on tartuttava.

Ensi kevään palveluverkkopäätöksessä on turvattava lähipalvelut porrastetusti järkevästi porrastaen. Usein tarvittavien palveluiden on oltava jokaisen saavutettavissa kohtuullisessa ajassa koko Keski-Suomessa kuntarajoista riippumatta. Liikkuvia ja digitaalisia palveluita tulee kehittää ottaen huomioon myös ne ihmiset, joilla ei ole kykyä tai mahdollisuutta niitä käyttää.

Vetoamme muihin valtuustoryhmiin lähipalveluiden puolesta keskittämistä vastaan.

Arvoisa puheenjohtaja

Soteuudistuksen tavoitteet eivät saa vaarantua. Palvelujen saatavuus tulee turvata asuinpaikasta riippumatta, siiloutuminen ei saa syrjäyttää integraatiota, kuntareviirit eivät saa korvata alueellista näkökulmaa, hallinto ei saa viedä voimavaroja palveluista eikä yksityinen vuokra- ja ostopalvelutoiminta saa olla julkisten varojen ryöstöä. Hyvinvointialueella on vastuu palveluista.

Ryhmämme kiinnittää vakavaa huomiota hyvinvointialueemme johtamiseen, jota aluehallituksen on syytä jatkuvasti seurata ja arvioida. Aluevaltuuston työskentelyä on tarpeen myös kehittää, jotta aito päätösvalta on vaaleilla valituilla valtuutetuilla.

Arvoisa puheenjohtaja

Perussuomalainen aluevaltuustoryhmä varaa mahdollisuuden muutosesityksiin jatkokäsittelyssä.

Järjestöavustuksiin voidaan palauttaa leikattu rahoitus puoluepoliittisen ryhmärahan pienentämisellä enintään 1000 euroon valtuutettua kohden.

Kiitos!

Arvon puheenjohtaja

Hyvinvointialueen talous on alijäämäinen.

Miksi se on alijäämäinen?

Se on alijäämäinen koska valtio ei tarkasta rahoitusmalliaan todellisen kustannustason mukaiseksi, vaan pitäytyy vanhassa, jossa ei ole otettu inflaatiota huomioon.

Meillä ei siis ole rahaa siksi, että valtiolla on rahat loppu. Meidän rahammehan tulevat pääasiassa valtiolta.

Entä miksi valtion rahat ovat loppu? Se on pitkä tarina, mutta sanotaan että edellisen hallituksen rahan polttaminen koronan varjolla ei auttanut, siinä tuli kymmeniä miljardeja kaadettua mielikuvitusongelmiin ja valtio taas vähän enemmän velkaiseksi.

Marinihan tästä palkittiin. Kenenköhän toimesta?

Veikkaisin että pankkipiirien, raharikkaan heimon toimesta, joka heiluttaa demokratioiden tahtipuikkoa. Palveluksesta palkkio ja nokka kohti ulkomaita.

.....

Pahantekijät ovat liikkuvaa väkeä. Luulisi että Finnair on Euroopan kannattavimpia lentoyhtiöitä, niin tiuhaan ovi käy ulkomaille kohti palkkiovirkoja. Kun kotimaa polttaa jalkojen alla, ulkomaa kimaltaa entistä kauniimpana.

Psalmin sanoin, jumalattomat ovat kuin akanat, joita tuuli ajaa. He saavat kerran tuomionsa.

Koto-Suomeen jäävät joutuvat tuskailemaan puuttuvan 94 miljoonan kanssa. Sen verran talousarviossa kaivataan lisävaroja. Muuten haetaan säästöjä tuottavuusohjelmalla, jonka kohteista otan yhden esimerkin:

(Lainaus) ”Toimipisteverkon suhteuttaminen profiiliin ja toimintamallin tavoitetilään perustuen.”

Oletan tuon tarkoittavan syrjäisten palvelupisteiden alasajoa, mitä ei ehkä haluta sanoa suoraan koska se kuulostaa niin ikävältä.

Ikäväähän se on. Se että rahat hassattiin ja valtio velkaannutettiin tarkoittaa Marinin ja Kataisen kaltaisten lakeijoiden palkkiovirkojen lisäksi sitä, että syöpäsairas ja satavuotias Irmeli asuu yksin kotona, koska on paperilla riittävän hyväkuntoinen. Hän kustantaa selkänahassaan eliitin korruption.

Tiedätkö mikä muu kuulostaa ikävältä? Se että tässä ei ole kyse vain Marinista. Tämä moraalikato koskettaa koko Suomea.

Otan yhden esimerkin. Muistatte varmasti Mika Salmisen, korona-ajan mannekiinin ja median mukaan puolueettoman asiantuntijan.

Hänet palkittiin koplauksesta THL:n pääjohtajan viralla. Ennen kuin joku keksii väittää, että pitää luottaa asiantuntijoiden vilpittömyyteen, niin kuinka vilpittömänä voi pitää miestä, jonka mielestä sote-sektorin tärkein tehtävä on huolehtia planetaarisesta terveydestä ja torjua ilmastonmuutosta!

Mika ja THL ottivat varaslähdön Savonlinnan oopperajuhlia varten ja ryhtyivät ilmasto-oopperan takuumiehiksi.

Näin puhuu ostettu mies. Kädet ovat virkamiehen kädet mutta ääni on mammonan ääni.

.....

Kun tuskailtaan vuotavan budjetin kanssa, on aiheellista kysyä mihin Keski-Suomi rahojaan laittaa?

Esimerkiksi koronan suhteen piikki on auki taivaaseen asti. Hyvinvointialue jatkaa haittaluvuista piittaamatta mRNA-piikkien jakelua sairaiden lasten lisäksi tavallisille kansalaisille.

Näyttää siltä että lumentulon myötä lämmitellään paitsi mökkejä myös koronasirkusta. Ja miksei laulua laulettaisi, kun THL:n ilmastoasiantuntijat meille sitä toivovat?

Vaikka puhunkin kevyellä nuotilla, on aihe lopulta vakava.

Tekisi mieli kysyä, että miten te nukutte yöne kun myytte riskiryhmään kuuluvat lapset koe-eläimiksi raharikkaalle lääketeollisuudelle.

Sillä Keski-Suomenkin aluehallitus jatkaa vikapiikkien jakelua. Eikä kyse ole tarkalleen ottaen koe-eläimeksi myymisestä, haittaluvut ovat jo pöydässä ja kuolleet haudassa, elinajanodotekin saatiin laskuun.

Kyse on silkasta myymisestä. Ja valtuusto istuu tumput suorina, kun hallitus häslää ja hustlaa raharikkaan lääketeollisuuden agendan asialla.

Ja kuka maksaa laskun? Veronmaksajahan se. Me maksamme, kun korruptoitunut systeemi diilaa myrkkijään lapsille.

Mallia on otettu EU:sta. Komissaari von der Leyen tilasi 30 miljardilla eurolla Pfizerin sekundashotteja ennen ensimmäistäkään tutkimusta. Kauppakirjaa kyseltäessä se on kuulemma kadonnut.

15% EU:n vuosibudjetista amerikkalaiselle firmalle, ja vastineeksi saatiin kaikkien aikojen ylikuolleisuus.

Diili kuulostaa huonolta, mutta minkäs teet kun samat shakaalit omistavat hallitukset, mediat ja virkamiehet.

Tässä kävi niin, että Amerikan kasakat ottivat sen mikä on huonosti kiinni.

Tai en tiedä ovatko Pfizerin pihatat edes amerikkalaisia, monesti tuntuu että näillä piireillä ei ole isänmaata, vaan käsky käy milloin Davosista, milloin Brysselistä, tai Lontoosta tai New Yorkista.

Yhtä kaikki tämä on vallan väärinkäyttöä ja se valuu ylhäältä alas, kuin lähetti-RNA joka leviää koronapiikin myötä koko kehoon ja aiheuttaa sairaskohtauksen liian nuorelle miehelle.

Ymmärrän että monia pelottaa sanoa nykyään mitään julkisesti. Minuakin pelottaa. Mutta mitä te aiotte vastata, kun Herramme aikanaan kysyy teiltä, miten käytitte talenttinne?

Mitä vastaatte kun olette Hänen edessään, puolueettoman tuomarin edessä joka tuntee sydämenne paremmin kuin te sen itse tunnette?

Jumalan pelko on viisauden alku. Häntä on järkevämpää pelätä kuin mediaa tai supinaa yleisössä, tai että ura katkeaa kesken kaiken.

Jos teillä ei ole viisautta erottaa hyvää pahasta, niin pyytäkää Mariaa rukoilemaan puolestanne että saisitte enemmän järkeä. Muuten ensi vuoden talousarvio on ihan yhtä huono.

Kiitos.

Aluevaltuusto

§ 82 Ihmislähtöiseen Keski-Suomeen: sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/2935/00.02.01/2023

Aiempi käsittely:

Aluehallitus 19.9.2023 § 290

Selostus asiasta Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus käynnisti kokouksessaan 14.2.2022 § 38 Ihmislähtöiseen Keski-Suomeen: Hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelman valmistelun.

Toimeenpano-ohjelman valmistelu ja prosessin suunnittelu ovat perustuneet hyvinvointialueen strategiassa määriteltyihin menestystekijöihin, joita on kuusi:

- asukkaat
- kumppanuus
- ihmislähtöiset palvelut
- henkilöstö
- tieto
- uudistuminen.

Jokaiseen menestystekijään on tunnistettu erilaisia ohjelmia ja suunnitelmia, jotka ovat joko lainsäädännön edellyttämiä, muuten toiminnan kannalta välttämättömiä ja aluevaltuuston hyväksymän Keski-Suomen ihmislähtöisen strategian toteutumisen kannalta keskeisiä.

Strategian toimeenpano-ohjelman yhtenä osana, "ihmislähtöiset palvelut" menestystekijän kokonaisuudessa on valmisteltu Keski-Suomen hyvinvointialueen järjestämisenlinjauksia. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset, pelastustoimen sekä ensihoidon palvelutasopäätökset. Ensihoidon sekä pelastustoimen keskeiset asiakirjat ovat olleet lausuntokierroksella kesän ja alkusyksyn 2023 aikana ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjausten osalta lausuntokierros päättyi virallisesti 5.9, mutta myös sen jälkeen tulleet lausunnot on otettu huomioon linjauksia työstettäessä.

Lainsäädäntötausta

Aluevaltuusto

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjausten avulla jäsennetään hyvinvointialueen lakisääteistä järjestämistehtävää, josta säädetään laissa hyvinvointialueesta (611/2021) ja laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021). Hyvinvointialueen lainsäädännössä määriteltyyn järjestämistehtävään kuuluu vastata sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä;
- 3) tuottamistavan valinnasta;
- 4) tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;
- 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä

Nykytila ja esityksen perustiedot

Hyvinvointialueen strategiassa on jo hyväksytyt peruslinjaukset järjestämisen näkökulmasta hyvinvointialueen ihmislähtöisille palveluille.

Näitä linjauksia ovat

- Alueen palvelujen järjestäminen kokonaisuutena sekä voimavarojen suuntaaminen palvelutarpeen perusteella ottaen huomioon eri asukasryhmät ja alueet.
- Palveluiden, tuen ja hoitoon pääsyn sujuvuuden, oikea-aikaisuuden ja ihmislähtöisyyden varmistaminen. Tarvittavat päätökset palveluiden myöntämisestä tehdään lähellä asiakasta.
- Asiakas- ja potilassuhteiden jatkuvuuden turvaaminen.
- Palveluketjujen ja hoitopolkujen sujuvoittaminen ja päällekkäisyyksien karsinta.
- Palvelujen (kasvokkain palvelut, kivijalkapalvelut, kotiin tuotavat palvelut, liikkuvat palvelut, etäpalvelut, digitalisoidut palvelut jne.) yhteensovittaminen sujuvaksi kokonaisuudeksi. Lähipalveluiden varmistaminen monimuotoisesti ja räätälöidysti.
- Oma palvelutuotanto sekä sitä täydentävät kolmannen ja yksityisen sektorin palvelut. Palvelutuotannossa painottuvat asiantuntemus, laatu, vaikuttavuus ja hinta.

Kuvaus asian valmistelusta

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjauksia on valmisteltu laajassa yhteistyössä. Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta sekä lasten, nuorten ja perheiden lautakunta on käsitellyt asiaa jokaisessa kokouksessaan 14.2.2023 aluehallituksen käynnistämispäätöksen jälkeen.

Aluevaltuusto

Kokousten lisäksi asiaa on käsitelty useissa lautakuntien seminaareissa sekä iltakouluissa. Kokonaisuutta on käyty läpi myös turvallisuuslautakunnassa sekä henkilöstöjaostossa. Asia on ollut esillä kaikissa vaikuttamistoimielimissä ja linjauksia on voinut kommentoida hyvinkin keskeneräisissä vaiheissa.

Henkilöstöltä saatua palautetta strategian teemoista on hyödynnetty tilannekuvan selvityksessä ja henkilöstöltä tullutta palautetta on otettu huomioon linjauksia laatiessa. Toimeenpano-ohjelman kokonaisuutta on esitelty jokaisessa 14.2.2023 jälkeen pidetyissä henkilöstöinfoissa ja esihenkilöille suunnatuissa esihenkilöinfoissa jonka lisäksi tilaisuuksien jälkeen palautekanavat (webropol, sähköposti) ovat olleet käytössä.

Myös eri työpajoja, seminaareja tai kokouksia varten on avattu erillisiä webropol-palautekanavia, joista saadun palautteen perusteella linjauksia on työstetty dynaamisesti. Palautetta on otettu vastaan työpaja- tai esittelytilaisuuksien jälkeen myös sähköpostin ja keskustelujen kautta.

Työskentelyä varten asukas- ja asiakasosallisuutta on varmistettu sähköisen Polis-alustan avulla. Sähköinen alusta ei luonnollisesti kuitenkaan tavoita tarpeeksi kattavasti hyvinvointialueella asuvia, joten kesän 2023 aikana hyvinvointialueen työntekijät ovat jalkautuneet toimipisteisiin, kuntiin ja kesätapahtumiin. Lisäksi Jyväskylän yliopiston JyuWell -projekti on tukenut työtä nykytilan ja tarpeiden selvittämiseksi. Tavoitteena on kaiken kaikkiaan ollut vahvistaa ymmärrystä hyvinvointialueen palveluiden nykytilasta ja tarpeista, joihin järjestämisen linjauksilla voidaan vaikuttaa.

Vaikutusten arviointi

Linjaukset on valmisteltu tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja linjauksia valmisteltaessa myös niiden vaikutuksia on arvioitu. 5.9 päättyneen lausuntokierroksen keskeisin tavoite on ollut laaja-alainen vaikutusten arviointi.

Lausuntopalaute

Tiiviinä yhteenvedona voidaan todeta, että lausunnoissa toivottiin linjauksiin lisää konkretiaa ja toivottiin, että linjauksiin kirjatattaisiin myös se kuinka linjaus aiotaan toteuttaa. Lisäksi toimeenpano-ohjelman kokonaisuus vaikuttaa olevan lausunnon antajille vielä hieman tuntematon. Varhaisemman vaiheen tuesta linjataan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelmassa ja henkilöstöä koskevista asioista henkilöstö-ohjelmassa. Erilaiset %-sidotut tavoitteet koettiin useissa lausunnoissa tarpeettomina ja asukkaan toivetta ja tarvetta palveluissa korostettiin. Digitaaliset palvelut saivat laajalti myönteistä palautetta ja niiden kehittämisen ja lisäämisen vaikutuksia

Aluevaltuusto

arvioitiin myönteisiksi, mutta yhtä lailla esitettiin vahva huoli heistä, jotka eivät halua tai pysty sähköisiä palveluita hyödyntämään.

Hyvinvointialuejohtajan ehdotus

Aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset.

Asian kokouskäsittely:

Strategiajohtaja Anu Pihl osallistui keskusteluun Teams-yhteydellä.

Asiaa käsiteltiin kokouksessa ja aluehallitus antoi asiassa evästyksiä.

Asian käsittelyn aikana pidettiin kokoustauko klo 16.45-16.50. Katri Savolainen poistui kokoustauon aikana klo 16.50. Vilma Viitasaari saapui kokoukseen asian käsittelyn jatkuessa klo 16.51.

Eila Tiainen poistui asian käsittelyn aikana klo 17.03.

Päätös

Aluehallitus

- 1) merkitsi saapuneet lausunnot tiedoksi
- 2) kävi evästyskeskustelun ja linjausten valmistelua jatketaan.

Aluehallitus 31.10.2023 § 325

Selostus asiasta

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjauksia käsiteltiin aluehallituksen 19.9.2023 kokouksessa ja täydennettiin kokouksessa esiin tulleen palautteen sekä aluevaltuuston seminaarin 26.9.2023 jälkeen. Käsittelyjen jälkeen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjauksia on viimeistelty ja esitysmateriaaleihin täydennetty sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjauksiin selitysosaa ja johdantoa järjestämistehtävään ja toimepano-ohjelman kokonaisuuteen.

Hyvinvointialuejohtajan ehdotus

Aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy liitteenä olevat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto 14.11.2023 § 82

Päätös ehdotus

Aluevaltuusto päättää hyväksyä liitteenä olevat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset.

Aluevaltuusto

Asian kokouskäsitely:

Puheenjohtajan avattua keskustelun Marika Visakorpi-Kemppainen teki seuraavan muutosesityksen:

Sote palveluiden järjestämislinjausten kohtaan 10 seuraavaa tummennettua lisäystä:

Kotiin tuotettava palvelu on ensisijainen ikääntyneen asukkaan palvelutapa tuen tarpeen alkaessa. Se tuotetaan digipalveluna aina kun se on mahdollista **ja tarkoituksenmukaista asukkaan näkökulmasta.**

Petteri Muotka ja Jari Blom kannattivat esitystä.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja varmisti valtuustolta, voidaanko muutosesitys hyväksyä yksimielisesti. Aluevaltuusto päätti hyväksyä muutosesityksen yksimielisesti.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liitteet

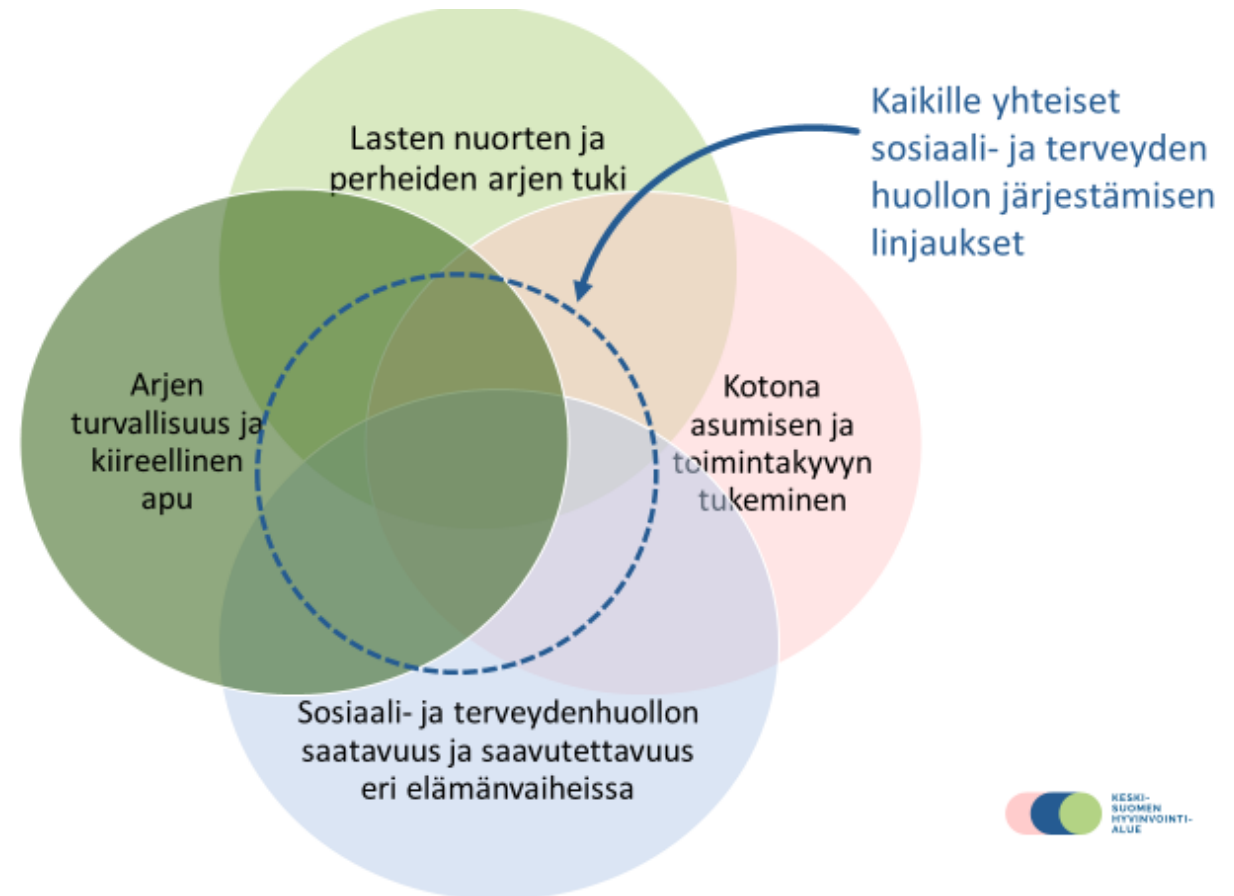
Liite: Järjestämisenlinjaukset_AV14112023

Ihmislähtöiseen Keski-Suomeen: sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset

Johdanto:

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset – ihmislähtöiset palvelut

- Järjestämisen linjaukset ovat osa Keski-Suomen hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelmaa, jolla konkretisoidaan strategian tavoitteita.
- Järjestämisen linjausten tarkoitus on ohjata Keski-Suomen hyvinvointialueen palvelutuotantoa kohti ihmislähtöistä Keski-Suomea

Strategia ja strategian toimeenpano- ohjelman kokonaisuus

KESKI-SUOMEN

HYVINVOINTIALUE

#hyväarkikaikille

#hyvaks

Menestystekijät

KUNNAT
YRITYKSET
JÄRJESTÖT
yms.

VIISIO 2030:

KESKISUOMALAISTEN KOKEMUS HYVINVOINNISTA, TERVEYDESTÄ JA TURVALLISUUDESTA ON MAAN KÄRKEÄ. HYVINVOINTIALUE ON VETOVOIMAINEN ASUKKAILLE, HENKILÖSTÖLLE JA YRITYKSILLE

Missio:

EDISTÄMME HYVINVOINTIA, TERVEYTTÄ & TURVALLISUUTTA KESKI-SUOMESSA VAIKUTTAVASTI & LAAJALLA YHTEISTYÖLLÄ

Arvot:

Kohtaamme ihmislähtöisesti ja yhdenvertaisesti

Toimimme avoimesti yhteistyössä

Olemme luotettavia ja vastuullisia - myös tuleville sukupolville

Tavoitteet:

TOIMINNAN VAIKUTTAVUUS JA KUSTANNUSTEHOKKUUS

PALVELUIDEN YHDENVERTAISUUS, SAATAVUUS JA SAAVUTETTAVUUS

KESKISUOMALAISTEN HYVINVOINTI- JA TERVEYSEROJEN KAVENTUMINEN

KESKISUOMALAISTEN KOKEMUS HYVINVOINNISTA, TERVEYDESTÄ & TURVALLISUUDESTA VAHVISTUU

Keskisuomalaisten kokemus omasta hyvinvoinnistaan, terveydestään ja turvallisuudestaan vahvistuu.

Keskisuomalaisten hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat.

Palveluiden yhdenvertaisuus, saatavuus ja saavutettavuus paranevat.

Toiminnan vaikuttavuus ja kustannustehokkuus vahvistuvat

Uudistuminen

Uudistumishjelma

Jan Tollet

”Toiminnan tavoitteellinen kehittäminen ja uudistaminen”

sisältäen uuden johtamisen kulttuurin sekä yhteisövaikuttavuuden

Ihmislähtöiset palvelut

Asukkaat

Tieto

Henkilöstö

Kumppanuus

Järjestämisen linjaukset (Sote, pela ja ensihoito)

Anu Pihl

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelma

Nina Peränen

Tieto-ohjelma

Simo Reipas

Henkilöstöohjelma

Eija-Liisa Heikkilä

Kumppanuusohjelma

Nina Peränen

Tuottavuusohjelma

Aija Suntoinen

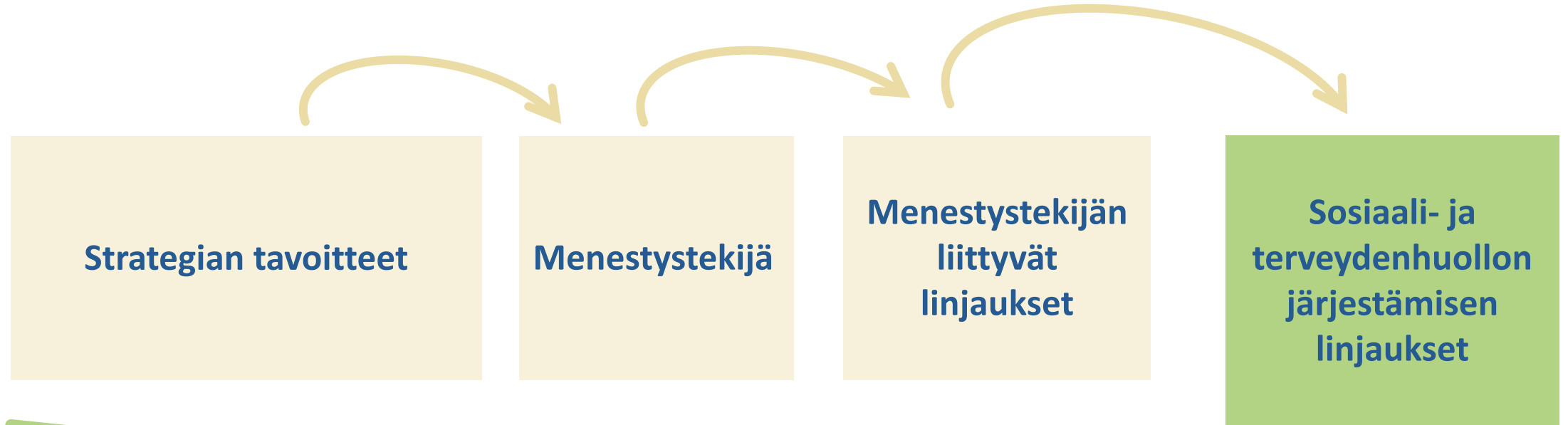
Digitalisaatio –ohjelma

A-P Paananen

TKKI – ohjelma

Toni Ruohonen

Järjestämisen linjausten liittyminen strategiaan

Yleisemmästä kohti yksityiskohtaisempaa

Strategian tavoitteet

Keskisuomalaisten kokemus omasta hyvinvoinnistaan, terveydestään ja turvallisuudestaan vahvistuu.

Keskisuomalaisten hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat.

Palveluiden yhdenvertaisuus, saatavuus ja saavutettavuus paranevat.

Toiminnan vaikuttavuus ja kustannustehokkuus vahvistuvat

Menestystekijät

Ihmislähtöiset palvelut

Menestystekijään liittyvät linjaukset Liite: Aluevaltuusto 14.11.2023 § 82 (AV 14.6.2022)

- Alueen palvelujen järjestäminen kokonaisuutena sekä voimavarojen suuntaaminen palvelutarpeen perusteella ottaen huomioon eri asukasryhmät ja alueet.
- Palveluiden, tuen ja hoitoon pääsyn sujuvuuden, oikea-aikaisuuden ja ihmislähtöisyyden varmistaminen. Tarvittavat päätökset palveluiden myöntämisestä tehdään lähellä asiakasta.
- Asiakas- ja potilassuhteiden jatkuvuuden turvaaminen.
- Palveluketjujen ja hoitopolkujen sujuvoittaminen ja päällekkäisyyksien karsinta.
- Palvelujen (kasvokkain palvelut, kivijalkapalvelut, kotiin tuotavat palvelut, liikkuvat palvelut, etäpalvelut, digitalisoidut palvelut jne.) yhteensovittaminen sujuvaksi kokonaisuudeksi. Lähipalveluiden varmistaminen monimuotoisesti ja räätälöidysti.
- Oma palvelutuotanto sekä sitä täydentävät kolmannen ja yksityisen sektorin palvelut. Palvelutuotannossa painottuvat asiantuntemus, laatu, vaikuttavuus ja hinta.
- Pelastustoimen riittävä resurssointi ja sujuva yhteistyö sopimuspalokuntien kanssa, kattaen myös haja-asutusalueet.

Mitä asioita linjataan missäkin asiakirjassa?

Ehkäisevä

Varhainen tuki

Korjaava

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelma

Asukas tarvitsee palvelua

Järjestämisen linjaukset

Palvelutuotannon suunnitelma

Asukkaan palvelutarve

Lisäksi uudistumisohjelma ohjaa toimintaa ja osallisuusohjelma tukee kokonaisuutta

Henkilöstöohjelma

Järjestäminen

8 § Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu

Hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on **järjestämisvastuussa** asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta.

Hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö, hallinnassaan asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä muut tarvittavat toimintaedellytykset. Lisäksi hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto.

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa on oltava monialaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämistä.

Järjestämisvastuu
on hyvinvointialueella

Riittävä osaaminen, toimintakyky ja
valmius järjestämistehtävän
hoitamiseen

on huolehdittava asukkaidensa
palvelutarpeen mukaisesta sosiaali-
ja terveydenhuollon palvelujen
saatavuudesta kaikissa tilanteissa.

Laki hyvinvointialueesta 611/2021

7 § Järjestämisvastuu

Hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
- 3) tuottamistavan valinnasta;
- 4) tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;
- 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Hyvinvointialue voi hoitaa tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle hyvinvointialueelle. Lisäksi hyvinvointialueiden tehtävien järjestäminen voidaan koota yhdelle tai useammalle hyvinvointialueelle, jos se on välttämätöntä palvelujen laadun ja saatavuuden parantamiseksi, riittävien henkilöstö- ja muiden voimavarojen tai tehtävässä tarvittavan erityisasiantuntemuksen turvaamiseksi taikka muusta vastaavasta ja perustellusta syystä.

Hyvinvointialue vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle hyvinvointialueelle tai tehtävän hoitamisesta vastaa lain nojalla toinen hyvinvointialue.

lailla säädettyjen tehtävien hoitaminen

asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutuminen

palvelukokonaisuuksien yhteensovittaminen

yhdenvertaisesta saatavuudesta

tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä

tuottamistavan valinnasta

tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta

viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä

Järjestäminen Keski-Suomessa

Konsernipalveluissa osa järjestämisen tehtävää on valmistella ja koordinoida erilaisten ohjaavia asiakirjojen valmistelua, kuten tässä kokonaisuudessa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjauksia.

Järjestämisen tehtävän kautta sanoitetaan väestötasoista näkymää palveluiden tarpeeseen palvelujen saatavuuteen, saavutettavuuteen tai yhdenvertaisuuteen.

Palvelutuotannon tarkastelukulma on enemmän yksilön tai vaikkapa perheen näkökulma.

Järjestämisen tehtävään liittyy sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistehtävän varmistamiseksi muitakin asiakirjoja ja toimintoja, joita on tarpeen valmistella ja kehittää esimerkiksi läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Näitä tarpeellisia asiakirjoja tai tehtävään liittyviä toimintoja kuvataan esimerkinomaisesti tämän dian oikeassa laidassa

14.11.2023

Järjestämisen tehtävä

Lailla säädettyjen tehtävien hoitaminen

Palvelukuvaukset

Asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutuminen

Omaavalvonnin kokonaisuus, vaikuttamistyö (esim. rahoitusmalli)

Palvelukokonaisuuksien yhteensovittaminen

Hoito- ja palveluketjut, järjestämisen linjaukset palvelujen myöntämisen perusteet

Yhdenvertainen saatavuus

Järjestämisen linjaukset, tietojohtaminen (tiedon tuottaminen, seuranta), omaavonta, yksilöasianjaosto

Tarpeen, määrän ja laadun määritteleminen

Esim. Tietojohtamisen toiminnot

Tuottamistavan valinta

Julkinenpalvelutuotanto, ostopalvelu vai palveluseteli? Tiedon tuottaminen

Tuottamisen ohjaus ja Valvonta

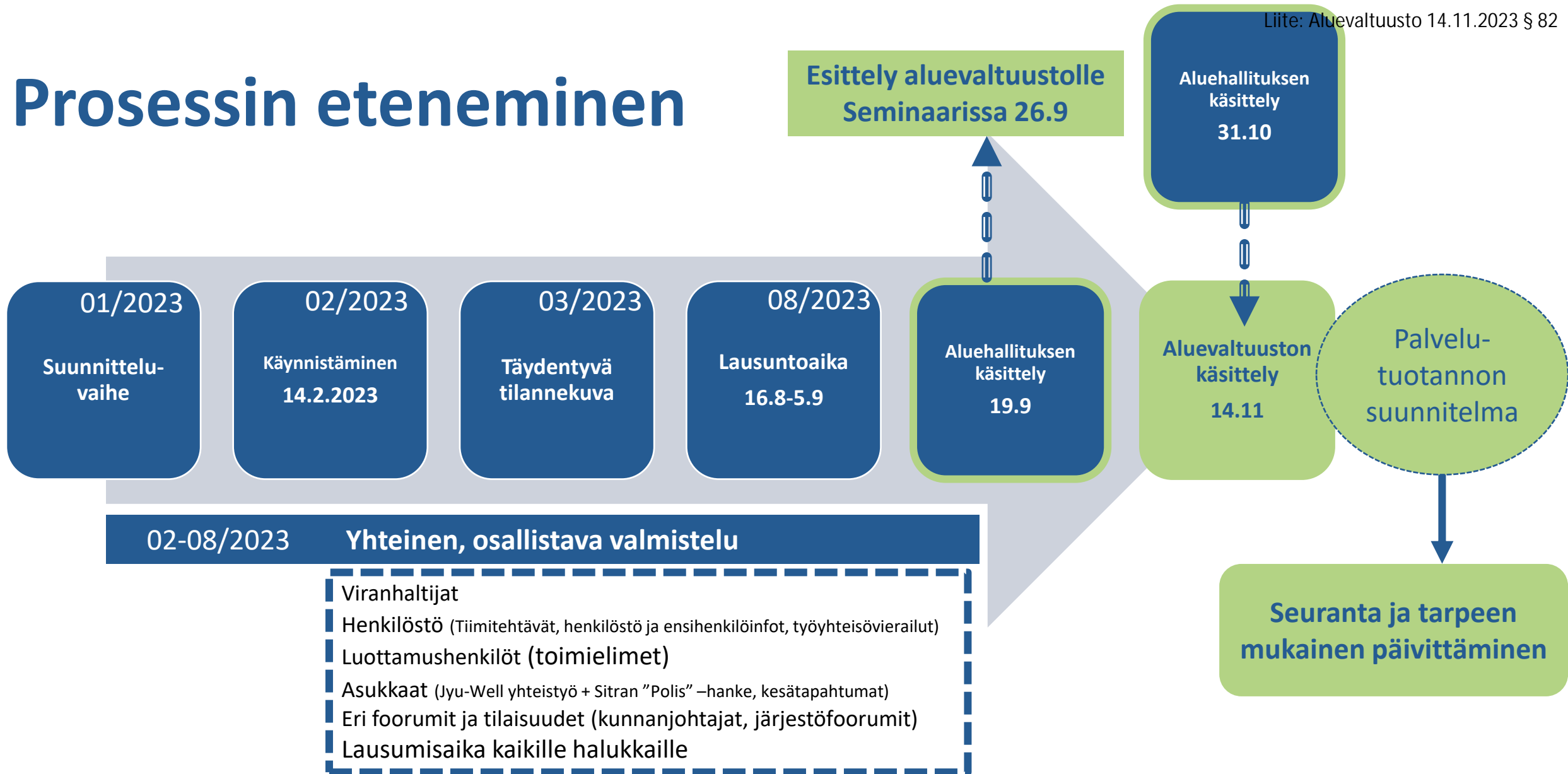
Ohjaavat asiakirjat, omaavonta

Viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttäminen

Viranhaltijapäätökset, toimielinorganisaation päätökset

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjausten valmisteluprosessi

Prosessin eteneminen

Käytetyt käsitteet

Yhdenvertaisuus

Perustuslain mukaan yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan henkilöön liittyvän syyn, kuten sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan tai vammaisuuden, perusteella. Yhdenvertaisuus hyvinvointialueella tarkoittaa, että hyvinvointialueen asukkaille on samassa palvelutarpeessa olevalle henkilölle tarjolla asuinpaikasta riippumatta lakisääteiset sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut. Esimerkiksi palvelujen myöntämisen perusteet ovat samat ja palvelutarve arvioidaan yhdenvertaisesti, mutta palvelutarpeen arvioinnin jälkeen *itse myönnettävä palvelu voi olla tuotettu hyvin eri tavalla*.

Yhdenmukaisuus

Yhdenvertaisia palveluita voidaan tuottaa monella eri tavalla riippuen asukkaan tarpeesta ja esimerkiksi alueen toimijoista tai muusta paikallisista ominaispiirteistä. Palvelut voivat siis olla yhdenvertaisia olematta kuitenkaan yhdenmukaisia – paikalliset toimintakäytännöt otetaan huomioon.

Saatavuus

Saatavuuden edellytyksenä on riittävä sosiaali- ja terveyspalvelujen tarjonta, jotta väestöllä on mahdollisuus hakeutua palveluihin niitä tarvitessaan. Saatavuusindikaattoreilla viitataan usein kapeammin siihen, miten palvelukäytön aloitus etenee. Tällöin seuranta kohdistuu usein hoidon tai palvelujen määräaikojen noudattamiseen.

sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertainen saatavuus

tila, jossa sosiaali- ja terveyspalveluja on riittävästi tarjolla eri väestöryhmien tarpeisiin nähden

Saavutettavuus

Palvelujen saavutettavuus on osa saatavuutta. Sen lisäksi, että tarpeenmukaisia palveluja tulee olla tarjolla oikea-aikaisesti, tulee niiden käyttö lähi- tai etäpalveluna olla asiakkaalle tai potilaalle mahdollista. Saavutettavuus tarkoittaa sitä, miten kaukana ja missä ajassa palvelut ovat tarjolla asiakkaille. Saavutettavuus kuvaa myös digitaalisten palvelujen saatavuutta tai liikkuvien palvelujen käyttöä.

Vähähyötyinen hoito (Lähde: Duodecim)

Näyttöön perustuvan terveydenhuollon tavoitteena on, että potilaan hoidossa sovelletaan parasta olemassa olevaa tutkimustietoa. Käytössä on kuitenkin hoitokäytäntöjä, jotka perustuvat hyvin heikkoon tai olemattomaan näyttöön. Vähähyötyisellä hoidolla tarkoitetaan hoitokäytäntöjä, jotka tuottavat vähän tai ei lainkaan hyötyä potilaalle, ovat potilaalle haitallisia, johtavat turhiin kustannuksiin potilaalle tai tuhlaavat rajallisia terveydenhuollon resursseja.

Jatkuvuus

Palvelujen jatkuvuus ymmärretään usein asiakkaan ja sote-ammattilaisen välisen hoito- tai asiakassuhteen jatkuvuutena. Lisäksi se voi tarkoittaa sujuvaa tiedonkulkua asiakkaan palveluprosessin osallistuvien eri ammattilaisten ja tietojärjestelmien välillä sekä asiakkaan palveluprosessin suunnittelun tai toteutumisen jatkuvuutta. Palvelujen jatkuvuus edellyttää myös niiden saatavuutta.

Alue *

Alueella viitataan Keski-Suomen hyvinvointialueeseen, mutta toisaalta myös alueen sisällä oleviin pienempiin osiin, jossa havaitaan eroavaisuuksia palvelutarpeen tai väestörakenteen suhteen (pohjoinen Keski-Suomi, eteläinen Keski-Suomi tai jopa asuinalueiden välisiä eroja).

Kivijalka *

Kivijalka palvelulla viitataan fyysiseen, kiinteään toimipisteeseen

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset

Saatavuus, saavutettavuus, yhdenvertaisuus

1. Hyvinvointialueen palveluita suunnataan alueen* arvioituun palvelutarpeeseen ja väestörakenteeseen sekä tutkittuun tietoon ja suosituksiin (esimerkiksi työikäisen, ikääntyneen väestön määrä tai kouluikäisten määrä, syntyvyys, vaikuttavuus, suositus väestömäärästä, olosuhdetekijät) perustuen. Palvelutarpeeseen vastataan ihmislähtöisesti hyödyntäen myös sähköisiä, liikkuvia sekä kotiin vietäviä palveluja.

2. Hyvinvointialueen asukkaille tarjotaan toimintakyvyn ja tarpeen mukaisia ympärivuorokautisia asumispaikkoja ensisijaisesti hänen kotikunnastaan. Asumispaikkaa valitessa otetaan huomioon asukkaan ja omaisten toive ja esimerkiksi tosiasialliset mahdollisuudet liikkumiseen

3. Sosiaali- ja terveydenhuollon päiväajan perustason vastaanotot ovat vastaanottotoiminnan perusta, ja ne vastaavat alueen asukkaiden hoidon- ja palvelun tarpeeseen ja tukevat vaikuttavaa ja tarkoituksenmukaista hoidon sujumista ja jatkohoitoa. Niitä tuetaan tarpeen mukaisesti järjestetyillä ilta-, sekä kiirevastaanotoilla

4. Vain vähän terveyshyötyä tuottava hoito tunnistetaan ja palveluvalikoimaa uudistetaan sen mukaan (priorisointi) Toisaalta tunnistetaan myös hoito- ja palvelu, joka tuottaa paljon hyötyä ja vahvistetaan sitä.

18

Keski-Suomen hyvinvointialue on maantieteellisesti pitkien välimatkojen hyvinvointialue. Alueemme näyttäytyy tilastojen valossa ”keskimääräisenä”, mutta tarkemmin tilastojen valossa tarkasteltuna hyvinvointialueellamme hyvinvointi- ja terveyserot ja demografiaerot ovat merkittävät. Jopa yhden kaupungin sisällä, eri asuinalueiden välillä hyvinvointi- ja terveyserot voivat olla huomattavat. Puhuttaessa alueen palvelutarpeesta, tällä tarkoitetaan Keski-Suomen hyvinvointialueella ilmenevää arvioitua palvelutarvetta, mutta myös hyvinvointialueella tunnistettuja erityisiä alueita, joissa palvelutarve on tietyllä rajatummalla alueella poikkeuksellinen. Linjauksella halutaan nostaa esille niitä erilaisia näkökulmia, joita otetaan huomioon, kun palvelutuotantoa suunnitellaan.

*Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista velvoittaa, että sosiaalihuoltoa toteutettaessa on **ensisijaisesti** otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. Linjauksella halutaan edistää myös asukkaan ja asukkaan läheisten osallistumista asukkaan arkeen ja päätöksentekoon.*

Linjauksella halutaan korostaa, että perustason palvelukokonaisuuden vahvistamisella ja vastaanottoaikojen tarpeenmukaisuudella on myönteisiä vaikutuksia koko asiakkaan ja potilaan hoito- ja palveluketjuun (esimerkiksi päivystyksen ruuhkat) sekä hoidon ja palvelun laatuun tai oikea-aikaisuuteen.

Terveyshyödyn tunnistaminen on yksi vaikuttavuustyön ulottuvuus. Ensisijaisesti terveyshyödyn tavoitteena on potilaan saama hyöty (vaikutus), mutta yksilön kautta myös väestötasoinen terveyshyöty ja vaikuttavuus. Kansallisesti aiheeseen liittyen tehdään esimerkiksi kriteeristöjen kehittämistä, varsinkin vaikuttavuustutkimustyö tapahtuu myös hyvinvointialueilla.

Sähköiset palvelut, saatavuus, saavutettavuus, yhdenvertaisuus

5. Digitaalisten palveluiden tulee olla laadukas, kustannustehokas, saavutettava ja houkutteleva (esim. helppokäyttöinen) sekä ensisijainen palvelukanava mahdollisimman monelle.

6. Digitaaliset hoito- ja palvelumahdollisuudet otetaan systemaattisesti käyttöön kaikissa palvelukokonaisuuksissa.

7. Digitaaliset palvelut järjestetään siten, että sujuvoittavat palvelun piiriin pääsemistä, palvelun toteuttamista sekä jatkohoitoa vähentäen kivijalkatoiminnan* tarvetta

*Sähköiset palvelut herättivät järjestämisen linjausten lausuntokierroksella eniten myönteistä palautetta ja palautteen perusteella tunnistetaan hyvin ne mahdollisuudet ja hyödyt, joita sähköisillä palveluilla voidaan saavuttaa. Kuitenkin yhtä paljon esitettiin huolta ja jopa pelkoa siitä, miten vastataan jatkossa niiden henkilöiden palvelutarpeeseen, jotka eivät osaa tai halua käyttää sähköisiä palveluita. Sen vuoksi linjauksissa huomion arvioista on erityisesti:
”ensisijainen palvelukanava mahdollisimman monelle.”*

Tällä linjataan ja viestitään, että sähköiset palvelut eivät sovi kaikille tai ne eivät pysty vastaamaan kaikkien palvelutarpeeseen, mutta tavoitteena on, että mahdollisimman moni kuitenkin hyötyisi ja pystyisi käyttämään sähköisiä palveluita.

Linjauksilla on haluttu tuoda näkyväksi myös sitä, että digitaalisten palveluiden hyödyntäminen edellyttää niiden kehittämistä helppokäyttöisempään ja houkuttelevampaan suuntaan

* Määritellään sanastossa

Ohjaus ja neuvonta

8. Ohjaus, neuvonta sekä palvelu, joka edellyttää kohtaamista on saatavilla myös muiden kuin digitaalisten kanavien kautta.

9. Asukkaiden on löydettävä helposti ja esteettömästi tiedot sähköisesti siitä mistä ja miten palveluita saa, kun niitä tarvitsee. Edistetään asukkaiden mahdollisuuksia hyödyntää digitaalisia palveluita.

Linjauksilla halutaan erikseen nostaa esiin, että ohjausta ja neuvontaa on saatavilla myös muiden kuin digitaalisten kanavien kautta.

Neuvonnasta ja ohjauksesta säädetään myös sosiaalihuoltolaissa, jonka mukaan erityistä huomiota on kiinnitettävä lasten, nuorten sekä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden neuvontaan ja ohjaukseen. Myös neuvonnan ja ohjauksen osalta edellytetään niin sosiaali- ja terveydenhuollon kuin muidenkin toimialojen ja muiden toimijoiden yhteistä toimintaa.

Digitaalisten palveluiden käytön edistäminen edellyttää sähköisten palveluiden kehittämisen lisäksi viestintää ja kouluttamista, jotta asukkaat löytävät ja oppivat hyödyntämään digitaaliset mahdollisuudet

Hoidon ja palvelun tuottamistapa, palvelurakenne

10. Kotiin tuotettava palvelu on ensisijainen ikääntyneen asukkaan palvelutapa tuen tarpeen alkaessa. Se tuotetaan digipalveluna aina kun se on mahdollista ja ja tarkoituksenmukaista asukkaan näkökulmasta.

Ikäihmisten kotiin vietävät, varhaisentuen ja asumispalvelut muodostavat asiakkaiden ja heidän läheistensä kannalta sujuvan kokonaisuuden ml. yhteyden kuntien toimiin (asumisratkaisut, liikunta ym., kansalaisopisto, seurakunnat)
11. Lisätään julkista palvelutuotantoa lastensuojelun pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Turvataan riittävä julkinen palvelutuotanto, joka toimii ja vastaa asukkaiden palvelutarpeeseen kaikissa olosuhteissa myös erityisryhmien asumisen tuen palveluissa.
12. Kevennetään palvelurakennetta esimerkiksi lisäämällä perhehoitoa (ikäntyneiden palvelut, lastensuojelu sekä vammaispalvelut) ja yhteisöllistä asumista.
13. Mahdollistetaan kotona asuminen mahdollisimman monelle hyvinvointialueen yli 75-vuotiaasta asukkaasta
14. Valmistellaan terveydenhuoltolain määrittelemän kiireettömän hoidon hoitopaikan uusi valinta kolmen kuukauden välein sekä valinnan tekeminen digitaalisesti.

Näillä linjauksilla linjataan ja tuetaan ihmislähtöistä kotona asumisen kokonaisuutta ja tuodaan näkyväksi kumppanuudet ja niiden yhteensovittaminen julkisen palvelutuotannon kanssa kotona asumisen tuen palveluissa

Julkinen palvelutuotanto on lainsäädännön mukaan oltava ”riittävä”. Linjauksella halutaan saavuttaa ja toisaalta turvata ”riittävä” erityisenä painopisteenä lastensuojelun pitkäaikaisessa laitoshoidon ja erityisryhmien asumisen tuen palvelut.

Palvelurakenteen keventäminen kaikissa elämänkaaren vaiheissa ja palveluissa on ensiarvoisen tärkeää.

Hoito- ja palveluketjut, yhteensovittaminen ja jatkuvuus

15. Hyvinvointialueella on käytössä vaikuttavat hoito- ja palveluketjut, joissa otetaan huomioon myös kumppaniemme tuottamat kokonaisuudet. Palvelutuotannon rakenteita tulee tarkastella ja hoito- ja palveluketjun optimaalisen toteutumisen ja hoidon jatkuvuuden turvaamiseksi sekä integraation ja kustannusvaikuttavuuden varmistamiseksi.

16. Mielensterveys –ja päihdepalvelut toteutetaan koko alueella perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon sekä erikoissairaanhoidon palveluintegraatioon sekä kumppanuuteen (koulut, järjestöt, perheet) perustuvan toimintamallin mukaisesti varhaiseen tukeen panostaen

17. Osastopotilaan kotiutumisen prosessi toteutetaan koko alueella yksilöllisesti, mutta yhtenäisen toimintamallin mukaisesti.

18. Työikäisen väestön työkyvyn tukeminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä muu palvelutarve huomioidaan kokonaisuutena hyvinvointialueen järjestämissä palveluissa sekä laajasti monialaisissa hoito- ja palveluketjuissa siten, että työikäisten pirstaleinen palvelujärjestelmä on jatkossa sujuva ja eheä ja toimii parhaalla mahdollisella tavalla kumppaneiden kanssa

19. Lisätään ympärivuorokautista työtä tekevien yksiköiden ja henkilöstön yhteisen tekemisen mahdollisuuksia valtuustokauden loppuun mennessä (moniviranomaisyhteistyö)

20. Nuorten mielensterveyspalveluissa otetaan käyttöön yhdenmukaiset ikäraajat, jotta ikärajoista johtuvia putoamisia ja palvelun jatkuvuuteen liittyviä haasteita vähennetään. Kootaan nuorten ohjauspalveluja yhteen monialaisesti kuntien kanssa (ottaen huomioon esim. työllisyysalueiden perustaminen)

21. Alueellisen osastotoiminnan yksiköiden toiminnasta osa profiloituu tiettyihin toimintoihin (esimerkiksi palliatiivinen- ja saattohoito, kuntoutus)

22. Säännöllistä hoitoa ja palvelua tarvitsevat henkilöt tunnistetaan eri palveluissa ja hoidon jatkuvuus varmistetaan. Pysyvillä hoito- ja palvelusuhteilla lisätään hoidon ja palvelun laatua ja vaikuttavuutta.

Yhteensovittaminen on hyvinvointialueuudistuksen yksi kulmakivistä. Yhteensovittaminen tapahtuu myös järjestämisen linjausten ohjaamana monella eri tavalla niin organisaatiossa kuin hoito- ja palveluketjuissa.

Yhteensovittamisen lisäksi linjauksilla halutaan edistää yhdenvertaisuutta. On huomattava, että tämä ei tarkoita kaiken yhdenmukaistamista vaan yksilöllisyys tulee näkyä ihmislähtöisessä toimintakulttuurissa.

Hoidon jatkuvuus on keskeinen elementti hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisessa ja tähän linjaukset edellyttävät toimenpiteitä

Varhainen tuki ja kumppanuus

23. Hyvinvointialueen ikääntyneiden päivätoiminta järjestetään varhaisen tuen palveluna eritasoisena päivätoimintana palvelutarpeen mukaisesti. Varhaisen tuen ikääntyneiden päivätoimintaa laajennetaan hyvinvointialueen eri osiin siten, että palveluverkko on tarpeen mukaisesti kattava. Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden sekä toimintakyvyn edistämiseksi luodaan yhteistyömalli kuntien ja paikallisten muiden toimijoiden kanssa.

Toiminta on ennaltaehkäisevää, virikkeellistä, omatoimisuutta ja toimintakykyä tukevaa sekä sosiaalisia suhteita ylläpitävää.

24. Perhekeskustoimintaa uudistetaan hyvinvointialueetasoisena ratkaisuna yhdessä kunta-, seurakunta- ja järjestöyhteistyössä tavoitteena erityisesti varhainen tuki ja tunnistaminen

25. Uusia palvelu- ja kumppanuusmalleja kehitetään aktiivisesti (myös monituottajuusmallit)

26. Arvioidaan nykyinen palvelusetelitoiminta ja uudistetaan toimintaa hyvinvointialueen asukkaiden tarpeiden mukaisesti sekä asukkailta saatua palautetta hyödyntäen.

27. Arvioidaan nykyinen ostopalvelutoiminta ja uudistetaan toimintaa hyvinvointialueen asukkaiden tarpeiden mukaisesti sekä asukkailta saatua palautetta hyödyntäen.

Varhaisesta tuesta ja ehkäisevästä työstä linjataan erityisesti hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämien ohjelmassa ja kumppanuuksista osallisuusohjelmassa.

Siitä huolimatta nämä elementit nostetaan näkyviin myös järjestämisen linjauksiin erityisesti sellaisten teemojen osalta, joista huolta ja palautetta on tullut paljon – kuten ikääntyneiden päivätoimintaan liittyvät asiat.

Kumppanuuden näkökulmasta halutaan nostaa esille uudistuminen ja hyvinvointialueuudistuksen ja yhden järjestäjän mallin etujen hyödyntäminen

Aluevaltuusto

**§ 83 Strategian toimeenpano-ohjelma, järjestämisen linjaukset:
Ensihoidon palvelutasopäätös**

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/1196/00.02.03/2023

Aiempi käsittely:

Turvallisuuslautakunta 19.4.2023 § 19

Valmistelija(t) Tomi Kavasmaa, p. 050 564 1824 ja Simo Oksanen, p. 040 5521263

Selostus asiasta Ylilääkäri Tomi Kavasmaa esittelee kokouksessa ensihoidon palvelutasopäätöksen valmistelua.

Ensihoidon palvelutasopäätöksen sisällöstä, sekä ensihoitopalvelun tavoitteista ja tehtävistä säädetään Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa ensihoitopalvelusta 585/2017.

Asetuksen 4 §:n mukaisesti palvelutasopäätöksessä tulee määritellä ensihoitopalvelun tavoittamisajat erityisvastuualueittain ja muu sisältö ensihoitopalvelun toiminta-alueella. Lisäksi päätöksessä määritellään ensihoitopalvelun järjestämistapa, palvelun sisältö, ensihoitopalveluun osallistuvilta edellytetty koulutus, väestön tavoittamista kuvaavat tavoiteajat erityisvastuualueittain yhdenvertaisesti valmisteltuna, ja muut alueen ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat.

Palvelutasopäätöksen on perustuttava ensihoitokeskuksen johdolla erityisvastuualueittain valmisteltavaan riskianalyyysiin.

Palvelutasopäätöksessä erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien alueet jaetaan yhden neliökilometrin kokoisiksi soluiksi, jotka luokitellaan riskialueluokkiin 5 §:ssä säädetyllä tavalla. Alueluokitus perustuu Suomen Ympäristökeskuksen (SYKE) taajamaluokitukseen. Palvelutasopäätöksessä määritellään tehtävien tavoittaminen 7 §:ssä kuvatulla tavalla.

Riskianalyysi perustuu Suomen Ympäristökeskuksen (SYKE) pohjautuvaan taajamaluokitukseen, ja edelleen niistä johdettuihin riskialueluokkiin.

Riskianalyyssissä on otettava huomioon alueluokituksen lisäksi liikenteelliset seikat, alueen erityiset onnettomuusriskit ja niistä todennäköisesti aiheutuvien henkilövahinkojen määrä sekä muut ensihoitopalvelun kysyntään vaikuttavat tekijät. Palvelutasopäätöksessä on otettava huomioon eri viranomaisten näkökulmat ja riskianalyysit.

Keski-Suomessa ensihoitoa järjestetään Kuopion yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueen (KYS ERVA) johdolla vuonna 2018 valmistellun palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Taustaa ensihoidon palvelutasopäätös -asiakirjan valmistelulle

Ensihoidon palvelutasopäätös on keskeisin ensihoitotoimintaa ohjaava asiakirja. Palvelutasopäätöksessä määritetään ensihoitopalvelun järjestämistapa, palvelun sisältö, toimintaan osallistuvilta vaadittava koulutus, väestön tavoittamista kuvaavat tavoiteajat (YTA-tasolla valmistellen) ja muut ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat. Palvelutasopäätöksen osana laaditaan riskianalyysi, jossa otetaan alueluokituksen ja aikatavoitteiden lisäksi ensihoitopalvelun kysyntään ja toimintaan vaikuttavat seikat, joilla on merkitys ensihoitopalvelun ajalliseen tai alueelliseen normaalitilanteesta poikkeavaan kysyntään ja siihen varautumiseen. Huomioitavia osa-alueita ovat esim. liikenteelliset seikat, alueen erityiset onnettomuusriskit sekä niistä todennäköisesti aiheutuvien henkilövahinkojen määrä. Lisäksi on huomioitava maantieteelliset seikat, kuten vesistöt ja kausimuutokset. Myös eri viranomaisten näkökulmat ja riskianalyysit vaikuttavat lopulliseen palvelutasopäätökseen. Ensihoitopalvelu on suunniteltava ja toteutettava yhteistyössä päivystävien terveydenhuollon toimipisteiden kanssa (mukailtu STM:n muistiosta koskien asetusta ensihoitopalvelusta 2017).

Ensihoitopalvelu on valmiustoimintaa. Tarve on osin ennustettavissa, pääosin kuitenkin ennustamatonta. Riskianalyysi tukee varautumista laajemmin, merkitys päivittäistoimintaan on vähäisempi. Päivittäistoiminnan suunnittelua ohjaavat pitkän aikavälin kokemustieto, hitaasti tapahtuvat muutokset väestömäärissä ja osaltaan talouden realiteetit. Keski-Suomessa suurin haaste on yhtäältä väestökeskittymä Jyväskylässä, toisaalta suuri maakunta, johon puolet tehtävistä ja väestöstä on hajaantunut. Lisäksi ilta- ja yöajan terveydenhuollon päivystyksen keskittyminen Jyväskylään ja Jämsään on haaste kuljetusmatkojen suhteen. Matkaa Kinnulasta ja Pihtiputaalta maakunnan rajalta kertyy Jyväskylään 160-170 kilometriä, tarkoittaen ambulanssin poissaoloa asemapaikkakunnaltaan 4-5 tuntia. Ensihoidon yksiköitä on Jyväskylän alueella kysyntään nähden liian vähän, ja maakunnassa resurssit ovat alueen laajuuteen suhteutettuna niukat.

Arvioitaessa tulevaisuuden tarpeita korostuvat väestön ikääntyminen ja keskittyminen maakunnan keskuksiin - erityisesti Jyväskylän seudulle. Ensihoidon tehtävistä noin kolmasosa on kiireettömiä tehtäviä, joissa tavoittamisaika on 2h (ns. D-tehtävät). Näissä tehtävissä ensihoitopalvelun

Aluevaltuusto

vastuulla on hoidon tarpeen arviointi. Kaikista tehtävistä 30 - 50 prosenttia ei johda ensihoidon kuljetukseen, joko hoidon tarvetta ei todeta, hoito on voitu antaa ensihoidon toimesta tai potilas hakeutuu terveydenhoitoon itsenäisesti.

Nykyisinkin voidaan tapauskohtaisesti ohjata potilaan luo myös muuta apua, kuten kotihoidon palveluja. Monilla alueilla Suomessa on jo aloitettu puhelimitse tapahtuva hoidon tarpeen arvio D-kiireellisille tehtäville ja tulokset ovat rohkaisevia. Näistä tehtävistä jopa puolet on voitu käsitellä puhelimitse ohjeistaen tai ohjaten potilas hakeutumaan terveydenhuollon palveluihin itsenäisesti heti tai myöhemmin. Edellä kuvatussa nk. sote-tike -keskuksissa toimitaan yhteistyössä erilaisten kotiin vietäviä palveluita toteuttavien tahojen kanssa, kuten sosiaalipalvelut, kotihoito ja kotisairaala. Lisäksi alueilla on toiminnassa yhden ensihoitajan yksiköitä, jonka tehtävät voivat olla esimerkiksi hoidon tarpeen arvioita tai verikokeiden ottamista potilaan luona, tarkentaen samalla tilannearviota. Sote-tike -keskusten kaltainen toimintamalli voisi olla perusteltu myös Keski-Suomessa ensihoidon tehtävämäärän kasvaessa ja taloudellisten haasteiden torjumisessa.

Ensihoidon palvelutasopäätöksen käsittelyprosessia ja aikataulua voidaan tarkastella asian käsittelyn yhteydessä kokouksessa. Pohjaesityksenä on esityksen valmistelun jatkaminen kokouksessa annetun evästyksen pohjalta. Tavoitteena on valmistella esitys turvallisuuslautakunnan käsiteltäväksi syyskuuhun 2023 mennessä. Aluevaltuuston hyväksymä ensihoidon palvelutasopäätös astuisi suunnitelman mukaisesti voimaan 1.1.2024.

Riskienhallintajohtajan ehdotus Turvallisuuslautakunta evästää keskustelun pohjalta ensihoidon palvelutasopäätöksen valmistelua, ja merkitsee asian tiedoksi.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Ylilääkäri Tomi Kavasmaa oli kokouksessa läsnä esittelemässä asiaa.

Turvallisuuslautakunta 14.6.2023 § 35

Valmistelija(t) Tomi Kavasmaa, p. 014 269 3627 ja Simo Oksanen, p. 040 5521263.

Selostus asiasta

Ensihoidon palvelutasopäätöksen valmistelua, päätöksen perusteluita sekä muuta tausta-aineistoa käsiteltiin turvallisuuslautakunnassa 19.4.2023. Kokouksessa käydyn keskustelun ja lautakunnan antaman evästyksen pohjalta on valmisteltu luonnosversio ensihoidon palvelutasopäätöksestä.

Edellinen, vuoden 2018 alusta käytössä ollut ensihoidon palvelutasopäätös oli

Aluevaltuusto

valmisteltu KYS YT -alueen rakenteeseen. Hyvinvointialueen toimesta valmisteltava ensihoidon palvelutasopäätös on aikaisempaa versiota laajempi ja yksityiskohtaisempi. Keskeisiä tarkemmin kuvattuja kohtia ovat esimerkiksi Keski-Suomen alueen yksiköiden listaus valmiusaikoinen, päätöksessä ovat mainittuna myös varayksiköt. Edellisten lisäksi lisävalmiuksia on kuvattu, samoin ensihoidon vastuunjakoja sekä taktista ensihoitoa on määritelty aiempaa tarkemmin.

Ensihoidon palvelutasopäätöksen jatkovalmistelu

Pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksiin on tarkoituksenmukaista pyytää lausunnot Keski-Suomen kunnilta, hyvinvointialueen valmistelevilta lautakunnilta, vaikuttamistoimielimiltä sekä Vapaaehtoiselta pelastuspalvelulta (Vapepa). Vapepan toivotaan laativan lausuntonsa yhdessä vapaaehtoisen pelastuspalvelun järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Lausunnot palvelutasopäätöksistä esitetään annettavaksi 25.8.2023 mennessä. Tällöin asukkaiden sekä yhteistyökumppaneiden näkemyksiä olisi mahdollista käsitellä turvallisuuslautakunnan 30.8.2023 pidettävässä kokouksessa.

Palvelutasopäätöksen luonnos on tämän pykälän liitteenä ja lausuntopyyntöluonnos oheismateriaalina.

Riskienhallintajohtajan ehdotus Turvallisuuslautakunta merkitsee ensihoidon palvelutasopäätöksen tiedokseen, ja päättää pyytää lausunnot luonnoksesta esityslistan tekstissä kuvatulla tavalla.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin. Lisäksi todettiin, että palvelutasopäätösluonnos ja lausunnot esitellään valtuustoseminaarissa 22.8.2023.

Lausuntopyyntö ja luonnos ensihoidon palvelutasopäätökseksi ovat tämän päätöksen liitteinä.

Turvallisuuslautakunnan jäsen Nina Hirsiaho ja pelastusjohtaja Ville Mensala saapuivat kokoukseen klo 16:07 ennen asian käsittelyä.

Tämä pykälä tarkastettiin kokouksessa.

Turvallisuuslautakunta 30.8.2023 § 44

Valmistelija(t) Simo Oksanen, p. 040 5521263

Selostus asiasta Turvallisuuslautakunta päätti kokouksessaan 14.6 pyytää lausuntoja

Aluevaltuusto

valmistelemiinsa pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksiin Keski-Suomen kunnilta, hyvinvointialueen valmistelevalta lautakunnilta, vaikuttamistoimielimiltä sekä Vapaaehtoiselta pelastuspalvelulta (Vapepa). Vapepan toivottiin laativan lausuntonsa yhdessä vapaaehtoisen pelastuspalvelun järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Lausunnot palvelutasopäätöksistä pyydettiin annettavaksi 25.8.2023 mennessä.

Annettuja lausuntoja on käsitelty 22.8.2023 hyvinvointialueen aluevaltuuston seminaarissa, johon myös turvallisuuslautakunta oli kutsuttu osallistumaan. Ennen turvallisuuslautakunnan kokousta 30.8.2023 on järjestetty keskustelutilaisuus, johon on varattu kysymysten ja kommenttien lisäksi mahdollisuus antaa suullinen lausunto palvelutasopäätöksistä. Keskustelutilaisuuteen on kutsuttu kaikki hyvinvointialueen toimi- sekä vaikuttamistoimielinten jäsenet.

Muutama lausuntopyynnön saanut taho on pyytänyt jatkoaikaa lausunnon antamiselle, perusteenaan kokousaikataulujen eritahtisuus. Jatkoaikaa pyytäneiden kanssa on sovittu, että 25.8. jälkeen jätetyt lausunnot vastaanotetaan ja toimitetaan sekä turvallisuuslautakunnalle että valmisteleville viranhaltijoille huomioitavaksi palvelutasopäätösten viimeistelyssä.

Asiakohdassa käsitellään ennen kokouksen alkua saapuneita ensihoidon palvelutasopäätösluonnokseen annettuja lausuntoja ja muuta palautetta. Turvallisuuslautakunta käy kokouksessaan keskustelua lausuntojen sisällöistä ja lähettää tiivistelmän pääkohdista edelleen virkavalmisteluun. Lisäksi lautakunta antaa konkreettisia ohjeita jatkovalmistelulle, jotka kirjataan päätösehdotukseen.

Kokouskutsun ja asialistan liitteinä on yhteenvedo webropol-kyselyyn 22.8.2023 mennessä saaduista vastauksista sekä 24.8.2023 mennessä tulleet lausunnot. Lisäksi liitteenä on lausuntopyyntö ja luonnos palvelutasopäätökseksi.

Ylilääkäri Tomi Kavasmaa ja vastuualuejohtaja Juha Paloneva ovat kokouksessa läsnä esittelemässä asiaa asian käsittelyn ajan.

Riskienhallintajohtajan Päätösehdotus annetaan kokouksessa.
ehdotus

Asian kokouskäsittely

Riskienhallintajohtaja teki kokouksessa seuraavan päätösehdotuksen:

"Turvallisuuslautakunta edellyttää huomioimaan palvelutasopäätösten

Aluevaltuusto

valmistelussa annetut lausunnot, sekä erityisesti seuraavat asiat:

- Investoinnit, hankinnat ja henkilöstölisäykset tulee kirjata palvelutasopäätöksiin siten, että niiden toteutuminen arvioidaan, ja mahdollisuuksien mukaan vahvistetaan kunkin vuoden talousarviokäsittelyn yhteydessä.
- palvelutasopäätös tulee muotoilla siten, että se toimii dynaamisena strategisena järjestämisen linjauksena, jonka pohjalta toimintaa ohjataan osana hyvinvointialueen kokonaisuutta.
- palvelutasopäätöksen kokonaisuus tulee laatia siten, että se mahdollistaa osaltaan hyvinvointialueen palvelutoiminnan ohjaamista kokonaisuutena (pelastustoimi, ensihoito, muu terveydenhuolto, sosiaalihuolto), ja huomioi kokonaisuuden taloudelliset realiteetit.
- palvelutasopäätös tulee laatia määräajaksi, neljäksi vuodeksi alkaen 1.1.2024.
- palvelutasopäätökseen tulee havainnollistaa selkeämmin kuvaus alueellisista riskiluokituksista sekä vasteajoista, esimerkiksi karttapiirroksen avulla.
- palvelutasopäätöksestä tulee poistaa sellaiset viittaukset tuotantotavoista, jotka eivät sisälly järjestämisen linjauksiin, esimerkiksi maininta ensihoidon tuottajana toimivasta K-S Pelastuslaitoksesta.
- palvelutasopäätöksessä tulee huomioida hyvinvointialueen suunnitelmat Jämsän alueen sosiaali- ja terveyspalveluita koskien.
- palvelutasopäätökseen tulee täydentää Ensihoidon johtaminen -lukua tarkemmalla kuvauksella mahdollisiin muutoksiin reagoimisesta, kuinka menetellään vaikutuksiltaan vähäisemmissä toimintaympäristön muutoksissa, milloin ylittyy kynnys päivittää palvelutasopäätöstä toimielimen päätöksellä.
- palvelutasopäätöksessä tulisi olla kuvattuna hyvinvointialueiden välisen yhteistyön muodot ja toteuttamistavat."

Päätös

Riskienhallintajohtajan kokouksessa tekemä päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Puheenjohtaja Sanna Rajala poistui kokouksesta klo 18:03 tämän asiakohdan päätöksenteon jälkeen. Afra Prokki poistui kokouksesta klo 17:28 ennen päätöksentekoa.

Kokouksessa pidettiin tauko klo 18:03 - 18:15 tämän asiakohdan käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen.

Turvallisuuslautakunta 27.9.2023 § 52

Valmistelija(t) Simo Oksanen, p. 040 5521263

Selostus asiasta Ensihoidon palvelutasopäätös on asiakirja, jonka tehtävänä on toteuttaa sille

Aluevaltuusto

asetettuja hyvinvointialueen sisäisiä strategisia tavoitteita ja päämääriä, asukkaiden parhaaksi. Palvelutasopäätöksen sisältöjen tulee noudattaa myös ensihoitoa koskevan lainsäädännön velvoitteita sekä YTA -alueelta annettua ohjausta. Ensihoidon palvelutasopäätös toimii oman palvelualueensa järjestäjän linjauksena, muille sosiaali- ja terveystalustoimille valmisteltavien toimintaa lähivuosina ohjaavien linjausten tavoin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ensihoidon palvelutasopäätöksen tehtävänä on konkretisoida osaltaan Keski-Suomen hyvinvointialueen strategian toimeenpanoa. Palvelutasopäätös on dynaaminen, hyvinvointialueen muut toiminnot sekä taloudelliset realiteetit huomioiva kokonaisuus.

Palvelutasopäätöksen sisällöt johdetaan edelleen operatiiviseksi toiminnaksi ensihoidon arjessa. Palvelutasopäätöksen toteutumista seurataan ja siihen tehdään tarvittaessa päivityksiä, mikäli olosuhteiden tai toimintaympäristön muutokset sitä edellyttävät.

Ensihoidon palvelutasopäätöksen keskeisin tehtävä on asukkaiden arjen tukeminen omalla toimialallaan, käytettävissä olevin keinoin. Ensihoidon merkittävin rooli arjen turvallisuuden varmistajana on sujuva, oikea-aikainen ja vaikuttava kyky vastata asukkaiden ja alueiden tarpeisiin konkreettisissa vaara- ja onnettomuustilanteissa.

Ensihoidon palvelutasopäätöksen valmisteluprosessi

Turvallisuuslautakunta on valmistellut pelastustoimen sekä ensihoidon palvelutasopäätöksiä rinnakkaisina, osin yhteensovitettuina kokonaisuuksina. Yhtäaikainen ja samansisältöinen valmistelu on mahdollistanut hyvinvointialueiden lainsäädännössä, sekä Hyvaksin strategiassa edellytetyn palveluiden yhteensovittamisen veloitteen täyttämisen,

Ensihoidon palvelutasopäätöksen valmistelu käynnistyi turvallisuuslautakunnan toimesta 22.3.2023 aihealueeseen perehtymisellä, tilannekuvan muodostamisella sekä siihen liittyvällä riskiarvioinnilla. Palvelutasopäätöksen luonnosversio lähetettiin arvioitavaksi laajalle sidosryhmäjoukolle: kuntiin, hyvinvointialueen toimielimille sekä aihepiiriin liittyville järjestöille. Turvallisuuslautakunta on käsitellyt annettuja lausuntoja ja antanut valmistelijoille oman näkemyksensä, sekä lausuntoihin pohjautuvaa ohjausta jatkovalmisteluun.

Ensihoidon palvelutasopäätökseen on tehty annettuun ohjaukseen perustuvia muutoksia. Asiakirja tunnistaa aiempaa selkeämmin roolinsa toimintaa ohjaavana järjestämisen linjauksena, joka reagoi mahdollisiin toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin hyvinvointialueen

Aluevaltuusto

kokonaisuudessa.

Palvelutasopäätös on valmisteltu pelastustoimen tavoin määräajaksi, voimassaoloa esitetään vuosiksi 2024-2027. Ensihoidon palvelutasopäätösluonnokseen on täsmennetty sen roolia järjestäjän linjauksena, viittaukset tuottamisesta on poistettu tekstistä. Ensihoidon johtamiseen liittyvä lukua on täsmennetty.

Merkittävin valmisteluprosessin aikana tullut muutos ensihoidon palvelutasopäätöksessä on sen antaman informaatioarvon kasvaminen. Asiakirja on aiempaa versiota laajempi ja sen hyödynnettävyyttä myös muiden kuin ensihoidon omiin tarpeisiin on parannettu. Palvelutasopäätöksestä muodostuu lukijalle aiempaa kokonaisvaltaisempi käsitys ensihoidon toiminnasta, tehtävien luonteesta sekä palveluiden alueellisista painopisteistä. Asiakirjan perusteella voi muodostaa käsityksen paikallisista tarpeista ensihoidon palveluille sekä hyvinvointialueen kyvykkyydestä vastata niihin.

Ensihoidon palvelutasopäätöstä on valmisteltu laajasti sekä organisaation sisäisiä että ulkoisia verkostoja ja sidosryhmiä osallistaen. Osana valmistelua on pyritty tunnistamaan soteuudistuksen keskeisiä hallinnollisia mekanismeja, kuten järjestäjän ja tuottajan tehtävien erottaminen toisistaan. Turvallisuuslautakunnan saama palaute valmistelun toteutuksesta on ollut rohkaisevaa, joten samankaltaista toimintamallia voidaan hyödyntää myös muissa laajemmissa valmisteltavissa kokonaisuuksissa.

22.9.2023 mennessä saadut lausunnot ovat oheismateriaalina.

Toimivalta asiassa

Hallintosääntö § 18

Riskienhallintajohtajan ehdotus Turvallisuuslautakunta päättää esittää aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle, että ensihoidon palvelutasopäätös hyväksytään liitteen mukaisesti.

Asian kokouskäsitely

Ylilääkäri Tomi Kavasmaa oli kokouksessa läsnä esittelemässä asiaa klo 16:42 - 17:01.

Vastuualuejohtaja Juha Paloneva oli kokouksessa läsnä esittelemässä asiaa klo 17:08 - 17:10.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto

Kokouksessa pidettiin tauko klo 17:28 - 17:35 tämän asiakohdan päätöksenteon jälkeen.

Aluehallitus 31.10.2023 § 326

Valmistelija(t) Tomi Kavasmaa, p. 050 564 1824, Simo Oksanen, p. 050 552 1263

Selostus asiasta Ensihoidon palvelutasopäätös on osa hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelmaa.

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi kesällä 2022 hyvinvointialueelle strategian, joka asettaa tavoitteet hyvinvointialueen toiminnalle vuoteen 2030 saakka. Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus käynnisti kokouksessaan 14.2.2022 § 38 Ihmislähtöiseen Keski-Suomeen: Hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelman valmistelun, jonka tarkoitus on konkretisoida strategian tavoitteita ja asettaa tavoitteita valtuustokaudelle.

Toimeenpano-ohjelman valmistelu ja prosessin suunnittelu ovat perustuneet hyvinvointialueen strategiassa määriteltäviin menestystekijöihin, joita ovat:

- asukkaat
- kumppanuus
- ihmislähtöiset palvelut
- henkilöstö
- tieto
- uudistuminen

Jokaisen menestystekijän ympärille rakennettuun toimeenpano-ohjelmakokonaisuuteen on tunnistettu liittyväksi suunnitelmia, jotka ovat joko lainsäädännön edellyttämiä, tai muutoin strategisten tavoitteiden toteutumisen edellytyksiä.

Strategian toimeenpano-ohjelman yhtenä osana, "Ihmislähtöiset palvelut" -menestystekijän kokonaisuudessa on valmisteltu Keski-Suomen hyvinvointialueen järjestämisen linjauksia.

Niitä ovat:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset,
- 2) pelastustoimen-, sekä
- 3) ensihoidon palvelutasopäätökset.

Järjestämisen linjauksilla ja tässä asiakirjassa erityisesti ensihoidon palvelutasopäätöksellä edistetään ihmislähtöisiä palveluja, määritellään Keski-Suomen hyvinvointialueella strategian mukaisesti yhdenvertaisuutta sekä

Aluevaltuusto

palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Visiona on varmistaa keskisuomalaisen kokemuksen hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta olevan maan kärkeä strategiakauden päättyessä 2030.

Palvelutasopäätöksen valmisteluprosessi

Hallintosäännön 18 §:n, kohdan 4 mukaisesti ensihoidon palvelutasopäätös tulee valmistella turvallisuuslautakunnan toimesta, yhteistyössä alueen kuntien kanssa. Hallintosäännön 16 §:n mukaan ensihoidon palvelutasopäätöksen hyväksyy aluevaltuusto.

Turvallisuuslautakunta aloitti palvelutasopäätöksen valmistelun kokouksessaan 22.3.2023, ja päätti esittää asiakirjaa hyväksyttäväksi aluehallitukselle, sekä edelleen aluevaltuustolle 27.9.2023.

Aluehallitus käsitteli ensihoidon palvelutasopäätöstä iltakoulussaan 10.10.2023. Valmistelijoille annetun evästyksen pohjalta asiakirjaan tehtiin turvallisuuslautakunnan 27.9.2023 hyväksymään versioon seuraavat täsmennykset:

- Palvelutasopäätöksen johdanto-osioon lisättiin kuvaus ensihoidon palvelutasopäätöksen roolista osana hyvinvointialueen strategian toimeenpanoa, järjestämisen linjauksena.

Palvelutasopäätöksen lukuun 3.3.6. Pohdintoja valmiuden muutosmahdollisuuksista, täsmennettiin ensihoidon ympärivuorokautisten yksiköiden sijoittelua koskevaa tekstiä, erityisesti Kinnulan seutua palvelevan yksikön osalta.

Hyvinvointialuejohtajan ehdotus

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle Keski-Suomen hyvinvointialueen ensihoidon palvelutasopäätöksen hyväksymistä vuosiksi 2024-2027.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto 14.11.2023 § 83

Päätös ehdotus

Aluevaltuusto päättää hyväksyä Keski-Suomen hyvinvointialueen ensihoidon palvelutasopäätöksen vuosiksi 2024-2027.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liitteet

Liite 1: Ensihoidon palvelutasopäätös -luonnos
Liite 2: Lausuntopyyntö pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä

Aluevaltuusto

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTIALUEEN ENSIHOIDON PALVELUTASOPÄÄTÖS 2024-2027

Sisällys

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTIALUEEN ENSIHOIDON PALVELUTASOPÄÄTÖS 2024-2027	
1. Johdanto ja kuvaus toimintaympäristöstä	4
2. Päättäneen palvelutasokauden arviointi.....	5
2.1. Tavoitteet potilaan tavoittamisajasta (2022)	6
2.2. Tavoittamisviiveiden toteutuma koko maakunta 2022.....	6
3. Ensihoitopalvelun järjestäminen ja tuottaminen	7
3.1. Ensihoitopalvelun yksiköt, sijainnit, valmiusaika ja yhteistyö	7
3.1.1. Lisävalmius ja varayksiköt.....	8
3.1.2. Yksiköt ja asemapaikat.....	8
3.1.3. Ensivastetoiminta	9
3.1.4. Yhteistyö poliisin kanssa	9
3.1.5. Yhteistyö sosiaalitoimen kanssa	10
3.2. Ensihoitopalvelun johtaminen	10
3.3. Ensihoitopalvelu palvelutasokauden aikana.....	10
3.3.1. Monitoimiyksidiöiden muutos ensihoitoyksidiöiksi.....	11
3.3.2. Kiireettömät tehtävät	12
3.3.3. Mielenterveyspotilaiden hoito	12
3.3.4. Jämsä.....	13
3.3.5. Kiirevastaanottotoiminnan uudelleenorganisointi.....	13
3.3.6. Pohdintoja valmiuden muutosmahdollisuuksista.....	13
3.3.7. Turvallisuusverkko ja sähköinen ensihoitokertomus.....	14
3.3.8. Tiedottaminen	15
4. Ensihoitopalvelun sisältö	15
4.1. Korotettu ensivaste.....	16
5. Ensihoitohenkilöstön koulutusvaatimukset	16
5.1. Ensivasteyksikkö	16
5.2. Perustason ensihoidon yksikkö.....	16
5.3. Hoitotason ensihoidon yksikkö	17
5.4. Yhden henkilön muodostama ensihoidon yksikkö	17
5.5. Koulutusvaatimuksista poikkeaminen	17
6. Riskialueet	17

7.	Tavoitteet potilaan tavoittamisajasta	20
8.	Ensihoitopalveluun kuuluvat siirrot.....	21
9.	Muut ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset asiat	21
10.	Ensihoidon kehittäminen.....	21
10.1.	Käynnissä olevat selvitykset ja aloitekäsittelyt.....	22

1. Johdanto ja kuvaus toimintaympäristöstä

Ensihoidon palvelutasopäätös osana hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelmaa

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi kesällä 2022 hyvinvointialueelle strategian, joka asettaa tavoitteet hyvinvointialueen toiminnalle vuoteen 2030 saakka.

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus käynnisti kokouksessaan 14.2.2022 § 38 Ihmislähtöiseen Keski-Suomeen: Hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelman valmistelun, jonka tarkoitus on konkretisoida strategian tavoitteita ja asettaa tavoitteita valtuustokaudelle.

Toimeenpano-ohjelman valmistelu ja prosessin suunnittelu ovat perustuneet hyvinvointialueen strategiassa määriteltyihin menestystekijöihin, joita ovat:

- asukkaat
- kumppanuus
- ihmislähtöiset palvelut
- henkilöstö
- tieto
- uudistuminen

Jokaisen menestystekijän ympärille rakennettuun toimeenpano-ohjelmakokonaisuuteen on tunnistettu liittyväksi suunnitelmia, jotka ovat joko lainsäädännön edellyttämiä, tai muutoin strategisten tavoitteiden toteutumisen edellytyksiä.

Strategian toimeenpano-ohjelman yhtenä osana, "Ihmislähtöiset palvelut" -menestystekijän kokonaisuudessa on valmisteltu Keski-Suomen hyvinvointialueen järjestämisen linjauksia. Niitä ovat 1) sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset, 2) pelastustoimen-, sekä 3) ensihoidon palvelutasopäätökset.

Järjestämisen linjauksilla ja tässä asiakirjassa erityisesti pelastustoimen palvelutasopäätöksellä edistetään ihmislähtöisiä palveluja, määritellään Keski-Suomen hyvinvointialueella strategian mukaisesti yhdenvertaisuutta sekä palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Visiona on varmistaa keskisuomalaisten kokemuksen

hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta olevan maan kärkeä strategiakauden päättyessä 2030.

Ensihoidon palvelutasopäätös koskee Keski-Suomen Hyvinvointialueen (myöhemmin HVA) alueella tapahtuvaa ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevaa ensihoitopalvelua.

Taulukko 1. Alueen perustiedot (Tilastokeskus, väestön ennakkotiedot 2023M01), suluissa vaihteluväli alueen kuntien välillä.

Väkiluku	272 343
Josta Jyväskylä	144 477 / 53 %
0–14	14,9 % (8–25 %)
15–64	60,7 % (48–66 %)
65–	24,4 % (19–42 %)
Vanhushuoltosuhte	0,40 (0,29–0,82)
Alueen kokonaispinta-ala (km ²)	19 011
Josta vesi- tai merialueita (km ²)	2 969
Sairastavuusindeksi (2022)	109,4 (108,6–110,3)

2. Päättyneen palvelutasokauden arviointi

Edellinen palvelutasopäätös Keski-Suomessa on hyväksytty sairaanhoitopiirin toimesta vuodelle 2018. Sen jälkeen ei merkittäviä muutoksia ole ollut esitettävänä, eikä uutta käsittelyä tehty ennen hyvinvointialueen aloittamista.

Ensihoidon palvelutason toteutuma tarkoittaa lähinnä tavoittamisviiveiden toteutumista. Niitä tarkastellaan ensihoitokeskuksessa kuntatasolla, mutta raportointi tehdään maakunnan tasolla. Jatkossa on tarkoitus lähteä selvittämään laadullisia muuttujia mm. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisun ”Laatu ja potilasturvallisuus ensihoidossa ja päivystyksessä – suunnittelusta toteutukseen ja arviointiin” määrittämien kriteerien mukaan.

Ensihoidon tehtäviä oli vuonna 2022 yhteensä 49 601. Ensihoitokeskuksen kokonaiskulut (kelatulot huomioituna) sisältäen järjestämisen ja tuotannon olivat yhteensä 13,3 miljoonaa euroa eli 285 € tehtävää tai 53 € asukasta kohti. Valmiustunteja perusvalmiuden mukaan oli vuonna 2022 yhteensä 189 072 tuntia, joten yksi ensihoidon valmiustunti maksoi 70 €. Ensihoito perustuu valmiuteen. Ensihoidon yksiköiden tehtäväsidonnaisuus eli ns. käyttöaste tulee olla aivan toista luokkaa kuin esimerkiksi vuodeosastojen käyttöaste. Ensihoidossa alhaisempi käyttöaste tarkoittaa parempaa valmiutta eli suurempaa todennäköisyyttä, että tehtävälle löytyy vapaa ensihoidon yksikkö. Riittävän valmiuden määrittäminen on haastavaa. Nykyinen yksikkömäärä pystyy maakunnan tasolla vastaamaan tyydyttävästi

tavoittamisviiveiden näkökulmasta asetettuihin tavoitteisiin, mutta kuntatasolla tarkasteltuna eroja on huomattavasti. Haastavimmat alueet ovat luoteinen ja läntinen alue sekä Jyväskylän ympäristö (Toivakka ja Uurainen) ja yksittäisinä kuntina lisäksi Luhanka, Viitasaari ja Konnevesi (tavoittamisviiveiden toteuma kvartaali 1 ja 2 2023).

2.1. Tavoitteet potilaan tavoittamisajasta (2022)

Palvelun saatavuus on määritetty yhteneväiseksi koko yhteistyö (YTA)-alueella (aiemmin erityisvastuualue ERVA) riskiluokittain päivittäistehtävissä. Tavoittamisviiveet lasketaan tehtävän vastuun siirtymisestä ensihoitopalvelulle kohteeseen saapumiseen. Keski-Suomen palvelutasopäätökseen ei ole tehty muutoksia vuoden 2018 jälkeen, joten ERVA-alueen AB-tehtävien ydinkeskusta-alueen 90 % 12 minuutin tavoite ei ole alueella käytössä. Ensihoidon kiireellisyysluokat on kuvattu ensihoitoasetuksessa 585/2017 6§.

A-B Tehtävät

Alueluokka	Mediaani	90 %
Ydinkeskusta	8 min	11 min
Muu taajama	10 min	25 min
Asuttu maaseutu	20 min	35 min

C-D-tehtävät

Riskiluokka (koko maakunta)	90 %
C	30 min
D	120 min

2.2. Tavoittamisviiveiden toteutuma koko maakunta 2022

RISKIALUE	AB 50 %	AB 90 %	AB N	
YDINTAAJAMA	0:07:55	0:11:38	1667	
MUU TAAJAMA	0:08:44	0:21:18	9875	
ASUTTU MAASEUTU	0:18:45	0:34:17	2019	
MUUT ALUEET	0:21:03	0:38:39	213	
KAIKKI ALUEET	0:09:24	0:24:37	13774	
RISKIALUE	C 90 %	C n	D 90 %	D n

ASUTUT ALUEET YHT | 0:33:36 14627 0:41:01 13432

Näiden lisäksi tehtävien kokonaismäärään sisältyy puutteellisin aikaleimoin tai muuten virheellisiä tehtäviä ja vakituisesti asumattomien alueiden CD-tehtävät.

90 % rajan ylittäneet tehtävät:

RISKIALUE	AB 50 %	AB N		
YDINTAAJAMA	0:12:35	238		
MUU TAAJAMA	0:30:36	656		
ASUTTU MAASEUTU	0:42:06	189		
MUUT ALUEET	0:43:32	27		
ALUE	C 50 %	C n	D 50 %	D n
ASUTUT ALUEET YHT	0:37:39	1998	2:15:59	50
ASUMATTOMAT YHT	0:39:54	79	2:43:48	2

Tavoittamisajat saavutettiin koko maakunnan tasolla vuonna 2022 hyvin. Ainoastaan ydintaajaman AB-kiireisten tehtävien 90 % tavoittamisaika ja C-kiireellisten tehtävien tavoittamisviiveet ylittyvät.

3. Ensihoitopalvelun järjestäminen ja tuottaminen

HVA vastaa ensihoitopalvelun järjestämisestä. Toiminta tuotetaan omana toimintana ja sopimus pohjaisesti yksityisten palveluntuottajien kanssa. Kaikki ensihoitoyksiköt toimivat valmiusaikanaan välittömässä lähtövalmiudessa.

Ensihoitopalvelun tavoitteena on tuottaa yhdenvertainen palvelu saman alueluokan alueille.

3.1. Ensihoitopalvelun yksiköt, sijainnit, valmiusaika ja yhteistyö

Ensihoitopalvelu tuotetaan 24 ensihoitoyksiköllä. Näiden lisäksi siirtosopimuksella toimii kuusi yksikköä, joista yksi ympäri vuorokauden ja yksi on yhden hengen siirtoyksikkö. Siirtoyksiköt suorittavat myös ensihoitopalvelun tehtäviä.

3.1.1. Lisävalmius ja varayksiköt

Lisävalmiutta järjestetään tarvearvion mukaan juhlapyhien, tapahtumien ja erityisten ajankohtien (koulujen päätyminen) yhteyteen pidentämällä päiväyksiköiden valmiusaikaa iltaan ja yöhön tai viikonloppuun tai järjestämällä käyttöön varayksiköitä. Lisäksi infektioaikana voidaan varustaa erityisiä infektioyksiköitä, joissa on rajattu hoitovälineistö infektiovaarallisten potilaiden siirtoja varten. Ensihoitopalvelun käyttöön on varattu varayksiköitä, joita voidaan käyttää varsinaisen yksikön vikatilanteissa, vuoronvaihdossa tai lisäresurssina erityisen harkinnan perusteella ja esimerkiksi suuronnettomuustilanteessa.

3.1.2. Yksiköt ja asemapaikat

YKSIKKÖ	TASO	ASEMAPAIKKA	PALVELUNTUOTTAJA	
EKS11	ht	Sairaala Nova	HVA, kenttäjohtoyksikkö	24/7
EKS121	ht	Ristonmaa	HVA	24/7
EKS122	ht	Ristonmaa	HVA	24/7
EKS123	ht	Seppälä	HVA	24/7
EKS124	ht	Vaajakoski	HVA	24/7
EKS125	hyb	Muurame	HVA	24/7
EKS132	pt	Tikkakoski	HVA	9–21/7
EKS221	ht	Äänekoski	HVA	24/7
EKS222	ht	Viitasaari	HVA	24/7
EKS223	ht	Pihtipudas	HVA	24/7
EKS231	pt	Äänekoski	HVA	24/7
EKS234	pt	Viitasaari	HVA	9–21/7
EKS321	ht	Laukaa	HVA	24/7
EKS322	ht	Joutsa	HVA	24/7
EKS323	ht	Hankasalmi	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	24/7
EKS324	ht	Konnevesi	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	8–20/7
EKS521	ht	Keuruu	HVA	24/7
EKS421	ht	Jämsä	HVA	24/7
EKS422	ht	Jämsä	HVA	24/7
EKS532	pt	Keuruu	HVA	13–21/5
EKS533	pt	Petäjävesi	HVA	8–16/5, 8–20 la-su
EKS621	ht	Saarijärvi	HVA	24/7
EKS622	ht	Kannonkoski	HVA	9–21/7
EKS623	ht	Karstula	HVA	24/7

EKS624	ht	Kinnula	HVA	24/7
Siirtokuljetusyksiköt				
EKS821	hts	Jyväskylä	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	24/7
EKS831	pts	Jyväskylä	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	9–21/5
EKS832	pts	Jyväskylä	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	9–02/7
EKS833	pts	Äänekoski	Ambulanssi.net Ensihoitopalvelu Oy	8–20/7
EKS835	pts	Jämsä	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	8–20/5
EKS871	1hts	Jyväskylä	Med Group Ensihoitopalvelu Oy	10–20/7
<i>Kaikki siirtokuljetusyksiköt hoitavat myös ensihoitopalvelun tehtäviä. Koodit: ht=hoitotaso, pt=perustaso, hts=hoitotason siirtoyksikkö, pts=perustason siirtoyksikkö, 1hts= 1 hengen hoitotason siirtoyksikkö, hyb=ensihoidon ja pelastuksen hybridiyksikkö Valmiusaika: /5 = arkisin, /7= joka päivä</i>				

3.1.3. Ensivastetoiminta

Ensivastetoimintaa tuotetaan Auttajaryhmien, pelastuslaitoksen, tapahtumatoimijoiden, järvipelastajien ja tehdaspalokuntien toimesta. Auttajaryhmät toimivat ryhmän sydäniskurin sijainnin ympäristössä n. 10 kilometrin säteisellä alueella ja saavat hälytyksen vain alueensa A700 (äkkieloton)-tehtäviin. Tehdaspalokuntien toiminta-alue on pääsääntöisesti oma tehdasalue. Tapahtumissa ensiapupäivystystä tekevillä yksiköillä voi olla ensivaste- tai ensihoitovalmius. Yksikkö voidaan liittää hätäkeskuksen järjestelmään, jolloin hätäkeskus voi hälyttää yksikön tapahtuma-alueelta tuleviin ensihoitotehtäviin. Toiminta rajoittuu tapahtuma-aikaan. Järvipelastajat Konnevedellä toimivat ensivastesopimuksella laajalla järviolueella. Pelastuslaitoksen ensivastetoiminta on laajinta, asemoituu paloasemiin ja tapahtuu hälytysohjeen perusteella koko maakunnan alueella. Pelastuslaitoksen ensivastetoiminta voidaan jakaa 24/7-asemien toimintaan ja muuhun toimintaan (kts. Kohta 3).

3.1.4. Yhteistyö poliisin kanssa

Taktisen ensihoidon toiminta järjestetään yhteistyössä Sisä-Suomen poliisin kanssa tähän erityisesti koulutetun henkilöstön toimesta.

3.1.5. Yhteistyö sosiaalitoimen kanssa

Ensihoitopalvelun tehtäviin kuuluu potilaan, hänen läheistensä tai muiden tapahtumaan osallisten ohjaaminen psykososiaalisen tuen piiriin. Sosiaali- ja kriisipäivystys saa suoraan hälytyksen oman riskinarvionsa mukaisiin tehtäviin ja sen tehtäväalue ovat akuutit traumaattiset kriisit. Lisäksi sitä voidaan pyytää liittymään tehtävään, kun hoidon tarpeen arviossa tälle todetaan tarve. Ensihoito voi ohjata avun tarvitsijan myös Kriisikeskus Mobilen palveluihin. Ensihoidon käytössä ovat lastensuojelu- huoli- ja vanhusilmoitukset.

3.2. Ensihoitopalvelun johtaminen

Ensihoidon ylilääkäri, ensihoidon osastonhoitaja, ensihoitopäällikkö ja kenttäjohtajat johtavat ja valvovat ensihoitopalvelun päivittäistoiminnan toteutusta. Kenttäjohtajien operatiivinen johtamisvastuu kattaa päivittäisistä tilapäisistä valmiusmuutoksista päättämisen, kuten osa-aikaisten yksiköiden valmiusajan sijoittelu uudelleen.

Ensihoitopalvelun tuottamisen muutoksista palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana päätetään hallintosäännön mukaisesti.

3.3. Ensihoitopalvelu palvelutasokauden aikana

Ensihoidon tehtävämäärä kasvaa vuosittain, vuodesta 2016 keskimäärin 2,9 % vuodessa. Vuodesta 2018 vuoteen 2022 tehtävämäärä on kasvanut n. 4700 tehtävällä. Valmiustuntien muutos saman aikana, siirtoyksiköt mukaan luettuna, oli 3580 tunnista 3520 tuntiin viikossa. Vuonna 2018 valmiudesta 15 minuutin varallaoloa oli 340 h/vk, vuoden 2021 lopusta ei maakunnassa ole varallaoloa ollut vaan kaikki yksiköt ovat olleet välittömässä lähtövalmiudessa. Muutoksina siirtoyksiköiden valmiusaikaa nostettiin 44 viikkotunnilla, Karstulan toinen yksikkö jäi pois (40 viikkotuntia), Konneveden yövalmius poistui (84 viikkotuntia) ja Saarijärven toinen yksikkö vaihtui Kannonkoskelle ja viikkotunnit lisääntyivät 20 tuntia. Nyt kesästä 2023 alkaen valmiustuntien määrä on 4025. Aiempaan lisättiin edelleen siirtoresurssia Jyväskylään 109 viikkotuntia ja Jämsän palvelutuotanto on yhteensä 396 tuntia. Jyväskylässä aloitti 1 hengen hoitotasoinen siirtoyksikkö, jonka tehtäviin on suunniteltu myös harkitusti ensihoitotehtävien hoito.

Ensihoito tekee yhteistyötä eri viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Ensihoito on osa erikoissairaanhoidon ja toimii useilla alueilla maakunnassa päivystyksen jatkeena ja ainoana terveydenhuollon toimijana suurimman osan vuorokautta. Viime vuoden käyttöasteet pelastuslaitoksen yksiöillä vaihtelivat 18,1 % ja 56,3 % välillä

(sähköpostitiedonanto 18.9.23, ensihoitopäällikkö, Keski-Suomen pelastuslaitos). Suurimmat käyttöasteet ovat Jyväskylän kaupungin alueen yksiköillä (48–56 %, sähköpostitiedonanto 18.9.23, ensihoitopäällikkö, Keski-Suomen pelastuslaitos). Siirtoyksiköistä suurin osa on sijoitettu kaupungin alueelle ja niiden osallistuminen ensihoidotehtäviin mahdollistaa pienellä ensihoitoyksikkömäärällä selviytymisen, mutta yksiköiden käyttöaste on ensihoidon yksiköitä selvästi suurempi (58–77 %, sähköpostitiedonanto 20.9.23 palvelupäällikkö, Onni). Siirtoyksiköiden tehtävistä 64–85 % on ensihoidotehtäviä (Codean tilasto 2022). Maakunnassa tehtävämäärät ja käyttöasteet ovat pienempiä, tehtävät sijoittuvat laajalle alueelle ja kuljetusmatkat ovat pitkiä päivystyksen keskittyessä Jyväskylään. Maakunnan yksiköiden pienempi käyttöaste parantaa mahdollisuutta sille, että seuraavaksi lähin yksikkö on käytettävissä uuden tehtävän tullessa.

Ensihoidon tärkein tehtävä on terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaan äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan hoidon tarpeen arviointi ja kiireellinen hoito ensisijaisesti terveydenhuollon hoitolaitoksen ulkopuolella ja tarvittaessa potilaan kuljettaminen lääketieteellisesti arvioiden tarkoituksenmukaisimpaan hoitoyksikköön. Tämä rajoittaa ensihoidolle tarjottavia muita tukitehtäviä, ensihoidon on oltava aina valmiina vastaamaan sille hätäkeskuksesta tai kenttäjohtajan toimesta osoitettuihin tehtäviin.

3.3.1. **Monitoimiyksiköiden muutos ensihoitoyksiköiksi**

Hyvinvointialueella on aiemmin perustettu pelastustoimen ja ensihoidon yhteisiä yksiköitä Muurameen, Laukaaseen ja Karstulaan. Yksiköissä on tavanomaisen ambulanssivarustuksen lisäksi pelastustoimen varustusta monien tehtävien alkutoimien suorittamiseksi (alkusammutus, pintapelastus esim.). Laukaan ensihoidon ja pelastustoimen tehtävien määrä on suuri, mikä haastaa yksikön toiminnan. Karstulan sijainti kaukana päivystävästä sairaalasta Jyväskylässä, mikä aiheuttaa niin ensihoidon kuin pelastustoimenkin tyhjiön alueelle, kun potilas kuljetetaan sairaalaan. Lisäksi haasteita on ollut pelastustoimen tehtävävalinnassa ja niiden kestossa ja muiden ensihoitoyksiköiden tukitarpeessa näiden yhteydessä. Näiden vuoksi suunnitelmassa on palauttaa ensin Laukaan ja Karstulan yksiköt ensihoidon yksiköiksi ja pelastustoimi vahvistaa omaa toimintaansa. Jatkossa Muuramen yksikön suhteen tehdään sama muutos.

Henkilöstötarve on 6 henkilötyövuotta (htv) per yksikkö, eli 12 htv Laukaan ja Karstulan osalta, myöhemmin 6 htv Muuramen osalta. Paikat voivat olla perustason ensihoitajien paikkoja. Kuluarvio näihin 750 000 € (6+6 htv sis ammattilisät, haittalisät, lomakorvaus).

3.3.2. Kiireettömät tehtävät

Ensihoidon tehtävistä vuonna 2022 17 %:ssa ensihoidolle ei todettu tarvetta ja 12 %:ssa potilaalle annettiin hoitoa, mutta kuljetusta terveydenhuollon pisteeseen ei tarvittu. Näiden lisäksi 7 %:ssa kuljetus terveydenhuollon pisteeseen pystyttiin toteuttamaan muulla keinoin kuin ambulanssilla. Häätokeskuksen riskinarviossa kiireettömiksi tehtäviksi arvioidaan noin kolmannes ensihoidolle annetuista tehtävistä. Näistä päätellen suuri osa tehtävistä voitaisiin hoitaa tarkalla puhelimitse tehtävällä hoidon tarpeen arviolla, kuten useilla hyvinvointialueilla jo tehdään. Lisäksi osa tehtävistä voitaisiin hoitaa myös yhden ensihoitajan miehittämällä yksiköllä. Hoidon tarpeen arviota tekevä hoitaja muodostaisi myös luontevan yhteispisteen muiden toimijoiden, kuten sosiaali- ja kriisipäivystys, turvapalvelu, kotisairaala ja kotihoito, kanssa. Yhteistyö ensihoidon kenttäjohtajan kanssa tulee myös olla saumatonta.

Hyötynä toiminnasta potilaat saisivat paremmin suunnattua hoitoa. Ensihoitajien koulutus suuntautuu akuuttitilanteiden hoitoon, mutta suuri osa etenkin kiireettömistä tehtävistä on kroonisen tilanteen vaikeutumista tai jopa toiselle viranomaiselle kuuluvia tehtäviä.

Puhelimitse tehtävän hoidon tarpeen arvion aloittaminen edellyttää henkilöstön lisäämistä 6 htv, koulutusta ja välineistön hankkimista. Toimipisteeksi yhtenä vaihtoehtona on tilojen rakentaminen nykyisen ensihoidon kenttäjohtoon tiloihin. Arvio näistä koituvista kuluista on 450 000 €. Yksikön hallinnointi puuttuu tästä ja jos nykyiset rakenteet eivät kestä henkilöstömäärän ja yksikön hallinnointia, tulee lisäksi yhden apulaisosastonhoitajan työpanos lisäksi. Yhden hengen ensihoitoyksikön kulu vuositasolla on noin 504 000 € sisältäen ajoneuvokulut, mutta ei asemapaikkakuluja.

3.3.3. Mielenveyspotilaiden hoito

Mielenveyden haasteisiin liittyvät ensihoitotehtävät lisääntyivät 2020 Covid-19-pandemiaan liittyvien liikkumis- ja kohtaamisrajoitusten myötä ja määrä on jäänyt koholle aiempaan verrattuna. Muutamilla alueilla Suomessa on testattu ensihoitajan ja psykiatrisen sairaanhoitajan miehittämän yksikön toimintaa tämän potilasryhmän kohtaamisessa hyvin tuloksin. Tässäkään potilasryhmässä ei ensihoitajien osaaminen ole vahvimmillaan ja ratkaisulla saataisiin potilaille ohjattua parempaa hoitoa. Yksiköllä tulee olla käytössä tavanomainen ensihoitoyksikkö ja henkilöstöä puolet ja puolet psykiatrialta ja ensihoidolta, yhteensä 11,5 htv. Kuluarvio vuositasolla on 800 000 €, oletuksena, että jotain nykyistä asemapaikkaa pystytään käyttämään.

3.3.4. Jämsä

31.8.25 Jämsän terveyden toiminta päättyy. Vaikutukset ensihoidon resurssien tarpeeseen tämän myötä riippuu toiminnan jatkoon muodosta. Jos yöpäivystys loppuu, tarkoittaa se osan näistä potilaista tarvitsevan ensihoidon arviota ja/tai kuljetusta sairaala Novaan ja pidentäen ambulanssien käyttöaika ja mahdollisesti pidentäen viiveitä. Muutos edellyttää mitä todennäköisimmin ensihoidon resurssin lisäämistä. Tällä hetkellä ensihoidon resurssi yöaikaan on kaksi hoitotason ensihoitoyksikköä. Jämsään sijoitetun perustason siirtoyksikön valmiusaika on 8–20/7. Tämän valmiusajan jatkosta ad 24/7 on mahdollista neuvotella. Yksikön sopimus on siirtosopimus eli tehtäväperusteinen ja arviota vuosikulusta on vaikea antaa. Omana toimintana yhden lisäyksikön vuosikulu on 800 000 € luokkaa.

3.3.5. Kiirevastaanotto toiminnan uudelleenorganisointi

Hyvinvointialueen kiirevastaanottojärjestelyistä tehdään selvitystyötä syksyllä 2023. Uudelleenjärjestelyt voivat vaikuttaa ensihoidon tarpeeseen. Kiirevastaanoton loppumisajankohta aiheuttaa yleensä hieman kuormitusta, kun kesken olevat ja/tai seurantaa vaativat potilaat siirretään edelleen auki olevaan yksikköön, joka on yleensä yhteispäivystys Sairaala Novassa. Riippuen selvityksen tuloksesta voi uusia päivystyspisteitä syntyä ja nykyisiin tulla vähennyksiä tai toimintajan muutoksia. Näiden seurauksena syntyvät ensihoidon tarpeet pyritään selvittämään valmistelun yhteydessä ja yhdistämään toiminnan muutostyöhön.

3.3.6. Pohdintoja valmiuden muutosmahdollisuuksista

Ensihoidon valmiutta voidaan muuttaa yksikkömäärän tai valmiusaikojen muutoksilla. Tällä hetkellä valmius Jyväskylän alueella on usein heikentynyt runsaan tehtävämäärän vuoksi, mutta viiveet ovat lähes tavoitteissa. Parhaiten tavoitteet saavutetaan Muuramessa. Maakunnassa viiveitä on laajasti, pääosa viiveruuduista sijaitsee eri kuntien keskustajamissa. Pelkkä yksikkömäärän lisääminen ei todennäköisesti muuta tilannetta. Puhelimitse tehtävä kiirettömien tehtävien hoidon tarpeen arviointi vähentää ensihoidon tehtäväkuormaa ja saattaa parantaa tilannetta.

Yksikkösijoittelu on pysynyt Keski-Suomessa vuosien mittaan suhteellisen samana. Viimeisin muutos on Saarijärven asemapaikan toisen yksikön siirtäminen Kannonkoskelle, koska luoteisen alueen kuntien viiveet ovat olleet erityisen pitkiä. Samaan aikaan Kinnulan yksikkö muuttui välittömään lähtövalmiuteen. Muutoksen myötä Kannonkosken tavoittamisviiveet lyhenivät hieman, samoin Kivijärven. Kyyjärvellä keskustan viiveet pitenevät ja muun alueen lyhenivät.

Kinnulassa AB-kiireisten tehtävien mediaanitavoittamisviive parani, mutta 90 % tavoitettiin huonommin. C-tehtävien viive lyheni.

Kinnulan yksikkö on maakunnan hiljaisin 24/7 yksikkö, sen käyttöaste on 18.1 %. Kinnulan kunnan alueella on keskimäärin 1,2 tehtävää päivässä ja lähikuntien hieman vähemmän. Lähimmät muut yksiköt sijaitsevat Kannonkoskella (9–21 joka päivä), Karstulassa 24/7, Saarijärvellä 24/7, Viitasaarella (24/7 ja 9–21 joka päivä) ja Pihtiputaalla 24/7. Naapurimaakunnista valmiutta löytyy Reisjärveltä ja Perhosta. Kinnulan tehtävät painottuvat päiväaikaan (63 % klo 8–20, arviossa tehtävämäärä Kinnulan kunnan alueella tammi-kesäkuu 2023). Yksikköön on ollut haastava saada henkilöstöä osin työaikamuodon vuoksi (12 tunnin vuorot). Yksikön yövalmius voitaisiin siirtää etelämmäksi Kannonkoskelle, mikä luonnollisesti pidentäisi tavoittamisviiveitä Kinnulassa, mutta parantaisi sitä Kannonkoskella ja parantaisi yksikön käytettävyyttä tarvittaessa Viitasaaren ja Saarijärven suuntaan. Talousvaikutusta tällä ei olisi, koska valmiusaika pysyisi samana. Viitasaaren ja Saarijärven viiveet ovat kuitenkin pienemmät kuin luoteisen alueen ja toisaalta Kinnulan tehtävämäärä on suurempi kuin muiden alueen kuntien, joten muutos ei ole tarkoituksenmukainen. Alueen kohdalla parempi vaihtoehto on saada aikaan sopimus 24 tunnin työajasta, mikä parantaisi työvoiman saatavuutta ja vähentäisi henkilömäärän tarvetta saman valmiuden ylläpitämiseksi. Tehdyistä aiemmasta muutoksesta huolimatta monet alueen viiveistä ovat tavoitetta pidempiä.

Keuruun alueen valmiutena on nyt yksi 24/7 yksikkö Keuruulla ja osapäiväiset Keuruulla (13–21 arkipäivisin) ja Petäjävedellä (8–16 arkisin, 8–20 la ja su). Osapäiväisten yhdistäminen olisi edullisin tapa lisätä alueelle ympärivuorokautinen yksikkö. Klo 13–16 yksikkömäärä olisi yhtä pienempi. Tämän muutoksen vuosikulu olisi arviolta 150 000 €. Toiseen suuntaan muokattuna, Petäjäveden yksikön valmiusajan muuttaminen klo 8–20 joka päivä ja Keuruun iltapäiväyksikön lakkauttaminen toisi säästöä arviolta 60 000 € vuodessa ja vähentäisi nykyistä valmiutta kolme tuntia iltapäivistä ja yhden illasta arkipäivisin. 12 tunnin työaikamuoto olisi henkilökunnan näkökulmasta katsoen houkuttelevampi.

3.3.7. Turvallisuusverkko ja sähköinen ensihoitokertomus

Ensihoidon tulee olla turvallisuusverkon (TUVE) käyttäjä lain julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta (10/2015) 2–4 § mukaan. TUVE-verkon kautta käytetään sähköistä ensihoitokertomusta, joka on osa kenttäjohtojärjestelmää (KEJO). Verkon käyttö edellyttää hallintaa, koulutusta ja laitehankintoja. Ensihoidon ylläkäri, osastonhoitaja, kenttäjohtajat ja yksityisen palveluntuottajan kahden ensihoitoyksikön henkilöstö käyttävät jo turvallisuusverkkoa ja sähköistä ensihoitokertomusta. Ensihoitokeskukseen on myös varattu laitteita koulutuskäyttöön. Näiden osalta kulu on tällä hetkellä 17 500 €/v.

Käyttöönottoa laajennetaan asteittain. Sähköisen ensihoitokertomuksen kehittämisen haasteet estävät sen järkevän käyttöönoton hyvinvointialueen omassa toiminnassa ja sen käyttöönoton ajankohdaksi on arvioitu Q4/2025. Käyttökoulutus annetaan edeltävällä vuosineljänneksellä. Yksityisten tuottamaan siirtokuljetustoimintaan TUVE ja sähköisen ensihoitokertomuksen käyttö on suunnitelmassa ottaa käyttöön vuoden 2024 aikana.

Yksityisten siirtoyksiköiden käyttöönotto tarkoittaa yhden laitteen (n. 2900 €/v) hankkimista per yksikkö (6 yksikköä) ja tiettyjen palveluiden (n. 180 €/v) hankkimista per käyttäjä (n. 22 henkilöä + sijaiset). Yhteensä 25 henkilön mukaan kulu siten 21 900 € vuodessa. Lisänä tähän tulee kouluttajien antama koulutus ja työntekijöiden kulu näiden osalta 2 koulutuspäivää.

Oman toiminnan siirtäminen TUVE-maailmaan vuoden 2025 lopussa tarkoittaa 22 yksikön varustamista ja henkilöstön järjestelmien hankkimista. Samoihin aikoihin nyt käytössä oleva järjestelmä Codea tulee poistumaan ja autoihin joudutaan hankkimaan navigointia ja tilatietojen antamista varten toinen päätelaite. Tämä tulee olemaan kevyempi ratkaisu kuin ruggeroitu tietokone, joka toimii potilastietojen täyttämiseksi sähköiseen ensihoitokertomukseen. Tämän kevyemmän ratkaisun hinta ei ole tällä hetkellä tiedossa.

Vuoden 2025 lopusta arvio kuluista ilman toista autojen laitetta laskettuna 250 henkilön työntekijämäärällä ja varalaittein on noin 175 000 € vuodessa. Tästä voidaan vähentää Codea-järjestelmän vuosikulu n. 70 000 €, joten nettovaikutus olisi n. 100 000 € plus navigointilaitteet.

3.3.8. Tiedottaminen

Tiedottaminen ensihoidon asioista kansalaisille on ollut puutteellista. Palvelutasopäätöstä tai toteumatietoja ei ole saatu julkisesti saataville. Palvelutasokauden tavoitteena on järjestää julkiset tiedot julkisesti saataville. Myös sosiaalisen median hyötykäyttöä parannetaan. Tällä hetkellä keskisuomalaisen ensihoidon julkisena kanavana on pelastuslaitoksen ensihoidon kanava. Osan aihepiiriin liittyvästä tiedottamisesta hoitaa myös Sairaala Novan päivystyksen sosiaalisen median kanava.

4. Ensihoitopalvelun sisältö

Ensihoitopalveluun kuuluu terveydenhuoltolain 40 § ja Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön (STM) asetus ensihoitopalvelusta (585/2017) 2§ mukaiset tehtävät.

Ensihoitopalveluun sisältyy perustasoinen ensivaste, korotettu ensivaste 24/7 paloasemien yhteydessä, ensihoito perus- ja hoitotasolla sekä ensihoidon kenttäjohtaminen. Yhteistyöalueen ensihoitokeskus järjestää ympärivuorokautisen ensihoitolääkäripäivystyksen. Keski-Suomen pääasiallinen lääkäryksikkö on FinnHEMS60 Kuopiossa. Lisäksi alueelle voivat vaikuttaa FinnHEMS30 Tampereelta, FinnHEMS40 Seinäjoelta ja FinnHEMS50 Oulusta.

4.1. Korotettu ensivaste

Korotettu ensivaste tarkoittaa päätoimisen 24/7 paloaseman yksikön tuottamaa ensivastetoimintaa, kun mukana tehtävällä on vähintään yksi perustason ensihoitaja. Yksikön lääke- ja varustevalikoima ja näin toimintamahdollisuudet ovat tavanomaista ensivasteyksikkö laajemmat. Yksiköiden toiminta-alue on myös määritetty laajemmaksi.

5. Ensihoitohenkilöstön koulutusvaatimukset

5.1. Ensivasteyksikkö

Ensivasteyksikön henkilöstöstä vähintään kahdella henkilöllä tulee olla ensivastetoimintaan soveltuva koulutus ja kelpoisuus. Korotetun ensivasteen tehtäviin vaaditaan vähintään yhdellä henkilöllä perustason ensihoidon koulutus ja kelpoisuus. Auttajaryhmien koulutus on elvytyskoulutus, jonka kertaus tapahtuu vuosittain Keski-Suomen pelastuslaitoksen toimesta. Auttajaryhmäläiset hälytetään vain rajatulle alueelle vain A700-tehtäväluokassa.

5.2. Perustason ensihoidon yksikkö

Perustason ensihoidon yksikön henkilöstöltä edellytetään STM:n Asetuksen ensihoitopalvelusta (585/2017) mukaista kelpoisuutta. *Ainakin toisen henkilön on oltava terveydenhuollon ammattihenkilöstä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on ensihoitoon suuntautuva koulutus. Toisena ensihoitajana voi toimia myös terveydenhuollon ammattihenkilöstä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai pelastaja.*

5.3. Hoitotason ensihoidon yksikkö

Hoitotason ensihoidon yksikön henkilöstöltä edellytetään STM:n Asetuksen ensihoitopalvelusta (585/2017) mukaista kelpoisuutta. *Ainakin toisen on oltava ensihoitaja AMK tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu laillistettu sairaanhoitaja, joka on suorittanut hoitotason ensihoitoon suuntaavan vähintään 30 opintopisteen laajuisen opintokokonaisuuden hyväksyttävässä oppilaitoksessa. Toisena ensihoitajana voi toimia myös terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai pelastaja.*

5.4. Yhden henkilön muodostama ensihoidon yksikkö

Yksi asetuksen 8 § 3 a) kohdan mukaisen hoitotason kelpoisuuden omaava laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö voi muodostaa asetuksen 8 § 4 kohdan mukaisen ensihoitopalvelun yksikön, jonka tehtäviin kuuluu potilaiden hoidon tarpeen arviointi, välittömän hoidon aloittaminen sekä muiden ensihoitopalvelun yksiköiden tukeminen. Yhden hengen yksikkö voi erityistilanteessa kuljettaa potilaan, kun potilaan tila vastaa siirtokuljetuksissa yhden hengen siirtoyksikön kuljetettavaksi arvioitua potilasta.

5.5. Koulutusvaatimuksista poikkeaminen

Ensihoidon ruuhka- ja erityistilanteissa voidaan ensivasteyksiköiden, perustason ensihoidon yksiköiden ja hoitotason ensihoitoyksiköiden henkilöstön koulutusvaatimuksista tilapäisesti poiketa.

6. Riskialueet

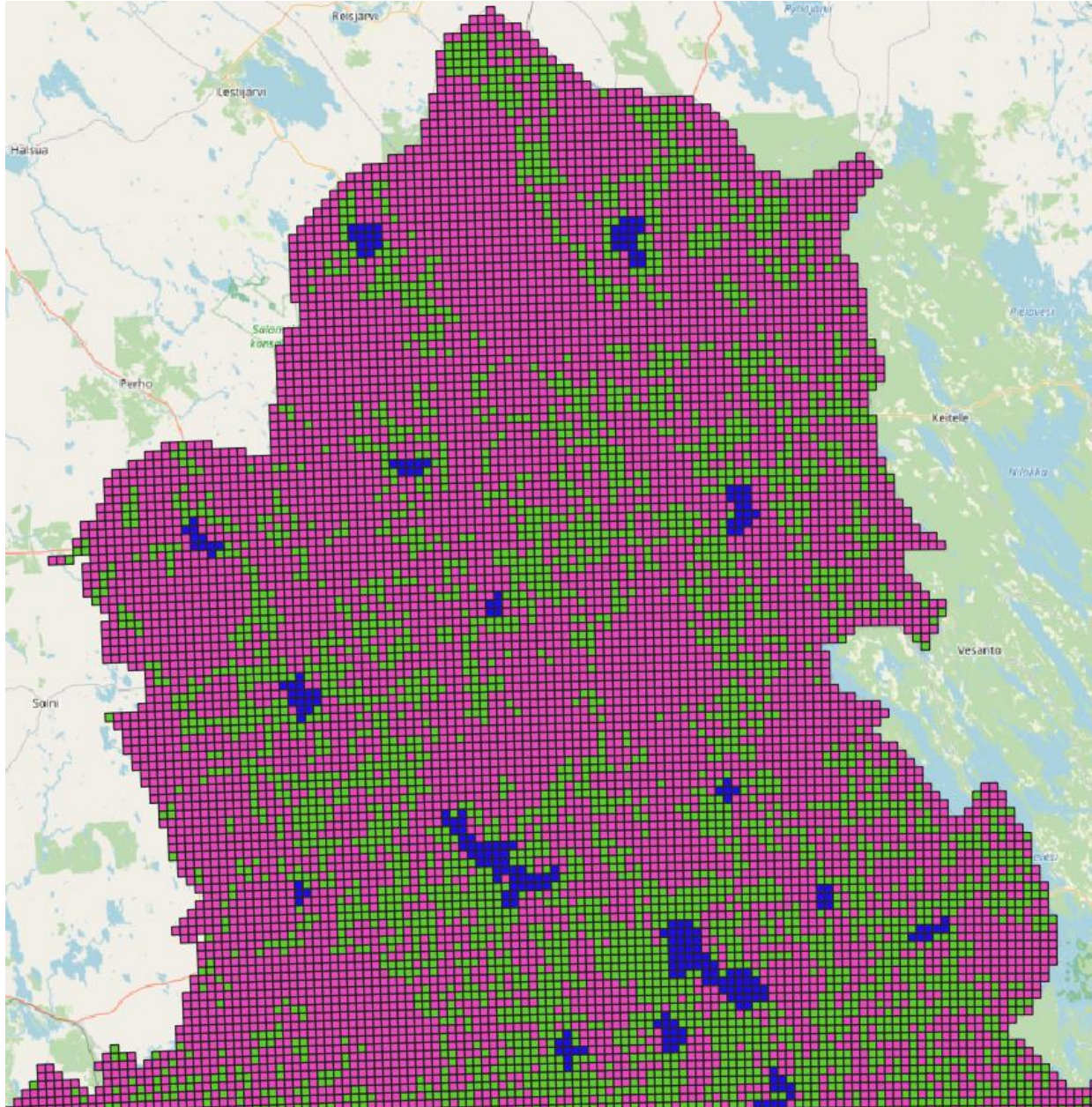
Ensihoidon riskiluokitus on 1.1.2018 alkaen toteutettu valtakunnallisesti yhtenäisesti pohjautuen Suomen ympäristökeskuksen Syke-alueiden luokitukseen ja 1 km x 1 km alueisiin. Ruudun sijoittuminen kuntaan tai hyvinvointialueeseen perustuu siihen, millä alueella ruutu valtaosin sijaitsee. Riskialueluokitus määräytyy alueen sisällä sijaitsevan Syke-alueen (250 m x 250 m) luokitusarvo. Yksikin Syke keskusta-alueen ruutu määrittelee 1 km x 1 km riskialueruudun luokkaan ydintaajama ja yksikin taajama-alueen ruutu määrittää riskialueruudun kuuluvaksi muu taajama-alueeseen. Asuttu maaseutu luokituksen saavat ne alueet, jotka eivät sisällä Syke-taajamaluokituksen alueita, mutta joilla asuu vakituisesti yksikin henkilö. Muut alueet-luokitus sisältää taajama-alueen ulkopuoliset, asumattomat

solut. (Lähde: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja, Ensihoidon palvelutaso, Ohje ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksen laatimiseksi sairaanhoitopiireille, 2011)

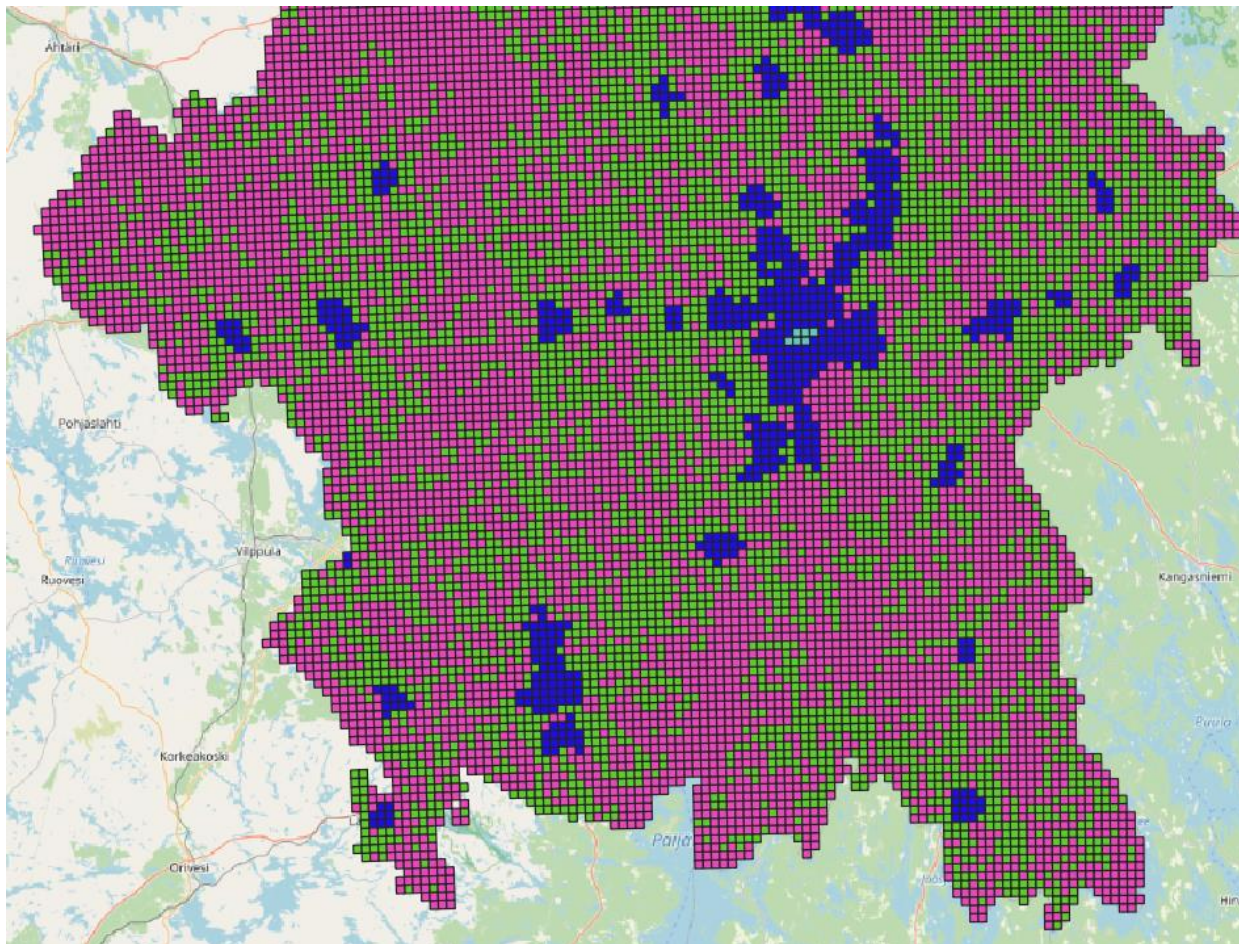
Keski-Suomen hyvinvointialue koostuu ruuduista seuraavasti:

- ydintaajama 6 ruutua
- muu taajama 813 ruutua
- asuttu maaseutu 6 718 ruutua
- muut alueet 11 462 ruutua
- yhteensä 18 999 ruutua

Ensihoidon yksiköiden asemapaikat sijaitsevat muu taajama -ruuduissa. Muut alueet kattavat suurimman osan koko maakuntaa ja yhdessä asuttu maaseutu -ruutujen kanssa valtaosan. Suureen osaan näistä matkaa asemapaikalta tulee huomattavasti, mikä aiheuttaa viiveitä. Samoin pääosalla asemista on vain yksi yksikkö, jonka ollessa tehtävällä seuraava yksikkö tulee huomattavasti kauempaa.

Keski-Suomen hyvinvointialueen riskiruudut pohjoisella alueella. Värikoodaus: sininen=muu taajama, vihreä=asuttu maaseutu, punainen=muu alue.

Keski-Suomen hyvinvointialueen riskiruudut pohjoisella alueella. Värikoodaus: vaalean sininen=ydintaajama, sininen=muu taajama, vihreä=asuttu maaseutu, punainen=muu alue.

7. Tavoitteet potilaan tavoittamisajasta

Tavoiteasettelu on laadittu yhdenmukaiseksi ja hyväksytty yhteistyöalueen ensihoitokeskuksen ohjausryhmässä 21.8.2023 terveydenhuoltolain 39 § mukaisesti.

Taulukko 2. Tavoittamisviiveet lasketaan tehtävän vastuun siirtymisestä ensihoitopalvelulle kohteeseen saapumiseen.

Riskiluokat A-B

Alueluokka	Mediaani	90 %
Ydinkeskusta	8 min	12 min
Muu taajama	10 min	25 min

Asuttu maaseutu	20 min	35 min
Riskiluokka (koko maakunta)		90 %
C		30 min
D		120 min

Raportti palvelutason toteutumisesta HVA:n hallitukselle annetaan STM:n ensihoitoasetuksen mukaisesti vuosittain ja päivityksen ja ensihoidon palvelualueen palvelujohtajalle neljännesvuosittain.

8. Ensihoitopalveluun kuuluvat siirrot

Ensihoitopalveluun kuuluvat Terveystieteiden lain 40 § mukaan äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan jatkohoitoon liittyvät siirrot silloin, kun potilas tarvitsee siirron aikana vaativaa ja jatkuvaa hoitoa tai seurantaa.

9. Muut ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset asiat

Keski-Suomen HVA:n alueen yksiköitä voidaan käyttää muiden hyvinvointialueiden AB-kiireellisiin tehtäviin ja omalla alueellamme voidaan muiden alueiden yksiköitä käyttää vastaavasti.

Alueiden rajat ylittävissä tehtävissä ja ensihoitopalvelun ruuhka - ja poikkeustilanteissa hyvinvointialueiden ensihoidon kenttäjohtajat sopivat tilannekohtaisista menettelytavoista.

Ensihoitopalvelussa noudatetaan kansallisia (Duodecim: Ensihoito-opas), ensihoitokeskuksen yhteen sovittamia ja/ tai HVA:n hyväksymiä ensihoidon ohjeita. Ensihoitohenkilöstön on osallistuttava ensihoitokeskuksen kulloinkin järjestämiin kertauskoulutuksiin pätevyytensä ylläpitämiseksi.

10. Ensihoidon kehittäminen

Tässä mainitut kehittämisinterventiot, sekä hyvinvointialueen toteuttamat muut organisoitumiseen, vastuun- tai tehtäväjakoon liittyvät toimenpiteet huomioidaan palvelutasopäätöksen sisällössä. Taloudelliset rajoitteet voivat vaatia tässä päätöksessä määritetyn valmiuden muutoksia. Merkittävät muutokset edellyttävät palvelutasopäätöksen uutta käsittelyä ja hyväksymistä.

10.1. Käynnissä olevat selvitykset ja aloitekäsittelyt

Keski-Suomen hyvinvointialueella toteutetaan vuoden 2023 aikana selvitys moniviranomaisyhteistyöstä. Selvityksen kohteena ovat erilaiset ympärivuorokautiset hälytys-, kutsu- ja tehtäväpalvelut. Ensihoidon palvelut ovat osa selvitystä, ja mahdolliset toimenpiteet voivat vaikuttaa palvelutasopäätöksen sisältöön.

Hyvinvointialueen valtuusto antaa syksyllä 2023 vastauksensa valtuustoaloitteeseen, joka koskee ensihoidon järjestämistä ja tuottamista. Mahdolliset muutokset voivat osaltaan vaikuttaa palvelutasopäätöksen sisältöön.

15.6.2023

Keski-Suomen hyvinvointialueeseen kuuluvat kunnat
Keski-Suomen hyvinvointialueen lautakunnat
Keski-Suomen hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet
Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun (Vapepa) verkostossa toimivat järjestöt

Lausuntopyyntö pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä

Arvoisa yhteistyökumppani,

Keski-Suomen hyvinvointialue pyytää edustamaltanne organisaatiolta lausuntoa koskien pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksiä.

Hyvinvointialueen hallintosäännön 18 §:n 4 mom. mukaan turvallisuuslautakunta valmistelee yhteistyössä kuntien kanssa esityksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä.

Hyvinvointialueen turvallisuuslautakunta hyödyntää annettuja lausuntoja palvelutasopäätösten valmistelussa. Lausuntopyynnön liitteenä ovat luonnokset palvelutasopäätöksistä, myös yleisemmät näkemyksenne pelastustoimen ja ensihoidon palveluista ovat arvokkaita.

Palvelutasopäätösten käsittely jatkuu turvallisuuslautakunnassa syyskuun loppuun, jonka jälkeen asiakirjat siirtyvät aluehallituksen käsiteltäväksi. Tavoitteena on aluevaltuuston hyväksymiskäsittely 1.12.2023 mennessä, ja voimaan astuminen 1.1.2024 alkaen.

Lausuntoja käsitellään hyvinvointialueen turvallisuuslautakunnan kokouksessa 30.8.2023. Kokoukseen kutsutaan palvelutasopäätöksiä valmistelevat viranhaltijat, sekä edustajia lausunnon antajista. Tavoitteena on evästää turvallisuuslautakuntaa sekä valmistelijoita palvelutasopäätösten viimeistelyssä.

Palvelutasopäätösten sisältö ja merkitys

Pelastustoimen ja ensihoidon palveluiden taso, laajuus, alueellinen kohdentuminen sekä keskeiset sisällöt määritellään niitä koskevissa palvelutasopäätöksissä. Palvelutasopäätöstä tehtäessä huomioidaan palvelukohtaiset merkittävät riskit, määritellään toiminnan tavoitteet, sekä niihin käytettävät voimavarat. Palvelutasopäätökset perustuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön, niiden tulee myös

sisältää suunnitelma palvelutason kehittämisestä. Päätösten voimassaolo hyväksytään lain edellyttämällä tavalla määräajaksi.

Palvelutasopäätöksen tulee perustua ajantasaiseen riskianalyysiin, joka sisältää toimintaympäristön arvioinnin sekä pelastustoimen ja ensihoidon palvelutarpeen alueellisen kehittymisen.

Palvelutasopäätösten valmistelussa, sekä palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon toiminta valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa, ja niihin varautuminen

Ohjeet lausunnon antamiseen

Lausunto pyydetään antamaan 25.8.2023 mennessä. Lausunto voi olla vapaamuotoinen, vastauksessa voi halutessaan hyödyntää alla olevia strukturoituja kysymyksiä. Samansisältöinen lausuntopyyntö lähetetään Keski-Suomen kunnille, Hyvaksin lautakunnille ja vaikuttamistoimielimille, sekä Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun (Vapepa) verkostossa toimiville järjestöille. Vapepan toivotaan laativan lausuntonsa yhdessä vapaaehtoisen pelastuspalvelun järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Lausunnot pyydetään valmistelemaan erillisinä, pelastustoimen- ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä laaditaan omat lausuntonsa.

Lausunnot annetaan 25.8. klo 16.00 mennessä Keski-Suomen hyvinvointialueen Webropol-kyselyillä:

[Pelastustoimen palvelutasopäätös -kysely](#) ja

[Ensihoidon palvelutasopäätös -kysely](#)

Tukikysymykset:

1. Muodostuuko palvelutasopäätöksestä luotettava kuva pelastustoimen/ensihoidon kyvykkyydestä vastata Keski-Suomen palvelutarpeisiin ja -velvoitteisiin?
2. Huomioiko pelastustoimen/ensihoidon palvelutasopäätös lausunnon antajan näkökulman ja tarpeet riittävällä tavalla? Mihin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota?
3. Palvelutasopäätökset sisältävät näkökulman toiminnan kehittämiseen. Miten pelastustoimen/ensihoidon palveluja tulisi kehittää lähivuosina?
4. Mitä muuta pelastustoimen/ensihoidon palvelutasopäätöksistä toivotte huomioitavan?

5. Palautetta pelastustoimen/ensihoidon palvelutasopäätöksen valmistelusta?

Lisätietoja

riskienhallintajohtaja Simo Oksanen, p. 040 552 1263 tai sp. simo.oksanen@hyvaks.fi

Sanna Rajala
turvallisuuslautakunnan
puheenjohtaja

Simo Oksanen
riskienhallintajohtaja,
turvallisuuslautakunnan esittelijä

Liitteet:

- Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2024–2027_luonnos
- Keski-Suomen hyvinvointialueen ensihoidon palvelutasopäätös 1.1.2024_luonnos
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi 2023_luonnos 2
- Vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen riskianalyysi

Tiedoksi

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus
pelastusjohtaja Ville Mensala
ylilääkäri Tomi Kavasmaa

Aluevaltuusto

**§ 84 Strategian toimeenpano-ohjelma, järjestämisen linjaukset:
Pelastustoimen palvelutasopäätös**

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/815/00.02.03/2023

Aiempi käsittely:

Turvallisuuslautakunta 22.3.2023 § 10

Valmistelija(t) Ville Mensala, p. 040 336 0680, Simo Oksanen, p. 040 5521263

Selostus asiasta Sisäministeriö on antanut 21.12.2022 asetuksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 1225/2022. Asetuksessa säädetään pelastustoimen palvelutasopäätöksen sisällön perusteista, rakenteesta sekä aluehallintoviraston suorittamasta palvelutason arvioinnista. Palvelutasopäätöksen tulee perustua ajantasaiseen riskianalyysiin.

Asetus edellyttää lisäksi, että palvelutasopäätöksestä käy ilmi miten siinä on huomioitu pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) mukainen aluehallintoviraston lausunto ja vuosittainen asiantuntija-arvio, ministeriöiden suositukset, hyvinvointialueen vuosittainen selvitys pelastustoimen palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta, sekä aluehallintoviraston antamat puutteiden ja epäkohtien korjaamista koskevat määräykset.

Pelastustoimen palvelutasopäätöstä koskevan asetuksen 6 § edellyttää, että palvelutasopäätöksen perustana olevan riskianalyysin tulee sisältää sellaiset toimintaympäristön arvioinnin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistetut keskeiset uhat ja riskit sekä niiden muutokset, joihin pelastustoimen tulee varautua. Lisäksi poikkeusolojen uhkien arvioinnissa on otettava huomioon valmiuslaissa (1552/2011) määritellyt poikkeusolot.

Hyvinvointialueen hallintosäännön 18 §:n 4 mom. mukaan turvallisuuslautakunta valmistelee yhteistyössä kuntien kanssa esityksen pelastustoimen ja ensihoitopalveluiden palvelutasopäätöksistä. Turvallisuuslautakunta valmistelee esityksen aluehallituksen käsiteltäväksi.

Turvallisuuslautakunta käynnistää palvelutasopäätösten valmistelun yleiskatsauksella aiheesta, jonka antaa pelastustoimen toimialajohtaja.

Riskienhallintajohtajan Turvallisuuslautakunta merkitsee yleiskatsauksen tiedoksi.

Aluevaltuusto

ehdotus

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Tämä asiakohta käsiteltiin §:n 8 käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen.

Pelastusjohtaja Ville Mensala esitteli asiaa kokouksessa klo 16:17 - 17:20.

Turvallisuuslautakunta 19.4.2023 § 18

Valmistelija(t) Juha Saario, p. 040 1933 506 ja Simo Oksanen, p. 040 5521263

Selostus asiasta Hyvinvointialueen hallintosäännön 18 §:n 4 mom. mukaan turvallisuuslautakunta valmistelee yhteistyössä kuntien kanssa esityksen pelastustoimen ja ensihoitopalveluiden palvelutasopäätöksistä. Turvallisuuslautakunta valmistelee esityksen aluehallituksen käsiteltäväksi.

Hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää pelastustoimen palvelutasosta. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on huomioitava kansallisesti merkittävät riskit, selvitettävä alueella esiintyvät uhkat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet, niihin käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden tason. Palvelutasopäätöksessä on otettava huomioon myös 8 §:ssä tarkoitetut valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Palvelutasopäätökseen tulee sisältää suunnitelman palvelutason kehittamisestä. Päätöksen voimassaolo hyväksytään lain edellyttämällä tavalla määräajaksi. Palvelutasopäätöksestä on pyydettävä ennen sen hyväksymistä aluehallintoviraston lausunto. Aluevaltuuston hyväksymä palvelutasopäätös on toimitettava aluehallintovirastolle. (Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021, 6 §).

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita, onnettomuusuhkia sekä muita uhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on lisäksi otettava huomioon toiminta valmiuslain 1552/2011 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen. Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla, ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. (Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) 3§).

Palvelutasopäätöksen tulee perustua ajantasaiseen riskianalyysiin joka sisältää toimintaympäristön arvioinnin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistetut keskeiset uhkat ja riskit sekä niiden

Aluevaltuusto

muutokset, joihin pelastustoimen tulee varautua. Riskianalyysiin sisältyvien uhkien arvioinnin tulee kattaa päivittäiset onnettomuudet, häiriötilanteet ja poikkeusolot. Riskianalyysi tulee laatia siten, että sen perusteella pelastustoimen palvelut on mahdollista mitoitaa riskien ja uhkien mukaisesti. Häiriötilanneuhkien arvioinnissa on otettava huomioon kansallisen ja alueellisen riskiarvion tulokset. Poikkeusolojen uhkien arvioinnissa on otettava huomioon valmiuslaissa 1552/2011 määritellyt poikkeusolot. Sodan ajan uhkien arvioinnissa on käytettävä Puolustusvoimien pelastusviranomaisille Pelastuslain 65 §:n 5 momentin nojalla antamia sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arviointia varten tarvittavia tietoja. (Sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 2 §, 6 § 1225/2022.

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen käsittelyprosessia ja aikataulua tarkastellaan asian käsittelyn yhteydessä kokouksessa. Pohjaesityksenä on esityksen valmistelun jatkaminen kokouksessa annetun evästyksen pohjalta. Tavoitteena on valmistella esitys syyskuuhun 2023 mennessä. Aluevaltuuston hyväksymä pelastustoimen palvelutasopäätös astuu suunnitelman mukaisesti voimaan 1.1.2024.

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmistelua esittelee kokouksessa projektipäällikkö Juha Saario.

Riskienhallintajohtajan ehdotus Turvallisuuslautakunta evästää palvelutasopäätöksen valmistelijoita ja merkitsee asian tiedoksi.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Pelastusjohtaja Ville Mensala ja projektipäällikkö Juha Saario olivat kokouksessa läsnä esittelemässä asiaa.

Kokouksessa pidettiin tauko klo 19:27 - 19:32 päätöksenteon jälkeen.

Turvallisuuslautakunta 14.6.2023 § 36

Valmistelija(t) Ville Mensala, p. 040 336 0680, Juha Saario p. 040 193 3506 ja Simo Oksanen, p. 040 5521263.

Selostus asiasta Hyvinvointialueen hallintosäännön 18 §:n 4 mom. mukaan turvallisuuslautakunta valmistele yhteistyössä kuntien kanssa esityksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä. Turvallisuuslautakunta valmistele esityksensä pelastustoimen palvelutasopäätöksestä aluehallituksen käsiteltäväksi. Esityslistan liitteenä on turvallisuuslautakunnan 24.5. kokouksessa esitelty luonnos riskianalyysistä.

Aluevaltuusto

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen jatkovalmistelu

Pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksiin on tarkoituksenmukaista pyytää lausunnot Keski-Suomen kunnilta, hyvinvointialueen valmistelevilta lautakunnilta, vaikuttamistoimielimiltä sekä Vapaaehtoiselta pelastuspalvelulta (Vapepa). Vapepan toivotaan laativan lausuntonsa yhdessä vapaaehtoisen pelastuspalvelun järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Lausunnot palvelutasopäätöksistä esitetään annettavaksi 25.8.2023 mennessä. Tällöin asukkaiden sekä yhteistyökumppaneiden näkemyksiä olisi mahdollista käsitellä turvallisuuslautakunnan 30.8.2023 pidettävässä kokouksessa. Tavoitteena on valmistella turvallisuuslautakunnan esitys pelastustoimen palvelutasopäätöksestä aluehallitukselle syyskuuhun 2023 mennessä. Hyvinvointialueen aluevaltuuston tulee hyväksyä pelastustoimen palvelutasopäätös 1.12.2023 mennessä ja saattaa se voimaan 1.1.2024.

Lausuntopyyntöluonnos on oheismateriaalina.

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmistelua turvallisuuslautakunnan kokouksessa esittelee pelastusjohtaja Ville Mensala ja projektipäällikkö Juha Saario.

Riskienhallintajohtajan ehdotus Turvallisuuslautakunta merkitsee palvelutasopäätöksen valmistelutilanteen tiedoksi. Turvallisuuslautakunta päättää lähettää luonnoksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä sekä riskianalyysin lausuntokierrokselle.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lisäksi todettiin, että palvelutasopäätösluonnos ja lausunnot esitellään valtuustoseminaarissa 22.8.2023.

Tämä päätös tarkastettiin kokouksessa.

Turvallisuuslautakunnan jäsen Sami Tuominen poistui kokouksesta klo 17:39 asian käsittelyn aikana.

Professiojohtaja Heljä Lundgrén-Laine poistui kokouksesta klo 17:55 ja professiojohtaja Heikki Miettinen poistui kokouksesta klo 18:01 asian käsittelyn aikana.

Aluevaltuusto

Valmistelija(t) Simo Oksanen, p. 040 5521263

Selostus asiasta

Turvallisuuslautakunta päätti kokouksessaan 14.6 pyytää lausuntoja valmistelemiinsa pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksiin Keski-Suomen kunnilta, hyvinvointialueen valmistelevilta lautakunnilta, vaikuttamistoimielimiltä sekä Vapaaehtoiselta pelastuspalvelulta (Vapepa). Vapepan toivottiin laativan lausuntonsa yhdessä vapaaehtoisen pelastuspalvelun järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Lausunnot palvelutasopäätöksistä pyydettiin annettavaksi 25.8.2023 mennessä.

Annettuja lausuntoja on käsitelty 22.8.2023 hyvinvointialueen aluevaltuuston seminaarissa, johon myös turvallisuuslautakunta oli kutsuttu osallistumaan. Ennen turvallisuuslautakunnan kokousta 30.8.2023 on järjestetty keskustelutilaisuus, johon on varattu kysymysten ja kommenttien lisäksi mahdollisuus antaa suullinen lausunto palvelutasopäätöksistä. Keskustelutilaisuuteen on kutsuttu kaikki hyvinvointialueen toimi- sekä vaikuttamiselinten jäsenet.

Muutama lausuntopyynnön saanut taho on pyytänyt jatkoaikaa lausunnon antamiselle, perusteenaan kokousaikataulujen eritahtisuus. Jatkoaikaa pyytäneiden kanssa on sovittu, että 25.8. jälkeen jätetyt lausunnot vastaanotetaan, ja toimitetaan sekä turvallisuuslautakunnalle että valmisteleville viranhaltijoille huomioitavaksi palvelutasopäätösten viimeistelyssä. Asiakohdassa käsitellään ennen kokouksen alkua saapuneita pelastustoimen palvelutasopäätösluonnokseen annettuja lausuntoja ja muuta palautetta.

Turvallisuuslautakunta käy kokouksessaan keskustelua lausuntojen sisällöistä, ja lähettää tiivistelmän pääkohdista edelleen virkavalmisteluun. Lisäksi lautakunta antaa konkreettisia ohjeita jatkovalmistelulle, jotka kirjataan päätösehdotukseen.

Kokouskutsun ja asialistan liitteinä on yhteenvedo webropol-kyselyyn 22.8.2023 mennessä saaduista lausunnoista sekä 24.8.2023 mennessä tulleet lausunnot. Lisäksi liitteinä on lausuntopyynnön aineisto.

Pelastusjohtaja Ville Mensala ja projektipäällikkö Juha Saario ovat kokouksessa esittelemässä asiaa asian käsittelyn ajan.

Riskienhallintajohtajan Päätösesitys annetaan kokouksessa.
ehdotus

Asian kokouskäsittely

Riskienhallintajohtaja teki kokouksessa seuraavan päätösehdotuksen:

Aluevaltuusto

"Turvallisuuslautakunta edellyttää huomioimaan palvelutasopäätösten valmistelussa annetut lausunnot, sekä erityisesti seuraavat asiat:

- palvelutasopäätöksessä kuvatun toiminnan, investointien, kalustohankintojen sekä uusien rekrytointien nettokustannusvaikutukset tulee liittää osaksi päätösluonnosta. Kustannuskehitystä voidaan kuvata esimerkiksi ns. painelaskelmalla, jossa vertaillaan VM:n arvioidun rahoituksen tasoa suhteessa toimintamenojen kasvuun, mikäli palvelutasopäätöstä toteutetaan suunnitellulla tavalla.
- investoinnit, hankinnat ja henkilöstölisäykset tulee kirjata palvelutasopäätöksiin siten, että niiden toteutuminen arvioidaan, ja mahdollisuuksien mukaan vahvistetaan kunkin vuoden talousarviokäsittelyn yhteydessä.
- palvelutasopäätös tulee muotoilla siten, että se toimii dynaamisena strategisena järjestämisen linjauksena, jonka pohjalta toimintaa ohjataan osana hyvinvointialueen kokonaisuutta.
- palvelutasopäätöksen kokonaisuus tulee laatia siten, että se mahdollistaa osaltaan hyvinvointialueen palvelutoiminnan ohjaamista kokonaisuutena (pelastustoimi, ensihoito, muu terveydenhuolto, sosiaalihuolto), ja huomioi kokonaisuuden taloudelliset realiteetit.
- palvelutasopäätökseen tulee täydentää toimenpiteet ja menettelyt, joiden avulla varmistetaan asukkaiden arjen turvallisuutta, sekä yhteisöllisyyttä tukevat yhteistoiminnan muodot (sopimus- ja vapaapalokuntatoiminta, muu yhteistoiminta). Menettelyt tulee kuvata siten, että edellä kuvattua yhteistoiminnan jatkuvuutta voidaan varmistaa erilaisten henkilöstö- tai tuotantorakennetta koskevien muutosten toteutuessa.
- palvelutasopäätökseen tulee lisätä toimintamalli kuntien-, hyvinvointialueen muiden palveluiden, sekä pelastustoimen välillä toteutettavasta viestinnästä häiriö- ja poikkeustilanteissa.
- palvelutasopäätöksessä tulisi olla kuvattuna hyvinvointialueiden välisen yhteistyön muodot ja toteuttamistavat."

Päätös

Riskienhallintajohtajan kokouksessa tekemä päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Harri Hokkanen poistui kokouksesta klo 17:25 ennen päätöksentekoa.

Ville Mensala ja Juha Saario poistuivat kokouksesta klo 17:28 ennen päätöksentekoa.

Aluevaltuusto

Turvallisuuslautakunta 27.9.2023 § 51

Valmistelija(t) Simo Oksanen, p. 040 5521263

Selostus asiasta Pelastustoimen palvelutasopäätös on asiakirja, jonka tehtävänä on toteuttaa pelastustoimen osalta kahdentasoisia strategisia velvoitteita Keski-Suomessa. Yhtäältä palvelutasopäätös toteuttaa hyvinvointialueen sisäisiä strategisia tavoitteita ja päämääriä asukkaiden parhaaksi, toisaalta palvelutasopäätös konkretisoi Sisäministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmassa määriteltyjä vaikuttavuustavoitteita. Pelastustoimen palvelutasopäätös toimii oman toimialansa järjestäjän linjauksena, sosiaali- ja terveystaloukselle valmisteltavien toimintaa lähivuosina ohjaavien linjausten tavoin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pelastustoimen palvelutasopäätöksen tehtävänä on konkretisoida Keski-Suomen hyvinvointialueen strategian toimeenpanoa. Palvelutasopäätöksen sisällöt johdetaan edelleen operatiiviseksi toiminnaksi pelastuspalveluiden arjessa.

Pelastustoimen palvelutasopäätökseen sisältyvät suunnitelmat toiminnan kehittämisestä sekä sitä tukevista investoinneista ovat dynaaminen, hyvinvointialueen muut toiminnot sekä taloudelliset realiteetit huomioiva kokonaisuus. Palvelutasopäätökseen on määritelty menettelyt palvelutasopäätöksen toteutumisen seuraamisesta sekä tarvittaessa sen päivittämisestä, mikäli olosuhteiden tai toimintaympäristön muutokset sitä edellyttävät.

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen keskeisin tehtävä on asukkaiden arjen turvallisuuden tukeminen omalla toimialallaan käytettävissä olevin keinoin. Palvelutasopäätökseen on kuvattu ennakkollisia ja ennaltaehkäiseviä tapoja, joilla eri alueiden asukkaiden kokemukseen turvallisuudesta voidaan vaikuttaa. Merkittävin osuus arjen turvallisuuden varmistajana pelastuspalveluilla on sujuva, oikea-aikainen ja vaikuttava kyky vastata asukkaiden ja alueiden tarpeisiin konkreettisissa vaara- ja onnettomuustilanteissa.

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmisteluprosessi

Turvallisuuslautakunta on valmistellut pelastustoimen sekä ensihoidon palvelutasopäätöksiä rinnakkaisina, osin yhteensovitettuina kokonaisuuksina. Yhtäaikainen ja samansisältöinen valmistelu on mahdollistanut hyvinvointialueiden lainsäädännössä sekä Hyvaksin strategiassa edellytetyn palveluiden yhteensovittamisen veloitteen täyttämisen.

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmistelu käynnistyi

Aluevaltuusto

turvallisuuslautakunnan toimesta 22.3.2023 aihealueeseen perehtymisellä, maakunnallisella riskiarvioinnilla ja siihen syntyneillä muutoksilla palvelutarpeiden painopisteissä. Palvelutasopäätöksen luonnosversio lähetettiin arvioitavaksi laajalle sidosryhmäjoukolle; kuntiin, hyvinvointialueen toimielimille sekä aihepiiriin liittyville järjestöille. Turvallisuuslautakunta on käsitellyt annettuja lausuntoja ja antanut valmistelijoille oman näkemyksensä sekä lausuntoihin pohjautuvaa ohjausta jatkovalmisteluun.

Pelastustoimen palvelutasopäätökseen on tehty annettuun ohjaukseen perustuvia muutoksia. Asiakirja tunnistaa aiempaa selkeämmin roolinsa toimintaa ohjaavana järjestämisen linjauksena, joka reagoi mahdollisiin toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin hyvinvointialueen kokonaisuudessa. Palvelutasopäätöksessä esitettäviä kehittämistoimenpiteitä sekä investointeja henkilöstöresursseihin, kalustoon tai toimitiloihin on jo käynnistysvaiheessa kohtuullistettu sekä allokoitu pidemmälle aikajaksolle.

Yksi merkittävimmistä muutoksista valmisteluprosessin aikana palvelutasopäätösluonnokseen on pelastuspalvelujen toimintakonseptin muokkaaminen etenkin maakuntakeskuksen ulkopuolella. Uudessa, kehitettävässä toimintamallissa yhdistetään pelastustoimen omaa palvelutoimintaa paikalliseen sopimuspalokunta- ja muuhun yhdistyspohjaiseen toimintaan. Riittävällä ympärivuorokautisella virkapohjaisella toiminnalla pyritään vahvistamaan alueen toimintavarmuutta ja hallitaan samalla kansallisestikin ajankohtaisia oikeudellisia- sekä kustannusriskejä. Virkapohjaisen toiminnan yksi tehtävistä on myös ylläpitää ja vahvistaa paikallista sopimuspohjaista toimintaa. Sopimuspalokuntien toiminta nähdään merkitykseltään varsinaista pelastustoimintaa laajempaan alueen arjen turvallisuutta, asukkaiden hyvinvointia, sekä paikallista elinvoimaa ylläpitävänä tekijänä.

Pelastustoimen palvelutasopäätöstä on valmisteltu laajasti sekä organisaation sisäisiä, että ulkoisia verkostoja ja sidosryhmiä osallistaen. Osana valmistelua on pyritty tunnistamaan soteuudistuksen keskeisiä hallinnollisia mekanismeja, kuten järjestäjän ja tuottajan tehtävien erottaminen toisistaan. Turvallisuuslautakunnan saama palaute valmistelun toteutuksesta on ollut rohkaisevaa, joten samankaltaista toimintamallia voidaan hyödyntää myös muissa laajemmissa valmisteltavissa kokonaisuuksissa.

Oheismateriaali:

- vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen riskianalyysi,
 - Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi_luonnos 2,
 - kunnilta saadut lausunnot pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 22.9.2023 mennessä sekä
-

Aluevaltuusto

- vaikuttamistoimielimiltä ja muilta tahoilta saadut lausunnot pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 22.9.2023 mennessä.

Toimivalta asiassa

Hallintosäntö § 18

Riskienhallintajohtajan ehdotus Turvallisuuslautakunta päättää esittää aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle, että pelastustoimen palvelutasopäätös hyväksytään liitteen mukaisesti.

Asian kokouskäsittely

Pelastusjohtaja Ville Mensala esitteli kokouksessa palvelutasopäätöksen sisältöä klo 15:27 - 16:39 asian käsittelyn aikana.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Johtajaylilääkäri Heikki Miettinen saapui kokoukseen klo 15:27 asian käsittelyn aikana.

Aluehallitus 31.10.2023 § 327

Valmistelija(t) Ville Mensala, p. 040 336 0680, Arto Ahlroos, p. 0400 208 970 ja Simo Oksanen, p. 050 552 1263

Selostus asiasta Pelastustoimen palvelutasopäätös on osa hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelmaa.

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi kesällä 2022 hyvinvointialueelle strategian, joka asettaa tavoitteet hyvinvointialueen toiminnalle vuoteen 2030 saakka. Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus käynnisti kokouksessaan 14.2.2022 § 38 Ihmislähtöiseen Keski-Suomeen: Hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelman valmistelun, jonka tarkoitus on konkretisoida strategian tavoitteita ja asettaa tavoitteita valtuustokaudelle.

Toimeenpano-ohjelman valmistelu ja prosessin suunnittelu ovat perustuneet hyvinvointialueen strategiassa määriteltyihin menestystekijöihin, joita ovat:

- asukkaat
 - kumppanuus
 - ihmislähtöiset palvelut
 - henkilöstö
-

Aluevaltuusto

- tieto
- uudistuminen

Jokaisen menestystekijän ympärille rakennettuun toimeenpano-ohjelmakokonaisuuteen on tunnistettu liittyväksi suunnitelmia, jotka ovat joko lainsäädännön edellyttämiä, tai muutoin strategisten tavoitteiden toteutumisen edellytyksiä.

Strategian toimeenpano-ohjelman yhtenä osana, "Ihmislähtöiset palvelut" -menestystekijän kokonaisuudessa on valmisteltu Keski-Suomen hyvinvointialueen järjestämisen linjauksia. Niitä ovat 1) sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset, 2) pelastustoimen-, sekä 3) ensihoidon palvelutasopäätökset.

Järjestämisen linjauksilla ja tässä asiakirjassa erityisesti pelastustoimen palvelutasopäätöksellä edistetään ihmislähtöisiä palveluja, määritellään Keski-Suomen hyvinvointialueella strategian mukaisesti yhdenvertaisuutta sekä palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Visiona on varmistaa keskisuomalaisien kokemuksen hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta olevan maan kärkeä strategiakauden päättyessä 2030.

Palvelutasopäätöksen valmisteluprosessi

Hallintosäännön 18 §:n, kohdan 4 mukaisesti pelastustoimen palvelutasopäätös tulee valmistella turvallisuuslautakunnan toimesta, yhteistyössä alueen kuntien kanssa. Turvallisuuslautakunta aloitti palvelutasopäätöksen valmistelun kokouksessaan 22.3.2023, ja päätti esittää asiakirjaa hyväksyttäväksi aluehallitukselle, sekä edelleen aluevaltuustolle 27.9.2023.

Aluehallitus käsitteli pelastustoimen palvelutasopäätöstä iltakoulussaan 10.10.2023. Valmistelijoille annetun evästyksen pohjalta asiakirjaan tehtiin turvallisuuslautakunnan 27.9.2023 hyväksymään versioon nähden kirjoitusasun stilisointia, sekä seuraavat täsmennykset:

- Palvelutasopäätöksen johdanto-osioon lisättiin kuvaus ensihoidon palvelutasopäätöksen roolista osana hyvinvointialueen strategian toimeenpanoa, järjestämisen linjauksena.

- Palvelutasopäätöksen luvusta 1.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät, poistettiin kaksi viimeistä kappaletta.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto antoi 24.10.2023 lausunnon (LSSAVI/11285/2023) luonnoksesta Keski-Suomen hyvinvointialueen

Aluevaltuusto

pelastustoimen palvelutasopäätöksestä vuosille 2024 - 2027. Lausunto sisältää hyvinvointialueen aluehallintovirastolle esittämän pyynnön mukaisesti arvioinnin palvelutasopäätösluonnoksesta. Lausunnon mukaan kokonaisuutena arvioiden esitetty riskiarviointi, sekä palvelutasopäätösluonnos täyttävät asiakirjalle asetut vaatimukset. Aluehallintovirasto toteaa kuitenkin lausunnossaan, että palvelutasopäätöksessä on asiakokonaisuuksia, jotka edellyttävät täsmentämistä. Tarvetta muutoksille tai täydennyksille on luvuissa yksi, ja erityisesti luvussa neljä. Vähäisempiä tarkennuksia tai stilisoiteja tulee tehdä myös muihin osioihin.

Aluehallintoviraston lausunnossa mainitut muutostarpeet ovat huomioitu päätösliitteenä olevaan luonnokseen palvelutasopäätöksestä. Kirjoitusasun stilisoinnin, sekä vähäisempien teknisten korjausten lisäksi merkittävimmät muutokset asiakirjaan ovat:

- Lukuun 2.2.2 Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin ja toimintavalmiuden nykytila on lisätty uusi kappale (s.34).
- Päätöskehysiin (s.55-56 ja s.68) on tehty muutoksia.
- Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet -lukuun (s.70-71) on lisätty uusi kappale.

Lisätty uusi luku 6. Palvelutasopäätöksen sisällön perusteet (s.94).

Hyvinvointialuejohtajan ehdotus

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen hyväksymistä vuosiksi 2024-2027.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto 14.11.2023 § 84

Päätös ehdotus

Aluevaltuusto päättää hyväksyä Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen vuosiksi 2024-2027.

Asian kokouskäsittely:

Puheenjohtajan avattua keskustelun Ari-Pekka Liukkonen teki seuraavan muutosesityksen:

Liitteeseen 3 sivulle 91 ennen taulukkoa olevaan viimeiseen lauseeseen lisätään sana tarvittaessa:

Aluevaltuusto

Tarvittaessa Pelastustoimen kiireellinen palvelutuotanto turvataan kehittämällä painopistepaloasemaverkostoa tulevalla palvelutasokaudella 2024-2027 alla olevan taulukon 11 mukaisesti.

Heimo Lajunen kannatti esitystä.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että on tehty kannatettu muutosesitys ja tulee suorittaa äänestys. Puheenjohtajan ehdotti, että aluehallituksen pohjaehdotusta kannattavat äänestävät JAA, Liukkonen muutosesitystä kannattavat äänestävät EI.

Äänestyksen päätyttyä puheenjohtaja totesi, että äänin 54 JAA, 6 EI ja 3 tyhjää pohjaehdotus hyväksyttiin. Äänestysluettelo liitteenä.

Elma Hyöky, Ari-Pekka Liukkonen ja Heimo Lajunen jättivät eriävän mielipiteen kirjallisesti päätökseen seuraavin perustein:

Pelastustoimen palvelutasopäätöksessä valtuuston päätös linjaa, että valtuusto hyväksyy hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen vuosiksi 2024-2027.

Liite 3 - Palvelutasopäätös 2024-2027, s. 91: "Pelastustoimen kiireellinen palvelutuotanto turvataan kehittämällä painopistepaloasemaverkostoa tulevalla palvelutasokaudella 2024-2027 taulukon mukaisesti."

Jätämme eriävän mielipiteen tähän kohtaan, sillä kyseinen muotoilu ohjaa valmistelua liian voimakkaasti palvelutasopäätöksessä.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Ennen äänestystä kokouksesta poistuivat Hilma Vepsäläinen klo 18.30, Sari Hovila klo 18.36 sekä Jani Ylälehto klo 18.46.

Liitteet

Liite 1: Lausuntopyyntö pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä_Keski-Suomen hyvinvointialue_15.6.2023

Liite 2: Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi 2023

Liite 3: Pelastustoimen palvelutasopäätös 2024-2027 luonnos

Liite 4: Aluehallintoviraston lausunto Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätösluonnoksesta vuosille 2024-2027 LSSAVI/11285/2023

Liite: Äänestysluettelo aluevaltuusto 14.11.2023 § 84

15.6.2023

Keski-Suomen hyvinvointialueeseen kuuluvat kunnat
Keski-Suomen hyvinvointialueen lautakunnat
Keski-Suomen hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet
Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun (Vapepa) verkostossa toimivat järjestöt

Lausuntopyyntö pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä

Arvoisa yhteistyökumppani,

Keski-Suomen hyvinvointialue pyytää edustamaltanne organisaatiolta lausuntoa koskien pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätöksiä.

Hyvinvointialueen hallintosäännön 18 §:n 4 mom. mukaan turvallisuuslautakunta valmistelee yhteistyössä kuntien kanssa esityksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä.

Hyvinvointialueen turvallisuuslautakunta hyödyntää annettuja lausuntoja palvelutasopäätösten valmistelussa. Lausuntopyynnön liitteenä ovat luonnokset palvelutasopäätöksistä, myös yleisemmät näkemyksenne pelastustoimen ja ensihoidon palveluista ovat arvokkaita.

Palvelutasopäätösten käsittely jatkuu turvallisuuslautakunnassa syyskuun loppuun, jonka jälkeen asiakirjat siirtyvät aluehallituksen käsiteltäväksi. Tavoitteena on aluevaltuuston hyväksymiskäsittely 1.12.2023 mennessä, ja voimaan astuminen 1.1.2024 alkaen.

Lausuntoja käsitellään hyvinvointialueen turvallisuuslautakunnan kokouksessa 30.8.2023. Kokoukseen kutsutaan palvelutasopäätöksiä valmistelevat viranhaltijat, sekä edustajia lausunnon antajista. Tavoitteena on evästää turvallisuuslautakuntaa sekä valmistelijoita palvelutasopäätösten viimeistelyssä.

Palvelutasopäätösten sisältö ja merkitys

Pelastustoimen ja ensihoidon palveluiden taso, laajuus, alueellinen kohdentuminen sekä keskeiset sisällöt määritellään niitä koskevissa palvelutasopäätöksissä. Palvelutasopäätöstä tehtäessä huomioidaan palvelukohtaiset merkittävät riskit, määritellään toiminnan tavoitteet, sekä niihin käytettävät voimavarat. Palvelutasopäätökset perustuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön, niiden tulee myös

sisältää suunnitelma palvelutason kehittämisestä. Päätösten voimassaolo hyväksytään lain edellyttämällä tavalla määräajaksi.

Palvelutasopäätöksen tulee perustua ajantasaiseen riskianalyysiin, joka sisältää toimintaympäristön arvioinnin sekä pelastustoimen ja ensihoidon palvelutarpeen alueellisen kehittymisen.

Palvelutasopäätösten valmistelussa, sekä palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon toiminta valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa, ja niihin varautuminen

Ohjeet lausunnon antamiseen

Lausunto pyydetään antamaan 25.8.2023 mennessä. Lausunto voi olla vapaamuotoinen, vastauksessa voi halutessaan hyödyntää alla olevia strukturoituja kysymyksiä. Samansisältöinen lausuntopyyntö lähetetään Keski-Suomen kunnille, Hyvaksin lautakunnille ja vaikuttamistoimielimille, sekä Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun (Vapepa) verkostossa toimiville järjestöille. Vapepan toivotaan laativan lausuntonsa yhdessä vapaaehtoisen pelastuspalvelun järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Lausunnot pyydetään valmistelemaan erillisinä, pelastustoimen- ja ensihoidon palvelutasopäätöksistä laaditaan omat lausuntonsa.

Lausunnot annetaan 25.8. klo 16.00 mennessä Keski-Suomen hyvinvointialueen Webropol-kyselyillä:

[Pelastustoimen palvelutasopäätös -kysely](#) ja

[Ensihoidon palvelutasopäätös -kysely](#)

Tukikysymykset:

1. Muodostuuko palvelutasopäätöksestä luotettava kuva pelastustoimen/ensihoidon kyvykkyydestä vastata Keski-Suomen palvelutarpeisiin ja -velvoitteisiin?
2. Huomioiko pelastustoimen/ensihoidon palvelutasopäätös lausunnon antajan näkökulman ja tarpeet riittävällä tavalla? Mihin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota?
3. Palvelutasopäätökset sisältävät näkökulman toiminnan kehittämiseen. Miten pelastustoimen/ensihoidon palveluja tulisi kehittää lähivuosina?
4. Mitä muuta pelastustoimen/ensihoidon palvelutasopäätöksistä toivotte huomioitavan?

5. Palautetta pelastustoimen/ensihoidon palvelutasopäätöksen valmistelusta?

Lisätietoja

riskienhallintajohtaja Simo Oksanen, p. 040 552 1263 tai sp. simo.oksanen@hyvaks.fi

Sanna Rajala
turvallisuuslautakunnan
puheenjohtaja

Simo Oksanen
riskienhallintajohtaja,
turvallisuuslautakunnan esittelijä

Liitteet:

- Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2024–2027_luonnos
- Keski-Suomen hyvinvointialueen ensihoidon palvelutasopäätös 1.1.2024_luonnos
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi 2023_luonnos 2
- Vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen riskianalyysi

Tiedoksi

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus
pelastusjohtaja Ville Mensala
ylilääkäri Tomi Kavasmaa

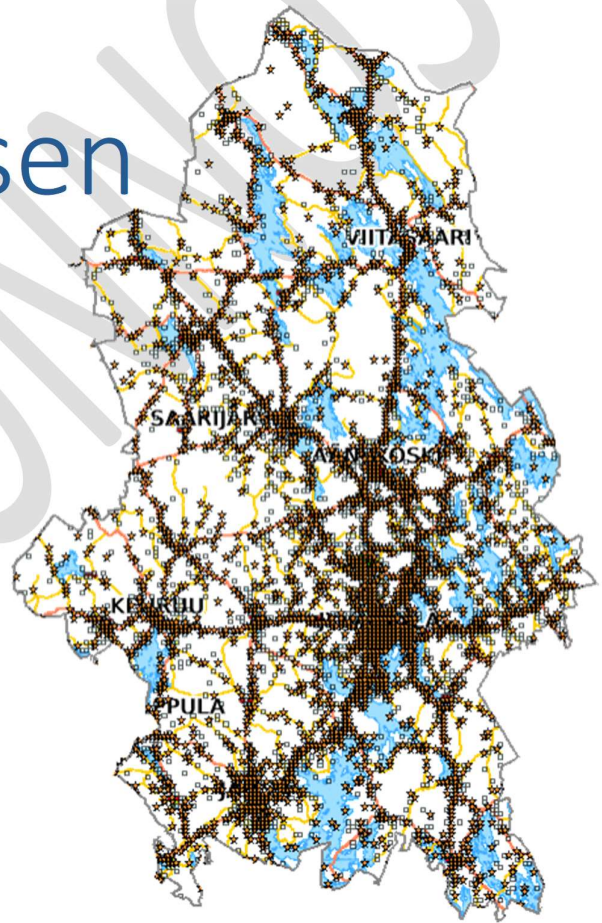

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

KESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

KESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

Sisällys

1.	Johdanto	4
2.	Riskiluokkien ja riskiruutujen määrittäminen toimintavalmiuden suunnittelua varten	5
2.1.	Keski-Suomen alueiden riskiluokan määrittäminen	5
2.2.	Riskitaso Keski-Suomen alueen riskiruuduissa	8
2.2.1.	Riskiruutujen riskitason kehittyminen	8
2.3.	Tunnistetut riskikohteet ja onnettomuusuhkien arviointi	9
2.4.	Ulkoiset riskit, joihin palvelutuotannossa tulee varautua	11
2.4.1.	Päivittäiset onnettomuudet	11
2.4.2.	Tieliikenne	14
2.4.3.	Rautatieliikenne	16
2.4.4.	Vesiliikenne	17
2.4.5.	Ilmaliikenne	17
2.4.6.	Puolustusvoimien kohteet	18
2.4.7.	Yleisötilaisuudet Keski-Suomessa	19
2.5.	Riskit joihin pelastustoiminnan suorituskyvyn tulee vastata	19
2.5.1.	Tulipalot	20
2.5.2.	Liikenneonnettomuudet	20
2.5.3.	Vaarallisten aineiden onnettomuudet, räjähdysonnettomuudet ja öljyvahingot	21
2.5.4.	Ihmisen pelastustehtävät	22
2.5.5.	Vahingontorjuntatehtävät	22
2.6.	Toimintaympäristön riskit, joihin organisaatiolla tulee varautua	23
2.6.1.	Joukkoon kohdistettu äärimmäinen väkivalta	23
2.6.2.	Pandemiat	24
2.6.3.	Sähkönjakelun ja tietoliikenteen vakavat ja pitkäkestoiset häiriöt	24
2.6.4.	Luonnon ääri-ilmiöt	25
2.6.5.	Infran häiriöt	27

2.6.6.	Laajamittainen maahantulo	28
2.7.	Muita alueen riskien erityispiirteitä	29
2.7.1.	Turvetuotanto	29
2.7.2.	Tuulivoima	30
2.7.3.	Vaarallisten kemikaalien käsittely, varastointi ja kuljetus	30
3.	Pelastuslaitoksen sisäinen kyky tuottaa lakisääteisiä palveluita	31
3.1.	Riskiruutujen tavoittaminen	32
3.1.1.	Pelastuslaitoksen kyky tuottaa pelastustoimen palveluja	33
3.1.2.	Riskiruutujen tavoittaminen Keski-Suomen alueella	34
3.1.3.	Pelastuslaitoksen pelastustoiminnan palvelukyky	41
3.1.4.	Johtopäätökset riskiruutujen tavoittamisesta	46
3.2.	Pelastustoimen palveluiden suorituskyky	48
3.3.	Riskienhallinnan toteutuminen	52
3.3.1.	Turvallisuusviestintä	57
3.4.	Muut palveluiden järjestämiseen liittyvät riskit	57
3.4.1.	Henkilöstöriskit	57
3.4.2.	Talousriskit	58
3.4.3.	Kalustoriskit	59
3.4.4.	Tilariskit	59
3.4.5.	Pelastustoimen työaikajärjestelmiin liittyvät riskit	60
4.	Palveluiden merkittävimmät riskit	61

1. Johdanto

Tämä asiakirja on luonnos Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysiksi, jonka perusteella valmistellaan pelastuslain mukainen pelastustoimen palvelutasopäätös. Riskianalyysissa arvioidaan pelastuslaitoksen toimintaympäristössä esiintyviä riskejä, joihin pelastuslaitoksen tulee vastata palvelutuotannossa. Lisäksi siinä arvioidaan pelastuslaitoksen suorituskykyä vastata toimintaympäristön uhkiin.

Tämän asiakirjan lisäksi pelastuslaitos on laatinut riskianalyysit häiriö- ja poikkeusolojen uhkiin sekä sotilaallisen voimankäytön varalle. Riskianalyysit perustuvat [kansalliseen riskiarvioon](#), [Keski-Suomen Alueelliseen riskiarvioon](#) ja puolustusvoimilta pelastuslain 65 §:n perusteella saatuihin tietoihin. Häiriö- ja poikkeusolojen sekä sotilaallisen voimankäytön riskianalyysit ovat salassa pidettäviä asiakirjoja, joiden hallinta tapahtuu organisaation tietoturva vaatimusten mukaisesti. Sen sijaan häiriö- ja poikkeusolojen riskianalyysin sisältö esitellään kokouksessa.

Palvelutasopäätöksen tulee perustua ajantasaiseen riskianalyysiin, joka sisältää toimintaympäristön arvioinnin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistetut keskeiset uhat ja riskit, sekä niiden muutokset, joihin pelastustoimen tulee varautua. Riskianalyysiin sisältyvien uhkien arvioinnin tulee kattaa päivittäiset onnettomuudet, häiriötilanteet ja poikkeusolot. Riskianalyysi tulee laatia siten, että sen perusteella pelastustoimen palvelut on mahdollista mitoittaa riskien ja uhkien mukaisesti. Häiriötilanneuhkien arvioinnissa on otettava huomioon kansallisen ja alueellisen riskiarvion tulokset. Poikkeusolojen uhkien arvioinnissa on otettava huomioon valmiuslaissa (1552/2011) määritellyt poikkeusolot. Sodan ajan uhkien arvioinnissa on käytettävä Puolustusvoimien pelastusviranomaisille Pelastuslain 65 §:n 5 momentin nojalla antamia sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arviointia varten tarvittavia tietoja. (Sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 1225/2022, 2 §, 6 §).¹

¹ Sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 1225/2022, 2 ja 6 §

2. Riskiluokkien ja riskiruutujen määrittäminen toimintavalmiuden suunnittelua varten

Tässä luvussa tarkastellaan Keski-Suomen alueen riskitasoa eri näkökulmista. Aluksi tarkastellaan pelastustoimen regressiomalliin perustuvien riskiruutujen riskitasoa sekä ennakoitua riskitason kehitystä riskiruuduissa. Lopuksi arvioidaan sellaisia riskiruutuja, joita pelastustoimen riskiarvio ei tunnista, mutta niissä sijaitsevat yksittäiset riskit nostavat riskitasoa.

2.1. Keski-Suomen alueiden riskiluokan määrittäminen

Pelastuslaitoksen riskiluokkien määrittämisperusteena käytetään regressiomallilla, jonka perusteella määritellään pelastustoimen alueen riskitasoa². Regressiomallin selittäjinä ovat asukasluku, kerrosala ja niiden yhteisvaikutus. Pelastustoimen palvelujen järjestäminen perustuu edellisen perusteella määrittävään riskitasoon.

Aluksi tarkastellaan kunnittain yleisesti Keski-Suomen hyvinvointialueelle mallin perusteella määrittäviä riskiruutuja ja niille asetettuja vaatimuksia.

Toimintavalmiuden suunnitteluohje¹ asettaa riskialueille erilaista pelastuslaitoksen palvelutuotantoon liittyviä tavoitteita. Eräs tavoite on pelastusyksikölle asetettu saavutettavuus tavoite eli se kuinka nopeasti ensimmäinen yksikkö saavuttaa sille osoitetun palvelutehtävän. Seuraavassa taulukossa 1 on esitetty pelastustoimen saavutettavuus tavoitteisiin liittyvät tavoiteajat eri riskialueilla. Riskiluokka 4 poikkeaa muista, koska sille ei ole asetettu erillisiä tavoitteita. Sen sijaan pelastuslaitoksen pitäisi palvelutuotannossa huomioida erityisesti 4 riskiluokan asukkaiden omatoimisen varautumisen tukeminen.

1. Pelastustoimelle asetettu tavoite

Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen

1. Riskiluokka	6 min
2. Riskiluokka	10 min
3. Riskiluokka	20 min
4. Riskiluokka	ei vaatimusta

Taulukko 1 Riskiruuduille asetetut saavutettavuus tavoitteet

²Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (21/2012)

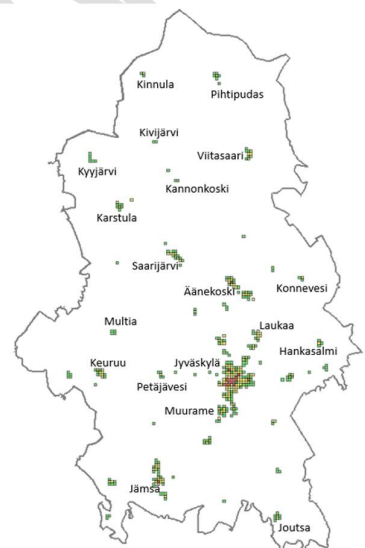
Seuraavassa taulukossa 2 on esitetty Keski-Suomen alueelle määritetyt riskiruudut. Riskiruutu 1 (RL1) on yleensä tiiviisti asutuilla alueilla, joissa on suuri kerrosala. Keski-Suomessa suurin osa tällaisista riskiruuduista sijaitsee Jyväskylässä (16) ja tämän lisäksi Jämsän ja Äänekosken keskustoissa on 1 riskiruutu. Riskiruutua 2 ja 3 on pääosin suurten keskusten läheisyydessä ja lisäksi jokaisessa asutussa taajamassa ja teollisuusalueella. Riskiruutu 4 on puolestaan taajamien ulkopuolista aluetta

HYVINVOINTIALUE	RL I	RL II	RL III	RL IV	Yhteensä
Keski-Suomi	18	162	221	18598	18999

Taulukko 2 Keski-Suomen Hyvinvointialueen riskiruudut - 31.12.2022

Seuraavassa taulukossa 3 on esitetty Keski-Suomen alueella olevat riskiruudut 1–3. Kartassa erottuva punainen väri on riskiluokkaa 1., keltainen väri riskiluokkaa 2. ja vihreä tarkoittaa riskiluokkaa 3. Kartassa valkoinen alue tarkoittaa riskiluokkaa 4. Taulukosta ja siinä olevasta kartasta on selkeästi havaittavissa, että pelastustoimen riskianalyysin perusteella riskiluokat painottuvat kuntien taajamiin eli alueisiin, joissa ihmiset toimivat ja asuvat. Mitä suurempi asukasmäärä on, sitä korkeampi riskitaso.

Kunta	1. riskiruutu	2. riskiruutu	3. riskiruutu	Riskiruutujen 1-3 lukumäärä
Jyväskylä	16	78	54	148
Jämsä	1	17	28	46
Äänekoski	1	15	18	34
Laukaa		12	22	34
Muurame		8	12	20
Keuruu		7	12	19
Saarijärvi		7	11	18
Joutsa		2	9	11
Viitasaari		5	5	10
Hankasalmi		1	8	9
Karstula		3	6	9
Pihtipudas		1	6	7
Kyyjärvi			6	6
Petäjävesi		1	5	6
Uurainen		1	4	5
Kannonkoski			4	4
Multia			4	4
Kinnula		1	2	3
Konnevesi		1	2	3
Toivakka		2	1	3
Kivijärvi			2	2
Luhanka			1	1
Kaikki yhteensä	18	162	222	402

Taulukko 3 Riskiruudut 1–3 Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella

Pelastuslaitoksen suorituskyvyn näkökulmasta tarkasteltuna toimiva ja riittävän laaja paloasemaverkosto on niin riskiruutujen tavoittamisen sekä muiden lakisääteisten tehtävien kannalta välttämätön. Ensimmäisen riskialueen saavuttamiseksi kuudessa minuutissa vaaditaan välittömän lähtövalmiuden paloasema. Tällaisia paloasemia on esimerkiksi Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Ensimmäisen riskiruudun alueella myös muiden lakisääteisten tehtävien määrä on suurin

Toisen riskialueen riskialueet tulee tavoittaa vaaditussa kymmenessä minuutissa, pelastuslaitoksen suorituskyvyn näkökulmasta se vaatii lähes välitöntä lähtöä. Suurin osa tällaisista riskiruuduista kuitenkin sijaitsee kunnissa, joissa valmius perustuu sopimuspalokuntatoimintaan. Nykyisten oikeuskäytäntöjen ratkaisujen perusteella tämä on kuitenkin ongelmallista, koska riskiruutujen tavoitettavuuteen liittyy merkittävä taloudellinen riski. Joidenkin Työtuomioistuimen tulkintojen³ mukaan riskin aiheuttaa se, että asetut tavoiteajat velvoittavat tosiasiallisesti lähtemään lähes välittömästi. Toisin sanoen, nykyisten juridisten tulkintojen mukaan, riskiruudun tavoittamiseen ei voida velvoittaa sopimuspalokuntia.

Kolmannen riskiruutu tulee tavoittaa vaaditussa 20 minuutissa ja se ei välttämättä vaadi lähes välitöntä lähtöä. Neljäs riskialue tulisi tavoittaa 40 minuutissa tai vaihtoehtoisesti kohdentaa valvonnan tai onnettomuuksien ehkäisyn opastusta alueelle. Näin ollen näiden riskialueiden tavoittaminen, ei välttämättä vaadi yhtä ripeää lähtöä, kuin ensimmäinen ja toinen riskiluokka.

Edellisen perusteella voidaan arvioida, että riskien perusteella riskiruutujen perusteella riskit kohdistuvat taajamiin, joissa ihmiset asuvat ja oleilevat. Tämän vuoksi myös pelastustoimen palvelujen ovat lähipalveluita, joiden tarve ulottuu koko maakunnan alueelle.

Seuraavaksi tarkastellaan regressiomalliin perustavien riskiruutujen riskitasoa ja arvioidaan niiden kehitystä sekä palvelutuotannon toteumaa vuosilta 2020–2022.

³ <https://tyotuomioistuin.fi/fi/index/ratkaisut/tt202316.html#>

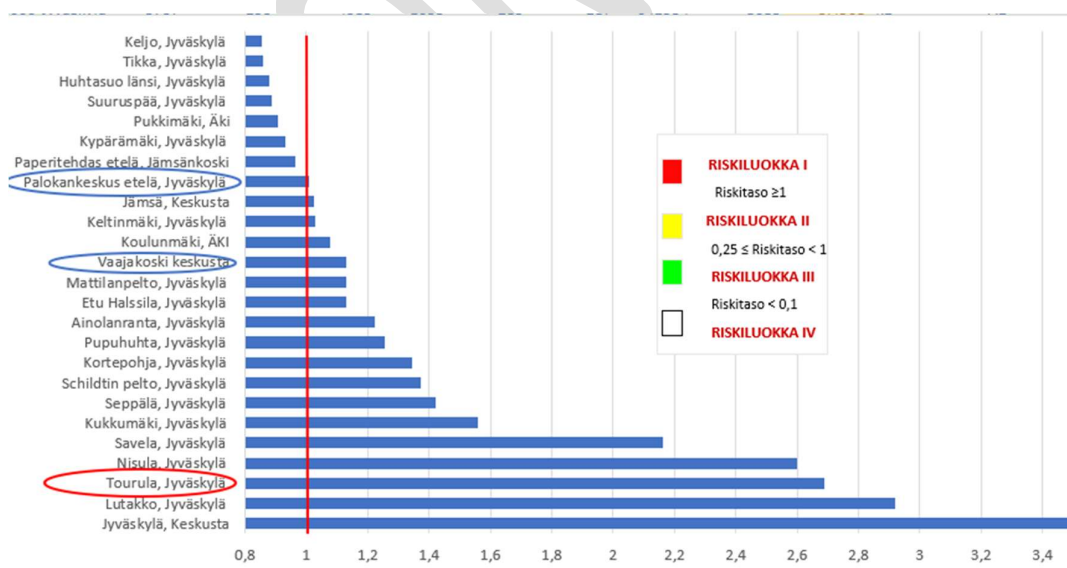

2.2. Riskitaso Keski-Suomen alueen riskiruuduissa

Pelastuslaitoksen tulee seurata riskiruutujen riskitasoa aktiivisesti, jotta tunnistetaan ennalta mahdolliset toimintaympäristön muutokset sekä kyetään palvelutuotannossa ennakoimaan ja reagoimaan muutoksiin riskiruutujen riskitasossa.

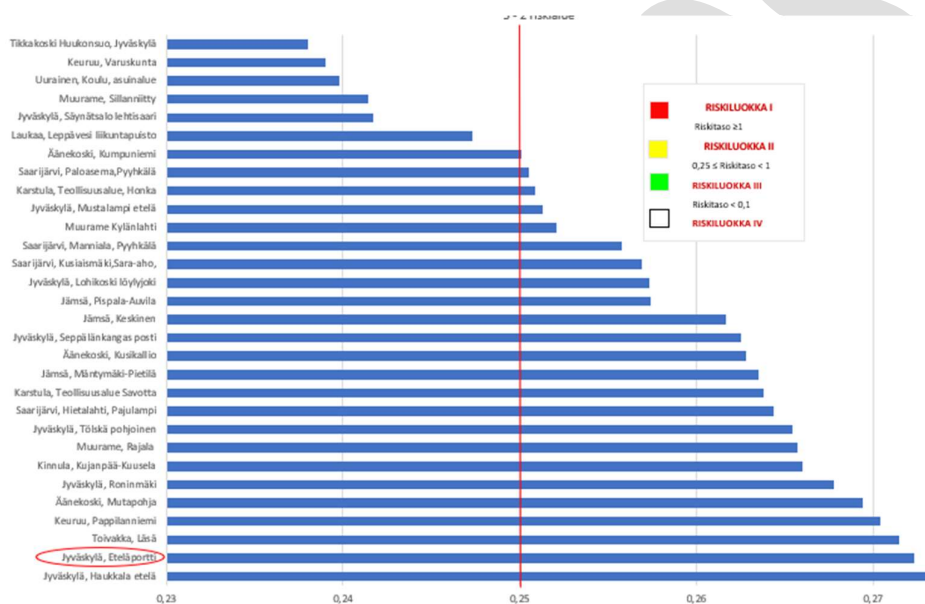
2.2.1. Riskiruutujen riskitason kehittyminen

Seuraavassa kuvassa 1 on esitetty regressiomalliin perustuen korkeimman riskitason riskiruudut Keski-Suomessa. Kuvasta voidaan havaita, että korkeimmat riskitasot sijaitsevat tiiviisti asutun Jyväskylän keskustan alueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Keski-Suomen maakunnassa korkeimmat riskitasot ovat puolestaan Äänekosken koulumäellä sekä Jämsän keskustassa. Nämä alueet ovat kuitenkin riskitasoltaan huomattavasti matalampia, kuin suurin osa Jyväskylän riskiruuduista. Huomionarvoista kuvassa 1 on sinisellä ympäröidyt riskiruutujen alueet, joiden riskitaso on kasvanut viime vuosina. Edellisessä tarkastelussa 2020 nämä riskiruudut kuuluivat riskiluokka 2. Riskitason on ennakoidusti kasvanut ja nyt ne kuuluvat nyt riskiluokkaan 1, joten niiden tavoittamiseksi määritellyssä ajassa vaaditaan toimenpiteitä lähitulevaisuudessa, koska nykyinen paloasemaverkon avulla niitä ei kaikin osin kyetä tavoittamaan. Punaisella ympyröity Tourulan alue käsittää rakentamisen kohteena olevat Puistolän ja Kankaan alueet Jyväskylässä, joten riskitaso tulee nousemaan tulevina vuosina tällä alueella. Alue kuitenkin kyetään tavoittamaan tavoite ajassa.

Kuva 1 Ensimmäisen ja toisen riskitason alueet

Seuraavan sivun kuvassa 2 esitetään riskitason 2 ja riskitason 3 rajapintaan kuuluvia alueita. Kuvasta on havaittavissa, että 2. riskialuetta on laajemmin Keski-Suomen kuntien alueella. Aiemmin esitetystä taulukosta 3, selviää, että 2. riskialuetta on yhteensä 17 kunnassa Keski-Suomen alueella. Huomionarvoisena nostona 3. riskialueesta on Jyväskylän Eteläportti ja sen vieressä oleva Kauramäen länsi -puolinen alue, joiden riskitaso tulee nousemaan huomattavasti tulevina vuosina. Tämän lisäksi Jyväskylän Savulahti on alue, jota rakennetaan, ja tämän tarkastelun perustella se saattaa nousta riskitasolle 2. tulevina vuosina. Keski-Suomessa oli kaikkiaan 162 toisen riskiluokan riskiruutua, lähes jokaisessa kunnassa.

Kuva 2 Toisen ja kolmannen riskitason alueita

Edellä esitetty arviointi on perustunut regressiomallilla toteutettuun riskiarviointiin ja sen avulla ei kyetä tunnistamaan yksittäisiä riskikohteita. Tämän vuoksi seuraavaksi arvioidaan sellaisia riskiruutuja, joiden riskitason on tarvetta nostaa, koska riskiruudussa sijaitsee erityistä vaaraa aiheuttavia toimintoja.

2.3. Tunnistetut riskikohteet ja onnettomuusuhkien arviointi

Pelastuslaitoksen suorituskyvyn näkökulmasta, palvelut ovat tarkoituksenmukaista suunnitella siten, että myös erityistä riskiä aiheuttavissa yksittäisissä kohteissa saadaan riskit hallintaan.

Erityistä riskiä aiheuttava on sellainen kohde, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran tai kohde on keskeinen yhteiskunnan kriittisten toimintojen turvaamisen kannalta. Riskikohteiden arvioinnissa on määritetty onnettomuusriski kohteelle, joka muodostuu onnettomuuden todennäköisyydestä ja sen mahdollisista seurausvaikutuksista. Onnettomuusriskin arvioinnin perusteella valitaan riskienhallintakeinot, joita ovat ensisijaisena keinona on työ onnettomuuksien ennalta estämiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi tehdyt ennaltaehkäisevät toimenpiteet sekä toimijoiden omatoiminen varautuminen.

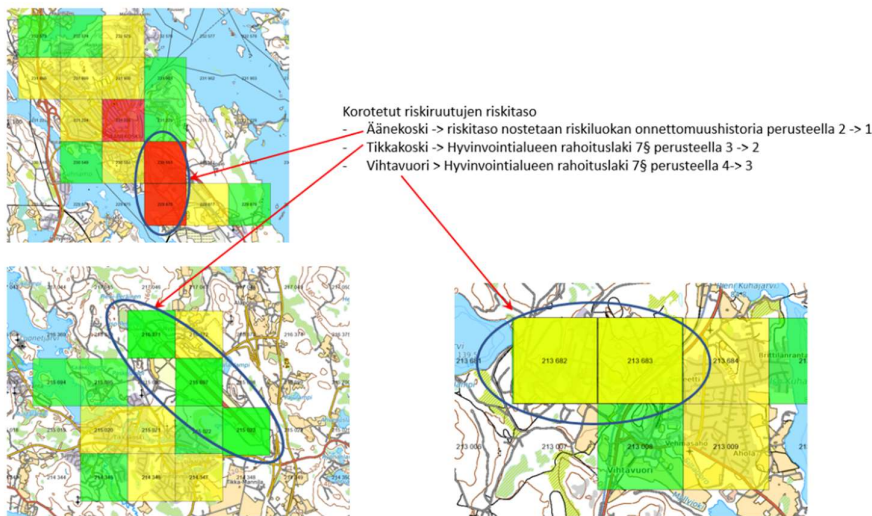
Tämän lisäksi toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaan regressiomallilla määritellyn riskitason lisäksi pelastuslaitoksen tulee arvioida ne riskiruudut, joissa on tapahtunut riskiluokan määrittäviä onnettomuuksia viiden vuoden seurantajaksolla keskimäärin vähintään kaksi vuosittain. Pelastuslaitos voi arvioinnin perusteella korottaa riskiruudun riskiluokkaa seuraavasti:

- Riskiruutu, jossa on tapahtunut vähintään 10 riskiluokan määrittävää onnettomuutta vuodessa viiden vuoden seurantajaksolla, voidaan korottaa riskiluokkaan 1.
- Riskiruutu, jossa on tapahtunut vähintään kaksi mutta vähemmän kuin 10 riskiluokan määrittävää onnettomuutta vuodessa viiden vuoden seurantajaksolla, voidaan korottaa riskiluokkaan 2.

Tämän lisäksi Hyvinvointialueen rahoituslain 7§ määrittelee riskiluokkiin 3 ja 4 kuuluvan riskiruudun riskitason alueella, jossa

- on pelastuslain 48 §:n nojalla laadittava erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma,
- sijaitsee kokonaishenkilömäärältään yli 1500 henkilön puolustusvoimien pysyvässä käytössä oleva alue taikka jolla sijaitsee lentoasema, jolle on reitti- tai tilausliikennettä.

Edellä mainittujen seikkojen perusteella Keski-Suomessa korotetaan riskien perusteella seitsemän riskiruudun riskiluokkaa. Riskiruudut sijaitsevat Äänekoskella (2), Vihtavuorella (2) ja Tikkakoskella (3) ja ne on esitetty kuvassa 3.

Kuva 3 Keski-Suomen korotetut riskiruudut

Seuraavaksi arvioidaan tarkemmin ulkoisia riskejä, joihin pelastuslaitoksen palvelutuotannossa tulee varautua.

2.4. Ulkoiset riskit, joihin palvelutuotannossa tulee varautua

Tässä luvussa arvioidaan erilisiin onnettomuustyyppijä, niiden esiintyvyyttä sekä niihin varautumista.

2.4.1. Päivittäiset onnettomuudet

Seuraavissa taulukoissa 4 ja 5 on esitetty Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueelle kuuluvien kuntien yleisimmät onnettomuustyyppit vuosina 2017–2022. Taulukossa 4 on esitetty kuntakohtaisesti värikoodein eri onnettomuustyyppien esiintyvyyt. Punaisella esitetään ne onnettomuustyyppit, joita kunnan alueella on useimmiten. Vihreällä puolestaan esitetään harvemmin tapahtuvat onnettomuudet. Oranssilla merkityt onnettomuustyyppit ovat olleet yleisempiä kuin keltaisella merkityt. Lisäksi taulukosta 4 selviää, että liikenneonnettomuudet ovat yleisempiä lähes kaikissa kunnissa, muutoin yleisempiä tehtävä ovat erilaiset tarkastus, vahingontorjunta ja avustustehtävät. Pienissä kunnissa korostuvat suhteellisesti myös ensivastetehtävä, joita selittänee ensihoidon yksiköiden varausasteet ja kunnan väestörakenne.

Tapahtuma- kunta	Liikenne- onnettomuus	palo- ilmoittimen tarkastus- tehtävä	Ensivaste- tehtävä	Muu tarkastus- tehtävä	Vahingon- torjunta- tehtävä	Avunanto- tehtävä	Palo- varoittimen tarkastus- tehtävä	Rakennus- palo-vaara
Jyväskylä	1782	1607	552	1564	985	707	959	351
Jämsä	418	192	502	256	257	222	33	91
Äänekoski	383	591	297	213	235	167	40	119
Laukaa	334	247	249	199	208	63	27	38
Viitasaari	223	117	104	104	97	59	26	28
Saarijärvi	212	93	183	105	138	46	22	31
Keuruu	187	217	230	128	151	77	31	50
Joutsa	149	78	163	71	95	31	1	10
Hankasalmi	133	42	119	45	63	29	10	15
Pihtipudas	116	41	90	56	43	21	5	16
Muurame	111	71	41	87	72	29	26	16
Karstula	109	36	100	39	84	22	14	10
Multia	99	11	59	20	36	9	6	6
Petäjävesi	89	50	67	33	60	9	2	13
Uurainen	76	27	46	26	35	8	2	15
Toivakka	76	10	55	31	53	8	8	10
Konnevesi	63	20	75	28	38	21	3	5
Kyyjärvi	44	5	60	5	33	9	0	2
Kannonkoski	37	34	39	18	28	16	2	3
Kivijärvi	31	12	55	17	19	27	0	3
Kinnula	21	17	52	10	22	22	1	6
Luhanka	11	14	44	19	20	11	2	2
Yhteensä	4764	3543	3310	3103	2796	1638	1222	849

Taulukko 4 Päivittäisonnettomuudet Keski-Suomen kunnissa 2017–2022

Taulukossa 5 on esitetty ne Keski-Suomen kunnissa esiintyvät onnettomuustyypit, joita esiintyy harvemmin. Näistä maastopalo vaikuttaa esiintyvän yleisemmin kaikissa kunnissa, tosin niiden esiintyvyys riippuu vahvasti kesän kuivuudesta. Jyväskylässä on puolestaan paljon ihmisen pelastamistehtäviä, jotka selittyvät kiireettömillä hissipelastus tehtävillä, jotka ovat ajoittain yleisiä. Harvinaisimpia kaikissa kunnissa ovat vaarallisten aineiden onnettomuudet ja räjähdykset. Kuvasta on myös havaittavissa, että pienemmissä kunnissa rakennuspalojen suhteellinen osuus kaikista kunnan tehtävistä on korkeampi, kuin esimerkiksi keskuskunta Jyväskylässä.

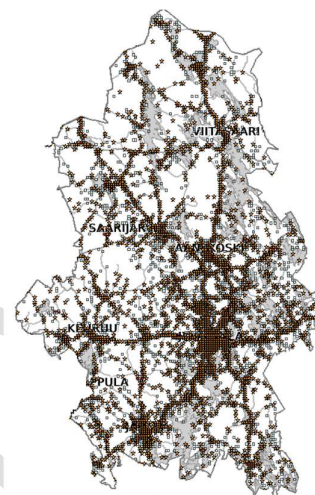
Tapahtumakunta	Maastopalo	Öljyvahinko	Ihmisen pelastaminen	Rakennuspalo	Liikennevälinepalo	Muu tulipalo	Eläimen pelastaminen	Virka-aputehtävä	Vaarallisten aineiden onnettomuus	Räjähdyks/räjähdyksvaara	Sortuma/sortuma-vaara
Jyväskylä	167	274	353	143	217	193	155	124	39	4	10
Jämsä	88	64	45	57	51	57	38	12	16	0	1
Äänekoski	60	72	56	52	46	66	35	24	13	0	2
Laukaa	51	66	44	40	47	39	29	16	4	1	2
Viitasaari	35	40	14	24	18	13	14	11	3	2	1
Saarijärvi	54	32	34	36	21	30	26	22	5	0	0
Keuruu	52	29	16	24	23	21	24	19	5	1	0
Joutsa	34	35	23	26	21	13	20	5	2	0	3
Hankasalmi	19	20	11	21	17	13	10	7	1	0	2
Pihlajavesi	36	17	11	20	22	13	8	11	1	0	3
Muurame	14	24	17	15	15	14	21	9	3	0	0
Karstula	24	13	8	17	11	8	3	4	0	0	1
Multia	23	13	3	5	11	6	3	3	0	0	0
Petäjävesi	10	10	7	16	19	7	8	6	0	0	0
Uurainen	13	11	3	19	6	9	4	2	1	0	0
Toivakka	22	10	4	7	14	6	7	1	1	0	0
Konnevesi	20	7	5	6	4	5	7	3	1	1	1
Kyyjärvi	17	3	0	9	6	4	2	3	0	0	1
Kannonkoski	11	10	1	9	6	10	4	0	0	0	0
Kivijärvi	12	6	3	7	4	0	4	5	1	0	2
Kinnula	24	5	4	10	4	6	11	2	1	0	0
Luhanka	11	4	3	2	1	2	4	3	0	0	0
Yhteensä	810	769	681	575	584	546	439	295	100	9	29

Taulukko 5 harvemmin esiintyvät tehtävät Keski-Suomessa 2017–2022

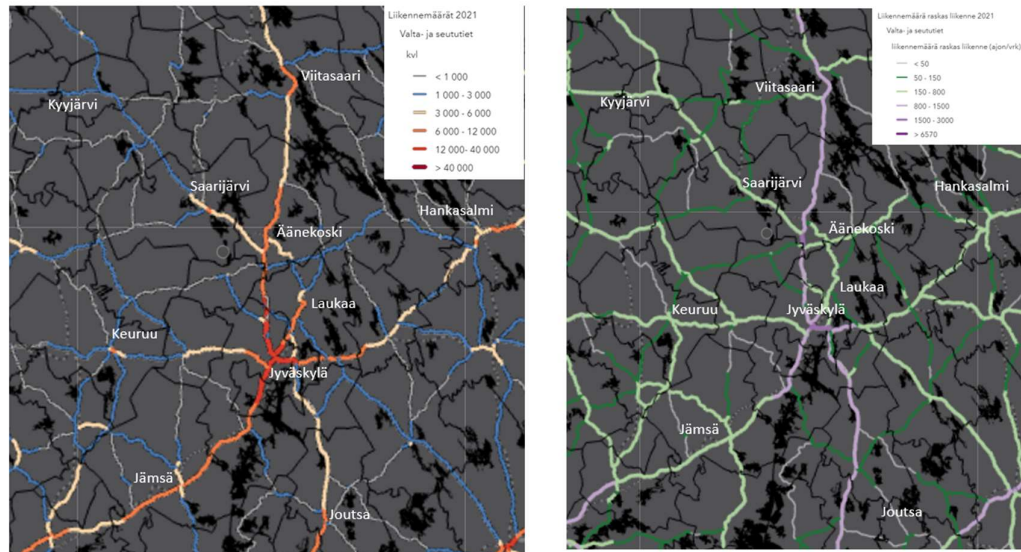
Päivittäisten pelastus- ja onnettomuustehtävien hoitaminen on pelastuslaitoksen lakisääteinen tehtävä. Riskien näkökulmasta pelastuslaitoksen on syytä varautua koko alueellaan päivittäisiin tehtäviin. Niihin varauduttaessa on syytä huomioida normaaliolojen lisäksi erilaiset häiriö- ja poikkeusolot. Lisäksi varautumisessa on huomioitava niin usein toistuvat pienet tehtävät kuin harvemmin tapahtuvat suuronnettomuudet.

2.4.2. Tieliikenne

Tieliikenteestä aiheutuu riskejä, joihin tulee varautua koko pelastuslaitoksen alueella. Alueellisena erityispiirteenä voidaan Keski-Suomen osalta nostaa esille maakunnan maantieteellinen sijainti, jonka puitteissa se on usean valtaväylän liikenteellinen solmukohta. Viereisessä kuvassa 4 näkyvät pelastustoimen tehtävät yhden vuoden ajalta, ja siitä on havaittavissa, että onnettomuuksia tapahtuu lähes kaikilla maakunnan teillä. Valtaväyliä kautta kuljetetaan myös ympäristölle vaarallisia aineita, joita ovat mm. palavat nesteet, syövyttävät aineet, myrkylliset aineet sekä erilaiset kaasut. Seuraavassa sivun kuvassa 5 esitetään Keski-Suomen alueen liikennemääriä vuonna 2021. Kuvassa vasemmalla ovat kaikki liikennemäärät vuorokaudessa ja oikealla raskaiden ajoneuvojen liikenne vuorokaudessa. Kuvista voidaan nähdä, että suurimmat liikennemäärät ovat Jyväskylän ympäristössä. Pääteistä suurimmat liikennemäärät ovat luonnollisesti teillä 4 ja 9, jotka ovat valtakunnallisilla pääväyliä. Kuvista on havaittavissa lisäksi, että liikennemäärät ovat suurempia taajamien läheisyydessä kuin niiden ulkopuolella. Lisäksi liikennemääriä arvioitaessa tulee huomioida, että liikenneonnettomuuksia tapahtuu koko maakunnan alueella. Vasemman puolen kuvassa on esitetty raskaanliikenteen liikennemäärät vuorokaudessa Keski-Suomen alueella. Kuvasta on havaittavissa, että etenkin tie 4 korostuu valtakunnallisena pääväylänä. Huomionarvoista on kuitenkin, että raskasta liikennettä on kokomaakunnan alueelle ja se tosi seikka, että raskaaseen henkilö ja tavara liikenteeseen liittyy suuronnettomuusvaara.

Kuva 4 pelastustoimen tehtävät 2021

Lähde: väylä

Kuva 5 Liikennemäärät Keski-Suomen teillä 2021 (lähde Väylä.fi)

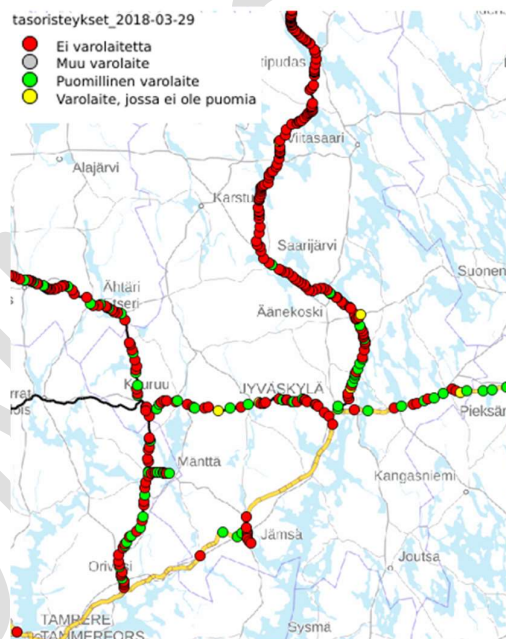
Liikenteessä tyypillisimpiä onnettomuuksia tyypejä ovat kohtaamis-, risteys-, suistumis- ja peräänajo-onnettomuudet⁴. Suurin riski liittyy suuri energisiin liikenneonnettomuuksiin, joita tapahtuu koko maakunnan alueella. Lisäksi raskaaseen liikenteeseen liittyy suuri vahinkopotentiaali. Riskien hallinnan näkökulmasta pelastuslaitoksen tulee varautua liikenneonnettomuuksiin koko maakunnan alueella ja lisäksi suuronnettomuuksiin, joiden riski on merkittävä tieliikenteessä⁵.

⁴ <https://www.lvk.fi/tilastot-ja-raportit/otin-liikennevahinkoportti/>

⁵ Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO

2.4.3. Rautatieliikenne

Rautatieliikenne kulkee Keski-Suomen maakunnan alueella vastaavasti itä-länsi ja pohjoisen suunnissa kohdaten Jyväskylässä (Kuva 6). Suurimmat liikennemäärät ovat Tampereen, Jyväskylän ja Pieksämäki välillä. Jyväskylä – Keuruu – Haapamäki – Ähtäri radalla on myös henkilöliikennettä, mutta pienemillä taajamajunilla. Jyväskylästä Pohjoiseen on tavaraliikennettä, joista vilkkaampi osuus on Jyväskylä – Äänekoski rataosuus⁶. Äänekosken ja Haapajärven välinen osuus on noussut aiempaa suurempaan arvoon, sillä sitä pidetään raakapuukuljetusten vuoksi tärkeänä. Keskimäärin radalla kulkee yksi raakapuujuuna päivässä suuntaansa⁷. Tunnelleita ratatieverkostossa on Jämsän ja Lievestuoreen rataosuudella sekä Jyväskylä - Laukaa osuudella. Jyväskylän ja Jämsän välillä on useita tunnelleita, joista Korpilahden lahdenvuori on pisin, yli neljä kilometriä. Tasoristeyksiä rataosuuksilla on runsaasti, myös sellaisia tasoristeyksiä, joista puuttuvat varolaitteet.

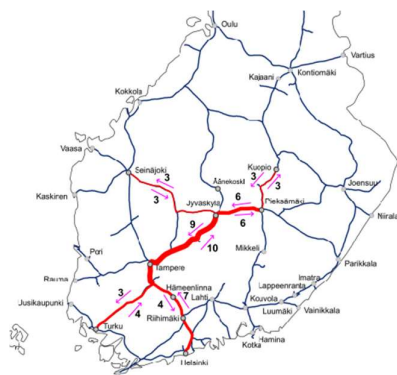

Kuva 6 Keski-Suomen rataverkko ja tasoristeykset
(Lähde Väylä.fi)

Seuraavissa kuvissa 7 ja 8 on esitetty junien lukumäärät vuorokaudessa. Kuvasta 7 on havaittavissa, että henkilöliikenteessä Tampere – Jyväskylä on vilkkaain rataosuus ja pienellä junakalustolla operoitava Keuruu – Haapamäki puolestaan rauhallisempi. Tavaraliikenteessä puolestaan Jyväskylä –Pieksämäki ovat vilkkaampia.

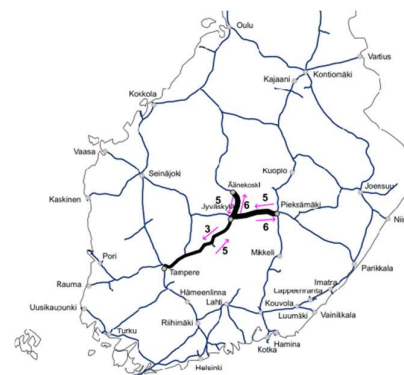
⁶ https://www2.jkl.fi/kaavakartat/y107/lr_2016_selvitys_jyvaskylan_web.pdf

⁷ https://keskisuomi.fi/wp-content/uploads/2020/09/1390-ks_kuljetustarpeet_www.pdf

Kuva 7 Keski-Suomen henkilöliikennejunien lukumäärä (vrk)

Keski-

Kuva 8 Keski-Suomen tavaraliikennejunien lukumäärä (vrk)

Raideliikenteen todennäköisimmät riskit liittyvät tasoristeysonnettomuuksiin, henkilövahinkoihin, junien suistumiseen raiteilta, vahinkoihin ratapihalla vaihtotyön yhteydessä ja erilaisiin törmäyksiin⁸.

2.4.4. Vesiliikenne

Keski-Suomessa on useita suuria vesistöjä, joista suurimmat ovat Päijänne, Keitele ja Konnevesi. Kesäaikana suurimmilla vesialueilla on matkustajaliikennettä. Tyypillisimpiä onnettomuuksia vesialueilla ovat veden varaan joutuminen ja veneiden tai ajoneuvojen uppoaminen järveen. Merkittävimmät riskit Keski-Suomen vesialueilla liittyvät matkustaja-alusten tulipaloihin tai uppoamiseen ja öljyn tai kemikaalin vuotamiseen vesistöihin.

2.4.5. Ilmaliikenne

Keski-Suomen lentoliikenne on keskitetty Tikkakosken lentoasemalle, jossa suoritetaan siviililentoliikennettä sekä sotilasilmailua. Lisäksi Jämsän Hallissa harjoitetaan koelentotoimintaa. Tikkakoskella sotilasilmailun osalta suoritetaan pääasiassa koulutustoimintaa, jossa henkilöstön määrä on hyvin pieni. Sotilasilmailun lentosuoritukset suoritetaan pääasiassa Keski-Suomen alueella. Kaupallinen matkustaja liikenne on lukumäärältään vähäistä, alle 1000 henkilöä vuodessa, sen sijaan sotilasilmailun ansiosta laskeutumisten määrän perusteella Jyväskylän lentokenttä on neljänneksi vilkkain Suomessa, noin 1000 laskeutumista kuukaudessa.

⁸ Traficom 2022

Ilmailuliikenteen merkittävin riski liittyy kaupalliseen matkustajaliikenteeseen ja sotilaskoulutukseen, jossa pienkone joutuu mahdollisesti onnettomuuteen.

2.4.6. Puolustusvoimien kohteet

Keski-Suomen alueella on useita puolustusvoimien ja puolustusteollisuuteen liittyviä kohteita. Näkyvin toiminto on Jyväskylän Tikkakoskella sijaitseva Ilmasotakoulu, joka on ilmavoimien puolustushaarakoulu ja sotilasopetuslaitos. Ilmasotakoulussa koulutetaan puolustusvoimien henkilökuntaa, reserviläisiä ja varusmiehiä ilmavoimien ilmapuolustuksen tehtäviin. Koulutus on laaja-alaista ja ilmavoimien lähes kaikki toiminnan osa-alueet kattava koulutus.

Ilmasotakoululla on oma sotilaspalokunta, jonka ensisijainen tehtävä on turvata joukko-osastojen omaa toimintaa. Keski-Suomen pelastuslaitos on solminut yhteistoimintasopimuksen Ilmasotakoulun kanssa. Yhteistoimintasopimuksella on erikseen sovittu sotilaspalokunnan osallistumisesta pelastustoimen tehtäviin ilman erillistä virka-apupyynnöä.

Päivittäisessä toiminnassa ja koulutuksessa sekä sotilaallisissa harjoituksissa merkittävimmän riskin muodostaa liikenneturvallisuus. Henkilöstöä kuljetetaan erilaisilla ajoneuvoilla harjoituksissa yleisillä teillä ja maastossa. Päivittäisessä koulutuksessa toiminta tapahtuu pääosin virka-aikana, sotilaallisissa harjoituksissa toimintaa on myös öisin. Suurin osa puolustusvoimissa tapahtuvista liikenneonnettomuuksista on pieniä tieltä suistumisia, joissa ei tapahdu henkilö- eikä kalustovahinkoja. Tilanteissa, joissa ajoneuvo kaatuu yleisiä ovat pienet henkilö- ja kalustovahingot sekä mahdollisesti ympäristövahingot. Näihin onnettomuustilanteisiin puolustusvoimat vastaavat omilla resursseillaan.

Aina on kuitenkin olemassa myös vakavan liikenneonnettomuuden uhka esimerkiksi liukkaudesta, pimeydestä tai inhimillisistä syistä johtuen. Vakavassa tieliikenneonnettomuudessa voikin osallisena olla jopa kymmeniä ihmisiä.

Kuivana aikana ampumarajoituksissa on olemassa maastopalon riski. Ampumakenttäalueilla syttyviin maastopaloihin liittyy erityinen turvallisuusriski räjähtämättömistä ampumatarvikkeista. Maalialueiden maastopaloja ei lähtökohtaisesti sammuteta räjähdysvaaran takia vaan palo rajataan riittävän etäisyyden päästä turvallisesti.

Puolustusteollisuuteen liittyy erilaisia merkittäviä riskejä, jotka liittyvät räjähteisiin ja niiden varastointiin. Tällaisia kohteita valvotaan tehostetusta ja edellytetään toiminnan harjoittajilta erityistä varautumista mahdollisiin onnettomuuksiin.

2.4.7. Yleisötilaisuudet Keski-Suomessa

Keski-Suomessa on runsaasti erilaisia yleisötilaisuuksia. Riskien näkökulmasta niistä suurimpia ovat Secto Rally Finland -tapahtuma, erilaiset festivaalit (Himos, Suomi Pop) ja muut suuret yleisötapahtumat (yläkaupungin yö, Jyväskylän valo, Iso Kirja). Tilaisuuksista vaaditaan pelastussuunnitelma sekä suurimpiin tehdään pelastusviranomaisen valvontakäynti. Todennäköisimmän onnettomuudet liittyvät tulipaloon, tilapäisiin rakenteisiin, sääolosuhteisiin, päihteiden käyttöön sekä tahalliseen väkivallantekoon. Lisäksi riskejä liittyy paikkoihin, joissa ihmiset kokoontuvat erillisiin tapahtumiin kuten esimerkiksi Jyväskylän kävelykatu tai kuntien erilaiset tori ja kauppakeskus tapahtumat.

Pelastustoimialueella ei ole toistaiseksi tapahtunut esim. radikalisoitumiseen ja terrorismiin liittyviä äärimmäisiä väkivallantekoja, mutta niihin on varauduttava.

Ihmisjoukkoon kohdistuvan väkivallan tai terrorismin sekä suurten väkijoukkojen väkivaltaisen liikehännän (mellakka tms.) mahdollisuus on huomioitava poliisin, pelastustoimen ja ensihoidon välisissä viranomaisyhteistyön suunnitelmissa ja operatiivisissa suunnitelmissa.

Väkivallan mahdollisuus on huomioitava tarvittavilta osin yleisötapahtumien ja kokoontumistilojen pelastussuunnitelmien ja turvallisuusjärjestelyiden arvioimisessa ja ohjeistamisessa.

Pelastuslaitoksen ja poliisin yhteistyötä on kehitettävä siten, että esim. yleisötapahtumaan liittyvät turvallisuusriskit tiedostettaisiin jo tapahtuman suunnitteluvaiheessa.

Edelle arvioidaan päivittäisiä riskejä ja seuraavassa luvussa arvioidaan todennäköisiä pääriskkejä, joihin pelastustoimen tulee kyetä vastaamaan.

2.5. Riskit, joihin pelastustoiminnan suorituskyvyn tulee vastata

Seuraavaksi arvioidaan pelastustoimintaan liittyviä ulkoisia riskejä eri onnettomuustyyppien kontekstissa.

2.5.1. Tulipalot

Pelastuslaitos hälytetään vuosittain noin 600–700 tulipaloon (rakennus-, liikenneväline- ja maastopalot sekä muut tulipalot).

- Jokaisella paloasemalla on oltava tulipalojen sammuttamiseen tarvittava peruskalusto.

- 24/-7-paloasemilla ja päiväpaloasemilla on oltava valmius toimia tulipaloissa tai muissa onnettomuuksissa, joissa on mukana palavia nesteitä (perusvalmius sammutusvaahdotteiden käyttöön).

- Jyväskylässä ja Äänekoskella on huomioitava valmius palavien nesteiden suursäiliöiden säiliö-, vallitila- ja lammikkopalojen sammuttamiseen.

- Vaativiin tehtäviin kykenevyys on erityisen tärkeää niillä paloasemilla, joiden toimintaympäristössä on asuinkerrostaloja sekä suuria hoito-, huolto- ja majoituslaitoksia (henkeä pelastava sammutushyökkäys rakennuksen sisätiloihin). Rakennusten muissa käyttötaparyhmissä savusukellusvalmius vaikuttaa eniten omaisuusvahinkojen ehkäisyyn (tavoitteena palon rajoittaminen ja sammuttaminen).

- Suurpalojen ehkäisyyn on kiinnitettävä erityistä huomiota pelastuslaitoksen riskienhallintatyössä.

- Kasvava riski suurille ja samanaikaisille maastopaloille on huomioitava pelastustoiminnan ja sen johtamisen suunnittelussa.

- Pelastuslaitoksen on kohdistettava valvontaa sekä valistusta, neuvontaa ja koulutusta erityisryhmin asumisturvallisuuden kehittämiseen sekä hoito- ja huoltolaitosten paloturvallisuuden ylläpitämisen.

2.5.2. Liikenneonnettomuudet

Pelastuslaitos hälytetään vuosittain noin 1000 liikenneonnettomuuteen (tie-, raide-, ilma- ja vesiliikenne).

- Vähintään 24/-7-paloasemilla ja päiväpaloasemilla on oltava nykyaikaiset hydrauliset pelastusvälineet, nostotyynysarja ja muu liikenneonnettomuuksissa tarvittava peruskalusto sekä välineiden käyttämisessä tarvittava koulutus. Em. paloasemien on kyettävä onnettomuuspaikan suojavaahdotukseen.

- Ajoneuvojen uudistuva käyttövoima (benssiini, diesel -> sähkö, sähköhybridi, biokaasu, maakaasu) on huomioitava pelastustoiminnan kalustohankinnoissa ja henkilöstön koulutuksessa.
- Jokaisen asemapaikan, jonka alueella on sähköistetty rautatie, on kyettävä kaluston sekä henkilöstön koulutuksen puolesta onnettomuuspaikan hätämaadoitukseen.
- Pelastuslaitoksen on ylläpidettävä onnettomuustyyppikohtaisia suunnitelmia raide-, ilma- ja meriliikenteen suuronnettomuuksien varalta.

2.5.3. Vaarallisten aineiden onnettomuudet, räjähdysonnettomuudet ja öljyvahingot

Vaarallisten aineita tai räjähdysonnettomuuksia koskevia hälytystehtäviä on vuosittain 20–30 kpl. Öljyvahinkoja noin 150 kpl. Vaarallisten aineiden onnettomuuksien riski on tieliikenteessä ja teollisuuspaikkakunnilla. Öljyvahinkoja tapahtuu laajemmin koko pelastuslaitoksen alueella.

Pelastuslaitoksen alueella erityistä vaara aiheuttavia kohteita sijaitsee Äänekoskella, Keuruulla, Laukaassa, Toivakassa sekä Jyväskylässä. Erityistä vaaraa näissä kohteissa aiheuttaa vaarallisten kemikaalien tai räjähteiden varastointi tai käyttö. Riskinä ovat muun muassa räjähdys, myrkyllisen kaasun tai nesteen leviäminen ilmaan tai lähiympäristöön

- Vähintään 24/-7-paloasemilla ja päiväpaloasemilla on oltava valmiudet toimia ns. päivittäisissä palavien nesteiden onnettomuuksissa sekä pienissä kemikaalionnettomuuksissa (öljyvahingot, ajoneuvojen polttoainevuodot, nestekaasupulloihin liittyvät vaaratilanteet jne.).
- Vähintään 24/-7-paloasemilla ja päiväpaloasemilla on oltava valmiudet käyttää vaarallisten aineiden onnettomuuksien keskeisiä tietolähteitä (omatoimisesti tai esim. KSP30:n kautta).
- Alueen paloasemilla, joiden toiminta-alueella kulkee rautatie tai valtateillä kemikaaleja, on oltava valmius henkeä pelastamaan toimintaan kemikaalionnettomuustilanteissa. Lisäksi asemapaikoilla on oltava valmius onnettomuuden tiedusteluun, vuodon välittömään rajoittamiseen (mm. laimennus), vaara-alueen väestön varoittamiseen ja vaara-alueen eristämiseen.
- Varsinainen vaarallisten aineiden torjuntavalmius on keskitettävä Jyväskylään, Äänekoskelle ja Jämsään siten, että valmiutta voidaan hyödyntää myös muualla pelastustoimialueella sattuvissa vaarallisten aineiden onnettomuuksissa.

- Suurempien kemikaalionnettomuuksien varalta laadittuja suunnitelmia (vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelma ja ulkoiset pelastussuunnitelmat) on ylläpidettävä.
- Pelastuslaitoksen on kehitettävä valmiutta puhdistaa vaarallisten aineiden onnettomuuksissa kemikaaleille altistuneita henkilöitä. Suunnittelun on perustuttava osaltaan pelastuslaitoksen oman valmiuden kehittämiseen (kuljetusonnettomuudet), mutta myös yhteistyöhön tuotantolaitosten kanssa (tuotantolaitosten onnettomuudet).
- Kemikaalionnettomuuksiin liittyvää koulutusta on lisättävä. CBRNE-valmiuden tilanne on tarkistettava erityisesti biologisten onnettomuuksien ja uhkien osalta.
- Pelastuslaitoksen riskienhallintatyössä on huolehdittava, että toimintaohjeet vaaratiedotteen ja yleisen vaaramerkin osalta ovat ihmisten tiedossa. Valvontatyössä on kiinnitettävä erityistä huomiota vaarallisten aineiden suuronnettomuuksien ehkäisyyn ja rajoittamiseen.

2.5.4. Ihmisen pelastustehtävät

Ihmisen pelastustehtävissä on vuosittain noin 150. Suurin osa näistä tehtävistä on kiireettömiä. Kiireellisissä tehtävissä korostuvat vesipelastustehtävät ja pelastaminen vaaraa aiheuttavasta paikasta, joita suoritetaan vuosittain noin 20–30 kpl. Vesipelastustehtävät painottuvat kesään.

- Vähintään 24/-7-paloasemilla ja päiväpaloasemilla on oltava henkilöstön koulutuksen ja varusteiden puolesta valmius pintapelastustehtävien suorittamiseen.
- Jyväskylässä järjestetään välitöntä vesisukellusvalmiutta avoveden ja heikkojen jäiden aika
- Vesipelastuskaluston hankinnassa on hyvä huomioida oletus, että vuosittainen heikkojen jäiden ajanjakso tulee pitenemään ilmastomuutoksen seurauksena.
- Maastopelastusvalmiuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota erityisesti alueilla, joissa ulkoillaan paljon (esimerkiksi kansallispuistot).

2.5.5. Vahingontorjuntatehtävät

Pelastuslaitos on suorittanut viime vuosina 300–800 vahingontorjuntatehtävää vuosittain, joista yleisempiä on ollut erilaisten rajuilmojen aiheuttamat vahingot.

- Pelastuslaitoksella on oltava valmius pelastustoiminnan johtamisen ja hätäkeskuksen toiminnan tukemiseen rajuilmatilanteissa. Pelastustoiminnan johtajien on seurattava rajuilmojen kehittymistä ja tarvittaessa nostettava vastetta.
- Myrskytilanteisiin ja muihinkin onnettomuuksiin liittyvän tilannekuvan kokoamista ja jakamista on kehitettävä.
- Pelastuslaitoksen on kehitettävä valmiuttaan tukea muuta yhteiskuntaa myrskyjen ja muiden luonnononnettomuuksien edellyttämässä toimissa.
- Pelastustoimen asemapaikkojen valmiuden ylläpitämisessä on varauduttava pitkien sähkö- ja viestiliikennekatkosten aiheuttamiin ongelmiin (vaikutukset omaan toimintaan).
- Ilmastonmuutoksen myötä lisääntyviin ilmaston ääri-ilmiöihin on varauduttava. Erityisesti on huomioitava rankkasateet, tulvat, pitkät kuivuusjaksot. Jyväskylässä ja Keuruulla on valtakunnallisesti nimettyjä alueita, jotka on luokiteltu muuhun tulvarisktiin kuuluviksi⁹

Edellä tarkasteltiin erionnettomuustyyppien aiheuttamaa riskiä ja riskinhallintaan vaadittavaa suorituskykyä. Seuraavaksi arvioidaan ulkoisia riskejä, jotka tulee huomioida palveluiden suorituskykyä arvioitaessa. Seuraavaksi arvioidaan riskejä, joihin pelastuslaitoksen tulee varautua, julkisia turvallisuuspalveluja tarjoavana organisaationa.

2.6. Toimintaympäristön riskit, joihin organisaatiolla tulee varautua

Tässä luvussa tarkastellaan ulkoisia riskejä, joihin pelastuslaitoksen tulee organisaationa varautua. Tässä on esitetty keskeisimmät tunnistetut riskit. Tarkemmin näitä toimintaympäristön riskejä on analysoitu maakunnallisessa riskiarviossa.

2.6.1. Joukkoon kohdistettu äärimmäinen väkivalta

Pelastuslaitoksen alueella ei ole tapahtunut esim. radikalisoitumiseen ja terrorismiin liittyviä äärimmäisiä väkivallantekoja, mutta niihin on varauduttava.

- Ihmisjoukkoon kohdistuvan väkivallan tai terrorismin sekä suurten väkijoukkojen väkivaltaisen liikehdinnän (mellakka tms.) mahdollisuus on huomioitava poliisin,

⁹ <https://www.vesi.fi/tulvariskien-aluesivut-lappi/>

pelastustoimen ja ensihoidon välisissä viranomaisyhteistyön suunnitelmissa ja operatiivisissa suunnitelmissa.

- Kyseisen väkivallan mahdollisuus on huomioitava tarvittavilta osin yleisötapahtumien ja kokoontumistilojen pelastussuunnitelmien ja turvallisuusjärjestelyiden arvioimisessa ja ohjeistamisessa.

- Pelastuslaitoksen ja poliisin tietojenvaihtoa on kehitettävä siten, että esim. yleisötapahtumaan liittyvät turvallisuusriskit tiedostettaisiin jo tapahtuman suunnitteluvaiheessa.

2.6.2. Pandemiat

Pandemiasta tai muusta syystä aiheutuva joukkosairastuminen voi kuormittaa merkittävästi ensihoitoa ja hoitolaitoksia sekä ensihoitoa tukevaa ensivastetoimintaa. Pandemia voi kohdistua myös pelastuslaitoksen henkilöstöön vaarantaen palvelutuotannon jatkuvuutta.

- Pandemian mahdollisuus on huomioitava pelastuslaitoksen kriittisten palveluiden jatkuvuuden suunnittelussa. Suunnitelmissa on huomioitava erityisesti pelastuslaitoksen henkilöstön joukkosairastumisen ehkäisy sekä palvelutuotannon ja valmiuden ylläpito/priorisointi tilanteessa, jossa suuri määrä pelastuslaitoksen henkilöstöstä on sairastunut tai karanteenissa. Suunnittelun pohjaksi kansalliset pandemiaohjeet sekä pelastuslaitoksen ohjeet nyt käynnissä olevaa Covid19-viruspandemiaa varten.

- Pandemiavarautumisessa on lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota desinfiointiainesten ja suojavarusteiden saatavuuteen (valmiusvarastointi) ja käytön ohjeistamiseen, valmiuden hajauttamisen suunnitteluun (ja tarvittaessa toteuttamiseen) sekä pelastustoimelle kuuluvien lakisäätöiden tehtävin suorittamisen ohjeistamiseen pandemiatilanteen varalta.

2.6.3. Sähköjakelun ja tietoliikenteen vakavat ja pitkäkestoiset häiriöt

Suomen kansallinen riskiarvio 2023¹⁰ korostaa useassa eri yhteydessä yhteiskunnan riippuvuutta sähköön tuotannosta ja jakeluverkosta. Kaikki hyvinvointiyhteiskunnan

10

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164627/SM_2023_4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

keskeiset palvelut ja rakenteet toimivat sähköllä. Sähköntuotannon tai jakelun laajat ja pitkäkestoiset ongelmat voivat lamaannuttaa koko yhteiskunnan.

- Pelastuslaitoksen kriittisen palvelutuotannon jatkuvuussuunnittelussa on huomioitava laaja-alaiset ja pitkäkestoiset sähkökatkokset, tieto- ja viestiliikenteen häiriöt, polttoaineiden saatavuus- tai jakeluhäiriöt, häiriöt kaukolämmön saatavuudessa tai jakelussa sekä digitalisaatioon liittyvät riskit. Pelastuslaitoksella on oltava ajantasainen jatkuvuussuunnitelma, jonka pohjana on oltava valmiuslain perusvaatimus: Mm. pelastustoimen on turvattava kriittiset palvelunsa kaikissa tilanteissa.

2.6.4. Luonnon ääri-ilmiöt

Rajuilma

Voimakkaan matalapaineen aiheuttama sulan maan aikainen myrskyrintama voi Keski-Suomen yli liikkua aiheuttaen huomattavat myrskyvahingot. Uhan kohteena ovat puusto, sähköverkko ja sen kriittiset osat sekä sähköstä riippuvaiset toiminnot, tieverkko, rakennukset, irtain omaisuus ja ihmiset.

Suorien vaikutusten lisäksi vahinkojen seuraukset voivat vaikeuttaa alueen asukkaiden arkea pitkäaikaisesti. Vahinkojen seurauksista aiheutuu haittoja ja esteitä liikkumiseen, elinkeinon harjoittamiseen, asumiseen, asioimiseen, yhteydenpitoon ja avunsaamiseen.

Myrskytuhojen hallinta vaatii riittävää johtamis- ja henkilöstöresurssia vahingontorjuntatehtäviin, jotka voivat kestää pitkään. Ilmastonmuutoksen myötä sään ääri-ilmiöiden arvioidaan lisääntyvän, jolloin myös tuulisuus ja myrskyt voimistuvat ja yleistyvät.

Talvimyrsky ja jäätävä sade

Talvimyrskyyn liittyvä runsas lumisade tai jäätävä sade sekä voimakas tuuli aiheuttavat suurta lumi- tai jääkuormaa. Myrskytuulet ja tykkylumi puissa tai kertyvä jääkuorma vaurioittavat sähköverkkoa tai sen kriittisiä osia aiheuttaen laajoja sähkökatkoja. Voimakkaat myrskypuuskat voivat aiheuttaa roudattomassa maassa merkittäviä puustovahinkoja. Myrskyvahingot ovat huomattavat, sähköverkolle aiheutuu vahinkoa ja sähköstä riippuvaiset toiminnot mm. tietoliikenne, vesi- ja jätevesihuolto, lämmön- ja polttoaineen jakelu, alkutuotanto, teollisuus ja liikenne häiriintyvät tai lamaantuvat. Raivaustöissä voi tapahtua henkilövahinkoja. Huolto- ja korjaustoiminnan viiveet

laajoilla harvateisillä alueilla pahentavat vaikutuksia. Vaikutukset saattavat heijastuvat muun muassa. päivittäistavarahuoltoon sekä sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluihin.

Myrskyvahingot voivat vaikeuttaa merkittävästi ja pitkän aikaa alueen asukkaiden arkea. Vahinkojen seurauksista aiheutuu haittoja ja esteitä liikkumiseen, elinkeinon harjoittamiseen, asumiseen, asioimiseen, yhteydenpitoon ja avun saamiseen.

Ilmastonmuutoksen myötä sään ääri-ilmiöiden arvioidaan lisääntyvän, jolloin myös tuulisuus ja myrskyt voimistuvat ja yleistyvät.

Pitkä erittäin kylmä pakkasjakso

Poikkeuksellisen kylmä ja pitkäkestoinen pakkasjakso aiheuttaa häiriöitä kuljetuskalustoon ja sähkönsiirto- ja sähköjakeluverkkoon sekä terveyshaittoja riskiryhmiin kuuluville henkilöille. Sähköstä riippuvaiset toiminnot mm. tietoliikenne, vesi- ja jätevesihuolto, lämmön- ja polttoaineen jakelu, alkutuotanto, teollisuus ja liikenne häiriintyvät tai lamaantuvat. Sähköverkon huolto- ja korjaustoiminnan viiveet pahentavat vaikutuksia. Vaikutukset heijastuvat mm. päivittäistavarahuoltoon sekä sivistys-, sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluihin.

Lämmityspolttoainevarastojen täydennykset voivat häiriintyä kuljetuskaluston toimintahäiriöiden vuoksi. Tästä voi seurata paikallisia tai alueellisia tuotantokatkoksia lämmöntuotannossa. Paikalliset sähkön- ja lämmönjakeluhäiriöt voivat aiheuttaa nopeita evakuointitarpeita. Alueellisesti voi olla tarvetta sähkönkäytön rajoituksiin.

Pelastustoimet vaikeutuvat ja voivat paikoin estyä. Pelastustoiminnassa käytettävässä kalustossa esiintyy toimintahäiriöitä.

Suurmetsäpalo

Pitkään jatkuneen hellejakson aiheuttaman maan kuivumisen vuoksi samanaikaisesti syttyneet metsäpalot saattavat levitä nopeasti. Uhan kohteena ovat metsät, rakennukset ja ihmiset. Omaisuusvahingot saattavat muodostua suuriksi. Asutuksen ollessa uhattuna voidaan joutua suorittamaan evakuointitoimenpiteitä. Häiriöitä voi aiheutua myös sähkönsiirtoon ja -jakeluun. Laajalle leviävä savu voi katkaista liikenneväyliä ja levitä asutuskeskuksiin aiheuttaen terveyshaittaa ihmisille.

Laajojen metsäpalojen sammuttaminen sitoo erittäin paljon johtamis- ja henkilöstöressursseja. Maastossa työskennellään pitkiä jaksoja ja tällöin tarvitaan myös huoltoa. Sammutus- ja huoltotoimet aiheuttavat henkilöstön vajeista muihin mahdollisiin samanaikaisiin tehtäviin.

2.6.5. Infran häiriöt

Sähköenergian saannin, siirron tai jakelun häiriintyminen

Sähkönsiirto- tai sähköjakeluverkko tai niiden kriittinen osa esimerkiksi sähköasema voivat vaurioitua myrskyn, lumen, ilkvallan, tuhotyön, tulipalon, poikkeuksellisen pakkasjakson tai liikennevälineen törmäyksen seurauksena. Sähkönsiirto ja -jakelu häiriintyvät tai keskeytyvät tai jakeluverkko vaurioituu. Toiminnan ohjaus häiriintyy. Sähköstä riippuvaiset toiminnot kuten tietoliikenne, vesihuolto, lämmönjakelu, päivittäistavarahuolto, polttoainejakelu, alkutuotanto, teollisuus ja liikenne häiriintyvät tai lamaantuvat.

Pitkät etäisyydet ja ilmajohdot lisäävät verkon vaurioitumisriskiä ja hidastavat haja-asutusalueiden viankorjaustoimintaa. Viiveet huolto- ja korjaustoiminnan laajoissa häiriötilanteissa pahentavat vaikutuksia.

Infran häiriöt vaikuttavat suoraan sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluihin.

Viestiverkkojen häiriöt voivat vaikuttaa viranomaisviestintään ja osin viranomaisten johtamiskykyyn.

Tietoliikenteen, tietojärjestelmien käytettävyyden tai luotettavuuden häiriintyminen

Pitkäkestoinen ja laaja sähkökatkos syntyy sääilmion, kyberhyökkäyksen, ohjelmisto- tai laitevian, huollon tai inhimillisen tekijän seurauksena. Mikäli varavoimajärjestelyissä on puutteita, saattaa se estää tietoliikenneyhteyksien käyttöä ja yhteiskunnan välttämättömyyspalveluiden tuottaminen saattaa häiriintyä.

Tietojärjestelmien käytön estyminen saattaa vaikuttaa mm. kauko-ohjausjärjestelmiin, mobiilipalveluihin ja maksuliikenteeseen sekä viranomaisten hälytys- ja johtamisjärjestelmiin.

Maksuliikenteen keskeytymisen myötä saattavat päivittäistavarakauppa, polttoaineenjakelu ja liikepalvelut heikentyä ja pysähtyä. Vaikutukset näkyvät kertautumalla noin 2–3 vrk:n jälkeen. Tämän jälkeen kuntien sosiaali-, terveys- ja sivistysvastuualueiden sekä kotitalouksien omatoimisen varautumisen varastot loppuvat.

Tiedonvälitys kansalaisille voi häiriintyä tietoliikenteen estyessä pitkäaikaisesti, koska perinteisiä radioita ei välttämättä ole enää käytössä. Yleisradiolla on lakisääteinen

velvoite välittää viranomaistiedotuksia ja varautua televisio- ja radiotoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa.

Vesihuollon häiriintyminen

Vesihuollon häiriintymisellä tarkoitetaan vesihuoltoa, joka koostuu: talousveden johtamisesta, sen käsittelystä tai toimittamisesta. Lisäksi siihen luetaan jäteveden poisjohtaminen tai sen käsittelyn häiriöt tai keskeytykset. Häiriintyminen voi liittyä myös vesihuoltopalvelujen toimivuuden häiriintyminen laiterikon, sähkö- tai tietoliikennekatkoksen, myrskyn, tulvan tai rankkasateen, kuivuuden, onnettomuuden, työvoiman saatavuuden tai inhimillisen tekijän seurauksena.

Vesihuollon toimitushäiriö aiheuttaa ongelmia kaikille vedenkäyttäjille toimitushäiriön vaikutusalueella. Erityisenä kysymyksenä on vesihuoltolaitosten kyky järjestää varavedenjakelu yli 24 tunnin vedenjakelun katkoissa, vesihuollon yleisten toimitusehtojen mukaisesti, erityisesti kansalaisille ja matkailijoille.

Vakava vedenlaadun häiriö kuormittaa epidemiatilanteessa terveydenhoitojärjestelmää sekä aiheuttaa ongelmia alkutuotantoon ja teollisuuteen. Varaveden tulee täyttää talousveden laatuvaatimukset (Talousvesiasetus 1352/2015 ja 683/2017).¹¹

Vesihuollon verkostojärjestelmien uudistamiseen ja vikaantumiseen sekä tulviin ja sään ääri-ilmiöihin liittyvät paikalliset vesihuollon häiriöt ovat mahdollisia vuosittain.

2.6.6. Laajamittainen maahantulo

Maahantulolla on huomattavia vaikutuksia koko yhteiskuntaan pitkäksi aikaa useiden toimijoiden aloilla. Uhan kohteena ovat yhteiskuntajärjestys ja sen häiriintyminen sekä viranomaisten resurssien kuormittuminen ja muiden tehtävien suorittamisen vaarantuminen.

Maahantulon syy voi olla äkillinen, mutta se voi toteutua myös vaiheittain, laajentuen vähitellen valtakunnalliseksi ja ilmentyä alkuvaiheessa alueellisena tai paikallisena laajamittaisen maahantulon tilanteena. Kriittisenä laajamittaisen maahantulon rajana voidaan pitää tilannetta, jossa vastaanottokeskukset lisämajoituspaikkoineen ovat täyttymässä, maahantulijoiden virta on jatkuvaa ja tulijoiden määrä on suurempi kuin poistuma maasta.

¹¹ Talousvesiasetus 1352/2015 ja 683/2017.

Laajamittaisen maahantulon tilanne voi heikentää kansalaisten turvallisuuden tunnetta ja yhteiskunnan turvallisuutta sekä lisätä kielteistä asenneilmapiiriä ulkomaalaisväestöä kohtaan, mistä seurauksena voi olla epäjärjestystä, väkivallan tekoja ja radikalisoitumista yhteiskunnassa.

2.7. Muita alueen riskien erityispiirteitä

2.7.1. Turvetuotanto

Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella sijaitsee 12 turvetuotantoaluetta. Turvesoita on eniten maakunnan länsi- ja luoteisosissa. Turpeen käyttö on vähentymässä, mutta sillä on edelleen merkitys mm. lämmöntuotannon polttoaineena.

Pelastustoimen näkökulmasta turvetuotannon merkittävin riski liittyy auma- ja kenttäpaloihin. Turvetuotantoaluepalojen määrään ja leviämiseen vaikuttaa ennen kaikkea urakoitsijan turvallisuusasenteet ja valmius, mutta myös sääolot, tuotantoalueen elinkaari (uusi ja vähäkivinen vai vanha ja kivikkoinen), alueen sijainti ja sammutusveden saatavuus. Turvetuotantoalueet sijaitsevat etäällä taajamista. Vain noin 25 % tuotantoalueista tavoitetaan alle 20 minuutissa hätäilmoituksesta¹².

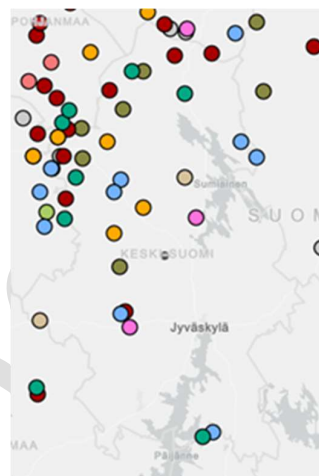
Turpeen korvaajaksi on nousemassa mm. energiapuu ja energiajäte. Energiapuuterminaaleihin ja varastoihin liittyvät hälytystehtävät ovat olleet toistaiseksi vähäisiä, ne ovat syttyessään vaikeasti sammutettavia ja etenkin kuivana aika aiheuttaa suuren metsäpaloriskin. Tulevaisuudessa on syytä seurata energiapuiden varastoalueita ja mitoittaa sammutuskapasiteetti varastojen kokoon.

¹² Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO

2.7.2. Tuulivoima

Tuulivoiman osuus sähköntuotannossa on voimakkaassa kasvussa. Pelastuslaitoksen alueella on tuotannossa tai suunnitteilla useita tuulivoimaloita. Tuulivoimapuistoja on erityisesti maakunnan länsiosassa, ja lähellä maakunnan rajaa. Lisäksi on rakennettuja tai vireillä olevia hankkeita on lähes koko maakunnan alueella.

Tuulivoimalaonnettomuudet ovat harvinaisia, mutta pelastuslaitoksen on varauduttava niihin. Riskejä ovat mm. voimalan hallinnan pettäminen, tulipalo, tapaturma huoltotyössä jne. Erityisesti on pyrittävä vaikuttamaan siihen, ettei tuulivoimaloita rakenneta kohteisiin, jossa tuulivoimalan onnettomuudella olisi vaikeasti hallittavia seurausvaikutuksia. Lisäksi on tarpeen mukaan vaikutettava voimaloiden palo- ja turvallisuustekniikkaa ja voimalan hallintaa koskeviin vaatimuksiin (paloilmoitin- ja sammutuslaitteistot, jäätunnistus- ja jäänpoistolaitteistot, etäkäyttö, kunnossapito).

Kuva 9 Tuulivoimat ja niiden suunnitelmat Keski-Suomessa

2.7.3. Vaarallisten kemikaalien käsittely, varastointi ja kuljetus

Vaarallisten kemikaalien teollinen käsittely ja varastointi jaetaan vähäiseen ja laajamittaiseen toimintaan. Säilytystä sekä vähäistä käyttöä valvoo pelastusviranomaisen ja laajamittaista Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Tukesin valvontaa kuuluu myös mm. räjähdetarastot.

Keski-Suomen pelastustoimialueella on yhteensä 48 Tukesin valvonnassa olevaa kemikaalikohdetta (vaaralliset kemikaalit, nestekaasulaitokset, räjähteet). Näistä 9 on SEVESO III-direktiivin mukaisia, erityistä suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavia laitoksia/kohteita. Tällaiset kohteet sijaitsevat Jyvässeudulla, Keuruulla ja Äänekoskella. Hyvinvointialueen pelastuslaitoksen on laadittava näihin kohteisiin ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä toiminnanharjoittajan sekä muiden viranomaisten kanssa. Velvoite perustuu pelastuslain 48 §:ään ja suunnitelmista annettuun asetukseen.

Vaarallisten kemikaalien teollinen käsittely ja varastointi jaetaan vähäiseen ja laajamittaiseen toimintaan. Vähäistä valvoo pelastusviranomaisen ja laajamittaista Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Tukesin valvontaa kuuluu myös mm. räjähdetarastot.

Vaarallisten aineiden kuljetus painottuu valtakunnallisilla valtaväylillä 4, 9 ja tielle 77. Rautatiekuljetuksen pääreitit ovat Tampere-Jyväskylä-Pieksämäki.

Keski-Suomen alueella pelastuslaitoksen alueella tapahtui vuosien 2017–2022 aikana yhteensä 107 vaarallisten aineiden onnettomuutta. Näistä suurin osa oli torjuntatöiden kannalta vähäisiä, kuten ajoneuvojen polttoainevuotoja, nestekaasupulloihin liittyviä vuotoja tai muita ”kaasun” hajuun liittyviä tehtäviä. Lähes kaikki laadultaan tai mittakaavaltaan vakavammat onnettomuudet ovat tapahtuneet Äänekoskella. Varsinaisia vaarallisiin aineisiin liittyviä suuronnettomuuksia ei kyseisellä ajanjaksolla tapahtunut.

Vaarallisten aineiden torjuntaan on varauduttava erityisesti Jyväskylässä, Jämsässä, Saarijärvellä ja Äänekoskella. Myös keskeisten kuljetusreittien varrella voi tulla eteen tilanteita, joissa on kyettävä ainakin henkeä pelastaviin toimenpiteisiin vaarallisten aineiden onnettomuuksissa. Bensiiniin ja muihin öljytuotteisiin liittyvät onnettomuudet ovat sen verran yleisiä, että lähes kaikilla paloasemilla tulisi olla valmius suojavaahdotukseen pelastustoiminnan tai torjuntatöiden yhteydessä. Pelastuslaitoksen on lisäksi osaltaan huolehdittava, että toiminnanharjoittajien omatoiminen varautuminen on riittävällä tasolla kemikaaleista aiheutuviin onnettomuusriskeihin nähden.

Aiemmin tässä riskianalysissä on arvioitu ulkoisia riskejä, joihin palvelutuotanto tulee mitoittaa. Seuraavaksi arvioidaan pelastuslaitoksen sisäistä palvelukykyä tuottaa lakisääteisiä palveluita toteutuneiden suoritteiden perusteella.

3. Pelastuslaitoksen sisäinen kyky tuottaa lakisääteisiä palveluita

Pelastustoimen kykyä vastata riskeihin lakisääteisten vaatimusten mukaisesti, voidaan tarkastella palvelutuotannon sisäisenä riskinä. Tällöin voidaan tunnistaa sisäisenä riskinä puutteet palvelujen tuottamisessa tai niiden laadun kehittämistarpeissa. Aluksi tarkastellaan riskiruutujen tavoittamisessa ilmenneitä haasteita, jonka jälkeen arvioidaan päätoimisten ja sopimuspalokuntien suoritus kykyä tuottaa palveluja Keski-Suomen alueella. Lisäksi arvioidaan riskienhallinnan toteutunutta palvelutuotantoa

3.1. Riskiruutujen tavoittaminen

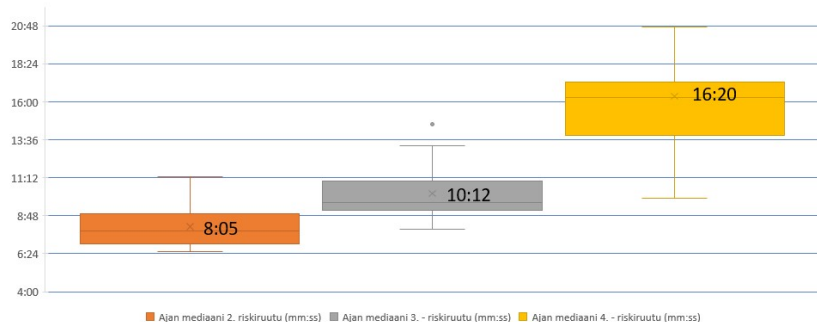
Riskiruutujen keskimääräiset saavuttamisajat esitetään seuraavissa taulukossa 7–8.

Ensimmäisen yksikön toteutuneet saavuttamisajat 1. riskialueelle vuosina 2020–2022 on esitetty alla olevassa taulukossa 7. Siitä on pääteltävissä, että Jyväskylässä tavoitteesta jäädyään, mutta sen sijaan Jämsässä ja Äänekoskella tavoiteaika saavutetaan.

Jyväskylä	6:22
Jämsä	4:30
Äänekoski	4:59

Taulukko 6 1. riskialueen tavoittamisen mediaanit Keski-Suomessa

Seuraavassa taulukossa 8 on esitetty **ensimmäisen yksikön riskiruutujen 2–4 tavoittamisen mediaaniajat** Keski-Suomen kunnissa. Taulukosta on havaittavissa, että riskiruudut tavoitetaan keskimäärin hyvin Keski-Suomen kuntien alueella. Esimerkiksi toisen riskialueen tehtävistä 75 % tavoitetaan alle 9 minuutissa, kolmannesta riskialueesta tavoitetaan 75 % tehtävistä alle 11 minuutissa. Toisella riskiruudulla vaatimus tavoittamisajaksi on 10 minuuttia, kolmannella 20 minuuttia ja neljännellä riskialueella 40 minuuttia. Kellon ajat ruuduissa kertovat keskimääräiset tavoittamisajat eri riskialueilla.

Taulukko 7 Riskiruutujen 2–4 tavoittaminen Keski-Suomessa 2020-2022

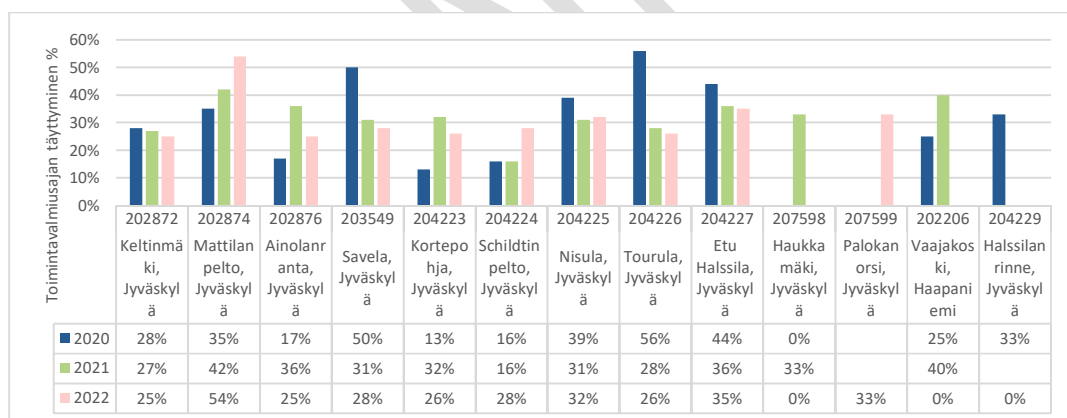
Seuraavaksi arvioidaan tarkemmin niitä yksittäisiä riskiruutuja, joissa on havaittu tavoittamiseen liittyviä haasteita.

3.1.1. Pelastuslaitoksen kyky tuottaa pelastustoimen palveluja

Jyväskylän alueella on kuusitoista 1. riskiluokan riskiruutua, joiden tavoittamiseksi kuudessa minuutissa edellytetään toimivaa paloasemaverkkoa, ripeää lähtöä sekä joustavaa liikennevirtaa. Edellä esitetyn perusteella keskimääräisistä tavoiteajoista jäädään Jyväskylässä määritellystä 6 minuutin aikarajasta. Tämän vuoksi arvioidaan seuraavaksi niitä riskiruutuja, joita ei ole tavoitettu määritellyssä ajassa.

Seuraavassa taulukossa 9 on esitetty sellaiset Jyväskylän alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu määritellyssä ajassa. Taulukosta on havaittavissa, että osassa alueita puutteet tavoittamisajoissa ovat muodostuneet kroonisiksi, kun taas osassa riskiruutuja tavoitettavuus on heikentynyt tarkastelu jakson aikana. Ongelma havaittiin aiemmin ja sen vuoksi Keski-Suomen pelastuslaitoksen edellisessä palvelutasopäätöksessä 2021 päätettiin erilaisista toimenpiteistä, joilla tavoitettavuutta parannetaan. Suunnitellut toimenpiteet liittyivät esihenkilöiden toimintaan ja alueen liikennejärjestelyihin. Liikennejärjestelyjä ei ole vielä täysin kyetty toteumaan, mutta esimerkiksi Sairaala Novan uudet liikennejärjestelyt vaikuttavat parantaneen esimerkiksi Kortepohja tavoittamista, mutta ei kuitenkaan riittävässä määrin. Liikennevalojen ohjausjärjestelmä on otettu käyttöön keväällä 2023, mikä osalta nopeuttaa riskiruutujen tavoittamista. Järjestelmän vaikutusta ei kuitenkaan näy vielä tässä tilastossa.

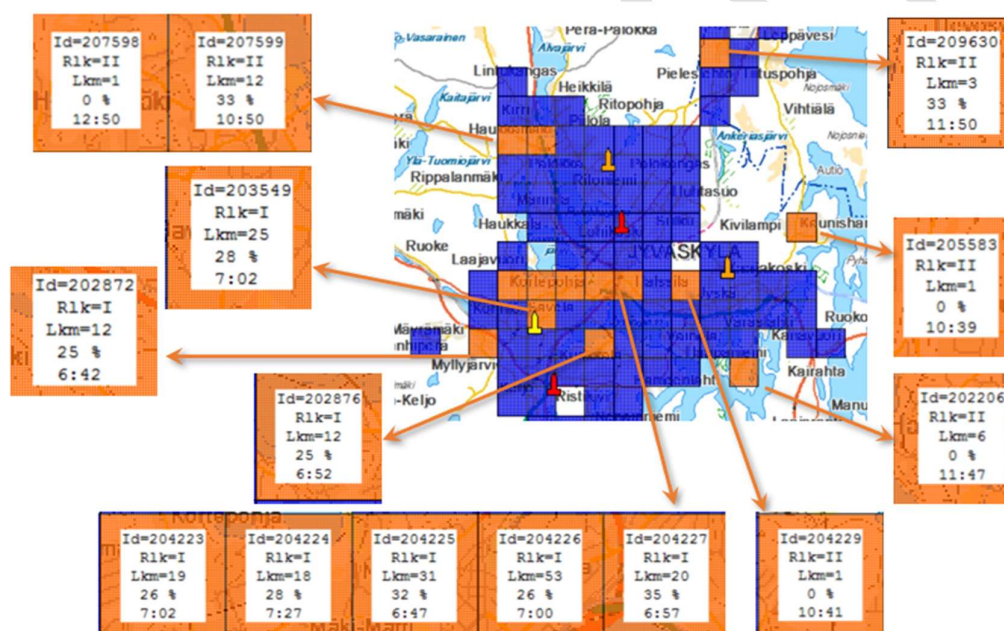

Taulukko 8 Jyväskylän ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikojen täytyminen (%) 2020–2022

Seuraavaksi arvioidaan yksityiskohtaisemmin puutteita riskiruutujen tavoitettavuudessa Keski-Suomen alueella.

3.1.2. Riskiruutujen tavoittaminen Keski-Suomen alueella

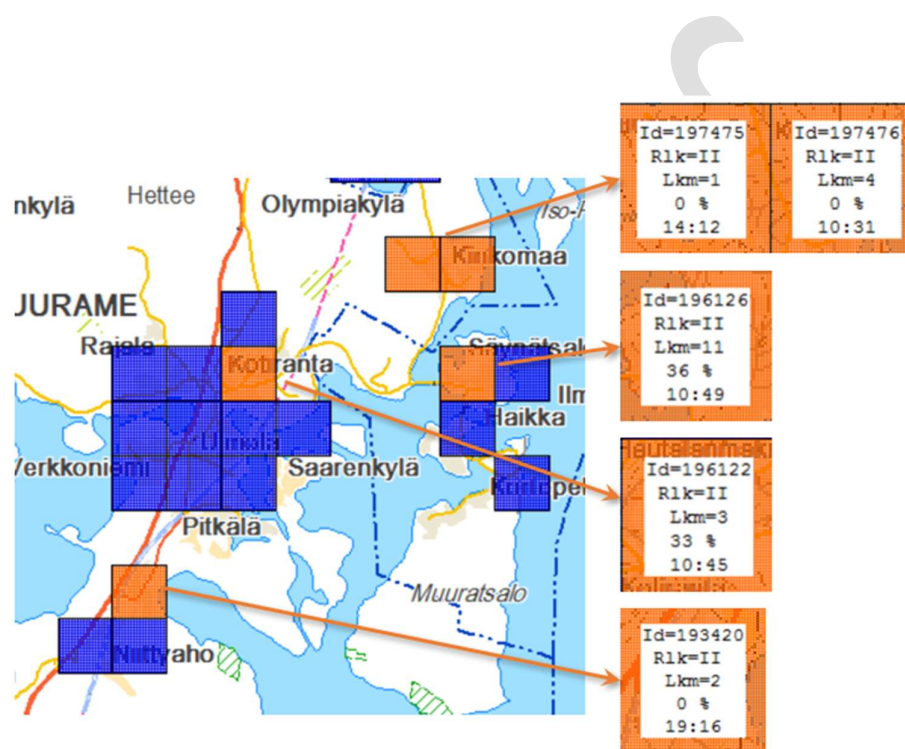
Kuvassa 10 on esitetty kartalla ne Jyväskylän alueen riskiruudut, joita ei ole vuonna 2022 tavoitettu on määritetyssä ajassa, punaiset tornit kartassa ovat paloasemia. Kuvasta on pääteltävissä ensinnäkin, että osaa riskiruuduista ei kyetä nykyisellä paloasemaverkostolla tavoittamaan, koska ne sijaitsevat liian kaukana paloasemista. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi osa Nisulan ja Kortepohjan alueista, Vaajakosken Haapaniemi ja Kaunisharju. Osan ruutujen tavoitettavuutta on mahdollista parantaa, kunhan aiemmassa palvelutasopäätöksessä 2021 huomioidut liikennejärjestelyt toteutuvat. Kolmanneksi ruutujen tavoitettavuutta vaikeuttaa kapenevat tiet Jyväskylän kaupungin alueella, esimerkiksi Puistokadun tai Rajakadun muutokset.

Kuva 10 Jyväskylän alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrityssä ajassa

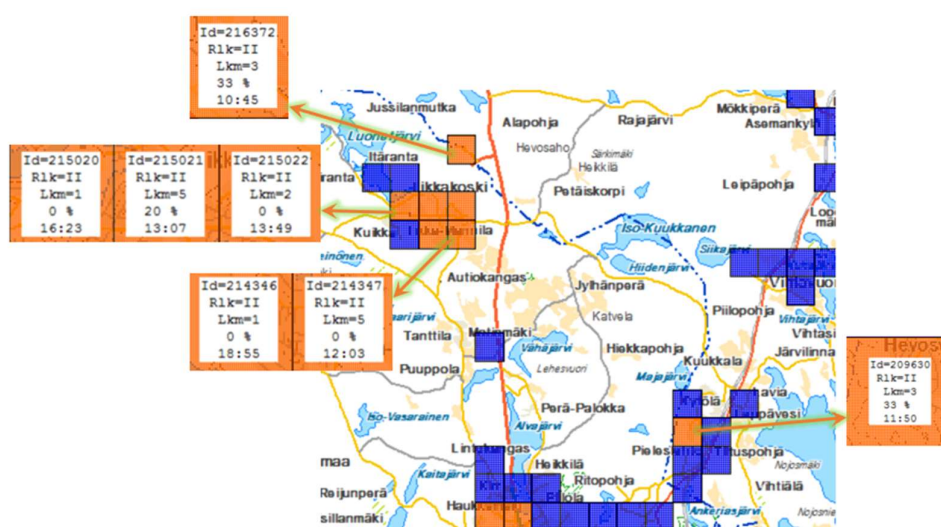
Seuraavassa kuvassa 11 esitetään Muuramen ja Kinkomaan alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu määräysten mukaisesti. Kinkomaalla sijaitseva riskiruutu id.197 475 viivästy, koska todellisuudessa tehtävä oli kiireetön tarkastustehtävä. Riskiruutujen (Id.196122, 196126 ja 197476) tavoittaminen on todennäköistä, kunhan Keskuspaloaseman liikennejärjestelyt valmistuvat ja edellisessä palvelutasopäätöksessä päätetty lähtöaika- ja seuranta otetaan käyttöön. Riskiruutuun Id. 193240, vaikuttaa

myöhästyneet poikkeuksellisen paljon yhden tehtävän (3DVT-81W64-60Y) vuoksi. Perussyy myöhästymiselle oli, henkilöstöpula ja lisäksi ajan pitkittymiseen vaikutti myös se, että Jyväskylän päätoimiset yksiköt olivat samanaikaisesti toisessa tapahtumassa. Tämän vuoksi tehtävään hälytettiin tapahtuman vuoksi välittömästi valmiudessa ollut Rautpohjan palokunnan yksikkö. Joka tapauksessa riskiruutu kuuluu luokkaan kaksi ja määräysten mukaan se pitäisi tavoittaa 10 minuutissa, mikä vaatii lähes välitöntä lähtöä.

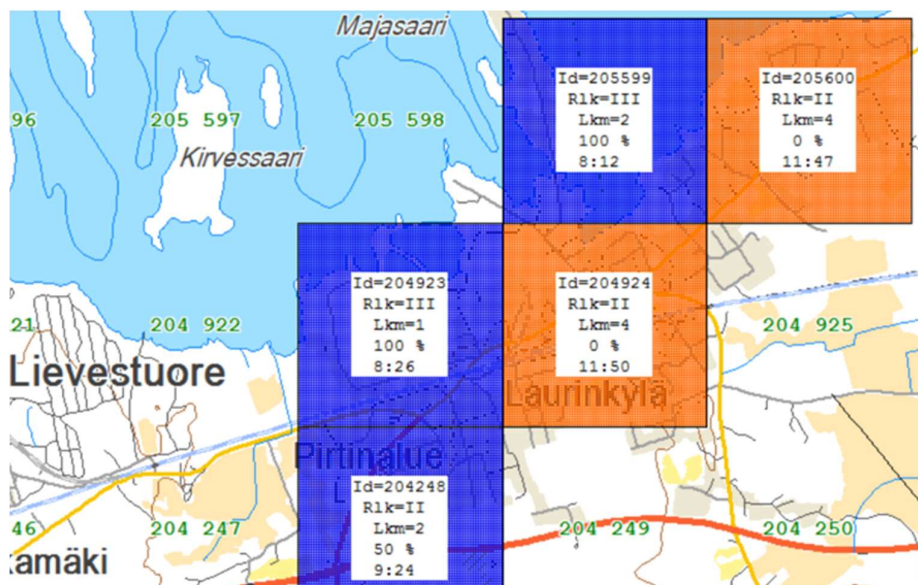
Kuva 11 Muuramen ja Kinkomaan alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrätyssä ajassa

Seuraavassa kuvassa 12 tarkastellaan Tikkakosken ja Tiituspohjan alueen 2. -tason riskiruutuja. Uusi moottoritie Tikkakoskelle on ollut tarkastelujakson aikana käytössä, joten se on nopeuttanut alueen tavoittamista. Tikkakoski on haasteellinen, koska sopimuspalokunta ei välttämättä ehdi kohteeseen kaikkina vuorokauden aikoina riittävän nopeasti. Kuvasta on kuitenkin pääteltävissä, että riskiruutujen tavoittaminen ei ole mahdollista nykyisellä paloasemaverkostolla. Aiemmassa palvelutasopäätöksessä arvioitiinkin, että uuden paloaseman perustaminen Kirrin alueelle, parantaisi mahdollisuuksia, Tikkakosken tavoittamiseen ja samalla paloasema palvelisi pohjoista Jyväskylää. Tiituspohjan tavoittaminen on myös haasteellista, niin Seppälän kuin Laukaan paloasemalta. Tavoittamista hankaloittaa myös se, että Vihtavuoreen johtava Laukaantie on usein ruuhkainen, etenkin Jyväskylän suunnalta.

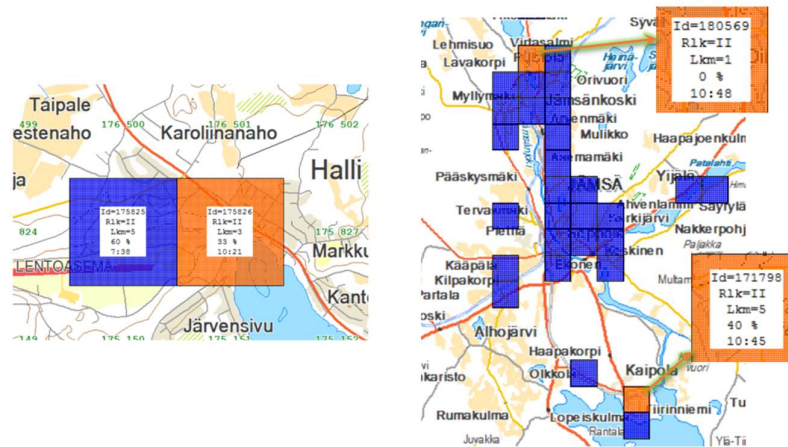
Kuva 12 Tikkakosken ja Tiituspohjan alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrättyssä ajassa

Seuraavan sivun kuvassa 13 on esitetty Lievestuoreen taajamassa punaisella ne riskiruudut, joita ei ole tavoitettu. Edellisessä palvelutasopäätöksessä 2021 todettiin, että alueen 2. tason riskiruutujen tavoittaminen määräajassa on haasteellista. Sopimuspalokunta ei välttämättä ehdi kaikkina vuorokauden aikoina, ja toisaalta Vaajakosken päätoiminen paloasema on liian etäällä. Edellisessä palvelutasopäätöksessä huomioitiin myös Vaajakosken moottoritien ja tulevaisuudessa suunnitteluvaiheessa olevan 9-tien uudet liikennejärjestelyt, jotka tulevat parantamaan riskiruutujen saavutettavuutta. Riskiruutujen tavoittamiseksi yhtenä mahdollisena ratkaisuna voisi olla Vaajakosken paloaseman siirto Kanavuoreen, joka parantaisi laajemmin Vaajakosken ja Jyväskylän itäpuolen tavoitettavuutta. Vaajakosken paloaseman sijainti on ylipäätänsä ongelmallinen riskiruutujen tavoittamisen kannalta.

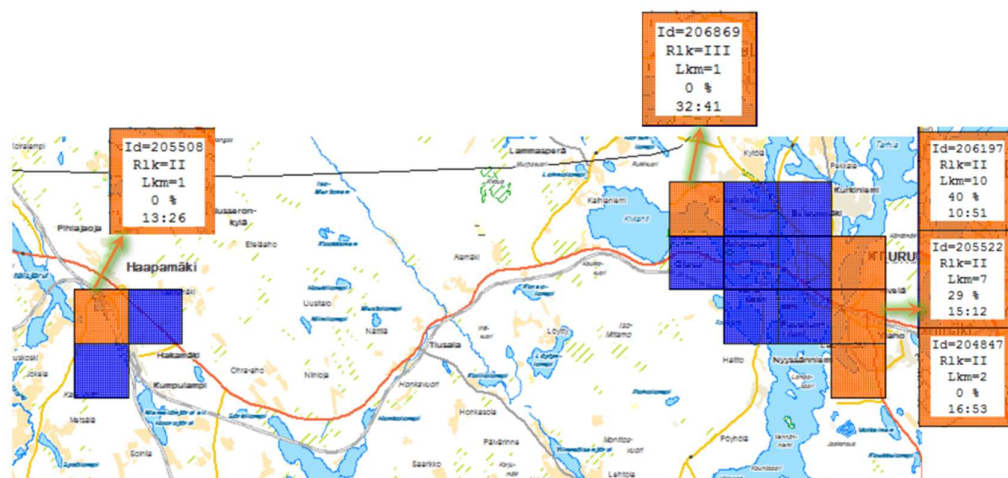
Kuva 13 Lievestuoreen alueen riskiruudut (oranssi), joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrättyssä ajassa

Seuraavassa sivun kuvassa 14 esitetään Jämsän alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu määräysten mukaisesti. Niistä selviää, että Hallissa, Jämsänkoskella ja Kaipolassa on riskiruutuja, joita ei ole tavoitettu riittävän nopeasti. Jämsä alueen riskiruudut kyetään tavoittamaan, kunhan päätoimisen henkilöstön lähtöaikoihin kiinnitetään huomioita. Hallissa on sopimuspalokunta, jonka nopeus riippuu eri vuorokauden ajoista, eli Halli on pääsääntöisesti tavoitettavissa määritetyssä ajassa.

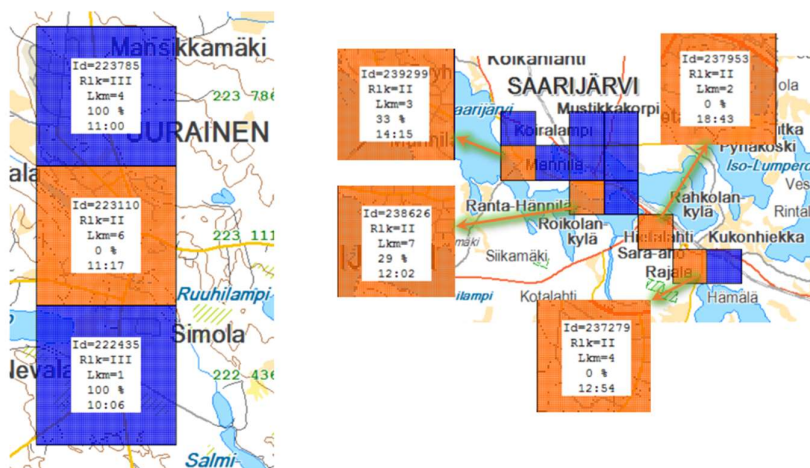
Kuva 14 Jämsän alueen riskiruudut (oranssi), joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrättyssä ajassa

Seuraavassa sivun kuvassa 15 esitetään Keuruun alueen riskiruutuja. Siitä on havaittavissa, että Keuruulla on neljä ruutua ja Haapamäelle yksi, joita ei ole tavoitettu määräajassa. Keuruulla riskiruutujen tavoittaminen on vaikeaa alle 10 minuutissa, ns. virka-ajan ulkopuolella, lisäksi sopimuspalokuntatoimintaan perustavalla Haapamäellä riskiruutujen tavoittaminen on haasteellista virka-ajan ulkopuolella. Keuruulla on myös havaittavissa varallaolo-ohjeen muutoksen aiheuttama vaikutus palvelukykyyn, mikä näkyy siinä, että vapaalla oleva henkilöstö lähtee tehtävälle hitaammin. Myös 2021 käyttöön otettu johtamisjärjestelmä on muuttanut riskiruutujen tavoittamista, koska päällystö ei ole samalla tavalla arkisin paloasemalla ja ei näin ollen kykene lähtemään hälytyksiin, kuten aiemmin.

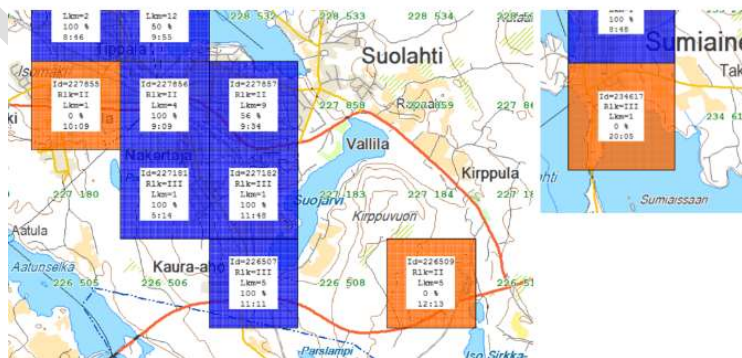
Kuva 15 Keuruun alueen riskiruudut (oranssi), joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrätystä ajassa

Seuraavan sivun kuvassa 16 on esitetty ne Saarijärven ja Uuraisten riskiruudut, joita ei ole tavoitettu toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti. Alueen riskiruutuja ei ole tavoitettu, koska ne ovat tulleet ns. virka-ajan ulkopuolella, jolloin sopimuspalokuntalaisille 10 minuutin tavoiteaika olevan pääsääntöisesti liian tiukka. Alueella on myös muita syitä ruutujen siihen, että ruutuja ei ole tavoitettu. Ensinnäkin muutokset varallaolo järjestelmissä ovat vaikuttaneet henkilöstön lähtönopeuteen laskevasti. Toiseksi Saarijärven tehtäville osallistuvan sopimushenkilöstön määrää on vähentänyt terveydenhuollon asettaman rokotusvaatimukset. Kolmanneksi lähtöihin ovat myös vaikuttaneet lähellä asuvien muutaman vuoden mukana olleen henkilöstön elämäntilanteen muuttuminen ja varallaolo-ohjeiden lähtönopeusvaatimusten lieventyminen. Ruutujen Id.237953 ja Id. 237279 tavoittaminen ei ole mahdollista muuta kuin välittömästi lähtövalmiudessa olevan henkilöstön voimin.

Kuva 16 Saarijärven ja Uraisten alueen riskiruudut (oranssi), joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrättyssä ajassa

Seuraavassa kuvassa 17 on esitetty Äänekosken alueen riskiruudut. Siitä on havaittavissa kolme ruutua, joiden tavoittamisessa on esiintynyt ongelmia vuonna 2022. Ensinnäkin Äänekosken Id.227 855, kyetään tavoittamaan, mikäli tehtävälle lähdetään riittävän nopeasti. Tämä osoittaa ruudun vasemmalla puolella olevat ruudut, jotka on tavoitettu vaaditussa ajassa. Toisena riskiruutuna, joka on ollut haasteellinen tavoittaa, on Id.226 509. Riskiruudussa on ainoastaan metalliteollisuuslaitos, joka valmistaa traktoreita. Tehdaskiinteistön neliöt nostavat ruudun riskitaso 2 ja kiinteistöt on kohdesuojattu ja henkilöstön on koulutettua onnettomuus- ja tulipalotilanteiden varalle. Sumiaisissa riskiruudun tavoittaminen on haasteellista, koska sopimuspalokunta on pieni ja lähtöä vahvennetaan muilta paloasemilta, kuten Konnevesi, Suolahti ja Äänekoski.

Kuva 17 Äänekosken alueen riskiruudut (oranssi), joita ei ole tavoitettu vuonna 2022 määrättyssä ajassa

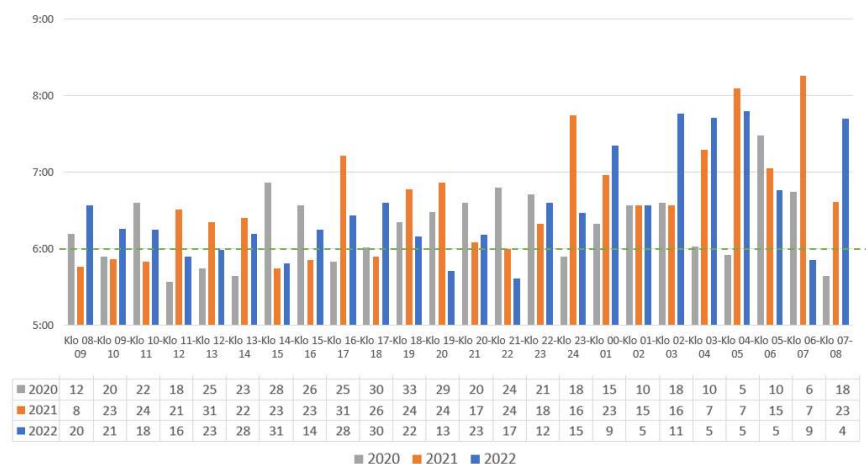

Edellä esiteltiin Keski-Suomen alueen riskiruutuja, joissa pelastuslaitoksella on ollut haasteita saavuttaa toimintavalmiusohjeen mukaisia tavoiteaika. Seuraavaksi arvioidaan palvelukyvyyn kannalta riskiruutujen tavoitettavuutta Keski-Suomen alueella. Aluksi käsitellään 24/7 välittömän lähdön palokuntien tavoitettavuustieto ja sen jälkeen 2. ja 3. riskialueen tietoja kunnittain Keski-Suomen alueella.

3.1.3. Pelastuslaitoksen pelastustoiminnan palvelukyky

Tässä kappaleessa arvioidaan palvelukyvyyn kontekstissa kaikkien riskialueiden tavoittamista Keski-Suomen alueella. Palvelukyvyyn mittarina käytetään aikaa, kuinka nopeasti palvelunkäyttäjät saavat palvelua eri vuorokauden aikana.

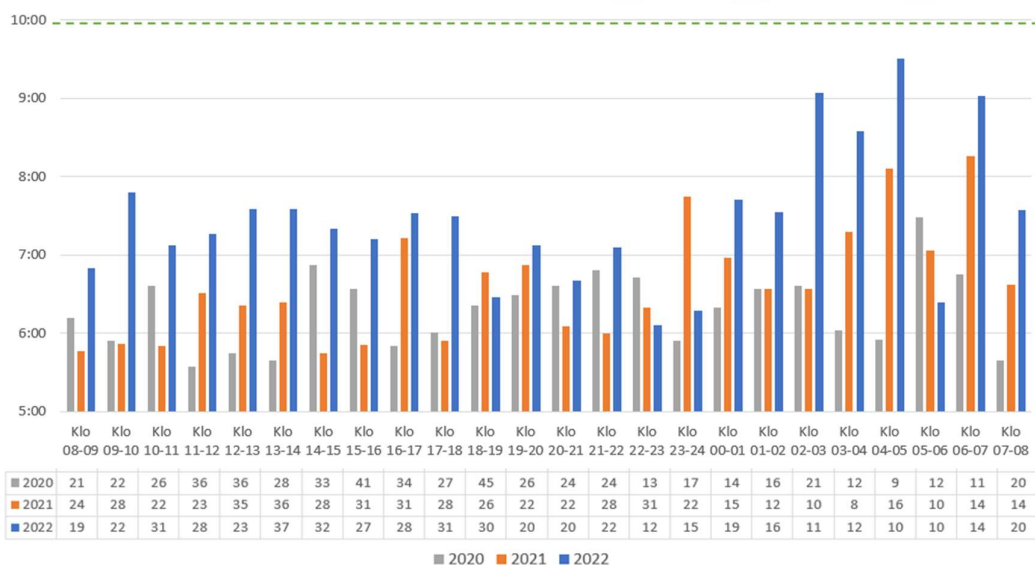
Aluksi tarkastellaan pelastuslaitoksen välittömästi lähtövalmiudessa olevan henkilöstön mahdollisuuksia ja kehitystarpeita riskiruutujen tavoitettavuudessa. Lähtöaikoja on arvioitu seuraavalla sivulla olevassa kaaviossa 1, jossa on esitetty vuosina 2020–2022 Jyväskylän 1. riskiruutujen keskimääräisiä tavoittamisaikoja kellonajan perusteella, sekä kiireellisten tehtävien lukumäärä tunneittain. Taulukon perusteella vaikuttaisi, että riskiruudut olisi mahdollista lähtökohtaisesti tavoittaa päiväaikaan alle kuudessa minuutissa. Sen sijaan yöaikaan, jolloin tehtäviä on vähemmän, vaikuttaisi ettei 6 minuutin tavoitteeseen ei ole mahdollista päästä. Esimerkiksi aiemmin esitetystä kuvasta 9 riskiruutuun id. 202 876 tehtävät ovat tulleet yöaikaan ja tämän vuoksi niitä ei ole tavoitettu määritetyssä ajassa. Näin ollen vaikuttaisi, että riskiruudun tavoitteen mukaiseen keskimäärin alle kuuden minuutin tavoiteaikaan ei ole mahdollista. Huomionarvoista on myös, että ennen vuoronvaihtoa (klo 07–08) tulevien tehtävien vasteaika on pidentynyt, johon on saattanut vaikuttaa työsuojeluviranomaisten tiukentuneet lepoaikaehdot, jossa yli 24 tunnin työvuoroja ei sallita.

Kaavio 1 Jyväskylän 1. riskialueen kiireellisten tehtävien tavoittaminen ja lukumäärä kellonaikojen mukaan 2020–2022

Seuraavassa kaaviossa 2 on esitettyä Jyväskylän alueen 2. riskiruutujen keskimääräisiä tavoittamisaikoja jaettuna kellon ajan perusteella, sekä kiireellisten tehtävien lukumäärä tunneittain 2020–2022. Siitä on havaittavissa, että riskiruudut tavoitetaan määräysten mukaisesti, mutta ajat ovat pidentyneet merkittävästi vuodesta 2020. Osalta tähän vaikuttaa pelastustoimen järjestelmä, jossa 2. riskiruudun tavoiteaika on 10 minuuttia. Tällöin henkilöstö mahdollisesti arvio tapauskohtaisesti tehtävän todellisen kiireellisyyden ja se seurauksena avunsaanti mahdollisesti viivästyy. Aiemmassa kuvassa 10 Aholaidan ruutu id.204 229 on myös hyvä esimerkki lähtöajan merkityksestä, teoriassa ruutu pitäisi saavuttaa alle 8 minuutissa, mutta keskimääräinen saavuttaminen on ollut yli 10 minuuttia.

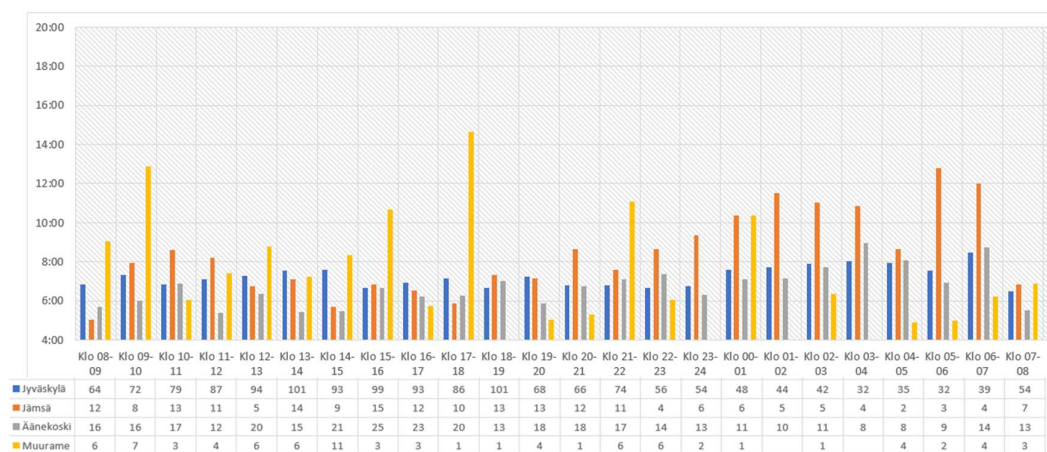

Kaavio 2 2. Riskialueen kiireellisten tehtävien keskimääräinen tavoittaminen ja lukumäärä 2020–2022 Jyväskylässä

Seuraavissa kaavioissa 3–5 on arvioitu 2. tason riskiruutujen keskimääräistä tavoittamista ja tehtävien lukumäärää kellon aikojen perusteella. Tilastot ovat kolmen vuoden ajalta 2020–2022. Kaaviossa 3 on esitetty Jyväskylä, Jämsän, Muuramen ja Äänekosken alueen tiedot. Kaaviosta havaittavissa, että välittömän lähtövalmiuden yksiköiden voimin riskialueet tavoitetaan pääosin hyvin. Yksittäiset poikkeamat liittyvät Muuramen ja Jämsän alueeseen. Muuramessa palveluja tuotetaan osaltaan sopimuspalokuntien toimesta ja näin ollen 10 minuuttia vaatii lähes välitöntä lähtöä ja siihen sopimuspalokunta ei pääsääntöisesti kykene. Jämsän yöaikaiset viivästykset johtuvat myös sopimuspalokuntajärjestelmästä, Jämsässä aloitti 2022 välittömän

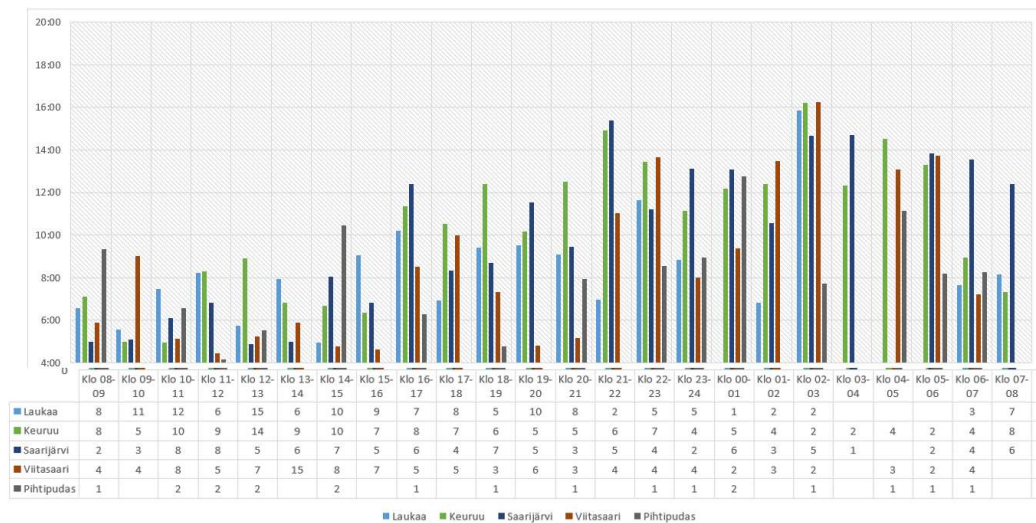

lähdön palokunta, jonka avulla 2. riskialue kyetään nykyisin tavoittamaan hyvin, myös yöaikaan. Huomionarvoista on kuitenkin, että saavuttamiseen vaikuttaa palokuntamuoto, kuntien rakenne ja etäisyydet, minkä vuoksi esimerkiksi tilaston perusteella vaikuttaa, että Jyväskylässä palvelukyky on parempi kuin muissa kunnissa.

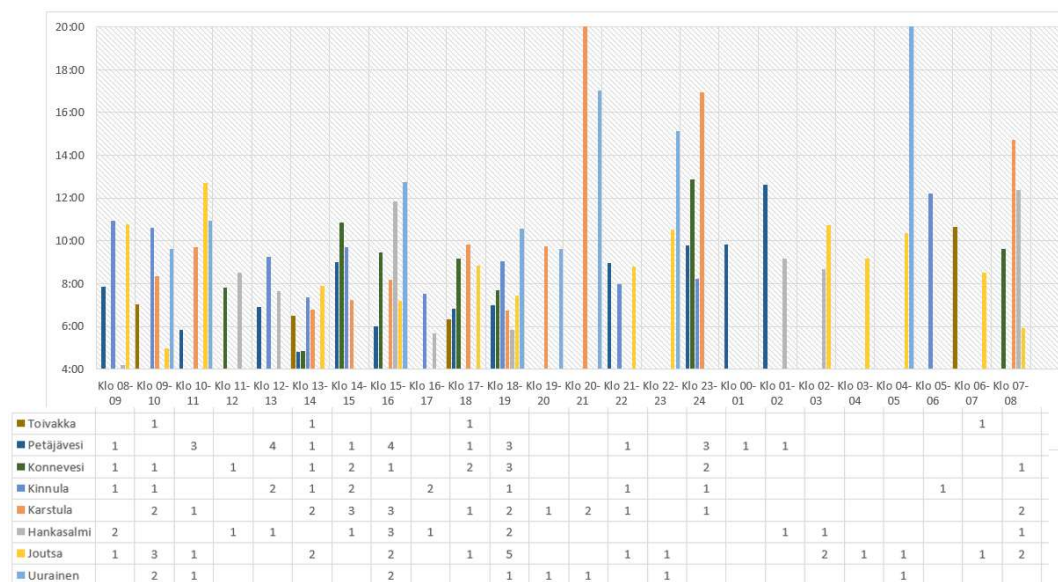
Kaavio 3 2. riskiluokan tavoittaminen välittömän lähtövalmiuden alueella 2020–2022

Kaaviossa 4 on esitetty keskisuurten kuntakeskuksien 2. riskialueen tavoittaminen Keski-Suomessa. Paikkakunnilla (pois lukien Pihtipudas) pelastustoimen palvelut on pääsääntöisesti järjestetty siten, että päivisin kunnissa on virka-aikana välittömän lähdön valmius ja sen ulkopuolella puolestaan toiminta perustuu sopimuspalokuntien valmiuteen. Laukaassa on lisäksi monitoimiyksikkö, joka osallistuu pelastustoimen tehtäviin. Kaaviosta on havaittavissa, että 2. riskialue tavoitetaan kohtuullisen hyvin virka-aikana, mutta sen jälkeen tavoittaminen on haasteellista. Tehtävistä on suurin osa virka-aikana ja yöaikaan tehtävien määrä on pieni. Näin voidaan arvioida, että yleisellä tasolla riskiruohtu on tavoitettu asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Huomionarvoista tilastossa on se, että Laukaan kunnan alueelle tulevista tehtävistä merkittävän osan hoitaa välittömän lähdön yksiköt Jyväskylästä.

Kaavio 4.2. riskiluokan tavoittaminen keskisuurten kuntakeskusten alueella 2020–2022

Kaaviossa 5 on esitetty pienten kuntien 2. riskiluokan saavuttaminen ja tehtävien lukumäärä Keski-Suomen alueella. Kaaviosta on havaittavissa, että riskiruutu tavoitetaan pääosin hyvin. Päivisin on ilmaantunut ainoastaan joitakin tavoiteajan ylityksiä, mutta ilta-aikana puolestaan pitkät tavoittamisviiveet ovat lisääntyneet hieman. Kaaviosta on havaittavissa myös alueita, joissa yöaikaan ei ollut eroja tavoittamisviiveen suhteen, esimerkiksi Joutsa, Toivakka ja Hankasalmi. Huomionarvoista on kuitenkin tehtävämäärien pienuus, jonka vuoksi tilasto kertoo yksittäisistä tehtävistä.

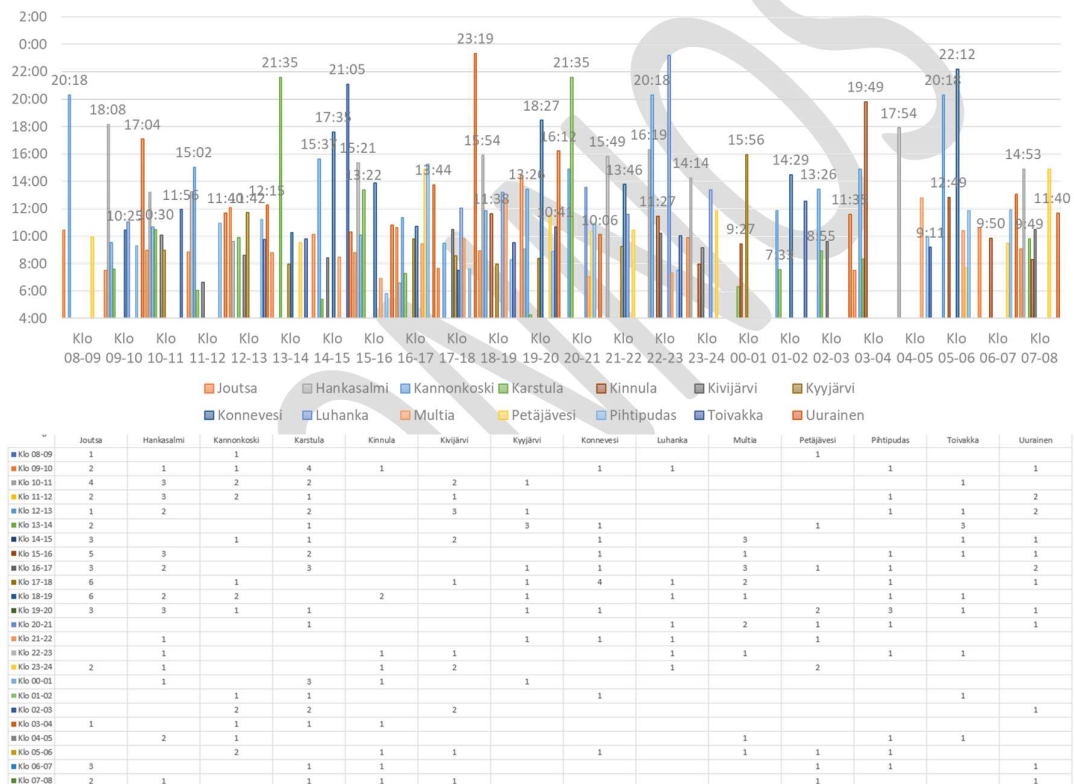

Kaavio 5.2. riskiluokan tavoittaminen pienten kuntien alueella 2020–2022

Kolmannen riskialueen tavoitettavuus kunnissa

Seuraavassa kaaviossa 6 esitetään 3. riskiruudun tavoittamisajat ja tehtävien lukumäärät kellonajoittain vuosina 2020–2022. Kolmannen riskiruudun tavoittamisvaatimuksena on 20 minuuttia. Kaaviosta voidaan havaita, että keskimäärin kunnissa tavoitetaan riskialueet alle 11 minuutissa. Vaatimuksen mukainen 20 minuuttia on ylitetty 5 kertaa, mutta kaikki ovat tapahtuneet eri kunnissa. Näin ollen voidaan todeta, että tarkastelujaksolla aikana riskialue kolme on tavoitettu hyvällä tasolla Keski-Suomen kuntien alueella.

Kaavio 6 Pienten kuntien 3.riskialueen saavuttaminen 2020–2022

Edellä tarkasteltiin riskiruutujen tavoitettavuutta tämän tarkastelun perusteella nousseita haasteita, seuraavaksi esitetään johtopäätökset riskiruutujen tavoittamisesta ja tavoittamiseen liittyvistä tekijöistä.

3.1.4. Johtopäätökset riskiruutujen tavoittamisesta

Riskiruutujen tavoittamisesta

voidaan aluksi todeta, että Keski-Suomen alueen riskiruudut tavoitetaan pääsääntöisesti hyvin määritetyssä ajassa, mutta ongelmia myös esiintyy. Riskiruutujen tavoittaminen on kuitenkin tärkeää, koska se on pelastuslaitoksen valmiuden ydintehtävä. Riski tavoittamisessa liittyvissä puutteissa liittyvät talouteen laillisuusvalvonnan pakkokeinoina tai korvausvaatimuksiin esimerkiksi vakuutusyhtiöiltä, lisäksi pelastustoimen julkisuuskuvan kannalta on tärkeää, että palveluita tarjotaan mahdollisimman nopeasti, silloin kun niitä tarvitaan.

2. Riskiruutujen tavoitettavuuteen vaikuttavat tekijät

- Paloasemien sijainti ja alueiden liikennejärjestelyt
- Päätoimisen henkilöstö lähtöajat
- Tehtävien luonne
- Vuorokauden aika
- Varallaolosäädösten tiukentuminen
- Yhteiskunnallinen rakennemuutos
- Johtamisjärjestelmän muutos
- Työvoiman saatavuus pieniin kuntiin

Paloasemien sijainti ja alueiden liikennejärjestelyt vaikuttavat luonnollisesti siihen, kuinka nopeasti alue on tavoitettavissa. Haasteita on ennen kaikkea 1. riskialueen tavoittamisessa, mutta myös sopimuspalokunta toimintaa perustuvilla alueilla, joissa on 2. riskiluokan riskialuetta. Myös tehtävien luonne vaikuttaa tavoitettavuuteen, sillä tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilöstö kokemus tehtävän todellisesta kiireellisyydestä vaikuttaa kuinka nopeasti tehtävälle lähdetään. Ongelman taustalla on pelastustoimen regressiomalliin perustuva riskianalyysi, joka ei tunnista henkilöstön tekemää omaa arviota. Myös esihenkilötyöskentelyn tulisi puuttua aidosti tavoittamishaasteisiin. Yksi keino olisi nykyistä laajempi julkisuus, jolloin henkilöstö pyrkii aidosta tavoittamaan kohteet tavoiteajoissa, ulkopuolisen valvonnan vuoksi. Ongelma voi olla myös tehtävän kirjaaminen pelastustoimen tietojärjestelmään, tilanteissa, jossa tosiasiallisesti kiireetön tehtävä kirjataan kiireelliseksi. Tämän korjaamiseksi vaaditaan koulutus ja ajantasaista valvontaa.

Haja-asutusalueilla tavoitettavuuteen vaikuttavat ennen kaikkea yhteiskunnallinen rakennemuutos, jolla tarkoitetaan sitä, kun nuoret muuttavat kasvukeskuksiin ja kuntien ikärakenne vanhenee. Sen seurauksena uusia nuoria ei ole tulossa toimintaan mukaan, joka johtaa sopimuspalokunnan henkilöstön ikääntymiseen. Samalla myös asukkaiden osallistuminen yleishyödylliseen toimintaan on vähentynyt. Varallaolossa säädöksissä

tapahtuneet muutokset ovat myös vaikuttaneet haja-asutusalueilla riskiruutujen tavoittamiseen. Käytännössä se ilmenee siten, sopimuspalokuntalaiset voivat asua kauempana ja harrastaa vapaa-ajallaan muutakin kuin palokuntatoimintaa. Lisäksi muutos on myös vaikuttanut siihen, että hälytetty henkilöstö saattaa arvioida tehtävien todellista kiireellisyyttä, joiden vuoksi riskiruudun tavoittaminen tavoiteajassa on haasteellista.

Päätoimisen henkilöstön rekrytointia kasvukeskusten ulkopuolelle vaikeuttaa uusien työntekijöiden haluttomuutta työskennellä keskuskuntien ulkopuolella, joka vaikeutuu enemmässä määrin. Myös pelastustoimen riskianalyysi ja vahvistunut laillisuusvalvonta lisäävät paineita keskittää henkilöstöä kasvukeskuksiin. Kasvukeskusten ulkopuolella johtamisjärjestelmän muutos on myös vaikuttanut riskiruutujen tavoitettavuuteen. Aiemmin päätoiminen päällystyö osallistui virkatyön ohessa arkisin hälytystehtäviin ja muutoksen myötä heidän työajastaan merkittävä osa kohdistuu johtamistyövuoroihin ja tällöin he eivät osallistu hälytyksiin pelastusyksikön jäsenenä.

Pelastuslaitoksen palvelutuotannon kulmakivenä on, että onnettomuuden uhatessa tai sen tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan sekä onnettomuuksien seurauksia rajoitetaan, Luotettavasti ja tehokkaasti. Välittömän valmiuden henkilöstö on töissä juuri tämän vuoksi, jotta apua tarvitsevat saavat apua mahdollisimman nopeasti. On myös yleisen turvallisuuden tunteen ja pelastustoimen julkisen maineen tai julkisuuden kannalta tärkeää, että toiminta perustuu mahdollisimman nopeaan tehtävien hoitamiseen, joka korostuu välittömässä lähtövalmiudessa olevan henkilöstön kohdalla. Tämän vuoksi on aiheellista toteuttaa edellisen palvelutasopäätöksessä päätettyä lähtöaikojen seuranta.

Tämän selvityksen perusteella perinteinen varallaolo, ei enää riitä vastaamaan riittävän nopeisiin lähtöihin onnettomuus tai tulipalotilanteessa. Sopimuspalokuntalaisten löyhentynyt varalla-olo ohje on mahdollistanut esimerkiksi laajemman vapaa-ajan toiminnan, jonka seurauksena lähdöt viivästyvät. Lisäksi varallaolo-ohjeen muutosten seurauksena henkilöstö lähtee aiempaa hitaammin, jos tehtävä koetaan ei koeta kiireelliseksi. Tämä puolestaan heijastuu riskiruutujen tavoittamisen, koska pelastustoimen säädökset vaativat riskiruudun tavoittamista määräajassa, vaikka henkilöstön kokemus olisi erilainen. Nämä asiat nousivat esiin tässä selvityksessä etenkin Keuruun ja Saarijärven alueilla.

Tässä selvityksessä tunnistettiin myös sopimuspalokuntiin liittyvät haasteita. Esimerkiksi palokuntalaisten määrää vähentävät esimerkiksi ruuhkavuosia elävien palokuntalaisten elämäntilanne ja kuntien väen ikääntyminen, myös sopimuspalokuntalaisten.

Riskiruutujen tavoittamiseen on vaikuttanut myös se, että päätoimiseen päällystöön kuuluva henkilöstö on siirtynyt johtamisjärjestelmä muutoksen myötä työaikamuotoon,

jossa he eivät ole virka-aikana pääsääntöisesti kuntien paloasemilla. Valmiuteen tämä heijastuu siten, että päivälähtöihin ei välttämättä ole lähtijöitä, jolloin kohteiden saavuttaminen viivästyy tai ei toteudu muutenkaan.

3.2. Pelastustoimen palveluiden suorituskyky

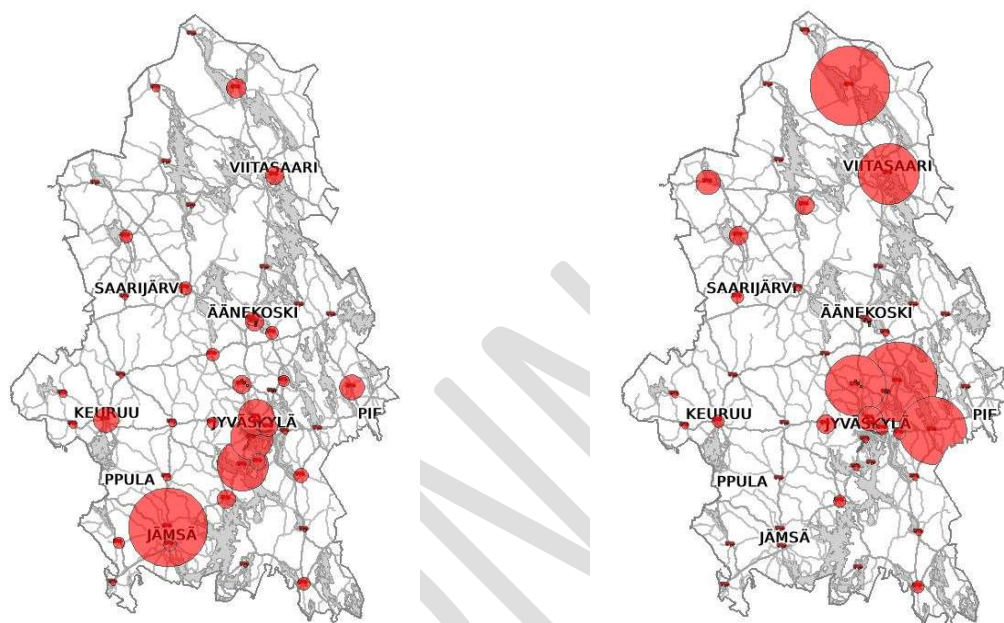
Pelastustoimen palveluiden suorituskykyä voidaan arvioida henkilöstön kelpoisuudella suorittaa pelastustoimen tehtäviä. Pelastustoimen tehtävät voidaan jakaa neljään tasoon vaativiin tehtäviin, savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin, perustehtäviin, sekä muihin pelastustoimen tehtäviin¹³.

Vaativiin tehtäviin kykenevillä on kelpoisuus tehdä kaikkia sellaisia pelastustoimen tehtäviä, joissa vaaditaan fyysisen toimintakykyä ja riittävää terveydentilaa. Savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin kelpoiset kykenevät tekemään kaikkia muita tehtäviä paitsi vaativiksi määritellyjä. Muihin perustehtäviin kelpoiset pystyvät tekemään muita kuin vaativia tai savusukellusta edellyttäviä perustehtäviä. Muihin pelastustoimen tehtäviin kykenevät osallistumaan vain sellaisiin tehtäviin, joissa ei tarvitse suojautua paineilmaohenteella.

Seuraavissa kuvissa 18–26 on esitetty Keski-Suomen pelastuslaitoksen pelastustoiminta palveluiden suorituskykyä fyysisen toimintavalmiuden kontekstissa. Huomionarvoista on, että havainnollisuuden vuoksi päätoimisten 24/7 paloasemien kelpoisuutta on jaettu neljällä. jotta kyetään arvioimaan pienempiä kuntia. Aluksi tarkastellaan pelastuslaitoksen kykyä tuottaa savusukellustehtävien edellyttämää palvelua. Näissä tehtävissä vaaditaan fyysisistä toimintakykyä ja riittävää terveydentilaa Kuvassa 18 on esitetty savusukelluksen vaativien tehtävien suorituskyky. Siitä on havaittavissa, että kelpoisuus on hyvä Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Lisäksi tilanne on hyvä maakuntakeskuksissa Hankasalmella, Keuruulla, Pihtiputaalla ja Viitasaarella. Muualla vaativiin tehtäviin kykeneviä on vain muutamia, joka tarkoittaa, että vaativiin tehtäviin kyetään vastaamaan, mutta toiminta voi häiriintyä esimerkiksi loma-aikana tai palokuntien jäsenten sairastuttua. Pienissä kunnissa tilanne on pääosin heikko, kuten esimerkiksi Muuras-, Kivi- ja Kyyjärvellä, joissa vaativaa tehtäviä ei kyetä aloittamaan paikallisen henkilöstön voimin. Kuvassa 18 on esitetty savusukelluksen perustehtävien kyvykkyytilanne Keski-Suomessa. Siitä voidaan havaita, että perustehtäviin kykenevien tilanne on pienissä kunnissa parempi kuin vaativissa tehtävissä. Kriittisiltä

¹³ [Ohje fyysisen toimintakyvyn arvioinnista](#)

savusukelluskyvyn kannalta puolestaan vaikuttavat esimerkiksi Leivonmäki, Multia, Pylkönmäki, Kyyjärvi, Kivijärvi, Konginkangas, Muurasjärvi ja Sumiainen.

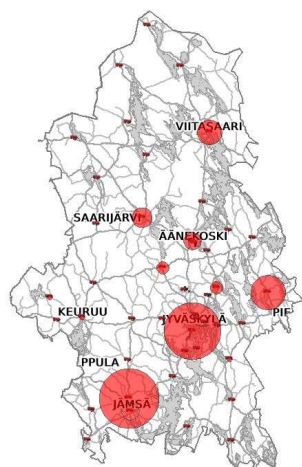

Kuva 18 kyky suorittaa vaativia savusukellustehtäviä 4/2023

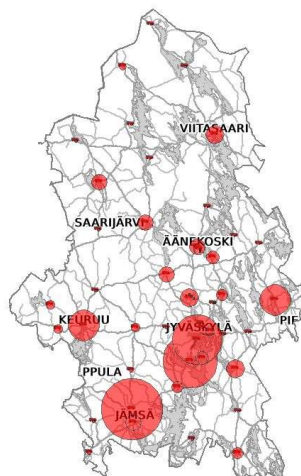
Kuva 19 Kyky suorittaa savusukelluksen perustehtäviä 4/2023

Seuraavaksi arvioidaan pelastuslaitoksen suorituskykyä vaativissa kemikaalisukellus-, korkealla työskentelyn- ja pintapelastustehtävissä. Kuvissa 19–21 on esitetty pelastuslaitoksen kykyä tuottaa vaativiksi tehtäväksi määriteltyä suorituskykyä. Kuvista on havaittavissa, että kyky tuottaa palveluja vaihtelee. Suorituskyky kemikaalisukelluksen vaativiin tehtäviin on hyvä Jyvässeudulla, Jämsässä, Äänekoskella, Saarijärvellä, Hankasalmella sekä Viitasaarella (kuva 19). Kykyä korkealla työskentelyn vaativiin tehtäviin on myös pienemmissä kunnissa (Kuva 20). Kyky pintapelastuksen vaativiin tehtäviin on etenkin suurissa- ja keskiuurissa kunnissa Jyväskylässä, Jämsässä,

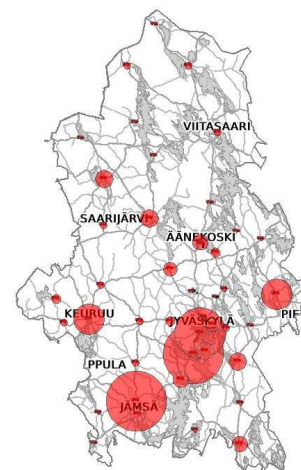
Äänekoskella, Hankasalmella ja Keuruulla (Kuva 21). Kuvien perusteella vaikuttaa, että pohjoisen Keski-Suomen alueella on yleisesti heikko suorituskyky vaativiin tehtäviin.

Kuva 20 Kyky suorittaa vaatia kemikaalisukellustehtäviä 4/2023

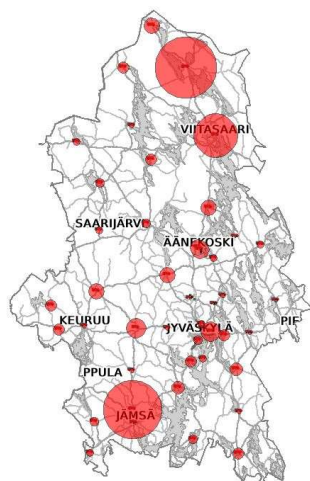
Kuva 21 Kyky suorittaa vaatia korkealla työskentelyn 4/2023

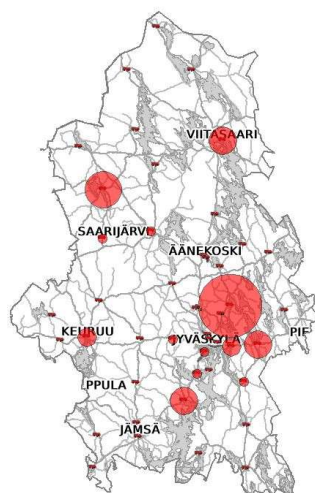
Kuva 22 kyky suorittaa vaativia pintapelastustehtäviä 4/2023

Seuraavaksi arvioidaan pelastuslaitoksen kykyä tuottaa suorituskykyä perustehtäviin ja pelastustoimen muihin tehtäviin. Kuvista 22–23 voidaan havaita, että perustehtävien suorituskyky on vahvaa erityisesti pohjoisen Keski-Suomen alueella sekä Jämsän

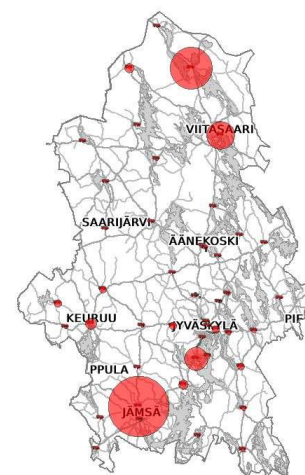
seudulla. Pintapelastuksen perustehtävien suorituskyky on vahvinta Hankasalmella, Laukaassa sekä Karstulassa.

Kuva 23 Kyky suorittaa pelastustoimen perustehtäviä

Kuva 24 Kyky suorittaa pintapelastuksen perustehtäviä

Kuva 25 Kyky osallistua pelastustoimen muihin tehtäviin

Pelastuslaitoksen pelastuspalveluiden suorituskyky tuottaa lainsäädännön mukaisia palveluita, vaikuttaa olevan vahvaa pääsääntöisesti Jyväseudulla ja lisäksi keskisuuren kuntien alueilla. Savusukelluksen osalta pienissä kunnissa on pääsääntöisesti vain muutama vaativiin tehtäviin kykenevä, muissa vaativissa tehtävissä suorituskyvykkyys keskittyy suuremille paikkakunnille. Perustehtäviin ja muihin tehtäviin henkilöstöä vaikuttaa riittävän kohtuullisen hyvin. Heikoimmalta suorituskyky vaikuttaa tämän tarkastelun perusteella Koillisessa ja Luoteissa Keski-Suomessa.

Seuraavaksi tarkastellaan pelastuslaitoksen riskienhallinnan toteutunut palvelutuotantoa ja niiden järjestämiseen liittyviä riskejä.

3.3. Riskienhallinnan toteutuminen

Seuraavaksi tarkastellaan valvonnan tehtävien toteumaa, paloriski-ilmoituksia sekä valvontatehtäviä kunnissa. Lisäksi arvioidaan riskejä sekä johtamisjärjestelmä muutoksen vaikutus valvonta työhön. Seuraavassa taulukossa 10 esitetään riskienhallinnan toteumista vuosina 2020–2022.

Valvontatehtävät (pääluokat)	2020	2021	2022
Asiakirjavalvonta	11 279	13 003	6 161
Palotarkastukset	2 520	2 201	2 054
Asiantuntijapalvelut	346	327	322
Kemikaalilainsäädännön nojalla tehtävät tarkastukset ja päätökset	194	206	77
Käsitellyt poistumisturvallisuusselvitykset	44	44	11

Taulukko 9 Valvontatehtävien pääluokkien toteutuminen 2020–2022

Valvontatehtäviä arvioitaessa taulukosta 8 voidaan havaita, että tarkastelujakson aikana suoritteiden määrä on ollut pääsääntöisesti laskeva. Suurin selittävä tekijä laskulle on ollut koronainfektio, jonka vuoksi asiakkaiden tapaamista jouduttiin vähentämään. Lisäksi koronainfektio vaikutti laajasti koko yhteiskunnan toimintaan ja välillisesti pelastuslaitoksen valvontaan. Esimerkiksi rakentaminen vähentyi korona-aikana, mikä luonnollisesti vähensi niin palotarkastusten kuin Kemikaalilainsäädäntöön liittyviä päätöksiä ja poistumisturvallisuusselvityksiä. Taulukossa 8 on myös havaittavissa, että koronarajoitusten vastapainona asiakirjavalvontaa lisättiin merkittävästi vuonna 2021. Asiakirjavalvonnassa tapahtui kuitenkin postituspalveluun liittyvä ongelma vuonna 2022, jonka vuoksi omavalvontalomakkeet eivät saavuttaneet asiakkaita. Näin ollen vuoden 2022 suoritteet laskivat merkittävästi.

Valvontatoiminnassa on pyritty parantamaan palvelujen laatua ja vaikuttavuutta, jonka seurauksen yksittäisiin suoritteisiin käytetään aiempaa enemmän aikaa ja näin ollen suoritteiden kokonaismäärä laskee mutta toiminnan laatu ja vaikuttavuus paranee. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi vuonna 2020 toteutettu valvontakohteiden tarkastusvälien uudelleen järjestely, jonka seurauksena pienemmän riskitason kohteiden tarkastusväliä pidennettiin. Myös jälkivalvonnan ja päätösiakirjojen laadun kehittäminen on vähentänyt suoritteita.

Pelastuslain 42 §:n mukaiset paloriski-ilmoitukset kuluttavat enemmässä määrin valvontatoimintaan varattuja resursseja. Pelastuslaitoksen asiantuntijat joutuvat käyttämään jatkuvasti enemmän työaikaa paloriskitehtävien hoitamiseen, koska ne ovat luonteeltaan akuutteja ja lähes välittömiä toimenpiteitä vaativia tehtäviä. Mikäli näiden tehtävien hoitaminen viivästyy, aiheuttaa se hallintopakkokeinojen käyttöönoton, joka toteutuessaan kestää kuukausia ja pahimmassa tapauksessa jopa vuoden. Lisäksi nämä tehtävät vaativat perinteiseen valvontaan verrattuna huomattavasti enemmän resursseja, joka puolestaan vaikuttaa muuhun valvontatyöhön. Tällaiset 42§:n mukaiset riski-ilmoitukset ovat usein tehtäviä, jotka tulisi hoitaa viranomaisyhteistyössä esimerkiksi sosiaaliviranomaisten kanssa.

Paloriskitehtävien hoitamista vaikeuttaa osaltaan resurssipula, joka on seurausta vuonna 2021 toteutetusta johtamisjärjestelmän muutoksesta, jonka jälkeen suurimmalla osalla palomestareita valvontatehtäviin käytössä oleva työaika väheni. Esimerkiksi pienissä kunnissa alueen päällystää ei ole paikalla. Seuraavassa taulukossa 11 on esitetty paloriski-ilmoitusten kehitystä Keski-Suomessa 2020–2022. Taulukosta voidaan nähdä, että paloriski-ilmoitukset lisääntyvät vuosittain. Tämän perusteella voidaan arvioida, että henkilötöyvuodet eivät ole sillä tasolla, jota alueen riskit edellyttävät.

Paloriski-ilmoitukset	2020	2021	2022
Eteläinen toiminta-alue	33	55	77
Pohjoinen toiminta-alue	8	10	15

Taulukko 10 Paloriski-ilmoitukset Keski-Suomessa 2020–2022

Seuraavassa taulukossa 12 on esitelty valvontatehtävien lukumäärät vuosina 2020–2022. Taulukosta on havaittavissa, että valvontatehtävien lukumäärä, seuraa kuntien kokoa Keski-Suomen alueella. Mitä suurempi kunta, sitä enemmän valvontatehtäviä. Keski-Suomen alueen valvontatehtävistä viidennes on Jyväskylässä. Vuoden 2022 valvonta suoritteet ovat laskeneet, mikä on seurausta edellä mainitusta laadun kehittamisestä.

Kunta	2020	2021	2022
Jyväskylä	4449	4655	3911
Jämsä	1462	1335	727
Äänekoski	1132	1300	693
Laukaa	1301	1852	667
Keuruu	544	706	356
Saarijärvi	527	917	323
Joutsa	611	725	304
Muurame	601	538	269
Viitasaari	650	380	265
Hankasalmi	382	378	238
Pihtipudas	387	144	139
Petäjävesi	338	250	113
Konnevesi	246	407	90
Kyyjärvi	27	72	80
Uurainen	183	546	76
Kannonkoski	80	90	75
Kinnula	198	142	73
Luhanka	117	206	69
Karstula	403	121	57
Multia	148	240	34
Toivakka	248	283	33
Kivijärvi	91	74	33

Taulukko 11 Valvontatehtävien lukumäärät kunnissa 2020–2022

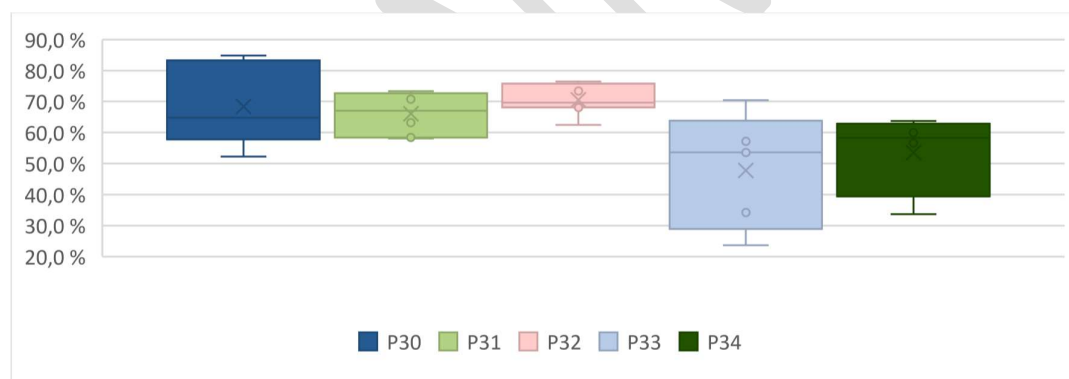
Seuraavaksi käsitellään valvontatoimintaan liittyviä riskejä. Johtamisjärjestelmää muutettiin 2021, koska työtuomioistuimen oikeuskäytännöt linjasivat¹⁴ pelastustoimen perinteisen varalla-olon liian sitovaksi, jonka seurauksena pelastuslaitos joutui luopumaan myös aiemmin käytössä olleesta laajasta palopäällystön varallaolosta. Tilalle perustettiin uusi johtamisjärjestelmä, jolla avulla turvataan lakisääteinen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä Keski-Suomen alueelle. Muutos ilmenee siten, että johtamistyövuorot ovat aiheuttaneet ongelmia valvontatoiminnan tavoitteiden saavuttamisessa, esimerkiksi Jyväskylästä palotarkastajat joutuvat tekemään toisen alueen akuutteja työtehtäviä, kuten paloriski-ilmoituksia, koska alueilla ei ole aina

¹⁴ [TT 2022:28](#)

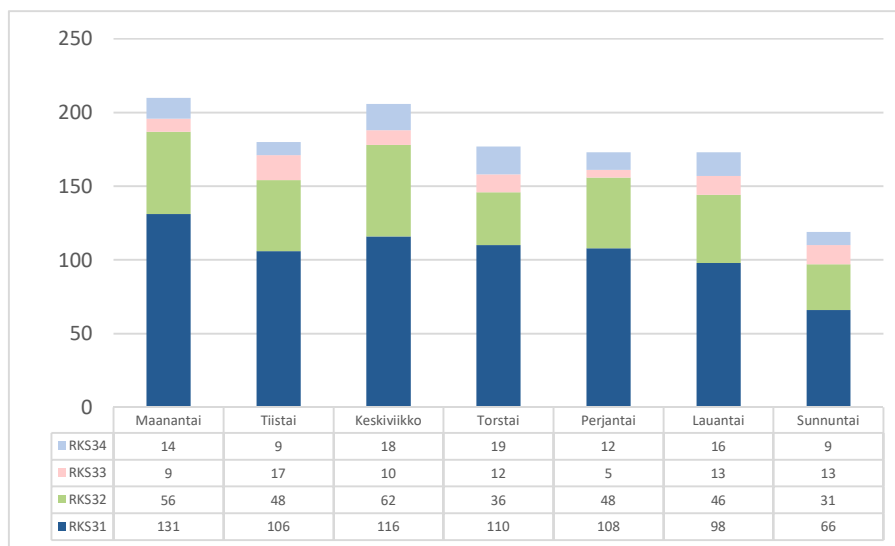
päällystön kelpoisuuden omaavaa henkilöstöä. Tämä tilanne vaatii vielä arviointia ja koska ongelmat on tunnistettu, niin johtamistyövuoroja kehitetään erilaisten työryhmien avulla.

Seuraavassa kaaviossa 7 on esitetty johtamistyövuorojen osuus kokonaistyöajasta prosentteina. Siitä on havaittavissa, että P30 (tilanne- ja johtokeskus) tehtävissä toimivien työajan käytön hajonta on suurta, mikä johtuu P30 tehtävissä toimivien henkilöstövaihdoksista. P30 tehtävissä toimivat käyttävät tilanne- ja johtokeskukseen keskimäärin noin 70 % työaikaa, joka tarkoittaa, että heille jää 30 % työaikaa varsinaiseen työpisteeseen. P31 (Jyväskylä) ja P32 (Äänekoski) tehtävissä toimivien työntekijöiden välinen hajonta on pienempää ja heidän työajastaan käytetään keskimäärin noin 70 % johtamiseen. P33 (Viitasaari) ja P34 (Jämsä) tehtävissä puolestaan käytetään keskimäärin noin 50 % työajasta johtamistyövuoroihin. Näissä tehtävissä suurta hajontaa selittää alueen henkilöstön vaihtuvuus. Johtamisjärjestelmän uudistus on aiheuttanut tilanteen, jossa suurin aika työstä tehdään muualla kuin varsinaisella työpisteellä.

Kaavio 7 Johtamiseen käytetty työaika 2022

Seuraavassa kaaviossa 8, on esitetty tehtävät viikonpäivittäin, joihin on hälytetty pelastustoimenjohtaja vuonna 2022. Kaaviosta on havaittavissa, että noin 60 prosenttia (59,2 %) johtamistehtäviin hälytetään Jyväskylän palomestari, noin neljännes (26,2 %) hälytyksistä ohjataan Äänekosken palomestarille. Jämsään ja Viitasaarelle tulee noin viidennes johtamistehtävistä. Tilanne- ja johtokeskuksessa tehtyjä työvuoroja ei ole tässä tilastossa ole, koska se osallistuu lähtökohtaisesti kaikkiin tehtäviin joko johtajana tai tukemassa johtamista.

Kaavio 8 pelastustoiminnan johtajien hälytykset 2022 Keski-Suomessa

Seuraavassa taulukossa 11 esitetään yksiköiden hälytyssidonnaisuutta 2022. Siitä on havaittavissa, että keskimäärin Jyväskylän (P31) työajasta 7,3 % kuluu hälytystehtävien hoitamiseen. Muilla johtajilla vastaava sidonnaisuus on 3–4 % luokkaa. Arvioitaessa sidonnaisuutta on tärkeää huomioida, että johtajat ovat valmiudessa suurempien onnettomuuksien vuoksi, joita tapahtuu harvoin. Sen sijaan tulisi hyödyntää tehokkaammin, esimerkiksi riskiasuntojen, akuuttien valvontatehtävien hoitamiseen ja sopimuspalokuntien toiminnan edistämiseen. Tilannekeskusten (P30) henkilöstö on sidottuna tilannekeskukseen, mutta heidän kohdallaan tulisi huomioida, että he kykenevät tekemään hallinnollisia tehtäviä johtamistyövuorojen aikana.

Yksikkö	Keskiarvo / Toiminta-aika (hh:mm)	Sidonnaisuusaste	keskimääräinen johtamiseen kulunut työaika/tv	tehtävien lukumäärä / työvuoro	tehtävien lkm. 2022
RKS31	0:52:35	7,35 %	1:45:54	2,0	735
RKS32	1:03:15	3,93 %	0:56:40	0,9	327
RKS33	1:48:44	3,27 %	0:23:32	0,2	79
RKS34	1:30:09	3,33 %	0:23:57	0,3	97

Taulukko 12 johtamisyksiköiden sidonnaisuus hälytystehtäviin 2022

Pelastuslaitoksen lakisääteisten valvontatehtäviin liittyy resurssiriski, mikäli valvontatehtäviin ei hyödynnetä laajasti päällystö työaika, saattaa valvontatoiminnan

laatu laskea ja tehtäviä jäädä hoitamatta. Myös paloriski-ilmoitusten kiireellinen hoitaminen uhkaa toteutuessaan pitkittää prosessia ja vaatia enemmän resursseja.

3.3.1. Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestintä on pelastuslaitokselle kuuluva lakisääteinen tehtävä. Turvallisuusviestinnän avulla parannetaan toimintaympäristön turvallisuutta, luodaan positiivista työnantajakuvaa sekä luodaan suhteita alueen asukkaisiin. Perinteisten toimintojen rinnalla on tärkeää kehittää pelastuslaitoksen viestintää myös sosiaalisessa mediassa, jotta tavoitetaan nuoret. Mikä vaatii aktiivista läsnäoloa sosiaalisessa mediassa.

Keski-Suomen pelastuslaitokselta puuttuu tällä hetkellä nimetty turvallisuusviestinnän vastuuhenkilöhenkilö, jonka työkuviin kuuluisi turvallisuusviestinnän kehittäminen ja koordinointi. Sisäisenä riskin voidaan tällöin nähdä liittyvän toiminnan koordinointiin ja kehittämiseen.

3.4. Muut palveluiden järjestämiseen liittyvät riskit

Tässä luvussa arvioidaan muita palvelujen järjestämiseen liittyviä riskejä. Niihin liittyvät henkilö-, talous-, kalusto- tila-, ja työaikalain ehtoihin liittyvät riskejä.

3.4.1. Henkilöstöriskit

Henkilöstöriskit voidaan määritellä seuraavasti: avainhenkilöriippuvuus, osaamisen riittävyys sekä henkilöstöresurssien riittävyys. Merkittävimpiä seurauksina riskien toteutumista voidaan nähdä tilanteen, joissa henkilöstö väsy ja sitoutuminen organisaation toimintaan vähenee. Lisäksi palvelutaso saattaa heikentyä tai pahimmassa tapauksessa lamaan.

Avainhenkilöriippuvuus liittyy henkilöstön vaihtuvuuteen ja heidän tilalleen tulevien uusien henkilöiden perehdyttämiseen. Riskit liittyvät esimerkiksi tilanteisiin, joissa uuden henkilön tehtävään perehdytys on puutteellista. Riskin voi aiheuttaa myös se, että tehtävään liittyvää koulutus- ja osaamistarvetta ei tunnusteta. Myös organisaation kulttuurille tyypillinen toimintojen eriarvoinen kohtelu, voidaan nähdä riskinä. Lisäksi myös se, ettei tunnusteta tehtävään liittyvää koulutustarvetta tai osaamisvajetta. Myös esihenkilöiden vastuullisuus avainhenkilöiden osaamisen ylläpidossa liittyy avainhenkilöriskiin.

Osaamisen riittävyys voidaan nähdä myös riskinä. Sillä tarkoitetaan tilanteita, joissa osaaminen liian keskitettyä tai osaamiseen liittyvää tietoa ei ole organisaation sisällä jaettu. Riskiä lisää myös se, että tietyt avainhenkilöt saattavat kuormittua liiallisesta osaamisen hallinnasta tai toisaalta muu potentiaalinen henkilöstö voi passivoitua

osallisuuden puutteesta, mikäli heitä ei osallisteta. Työpaikan vaihdoista ja yllättävistä poissaoloista johtuvana riskinä on avainhenkilöiden osaamisen häviäminen, mikäli varahenkilöitä ei huolehdittu tai heitä ei ole saatavilla. Tällöin on myös riskinä se, että palveluprosesseihin tulee poikkeamia ja/tai häiriötiloja. Osaamisen riskiksi voidaan tunnistaa myös avainhenkilöiden vuorovaikutuksen puutteet, jonka voi johtaa siihen, että päätökset tehdään riittämättömällä informaatiolla.

Henkilöstöressurssien riittävyys liittyy lisääntyneeseen työvoimapulaan, joka kytkeytyy ennen kaikkea yhteiskunnalliseen muutokseen, jonka seurauksena haja-asutusalueille työntekijöiden saanti, on merkittävästi heikentynyt. Työvoimapula liittyy myös varalla olo muutokseen, jonka vuoksi on muodostunut tarve uudelle henkilöstölle palvelujen turvaamiseksi. Pula työntekijöistä on valtakunnallinen ja se on tuonut mukanaan tilanteen, jossa pelastuslaitokset kilpailevat keskenään osaavasta työvoimasta, esimerkiksi edullisella työajalla tai palkkauksen parantamisella. Henkilöstöressurssien riittävyys liittyy myös työtaisteluihin, esimerkiksi vuonna 2022 ensihoidossa työskentelevät palomiehet ylläpitivät ensihoitopalveluja Keski-Suomen alueella työtaistelun aikana.

Työvoiman saatavuus ja pitovoima on myös muodostuneet haasteelliseksi kasvukeskuksen ulkopuolella. Henkilöstöä saadaan ja pitovoima on hyvä 24/7-paloasemilla Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Sen sijaan haja-asutusalueille on haasteellista saada uusia työntekijöitä. Esimerkiksi monitoimiyksiköissä on ollut suuri vaihtuvuus, eikä uusien työntekijöiden rekrytointi tilalle ole onnistunut. Myös niin sanotuille päiväpaloasemille ei ole hakijoita avoimiin virkoihin. Pitovoima vaihtelee, esimerkiksi Viitasaarelta suurin osa päivähenkilöstöä henkilöstöä on siirtynyt naapuripelastuslaitokseen paremman työajan vuoksi, eikä tilalle ole onnistuttu rekrytoimaan uutta henkilöstöä. Suurin osa ns. päivähenkilöstöstä ovat sellaisia, jotka asuvat kunnissa, joissa työskentelevät. He alkavat kuitenkin olla lähivuosina eläkeiässä, ja tällä hetkellä vaikuttaa, ettei heidän tilalleen onnistuta rekrytoimaan korvaa työvoimaa.

3.4.2. Talousriskit

Rahoitustason riittävyys liittyy hyvinvointialueen rahoitukseen ja valtion rahoituksen jakamiseen. Mikäli rahoitus ei ole riittävä, johtaa se palvelutason laskuun. Tämä puolestaan saattaa johtaa aluehallintoviraston pakkokeinoiniin lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi. Säästöpaineeet ja henkilöstöressurssien pieneneminen johtavat työkuormituksen ja työhyvinvoinnin kasvuun laskuun, jotka puolestaan saattavat johtaa julkisuuden myötä työnantajamaiseen laskuun.

3.4.3. Kalustoriskit

Kalustoon liittyvät riskit koskevat ennen kaikkea ajoneuvojen ja kaluston ikääntymistä, jotka ilmenevät kunnossapito tarpeen lisääntymisenä ja kaluston toiminnallisena epävarmuutena. Kunnossapitoa vaikeuttaa erilaisten varaosin vaikeutunut saanti, esimerkiksi koronasta, ukrainan sodasta ja kustannusten noususta johtuen. Lisäksi uusien ajoneuvojen toimitusajat ovat merkittävästi pidentyneet edellä mainituista syistä. Kalustoriskien seurauksena voidaan nähdä palvelukyvyyn osittainen heikkeneminen tai lamaantuminen, mikäli kalusto rikkoontuu ja niiden korjaaminen ei onnistu varaosa saatavuuden vuoksi. Ikääntyneen kaluston korjaus -ja ylläpito kustannukset kasvavat. Lisäksi työturvallisuusriskit kasvavat ikääntyneestä kalustosta johtuen sekä aiheuttavaa mahdollisesti heikentävää työnantajakuva.

3.4.4. Tilariskit

Tilariskeiksi voidaan nähdä rakennusten käyttöikä, mahdolliset sisäilmaongelmat, ja kiinteistöjen hallinta ja ylläpito. Myös paloasemien sijainti suhteessa asetettuihin tavoitteisiin voidaan nähdä palvelutuotantokykyyn liittyvänä riskinä

Rakennusten käyttöikää arvioitaessa on huomioitava, että Keski-Suomen pelastuslaitoksella on yhteensä 45 paloasemaa. Suurin osa niistä on rakennettu kunta-aikana, ja niistä noin 50 % on rakennettu 80–90 luvulla ja noin 30 % on tätä aiemmin. Lisäksi korjaus- ja uudistustarpeista on tehty suunnitelma, mutta aiemmin esiin nousseet akuutit korjaustarpeet ovat muuttaneet järjestystä. Tällaisia akuutteja korjaustarpeita ovat olleet esimerkiksi kiinteistöjen sisäilmaongelmat. Rakennusten käyttöikää arvioitaessa on huomioitava, että vanhoissa kiinteistöissä myös vahinko-, omaisuus- ja tietoturvariskit todennäköisempiä kuin uudemmissa. Lisäksi sisäilma ongelmien vuoksi voidaan joutua ottamaan käyttöön väistötiloja, jotka puolestaan nostavat kustannuksia ja mahdollisesti vaikuttaa

Kiinteistöjen hallinta ja ylläpito liittyy esimerkiksi kiinteistöjen omistussuhteisiin. Kunnat ovat olleet omistajina osaltaan aktiivisia ja vaikuttaneet paloasemien ylläpitoon sekä uudis- ja korjausrakentamiseen. Osa kiinteistöistä on kuitenkin myyty yksityisille sijoittajille, joiden voi nähdä aiheuttavat riskin vuokratason kasvulle sekä salassa pidettävän aineiston suojaamiseen omistajalta.

Paloasemien sijainti liittyy riskialueiden tavoittamiseen ja koska pelastustoimi ei kuulu enää kunnille, saattaa se aiheuttaa riskiä uusien paloasemien sijaintien optimoinnissa suhteessa riskiruutuihin. Tällöin palveluja ei kyetä tarjoamaan lainsäädännön vaatimusten mukaisesti, joka voi puolestaan johtaa aluehallintoviraston pakkokeinoihin. Kiinteistön käytön kannalta riskinä on tilojen tekniikan soveltuvuus lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Uusien paloasemien hankintaan ja vanhojen paloasemien

peruskorjauksiin sekä niihin liittyviin projekteihin ja suunnitteluun on tärkeää osallistaa pelastuslaitoksen henkilöstöä, tilojen soveltuvuus riskien pienentämiseksi.

Tilariskinä voidaan nähdä, että palvelutaso heikkenee tai sitä kyetä toteuttamaan. Vuokrien ja kustannusten noustessa, lisääntyvät säästö paineet palvelujen tuottamiseen. Sisäilmaongelmat saattavat aiheuttaa heikentää palvelukykyä, mikäli väistötilat sijaitsevat kauempana. Mikäli pelastuslaitoksen asiantuntijat eivät osallistu paloasemien suunnitteluun ja projekteihin, saattaa olla, ettei hankinnat eivät toteudu kustannustehokkaasti ja peruskorjausten kustannukset nousevat, tilavaatimusten mukainen kiinteistötekniikka ei toteudu.

Hallinnon toimitilat kärsivät ahtaudesta, joka on puolestaan seurausta hallinnollisten tehtävien lisääntymisestä. Tilojen ahtauden riskinä voidaan nähdä työtehon lasku, huonosta ergonomiasta johtuvien poissaolojen lisääntyminen sekä työhyvinvoinnin lasku.

Kuntien kaavoitus ja rakentaminen vaikuttavat palvelujen järjestämiseen. Esimerkiksi korkean talon rakentaminen vaatii pelastuslaitokselta varautumista korkealta pelastamiseen.

Tilariskien pienentämiseksi pelastuslaitos on uusien paloasemahankkeiden kustannustehokkuuden ja paloasemarakennuksen tila- ja käyttötarkoituksen sekä elinkaarin hallinnan varmistamiseksi palkannut projektikoordinaattorin, jonka tehtävänä on huolehtia uusien paloasemien asianmukaisesta rakentamisesta pelastuslaitoksen näkökulmasta. Tarkoituksenmukaista olisi vakinaistaa kyseinen toimi, koska uusia paloasemahankkeita valmistellaan vuosittain.

3.4.5. Pelastustoimen työaikajärjestelmiin liittyvät riskit

Pelastustoimen työaikajärjestelmiin, varallaolojärjestelmään, liittyvät epävarmuudet aiheuttavat riskin niin palvelukykyyn kuin talouteen.

Palvelukykyriski ilmenee pelastustoimen toimintavalmiudessa niin, että nykyisellä varallaolojärjestelmällä ei voida sitouttaa henkilöstöä kiireellisiin pelastustoimen tehtäviin. Tämä näyttäytyy palvelukykyyn heikentymisenä. Päälystön varallaolon lopettaminen on aiheuttanut sen, etteivät he osallistu enää pelastusyksikön tehtäviin, mikä osaltaan laskee palvelukykyä. Palvelukykyä laskee työsuojeluviranomaisten tiukentuneet lupaehdot pitkiin työvuoroihin liittyviä lepoaikoja kohtaan uhkaavat pitkäkestoisten tilanteiden hoitamista. Samanaikaisesti harva-alueiden pelastustoiminnan palvelukyky on tulevaisuudessa epävarmaa. Sopimuspalokuntatoiminnan elinvoimaisuus heikkenee, yhteiskunnallisen

rakennemuutoksen myötä henkilöstö vähenee ja näin olleen palvelukyky laskee. Riskiä lisää myös se, että sopimuspalokunnilla on myös merkittävä rooli pitkäkestoisten tilanteiden hoitamisessa.

Työaikoihin, pelastustoimen varallaoloon liittyy talousriski, jonka taustalla on varallaolo järjestelmien EU- ja kansallisen oikeustilan kehittyminen. Perinteiset varallaolojärjestelmät ja niiden kansallisen tason oikeustilan kehittyminen eivät mahdollista jatkossa riittävän nopeaa palvelukykyä. Tulevaisuudessa pelastuslaitoksen palvelukyvyn varmistaminen päätoimisella henkilöstöllä lisää palvelujen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi merkittävänä talousriskinä on oikeudellisen tarkastelun seurauksena varallaolosta esitetyt korvausvaatimukset, jotka ovat olleet poikkeuksellisen suuria. Korvausvaatimusten osalta oikeustilan kehittyminen on edelleen täsmentynyt oikeuskäytännössä, riski taloudellisille vaatimuksille on edelleen olemassa.

4. Palveluiden merkittävimmät riskit

Tämän riskianalyysin perusteella Keski-Suomen pelastuslaitos kykenee vastaamaan kohtuullisesti toimintaympäristössä havaittuihin riskeihin. Riskeihin kyetään vastaamaan hyvin suurissa kunnissa, mutta pienissä kunnissa palvelukyvyssä on haasteita. Riskianalyysin perusteella suurimmat tunnistetut riskit liittyvät pelastuslaitoksen sisäiseen suorituskyykykseen tarjota Keski-Suomen asukkaille pelastustoimen lakisääteisiä palveluja.

Merkittävin riski liittyy juridisessa käsittelyssä olevan varalla-oloon. Riski liittyy talouteen ja työvoiman saatavuuteen. Pelastuslaitosten perinteisellä järjestelmällä ei voida taata kiireellisiä tehtäviä tulevaisuudessa, taloudellisen riskin vuoksi. Samanaikaisesti päätoimisten työntekijöiden saanti pieniin kuntiin vaikeutuu. Kiireellisten tehtävien hoitaminen päätoimisella henkilöstöllä lisää myös palvelun järjestämisen kustannuksia, nykyisessä vaikeassa taloustilanteessa. Mikä palveluja ei kyetä järjestämään luotettavasti, saattaa laillisuusvalvoja asettaa uhkasakon palvelun lainmukaisuuden varmistamiseksi.

Suorituskyvyn riskeihin liittyvät Jyväskylän haasteet riskiruutujen tavoittamisessa, sekä henkilöstön kykenevyys vaativiin tehtäviin pienissä kunnissa ja etenkin Koillisessa Keski-Suomessa. Tulevaisuudessa toimivan paloasemaverkoston rakentaminen on haasteellista, koska Jyväskylässä kilpaillaan paloasema sijainneista yksityisten toimijoiden kanssa, kun taas haja-asutusalueella paloasemien pitäisi kyetä palvelemaan mahdollisimman laajaa-aluetta. Lisäksi pelastuslaitoksen nykyiset paloasemat ovat

vanhoja ja korjaustarve on suuri. Poikkeusoloissa riskinä on paloasemakiinteistöjen omistussuhteet, mikäli kiinteistöt ovat yksityisen toimijan omistuksessa.

Sopimuspalokunnat ovat tärkeässä roolissa pitkäkestoissa tilanteissa, esimerkiksi laajoissa maastopaloissa ja suurissa tilanteissa päätoimisen henkilöstön rinnalla. Mikäli tulevaisuudessa sopimuspalokuntatoiminta vähenee, uhkaa se suurten ja pitkäkestoisten tilanteiden hallintaa. Lisäksi työsuojeluviranomaisten tiukentuneet lupaehdot pitkiin työvuoroihin liittyviä lepoaikoja kohtaan uhkaavat pitkäkestoisten tilanteiden hoitamista.

Edellä mainitun työvoiman saatavuuden lisäksi huomionarvoisin maakunnallisessa riskiarviossa esitetty ulkoinen riski on sähköenergian saannin ja ICT-järjestelmien häiriintyminen. Edelleen tulevaisuudessa pelastuslaitoksella tulee olla omaa suorituskykyä ja riippumatonta resurssia ICT-järjestelmien hankintaan sekä ylläpitoon. Lisäksi pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmän tulee olla sellainen, joka tosiasiallisesti tukee sekä koko alueellisen pelastustoimen tehtävien että pelastustoiminnan suorituskykyjen johtamista kaikissa tilanteissa

Riskienhallintaan käytettävät resurssit eivät ole tällä hetkellä riskiperusteisella, lainsäädännön mukaisella tasolla. Riskinä on viranomaispäätösten viivästyminen ja hallintopakkeinojen käyttöönotto, joka toteutuessaan kestää kuukausia ja pahimmassa tapauksessa jopa vuoden.

Hyvinvointialueuudistuksen vuoksi alueellisen varautumisen yhteensovittamiseen liittyen on tapahtunut uusia järjestelyitä, joilla voi olla vaikutusta nykyisiin maakunnallisiin toimintamalleihin. Pelastuslaitos on tehnyt pitkäjänteistä työtä alueen yhteisen varautumisen kehittäjänä ja todennut nykyisten verkostorakenteiden tukevan yhteisten päämääriä saavuttamista. Mikäli alueen siviilivalmiuden yhteensovittamiseen ei osoiteta riittävää resurssia, pelastustoimen maine luotettavana yhteistyökumppanina kärsii. Tällä voi olla vaikutuksia myös alueellisen ja paikallisen varautumisen tason heikkenemiseen haasteellisessa toimintaympäristössä

Kalustoon liittyy merkittävänä riskinä nykyisestä tilanteesta johtava materiaalipula, joka aiheuttaa riskiä palvelukyvykkyyteen sekä kustannusten nousuista johtuva taloudellista riski

KESKI-SUOMEN
PELASTUSLAITOS

LUONNOS

Luonnos Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palvelutasopäätökseksi 2024-2027

Sisällysluettelo

1.	KESKEISET LINJAUKSET	3
1.1.	Painopisteet ja strategiset päämäärät	3
1.2.	Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen	5
1.3.	Tuottamistavan valinta	6
1.4.	Tuottamisen ohjaus ja valvonta	7
1.5.	Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät	8
1.6.	Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa	8
1.7.	Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa	8
2.	PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI	9
2.1.	Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	9
2.1.1.	Pelastustoimelle kuuluva ohjaus ja valvonta	9
2.2.	Pelastustoiminta	22
2.2.1.	Palvelutuotanto Keski-Suomessa	22
2.2.2.	Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin ja toimintavalmiuden nykytila	24
2.2.3.	Edellisen palvelutasopäätöksen tavoitteiden toteutuminen	34
2.2.4.	Varautuminen häiriötilanteisiin	34
2.3.	Pelastustoimen suunnitelmat	35
2.4.	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	35
2.5.	Väestönsuojeluun varautuminen	36
3.	RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	37
4.	PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN	38
4.1.	Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	38
4.1.1.	Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä	39
4.1.2.	Palontutkinta	42
4.1.3.	Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä	44
4.1.4.	Onnettomuuskehityksen seuranta	46
4.1.5.	Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	47
4.1.6.	Valvontatehtävät	47
4.1.7.	Valmiuden tarkastaminen	52
4.1.8.	Muut onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvonnan palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)	52
4.2.	Pelastustoiminta ja siihen varautuminen	53
4.2.1.	Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä	53

4.2.2.	Pelastustoiminta	54
4.2.3.	Pelastustoiminnan johtaminen	71
4.2.4.	Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	73
4.2.5.	Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille	73
4.2.6.	Osallistuminen pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon	73
4.3.	Pelastustoiminnan suunnitelmat	74
4.3.1.	Hälytysohje	74
4.3.2.	Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat	76
4.3.3.	Eryistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma	77
4.4.	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	79
4.4.1.	Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa	79
4.4.2.	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen	80
4.4.3.	Sopimuspalokuntien ja muiden vastaavien terveystarkastukset	80
4.4.4.	Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus	81
4.4.5.	Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu	82
4.4.6.	Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen	83
4.4.7.	Hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluorganisaatio	85
4.4.8.	Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen	85
4.4.9.	Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve	86
4.4.10.	Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen	87
4.4.11.	Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö	88
4.5.	Muut palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)	89
5.	KEHITTÄMISSUUNNITELMA	90
5.1.	Kehittämistoimenpiteet	90
6.	PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN SISÄLLÖN PERUSTEET	94

1. KESKEISET LINJAUKSET

1.1. Painopisteet ja strategiset päämäärät

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi kesällä 2022 hyvinvointialueelle strategian, joka asettaa tavoitteet hyvinvointialueen toiminnalle vuoteen 2030 saakka. Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus käynnisti kokouksessaan 14.2.2022 § 38 Ihmislähtöiseen Keski-Suomeen: Hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelman valmistelun, jonka tarkoitus on konkretisoida strategian tavoitteita ja asettaa tavoitteita valtuustokaudelle.

Toimeenpano-ohjelman valmistelu ja prosessin suunnittelu ovat perustuneet hyvinvointialueen strategiassa määriteltäviin menestystekijöihin, joita ovat:

- asukkaat
- kumppanuus
- ihmislähtöiset palvelut
- henkilöstö
- tieto
- uudistuminen

Jokaiseen menestystekijän ympärille on rakennettu toimeenpano-ohjelman kokonaisuus, johon on tunnistettu liittyväksi suunnitelmia, jotka ovat joko lainsäädännön edellyttämiä, tai muutoin strategisten tavoitteiden toteutumisen edellytyksiä.

Strategian toimeenpano-ohjelman yhtenä osana, "Ihmislähtöiset palvelut" -menestystekijän kokonaisuudessa on valmisteltu Keski-Suomen hyvinvointialueen järjestämisen linjauksia. Niitä ovat 1) sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset, 2) pelastustoimen-, sekä 3) ensihoidon palvelutasopäätökset.

Järjestämisen linjauksilla ja tässä asiakirjassa erityisesti pelastustoimen palvelutasopäätöksellä edistetään ihmislähtöisiä palveluja, määritellään Keski-Suomen hyvinvointialueella strategian mukaisesti yhdenvertaisuutta sekä palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Visiona on varmistaa keskisuomalaisen kokemuksen hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta olevan maan kärkeä strategiakauden päättyessä 2030.

Valtioneuvosto on vahvistanut Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet vuosille 2023-2026. Strategia ohjaa pelastustoimen kehittämistä määrittelemällä painopisteet ja keskeiset toimintalinjat, joilla pelastustoimi pyrkii kehittämään toimintaansa ja parantamaan vaikuttavuuttaan toimintaympäristössään. Strategian tarkoituksena on antaa yleisiä perusteita toiminnan kehittämiseen pelastustoimen tehtävistä vastaaville pelastuslaitoksille. Pelastustoimen strategia tarkistetaan hallituskausittain tai toimintaympäristön muutosten sitä edellyttäessä.

Toiminnan painopisteisiin ja strategiaan päämääriin liittyvät myös valtakunnallisesti määritetyt yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet. Pelastustoimen valtakunnalliset vaikuttavuustavoitteet määritellään sisäministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa. Vaikuttavuustavoitteet pyritään määrittämään siten, että ne ovat konkreettisia ja mitattavia. Pelastustoimen tavoitteena on turvallinen ja kriisinkestävä Suomi, jossa pelastustoimen osaamisen kehittäminen ja palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti sekä ennakoivasti. Pelastustoimen tehtävänä on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja pelastustoiminta normaali- ja poikkeusoloissa sekä häiriötilanteissa, kansainvälisiin sopimuksiin perustuvat väestönsuojelutehtävät sekä varautuminen näihin tehtäviin. Lisäksi pelastustoimi osallistuu yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa onnettomuuksien ehkäisytyöhön. Pelastustoimella on valmius kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen. Tavoitteena on, että pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja valmius vastata niihin omalla toimialallaan. Tavoitteena on myös, että pelastustoimen turvallisuusviestintä on vaikuttavaa.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutuotannon suunnittelun lähtökohtana on, että pelastuslaitokselle säädetty tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi toimenpiteet, joita tarvitaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa, tulee suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen (pelastuslaki 379/2011, 27 §:n 2 mom.).

Keski-Suomen pelastuslaitoksen toiminnan painopisteiksi ja strategisiksi päämääriksi vuoteen 2025 asti on määritelty seuraavat:

- Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä.
- Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan.
- Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.
- Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.
- Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta ja ympäröivästä turvallisuudesta.

- Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan.
- Henkilöstö voi hyvin.

Palvelutason määrittäminen perustuu edellä mainittuihin pelastustoimen strategiaan päämääriin ja tärkeimmät strategia-asiakirjat on esitetty seuraavaksi:

- Keski-Suomen hyvinvointialueen strategia.
- Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet 2023–2026.
- Pelastuslaki 379/2011.
- Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021.
- Sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 1225/2022.
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi.
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen kehittämissuunnitelma 2021-2024.

1.2. Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 7 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan hyvinvointialue vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä. Painopisteiden ja strategisten päämäärien lisäksi pelastustoimen keskeisten lakisääteisten palvelujen ja tehtävien sekä niiden tarve, määrä ja laatu on esitetty tässä asiakirjassa. Pelastustoimen keskeiset tehtävät liittyvät palvelutasopäätösasetuksen (1225/2022) mukaan seuraaviin tehtäviin:

- Onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan
- Pelastustoimintaan ja siihen varautumiseen
- Pelastustoimen suunnitelmiin
- Pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan
- Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautumiseen

Pelastuslaitos tuottaa hyvinvointialueelle pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaiset palvelut järjestämisvastuun mukaisesti. Lisäksi pelastuslaitos tuottaa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyyn liittyvät pelastusviranomaisen valvontatehtävät kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) mukaisesti sekä ensivastepalvelut. Hyvinvointialueen pelastustoimi vastaa myös toimialansa

häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varautumis- ja valmiussuunnittelusta. Tähän kuuluu myös väestönsuojeluvalmiuden kehittäminen, suunnittelu ja väestönsuojeluun liittyvä varautumisen koordinointi sidosryhmien kanssa.

Keski-Suomen pelastuslaitos toteuttaa toimintaansa valtakunnallisen pelastustoimen strategian ja siinä määritettyjen vaikuttavuustavoitteiden sekä oman, vuonna 2018 laaditun Keski-Suomen pelastuslaitoksen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Siinä on päätetty, että Keski-Suomen pelastuslaitos tuottaa alueen ihmisille ja yrityksille korkeatasoiset pelastustoimen palvelut onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja antaa nopeaa ja tuloksellista apua onnettomuustilanteissa, kaikissa olosuhteissa.

Palvelutasopäätökseen on kirjattu pelastustoimen palvelut, joita on lakisääteisesti tarjottava tai joita halutaan tarjota pelastuslaitosta ympäröivälle yhteiskunnalle. Palveluiden tasolla tarkoitetaan muun muassa palveluiden määrää ja laatua sekä palveluiden sijaintia, viiveitä ja maksullisuutta kuvaavia tekijöitä.

1.3. Tuottamistavan valinta

Keski-Suomen pelastuslaitos tuottaa pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaiset palvelut virka- ja tai työsopimusperusteisella henkilöstöllä, jota voidaan tarvittaessa täydentää sopimuspalokuntien yhdistysten tai yhteisöjen sekä mahdollisesti ulkoisen palvelutuottajan kanssa sopimusperusteisesti tai muilla ostopalvelusopimuksilla.

Pelastuslaitos voi tuottaa palvelut monituottajamallin mukaisesti huomioiden palveluiden saatavuuden näkökulmasta kustannustehokkaimman ja tarkoituksenmukaisimman vaihtoehdon. Ne tehtävät, jotka vaativat julkisen vallan käyttöä toteutetaan aina pelastuslaitoksen viranhaltijoiden toimesta. Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen ja tehtävien tavoitteena on, että kaikki yhteistoiminta perustuu sopimukseen viranomaistehtävän hoitamisesta.

Pelastuslaitokselle kuuluvaan ohjaukseen ja valvontaan osallistuvat koko henkilöstö ja kaikki tulosyksiköt. Valvontatyöhön, turvallisuusviestintään ja neuvontaan varataan vuosittain tarvittavat resurssit siten, että vuosittain päivitettävässä valvontasuunnitelmassa toimintaan vaadittavat henkilöresurssit toteutuvat. Pelastuslaitos toimii alueellaan muiden viranomaisten ja eri tahojen kanssa yhteistyössä, pyrkien heidän kanssaan kehittämään turvallisempaa toimintaympäristöä.

Pelastustoimen toimintavalmius perustuu välittömässä lähtövalmiudessa olevaan henkilöstöön, sopimushenkilöstöön sekä varallaoloon. Keski-Suomen pelastuslaitoksen koko henkilöstö osallistuu tarvittaessa kaikkien pelastustoimen lakisääteisten palveluiden tuottamiseen oman kelpoisuutensa ja käytettävyytensä mukaisesti. Alueellinen toimintavalmius varmistetaan välittömän lähtövalmiuden periaatteella toimivilla päätoimisilla 24/7-paloasemilla Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella sekä lisäksi painopistepaloasemilla, joita kehitetään palvelutasokauden aikana

Keuruulla, Laukaassa, Saarijärvellä ja Viitasaarella 24/7-paloasemiksi. Muissa pelastustoimen alueen kunnissa lähtövalmius perustuu sopimuspalokuntien lähtövalmiuteen.

Palveluiden saatavuudessa hyödynnetään myös naapurihyvinvointialueiden pelastustoimen palveluita siten, kuten pelastuslain 33 §:n mukaan on tarkoituksenmukaisinta asiakastarpeiden saavutettavuuden näkökulmasta. Palveluiden saatavuudessa hyödynnetään pelastuslain 46 §:n mukaisten toimijoiden yhteistyötä ja toimijoiden kanssa laaditaan vuoden 2024 aikana yhteistoimintasopimukset. Palveluiden tuottamisen yhteensovittamisessa (pelastuslaki 379/2011, 31 §, 34 §, 45 §) yhteistyöalueella on tulossa lainsäädännöllisiä muutoksia vuodelle 2024, joiden vaikutukset eivät ole vielä käytettävissä palvelutasopäätöksen valmisteluvaiheessa.

1.4. Tuottamisen ohjaus ja valvonta

Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) 16 § edellyttää, että hyvinvointialueen on pelastustoimen palveluissa varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen. Hyvinvointialueen on varmistettava pelastustoimen palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus. Saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta seurataan omavalvontaohjelmalla. Omavalvontaohjelmassa määritellään miten pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja toteutumista, laatua sekä vaikuttavuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvonnan avulla myös seurataan sisäistä toimintaa, jotta riskianalysissä havaitut ja palvelutasopäätöksessä päätetyt epäkohdat korjataan.

Hyvinvointialueen omavalvontayksikkö valvoo palvelujen tuottamista, lisäksi toimialajohtaja valvoo palveluiden tasoa ja sille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Keski-Suomen pelastuslaitoksen päivittäisen palvelutason puutteita korjataan siten, että jatkossa riskiruutujen tavoittamista kiireellisten tehtävien osalta valvotaan kaikkina vuorokaudenaikoina nykyistä aktiivisemmin ja sen perusteella valmiuden järjestämisessä ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin niin lähtövalmiuden kuin paloasemaverkoston kehittämisen osalta. Toimintaympäristöä valvotaan jatkuvan riskienhallinnan menetelmien keinoin. Valvontatyöhön vuosittain tarvittavien resurssien määrää arvioidaan valvontasuunnitelman sekä vuosittain suoritettavien toimenpiteiden toteuman lukumäärän perusteella.

Pelastustoimella ei ole ollut aikaisemmin säädöksiin perustuvaa, omavalvontaohjelman kaltaista velvoitetta palvelujen saatavuuden, laadun ja vaikuttavuuden seuraamiselle. Näin ollen omavalvontaohjelman integroiminen osaksi pelastuslaitoksen arkipäiväistä toimintaa on alkuvaiheessa. Pelastuslaitoksen omavalvontaohjelman sisältöä tuotetaan ja palveluiden seuraamista omavalvontaohjelmalla kehitetään koko palvelutasopäätöskauden 2024–2026 aikana.

1.5. Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät

Riskienhallinnan keskiössä on omavalvonta, jossa tunnistetaan palvelutarpeet ja analysoidaan toteutuneita tietoja palveluista. Omavalvonta on osa riskienhallintaa, jossa omavalvonta suunnitelman avulla seurataan käytännössä toimialan ohjaamisen, seuraamisen ja sovitujen menettelyjen toteutumista sekä korjaavien toimien vaikutusta. Omavalvonnassa keskeiseksi nousee palveluiden toteutuminen ja niissä sisäisestä toiminnasta kerätty arviointitieto, jolloin omavalvonta näyttäätyy keskeisenä tiedolla johtamisen työkaluna.

Pelastuslaitoksen suorituskyky perustuu osaavaan henkilöstöön ja tehtävien edellyttämään kalustoon, jotka on mitoitettu vastaamaan alueella esiintyviin riskeihin.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on jatkuva analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja kyky vastata niihin vastuualueellaan. Keski-Suomen pelastuslaitos hankkii luotujen yhteistyöverkostojen kautta tietoa kokonaisturvallisuuden tilasta ja seuraa oman toimintaympäristönsä muutoksia analysoiden.

Analysoinnin pohjalta tehdään ennakkosuunnittelua toimialan johdolle, jota hyödynnetään edelleen pelastustoiminnan johtamisessa. Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä luo organisaation kyvykkyyden nopeisiin valmiuden muutoksiin ja varmistaa muutosten seurannan vaikutusten arvioinnin. Valmiutta kohotetaan portaittain, tilannekuvan ja ennalta määritettyjen parametrien täytyttyä.

1.6. Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa

Henkilöstöhallinnollisin toimenpitein varmistetaan riittävä resurssi koko maakunnassa, joka luo perustan myös häiriötilanteiden resursseille. Kaikkien esihenkilöiden tehtäviin kuuluu vastuu jatkuvuudenhallinnasta ja sen kehittämistä.

Pelastustoimen tukipalvelut tuottavat materiaalsen valmiuden suunnittelua, kehittämistä ja ylläpitoa koko organisaation tarpeisiin perustuen ajantasaiseen riskianalyysiin. Organisaation asiakirja-arkkitehtuuri rakentuu siten, että valmiuden ja jatkuvuudenhallinnan suunnitelman periaatteet jalkautuvat käytännön toimenpiteiksi myös muissa toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa.

1.7. Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa

Poikkeusoloihin varaudutaan edellä mainituin normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden periaattein. Poikkeusolojen osalta varmistetaan lisäksi henkilövarauksin resurssin riittävyys, huolehditaan suunnitelmien ajantasaisuudesta ja varmistetaan erityiskaluston saatavuus. Johtamisjärjestelmällä kohdennetaan resurssia poikkeusolojen normien raameissa tilanteen mukaisesti kriittisimpiin pelastustoimen tehtäviin.

2. PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI

Palvelutasoa määriteltäessä arvioidaan aluksi meneillään olevaa palvelutasokautta, jonka jälkeen arvioidaan mahdolliset muutostarpeet palvelutarjonnassa sekä riskianalyysin pohjalta alueella esiintyvissä onnettomuusuhissa tapahtuneet muutokset sekä palvelukyvyssä esiin nousseet epäkohdat.

Edellinen Keski-Suomen pelastuslaitosta koskeva palvelutasopäätös tehtiin vuosille 2021–2024. Valtakunnallinen riskiruuuaineisto päivitettiin 31.12.2022 ja keväällä 2023 pelastuslaitos laati riskianalyysin vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia.

Palvelutarpeen arvioinnin lähtökohtana on sisäministeriön pelastuslaitoksille toimittama riskianalyysiaineisto, pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO (jatkossa Pronto) ja palotarkastusohjelmisto Merlot, joita on analysoitu yhdessä Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelujohtajien ja asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi palvelutasoa määriteltäessä huomioidaan hyvinvointialueen turvallisuuslautakunnan, alueen kuntien ja aluehallintoviraston asettamat vaatimukset palvelujen järjestämiselle.

Meneillään olevaa palvelutasokautta arvioidaan tässä luvussa alueen pelastustoimen toiminnan painopisteiden ja edellisessä palvelutasopäätöksessä asetettujen tavoitteiden toteutumisen perusteella. Palvelutasokauden arvioinnissa mittarina käytetään palvelutasopäätöksessä päätettyjen konkreettisten tavoitteiden saavuttamista.

2.1. Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen, varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa. Lisäksi pelastusviranomaisen valvoo kemikaaliturvallisuuslaissa, nestekaasuasetuksessa sekä lukuisissa muissa alemman asteisissa säädöksissä esitettyjä turvallisuusvaatimuksia.

2.1.1. Pelastustoimelle kuuluva ohjaus ja valvonta

Yleisesti pelastustoimen ohjauksella tarkoitetaan niitä toimia, joilla pelastuslaitos palvelutuotannossaan edistää, tukee ja seuraa pelastuslain asettamien velvoitteiden toteutumista. Lakiin perustuva ohjausvelvoite kattaa ihmisten, yritysten sekä muiden yhteisöjen ja oikeushenkilöiden ohjaamisen pelastuslaissa säädettyjen velvoitteiden täyttämiseksi. Näiden lisäksi palvelutuotannossa tehdään palontutkintaa onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän sekä syiden kehityksen seuraamiseksi.

Onnettomuuksien ennaltaehkäisyn tavoitteena on pienentää onnettomuuksien todennäköisyyttä tunnistamalla riskejä sekä ohjaamalla asukkaita, yhteisöjä, yrityksiä ja kunnissa vierailijoita ennalta

varautumalla vähentämään onnettomuuksista aiheutuvia vahinkoja. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tehdään yhteistyötä eri viranomaisten, yhteisöjen ja muiden tahojen kanssa, viestitään turvallisuuteen liittyvistä asioista aktiivisesti sekä pyritään vaikuttamaan esimerkiksi kaavoitukseen ja olemaan mukana rakennushankkeiden suunnittelussa ja ohjauksessa. Pelastustoimella on tarvittaessa velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisytoiminta perustuu ajantasaiseen riskinarvioon toiminta-alueella esiintyvistä riskeistä ja niiden tasosta.

Pelastuslaitokselle pelastuslain perusteella kuuluvaan ohjaukseen osallistuvat lähtökohtaisesti koko henkilöstö ja kaikki organisaation tulosityksiköt. Valvontatyöhön vuosittain tarvittavien resurssien määrää on mitoitettu suoritettavien toimenpiteiden lukumäärän ja niiden suorittamiseen arvioidun ajan perusteella. Neuvontaan ja turvallisuusviestintään käytettäviä resursseja keskeisesti ohjaava asiakirja on Keski-Suomen pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma, joka päivitetään vuosittain.

Valvontatehtäviin käytettäviä henkilötyövuosia on arvioitu pelastuslaitoksen vuosittain tehtävässä valvontasuunnitelmassa, jossa on pyritty mitoittamaan henkilötyövuodet palvelujen kysyntää vastaavaksi. Pelastuslaitoksessa on yhteensä 47 sellaista asiantuntija-, päällystö- tai alipäällystövirkaa, joissa tehdään valvontatyötä. Suurimmassa osassa edellä mainittuja virkoja tehdään kuitenkin valvontatyön ohella myös muita maakunnallisia, alueellisia ja paloasemakohtaisia vastuutehtäviä, esimerkiksi osallistutaan pelastustoimintaan sekä kehitetään pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien toimintaa ja kalustoa. Seuraavassa taulukossa 1 on esitetty valvontatyön suorittamiseksi vaadittava henkilöstöresurssi.

Tehtävä	Suoritemäärät	arvio henkilötyövuodet
Valvontatyön johto, toiminnan suunnittelu ja ohjaus, yleinen hallintotyö		1,5
Rakentamisen- ja maankäytön ohjaus	1500	3,9
A1-A6 kohteiden määräaikaiset valvontakäynnit	1246	5,8
Pelastussuunnitelmavelvollisten asuinkiinteistöjen paloturvallisuuden itsearviointi	1586	0,5
Pientalojen ja vapaa-ajan kiinteistöjen paloturvallisuuden itsearviointi	5858	2,4
Asuinkiinteistöjen tarkastukset	500	1,3
Paloriski-ilmoitukset	100	1,9
Ylimääräiset palotarkastukset	50	0,1
Erityiset palotarkastukset	200	0,8

Kemikaalivalvonta ja ohjaus	520	1,6
Jälkivalvonta	50	0,1
Palontutkinta		1,2
Muu viranomaisyhteistyö ja asiantuntija tehtävät, neuvonta (sis. muut tarkastukset)	1500	3,9
Asiakirjavalvonta (palotekniset laitteet, poistumisturvallisuusselvitykset, muu asiakirjavalvonta)	760	2
Erheelliset palohälytykset (korjauskehotukset, laskutusperusteet)	365	1,2
Henkilötyövuodet yhteensä		28,2

Taulukko 1 Valvontatoiminnan laskennallinen resurssitarve vuonna 2023 (Lähde: Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvontasuunnitelma 2023)

Valvontatoiminta

Pelastuslain (379/2011) 78 §:n mukaan pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava pelastuslain 2. ja 3. luvun säännösten noudattamista. Valvontatehtävien toteuttamiseksi pelastuslaitoksen on suoritettava palotarkastuksia ja muita valvontatehtävien edellyttämiä toimenpiteitä. Valvonnan on perustuttava riskien arviointiin ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta.

Pelastuslain 79 §:n mukaan pelastuslaitoksen on laadittava valvontasuunnitelma valvontatehtävien toteuttamisesta. Valvontasuunnitelmassa määritetään palotarkastettavat kohteet ja muut valvontatoimenpiteet paikallisten olosuhteiden ja alueella esiintyvien riskien perusteella. Suunnitelmassa kuvataan keskeiset valvontatoimenpiteet, kuten esimerkiksi palotarkastustoiminta, paloturvallisuuden itsearvioinnin ja asiakirjavalvonnan periaatteet sekä muu valvonta ja yhteistyö toisten viranomaisten kanssa. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan pelastusviranomaiselle muussa lainsäädännössä säädetty valvontatehtävät; kuten esimerkiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuuden valvonnasta, josta säädetään kemikaaliturvallisuuslaissa (390/2005).

Valvontasuunnitelma päivitetään vuosittain ja siinä määritetään erityyppisten rakennusten säännölliset valvontavälit ja muut valvontatehtävien toteuttamiseen vaadittavat toimenpiteet. Valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon Keski-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi, palvelutasopäätös sekä talouden vaikutukset. Valvontasuunnitelmassa kiinnitetään huomiota myös valvonnan laatuun, tehokkuuteen ja säännöllisyyteen.

Valvontatyöhön osallistuvilla viranhaltijoilla on oltava lähtökohtaisesti riittävästi asiantuntemusta. Valvontatyöhön vuosittain tarvittavien resurssien määrää on arvioitu suoritettavien valvontatoimenpiteiden lukumäärän perusteella. Tarvittavien resurssien määrään vaikuttavat

esimerkiksi alueen rakennuskanta ja toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Epäsäännöllistä valvontaa ei kyetä ennakoimaan, minkä vuoksi niihin liittyvät toimenpiteet huomioidaan valvontatyöhön tarvittavaa resurssia suunniteltaessa. Resurssien suoritämäärien arviointi perustuu aiempien vuosien toteutuneisiin valvontatehtäviin sekä niiden pohjalta määritettyihin henkilötyövuosiin.

Toteuma

Keski-Suomen pelastuslaitoksen päättyvälle palvelutasopäätöskaudelle asetettiin tavoitteita valvontatoiminnalle. Tässä luvussa esitetyn tarkastelun perusteella voidaan todeta, että Keski-Suomen pelastuslaitos on osittain saavuttanut valvontatoiminnalle asetetut tavoitteet.

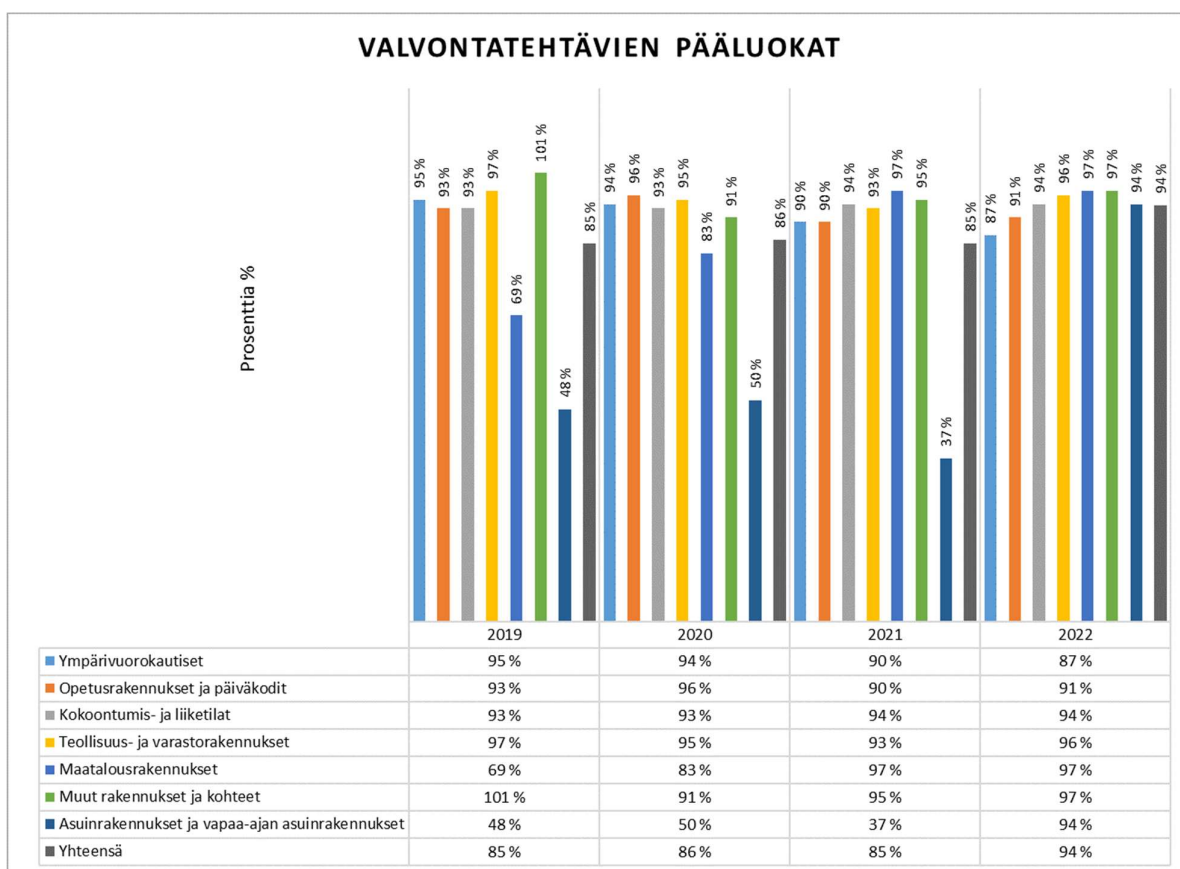
Pelastuslaitoksen kehittämissuunnitelmassa on esitetty, että koska vaativat valvontatehtävät jakautuvat aiempaa pienemmälle joukolla pelastustoimen asiantuntijoita, huomioidaan henkilöriskit työtehtävien järjestelyissä, lomasuunnittelussa sekä rekrytoinneissa. Valvontatoiminnan luotettavuuden vuoksi koko henkilöstölle on tehty turvallisuusselvitykset ja rekrytoitavalle henkilöstölle ne tehdään ennen viran vastaanottamista. Lomasuunnittelulla on varmistettu erityisosaaminen myös vuosilomien aikana.

Pelastuslaitoksen valvontatyötä toteutettiin valvontasuunnitelman mukaisessa laajuudessa ja siinä esitettyjen toimintamallien mukaisesti. Valvontatoimintaan henkilöstöä on perehdytetty päättyvän palvelutasopäätöskauden tavoitteiden mukaisesti sisäisellä koulutuksella, mutta perehdyttämisen ja kouluttamisen avulla saavutettu vaikuttavuus organisaation sisällä ei toteutunut tavoitteen hengessä. Kouluttamisessa on päättyvällä palvelutasopäätöskaudella kiinnitetty huomiota hyvään hallintotapaan, palotarkastuspöytäkirjan sisältöön ja jälkivalvonnan suorittamiseen. Viimeisin sisäinen koulutuskokonaisuus on toteutettu alkuvuodesta 2022. Valvontasuunnitelmassa ei ole resursoitu henkilötyövuosia varsinaiseen valvontatoiminnan sisäiseen kouluttamiseen. Tästä syystä mahdollisuudet toteuttaa laadukasta ja säännöllistä valvontatoiminnan koulutusta henkilöstölle on jo pidempään olleet hyvin rajalliset. Sisäinen kouluttaminen ei ole pystynyt kehittymään tai tarvittavalla tehokkuudella vastaamaan valvontatoiminnan valtakunnallisesta kehitymisestä muodostuneisiin haasteisiin. Sisäisen kouluttamisen heikkous vaikuttaa palotarkastus- ja pöytäkirjaprosessien laatuun ja mahdollisuuksiin hyödyntää kaikkea valvontatoimintaan suunniteltua resurssia tehokkaasti.

Päättyvälle palvelutasopäätöskaudelle on asetettu tavoite valvontatoiminnan resurssien toteutumisesta vuosittain päivitettävän valvontasuunnitelman mukaisesti. Tarvittavaa resurssia pelastuslaitos ei ole kyennyt saavuttamaan. Hyvinvointialueen toiminnan käynnistyessä Keski-Suomen pelastuslaitokselle perustettiin uusi palotarkastajan virka, jolla tähän resurssivajeeseen pystyttiin osittain vastaamaan.

Keski-Suomessa on kyetty hoitamaan määräaikaiset valvontatehtävät lähes valvontasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Käytettävissä oleva resurssi ei vastaa arvioitua resurssitarvetta valvontatyön suorittamiseksi ja tämä resurssivaje on erityisesti vaikuttanut mahdollisuuksiin

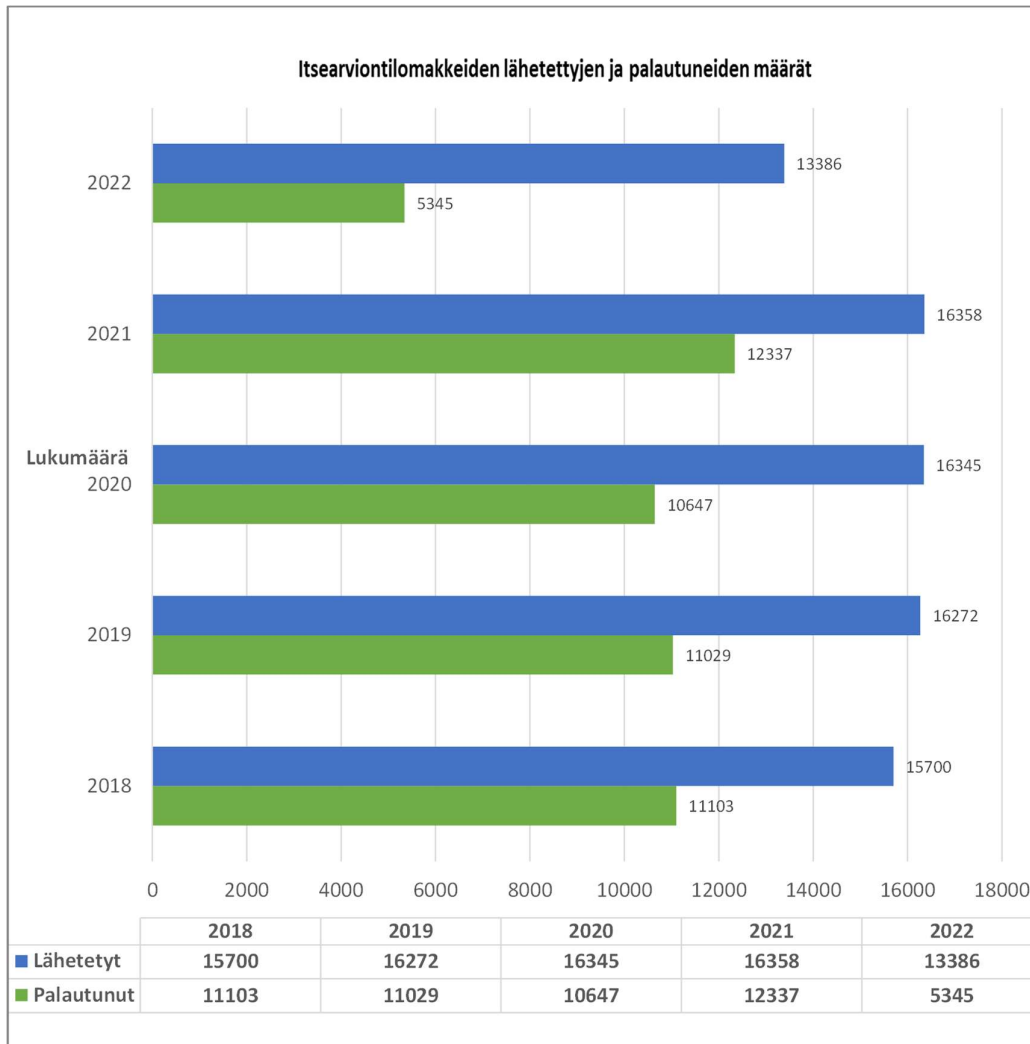
toteuttaa lakisääteistä jälkivalvontaa annetuille korjausmääräyksille. Paloriski-ilmoitusten määrä on merkittävästi kasvanut vuodesta 2019 alkaen, joka vaikuttaa vahvasti tarvittavan resurssin kasvamiseen. Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Prontoon kirjattujen tietojen mukaan on vuonna 2023 94 % valvontasuunnitelman määräaikaisesta valvontatyöstä kyetty hoitamaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Seuraavassa kaaviossa 1 on esitetty pääluokittain eri valvontakohteiden tarkastusten toteutumisosuudet. Kaaviosta on nähtävissä, että neljän vuoden tarkastelujaksolla suunnitelman mukaisista tarkastuksista on hoidettu lähes 100 %. Käytössä oleva resurssi on hyvin vahvasti kiinnitetty määräaikaiseen valvontatoimintaan osittain muiden valvontatoiminnan lakisääteisten veloitteiden ja turvallisuusviestinnän kustannuksella.

Kaavio 1 Valvontasuunnitelman mukaisten valvontatehtävien suoritus % pääluokkien mukaan

Seuraavassa kaaviossa 2 on esitetty lähetettyjen ja takaisin palautuneiden paloturvallisuuden itsearviointilomakkeiden määrät. Keskimääräinen palautusprosentti on 64 %. Itsearviointilomakkeet on kyetty pääsääntöisesti lähettämään valvontasuunnitelman mukaisesti. Kaaviossa 2 esitetyt luvut vuoden 2022 itsearvioinnin määrästä on osittain harhaanjohtava, sillä kaaviossa esitetty luku lähetetyistä kirjeistä on valvontasuunnitelmassa esitetyn suunnitelman mukainen. Postituspalvelun toiminnassa ilmenneiden ongelmien vuoksi itsearvioinnin kirjeitä saatiin nostettua postitukseen lopulta noin 7500 kappaletta ja tähän lukuun verraten palautusprosentti oli vuonna 2022 noin 71 %. Vuoden 2022 itsearvioinnin puutteisiin reagoitiin

vuonna 2023 ja itsearviointin piiriin nostettiin edeltävältä vuodelta ne kohteet, jotka postituspalvelun ongelmista johtuen jäi tavoittamatta.

Kaavio 2 Itsearviointilomakkeiden lähetys ja palautustiedot 2018–2022

Asiantuntijapalvelut ja yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitos edistää osaltaan muiden turvallisuusviranomaisten ja kuntien toimialojen edustajien yhteistyötä, jonka tarkoituksena on edistää tietojen vaihtoa ilmeisen palovaaran tai onnettomuusriskin pienentämiseksi. Pelastuslaitos on tunnistanut riskianalyysoissaan keskeisiä viranomaisyhteistyötahoja, joita ovat esim. rakennusvalvonta, ympäristöterveydenhuolto, poliisi, aluehallintovirastot sekä sosiaali- ja terveystoimi. Pelastustoimialueella on lukuisia turvallisuustyön yhteistyöryhmiä ja foorumeita, joita ovat muun muassa paikallisen turvallisuussuunnittelun

yhteistyöryhmät, paikalliset ja alueelliset liikenneturvallisuustyön työryhmät, kylien turvallisuutta edistävät työryhmät ja alueelliset valmiusfoorumit.

Pelastusviranomaisen laatii lausuntoja valmisteilla oleviin yleiskaava- ja asemakaavaehdotuksiin maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 20 ja 28 §:n mukaisesti. Yleensä pelastusviranomaisen lausunnot rajautuvat pelastustoimen toimintaedellytysten sekä henkilö- ja paloturvallisuuden näkökulmien huomioon ottamiseen kaikessa rakentamisessa.

Pelastuslain (379/2011) 42 §:n mukaan pelastusviranomaisen osallistuu aktiivisesti maankäytön ja rakentamisen ohjaukseen lausuvana viranomaisena. Rakennuslupien käsittelyn yhteydessä pelastusviranomaisen asiantuntemusta käytetään pääosin pelastustoimen toimintaedellytysten sekä henkilö-, poistumis- ja paloturvallisuuden huomioon ottamiseen rakentamisessa. Asiantuntija varmistaa suunnitelmista poistumisturvallisuutta, sammutusveden riittävyttä, pelastusteiden järjestelyjä ja pelastustoimenlaitteita koskevia yksityiskohtia. Lupaehtoihin sisältyy katselmuksia, joista pelastusviranomaisen valvontakäynti tehdään rakennuksen käyttöönoton yhteydessä.

Pelastuslain 75 §:n mukaan pelastusviranomaisen osallistuu väestönsuojia koskeviin päätöksiin ja lausuu luvan myöntävälle viranomaiselle tämän myöntäessä helpotuksia väestönsuojan rakentamisveloitteeseen tai väestönsuojaa koskeviin teknisiin vaatimukseen tai koko- ja sijaintivaatimukseen.

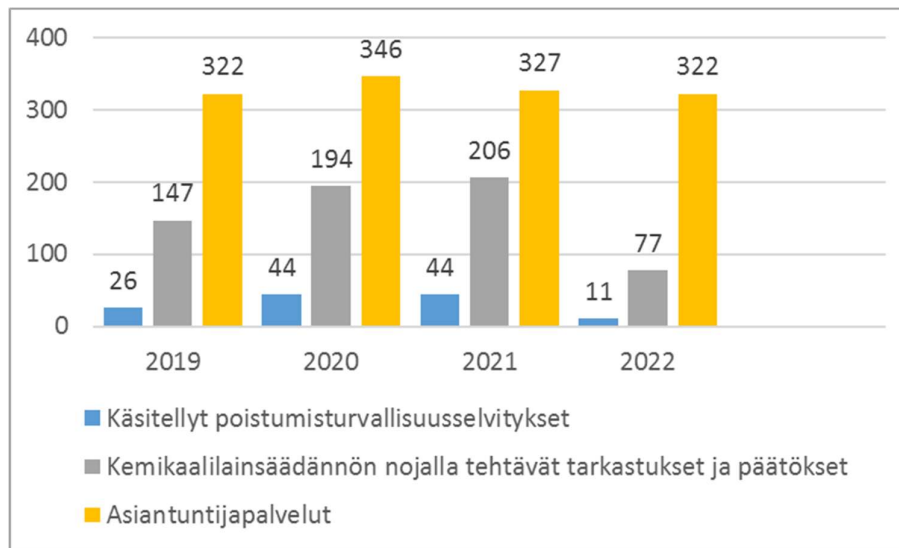
Muilta viranomaisilta saapuneet ilmoitukset ilmeisestä palonvaarasta tai muusta onnettomuusriskistä (paloriski-ilmoitukset) perustuvat pelastuslain 42 §:ään. Erityisesti ns. paloriskiasumisen turvallisuuden parantaminen edellyttää useimmiten useamman viranomaisen, asukkaan ja hänen lähipiirinsä, asunnon omistajan ja haltijan sekä muiden toimijoiden hyvää yhteistyötä. Pelastuslain 42 §:n tehokas soveltaminen edellyttää koulutusta ja ohjausta alueellisille ja paikallisille yhteistoimintaviranomaisille.

Toteuma

Asiantuntija- sekä lausuntopalveluiden ohjaukseen liittyvien suoritteiden määrään vaikuttaa rakentamisen kulloinenkin tilanne kunnassa. Keski-Suomen pelastuslaitoksessa tehdään vuosittain noin 400–600 erilaista valvontasuoritetta, jotka jakautuvat siten, että suurin osa on edellä kuvattuja asiantuntijapalveluita ja toiseksi eniten on kemikaalilainsäädännön perusteella tehtäviä suoritteita. Kemikaalilainsäädännön perusteella pelastusviranomaisen on laatinut päätöksiä saapuvien ilmoitusten pohjalta ja suorittanut käynnistyvän toiminnan käyttöönottotarkastuksia, mutta näiden lisäksi kemikaaliturvallisuutta on valvottu osana määräaikaista valvontatoimintaa. Lisäksi kemikaalivalvonnan kaikki suoritteet eivät ole luokiteltavissa päätöksiksi tai valvontakäynneiksi (esim. asiakirjavalvonta). Lisäksi kaikki valvontajärjestelmään tehdyt kirjaukset tehdyistä suoritteista ei inhimillisistä syistä kirjaudu kemikaalivalvonnan suoritteeksi.

Lisäksi viranomaiset tekevät poistumisturvallisuuteen liittyviä päätöksiä. Keski-Suomen pelastuslaitos käynnisti 2016 poistumisturvallisuuden maakunnallisen valvontaprojektin, jonka

viimeiset valvontaprosessit on päättävän palvelutasopäätöskauden aikana pyritty päättämään. Kun valvontakohteen poistumisturvallisuus on arvioitu täyttävän pelastuslaissa säädetty vaatimukset, on poistumisturvallisuusselvitysvelvollisten kohteiden poistumisturvallisuutta päättävän palvelutasokauden kuluessa enenevässä määrin arvioitu osana määräaikaista valvontaa ja tämä selittää erillisten poistumisturvallisuusselvitysten arviointia koskevien erillisten päätösten määrässä laskevan suunnan. Suoritteet vuosilta 2019–2022 on esitetty seuraavassa kaaviossa 3. Kaaviota tulkitessa on huomioitava, ettei kaavio yksiselitteisesti kuvaa kaikkien tälle alueelle sijoittuvien suoritteiden määrää.

Kaavio 3 Asiantuntijapalvelut ja erillistä hallintopäätöstä edellyttävät suoritteet vuosilta 2019-2022.

Keski-Suomen pelastuslaitos on onnistuneesti perehdyttänyt päättävän palvelutasopäätöskauden aikana pelastuslain (379/2011) 42 §:n soveltamista erityisesti oman organisaation sisällä ja sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia. Paloriski-ilmoitusten määrä on kasvanut erityisesti Jyväskylässä viime vuosina ja näiden ilmoitusten määrään pelastuslaitos on pystynyt vielä vastaamaan päättävän palvelutasopäätöskauden aikana. Ilmoitusten määrän voimakas kasvu on edellyttänyt sitomaan vuosittain suurempia määriä valvontatoiminnan resursseista näiden ilmoitusten valvontaan.

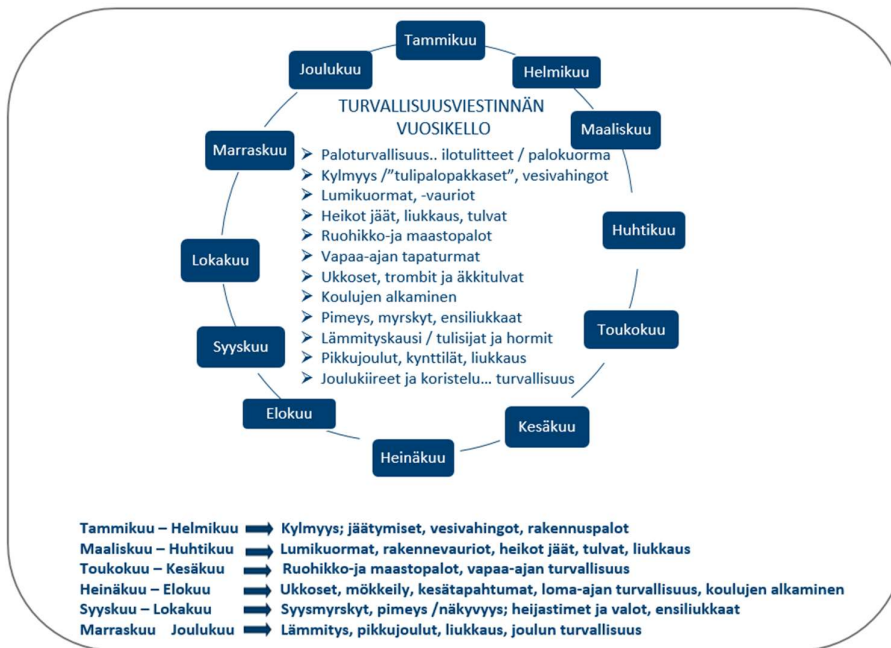
Pelastustoimelle kuuluva ohjaus ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimen palvelutuotantoon kuuluu pelastuslain (379/2011) 27 §:n perusteella ohjaus ja neuvonta sekä turvallisuusviestintä. Turvallisuusviestinnän tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen tehtävänä on tuottaa pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta osana valvontatoimintaa ja turvallisuusviestintää. Lisäksi ohjausta annetaan kansalaisille, yhteisöille, yrityksille ja muille viranomaisille asiakaspalvelun keinoin mm. puhelimitse.

Turvallisuusviestintä kohdistuu riskiperusteisesti erityisesti itsenäisesti asuvan ikääntyneen väestön ja muiden erityisryhmien asumisturvallisuuteen. Keskeisimpinä kohderyhminä ovat asukkaat ja kotihoidon, kotipalvelujen, perhekotien ja hoito- ja huoltolaitosten henkilökunta. Turvallisuusviestintää toteutetaan yhteistyössä kuntien ja hyvinvointialueen vanhus-, vammais- ja päihdetyön sekä eläkeläisjärjestöjen, asukasyhdistysten ja kylätoimikuntien kanssa hyödyntäen valtakunnalliset linjaukset ja kampanjat.

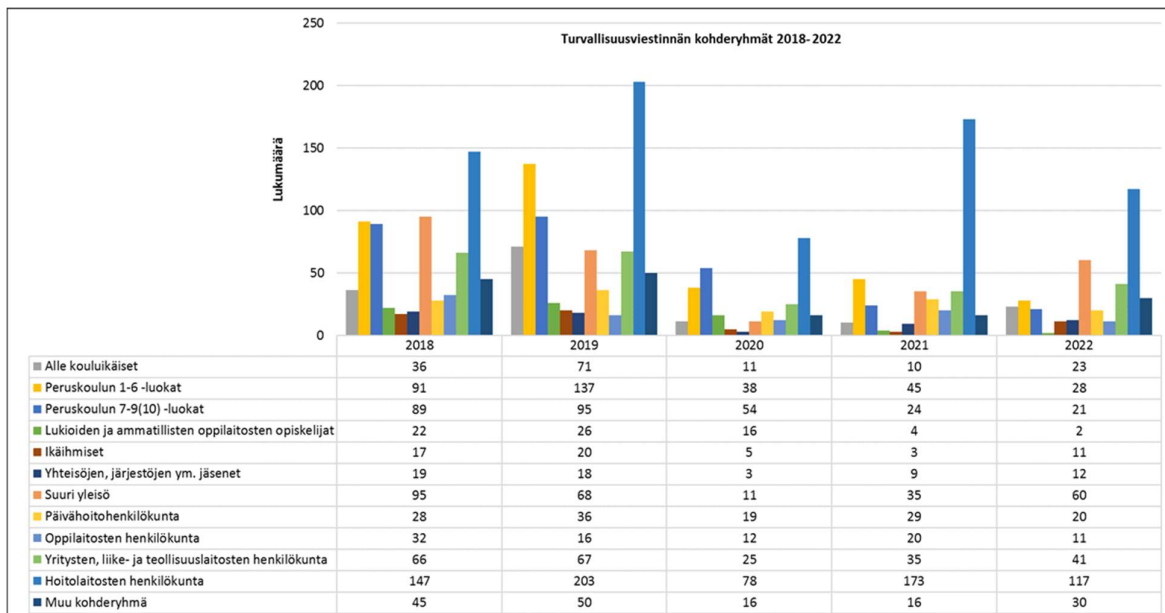
Pelastuslaitosten turvallisuusviestintä- ja neuvontatehtäviä suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään noudattaen pelastustoimen valtakunnallisen strategian, sisäisen turvallisuuden ohjelman ja pelastustoimen turvallisuusviestintästrategian painopisteitä ja keskeisiä toimintalinjoja. Seuraavassa kaaviossa 4 on esitetty pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän vuosikello, jossa näkyvät eri vuodenaikojen painotukset turvallisuusviestinnässä.

Kaavio 4 Turvallisuusviestinnän vuosikello

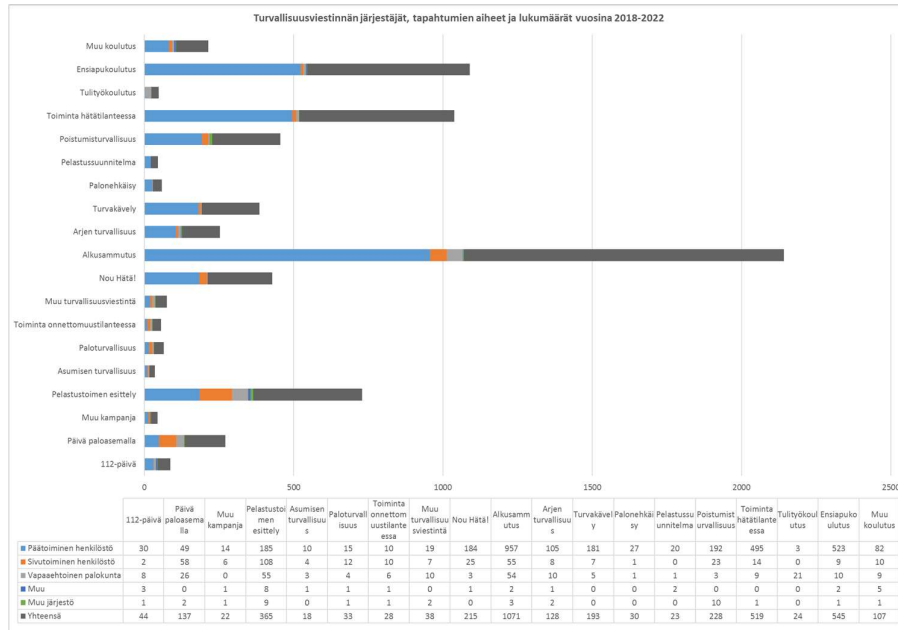
Toteuma

Keski-Suomen turvallisuusviestintätapahtumat on esitetty seuraavassa kaaviossa 5. Kaaviossa on esitetty ne tahot, joille on suunnattu turvallisuusviestintää vuosina 2018–2022. Kaaviosta näkyy, että suurin osa turvallisuusviestinnästä on kohdennettu riskiperustaisesti hoitolaitosten henkilökunnalle ja erilaisiin yleisötapahtumiin. Hoitolaitosten henkilökunnalle on järjestetty alkusammutusta, turvallisuuskävelyjä sekä toimimista hätätilanteessa. Peruskoulujen tapahtumat puolestaan ovat liittyneet valtakunnallisiin kampanjoihin, kuten NouHätä! - tai 112-päivän-tapahtumiin. 1–6-luokille on järjestetty lisäksi Lapset pelastavat henkiä -tapahtuma, jossa lapsille opetetaan alkusammutusta, ensiapua sekä toimintaa hätätilanteissa. Alle kouluikäisten tapahtumat ovat sisältäneet pääasiassa arjen turvallisuuteen liittyviä asioita, toimimista hätätilanteissa sekä pelastustoimen esittelyä.

Kaavio 5 Turvallisuusviestinnän kohderyhmät 2018-2022

Seuraavan sivun kaaviossa 6 on puolestaan esitetty turvallisuusviestinnän järjestäjät, tapahtumien aiheet ja lukumäärät vuosina 2018-2022. Kaaviosta näkyy, että valtaosa turvallisuusviestinnästä on toteutettu päätoimisen koulutusyksikön henkilöstön voimin. Suurin osa kaikesta turvallisuusviestinnästä vaikuttaa keskittyvän alkusammutus-, ensiapu- ja poistumisturvallisuus- sekä toimiminen hätätilanteessa -kouluksiin. Sopimuspalokuntalaisten turvallisuusviestintä keskittyy alkusammutuskoulutukseen, pelastustoimen esittelyyn sekä Päivä paloasemalla - tapahtumaan.

Kaavio 6 Turvallisuusviestinnän järjestäjät, tapahtumien aiheet ja lukumäärät vuosina 2018-2022

Keski-Suomen pelastuslaitoksen toiminnassa on osittain pystytty saavuttamaan kehittämissuunnitelmassa asetetut turvallisuusviestinnän tavoitteet.

Päätyvälle palvelutasopäätöskaudelle ei oltu asetettu varsinaisia tavoitteita pelastustoimelle kuuluvan ohjauksen ja asiakaspalvelun osalta. Kauden aikana toteutetun johtamisjärjestelmän muutoksen myötä pelastustoimelle kuuluvan ohjauksen ja asiakaspalvelun saavutettavuus on kuitenkin kärsinyt ja pelastuslaitoksella on ollut merkittäviä haasteita vastata näihin tarpeisiin. Haasteet ovat erityisesti kohdistuneet niihin paloasemaryhmiin, joissa ei ole päätoimisia riskienhallinnan viranhaltijoita.

Turvallisuusviestintätapahtumia on pidetty pelastuslaitoksen alueella vuosina 2018–2022 keskimäärin noin 750 tapahtumaa vuodessa, ja niiden avulla on tavoitettu vuosittain keskimäärin noin 10 % maakunnan väestöstä. Päätyvälle palvelutasopäätöskaudelle asetettu tavoite saavuttaa turvallisuusviestinnän keinoin 20 % maakunnan väestöstä on siis Pronto-tilaston perusteella jäänyt saavuttamatta. Sosiaalisen median keinoja on erityisesti päätyvän palvelutasokauden lopulla pyritty hyödyntämään enemmän, mutta työn koordinointi on ollut hyvin hajanaista. Sosiaalisessa mediassa on turvallisuusviestinnän keinona edelleen paljon mahdollisuuksia, joita Keski-Suomen pelastuslaitos ei ole vielä pystynyt hyödyntämään. Sosiaalisen median alustoilla toteutettua turvallisuusviestintää, sen saavuttavuutta tai vaikuttavuutta ei ole myöskään tilastoitu mitenkään.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen palvelutuotannon yhtenä keskeisenä tavoitteena on ajantasainen turvallisuusviestintästrategia eli turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma. Viimeisin

turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma on laadittu kaudelle 2020-2023. Keski-Suomen hyvinvointialueen käynnistäessä toimintansa 2023 siirrettiin turvallisuusviestinnän ohjaus osaksi pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyä. Kesällä 2023 turvallisuusviestinnän resurssitarpeisiin reagoitiin perustamalla turvallisuusviestinnän asiantuntijan tehtävä koordinoimaan turvallisuusviestintää sekä tuottamaan materiaalia henkilöstön käyttöön.

Päättävän palvelutasopäätöskauden yhtenä keskeisenä tavoitteena oli kehittää 24/7 -paloasemakohtaisia turvallisuusviestinnän keinoja ja lisätä päätoimisen henkilöstön osallistumista erilaisiin tapahtumiin. Tavoite ei ole toteutunut. Päiväpaloasemalla -tapahtumat ja Jyväskylän palokunnan 100 -vuotisjuhlaviikon tapahtumat ovat houkutelleet vierailijoita paloasemille runsaasti ja myös pelastustoiminnan päätoiminen henkilöstö on näihin tapahtumiin osallistunut toteuttaen erilaisia näytöksiä yleisölle.

Palontutkinnan järjestelyt

Pelastuslain (379/2011) 41 §:n mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkintaa. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja sen toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnan avulla arvioidaan tulipalon sytymissyvyys ja tarvittaessa selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot sekä vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät. Lisäksi arvioidaan pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus. Tiedot palontutkinnasta tallennetaan pelastuslain 91 §:ssä tarkoitettuun Pronto-toimenpiderekisteriin.

Pelastuslain 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Palontutkintaa sekä onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän kehittymisen seurantaan tehdään Keski-Suomen pelastuslaitoksella asiantuntijatyönä muiden työtehtävien ohessa. Palontutkinta ja sen kehittäminen organisoidaan tavoitteen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Tällä hetkellä pelastuslaitoksessa on aktiivinen palontutkintaryhmä, johon kuuluu 8–10 pelastusviranomaista. Palontutkijoiden tavoittaminen on ollut ajoittain haasteellista virka-ajan ulkopuolella, joten toimintaan käytettävää resurssia on tarpeen huomioida johtamisjärjestelmä uudistuksessa sekä tarvittaessa lisätä palontutkijoiden määrää tulevan palvelutasopäätöskauden aikana.

Palontutkijat tekevät palontutkintaa oman työnsä ohessa ja osallistuvat jatko- ja täydennyskoulutus tilaisuuksiin tarpeen mukaisesti. Pelastuslaitoksen tavoitteena on, että palvelusokaudella uusia palontutkijoita osallistuu Pelastusopiston järjestämälle Tuhotyörikosten tutkinta -kurssille.

Palontutkintaa pelastuslaitoksessa vuosina 2019–2022 on tehty yhteensä 67 kappaletta. Vuosittaiset tutkintamäärät ovat vaihdelleet 9:n ja 25 tutkinnan välillä. Palontutkintaa tehdään tiiviissä yhteistyössä Sisä-Suomen poliisilaitoksen kanssa sekä tarvittaessa toisten pelastuslaitosten kanssa.

Pelastuslaitos hyödyntää säännöllisesti palontutkintatyöryhmän raportteja pelastustoiminnan kehittämisessä ja vastaavien onnettomuuksien ehkäisytyössä. Palontutkinnan avulla on esimerkiksi varmistettu sähkölaitteiden syttymissyitä ja tunnistettu uusissa taloissa rakenteellisia puutteita, joita on saatettu rakennusvalvonnan ja ympäristöministeriön tietoon. Tällaisesta esimerkkinä on kerrostalojen osastointiin liittyvät ongelmat, jotka tulivat esiin jyvaskyläläisen senioritalon tulipalon palontutkinnassa Jyväskylän Palokassa vuonna 2020.

Kaavio 7 Palontutkinnat lukumäärä Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella 2019-2022

Ilmoitusmenettely

Pelastuslain (379/2011) 41 §:n perusteella määritellään, että jos pelastustoimen tehtävissä on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, pelastusviranomaisen velvollisuutena on ilmoittaa asiasta poliisille. Poliisille on ilmoitettava myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja henkilöturvallisuusrikkomuksista. Tällaisia ilmoituksia on viime vuosina tehty Keski-Suomen pelastuslaitoksessa vuosittain n. 200–250.

2.2. Pelastustoiminta

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvista tehtävistä. Tässä kappaleessa arvioidaan pelastustoimen tehtävien nykytilaa ja sen kehittämistarpeita.

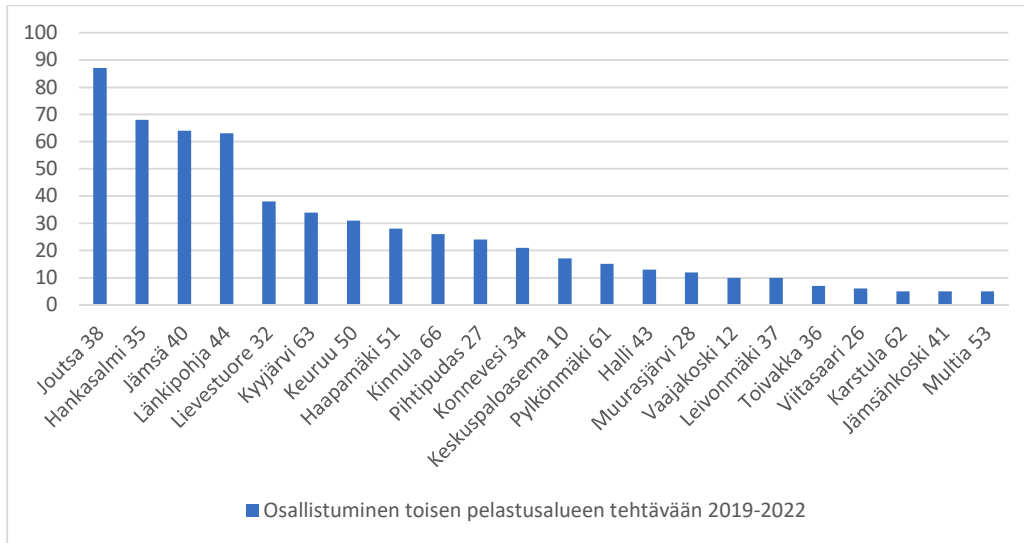
2.2.1. Palvelutuotanto Keski-Suomessa

Keski-Suomen pelastuslaitos hälytetään keskimäärin noin 5 000 kertaa vuodessa erilaisille tehtäville. Se tarkoittaa, että pelastuslaitoksen alueelle tulee keskimäärin 14 tehtävää joka päivä. Vuonna 2022 tehtävien lukumäärä on ollut keskimääräistä pienempi. Yhtenä tähän vaikuttavana tekijänä oli maastopalojen vähäinen määrä kesällä. Taulukossa 2 esitetään pelastuslaitokselle osoitetut tehtävät vuosina 2019–2022. Taulukosta 2 voidaan myös havaita, että suurin osa tehtävistä tulee suurimpiin kuntakeskuksiin Jyväskylään, Jämsään ja Äänekoskelle. Kaiken kaikkiaan tehtävien jakautuminen noudattelee kuntien kokoa. Pelastuslaitoksen päätoiminen pelastushenkilöstö päivystää 24/7 Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Päiväpaloasemat sijaitsevat Laukaassa, Keuruulla, Saarijärvellä ja Viitasaarella. Lisäksi Muuramessa, Laukaassa ja Karstulassa on monitoimiyksikkö. Taulukosta näkyy, että päätoimista pelastushenkilöstöä on pääosin niillä paikkakunnilla, joissa on enemmän tehtäviä.

Tapahutumakunta	2019	2020	2021	2022	Yhteensä
Jyväskylä	2026	2121	2151	1880	8178
Äänekoski	491	477	470	432	1870
Jämsä	502	457	415	425	1799
Laukaa	392	322	303	338	1355
Keuruu	250	251	291	201	993
Saarijärvi	221	258	201	168	848
Viitasaari	198	185	191	147	721
Joutsa	166	145	157	145	613
Muurame	123	104	144	100	471
Hankasalmi	113	112	90	112	427
Karstula	106	114	89	96	405
Pihtipudas	110	114	89	86	399
Petäjävesi	94	74	74	74	316
Konnevesi	55	80	74	45	254
Multia	66	67	67	47	247
Toivakka	76	57	64	49	246
Uurainen	68	51	54	54	227
Kannonkoski	46	46	47	40	179
Kinnula	45	61	37	32	175
Kivijärvi	38	57	47	23	165
Kyyjärvi	42	44	35	26	147
Luhanka	43	32	23	23	121
Yhteensä	5 412	5 308	5 113	4 543	20 376

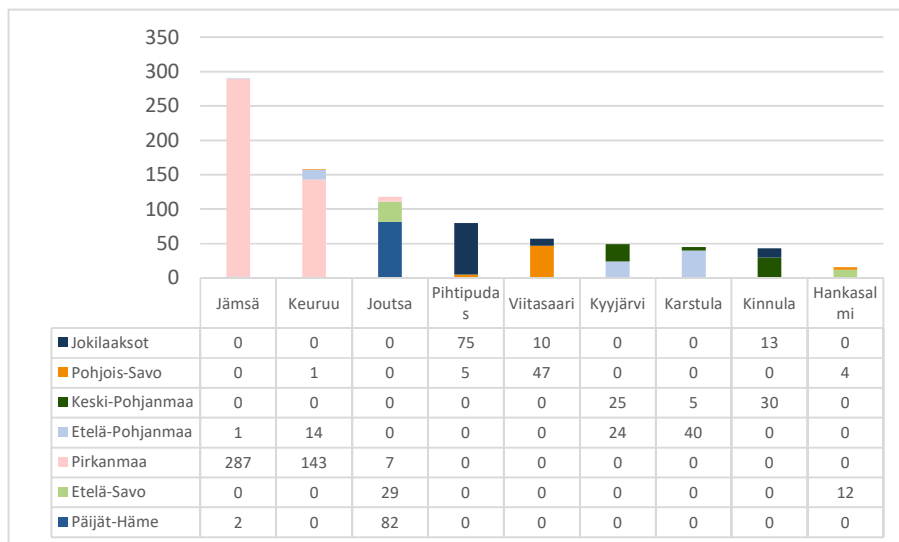
Taulukko 2 Pelastuslaitoksen tehtävät kuntiin 2019–2022

Kunnissa tapahtuneiden tehtävien lisäksi pelastuslaitos hälytetään myös ympäröivien pelastuslaitosten alueelle. Kaaviossa 6 esitetään pelastuslaitosten tehtävät, jotka ovat tapahtuneet ympäröivien pelastuslaitosten alueelle vuosina 2019–2022. Siitä näkyy, että Keski-Suomen pelastuslaitoksesta hälytetään useimmin toisella pelastusalueella Joutsan, Hankasalmen, Jämsän ja Lievestuoreen paloasemat.

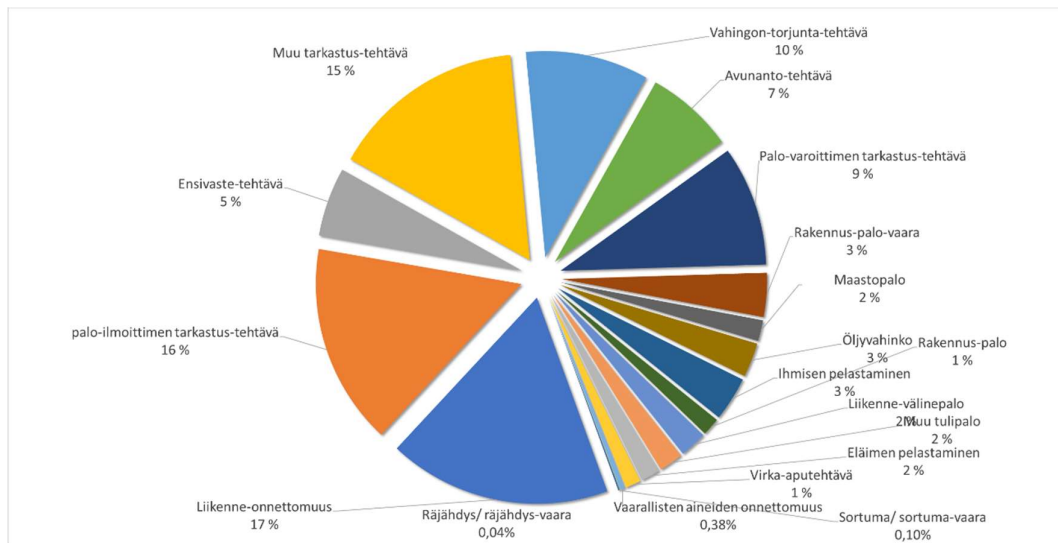
Kaavio 8 Yhteistyö ympäröivien pelastuslaitosten kanssa 2019-2022

Pelastuslaitosta avustetaan myös ympäröivien pelastuslaitosten toimesta. Vuosina 2019–2022 on toteumatietojen perusteella nähtävissä, että Pirkanmaa, Päijät-Häme, Etelä-Savo ja Jokilaaksojen pelastuslaitos ovat osallistuneet useimmin Keski-Suomen alueen tehtäviin.

Kaavio 9 Yhteistyö ympäröivien pelastuslaitosten kanssa 2019-2022

Seuraavassa sivun kaaviossa 8 on esitetty eri väreillä Pronton tietojen perusteella Keski-Suomen pelastuslaitokselle vuosina 2018–2022 osoitetut tehtävälajit. Tyypillisimpiä ovat olleet liikenneonnettomuudet ja erilaiset tarkastustehtävät: näitä tehtäviä on ollut keskimäärin yli 60 % kaikista tehtävistä. Tulipaloon liittyviä tehtäviä on ollut keskimäärin noin 10 %. Yksittäisistä tehtävätyypeistä tyypillisimpiä puolestaan ovat olleet liikenneonnettomuustehtävät (17 %), erilaisten paloilmoittimien tarkastustehtävät (16 %) sekä muut tarkastustehtävät (15 %). Näistä on kertynyt yhteensä noin puolet (50 %) kaikista tehtävistä. Tulipalotehtävistä eniten ovat työllistäneet rakennuspalovaarat (4 %) sekä maasto- ja liikennevälinepalot (4 %). Erilaisia tulipaloja on ollut yhteensä suunnilleen saman verran kuin vahingontorjuntatehtäviä (10 %).

Kaavio 10 pelastustoimelle osoitetut tehtävälajit 2018–2022

Seuraavassa luvussa arvioidaan aluksi pelastustoimen tämänhetkistä suorituskykyä suhteessa toiminnan tavoitteisiin. Aluksi arvioidaan päivittäisiin tilanteisiin varautumista, sen jälkeen varautumista häiriötilanteisiin ja lopuksi poikkeusolojen varautumista sekä varautumista väestönsuojelutilanteisiin.

2.2.2. Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin ja toimintavalmiuden nykytila

Päivittäisiin tilanteisiin varautumista arvioidaan pelastustoiminnan toimintavalmiuden näkökulmasta ja sitä mitataan riskiruutujen saavutettavuudella eri riskialueilla. Arvioinnin perusteella määritetään puutteet ja kehitystarpeet palvelutasossa.

Sisäministeriön julkaisema Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (2012) asettaa riskialueille seuraavat neljä pelastustoimintaan liittyvää tavoitetta:

- **Pelastusyksikölle** asetetut **saavutettavuustavoitteet** eli se, kuinka nopeasti ensimmäinen yksikkö saavuttaa sille osoitetun palvelutehtävän.
- **Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika** eli se, kuinka nopeasti kohteeseen osoitetut resurssit kykenevät aloittamaan tehokkaan pelastustoiminnan.
- **Pelastustoiminnan avunsaantiaika**, jolla tarkoitetaan sitä, milloin avun tarvitsija saa tarvitsemansa avun kohteeseen hälytetyiltä yksiköiltä.
- **Riskiluokittaiset aikamääreet**, joiden aikana tulisi tavoittaa kohde pelastusjoukkueella suuremmissa onnettomuuksissa ja tulipaloissa.

Seuraavassa taulukossa 3 on esitetty edellä esitettyihin pelastustoimen tavoitteisiin liittyvät toimintavalmiusajat¹. Riskiluokka 4 poikkeaa muista siinä, että sille ei ole asetettu erillistä saavutettavuusaikatavoitetta. Pelastuslaitoksen pitäisi kuitenkin palvelutuotannossaan huomioida erityisesti riskiluokan 4 asukkaiden omatoimisen varautumisen tukeminen, mikäli avunsaantia ei voida taata 40 minuutissa.

Tavoite	I	II	III	IV
Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	6 min	10 min	20 min	ei vaatimusta
Pelastustoiminnan toimintavalmius	11 min	14 min	22 min	
Avunsaantiaika	13 min	16 min	24 min	40 min*
Pelastusjoukkue kohteessa	20 min	30 min	30 min	

* mikäli ei kyetä saavuttamaan 40 minuutissa, tulee pelastustoimen kiinnittää huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen

Taulukko 3 Toimintavalmiusohjeen mukaiset ajat kohteiden tavoittamiseen

Taulukossa 4 esitetään Pronto -järjestelmästä saatujen tietojen perusteella se, miten Keski-Suomen pelastuslaitos on vuosina 2019–2022 pystynyt vastaamaan toimintavalmiusohjeen vaatimukseen kiireellisten tehtävien osalta. Taulukkoon on merkitty punaisella ne ajat, joita ei ole keskimäärin saavutettu tavoitteiden mukaisesti. Taulukosta käy ilmi, että nykyisellä palvelurakenteella riskialueet II–IV kyetään keskimäärin saavuttamaan toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti.

¹ Taulukoissa 3 ja 4 sekä niihin liittyvissä teksteissä ja alaluvuissa 2.3.1.1–2.3.1.4 käytetään poikkeuksellisesti merkintätapaa *riskialue I–IV*, joilla viitataan riskiluokkien 1–4 ruutuihin.

Sen sijaan riskialueella I esiintyy puutteita tavoitteiden saavuttamisessa. Ensimmäisen yksikön tavoiteaika viivästyy keskimäärin 19 sekuntia, pelastustoiminnan toimintavalmius saavutetaan, mutta avusaantiaika on keskimäärin 13 sekuntia pitempi kuin tavoiteaika. Toimintavalmius- ja avusaantiajat eivät kuitenkaan ole täysin täsmällisiä, koska niiden tarkkaan kirjaamiseen ei ole aiemmin kiinnitetty huomioita. Viime aikoina tavoiteaikojen täsmällisen kirjaamisen merkitystä on korostettu, ja tämän seurauksena toimintavalmius- ja avusaantiajat ovat pääsääntöisesti vaatimusten mukaisia kaikilla riskialueilla. Tämän tarkastelun perusteella vaikuttaa, että ongelmia riskiruutujen tavoittamisessa on lähinnä I riskialueella.

Riskiluokka tapahtumahetkellä	I	II	III	IV
Ensimmäisen yksikön tavoiteaika keskimäärin	6:19	7:10	9:34	15:02
Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika keskimäärin	10:44	11:30	12:25	18:02
Avusaantiaika keskimäärin	13:16	14:04	15:07	21:06
Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika	09:52	14:12	17:26	31:32

Taulukko 4 Kiireellisten tehtävien keskimääräiset tavoittamisajat 2019–2022

Edellisessä palvelutasopäätöksessä määriteltiin kaikkien kiireellisten tehtävien keskimääräiseksi toimintavalmiusaikatavoitteeksi 12 minuuttia. Aikaa aletaan laskea ensimmäisen kiireellisen yksikön hälyttämisestä ja sen laskeminen päättyy, kun vähintään neljä henkilöä on kohteessa ja tehokas pelastustoiminta alkaa. Prontoon syötettyjen tietojen perusteella Keski-Suomen pelastuslaitoksen kaikkien kiireellisten hälytystehtävien ensimmäisen yksikön keskimääräinen toimintavalmiusaika vuosina 2019–2022 on 10 minuuttia ja 58 sekuntia. Tämän perusteella pelastuslaitos on kyennyt saavuttamaan edellisessä palvelutasopäätöksessä asetetun tavoitteen. Edelliseen tarkasteluun verrattuna 2016–2019 riskiruutujen saavutettavuus parantunut, sillä Pronto -järjestelmästä saatujen tietojen perusteella se oli aiemmin 11 min 38 sekuntia. Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin kunkin riskialueen tavoitettavuutta toimintavalmiuden suunnitteluohjeen tavoitteiden mukaisesti, mikä on yksi keino arvioida pelastustoiminnan palvelutuotannon suorituskykyä. Kohde pitäisi saavuttaa vähintään 50 %:ssa tehtävistä tavoiteajoissa.

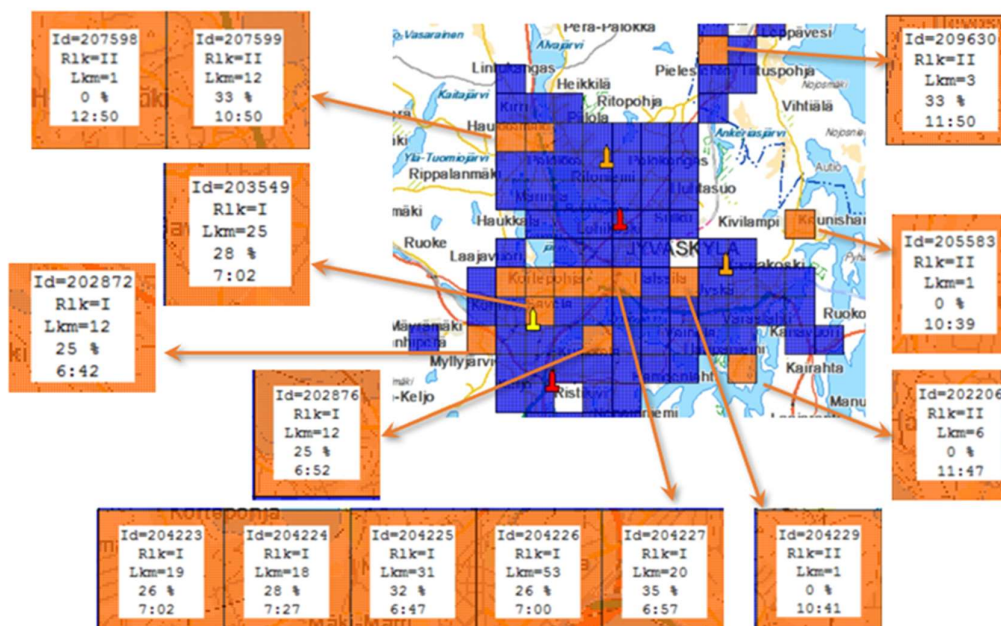
Riskialueen I ruutujen tavoittaminen

Taulukossa 5 on esitetty prosentteina riskialueen I kiireellisten tehtävien tavoitteiden keskimääräistä saavuttamista 2019–2022. Taulukosta näkyy, että ensimmäiselle yksikölle eli pelastusryhmälle on haasteellista tavoittaa 50-prosenttisesti sille osoitetut tehtävät toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti. Sen sijaan pelastusjoukkueelle osoitetuille tehtäville ehditään lähes aina tavoiteajassa. Avusaantiajan saavuttaminen vaikuttaa olevan matalalla tasolla, mikä johtuu tilastoinnin puutteista Pronto -järjestelmässä.

Tavoite	Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	Pelastustoiminnan toimintavalmius	Avunsaantiaika	Pelastusjoukkue kohteessa
1. Riskiluokka tavoite	< 6 min	< 11 min	< 13 min	< 20 min
Kiireelliset tehtävät, joissa riskiruutu saavutetaan	43 %	57 %	30 %	97 %

Taulukko 5 Riskialueen I keskimääräinen tavoittaminen toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti

Seuraavassa kuvassa 1 tarkastellaan yksityiskohtaisemmin saavuttamisen kannalta ongelmallisten 1-riskiruutujen tavoitettavuutta. Kuvassa esitetään Jyväskylän kaupungin alueelta ne riskiruudut, joita ei ole tavoitettu vaatimusten mukaisesti. Siitä voidaan havaita, että ongelmia on ollut Jyväskylän keskustassa ja sellaisilla alueilla, joiden tavoittaminen on ollut vaikeaa puutteellisen paloasemaverkoston ja/tai alueen liikennejärjestelyjen vuoksi. Ongelmat tunnistettiin edellisessä palvelutasopäätöksessä vuodelta 2021 ja näiden korjaamiseksi päätettiin liikennevalo-ohjauksen käyttöönotosta, uuden liittymän rakentamisesta keskuspalosemalle sekä lähtöaikojen seurannan käyttöönotosta. Uusi liittymä on vireillä, mutta se ei ole vielä toteutunut, sen sijaan liikennevalo-ohjausjärjestelmä on otettu käyttöön huhtikuussa 2023. Seuraavassa kaaviossa esitetään ongelmallisten riskiruutujen saavutettavuustietoja.

Kuva 1 Ensimmäisen yksikön tavoitettavuus riskialueella I

Seuraavassa taulukossa 6 esitetään edellisten riskiruutujen täyttymisprosenttia, riskiruutuun tulleiden tehtävien lukumääriä sekä saavutettavuuden ajan mediaania. Taulukosta voidaan ensinnäkin havaita, että Jyväskylän keskustan ruutujen tavoitettavuudessa on ollut ongelmia pidemmän aikaa. Tarkastelujakson aikana riskiruutuja saavuttamisajat eivät ole merkittävästi muuttuneet viime vuosien aikana ja osan riskiruutujen tavoittamisajat ovat jopa viivästyneet lisää. Syytä voi nähdä useita, ensinnäkin muutokset palvelutasopäätöksessä 2021 päätetyissä

liikennejärjestelyissä eivät olleet toteutuneet tarkastelujaksolla, toiseksi erilaiset tietyöt ja uuden kapeammat väylät (esimerkiksi Puistokatu) ovat hidastaneet mahdollisuutta saavuttaa riskiruudut. Liitteenä olevan riskianalyysin perusteella vaikuttaa lisäksi, ettei esihenkilötyössä ja erityisesti johtajien viestinnässä kiinnitetä riittävästi huomiota sisäiseen toimintaan, jotta riskiruudut tavoitettaisiin nykyistä nopeammin.

Riski-luokka	Alue	Vuosi	Tunniste	Tehtävien lukumäärä	Täyttymis-%	Ajan mediaani (mm:ss)
1	Ainola	2019	202876	16	25 %	7:04
1	Ainola	2020	202876	18	17 %	7:07
1	Ainola	2021	202876	11	36 %	6:39
1	Ainola	2022	202876	12	25 %	6:52
1	Jkl keskusta	2019	204223	44	20 %	7:30
1	Jkl keskusta	2020	204223	39	13 %	7:27
1	Jkl keskusta	2021	204223	34	32 %	6:51
1	Jkl keskusta	2022	204223	19	26 %	7:02
1	Jkl keskusta	2019	204224	35	14 %	7:58
1	Jkl keskusta	2020	204224	37	16 %	7:35
1	Jkl keskusta	2021	204224	25	16 %	8:12
1	Jkl keskusta	2022	204224	18	28 %	7:27
1	Jkl keskusta	2019	204225	44	20 %	6:41
1	Jkl keskusta	2020	204225	46	39 %	6:11
1	Jkl keskusta	2021	204225	51	31 %	7:04
1	Jkl keskusta	2022	204225	31	32 %	6:47
1	Jkl keskusta	2019	204226	52	27 %	6:34
1	Jkl keskusta	2020	204226	45	56 %	5:55
1	Jkl keskusta	2021	204226	53	28 %	6:36
1	Jkl keskusta	2022	204226	53	26 %	7:00
1	Jkl keskusta	2019	204227	18	44 %	6:10
1	Jkl keskusta	2020	204227	25	44 %	6:05
1	Jkl keskusta	2021	204227	36	36 %	6:44
1	Jkl keskusta	2022	204227	20	35 %	6:57
1	Jkl keskusta	2019	204229	5	80 %	8:31
1	Jkl keskusta	2020	204229	3	33 %	11:55
1	Jkl keskusta	2021	204229	8	100 %	7:04
1	Jkl keskusta	2022	204229	1	0 %	10:41
1	Keltinmäki	2019	202872	24	12 %	7:24
1	Keltinmäki	2020	202872	18	28 %	7:08
1	Keltinmäki	2021	202872	15	27 %	6:58
1	Keltinmäki	2022	202872	12	25 %	6:42

Taulukko 6 Jyväskylän alueen riskiruudut, joita ei ole tavoitettu toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti vuosina 2019-2022

Tämän palvelutasopäätöksen liitteenä olevassa riskianalyyssissä on tehty yksityiskohtaisempi tarkastelu, jonka perusteella selvisi, että riskialueen I riskiruutujen tavoittaminen vaihtelee huomattavasti eri vuorokauden aikoina. Tiettyinä kellonaikoina riskiruudut on kyetty tavoittamaan toimintavalmiusohjeen vaatimusten mukaisesti. Taulukossa on esitetty Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 21/2012) vaatimusten mukaisesti tavoittamisen kannalta muita ruutuja haasteellisemmiksi osoittautuneet riskiruudut. Kaikkein vaikeimmin tavoiteajassa saavutettavia ovat Kortepohjan ja osittain Nisulan alueet. Riskianalyysin perusteella vaikuttaa siltä, että kyseisten riskiruutujen saavutettavuutta voidaan parantaa sisäisin järjestelyin esimerkiksi lähtönopeuksia parantamalla. Riskiruutujen parempaan tavoittamiseen tulevaisuudessa vaikuttavat myös Keskuspaloasemalla toteutettavat uudet liikennejärjestelyt ja huhtikuussa 2023 käyttöön otettu liikennevalo-ohjaus. On kuitenkin todennäköistä, että näistä toimista huolimatta Jyväskylän keskustaan jää riskiruutuja, joita ei saavuteta tavoiteajassa.

Riskialueen II ruutujen tavoittaminen

Seuraavassa taulukossa 7 on esitetty prosentteina Keski-Suomen pelastuslaitoksen kiireellisten tehtävien tavoitteiden saavuttaminen riskialueella II. Taulukosta näkyy, että riskialueen ruudut tavoitetaan toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti keskimäärin varsin hyvin. Erityisesti joukkue tehtävillä riskiruudut tavoitetaan hyvin.

Tavoite	Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	Pelastustoiminnan toimintavalmius	Avunsaantiaika	Pelastusjoukkue kohteessa
2. Riskiluokka tavoite	10 min	14 min	16 min	30 min
Kiireelliset tehtävät, joissa tavoiteaika saavutetaan	80 %	79 %	89 %	95 %

Taulukko 7 Riskialueen II keskimääräinen tavoittaminen toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti

Keski-Suomessa on yhteensä 164 riskiluokan 2 riskiruutua, ja niitä on lähes jokaisessa kunnassa (ks. riskianalyysi, taulukko 3). Kuten taulukosta 7 näkyy, valtaosassa tehtävistä riskiruutu on onnistuttu tavoittamaan toimintavalmiusohjeen mukaisessa tavoiteajassa. Liitteenä olevasta riskianalyyssistä käy ilmi, että tavoitettavuuden haasteet liittyvät yhtäältä eri vuorokaudenaikoina käytettävissä oleviin resursseihin ja toisaalta yksittäisten riskiruutujen kaukaiseen sijaintiin. Usein riskialueen II riskiruutujen saavuttaminen tavoiteajassa on yhteydessä myös siihen, että riskiruutuihin ei tule tehtäviä yöaikaan, jolloin pelastusyksiköiden lähtöajat ovat pidemmät.

Seuraavassa sivun taulukossa 8 esitetään Jyvässeudun alueita, joiden saavutettavuudessa toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti on ollut haasteita. Taulukosta on havaittavissa ensinnäkin Vaajakosken Haapaniemen ja Lievestuoreen tavoittamisen haasteet. Vaikuttaa, että Vaajakosken paloasemalta tavoittaminen on haasteellista ja Lievestuoreen tavoittaminen on riippuvaista sopimuspalokunnan lähtönopeudesta. Liitteenä olevassa riskianalyyssissä arvioitiin, että

tulevaisuudessa Vaajakosken uuden moottoritien ja 9-tien liikennejärjestelyt tulevat parantamaan riskiruutujen saavutettavuutta. Riskiruutujen tavoittamiseksi yhtenä mahdollisena ratkaisuna voisi olla Vaajakosken paloaseman siirto Kanavuoren alueelle, joka parantaisi laajemmin niin Vaajakosken kuin Jyväsjärven itäpuolen tavoitettavuutta. Vaajakosken paloaseman nykyinen sijainti on ylipäätänsä ongelmallinen riskiruutujen tavoittamisen kannalta. Esimerkiksi Lähtöaika huomioiden paloasemalta kestää lähes 4 minuuttia tavoittaa suuret väylät, joten riskiruutujen tavoittamiseen jää aikaa noin 6 minuuttia.

Taulukosta on myös havaittavissa, että Jyväskylän Tikkakoski on osoittautunut haasteelliseksi tavoittaa, vaikka uusi moottoritie on nopeuttanut alueen riskiruutujen tavoittamista. Myöskään alueen sopimuspalokunta ei välttämättä ehdi riittävän nopeasti kohteeseen kaikkina vuorokaudenaikoina. Taulukosta on kuitenkin pääteltävissä, että Tikkakosken riskiruutujen tavoittaminen ei ole mahdollista nykyisellä paloasemaverkostolla. Ongelma ei ole uusi ja sen vuoksi edellisessä palvelutasopäätöksessä arvioitiinkin, että uuden paloaseman perustaminen Kirrin alueelle parantaisi mahdollisuuksia Tikkakosken tavoittamiseen ja samalla paloasema palvelisi pohjoista Jyväskylää.

Taulukossa esiin nousee Tiituspohjan ruutujen tavoittaminen on sijainnin vuoksi haasteellista niin Seppälän kuin Laukaan paloasemalta. Tavoittamista hankaloittaa myös se, että alueelle johtava Laukaantie on usein ruuhkainen, etenkin Jyväskylän suunnalta. Alueen tavoitettavuutta voisi parantaa Laukaan paloaseman miehittäminen päätoimisella henkilöstöllä ympärivuorokautisesti.

Riski-luokka	Alue	Vuosi	Tunniste	Tehtävien lukumäärä	Täyttymis-%	Ajan mediaani
2	Haapaniemi	2019	202206	6	33 %	10:47
2	Haapaniemi	2020	202206	4	25 %	10:20
2	Haapaniemi	2021	202206	5	40 %	10:14
2	Haapaniemi	2022	202206	6	0 %	11:46
2	Lievestuore	2022	204924	4	0 %	11:50
2	Lievestuore	2021	204924	2	100 %	4:53
2	Lievestuore	2020	204924	5	20 %	12:26
2	Lievestuore	2019	204924	7	0 %	11:55
2	Lievestuore	2022	205600	4	0 %	11:46
2	Lievestuore	2021	205600	2	0 %	10:32
2	Lievestuore	2020	205600	1	100 %	4:19
2	Lievestuore	2019	205600	1	100 %	1:18
2	Tiituspohja	2021	209630	2	0 %	13:49
2	Tiituspohja	2022	209630	3	33 %	11:50
2	Tikkakoski	2019	214346	4	50 %	11:08
2	Tikkakoski	2020	214346	3	100 %	2:28
2	Tikkakoski	2022	214346	1	0 %	18:55

2	Tikkakoski	2019	214347	3	0 %	12:59
2	Tikkakoski	2020	214347	2	0 %	12:42
2	Tikkakoski	2021	214347	1	0 %	19:49
2	Tikkakoski	2022	214347	5	0 %	12:03
2	Tikkakoski	2019	215020	1	100 %	9:41
2	Tikkakoski	2020	215020	4	50 %	9:51
2	Tikkakoski	2022	215020	1	0 %	16:23
2	Tikkakoski	2019	215021	10	60 %	9:28
2	Tikkakoski	2020	215021	10	70 %	8:16
2	Tikkakoski	2021	215021	10	50 %	10:16
2	Tikkakoski	2022	215021	5	20 %	13:07
2	Tikkakoski	2020	215022	1	0 %	13:01
2	Tikkakoski	2021	215022	3	0 %	14:37
2	Tikkakoski	2022	215022	2	0 %	13:48

Taulukko 8 Jyvässeudun riskiruudut, joita ei ole tavoitettu toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti vuosina 2019-2022

Edellä esitettyjen alueiden lisäksi on Keuruun ja Saarijärven alueella havaittu haasteita riskiruutujen tavoitettavuudessa. Riskiruutujen tavoittaminen näissä kunnissa riippuu voimakkaasti vuorokaudenajasta. Molemmilla alueilla on päiväpalokunta, joka tavoittaa päivisin riskiruudut. Sen sijaan ilta- ja yöaikaan riskiruutujen tavoittaminen on haasteellista. Lisäksi riskianalyysin perusteella vaikuttaa, että muutokset varallaoloon ovat heikentäneet riskiruutujen tavoitettavuutta viimeisen kahden vuoden aikana.

Riski-luokka	Alue	Vuosi	Tunniste	Tehtävien lukumäärä	Täyttymis-%	Ajan mediaani
2	Keuruu	2022	205522	7	29	15:12
2	Keuruu	2021	205522	12	8	13:30
2	Keuruu	2020	205522	8	50	10:25
2	Keuruu	2019	205522	6	50	8:39
2	Keuruu	2022	206197	10	40	10:51
2	Keuruu	2021	206197	21	62	6:18
2	Keuruu	2020	206197	10	80	5:54
2	Keuruu	2019	206197	10	40	12:56
2	Saarijärvi	2022	237279	4	0	12:54
2	Saarijärvi	2021	237279	4	0	16:24
2	Saarijärvi	2020	237279	3	67	9:36
2	Saarijärvi	2019	237279	2	0	15:30
2	Saarijärvi	2022	237953	2	0	18:43
2	Saarijärvi	2020	237953	2	0	13:20
2	Saarijärvi	2019	237953	2	100	0:34

Taulukko 9 Keuruun ja Saarijärven riskiruudut, joita ei ole tavoitettu toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti vuosina 2019-2022

Edellä esitellyn perustella voidaan todeta, että riskialueen II ruutujen tavoittaminen kymmenessä minuutissa on haasteellista sopimushenkilöstön voimin, mikäli tehtävät tulevat esimerkiksi yöaikaan tai silloin, kun sopimuspalokunnan henkilöstö on omissa työssään. Kaiken kaikkiaan riskialueeseen II liittyvä toimintavalmiusohjeen mukainen toiminta-aikavaatimus on varsin tiukka, etenkin ilta- ja yöaikaan, jolloin henkilöstö lähtee usein kotoaan. Nykyisen varallaolojärjestelmän oikeudellisen tarkastelun perusteella kiireellistä pelastustoimintaa ei voida myöskään varmistaa perinteisin varallaolon keinoin. Huomionarvoista on myös se, että riskialueen II lähtövalmiuden vahvistaminen vähentäisi todennäköisesti onnettomuuksista ja tulipaloista aiheutuneita vahinkoja, etenkin taajamissa ja niiden välittömässä läheisyydessä.

Riskialueen III ruutujen tavoittaminen

Kuten edellä taulukossa 4 esitetyistä tiedoista näkyy, riskialueen III ruudut tavoitetaan keskimäärin huomattavasti alle tavoiteajan (ka 9:34 min. vs. tavoite alle 20 min.) koko maakunnan alueella. Alla olevassa taulukossa 10 on esitetty Pronto -järjestelmän tietojen perusteella yksityiskohtaisemmin kiireellisten tehtävien tavoitteiden saavuttaminen prosentteina. Taulukosta käy ilmi, että riskialueen III ruudut kyetään tavoittamaan toimintavalmiusohjeen tavoitteiden mukaisesti hyvin: ensimmäinen yksikkö saavuttaa kohteen tavoiteajassa lähes 100-prosenttisesti ja pelastusjoukkuekin 95-prosenttisesti.

Tavoite	Ensimmäinen yksikkö tavoittaa kohteen	Pelastustoiminnan toimintavalmius	Avunsaantiaika	Pelastusjoukkue kohteessa
3. Riskiluokka tavoite	20 min	22 min	24 min	30 min
Kiireelliset tehtävät, joissa saavutetaan tavoite	97 %	96 %	97 %	95 %

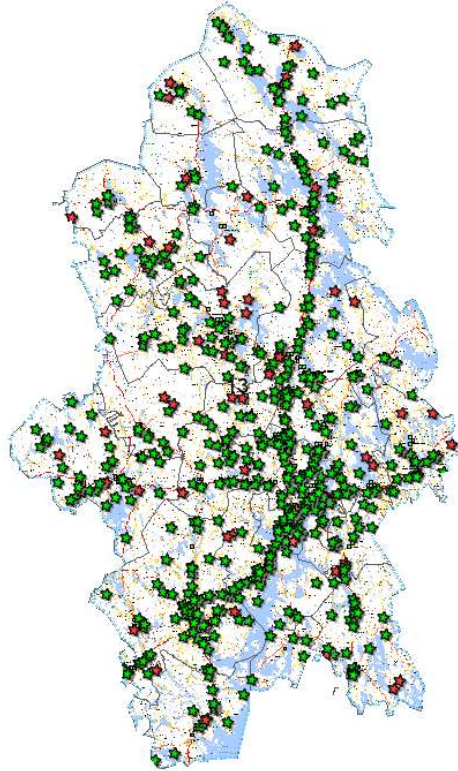
Taulukko 10 Riskialueen III ruutujen tavoittaminen prosentteina

Riskianalyysin perusteella selviää, että pelastusjoukkueelle kohteen tavoittaminen on luonnollisesti haasteellista erityisesti kunnissa, jotka sijaitsevat etäällä, esimerkiksi Kyyjärvelle tai Pihtiputaalle pelastusjoukkueen kokoaminen naapurikunnista 30 minuutissa on haasteellista.

Riskialueen IV ruutujen tavoittaminen

Riskialueelle IV on Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa asetettu tavoite ainoastaan tehokkaalle pelastustoimen alkamiselle. Aiemmin esitetystä taulukossa 4 esitetyistä tiedoista käy ilmi, että riskialueella IV avunsaantiajan tavoite alittuu selkeästi (ka. 21:06 min. vs. tavoite 40 min.). Pronto -järjestelmän tietojen perusteella avunsaantiajan tavoite saavutetaan 100-prosenttisesti. Taulukosta 4 käy myös ilmi, että esimerkiksi ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskialueen IV kohteet keskimäärin noin 15 minuutissa ja pelastusjoukkuekin noin 31 minuutissa.

Kuten seuraavasta kuvasta 2 voi päätellä, pelastusjoukkueella kohteen tavoittaminen vaikuttaa haasteelliselta haja-asutusalueilla, jotka sijaitsevat etäällä alueen taajamista. Kuvasta näkyy myös, että riskialueen IV tehtävät painottuvat maakunnan pääteiden varsille sekä taajamien lähetyville.

Kuva 2 Kiireellisten tehtävien saavutettavuus pelastusjoukkueella riskialueella III ja IV 2016–2019

Yhteenvedona tämän luvun tarkasteluista voidaan todeta, että eri riskialueiden ruudut saavutetaan keskimäärin hyvin tavoitteiden mukaisesti. Erityisen hyvin tavoiteajat saavutetaan joukkueetason tehtävissä. Ensimmäiselle yksikölle joidenkin riskiruutujen tavoittaminen määritellyssä tavoiteajassa vaikuttaa kuitenkin haasteelliselta nykyisellä paloasemaverkostolla. Suurimmat haasteet liittyvät riskialueen I joihinkin ruutuihin, joiden saavuttaminen 6 minuutin tavoiteajassa on nykyisillä liikenneratkaisulla vaikeaa. Kuten edellä jo mainittiin, alueet on kuitenkin mahdollista pääosin tavoittaa noin kuudessa minuutissa nopeammilla lähdöillä paloasemilta sekä muutoksilla liikennejärjestelyissä.

Riskialueista II ja III voi todeta kokoavasti, että niiden ruudut tavoitetaan keskimäärin alle tavoiteaikojen. Prosentuaalisesti riskialueen II ruudut tavoitetaan hieman riskialueen III ruutuja harvemmin, mikä johtuu tavoiteaikojen eroista. Riskialueella II vaikutusta on myös sillä, mihin aikaan vuorokaudesta tehtäviä tulee. Riskialueella III tavoiteaikojen saavuttamisen haasteet liittyvät etäisyyksiin ja suurempiin onnettomuuksiin. Riskialueella IV tavoitteen mukainen avunsaanti-aika saavutetaan lähes aina (97 %), joten asukkaiden omatoimisen varautumisen tukemiseen ei ole välitöntä vaatimusta.

Toimintavalmiusaikatavoitteiden täytyminen riskiluokista riippumatta

Toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina ensimmäisen yksikön, pelastustoiminnan ja pelastusjoukkueen kaikissa kiireellisissä tehtävissä riskiluokasta riippumatta tarkastellaan kolmen edellisen vuoden toteuman mukaan. Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani on ollut vuonna 2020: 8:48, 2021: 9:06, 2022: 9:18, joista keskiarvo on 9:04. Pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan mediaani on ollut vuonna 2020: 14:24, 2021: 15:10, 2022: 15:40, joista keskiarvo on 15:04.

2.2.3. Edellisen palvelutasopäätöksen tavoitteiden toteutuminen

Edellisessä palvelutasopäätöksessä päätettiin päivittäisen pelastustoiminnan palveluiden osalta palvelujen seurannasta, toimintavalmiudesta, johtamisesta sekä sopimuspalokuntien toimintavalmiudesta.

Palvelujen seurannan osalta aiempi johtokunta päätti, että esihenkilötyöllä seurataan riskiruutujen tavoittamista kaikkina vuorokaudenaikoina kiireellisten tehtävien osalta ja tarvittaessa puututaan epäkohtiin, kun niitä havaitaan. Seuranta on 1-riskiruuden osalta tehty, mutta se ei ole johtanut riskiruutujen tavoittamisen paranemiseen. Tältä osin tavoitteita ei ole saavutettu. Paloasemaverkostoa on kehitetty Jämsän osalta, jossa toimintavalmiusajat ovat parantuneet. Sen sijaan kehittämissuunnitelmassa päätetyt painopistepaloasemat eivät ole toteutuneet. Muiden paloasemien osalta tehtiin ratkaisu, jossa päätöksiä lykättiin hyvinvointialue uudistuksen vuoksi.

Pelastustoiminnan johtaminen on järjestetty siten, että pelastuslaitoksen alueella on päivystävä päällikkö (P2), jatkuvasti kaksi päivystävää palomestaria (P31, P32) sekä tilannekeskus (P30) johtamistoiminnan tukemista ja etäjohtamista varten. Lisäksi johtamisvalmiutta täydentävät kello 08.00-20.00 välisen ajan Pohjoisella ja Eteläisellä toiminta-alueella toimivat päivystäjät (P33, P34). Tällainen johtamisjärjestä on parantanut johtamista ja tilannekuvan ylläpitoa.

2.2.4. Varautuminen häiriötilanteisiin

Normaaliolojen häiriötilanteella tarkoitetaan uhkaa tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan turvallisuutta, toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Tällaisia ovat esimerkiksi vakavat luonnononnettomuudet kuten myrskytuhot, säteilyonnettomuudet tai suuronnettomuus. Pelastustoimen tehtävissä häiriötilanteissa on samankaltaisuuksia kuin päivittäisissä onnettomuuksissa, mutta tehtäviä voi olla enemmän ja tietyt erityissuorituskyvyt korostuvat. Pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä myös häiriötilanteissa.

Pelastuslain (379/2011) 47 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee laatia pelastustoimen alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat.

Pelastuslain 48 §:n mukaan pelastuslaitoksen on lisäksi laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma erityistä vaaraa aiheuttaviin kohteisiin, joissa suuronnettomuus on mahdollinen.

Pelastuslain 46 §:n mukaan valtion ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin pelastuslain 47 §:ssä säädetään sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Pelastustoimen varautumisen ja valmiussuunnittelun uhkakuvina käytetään riskianalyysejä skenaarioita. Keski-Suomen pelastuslaitos on huomionnut häiriötilanteet pelastustoimen eri suunnitelmien tasoilla ja varautunut siihen, että se kykenee normaaliolojen häiriötilanteissa huolehtimaan pelastustoimelle kuuluvista tehtävistä.

Suuronnettomuuksissa, häiriötilanteissa tai tilanteissa, joissa Keski-Suomen alueella on useita yhtäaikaista onnettomuuksia, valmiutta kohotetaan myös pelastustoiminnan tilanne- ja johtokeskuksessa. Johtokeskuksen sijainti, hälyttäminen ja työjärjestys on ennalta suunniteltu.

2.3. Pelastustoimen suunnitelmat

Sisäministeriö on antanut asetuksen (1363/2018) pelastustoimen suunnitelmista. Asetuksen mukaan pelastustoimen suunnitelmat jaetaan kahteen osaan, yleisjärjestelyihin ja pelastustoimintaan vaativissa tilanteissa. Asetuksessa on mainittu tarvittavat suunnitelmat ja niiden keskeinen sisältö.

Keski-Suomen pelastuslaitos on laatinut pääosin asetuksen mukaiset suunnitelmat ja ne pitävät sisällään asetuksessa annetut sisällöt. Suunnitelmat päivitetään ja ylläpidetään rakenteen osalta edellä mainitun asetuksen mukaiseksi.

Kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvät suunnitelmat ovat päivitystyön alla ja vaativat vielä tarkennuksia. Nämä suunnitelmat saatetaan valmiiksi mahdollisimman pian.

Näin ollen voidaan todeta, että edellisessä palvelutasopäätöksessä asetetut tavoitteet on saavutettu.

2.4. Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on 18 palokuntasopimusta vapaaehtoisten palokuntayhdistyksen (VPK) kanssa. Suurin osa näistä yhdistyksistä toimii omalla alueellaan niin sanottuna ensilähdön palokuntana ja näin sopimuksen piirissä olevat palokunnat ovat osana pelastuslaitoksen normaalia valmiutta. Pelastuslaitos vastaa sopimuksen mukaisesti yhdistysten puolesta palkanmaksusta, vakuuttamisesta, työterveyshuollon järjestämisestä sekä henkilöstön kouluttamisesta.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on voimassa oleva sopimus Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) kanssa. Sopimus on laadittu yhdessä Suomen Punaisen Ristin Länsi-Suomen piirin kanssa ja se mahdollistaa laajasti vapaaehtoisten käytön pelastustoiminnan erilaisissa tukitehtävissä. Tämä sopimus on tarkoituksenmukaista päivittää Keski-Suomen hyvinvointialueen kattavaksi.

Vapepan kanssa laaditun pääsopimuksen lisäksi pelastuslaitoksella on sopimukset seitsemän paikallisen järvipelastusyhdistyksen kanssa. Nämä yhdistykset ovat Ala-Keiteleen Järvipelastajat ry, Jyväskylän Järvipelastajat ry, Jämsän Järvipelastajat ry, Konneveden Järvipelastajat ry, Korpilahden Järvipelastajat ry, Laukaan Järvipelastajat ry sekä Viitasaaren Järvipelastajat ry.

2.5. Väestönsuojeluun varautuminen

Keski-Suomen pelastuslaitos on huomioinut suunnitelmissaan pelastustoimen väestönsuojelutehtävät ja aiempien riskianalyyseiden johtopäätökset. Tehtävien yhteensovittamista on tehty pitkäjänteisesti Keski-Suomen viranomaisten ja kuntien kanssa. Yhteensovittamista on tehty muun muassa Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan rakenteita hyödyntäen. Maakunnallisissa suuronnettomuus- ja valmiusharjoituksissa on testattu suunnitelmia ja harjoiteltu yhteistoimintaa.

Lisäksi Keski-Suomen pelastuslaitoksen evakuointisuunnitelma on luovutettu kuntiin suunnitteluperusteeksi edelleen yksityiskohtaisempien toimialasuunnitelmien laatimiseksi muun muassa siirretyn väestön huollon osalta. Hyvinvointialueuudistuksen johdosta väestönsuojelun tehtävien yhteensovittamiseen tuli vuoden 2023 alusta muutoksia. Väestönsuojeluun liittyviä tehtäviä siirtyi kunnilta hyvinvointialueen vastuulle. Toimenpiteet alueellisen sosiaali- ja terveystoimen varautumisen yhteensovittamisessa ovat hyvinvointialueella käynnistyneet, jossa pelastuslaitoksen edustus on ollut tiiviisti mukana.

3. RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Liitteenä olevan riskianalyysin perusteella Keski-Suomen pelastuslaitos kykenee vastaamaan kohtuullisesti toimintaympäristössä havaittuihin riskeihin. Riskeihin kyetään vastaamaan hyvin suurten kuntien alueella, mutta pienempien kuntien alueella palvelukyvyssä on haasteita. Riskianalyysin perusteella suurimmat tunnistetut riskit liittyvät pelastuslaitoksen sisäiseen suorituskyvykkyyteen tarjota Keski-Suomen asukkaille pelastustoimen lakisääteisiä palveluja.

Merkittävin riski liittyy juridisessa käsittelyssä olevan varallaoloon. Riski liittyy talouteen ja työvoiman saatavuuteen. Pelastuslaitosten perinteisellä järjestelmällä ei voida taata kiireellisiä tehtäviä tulevaisuudessa, taloudellisen riskin vuoksi. Samanaikaisesti päätoimisten työntekijöiden saanti pieniin kuntiin vaikeutuu. Kiireellisten tehtävien hoitaminen päätoimisella henkilöstöllä lisää myös palvelun järjestämisen kustannuksia, nykyisessä vaikeassa taloustilanteessa. Mikäli palveluja ei kyetä tuottamaan luotettavasti, saattaa laillisuusvalvoja asettaa uhkasakon palvelun lainmukaisuuden varmistamiseksi.

Suorituskyvyn riskeihin liittyvät Jyväskylän haasteet riskiruutujen tavoittamisessa, sekä henkilöstön kykenevyys vaativiin tehtäviin pienissä kunnissa ja etenkin luoteisessa Keski-Suomessa. Tulevaisuudessa toimivan paloasemaverkoston rakentaminen on haasteellista, koska Jyväskylässä kilpaillaan paloasemien sijainneista yksityisten toimijoiden kanssa, kun taas haja-asutusalueella paloasemien pitäisi kyetä palvelemaan mahdollisimman laajaa- aluetta. Lisäksi osa pelastuslaitoksen vuokraamista paloasemista ovat vanhoja ja niiden korjaustarve on suuri. Poikkeusoloissa riskinä on paloasemakiinteistöjen omistussuhteet, mikäli kiinteistöt ovat yksityisen toimijan omistuksessa.

Sopimushenkilöstö on keskeinen osa pelastustoimen palvelujärjestelmää. Sopimushenkilöstön rooli korostuu varsinkin pitkäkestoisissa tilanteissa, esimerkiksi laajoissa maastopaloissa ja suurissa tilanteissa päätoimisen henkilöstön rinnalla. Mikäli tulevaisuudessa sopimuspalokuntatoiminta vähenee, uhkaa se suurten ja pitkäkestoisten tilanteiden hallintaa. Pelastustoimen työaikajärjestelmän ja työaikalain tulkintaepäselvyys voivat heikentää pelastustoimen palvelukykyä.

Edellä mainitun työvoiman saatavuuden lisäksi huomionarvoisin maakunnallisessa riskiarviossa esitetty ulkoinen riski on sähköenergian saannin ja ICT-järjestelmien häiriintyminen. Edelleen tulevaisuudessa pelastuslaitoksella tulee olla omaa suorituskykyä ja riippumatonta resurssia ICT-järjestelmien hankintaan sekä ylläpitoon. Lisäksi pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmän tulee olla sellainen, joka tosiasiallisesti tukee sekä koko alueellisen pelastustoimen tehtävien, että pelastustoiminnan suorituskykyjen johtamista kaikissa tilanteissa

Riskienhallintaan käytettävät resurssit eivät ole tällä hetkellä riskiperusteisella, lainsäädännön mukaisella tasolla. Riskinä on viranomaispäätösten viivästyminen ja hallintopakkokeinojen käyttöönotto, joka toteutuessaan kestää kuukausia ja pahimmassa tapauksessa jopa vuoden.

Hyvinvointialueuudistuksen vuoksi alueellisen varautumisen yhteensovittamiseen liittyen on tapahtunut uusia järjestelyitä, joilla voi olla vaikutusta nykyisiin maakunnallisiin toimintamalleihin. Pelastuslaitos on tehnyt pitkäjänteistä työtä alueen yhteisen varautumisen kehittäjänä ja todennut nykyisten verkostorakenteiden tukevan yhteisten päämäärien saavuttamista. Mikäli alueen siviilivalmiuden yhteensovittamiseen ei osoiteta riittävää resurssia, pelastustoimen maine luotettavana yhteistyökumppanina kärsii. Tällä voi olla vaikutuksia myös alueellisen ja paikallisen varautumisen tason heikkenemiseen haasteellisessa toimintaympäristössä.

Kalustoon liittyy merkittävänä riskinä nykyisestä tilanteesta johtuva materiaaalipula, joka aiheuttaa riskiä palvelukyvykkyyteen sekä kustannusten nousuista johtuva taloudellista riski.

Palvelujen järjestämiseen häiriö- ja poikkeusoloissa keskeisiä riskejä liittyvät jatkuva tilannekuvan ylläpitoon sekä kyvykkyyteen kohottaa valmiutta koko Keski-Suomen alueella välittömin toimenpitein. Tehokas toiminta puolestaan edellyttää toimivaa ja riittävä laajaa pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää. Muita häiriö- ja poikkeusoloihin havaittuja riskejä ovat omaisuuden hallintajärjestelmä, materiaallinen varautuminen uhkakuviin, kansalaisviestinnän tehostaminen ja tarkemmat suunnitelmat erilaisten tilanteiden varalle.

Seuraavassa luvussa arvioidaan riskianalyysin ja toiminnan arvioinnin pohjalta palvelutasoon liittyvät päätöksiä ja kehitystarpeita.

4. PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN

Tässä kappaleessa esitetään palvelutasoon liittyvät päätökset liittyen pelastuslaitoksen lakisääteisiin tehtäviin. Palvelualueet, joista päätöksiä tehdään ovat pelastuslaitoksen suorittama turvallisuusviestintä, onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta, pelastustoiminnan sekä varautumisen ja väestönsuojelun palvelut.

Investoinnit, hankinnat ja henkilöstölisäykset arvioidaan, ja mahdollisuuksien mukaan vahvistetaan kunkin vuoden talousarviokäsittelyn yhteydessä.

4.1. Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä. Pelastuslain 27 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee huolehtia valvontatehtävistä, jota lain 78 §:ssä tarkennetaan; pelastuslaitokselle on säädetty velvoite lain 2. ja 3. luvun säännösten noudattamisen valvonnasta. Lisäksi pelastusviranomaiselle on säädetty valvontavelvoitteita mm. kemikaaliturvallisuuslaissa ja muissa alemman asteen säädöksissä. Ohjauksella, neuvonnalla, turvallisuusviestinnällä ja valvontatoiminnalla pelastusviranomaisen pyrkii tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisemiseen ja mm. kansalaisten, yritysten, erilaisten yhteisöjen, julkishallinnollisten

organisaatioiden ja muiden viranomaisten turvallisuuskulttuurin kehittämiseen ja siinä tukemiseen. Tavoitteena on omatoiminen varautuminen, onnettomuuksien torjumiseen varautuminen, tarkoituksenmukaisen toiminnan hallitseminen onnettomuus- ja vaaratilanteessa sekä kyky onnettomuuksien seurausten rajoittamiseen.

Lisäksi pelastuslain 41 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkintaa, jonka tavoitteena vastaavanlaisten onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

4.1.1. Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011) mukaisesti pelastustoimelle kuuluvan ohjauksen tavoitteena on pienentää onnettomuuksien todennäköisyyttä ja ohjata ennalta varautumalla vähentämään onnettomuuksista aiheutuvia vahinkoja. Ohjauksen ja neuvonnan yleisenä tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen sekä varautuminen onnettomuuksien torjuntaan ja asianmukaiseen toimintaan onnettomuus- tai vaaratilanteen tapahduttua.

Pelastuslaitoksen ohjaus- ja valvontatoiminta perustuu laadukkaaseen riskiarviotyöhön; riskianalyysityössä tunnistettuihin onnettomuusriskeihin, ja viestintää pyritään kohdistamaan riskiperusteisesti. Ohjaukseen ja valvontaan liittyviä tehtäviä ovat mm. kansalaisten, yhteisöjen ja yritysten neuvonta, turvallisuusviestintä, säännölliset ja epäsäännölliset valvontatehtävät, viranomaisyhteistyö eri viranomaisten kanssa turvallisemman ympäristön rakentamiseksi sekä yhteistyö muiden tahojen kanssa.

Pelastuslaitoksen valistus- ja neuvontatehtäviä sekä sosiaalisen median viestintää suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan sekä kehitetään pelastustoimen strategian, sisäisen turvallisuuden ohjelman ja pelastustoimen turvallisuusviestinnän strategian painopisteiden ja keskeisten toimintalinjojen mukaisesti.

Pelastuslaitoksen alueella tuotetaan turvallisuusviestintäpalveluita kaikissa paloasemaryhmissä ja turvallisuusviestintään osallistuvat tarvittaessa kaikki pelastuslaitoksen palveluksessa olevat päätoimiset henkilöt, ja sitä toteutettavat tehtävään soveltuvat henkilöt. Sopimuspalokuntalaisten suorittamaa turvallisuusviestintää mahdollistetaan, tuetaan, siihen kannustetaan ja sitä ohjataan.

Turvallisuusviestinnän kohderyhmät valitaan riskiperusteisesti pelastuslain määrittämistä varautumisvelvollisista hyödyntäen mm. tunnistettuja onnettomuusriskejä, valtakunnallisia linjauksia ja kampanjoita. Turvallisuusviestinnän tilaisuuksia järjestetään turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelman mukaisesti esimerkiksi koulutuksina ja osana erilaisia tapahtumia ja valtakunnallisia kampanjoita. Vuosittain pelastuslaitos pyrkii tavoittamaan 10 % pelastuslaitoksen alueen väestöstä turvallisuusviestinnän keinoin. Tavoitteen toteutumista arvioidaan vuosittain Pronto-järjestelmästä saatavien tietojen perusteella.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen toiminnassa on tavoitteena osoittaa resursseja turvallisuusviestintämenetelmien sekä sosiaalisen median viestinnän kehittämiseen ja vaikuttavuuden mittaamiseen.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on, että Keski-Suomen pelastuslaitoksella on ajantasainen turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma. Turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma toimii Keski-Suomen pelastuslaitoksen strategisena asiakirjana, jolla ohjataan paloasemaryhmien turvallisuusviestintätöitä. Turvallisuusviestinnän tavoitteena on opastaa ihmisiä tunnistamaan vaaran aiheuttajia, ehkäisemään omatoimisesti onnettomuuksia, toimimaan oikein onnettomuustilanteissa sekä varautumaan häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Resurssivaje on aiheuttanut puutteita turvallisuusviestinnän suunnittelussa ja ylläpidossa, sen kehittämässä ja koordinoinnissa. Näihin puutteisiin pyritään vastaamaan palvelutasokaudella ja sen onnistumiseksi pelastuslaitos on perustanut maakunnallisen turvallisuusviestinnän asiantuntijan tehtävän edellisen palvelutasokauden päättyessä.

Turvallisuusviestinnässä on tarve osallistua vahvemmin valtakunnallisten näkemysten muodostamiseen ja linjausten määrittämiseen sekä valtakunnallisen yhteistyön kehittämiseen eri pelastuslaitosten välillä.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on päivittää turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma vastaamaan tämän hetken tarpeisiin; ohjaamaan maakunnallisen turvallisuusviestinnän kehittämistä sekä paloasemaryhmien turvallisuusviestinnän toteuttamista. Turvallisuusviestinnässä pyritään saavuttamaan hallittu ja koordinoitu maakunnallinen turvallisuusviestinnän kokonaisuus, kehittämään uusia keinoja tavoittaa erilaisia kohderyhmiä sekä osallistaa enemmän 24/7 paloasemien henkilöstöä erilaisiin tapahtumiin ja luoda uusia turvallisuusviestinnän keinoja heidän käyttöönsä. Tavoitteena on, että turvallisuusviestintään käytetään laskennallisesti vuosittain vähintään 8 henkilötyövuoden resurssi. Pelastuslaitokselle kuuluvaan ohjaukseen ja valvontaan osallistuvat koko päätoiminen henkilöstö ja kaikki tulokset.

Pelastuslaitoksella on vaikeuksia vastata yleisen neuvonnan ja asiakaspalvelun tarpeisiin valvontatoiminnan eli palotarkastusten ulkopuolella pienemmistä paloasemaryhmistä Jyväskylään saakka. Jotta pelastuslaitos pystyy vastaamaan lakisääteiseen yleisen neuvonnan ja asiakaspalvelun kasvavaan tarpeeseen on pelastuslaitokselle tarve perustaa uusi päivystävän palotarkastajan virka.

Päätös palvelutasosta

- Turvallisuusviestinnän asiantuntija käynnistää aktiivisen kehitystyön pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän kehittämiseksi ja osallistuu valtakunnallisen yhteistyön kehittämiseen ja ylläpitoon.
- Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelma päivitetään vastaamaan tämän päivän tarpeisiin. Suunnitelma tarkastetaan vuosittain ja sen perusteella vahvistetaan seuraavan vuoden vuosisuunnitelma.
- Turvallisuusviestinnän yksityiskohtaisempi suunnittelu ja toteutuksen ohjaus sisältyvät turvallisuusviestinnän toimintasuunnitelmaan, jonka toteutumisesta vastaa palvelualueen päällikkö ja johtava palotarkastaja. Turvallisuusviestintään kohdennettava työmäärä on noin 8 htv (riskienhallinnan ja pelastustoiminnan palvelualueet yhteensä). Pelastuslaitoksen järjestämä turvallisuusviestintä on lähtökohtaisesti maksutonta.
- Pelastuslaitokselle nimetään turvallisuusviestintävastaavat, joiden tehtävänä on laatia toimintasuunnitelman mukaisesti vuosittain paloasemaryhmäkohtaiset turvallisuusviestintäsuunnitelmat.
- Turvallisuusviestinnässä osallistutaan vahvemmin valtakunnalliseen pelastustoimen turvallisuusviestinnän yhteistyöhön. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnässä huomioidaan valtakunnallisia linjauksia.
- Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän kohderyhminä ovat erityisesti lapset ja nuoret, nuoret aikuiset, sosiaalihuollon asiakkaat ja henkilökunta sekä asumisturvallisuuden erityisryhmät ja itsenäistä asumista tukevat palvelut. Asumisturvallisuutta ja väestönsuojelua käsittelevää turvallisuusviestintää järjestetään myös muille kohderyhmille.
- Pelastuslaitoksen ohjausta ja neuvontaa toteutetaan myös osana päivittäistä perustyötä, kuten valvontatehtäviä suorittaessa. Ohjausta ja neuvontaa annetaan myös pyydettyä.
- Pelastuslaitokselle perustetaan päivystävän palotarkastajan tehtävä (uusi palotarkastajan virka), jossa tehtävänä on vastata asiakaspalvelun ja kansalaisviestinnän sekä yleistä turvallisuutta koskevan neuvonnan ja ohjauksen tarpeisiin koko maakunnan alueella sekä osaltaan valvontatoimintaan ja turvallisuusviestintään ja näiden kehittämisen ja kohdentamisen kehitystarpeisiin.

Kehittämistarve

Laadukkaan onnettomuuksien ehkäisytöön varmistamiseksi on välttämätöntä perustaa virka-aikana palveleva päivystävän palotarkastajan virka, jonka resursseilla vastataan kasvavaan asiakaspalvelun ja kansalaisviestinnän tarpeeseen sekä yleistä turvallisuutta, paloturvallisuutta, rakenteellista paloturvallisuutta koskevan neuvonnan ja ohjauksen tarpeisiin. Lisäksi päivystävän palotarkastajan tehtävänä on osaltaan osallistua pelastuslaitoksen valvontatoimintaan ja turvallisuusviestintään sekä niiden kehittämiseen mm. asiakaspalautteiden ja -kokemusten analysointia ja niistä kerättyjä tuloksia hyödyntäen. Tehtäväkuvaan sisältyy myös paloturvallisuuden itsearvioinnin toteutuksen koordinoitua.

4.1.2. Palontutkinta

Pelastuslain (379/2011) 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuuksien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Pelastuslain 41 §:n mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkintaa. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.

Palontutkinnasta vastaa pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan yhteydessä suoritettu palontutkinta on niin sanottua 1-tason tutkintaa. Vakavissa tulipaloissa, joissa vahinkojen määrä on suuri tai syttymissy ei ole pelastustoiminnan johtajan arvioitavissa, suoritetaan erillinen palontutkinta pelastuslaitoksen koulutettujen palontutkijoiden toimesta. Palontutkijoiden suorittama tutkinta on pääosin 2-tason tutkintaa

Vakavien tulipalojen osalta pelastuslaitos hyödyntää säännöllisesti palontutkintatyöryhmän raportteja pelastustoiminnan kehittämisessä ja vastaavien onnettomuuksien ehkäisytöissä. Pelastuslaitos ylläpitää tarpeellista määrää (8–10) koulutettuja palontutkijoita, millä turvataan palontutkinnan aloittaminen tarvittaessa vuoden jokaisena päivänä. Pelastuslaitoksen palontutkintaa tekeviä jatkokoulutetaan. Ryhmään kuuluvat henkilöt tekevät palontutkintaa omien tehtäviensä ohella.

Päätös palvelutasosta

- Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.
- Pelastuslaitoksella on nimetty vastuuhenkilö palontutkinnan osalta. Pelastuslaitoksen alueella on palontutkintaryhmä, ja palontutkinta on ohjeistettu sekä koulutettu.
- Keski-Suomen pelastuslaitoksella on edustaja pelastuslaitosten kumppanuusverkoston palontutkinnan työryhmässä. Keski-Suomen pelastuslaitos osallistuu valtakunnallisiin pelastuslaitosten sopimiin teematutkintoihin ja tutkimushankkeisiin.
- Kaikki rakennuspalot tutkitaan. Palontutkinnasta vastaa pelastustoiminnan johtaja (1-tason tutkinta). 1-tason tutkinnan tukemista ja vaativien tutkintojen suorittamista varten ylläpidetään valmiutta 2- ja 3-tason tutkintaan. Palontutkinta suoritetaan 2- tai 3-tason tutkintana, jos tulipalosta on aiheutunut vakavia henkilövahinkoja, arviolta yli 200 000 € vahingot tai jos vakavan tulipalon sytymisyys on epäselvä. Tutkintaan kutsutaan tarpeen mukaan pelastuslaitoksen omia tai ulkopuolisia asiantuntijoita.
- Palot, jotka ylittävät poliisin tutkintakynnyksen tutkitaan yhteistyössä poliisin johdolla. Jos pelastuslaitos havaitsee pelastustoiminnan tai palontutkinnan yhteydessä, että paloon liittyy poliisin tutkintakynnyksen ylittäviä tekijöitä, ilmoitetaan siitä poliisille kyseistä tarkoitusta varten laaditulla valtakunnallisella lomakkeella.
- Palontutkinnan tulokset kirjataan ja tallennetaan valtakunnalliseen Pronto-onnettomuustietojärjestelmään. Kuva-aineistot ja muu tutkintamateriaali tallennetaan kyseistä tarkoitusta varten perustettuun tiedostokansioon.
- Palontutkinnan teemat valitaan valtakunnallisten linjausten sekä onnettomuuskehityksen seurannan tarpeiden mukaisesti.
- Vuosien 2024-2025 aikana kehitetään erityisesti palontutkinnan tulosten hyödyntämisen prosesseja sekä palontutkintaan kuuluvaa pelastustoiminnan tutkintaa.

Kehittämistarve

Asiantuntijuutta kehitetään osallistumalla palontutkintaseminaareihin ja tukemalla sekä ohjeistamalla I-tason palontutkintaa pelastuslaitoksella.

4.1.3. Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Pelastuslain (379/2011) 42 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastustoimialueella on lukuisia turvallisuustyön yhteistyöryhmiä ja foorumeita. Esimerkkejä näistä ovat muun muassa paikallisen turvallisuussuunnittelun yhteistyöryhmät, paikalliset ja alueelliset turvallisuustyön työryhmät, kylien turvallisuutta edistävät työryhmät ja alueelliset valmiusfoorumit. Hyvinvointialueiden perustamisen myötä on tullut myös uusia turvallisuustyön yhteistyörakenteita.

Keski-Suomen maakunnassa ylimmän johdon suunnittelu- ja tiedonvaihtofoorumina toimi Keski-Suomen turvallisuustoimikunta (KSTURVA). Turvallisuustoimikunta koostuu tällä hetkellä seuraavista organisaatioista:

- Keski-Suomen liitto (puheenjohtaja maakuntajohtaja Pekka Hokkanen)
- Keski-Suomen hyvinvointialue
- Keski-Suomen pelastuslaitos
- Sisä-Suomen poliisilaitos
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- Huoltovarmuuskeskus
- Keski-Suomen ELY-keskus
- Keski-Suomen aluetoimisto
- Ilmasotakoulu
- Keski-Suomen kuntien edustus
- Suomen Punainen Risti (SPR)
- Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa)
- Maahanmuuttovirasto (Migri)
- Lapuan hiippakunta
- Keski-Suomen sosiaali- ja kriisipäivystys
- Ympäristöterveydenhuolto
- Kyberturvallisuuden tutkimus-, kehitys- ja koulutuskeskus JYVSECTEC
- Elinkeinoelämän alueellinen varautumisyhteistyötoimikunta (Elvar)
- Leijona Catering Oy
- Fingrid Oyj

Yhteistyöryhmien ja foorumeiden lisäksi pelastuslaitos on sosiaalihuollon kanssa välttämättömän yhteistyön kehittämiseksi järjestänyt koulutusta ohjatakseen sosiaalihuollon henkilökuntaa pelastuslain 42 §:ssä säädetystä velvollisuudesta ilmoittaa ilmeisen palon vaarasta tai muusta onnettomuusriskistä pelastusviranomaiselle (paloriski-ilmoitus). Asumisturvallisuuden kehittämiseksi sekä palovaaran ja muiden onnettomuusriskien ehkäisemiseksi pelastusviranomaisen toteuttaa yhteistyötä monen eri viranomaisen sekä näiden erityisryhmien

edustajien ja heidän läheistensä kanssa. Tätä yhteistyötä kehitetään aktiivisesti. Paloriski-ilmoitusten määrä on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana merkittävästi ja ilmoitusmäärien kasvun odotetaan jatkuvan myös tulevana vuosina. Tämä on lisännyt painetta valvontatoiminnan päätoimisen resurssin riittävyydelle.

Pelastuslaitos toimii eri tahojen ja viranomaisten kanssa aktiivisessa yhteistyössä alueellaan pyrkimyksenään kehittää turvallisempaa ympäristöä kaikille. Pelastuslaitos ohjaa muiden viranomaisten rinnassa mm. tapahtumaturvallisuutta, asumisen turvallisuutta ja rakentamisen suunnittelua. Näitä yhteistyökumppaneita ovat muun muassa:

- Sisä-Suomen poliisi
- Rakennusvalvontaviranomaiset
- Ympäristöterveysviranomaiset
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
- Ensihoito
- Sosiaalihuolto
- Pelastusviranomaiset
- Suunnittelijat
- Tapahtumajärjestäjät
- Yksityiset organisaatiot
- Järjestöt ja yhdistykset
- Nuohoojat
- Tarkastuslaitokset

Tarpeet ja tavoitteet

Rakennetun ympäristön turvallisuuden, kemikaalien ja räjähteiden käytön turvallisuuden, asumis- ja tapahtumaturvallisuuden kehittämiseksi pelastuslaitoksen on jatkettava monipuolista yhteistyötään alueella toimivien muiden viranomaisten, yritysten ja yhteisöjen kanssa. Resurssia on myös jatkossa kohdennettava erilaisiin valtakunnallisiin yhteistyöfoorumeihin ja pelastuslaitosten asiantuntijaverkostoihin, joiden työpanoksella pelastustoimen valtakunnallisia näkemyksiä ja toimintatapoja yhtenäistetään.

Pelastuslaitoksen valvontatoiminnan resursseja on myös jatkossa kohdennettava paikallisiin yhteistyöfoorumeihin eri viranomaisten yhteistyön tiivistämiseksi ja valvontatoiminnan kehittämiseksi entistä paremmin asiakkaiden tarpeita vastaaviksi mm. ohjauksen ja neuvonnan keinoin.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos jatkaa valvontatoiminnan resurssien kohdentamista valtakunnallisiin turvallisuuden kehittämistä tavoitteleviin yhteistyöforumeihin ja pelastustoimen asiantuntijaverkostoihin, joiden pyrkimyksenä on onnettomuuksien ehkäisytyön; turvallisuusviestinnän ja valvontatoiminnan yhtenäistäminen.
- Pelastuslaitos jatkaa valvontatoiminnan resurssien kohdentamista paikallisten viranomaisten välisiin yhteistyöfoorumeihin ja -palavereihin. Yhteistyötä eri viranomaisten kesken tiivistetään ja valvontatoiminnan yhteistyön kokonaisuutta kehitetään vastaamaan paremmin asiakkaiden ohjauksen ja neuvonnan tarpeisiin.
- Pelastuslaitos jatkaa aktiivista moniviranomaisyhteistyötä aluehallintoviraston ja sosiaalihuollon kanssa asumisen erityisryhmien turvallisuuden parantamisesta.

4.1.4. Onnettomuuskehityksen seuranta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011) 43 § mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuuksia sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille. Jos esimerkiksi onnettomuuksien määrässä tapahtuu merkittävä kasvu ja onnettomuuksien syyt osoittavat puutteita turvallisuusjärjestelyissä tai toiminnassa, on asia toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaan pyrittävä korjaamaan ensisijaisesti onnettomuuksien ehkäisyn toimenpiteillä. Jos ennaltaehkäisevä toiminta ei ole mahdollista tai riittävää, on parannettava pelastustoiminnan toimintavalmiutta. Edellisellä palvelutasopäätöskaudella onnettomuuskehityksen seurantaan on kehitetty toimintamalleja, mutta seuranta ja analysointia ei ole toteutettu suunnitelmallisesti ja säännöllisesti.

Tarpeet ja tavoitteet

Alueen onnettomuusuhkien, tapahtuneiden onnettomuuksien lukumäärän, sijainnin sekä syiden seuranta ja analysointi tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksella on käytössä ajantasainen tilannekuva onnettomuuskehityksestä.
- Yhteistyötä ja vuorovaikutusta tehostetaan riskienhallinnan, pelastustoiminnan varautumisen kesken.
- Määritetään seurannalle ja kehittämiselle vastuuhenkilö.
- Omavalvonta ohjeessa päätetään menettelytavoista.

4.1.5. Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Keski-Suomen pelastuslaitos ei ole sopinut hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonnasta muiden hyvinvointialueiden kanssa.

4.1.6. Valvontatehtävät

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011) 78 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava pelastuslain 2:n ja 3:n luvun säädösten noudattamista. Lisäksi pelastusviranomaiselle on säädetty valvontatehtäviä myös laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta eli kemikaaliturvallisuuslaissa (390/2005). Valvontatehtäviä voi suorittaa pelastusviranomaiseksi nimetty henkilö. Pelastusviranomaisen suorittama valvonta perustuu riskienarviointiin ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvonta perustuu riskianalyysiin, joka on perusteena pelastustoimen palvelutasopäätökselle. Valvontasuunnitelma tarkentaa palvelutasopäätöksessä valvonnalle osoitettuja velvoitteita. Valvonnan toteutusta seurataan ja arvioidaan neljännesvuosittain sekä tehdään tarvittavat suunnitelmien tarkistukset ja muut toimenpiteet palveluiden varmistamiseksi ja niiden kehittämiseksi. Kuvassa 3 on esitetty pelastuslaitoksen valvontaprosessia.

Kuva 3 Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvontaprosessi

Valvontatoiminnalla pyritään siihen, että onnettomuuksia ehkäistään ja onnettomuuden sattuessa vahingot jäisivät pieneksi. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitos suorittaa palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. Tavoitteeseen pääsemiseksi pelastuslaitos valvoo valvontatoiminnan yhteydessä mm. seuraavia asioita:

- Omatoiminen turvallisuusvalvonta- ja kulttuuri on riittävällä tasolla.
- Tulipalot ja muut onnettomuudet havaitaan ajoissa ja onnettomuustieto saadaan nopeasti välitettyä. Palonilmaisulaitteet ja muut palotekniset laitteet ovat kunnossa.
- Henkilöstön osaamisella mahdollistetaan tulipalon tehokas sammuttaminen tai rajoittaminen. Alkusammutukseen tarvittavat välineet, osaaminen ja vastuut ovat vaaditulla tasolla.
- Rakennuksen turvallisuutta valvotaan mm. palo-osastoinnin, poistumisturvallisuuden ja pelastustoiminnan mahdollisuuksien varmistamisella kiinteistöissä.

Pelastuslaitoksen valvontatehtävän prosessia on valtakunnallisesti kehitetty ja myös Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvontatoiminnan päätoiminen henkilöstö on osallistunut tähän kehitystyöhön. Valvonnan prosessissa on nykyisin paremmin huomioitu valvontatoiminnan laatu ja hallintolaissa (434/2003) säädetyt veloitteet. Valvonnan laadun ja prosessin kehittymisen myötä resurssitarve valvontatoiminnassa on viime vuosina kasvanut. Valvontatoiminnan resurssisuunnittelussa ei ole huomioitu sisäisen kouluttamisen resurssitarvetta. Sisäisellä valvontatoiminnan koulutuksella on merkittävä vaikutus valvonnan laadussa ja vaikuttavuudessa, valtakunnallisen kehitystyön

jalkauttamisessa kaikille valvontatoimintaan osallistuville viranhaltijoille sekä kaiken valvontatoimintaan osoitetun resurssin tehokkaassa hyödyntämisessä.

Pelastuslain 42 §:ssä säädetyn velvollisuuden mukaiset ilmoitukset ilmeisestä palovaarasta tai muusta onnettomuusriskistä (paloriski-ilmoitukset) ovat merkittävästi lisääntyneet ja tämän kasvavan kehityksen odotetaan jatkuvan myös tulevina vuosina. Osaltaan mm. sosiaalihuoltolain (1301/2014) muutoksen odotetaan johtavan paloriski-ilmoitusten kasvuun. Paloriski-ilmoitusten kasvu on aiheuttanut painetta valvontatoiminnan päätoimisen henkilöstön resursseihin.

Pelastuslaitos on osana valvontatoimintaa toteuttanut tiivistä yhteistyötä rakennusvalvontaviranomaisten kanssa rakentuvan ympäristön palo- ja poistumisturvallisuuden sekä pelastustoiminnan edellytysten varmistamiseksi. Tästä pelastusviranomaisen valvonnasta ei ole säädetty erikseen pelastuslaissa vuoden 2011 lakimuutoksen jälkeen tai maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), eikä pelastusviranomaiselle ole säädetty nimenomaisia toimivaltuuksia rakentamisen aikaiseen valvontaan ja ohjaukseen. 1.1.2024 astuu voimaan pelastuslain muutos, jossa lakiin lisätään pykälä 81 a§. Tässä pykälässä säädetään menettelystä, miten pelastusviranomainen osallistuu rakentamisen viranomaisvalvontaan. Rakentamista ja rakentamisen lupia koskevilla kysymyksillä ratkaisulta säilyy edelleen selkeästi rakennusvalvonnalla ja pelastusviranomainen kirjaa suoritusta tarkastuksesta lausunnon rakennusvalvonnalle myös jatkossa. Keski-Suomen pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmassa on (2023) arvioitu 200 rakennuksen käyttööntovaiheessa suoritettavaa palotarkastusta. Muita rakennusvalvontaviranomaisen kanssa toteutettavan yhteistyön suoritteita, kuten rakennuslupalausuntoja, ei valvontasuunnitelmassa ole eriytetty. Valvontasuunnitelma ei tällä hetkellä kerro koko totuutta rakennusvalvontaviranomaisen kanssa toteutettavan yhteistyön edellyttämistä resursseista, koska kaikki suoritteet eivät kirjaudu pelastustoimen järjestelmiin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kunnan rakennusvalvonnan kanssa suoritettavat yhteiset tilaisuudet, joissa päätökset tehdään kunnan rakennusviranomaisten voimin, ilman erillistä pelastusviranomaisen lausuntoa. Lisäksi neuvonta tarpeita tulee lausuntopyyntöjen ulkopuolelta ja näitä suoritteita ei kirjata.

Pelastuslain 79 §:n mukaisesti pelastuslaitos on laatinut valvontasuunnitelman sille säädetyn valvontatehtävän toteuttamisesta ja päivittänyt suunnitelman vuosittain. Valvontasuunnitelmassa määritetään palotarkastettavat kohteet ja muut valvontatoimenpiteet paikallisten olosuhteiden ja alueella esiintyvien riskien perusteella. Keskeiset valvontatoimenpiteet kuvataan valvontasuunnitelmassa.

Valvontasuunnitelmassa on vuosittain arvioitu valvontatyöhön tarvittavien resurssien määrää. Arvioinnin perusteena käytetään suoritettavien toimenpiteiden perusteella. Muutokset esim. rakennuskannassa ja toimintaympäristössä sekä ennakoimattomien valvontatehtävien määrä ja jälkivalvonnan toimenpiteet vaikuttavat valvontatyöhön tarvittavien resurssien määrään. Valvontasuunnitelmassa vuosittain esitetty arvio resurssien suorittemäärästä perustuvat aiempien vuosien toteutuneisiin valvontatehtäviin sekä niistä muodostuneisiin henkilötyövuosiin. Tällä

hetkellä resurssitarve on reilu 28 henkilötyövuotta, kun käytettävissä oleva resurssi on maksimissaan vajaa 27 henkilötyövuotta. Kasvavan asiakaspalvelun ja turvallisuusviestinnän tarpeiden sekä paloriski-ilmoitusten määrän kasvun odotetaan tulevina vuosina kasvattavan tarvittavan resurssin määrää.

Pelastuslaitoksen määrävälein suorittama paloturvallisuuden valvonta ja kemikaalivalvonta ovat maksullisia. Keski-Suomen pelastuslaitos noudattaa aluevaltuuston vahvistamaa palveluhinnastoa. Palveluhinnasto sisältää palotarkastusmaksut sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) mukaisista valvontakäynneistä perittävät maksut. Paloturvallisuuden itsearviointi ja muutamat muut valvonnan osa-alueet (pelastuslaki 96 §) ovat maksuttomia.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen keskeinen tavoite valvontatoiminnassa on laadukas valvontaprosessi ja asiakkaan turvallisuuskulttuurin kehittäminen onnettomuuksien ehkäisemiseksi, niihin varautumiseksi ja niissä toimimiseksi. Pelastuslaitoksen valvontatoimintaan käytettävät resurssit eivät tälläkään hetkellä ole riittävät. Valvontatoiminnan kokonaisuuden ja prosessin kehittyessä valtakunnallisesti sekä turvallisuusviestinnän resurssitarpeiden kasvaessa kasvaa myös ero käytettävissä olevan resurssin ja tarvittavan resurssin välillä. Toimintaympäristön muuttuessa ja asumisen turvallisuuden tarpeiden kasvaessa on välttämätöntä lisätä valvontatoiminnan käytössä olevien resurssien määrä, jotta pelastuslaitos pystyy tuottamaan lakisääteiset valvontatehtävät laadukkaasti ja tehokkaasti.

Kaiken valvontatoimintaan osoitetun resurssin tehokkaan hyödyntämisen edellytyksenä on osoitettava resurssia valvontatoiminnan sisäiseen kouluttamiseen. Jotta valvontatoiminnan valtakunnallisen kehitystyön jalkauttaminen voidaan perehdyttää henkilöstölle ja valvonnan laatua ja vaikuttavuutta parantaa, on sisäisen kouluttamisen keinoja kehitettävä. Pelastuslaitosten ja ministeriön tavoitteena on yhtenäistää pelastuslaitosten onnettomuuksien ehkäisytyötä; valvontatoimintaa ja turvallisuusviestintää, kehittämällä mm. yhtenäisiä valvonta- ja pöytäkirjaprosesseja, mutta saavutetun valtakunnallisen kehityksen perehdyttäminen Keski-Suomen pelastuslaitoksen oman organisaation sisässä ei ole pysynyt tämän kehityksen perässä.

Päätös palvelutasosta

- Valvontasuunnitelma päivitetään vuosittain. Suunnitelman laadinta ja sisältö perustuu laadukkaaseen, säännölliseen ja tehokkaaseen riskianalyysityöhön. Valvontasuunnitelmassa määritetään riskiperusteisesti eri riskikohteiden säännöllisten palotarkastusten suorittamisen ajankohdat eli valvontavälit.
- Valvontatyön kokonaisuus kirjataan valvontasuunnitelmaan, jonka toteutumisen seurannasta vastaa palvelualueen päällikkö ja johtava palotarkastaja.
- Laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) pelastusviranomaiselle säädetyt valvontavelvoitteet ja tarvittavat resurssit (2 htv 2023) huomioidaan valvontasuunnitelmassa.
- Valvontasuunnitelmassa määritellään valvontatehtävän toteuttamiseen vaadittavat resurssit ja toimenpiteet (28 htv 2023). Pelastuslain muutoksen myötä rakentamisen aikaisesta pelastusviranomaisen valvonnasta laaditaan selkeämpi prosessi ja ohjeet suoritteiden tilastoisiksi. Lisäksi tarvittavat resurssit avataan tarkemmin valvontasuunnitelmassa. Pelastuslaitos kohdentaa valvontasuunnitelman mukaisesti valvontatoiminnan resursseja yhteistyöhön muiden viranomaisten ja eri tahojen kanssa.
- Yritys- ja laitospöytäkirjojen valvonnassa käytetään ensisijaisesti auditoivaa (arvioivaa) valvontamenetelmää, jossa korostuu kohteen omatoimisen turvallisuustyön arviointi ja edistäminen.
- Pelastuslaitos valvoo väestönsuojien asianmukaista ylläpitoa ja suorittaa suojan yleisluontoisen tarkastuksen valvontakäyntien yhteydessä. Pelastuslaitos ei suorita järjestelmällisiä väestönsuojien tarkastuksia, joihin sisältyy myös suojan tiiveyskoe.
- Valvontatoiminnan sisäisen kouluttamisen ja valtakunnallisen valvontatoiminnan kehitystyön perehdyttämisen resurssitarpeeseen vastaamiseksi kohdennetaan sisäisen kouluttamisen kehittämiseen 0,5 htv.

Kehittämistarve

Valvontatyöhön käytettävät henkilöstöresurssit ovat riittämättömät laadukkaan valvontatyön toteuttamiseksi. Valvontasuunnitelmaa laadittaessa on todettu liki kahden henkilötyövuoden vaje ja resurssitarpeen odotetaan kasvavan tulevina vuosina. Asiakasrajapintaan on välttämätöntä perustaa päivystävän palotarkastajan virka, jonka tehtävä on huolehtia asiakaspalvelusta ja pelastuslaitokselle kuuluvista yleistä turvallisuutta, palo- ja

poistumisturvallisuutta sekä rakenteellista paloturvallisuutta koskevista kysymyksistä. Päivystävän palotarkastajan tehtävä on myös osaltaan osallistua valvontatoimintaan ja turvallisuusviestintään sekä näiden kehittämisen ja kohdentamisen kehitystarpeisiin vastaamiseen.

Tasapuolisesti laadukkaan valvontatoiminnan ja kaiken valvontatoimintaan varatun resurssin tehokkaan hyödyntämisen onnistumiseksi on välttämätöntä varata resurssia sisäisen kouluttamisen keinojen kehittämiseen ja säännöllisen kouluttamisen vuosikellon laatimiseksi.

4.1.7. Valmiuden tarkastaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitos ei ole tehnyt pelastuslain (379/2011) 84 §:n mukaisia valmiustarkastuksia erikseen kuluneella palvelutasopäätöskaudella. Valmiuden tarkastelua on suoritettu kuitenkin valvontasuunnitelmien mukaisilla valvontakäynneillä liittyen muun muassa pelastuslain 14 §:n omatoimisen varautumisen velvoitteeseen. Esimerkiksi väestönsuojan varusteiden kunnossapitoa ja pelastussuunnitelman sisältöä on valvottu yleisten palotarkastusten yhteydessä.

Tarpeet ja tavoitteet

Jatkossa tavoitteena on suorittaa valmiustarkastuksia pelastuslaitoksen toimipisteisiin oman varautumisen varmistamiseksi. Valmiustarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus, joka raportoidaan vastuuhenkilöille. Tavoitteena on liittää valmiustarkastukset osaksi omavalvontaa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen riskienhallinnan palvelualueella on kyky suorittaa toimialan toimipisteisiin valmiustarkastuksia ennalta suunnitellun prosessin mukaisesti.
- Valmiustarkastukset huomioidaan vuoden 2024 valvontasuunnitelmassa.

Kehittämistarve

Valvonnan lisäresurssi (palotarkastaja) tukisi myös valmiustarkastusten suorittamista palvelutasopäätöksen mukaisesti.

4.1.8. Muut onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)

Pelastuslaitoksen koulutusyksiköstä suoritetaan laskutettavia ensiapu-, ensihoito- ja turvallisuuskoulutuksia erilaisille julkisille organisaatioille ja yrityksille. Koulutuksista räätälöidyt turvallisuuskoulutukset voivat sisältää alkusammutuskoulutusta, erityisiä kulloiseenkin kohteeseen

liittyviä paloturvallisuusasioita, turvallisuuskävelyitä ja poistumisharjoituksia. Ensihoitokoulutuksia toteutetaan hyvinvointialueen sisällä sekä erilaisille oppilaitoksille. Ensiapukoulutukset ovat myös kohderyhmälle räätälöityjä erilaisia koulutuksia, kuten ensiapuvastaavien koulutuksia, hätäensiapukertauksia tai defibrillaattorin käyttökoulutuksia.

4.2. Pelastustoiminta ja siihen varautuminen

4.2.1. Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä

Nykytila

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on välitön kyky laatia vaaratiedote viiveittä välittömästä vaarasta johtamisjärjestelmän myötä. Kiinteät suurtehohälyttimet on sijoitettu Keski-Suomessa 33:n taajaman alueelle siten, että arvion mukaan yli 60 % ulkona liikkuvista kuulee yleisen vaaran merkin. Lähes kaikki väestönhälyttimet ovat elektronisia ja niissä on puheenantomahdollisuus. Pelastuslaitoksen siirrettävän väestönhälytintä järjestelmän nykyaikaistaminen on aloitettu.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaan väestön varoittaminen on pelastuslaitoksen tehtävä. Pienimuotoisimmissa tehtävissä alueen kiinteistöjä voidaan varoittaa yksinkertaisimmillaan hyödyntämällä ajoneuvojen kuulutusjärjestelmää, käymällä kiinteistöjen ovella tai soittamalla kiinteistön omistajalle. Varsinainen väestön varoitustarpeita koostuu pelastustoiminnan valmiuden lisäksi viranomaisviestinnästä, vaaratiedotteista sekä kiinteiden ja siirrettävien väestönhälyttimien järjestelmästä.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen tavoitteena on, että 1. ja 2. riskialueen taajamassa ulkona liikkuva kuulee yleisen vaaramerkin. Lisäksi kiinteitä hälyttimiä ylläpidetään yli 300 asukkaan taajamissa. Olemassa olevaa järjestelmää voidaan täydentää tarvittaessa siirrettävillä laitteilla uhkakuvan mukaan. Väestönhälyttimien huolto- ja kunnossapito tuotetaan pääosin omin resurssein.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää väestövaroittamisen suorituskykyä käytössä olevilla järjestelmillä.
- Kaikki hälyttimet ovat elektronisia ja niissä on puheenantomahdollisuus.
- Elinkaarensa päässä olevia hälyttimiä uusitaan kaksi vuosittain.
- Pelastuslaitoksella on siirrettävää väestönhälytintä laitteistoa.

Kehittämistarve

Rikkoutuneita laitteistoja huolletaan ja päivitetään kiireellisyysjärjestyksessä. Jyväskylän kaupungin alueella on tunnistettu yhden väestönhälyttimen katvealue, joka tarkoitus korjata vuoden 2024 loppuun mennessä. Siirrettävien laitteistojen tekniikkaa on päivitettävä vuosina 2024 ja 2025.

4.2.2. Pelastustoiminta

Pelastustoimintaan kuuluvat pelastuslain 32 §:n perusteella hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön sekä omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen sekä tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen. Pelastustoimintaan kuuluvat myös edellä mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot.

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta silloin, kun tulipalo tai muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi, eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi. Pelastuslaitoksen tulee varautua hoitamaan tehtävänsä päivittäisissä tilanteissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Pelastuslaitos on laatinut hälytysohjeet yhteistyössä hätäkeskuslaitoksen ja toisten pelastuslaitosten kanssa.

Päivittäinen pelastustoiminta

Päivittäisen pelastustoiminnan yhtenä keskeisenä mittarina käytetään sitä, kuinka Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (2012) asetetut saavutettavuustavoitteet eri riskialueilla toteutuvat. Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella riskiruudut on tavoitettu pääosin ohjeen tavoitteiden mukaisesti. Pelastuslaitoksen riskianalyysityössä on kuitenkin havaittu ongelmia yksittäisten riskiruutujen tavoittamisessa pelastuslaitoksen alueella. Näiden riskiruutujen tavoittamista on syytä seurata nykyistä aktiivisemmin seuraavalla palvelutasokaudella ja mikäli puutteita vielä esiintyy, tulee arvioida paloasemarakenteen kehittämistä sekä parantaa palokuntien lähtövalmiutta. Lisäksi palvelutasokauden aikana on syytä seurata taajamien kasvualueilla ja ryhtyä tarvittaessa toimiin riskiruutujen tavoittamiseksi.

Viime vuosina pelastuslaitoksen perinteisen palvelutuotannon järjestämiselle on tullut uhkia. Ensinnäkin Keski-Suomen pelastuslaitoksen päätoimisen ja sopimuspalokuntalaisten varallaolojärjestelmä on jouduttu järjestämään varallaolo-ohjeen mukaan siten, että pelastushenkilöstön saaminen pelastuslaitoksen käyttöön pyritään varmistamaan 30 minuutin kuluessa hälytyksestä. Pelastuslaitos ei voi taata nopeaa toimintaa kaikkialla nykyisen järjestelmän voimin. Lisäksi pelastustoimintaan käytettävissä olevan resurssin määrää uhkaa

sopimuspalokuntien tila osassa Keski-Suomen kuntia. Pelastustoiminnan päivittäistoiminnan pitäminen nykyisellä tasolla edellyttää jatkossa palvelutason kehittymisen aktiivista seuranta ja taloudellisia lisäpanostuksia palvelukyvyyn takaamiseksi. Pelastustoiminnan palvelutasoa arvioidaan vuosittaisen riskianalyysin ja palvelutasopäätöksen toteutumisen yhteydessä. Analyysi tehdään samalla, kun arvioidaan toiminnan ja talouden toteumaa.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (2012) edellytetään pelastustoimen alueelta tehokasta ja toimivaa johtamisjärjestelmää. Pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmän avulla täytyy kyetä selviytymään pelastustoiminnan johtamisesta ja sen edellyttämästä viranomaisyhteistyöstä kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastustoimen alueella sovellettavasta johtamisjärjestelmästä päätetään palvelutasopäätöksessä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos mitoitaa suorituskyvyn siten, että se kykenee hoitamaan tehtävänsä päivittäisissä onnettomuuksissa, normaaliajan häiriötilanteissa, poikkeusoloissa ja väestönsuojelutilanteissa.
- Pelastuslaitos varmistaa kyvyn tuottaa kiireellistä pelastustoimintaa koko maakunnan alueella.
- Pelastuslaitos kiinnittää erityistä huomiota ongelmaksi osoittautuneiden riskiruutujen tavoittamiseen.
- Pelastuslaitoksen alueen riskiarviointi päivitetään vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä, kun arvioidaan toiminnan, talouden ja palvelutasopäätöksen toteumaa.

Toimintavalmiusaikatavoitteet

- Toimintavalmius on järjestetty siten, että ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite riskiruuduissa I 6:00 minuutissa, riskiruuduissa II 10:00 minuutissa ja riskiruuduissa III 20 minuutissa saavutetaan vuosittain vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä kussakin riskiluokassa.
- Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite riskiruuduissa I 11:00 minuutissa, riskiruuduissa II 14 minuutissa ja riskiruuduissa III 22 minuutissa saavutetaan vuosittain vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä kussakin riskiluokassa.

- Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite riskiruuduissa I 20 minuutissa, riskiruuduissa II ja III 30 minuutissa saavutetaan vuosittain vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä kussakin riskiluokassa.
- Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani kiireellisissä tehtävissä riskiluokasta riippumatta on 9:31 minuuttia.
- Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani kiireellisissä tehtävissä riskiluokasta riippumatta on 12 minuuttia.
- Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani kiireellisissä tehtävissä riskiluokasta riippumatta on 16:35 minuuttia.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos seuraa aktiivisesti palvelujen tuottamisen suorituskykyä ja pyrkii systemaattisesti kehittämään pelastuslaitoksen palveluja koko pelastuslaitoksen alueella.

Valmiuden säätelyn toimintamallit

Pelastustoimen toimintavalmius perustuu välittömässä lähtövalmiudessa olevaan henkilöstöön, sopimuspalokunnan henkilöstöön sekä varallaoloon. Keski-Suomen pelastuslaitoksen koko henkilöstö osallistuu tarvittaessa kaikkien pelastustoimen lakisääteisten palveluiden tuottamiseen oman kelpoisuutensa ja käytettävyytensä mukaisesti.

Välittömän lähtövalmiuden periaatteella toimivat 24/7-paloasemat Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Vuonna 2024 perustetaan 24/7-paloasema Viitasaarella. Laukaaseen ja Saarijärvelle perustetaan kärkiyksikkö vuonna 2024. Keuruulle perustetaan kärkiyksikkö vuonna 2025. Muurameen ja Joutsaan perustetaan kärkiyksikkö vuonna 2026. Pelastustoimen alueen muissa kunnissa ensimmäisen pelastusyksikön lähtövalmius perustuu sopimushenkilöstön lähtövalmiuteen. Koko pelastuslaitoksen alueelle pelastusmuodostelmia täydennetään sopimushenkilöstöllä.

Valmiuden taso määrittyy 24/7-paloasemilla ja kärkiyksiköissä Pelastustoiminnan vahvuuden suunnittelun ohjeen (SM 21/2012) mukaisesti. Ohjeessa on määritelty tavoite- ja minimivahvuudet sekä resurssien jakautuminen yksiköittäin eri vahvuustilanteissa.

Valmiutta kohotetaan portaittain, kun erikseen määriteltyjen uhkakuvien raja-arvot ylittyvät. Valmiuden säätely tapahtuu neliportaisella asteikolla, jotka muodostuvat: perusvalmiudesta,

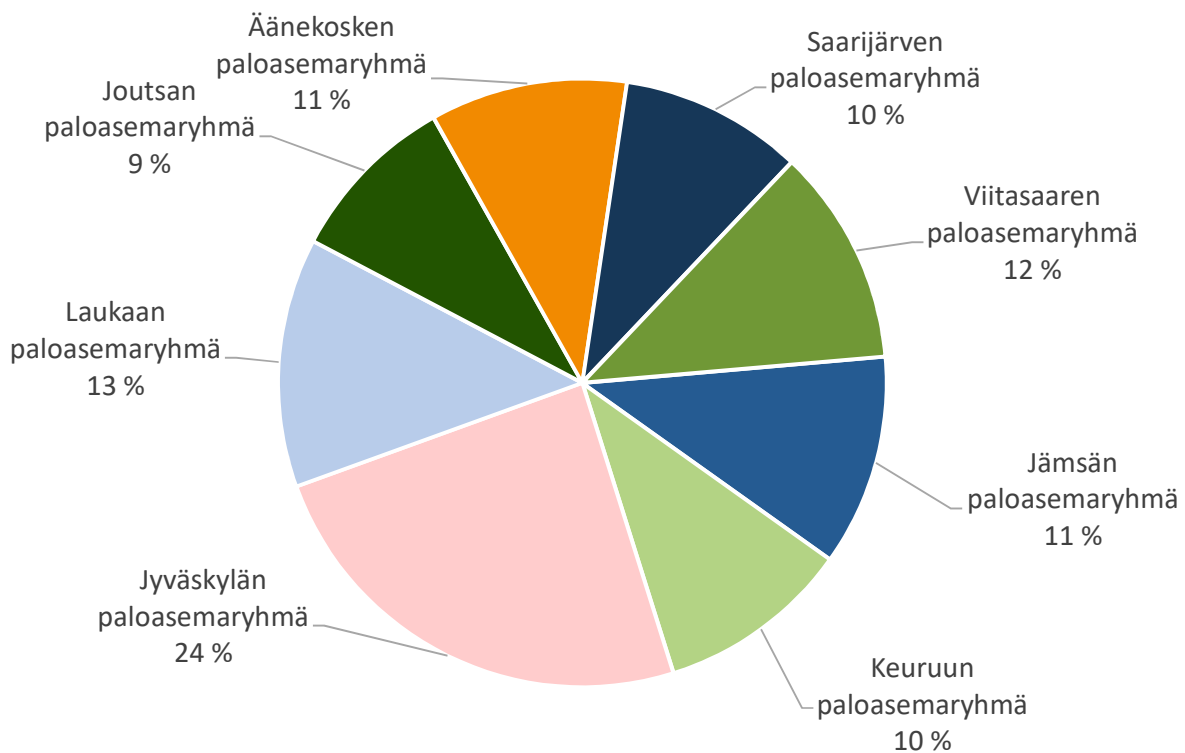
tehostetusta seurannasta, tehostetusta valmiudesta ja täysvalmiudesta. Valmiuden säätämiseen on tehty toimintakortteja eri johtamistasoille.

Päätös palvelutasosta

- Valmiutta ylläpidetään pelastuslaitoksen suunnitelmien ja ohjeiden mukaisesti.
- Paloasemien vahvuutta määrittelee ohje Pelastustoiminnan vahvuuden suunnittelusta. Ohje päivitetään tarvittaessa.
- Valmiuden säätelyn parametrit pidetään ajan tasalla ja yhteensovitetään yhteistyöalueen pelastuslaitosten kanssa.

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa

Keski-Suomen pelastuslaitoksen operatiiviseen toimintaan osallistuu koko maakunnan alueella noin 1050 henkilöä. Henkilöstö koostuu päätoimisesta- ja sopimushenkilöstöstä. Henkilöstön jakautuminen paloasemaryhmittäin on esitetty seuraavalla sivulla olevassa kuvassa 4. Siitä on havaittavissa, että suurin osa henkilöstöstä on Jyväseudun alueella. Lisäksi kuvasta voi päätellä, että palokuntien henkilöstö on lukumäärällisesti jakautunut laajasti koko Keski-Suomen alueelle.

Kuva 4 Operatiivisen henkilöstön jakautuminen seutukunnittain

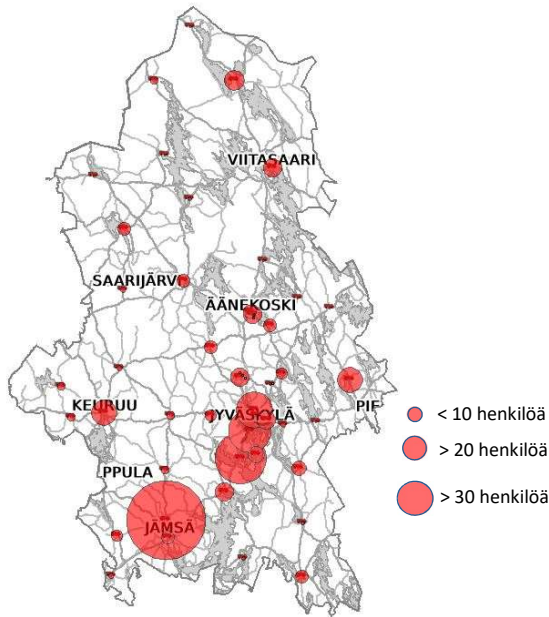
Pelastustoimen palveluiden suorituskykyä voidaan arvioida henkilöstön kelpoisuudella suorittaa pelastustoimen tehtäviä. Pelastustoimen tehtävät voidaan jakaa vaativiin tehtäviin, savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin, perustehtäviin, sekä muihin pelastustoimen tehtäviin².

Vaativiin tehtäviin kykenevillä on kelpoisuus tehdä kaikkia sellaisia pelastustoimen tehtäviä, joissa vaaditaan fyysistä toimintakykyä ja riittävää terveydentilaa. Savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin kelpoiset kykenevät tekemään kaikkia muita tehtäviä paitsi vaativiksi määriteltäviä. Perustehtäviin kelpoiset pystyvät tekemään muita kuin vaativia tai savusukellusta edellyttäviä perustehtäviä. Muihin pelastustoimen tehtäviin nimetyt kykenevät osallistumaan vain tukitehtäviksi luokiteltaviin tehtäviin.

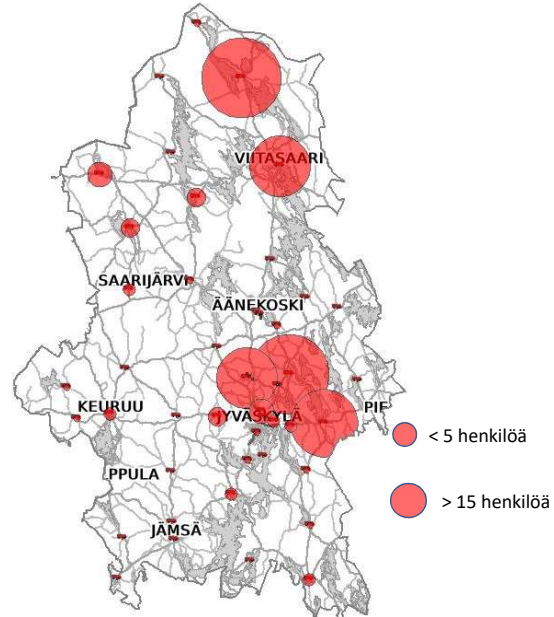
Seuraavissa kuvissa 5–6 on esitetty Keski-Suomen pelastuslaitoksen pelastustoimintapalveluiden suorituskykyä fyysisen toimintavalmiuden kontekstissa. Huomionarvoista on, että havainnollisuuden vuoksi päätoimisten 24/7-paloasemien työvuorojen kelpoisuutta kuvaavat määrät on jaettu neljällä, sillä tästä henkilöstöstä on neljäsosa kerralla töissä. Tällöin myös arvioinnin vertailtavuus säilyy paremmin koko maakunnan alueella.

Aluksi tarkastellaan pelastuslaitoksen kykyä tuottaa savusukellustehtävien edellyttämää palvelua. Näissä tehtävissä vaaditaan fyysistä toimintakykyä ja riittävää terveydentilaa. Kuvassa 5 on esitetty savusukelluksen vaativien tehtävien suorituskykyä. Siitä on havaittavissa, että kelpoisuus on hyvä Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella. Lisäksi tilanne on hyvä maakuntakeskuksissa Hankasalmella, Keuruulla, Pihtiputaalla ja Viitasaarella. Muualla vaativiin tehtäviin kykeneviä on vain muutamia. Tämä tarkoittaa, että vaativiin tehtäviin kyetään vastaamaan, mutta toiminta voi häiriintyä esimerkiksi loma-aikana tai palokuntien jäsenten sairastuttua. Pienillä paikkakunnilla tilanne on pääosin heikko, kuten esimerkiksi Muurasjärvellä, Kivijärvellä ja Kyyjärvellä, joissa vaativia tehtäviä ei kyetä aloittamaan paikallisen henkilöstön voimin. Kuvassa 6 on esitetty savusukelluksen perustehtävien kyvykkyytilanne Keski-Suomessa. Siitä voidaan havaita, että perustehtäviin kykenevien tilanne on pienillä paikkakunnilla parempi. Kriittisiltä savusukelluskyyvyn kannalta puolestaan vaikuttavat esimerkiksi Leivonmäki, Multia, Pylkönmäki, Kyyjärvi, Kivijärvi, Konginkangas, Muurasjärvi ja Sumiainen.

² [Ohje fyysisen toimintakyvyn arvioinnista](#)

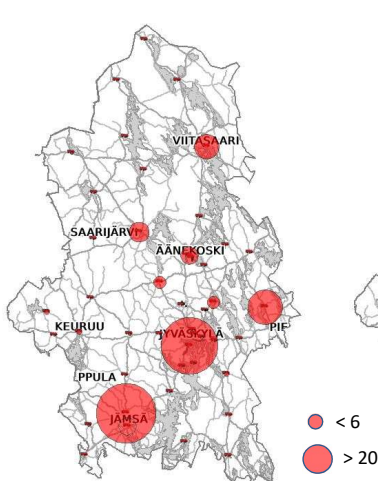

Kuva 5 kyky suorittaa vaativia savusukellustehtäviä 4/2023

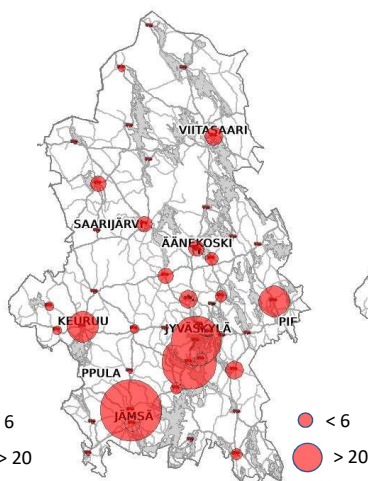

Kuva 6 Kyky suorittaa savusukelluksen perustehtäviä 4/2023

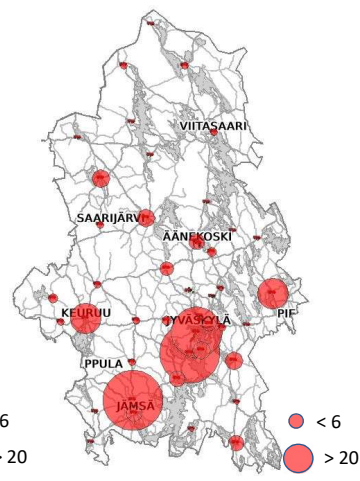
Seuraavaksi arvioidaan pelastuslaitoksen suorituskykyä vaativissa kemikaalisukellus-, korkealla työskentelyn- ja pintapelastustehtävissä. Kuvissa 7–9 on esitetty pelastuslaitoksen kykyä tuottaa vaativiksi tehtäviksi määriteltyä suorituskykyä. Kuvista on havaittavissa, että kyky tuottaa palveluja vaihtelee. Suorituskyky kemikaalisukelluksen vaativiin tehtäviin on hyvä Jyväseudulla, Jämsässä, Äänekoskella, Saarijärvellä, Hankasalmella sekä Viitasaarella (kuva 7). Kyky korkealla työskentelyn vaativiin tehtäviin on myös pienemmissä kunnissa (Kuva 8). Kyky pintapelastuksen vaativiin tehtäviin on etenkin suurissa- ja keskisuurissa kunnissa Jyväskylässä, Jämsässä, Äänekoskella, Hankasalmella ja Keuruulla (Kuva 9). Kuvien perusteella vaikuttaa, että pohjoisen Keski-Suomen alueella on yleisesti heikko suorituskyky vaativiin tehtäviin. Huomionarvoista on kuitenkin, että osassa paloasemista on vaativiin tehtäviin kykeneviä, mutta heiltä puuttuu vaadittavat harjoitteet tai terveystarkastukset.

Kuva 8 Kyky suorittaa vaativia kemikaalisukellustehtäviä 4/2023

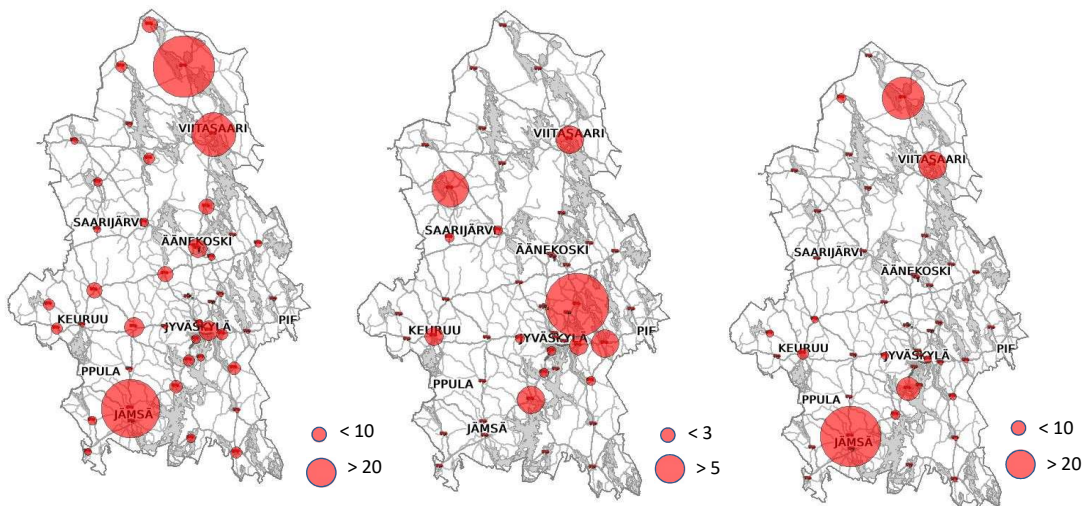

Kuva 7 Kyky suorittaa vaativia korkealla työskentelyn tehtäviä 4/2023

Kuva 9 kyky suorittaa vaativia pintapelastustehtäviä 4/2023

Seuraavaksi arvioidaan pelastuslaitoksen kykyä tuottaa suorituskykyä perustehtäviin ja pelastustoimen muihin tehtäviin. Kuvista 10–12 voidaan havaita, että perustehtävien suorituskyky on vahvaa erityisesti pohjoisen Keski-Suomen alueella sekä Jämsän seudulla. Pintapelastuksen perustehtävien suorituskyky on vahvinta Hankasalmen, Laukaassa sekä Karstulassa.

Kuva 10 Kyky suorittaa pelastustoimen perustehtäviä

Kuva 12 Kyky suorittaa pintapelastuksen perustehtäviä

Kuva 11 Kyky osallistua pelastustoimen muihin tehtäviin

Pelastuslaitoksen pelastuspalveluiden kyky tuottaa lainsäädännön mukaisia palveluita, vaikuttaa olevan vahvaa pääsääntöisesti Jyvässeudulla ja lisäksi keskisuuren kuntien alueilla. Savusukelluksen vaativien tehtävien osalta pienissä kunnissa on pääsääntöisesti vain muutamia vaativiin tehtäviin kykenevä, muissa vaativissa tehtävissä suorituskyvykyys keskittyy suuremmille paikkakunnille. Pelastuslaitoksen perustehtäviin ja muihin tehtäviin henkilöstöä vaikuttaa riittävän kohtuullisen hyvin. Heikoimmalta suorituskyky vaikuttaa tarkastelun perusteella olevan luoteisessa Keski-Suomessa.

Tarpeet ja tavoitteet

Edellä esitetyn perusteella Keski-Suomen pelastuslaitoksen tulee jatkossa huolehtia erityisesti vaativiin tehtäviin kykenevän henkilöstön riittävyydestä koko maakunnan alueella. Lisäksi riittävästä henkilöstömäärästä tulee huolehtia, jotta kyetään toimimaan pitkäkestoisissa ja suurissa tilanteissa koko maakunnan alueella.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu mitoitetaan paloasemaluokituksen ja suorituskykyvaatimusten mukaisesti.
- Pelastuslaitos kehittää työnantajankuvaa sekä keinoja henkilöstön houkuttelevuuden, veto- ja pitovoiman lisäämiseksi.
- Päätoimista henkilöstöresurssia lisätään palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Tavoitteena on lisätä sopimushenkilöstön määrää panostamalla rekrytointiin sekä yhteistyöhön kuntien ja hyvinvointialueen eri toimialojen välillä.
- Pyritään lisäämään nuoriso-osastojen lukumäärää.
- Pelastuslaitoksen omavalvontasuunnitelman mukaisesti valvotaan sisäisten toimenpiteiden toteutumista.

Kehittämistarve

Selvityksen perusteella pelastuslaitoksen sopimushenkilöstön harjoituksiin ja terveystarkastuksien sujuvuuteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Sopimushenkilöstöön kohdistuvaa pito -ja vetovoimaa kehitetään niin, että sopimushenkilöstö vahvistuu koko maakunnan alueella. Lisäksi tiivistetään yhteistyötä hyvinvointialueen henkilöstön osallistamisesta palokuntatoimintaan.

Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen henkilövoimavarojen osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä ohjaa henkilöstökoulutuksen yleissuunnitelma, joka laaditaan vuosittain. Tämän henkilöstökoulutuksen yleissuunnitelman tarkoituksena on linjata Keski-Suomen pelastuslaitoksen henkilöstökoulutuksen yleiset tavoitteet, painopistealueet ja toimintaperiaatteet kalenterivuodeksi kerrallaan.

Pelastuslaitoksella on käytössä pääkouluttajajärjestelmä. Pääkouluttajat vastaavat oman osa-alueensa osalta osaamisen kehittämisestä laatimalla 3-vuotissuunnitelman ja tämän jälkeen toteuttamissuunnitelmat vuosittain.

Paloasemille on laadittu päiväpalveluohjelma, joilla ohjataan toimintaa ja mahdollistetaan osaamisen kehittäminen.

Keski-Suomen pelastuslaitos tavoitteena on profiloitua henkilöstön osaamisen kehittäjänä suunnannäyttäjäksi pelastustoimessa. Pelastuslaitoksen koulutusyksikkö on tärkeässä osassa henkilöstön osaamisen kehittämisessä monella eri tasolla.

Tarpeet ja tavoitteet

Yhteiskunnan muutokset ja teknologian kehittyminen haastavat pelastuslaitoksen osaamisen kehittämistä alati kiihtyvällä tahdilla. Uusi teknologia, mm. aurinkoenergiajärjestelmät, sähkö-, vety- ja kaasuautoit luovat pelkästään työturvallisuudelle todellisia haasteita, joihin pitää reagoida osaamisen kehittämistä suunniteltaessa.

Koulutusyksikön kehittäminen ja nostaminen uudelle tasolle on pelastuslaitoksen selkeä yhteinen tavoite ja sen kautta pelastuslaitos tarjoaa työntekijöille lisämahdollisuutta kehittää omaa ja koko pelastuslaitoksen osaamista valtakunnallisesti korkealle tasolle.

Päätös palvelutasosta

- Ylläpidetään ja kehitetään pääkouluttajajärjestelmää vastaamaan sisäisen ja ulkoisen koulutuksen haasteisiin muuttuvassa toimintaympäristössä
- Kehitetään koulutusyksikön toimintaa niin, että pelastuslaitos tarjoaa pelastustoimen osaamisenkehittämisen palveluita myös kansallisesti.
- Kehitetään Seppälän koulutuspalloasemaa sekä Tikkakosken harjoitusalueita yhteistyössä puolustusvoimien kanssa kohti kokonaisvaltaista harjoituskeskusta, jossa koulutetaan pelastusalan ammattilaisia, sopimushenkilöstöä sekä eri viranomaistahoja ja yhteistyökumppaneita.

Kehittämistarve

Kehittämistarpeita on osaamisen mittaamisessa ja laadun kehittämisessä. Pelastuslaitos kehittää mittarit ja palautejärjestelmät, joilla seurataan osaamisen kehittymistä sekä koulutustapahtuman laatua. Tällä tavoin mahdollistetaan työntekijöille ja sopimushenkilöstölle osaamistaan kehittäminen. Kouluttajien osaamiseen panostetaan ja harjoitteluolosuhteet rakennetaan vastaamaan tämän päivän haasteisiin.

Valmistuvien pelastajien kädentaitojen heikkeneminen ja käytännön harjoitustuntien väheneminen opiskelun aikana on valtakunnallisesti tunnustettu haaste. Tähän haasteeseen reagoidaan jo

perehdytysvaiheessa ja siihen laaditaan selkeä suunnitelma, kuinka osaamisen kehittyminen jatkuu palvelussuhteen aikana.

Pelastuslaitoksissa on osaamista, joka on kasaantunut vain tietyille osalle henkilöstöä ja tulevaisuudessa tällainen osaamisen keskittyminen tulee lisääntymään. Erikoistuminen ei saa kuitenkaan olla itsetarkoitus, sillä yhdessä lisääntyvän työvoimapulan kanssa se voi asettaa isoja haasteita palvelutason ylläpitämisen suhteen.

Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön fyysisen toimintakyvyn vaatimukset perustuvat sisäministeriön julkaisuun Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittamisestä (5/2016). Keski-Suomen pelastuslaitokselle on laadittu pelastustoiminnan palvelualueen tarkentava ohje täydentämään toimintakyvyvaatimuksia.

Vaativiin tehtäviin sekä savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin nimetyt henkilöt suorittavat polkupyöräergometrilla tehtynä hengitys- ja verenkiertoelimistön toimintaa mittaavat osiot sekä lihasvoimaa ja -kestävyyttä mittaavat osiot vuosittain. Perustehtäviin nimetyt henkilöt suorittavat nämä testit joka toinen vuosi. Vaativiin tehtäviin ja savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin vaaditaan sisäministeriön julkaisun 5/2016 mukaiset indeksit. Perustehtävissä toimimiseen ei ole asetettu indeksivaatimusta. Terveiden ja toimintakyvyn säilymisen näkökulmasta fyysisen toimintakyvyn tason tulisi vähintään vastata FireFit-indeksin arvoa 2.

Päätös palvelutasosta

- Fyysisen toimintakyvyn vähimmäistasona on, että henkilö on nimetty perustehtäviin ja osallistunut terveystarkastuksiin työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaisesti.
- Perustehtäviin nimeäminen edellyttää toimintakykyä mittaavien testien suorittamista joka toinen vuosi.
- Henkilöstön fyysistä toimintakykyä tuetaan ja seurataan säännöllisesti.

Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa

Kalustoon liittyvät riskit koskevat ennen kaikkea ajoneuvojen ja kaluston ikääntymistä, jotka ilmenevät kunnossapitotarpeen lisääntymisenä ja kaluston toiminnallisena epävarmuutena. Kunnossapitoa vaikeuttavat erilaisten varaosien vaikeutunut saanti esimerkiksi koronasta, Ukrainan sodasta ja kustannusten noususta johtuen. Lisäksi uusien ajoneuvojen toimitusajat ovat merkittävästi pidentyneet edellä mainituista syistä.

Kalustoriskien seurauksena voidaan nähdä palvelukyvyn osittainen heikkeneminen tai lamaantuminen, mikäli kalusto rikkoontuu ja niiden korjaaminen ei onnistu varaosasaatavuuden vuoksi. Ikääntyneen kaluston korjaus- ja ylläpito kustannukset kasvavat. Lisäksi työturvallisuusriskit kasvavat ikääntyneestä kalustosta johtuen sekä mahdollisesti heikentää työnantajakuvaa.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on käytössä 92 raskasta ajoneuvoa. Sammutus- ja säiliösammutusautojen keski-ikä on 21 vuotta ja säiliöautojen 22 vuotta. Johtamiskäyttöön varusteltuja ajoneuvoja on seitsemän ja näiden keski-ikä on yhdeksän vuotta.

Tarpeet ja tavoitteet

Ajoneuvokaluston järjestelmällinen uusiminen on perusteltua toimintavarmuuden turvaamiseksi. Tämä edellyttää investointitason säilyttämistä vähintään vuoden 2023 tasolla. Suurin korjausvelka on sammutus- ja säiliöautoissa sekä miehistöautoissa. Näitä tuleekin uusia vähintään viisi kappaletta vuosittain.

Päätös palvelutasosta

- Kaluston sijainti ja laatu määritellään paloasemaluokituksen perusteella.
- Kaluston toimintavarmuus ja soveltuvuus varmistetaan kaluston kierrätysuunnitelmalla ja riittävällä investointitasolla.
- Raskaita ajoneuvoja uusitaan vuosittain vähintään viisi kappaletta.
- Henkilö- ja miehistöautoja uusitaan vuosittain vähintään viisi kappaletta.
- Keski-Suomen pelastuslaitos ylläpitää omaa korjaamotoimintaa varautumisen ja valmiusorganisaation näkökulmasta.

Kehittämistarve

Ajoneuvokaluston kierrättämistä on syytä tehostaa jatkossa. Ajoneuvojen kierto on huomioitava jo uutta ajoneuvoa hankittaessa niin, että erilaiset rakenneratkaisut mahdollistavat ajoneuvon monipuolisen käytön pelastuslaitoksen eri asemapaikoilla.

Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

Tilariskeinä voidaan nähdä rakennusten käyttöikä, mahdolliset sisäilmaongelmat, kiinteistöjen hallinta ja ylläpito. Toimipisteriskeinä puolestaan voidaan nähdä tilaturvallisuuslaitteiden

ajantasaisuus, kiinteistön omistussuhteet sekä toimistotilojen ahtaus. Myös paloasemien sijainti suhteessa asetettuihin tavoitteisiin voidaan nähdä palvelutuotantokykyyn liittyvänä riskinä niin normaalitilanteessa kuin häiriö- ja poikkeusoloissa. Lisäksi sopimuspalokuntatoiminnan jatkuvuuden ja houkuttelevuuden kannalta on erityisen tärkeää, että paloasemat ovat viihtyisiä ja niissä on erilaisia harrastusmahdollisuuksia.

Päätös palvelutasosta

- Paloasemakiinteistöjen peruskorjaukset ja uudisrakentaminen toteutetaan suunnitelmallisesti niin, että henkilöstöllä on käytössään terveysturvalliset ja toiminnan kannalta asianmukaiset tilat.
- Tilaturvallisuuteen ja sen jatkuvuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.
- Hyvinvointialue selvittää ratkaisuja pelastuslaitoksen hallinnon toimitilojen ahtauteen.
- Hyvinvointialue pyrkii vaikuttamaan omalla toiminnallaan siihen, että pelastuslaitoksen kriittiset kiinteistöt siirtyvät Hyvinvointialueen omistukseen.
- Pelastuslaitos kehittää toimintaansa vastaamaan vakavien häiriötilanteiden ja sotilaallisen voimankäytön riskianalyyseissä esiin nousseita suorituskykyvaatimuksia paloasemaverkostossa.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos on palkannut koordinaattorin uusien paloasemahankkeiden kustannustehokkuuden ja tila- ja käyttötarkoituksen sekä elinkaaren hallinnan varmistamiseksi. Koordinaattorin tehtävänä on huolehtia yhteistyössä hyvinvointialueen konsernipalveluiden tilapalveluyksikön kanssa uusien paloasemien asianmukaisesta rakentamisesta ja olemassa olevien saneerauksista hyvinvointialueen ja pelastuslaitoksen toiminnan etujen näkökulmasta. Tarkoituksenmukaista olisi vakinaistaa kyseinen tehtävä, koska uusia paloasemahankkeita ja saneerauskohteita valmistellaan vuosittain.

Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa

Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella valmius savusukelluksen vaativiin tehtäviin pyritään lähtökohtaisesti pitämään kaikilla paloasemilla. Toimintakykyvaatimusten tiukentuminen ja henkilöstön väheneminen aiheuttaa kuitenkin sen, että valmiutta ei pystytä takaamaan jokaisella asemilla. Paloasemaluokitus ja suorituskykyvaatimukset tulevat jatkossa ohjaamaan vaatimuksia jokaisen paloaseman osalta. Sopimushenkilöstölle mahdollistetaan kouluttautuminen vaativiin tehtäviin asemapaikasta riippumatta.

Päätös palvelutasosta

- Kyky pelastustoimen vaativiin tehtäviin määräytyy suorituskykyvaatimusten mukaisesti määrätyillä paloasemalla.
- Kyky savusukelluksen vaativiin tehtäviin pyritään järjestämään kaikilta Keski-Suomen pelastuslaitoksen paloasemilta.
- Pelastuslaitoksessa kehitetään ja koulutetaan vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä.

Kehittämistarve

Savusukellusvalmiuden vaihtelun vuoksi on tarkoituksenmukaista kouluttaa koko henkilöstölle vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä. Näiden menetelmien kouluttaminen tukee henkilöstön kykyä toimia alueilla, joissa toimintakykyisen henkilöstön määrä aiheuttaa haasteita.

CBRNE-onnettomuuksien valmiudet alueen eri osissa sisältäen kemikaalisukellusvalmiudet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen voimassa olevan vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelman mukaisesti valmius on määritelty neljälle eri tasolle. Tasojen sijoituksessa on huomioitu alueella vallitsevat riskit sekä maantieteellinen etäisyys.

Vaativin 4. tason valmius on sijoitettu Jyväskylän, Jämsän ja Äänekosken päätoimiselle henkilöstölle. Näiden asemien yhteydessä toimivia sopimuspalokuntien henkilöstöä on myös koulutettu vaativiin CBRNE-tehtäviin.

Tason 3 paloasemilla tulee suoriutua kemikaalisukellustehtävistä. Tason 3 asemia ovat Joutsa, Hankasalmi, Laukaa, Keuruu, Saarijärvi, ja Viitasaari.

Muut paloasemat sijoittuvat tasoille 1 ja 2. Näiden tasojen kykyvaatimuksena on henkeä pelastavat ensitoimenpiteet, kohteen tiedustelu sekä tukitoimintojen ylläpito.

Tasoille on määritelty erityiset koulutus- ja kalustovaatimukset, jotka huomioidaan koulutussuunnittelussa ja kalustohankinnoissa. Pelastuslaitoksen kalustollinen ja koulutuksellinen valmius CBRNE-tehtävien osalta on hyvällä tasolla. CBRNE-onnettomuuksiin varaudutaan yhteistyössä muun muassa puolustusvoimien, poliisin ja toiminnanharjoittajien kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitoksen kemikaalisukellusvalmius järjestetään siten, että vaativiin 4. tason kemikaalitehtäviin vaadittava suorituskky pyritään järjestämään Jyväskylän, Jämsän ja Äänekosken paloasemilta.
- Hankasalmen, Joutsan, Keuruun, Laukaan, Saarijärven ja Viitasaaren paloasemilla pyritään järjestämään suorituskkyvaatimusten mukainen 3. tason kemikaalisukellusvalmius.
- Perustason (tasot 1 ja 2) valmius pyritään järjestämään muilta paloasemilta.
- Vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelma päivitetään osaksi ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmaa.
- Yhteistyötä puolustusvoimien ja poliisin kanssa ylläpidetään ja kehitetään.

Kehittämistarve

Vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelmaan liittyy päivitystarve. Tarkoituksenmukaista olisi yhdistää samalla öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma sekä vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelma yhdeksi ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmaksi. CBRNE-valmiuden kehittämistä on tarpeen yhteistyössä puolustusvoimien ja Ilmasotakoulun kanssa.

Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella sijaitsee paljon vesistöjä. Tämän vuoksi on syytä järjestää valmius pintapelastukseen ja pyrkiä ylläpitämään sitä kaikilla pelastuslaitoksen paloasemilla. Väliön vesisukellusvalmius järjestetään pääsääntöisesti Jyväskylässä.

Venekalustoa on sijoitettuna kaikille suurempien vesistöjen äärellä oleville paloasemille. Venekalusto perustuu pääasiassa öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisiin sijoituksiin ja luokituksiin. E-luokan vene on sijoitettu Jyväskylään. D-luokan veneet löytyvät Jyväskylästä, Laukaasta, Äänekoskelta ja Kivijärveltä. A- ja B-luokan veneitä on sijoitettu tasaisesti maakunnan alueelle.

Vesialueiden valmiutta vahvistetaan paikallisten järvipelastusyhdistysten kanssa laadittujen yhteistoimintasopimusten mukaisesti. Järvipelastajien tukikohdat sijaitsevat Jyväskylässä, Jämsässä, Korpilahdella, Laukaassa, Suolahdessa, Konnevedellä ja Viitasaarella.

Päätös palvelutasosta

- Keskuspaloasemalla pyritään järjestämään kaikissa tilanteissa Pelastussukellusohjeen (sisäministeriön julkaisu 48/2007) mukainen välitön vesisukellusvalmius.
- Pintapelastusvalmius järjestetään paloasemaluokituksen mukaisilla paloasemilla.
- Yhteistyötä järvipelastusyhdistysten kanssa ylläpidetään ja kehitetään.
- Venekaluston laatu ja sijoitus tarkastellaan palvelutasopäätöskaudella. Venekalusto sijoitetaan tarvittaessa uudelleen huomioiden alueen tarpeet.

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Keski-Suomen pelastuslaitokselle on laadittu öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma. Öljyntorjuntavalmius paloasemilla perustuu kolmeen tasoon. Tason 1 valmius järjestetään jokaiselta paloasemalta. Valmius mahdollistaa pienen öljyvahingon torjunnan itsenäisesti sekä laajemman vahingon ensitoimenpiteiden aloittamisen. Tason 2 paloasemat kykenevät vastaamaan keskisuuriin onnettomuuksiin ja valmius tällaisiin tehtäviin järjestetään Hankasalmen, Joutsan, Jämsän, Keuruun, Laukaan, Pihtiputaan, Saarijärven ja Äänekosken paloasemilla.

Öljyvahinkojen torjunnan korkein taso järjestetään Jyväskylän ja Viitasaaren paloasemille. Tasolla 3 tarkoitetaan valmiutta, jossa puomi- ja imetyskalusto on sijoitettu erillisiin kontteihin ja on näin ollen nopeasti siirrettävissä maakunnan alueella sekä tarvittaessa myös toisen pelastuslaitoksen alueelle.

Suuret öljyn varastoiijat ovat varautuneet pelastuslain (379/2011) mukaisesti öljyvahinkojen torjuntaan. Toiminnanharjoittajien varautuminen tapahtuu pelastuslaitoksen ohjauksen mukaisesti. Öljyn varastoiijat harjoittelevat torjuntatoimenpiteitä säännöllisesti yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

Öljynsuojarahasto on pääsääntöisesti rahoittanut öljyntorjunnan hankintoja, koulutusta ja harjoittelua, sekä vahingontorjuntakuluja vuoden 2022 loppuun saakka. Öljysuojarahasto lakkautetaan vuoden 2023 loppuun mennessä. Tilalle on perustettu uusi ympäristövahinkorahasto. Ympäristövahinkorahasto myöntää korvauksia ainoastaan sattuneisiin vahinkoihin. Tämä aiheuttaa jatkossa haasteita öljyntorjuntavalmiuden ylläpidon ja kehittämisen osalta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää öljyntorjuntavalmiutta öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisesti, sekä suorittaa siihen tarvittavat kalustohankinnat erillisen hankintasuunnitelman mukaisesti.
- Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma päivitetään osaksi ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmaa palvelutasopäätöskauden aikana.
- Pelastuslaitos varautuu öljyvahinkoihin riskikohteissa yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa sekä valvoo suurien öljyvarastojen torjuntavalmiutta pelastuslain (379/2011) 22 a § ja 22 b § mukaisesti.

Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä

Korkealta pelastamisen valmius määräytyy putoamisvaarallisella alueella työskentelyn ohjeohjeiden (PVAT) mukaan. Pelastuslaitoksen PVAT-taso mukailee sisäministeriön julkaisun (2021:6) mukaisia tasoja. PVAT-tasoja käytetään myös paloasemaluokittelussa, johon vaikuttavat erityiset taitovaatimukset sekä käytettävissä oleva kalustoon. Perusosaamisen lähtökohtana on turvallinen toiminta putoamisvaarallisella alueella. PVAT-tasojen 1-3 osaamisen saavuttamisen perusteena pidetään Sisäministeriön PVAT julkaisun mukaisia vaatimuksia. Taso 1 pyritään järjestämään kaikille pelastuslaitoksen paloasemille. Tason 2 puolestaan pyritään järjestämään Jyväskylässä ja Äänekoskella.

Päätös palvelutasosta

- Korkealta pelastamisen vaativissa tehtävissä pyritään siihen, että Jyväskylässä, Jämsässä ja Äänekoskella on kyky toimia pelastusryhmänä PVAT-tasolla 2.
- Toimintaa ohjaa Keski-Suomen pelastuslaitoksen putoamissuojainsuunnitelmaa, joka päivitetään vähintään kolmen vuoden välein.

Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista, pumpuista ja ajoneuvoista

Pelastuslaitoksen sammutusvesisuunnitelma on päivitetty vuonna 2020. Tämän lisäksi vuonna 2022 on laadittu suunnitelma pelastusyksiköiden sijoittamisesta resurssiviisaasti. Pelastusyksiihin on

sijoitettu pumppu- ja letkukalustoa siten, että ne pystyvät toimimaan mahdollisimman omatoimisesti myös poikkeusoloissa. Suunnitelmassa otetaan kantaa muun muassa säiliöautojen sijoitteluun pelastuslaitoksen alueella.

Sammutusvesisuunnitelma edellyttää jatkuvaa päivittämistä ja siinä huomioidaan vesilähteet, vedenkuljetus- ja vedensiirtokalusto, sekä niiden sijoittelu tarkoituksenmukaisesti alueen riskit huomioiden. Vedenkuljetukseen tarkoitettua ajoneuvokalustoa on uusittava säännöllisesti ja uusittavat säiliöautot hankitaan mahdollisimman suurilla ja tarkoituksenmukaisilla vesisäilöillä. Palokunnat, joiden hälytysryhmien koko on pieni, pyritään varustamaan sammutusyksikön sijaan säiliösammutusyksiköillä, jotta lisävedentarve pystytään turvaamaan.

Päätös palvelutasosta

- Sammutusvesisuunnitelma päivitetään vähintään kolmen vuoden välein.
- Ajoneuvokaluston sijoittelussa huomioidaan vedenkuljetustarve alueittain sekä kyseisten paloasemien henkilövahvuudet.
- Kalustohankinnat huomioivat sammutusveden tarpeet alueittain.

Kehittämistarve

Paloasemaluokituksen tulee ottaa kantaa alueelliseen sammutusveden tarpeeseen ja käytäntöihin vaatimustasojen täyttämiseksi. Ajoneuvokaluston sijoittelua tulee kehittää edelleen vastaamaan paloasemaluokituksen vaatimuksia.

Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet

Pelastuslaitoksella on valmius suorittaa maastopalotehtäviä jokaiselta paloasemalta. Maastopelastustehtävien edellyttämä kyky on vähintään jokaisessa paloasemaryhmässä. Maastopelastukseen ja maastopaloihin käytettävää kalustoa on sijoitettu kattavasti koko pelastuslaitoksen alueelle.

Maanalaisten kohteiden pelastustoimintaan on varauduttu niillä paloasemilla, joiden toiminta-alueella kyseiset kohteet sijaitsevat. Varautuminen käsittää kalustollista ja koulutuksellista panostusta näille asemille.

Päätös palvelutasosta

- Maastopelastukseen ja maastopaloihin vaadittavaa kalustoa ylläpidetään ja kehitetään suunnitelmallisesti.
- Henkilöstöä koulutetaan paikalliset riskit huomioiden ja osaamista laajennetaan riskikohteiden lähialueella sijaitseville paloasemille.

Kehittämistarve

Maanalaisten tilojen pelastustoiminnan osalta tarvitaan lisää koulutusta ja koulutusta on syytä laajentaa useammalle paloasemalle. Maastopelastuksessa käytettävää kalustoa tulee jatkossa uusia niin, että huomioidaan paremmin suorituskyky monipuolisesti erilaisissa maasto- ja sääolosuhteissa.

4.2.3. Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslain (379/2011) 34 §:n mukainen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä perustuu Keski-Suomessa neljään tasoon: päivystävä päällikkö, päiväystävä kenttäpalomestari, tilanne- ja johtokeskuksen päivystä palomestari sekä päätoiminen alipäällystöviranhaltija. Tällä järjestelyllä pelastuslaitos kykenee johtamistoiminnallaan vastaamaan erilaisiin häiriötilanteisiin ja järjestää kattavan pelastustoiminnan johtamisvalmiuden ajalle, jolloin tapahtuu n. 2/3 kaikista onnettomuuksista.

Äkilliset poissaolot ja muut vastaavat syyt aiheuttavat, ettei johtamisjärjestelmä ole aukoton. Minimissään päällystön johtamisvalmius toteutetaan kaikissa tilanteissa kahden päivystävän kenttäpalomestarin (P31 ja P32), tilanne- ja johtokeskuksen päivystävä palomestari (P30) ja päivystävän päällikön (P2) toimesta.

Pelastustoiminnan johtamista ohjaavana asiakirjana on Keski-Suomen pelastuslaitoksen johtamisen yleisohje. Pelastustoiminnan johtamisen yleisohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa pelastustoiminnan johtamisen käsitteitä ja menettelytapoja eri johtamistasoilla. Ohje toimii myös osana perehdytysmateriaalia Keski-Suomen pelastuslaitoksen uusille työntekijöille. Lisäksi ohje sitoo yhteen täydentävinä asiakirjoina olevat onnettomuustyyppikohtaiset asiakirjat pelastustoimen suunnitelmakokonaisuuteen.

Yhteistyöalueen tilannekeskuksen tarpeet ja tavoitteet

Valtioneuvoston asetus valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden ja muun pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä olevan erityisvalmiuden kokoamisesta tulee voimaan 1.1.2024. Tällä hetkellä vielä luonnosvaiheessa olevan asetuksen mukaan Pohjois-Savon pelastuslaitos vastaa jatkossa yhteistyöalueen (Etelä-Savon, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon) pelastuslaitosten alueellisista tilanne- ja johtokeskusjärjestelyistä.

Yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskuksen tehtäviä ovat hyvinvointialueiden omien tilanne- ja johtokeskusten tukeminen, hyvinvointialueiden pelastustoimen alueellisen tilannekuvan kokoaminen, analysointi, ennakointi ja johtopäätösten tekeminen sekä tilannekuvan jakaminen kaikissa turvallisuustilanteissa.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoiminnan hyvä taso saavutetaan johtamisen jatkuvuuden varmistamisella kaikilla toiminnan tasoilla, ajantasaisilla suunnitelmilla, laajoilla yhteistoimintaverkostoilla sekä riittävällä pelastushenkilöstöllä ja –kalustolla. Lisäksi johtamisen ylläpito edellyttää kouluttamista ja harjoittelua.

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoiminnan johtaminen toteutetaan kaikkina vuorokaudenaikoina niin, että valmiudessa ovat tilanne- ja johtokeskuksen päivystävä palomestari (P30), päivystävät kenttäpalomestarit (P31 ja P32) sekä päivystävä päällikkö (P2), joka toimii virka-ajan ulkopuolella vapaamuotoisessa varallaolossa.
- Päivystävien palomestareiden (P33 ja P34) johtamisvalmius pyritään järjestämään kaikkina viikonpäivinä klo 8–20 välisenä aikana.
- Keski-Suomen tilanne- ja johtokeskuksen ja muiden viranomaisten johtoelinten välinen yhteistoiminta on saumatonta sekä johtokeskustyöskentelystä on laadittu toimintaohjeet.
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskus on tiloissa, joissa johtamistoiminta on mahdollista toteuttaa tehokkaasti kaikissa tilanteissa, myös sotilaallisen uhan aikana.
- Pelastustoiminnan johtamisen yleisohje päivitetään säännöllisesti toiminnan ja/tai toimintaa ohjaavan lainsäädännön muuttuessa.

4.2.4. Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella ei ole sovittu palveluiden järjestämisvastuun siirroista muille hyvinvointialueille.

4.2.5. Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Palvelutason nykytilan kuvaus

Virka-apupyynnöt käsitellään tapauskohtaisesti ja apua pyritään antamaan aina tarvittaessa. Kiireellisissä pyynnöissä päätöksen tekee päivystävä päällikkö P2. Kiireettömien pyyntöjen osalta päätöksen tekee se pelastuslaitoksen viranhaltija, jonka vastuualueelle asia kuuluu.

Perinteisesti virka-apua on annettu poliisille. Myös kunnan viranomaisille on tarjottu virka-apua pyydettyäessä. Virka-avun antaminen Keski-Suomen alueella on joustavaa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos tarjoaa virka-apua pelastuslain (379/2011) 50 §:n mukaisesti.
- Yhteistyötä eri viranomaisten kanssa kehitetään.

4.2.6. Osallistuminen pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksella on koulutettua henkilöstöä kansainvälisen pelastustoiminnan tehtäviin. Erillistä materiaalia näihin operaatioihin ei ole hankittu. Ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen suunnitelmat vaativat päivittämistä. Yhteistyötä on tarkoituksenmukaista kehittää yhteistyöalueen pelastuslaitosten kesken.

Päätös palvelutasosta

- Kansainvälistä yhteistyötä koskevat suunnitelmat pidetään ajan tasalla.
- Yhteistyötä kehitetään yhteistyöalueiden pelastuslaitosten kesken.
- Mahdollistetaan henkilöstön kouluttautumista kansainvälisiin tehtäviin.

Kehittämistarve

Kansainvälistä pelastustoimintaa tulee kehittää sekä pelastuslaitoksen sisällä että laajemmin yhteistyöalueella. Pelastuslaitoksen kansainvälisen pelastustoimintaan koulutettua resurssia tulee hyödyntää osaamisen jalkauttamisessa ja toiminnan kehittämisessä.

4.3. Pelastustoiminnan suunnitelmat

4.3.1. Hälytysohje

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksen hälytysohjeet ja vasteet on laadittu ERICA-tietojärjestelmään Pelastustoimen tehtävänkäsittely hätäkeskuksessa -ohjeen muodostamiin tehtävälajeihin vastaten. Ohjetta sovelletaan pelastustoimen tehtävien käsittelyyn, riskinarviointiin sekä tehtävien kiireellisyyden määrittämisessä. Kiireellisiin tehtäviin pelastuslaitoksen vastemallit vastaavat siten, että asiakas saa mahdollisimman nopeasti parhaimman mahdollisen avun. Sen takaamiseksi pelastuslaitoksen vastemallit on rakennettu siten, että nopean tavoittamisen (nopeimmin kohteen tavoittavan paloaseman soveltuva yksikkö) lisäksi huomioidaan suorittamiseen vaadittavat kyvykkyudet. Kyvykkyksiä täydennetään ympäröiviltä paloasemilta, jotta tehtävä voidaan suorittaa turvallisesti ja tehokkaasti. Kiireettömät tehtävät ohjataan päivystävän palomestarille, joka määrittelee tehtävän suorittavan yksikön/yksiköt

Pelastuslaitoksen hälytysohjeessa huomioidaan yksiköiden hyödyntäminen niin, että kohteeseen hälytetään lähin tarkoituksenmukainen yksikkö, vaikka se olisi toiselta pelastustoimen alueelta. Pelastustoiminnan johtaja hälytetään aina siltä alueelta, jossa onnettomuus on saanut alkunsa.

Päätös palvelutasosta

- Hälytysohjetta ylläpidetään ja tarkastellaan jokaisen tehtävälajin osalta sekä korjataan tarvittaessa siten, että saadaan hälytettyä tarkoituksenmukainen vaste, joka vastaa tehokkaan pelastustoiminnan vaatimuksiin.
- Yhteistyöalueiden muodostamisen myötä vuoden 2024 alusta tullaan sovittamaan yhteistyöalueen pelastuslaitosten vastesuunnittelua yhdenmukaisempaan suuntaan huomioiden myös kansalliset vaatimukset.

4.3.1.1. Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on yhteistoimintasopimukset viereisten pelastuslaitosten kanssa. Keski-Suomen pelastuslaitos tekee yhteistoimintasopimukseen perustuvaa yhteistyötä Pirkanmaan, Päijät-Hämeen, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitosten kanssa. Yhteistoimintasopimuksissa sovitut asiat on huomioitu hälytysohjeessa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitosten väliset yhteistoimintasuunnitelmat päivitetään ja tarkastetaan tarvittaessa vähintään kerran palvelutasopäätöskauden aikana.
- Yhteistyötä kehitetään niin, että resursseja voidaan käyttää tarkoituksenmukaisesti ja kohteeseen hälytetään aina lähin tarkoituksenmukainen yksikkö hyvinvointialueen rajoista riippumatta.

4.3.1.2. Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on laadittu yhteistyösopimukset puolustusvoimien kanssa. Yleissopimus on tehty Panssariprikaatin kanssa ja paikalliset sopimukset Keski-Suomen alueella toimivien joukko-osastojen ja toimipisteiden kanssa.

Ympäristöviranomaisten kanssa yhteistyötä tehdään ympäristövahinkojen torjunnan suunnittelussa sekä patoturvallisuuteen liittyvissä asioissa. Pelastusviranomaiset antavat lausunnot patoja

koskevista asioista ja osallistuvat patotarkastuksiin yhdessä ELY-keskuksen ja kunnan viranomaisten kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Puolustusvoimien kanssa laaditut yhteistyösuunnitelmat päivitetään tarvittaessa tai vähintään kerran palvelutasopäätöskauden aikana.
- Pelastuslaitos laatii ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelman yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa.

4.3.2. Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastustoiminnan onnettomuusuhkien edellyttämät ja sen johtamista koskevat suunnitelmat ovat pääasiassa ajan tasalla. Suunnitelmat edellyttävät lainsäädännöllistä tarkastelua lähinnä pelastus- ja hätäkeskuslain päivityksen myötä. Pelastuslain päivitykset astuvat voimaan vuoden 2024 alussa ja sen perusteella asetettavat asetukset vastaavasti vuoden 2024 kuluessa.

Pelastustoiminnan johtamista koskeva suunnitelma tulee yhteensovittaa muodostettavan yhteistyöalueen johtamissuunnitelman kanssa. Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimi, Keski-Suomen pelastuslaitos, muodostaa yhteistyöalueen Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksien kanssa.

Keski-Suomen pelastuslaitokselle on laadittu metsäpalojen torjuntasuunnitelma, joka edellyttää päivittämistä palvelutasopäätöskauden aikana.

Päätös palvelutasosta

- Suunnitelmat päivitetään tarvittaessa tai lakimuutosten edellyttäessä palvelutasopäätöskauden aikana.
- Johtamista koskevat sopimukset päivitetään ja yhteensovitetaan yhteistyöalueen suunnitelmien kanssa.
- Metsäpalojen torjuntasuunnitelma päivitetään palvelutasopäätöskauden aikana.

4.3.3. Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma

Erityistä vaaraa aiheuttavat kohteet

Pelastuslaitoksella on velvoite laatia ulkoinen pelastussuunnitelma, joka perustuu pelastuslain (379/2011) 48 §:ään. Sen perusteella pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa laatia ulkoinen pelastussuunnitelma alueista tai toiminnoista, joihin liittyy erityinen onnettomuusriski.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella on seitsemän turvallisuusselvityslaitosta, joihin on laadittu Pelastuslain vaatimusten mukaiset ulkoiset pelastussuunnitelmat. Suunnittelu vaatii henkilöstöresurssia, koska suunnitelmat tulee päivittää vähintään kolmen vuoden väliajoin. Lisäksi tuotantolaitoksen toimintaa seurataan aktiivisesti ja tarpeen vaatiessa pelastussuunnitelmaa korjataan ja päivitetään. Laitoksen seurannassa on lisäksi otettava huomioon mahdolliset muutokset laitoksen toiminnassa tai pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa.

Suunnitelman laadintaprosessiin liittyy alueen kuuleminen ja turvallisuustiedotteen laadinta ja sen jakaminen vaara-alueen asukkaille ja toimijoille. Turvallisuustiedote uusitaan vähintään viiden vuoden välein tai vaihtoehtoisesti tilanteissa, joissa ulkoisiin pelastussuunnitelmiin tehdään oleellisia muutoksia.

Suunnitelmien toimivuutta testataan säännöllisesti kolmen vuoden välein järjestettävässä suuronnettomuusharjoituksessa, jonka suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat toiminnanharjoittaja, yhteistyöviranomaiset ja pelastuslaitoksen asiantuntija. Ulkoista pelastussuunnitelman laadintaa ja siihen liittyvää prosessia valvoo Aluehallintovirasto, prosessi on esitetty seuraavassa kaaviossa.

Kuva 13 Kaavio ulkoisen pelastussuunnitelman laadintaprosessista, lähde: SM:n julkaisu 21:2; Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen

Valvonta

Turvallisuusselvityskohteiden kemikaaliturvallisuutta valvoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Pelastusviranomaisen puolestaan valvoo kohteissa pelastuslain 2. ja 3. luvun säädösten noudattamista pelastuslaitoksen valvontasuunnitelman mukaisesti. Pelastusviranomaisen osallistuu lisäksi Tukesin suorittamiin tarkastuksiin.

Ulkoisen pelastussuunnitelma

Ulkoisten pelastussuunnitelmien laatiminen on osa laajempaa riskienhallintaa. Ulkoisen pelastussuunnitelma toimii onnettomuustilanteessa pelastustoiminnan johtamisen työkaluna, koska se tukee pelastustehtävien aikaista johtamista. Ulkoisen pelastussuunnitelma lisää myös pelastuslaitoksen kohdetuntemusta ja ohjaa suuronnettomuusharjoittelua ja sitä voidaan hyödyntää myös pelastustoiminnan osaamisen kehittämisessä. Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen on pelastuslaitoksen vastuulla. Se toteutetaan yhteistoiminnassa toiminnanharjoittajan ja eri viranomaisten sekä alueen asukkaisen ja toimijoiden kanssa.

Turvallisuustiedote

Turvallisuustiedotteella tarkoitetaan pelastuslaitoksen laatimaa ulkoista pelastussuunnitelmaa, josta tiedotetaan yleisölle pelastuslaitoksen verkkosivuilla ja lisäksi siitä toimitetaan yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa jaettava yleisötiedote. Turvallisuustiedotteen valmisteluvaiheessa tulee järjestää asukkaille ja toimijoille mahdollisuus tulla kuulluksi ulkoisen pelastussuunnitelman

sisällöstä. Turvallisuustiedote perustuu sisäministeriön asetukseen ulkoisista pelastussuunnitelmista (1286/2019) 8 §.

Päätös palvelutasosta

- Ulkoiset pelastussuunnitelmat päivitetään vähintään kolmen vuoden välein.
- Keski-Suomessa tehdään tiivistä yhteistyötä turvallisuusselvityslaitosten kanssa.

4.3.6 Muut pelastustoimen suunnitelmat (ei asetuksen edellyttämät)

Asetuksen ulkopuolisia suunnitelmia ei ole tunnistettu Keski-Suomen pelastuslaitoksen toiminnassa.

4.4. Pelastustoimen vapaaehtoiminta

4.4.1. Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on voimassa oleva sopimus vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) kanssa vapaaehtoistoimijoiden käyttämiseksi pelastustoimen tehtävillä. Keski-Suomessa sopimuskumppanina on Suomen Punaisen Ristin Länsi-Suomen Piiri, joka toimii yhdysjärjestönä sekä koordinoi alueellista toimintaa. Yleissopimuksen lisäksi on laadittu erilliset sopimukset seitsemän paikallisen järvipelastusyhdistyksen kanssa.

Hyvinvointialueiden aloitettua on perusteltua laatia yhteinen pääsopimus hyvinvointialueen ja vapaaehtoisen pelastuspalvelun kesken. Tätä yleissopimusta voidaan tarkentaa toimialakohtaisilla sopimuksilla.

Päätös palvelutasosta

- Ylläpidetään yhteistyösopimusta vapaaehtoisen pelastuspalvelun kanssa ja laaditaan tarvittavat tarkemmat toimialakohtaiset suunnitelmat.
- Ylläpidetään ja kehitetään yhteistyötä paikallisten järvipelastusyhdistysten kanssa.
- Hyödynnetään vapaaehtoistoimijoita palvelujen tuottamisessa laadittujen sopimusten mukaisesti.
- Sopimukset tarkastetaan ja päivitetään tarvittaessa vähintään kerran palvelutason päätöskauden aikana.

Kehittämistarve

Hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä todettiin haasteelliseksi vapaaehtoisten toimijoiden osalta tunnistaa jatkossa selkiyttää eri toimialojen tukitehtävien vastuualueiden jakautuminen. Jatkossa on tavoitteena, että Keski-Suomen hyvinvointialue tekee pääsopimuksen Suomen Punaisen Ristin kanssa, joka selkeyttää kaikille osapuolille toimialakohtaisia tukitarpeita. Pelastustoimen yhteistyön käytännön järjestelyistä sovittaisiin edelleen toimialakohtaisessa suunnitelmassa.

4.4.2. Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen alueella on laadittu sopimukset yhteistyöstä vapaaehtoisjärjestöjen kanssa. Yhteistyötä tehdään pelastustoiminnan tehtävien lisäksi harjoittelussa ja toiminnan suunnittelussa. Vapaaehtoisen pelastuspalvelun osalta on sovittu korvauskäytännöistä hälytysperusteisesti. Järvipelastajien toimintaa tuetaan vuosittain maksettavalla valmiuskorvauksella sekä koulutusyhteistyöllä.

Päätös palvelutasosta

- Yhteistyötä vapaaehtoistoimijoiden kanssa lisätään yhteisillä harjoituksilla ja hälytystehtävillä laadittujen sopimusten mukaisesti.
- Järvipelastusyhdistyksille maksetaan valmiuskorvaus, jonka suuruus tarkastetaan vuosittain.

Kehittämistarve

Yhteistyötä erityisesti koulutusasioissa voidaan lisätä nykyisestä tasosta. Vapaaehtoistoimijoiden osallistaminen pelastuslaitoksen toimintaan lisää entisestään yhteistyötä ja vapaaehtoistoimijoiden sitoutumista pelastuslaitoksen toimintaan.

4.4.3. Sopimuspalokuntien ja muiden vastaavien terveystarkastukset

Palvelutason nykytilan kuvaus

Sopimushenkilöstölle järjestetään työterveyshuollon lakisääteiset palvelut. Lisäksi sopimushenkilöstö osallistuu määräaikaisiin terveystarkastuksiin kulloinkin voimassa olevat

työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaisesti. Tieto määräaikaistarkastuksista toimitetaan paloasemaryhmästä vastaavalle aluepalomestarille.

Päätös palvelutasosta

- Pelastussukellustehtäviin osallistuvalla henkilöstöllä määräaikaistarkastukset tehdään seuraavasti: alle 40 -vuotiailla pelastustoimintaan osallistuvilla henkilöillä 3 vuoden välein, 40 - 50 -vuotiailla 2 vuoden välein ja yli 50 vuotiailla vuoden välein.
- Perustehtäviin ja muihin pelastustoiminnan tehtäviin nimetyt sopimushenkilöt osallistuvat määräaikaistarkastuksiin kolmen vuoden välein.
- Määräaikaistarkastusten sisältö ja tarkastusvälit käydään läpi vuosittain työterveyshuollon toimintasuunnitelman päivityksen yhteydessä.

4.4.4. Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011) 56 §:n mukaan pelastuslaitoksen on huolehdittava siitä, että sopimushenkilöstöllä on Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus pelastustoimintaan ja ensivastetoimintaan. Sen lisäksi pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa (Pelastuslaki 39 §). Näiden säädösten toimeenpanemiseksi Keski-Suomen pelastuslaitos hankkii ostopalveluna sopimushenkilöstön peruskoulutukseen kuuluvat kurssit Keski-Suomen Pelastusalan liitolta.

Sopimushenkilöstölle järjestetään Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaisia kursseja joko omana toimintana tai ostopalveluna. Osaamisen ja kelpoisuuksien ylläpitämiseksi palokunnille järjestetään harjoituksia, joissa hyödynnetään pelastuslaitoksen pääkouluttajien tekemiä harjoitusten toteuttamissuunnitelmia. Koulutustoiminnan toteutuminen dokumentoidaan.

Perustaitojen ylläpito toteutetaan viikkoharjoituksilla. Viikkoharjoitusten toteuttamista varten sopimuspalokunnat laativat yhdessä paloasemaryhmän päällystön kanssa puolivuositain harjoitusten kausiohjelman kevät- ja syyskaudelle. Harjoitusten kouluttajina toimii niin päätoimista- kuin sopimushenkilöstöä. Kelpoisuuden ylläpitoharjoitukset toteutetaan pääasiassa pelastuslaitoksen pääkouluttajien laatimien harjoitusten toteuttamissuunnitelmien mukaan. Sopimushenkilöstön osaamisen kehittämisen suunnittelusta ja koordinoinnista vastaa oman toimensa ohella nimetty aluepalomestari.

Tarpeet ja tavoitteet

Sopimushenkilöstön peruskoulutuksen tavoitteena on varmistaa, että palokunnissa on riittävä määrä kelpoisuusehdot täyttävää sopimushenkilöstöä päällystö-, miehistö- ja alipäällystötehtäviin. Harjoitusten tavoitteena on ylläpitää pelastustoimintaan määriteltyjä henkilöstön kelpoisuuksia sekä ylläpitää ja kehittää peruskoulutuksessa opittua osaamista. Lisäksi mielekkäät harjoitukset parantavat sopimuspalokuntien pito- ja vetovoimaa.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitos huolehtii siitä, että sopimushenkilöstöllä on riittävä osaaminen ja kelpoisuus pelastustoimintaan ja ensivasteeseen.

Kehittämistarve

Selvitetään mikä onärkevin, tehokkain ja taloudellisin tapa järjestää palokuntien sopimushenkilöstön opetussuunnitelmien mukaiset kurssit.

Selvitetään mikä onärkevin, käyttäjäystävällisin ja taloudellisen paikka dokumentoida sopimushenkilöstön koulutussuoritteet. Laaditaan valmiita harjoitusten toteuttamissuunnitelmia erilaisten harjoitusten toteuttamiseksi ja tallennetaan ne sellaiseen paikkaan, josta ne ovat helposti saatavilla.

Kehitetään tulevaisuudessa sopimushenkilöstön kouluttajakoulutusta pedagogisen- ja substanssiosaamisen osalta.

4.4.5. Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu

Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen perustuu pelastuslakiin (379/2011) ja valmiuslakiin (1552/2011). Tämä kappale käsittelee Keski-Suomen pelastuslaitoksen varautumista poikkeusolojen väestönsuojelutehtäviin.

Palvelutason nykytilan kuvaus

Poikkeusolojen väestönsuojelutehtävien osalta tavoitteena on suojata väestöä niin hyvin kuin se on mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin. Poikkeusolojen väestönsuojelutehtävien perustan muodostavat valmiuslain ja pelastuslain vaatimukset. Keski-Suomen pelastuslaitoksen vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen sekä sotilaallisen voimankäytön riskianalyseissa on tunnistettu varautumista edellyttävät ja toimenpiteitä vaativat

tilanteet. Riskianalyysit esittävät suorituskykyvaatimukset organisaatiolle myös väestösuojelun tilanteisiin.

Alueen pelastustoimen varautumisen suunnittelun ja yhteensovittamisen kokonaisuuteen laskennallinen henkilöstöresurssi tarve on vuodessa 4,5 henkilötyövuotta. Valmiuspäällikön ja valmiussuunnittelijan virkojen lisäksi 2,5 henkilötyövuotta jakautuu yhteensä 17:lle päällystöviranhaltijalle. Käytännössä normaalioloissa edellä mainittujen päällystöviranhaltijoiden tehtäväkuvien sisällöstä noin 15 % liittyy toimialan varautumistehtäviin.

Tarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on ajan tasalla oleva valmiussuunnitelma, jossa on suunniteltu pelastuslaitoksen toiminta vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Väestösuojelutehtävien osalta Keski-Suomessa on aluetasolla tunnistettu keskisimmiksi yhteistyötahoiksi hyvinvointialueen konsernipalvelut sekä sosiaali- ja terveystoimen paikallinen henkilöstö, kunnat, poliisi, ELY-keskus, puolustusvoimat, elinkeinoelämän sekä seurakuntien edustus ja vapaaehtoiset toimijat.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma liitteineen tarkistetaan ja päivitetään vuosittain.
- Pelastuslaitos on laatinut mahdollisia evakointitilanteita varten riittävän yleissuunnitelman yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen, kuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Yleissuunnitelma toimii muille toimialoille suunnitteluperusteena, mutta jokainen toimiala vastaa itse omien toimialakohtaisten suunnitelmien laatimisesta.
- Väestösuojelutehtävien suunnitteluun käytetään laskennallisesti yksi henkilötyövuosi.

Kehittämistarve

Evakuontisuunnitelma tarkastellaan ja siihen tehdään tarvittavat päivitykset sisäministeriön päivittyvän ohjeen mukaisesti vuoden 2024 alussa. Toiminta-ajatuksen perehdytystä tehdään maakunnallisissa yhteistyöryhmissä jatkuvasti.

4.4.6. Väestösuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitos on yhteen sovittanut väestösuojeluun liittyviä tehtäviään Keski-Suomen rinnakkaisten toimijoiden ja Keski-Suomea ympäröivien pelastuslaitosten kanssa. Tulevien yhteensovittamiseen liittyvien normimuutosten vaikutusten arviointi on ennalta haastavaa.

Riskianalyysityön yhteydessä on tehty huomio, että laajemmat maantieteelliset alueet voivat aiheuttaa myös kompleksisuutta yhteensovittamisen tehtäviin.

Seuraavalla palvelutasokaudella Keski-Suomen pelastuslaitoksen tulee todennäköisimmin yhteensovittaa toimintaansa entistä tiiviimmin Itä-Suomen yhteistoiminta-alueen kanssa. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen osalta yhteistyötä jatketaan, esimerkiksi osallistumalla aluehallintoviraston järjestämiin suunnittelu-, kehittämis- ja koulutustilaisuuksiin.

Tarpeet ja tavoitteet

Vaadittavat toimenpiteet suoritetaan pelastuslaitoksen näkökulmasta paikallisesti. Paikallistasolla palvelutuotanto toteutetaan yhdessä kuntien ja hyvinvointialueen toimipisteiden henkilöstö kanssa. Esimerkiksi koti- ja asumispalvelut, laaja-alainen sote-keskus ja sairaalapalvelut vastaavat osaltaan evakointeihin liittyvistä toimenpiteistä. Edellä mainitut vastuualueet jakautuvat edelleen yli kymmeneen palvelualueeseen, jotka aiemmin kuuluivat kunnan toimialaan.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen tavoitteena on, että paikallistason toiminta saadaan yhteensovitettua saumattomasti maakunnalliseen kokonaisuuteen. Onnistumisen edellytyksiin kuuluvat seutukunnallinen yhteinen suunnittelutyö, mutta toisaalta vastuurajojen tunnistaminen ja määrittely. Väestönsuojelutilanteiden aikana ratkaisevassa roolissa on tehokas ja skaalautuva pelastustoimen johtamisjärjestelmä ja sen kyky johtaa resurssien koordinoitua.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa huomioidaan Keski-Suomen hyvinvointialuekonsernin suunnitelma-arkkitehtuuri.
- Pelastuslaitoksen vastaavat viranhaltijat osallistuvat maakunnan ja seutukunnallisen yhteisen varautumisen kehittämistoimintaan.
- Pelastuslaitos ylläpitää yhdessä Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan kanssa kuntien seudullisia turvaryhmiä turvallisuus- ja varautumisasioiden kehittämiseksi.
- Pelastuslaitos osallistuu sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston että Itä-Suomen yhteistoiminta alueen väestönsuojelutehtävien yhteensovittamiseen.
- Suunnitelmien yhteensovittamiseen käytetään arviolta 1,5 henkilötyövuotta.

Kehittämistarve

Pelastustoimella on jatkossa mahdollisuus suorittaa väestönsuojelun yhteensovittamista myös sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöryhmissä. Alueellinen yhteistyö on todennäköisimmin aiempaa yhdenmukaisempaa, mutta alueellisen varautumisen kompleksisuus voi aiheuttaa ennalta

arvaamattomia resurssitarpeita. Keski-Suomen pelastuslaitoksen tulee huolehtia osaltaan, että Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan rooli yhteensovittavana alustana kehittyä edelleen.

4.4.7. Hyvinvointialueen pelastustoimen väestösuojeluorganisaatio

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksen henkilövaraukset ovat ajan tasalla. Henkilövaraukset on tehty sotilaallisen voimankäytön riskianalyysin (salassa pidettävä) mitoituspäätöksillä.

Tarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen sotilaallisen voimankäytön riskianalyysi määrittelee perusteet pelastustoimen väestösuojeluorganisaation mitoitukselle. Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen väestösuojeluorganisaatio käsittää pelastustoimen toimialan ja siihen välittömästi liittyvän henkilöstön. Lisäksi pelastuslaitos huolehtii ensihoidon palvelutuotannon henkilövarauksista, oman henkilöstönsä osalta.

Päätös palvelutasosta

- Riskianalyysien suorituskykyvaatimukset muodostavat poikkeusolojen mitoituspäätöksen.
- Poikkeusolojen muodostelmien mitoittamisessa huomioidaan koko Keski-Suomen pelastuslaitoksen käytettävissä oleva henkilöstö.
- Lisäksi huomioidaan pelastustoimialueiden välisen avunannon ja viranomaisyhteistyön tarjoamat mahdollisuudet.
- Väestösuojeluorganisaation resurssisuunnitteluun käytetään noin 0,5 henkilötyövuotta.

4.4.8. Väestösuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Varaukset on tehty säännöllisesti kerran vuodessa sotilaallisen voimankäytön riskianalyysin mitoituksen (salassa pidettävä) mukaisesti. Varausesityksissä ja -päätöksissä on ollut joitain eroavaisuuksia. Tavoitteet ovat pääsääntöisesti täyttyneet. Yhteistyö puolustusvoimien kanssa on ollut säännöllistä ja sujuvaa.

Tarpeet ja tavoitteet

Varauksissa noudatetaan toimivaltaisen viranomaisen antamia ohjeita. Puolustusvoimat ohjeistavat henkilövarausten tekemisessä ja ELY-keskus kaluston osalta. Keski-Suomen pelastuslaitos arvioi henkilöstönsä tärkeysluokituksia perustuen riskianalyyysien suorituskykyvaatimuksiin. Tiedot työntekijöiden palvelusuhteista saadaan konsernipalveluiden HR-yksiköltä. Henkilövarausesitykset tehdään sekä päätoimiselle että sopimushenkilöstölle.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos tarkistaa henkilövarausrekisterinsä vuosittain ja tekee tarvittavat varaushakemukset.
- Pelastuslaitos osallistuu palvelutasopäätöskauden aikana yhteiseen kehitystyöhön vapaaehtoisten hyödyntämiseksi kaikissa viranomaistukitehtävissä.
- Henkilö-, tila- ja materiaalivarausten laadintaan käytetään noin 0,5 henkilötyövuotta.

Kehittämistarve

Tulevalla palvelutasopäätöskaudella tulee kehittää mahdollisen vapaaehtoisresurssin henkilövarausjärjestelyitä yhdessä muiden väestönsuojeluun liittyvien organisaatioiden kanssa.

4.4.9. Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve

Palvelutason nykytilan kuvaus

Henkilöstölle on laadittu varautumisesta ja väestönsuojelusta verkkokoulutusmateriaali. Väestönsuojelun osatehtäviä on harjoiteltu suuronnettomuus- ja valmiusharjoituksissa.

Tarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen varautumiskoulutus rakentaa ja vahvistaa organisaation valmiutta väestönsuojelutehtäviin. Varautumiskoulutuksen pääsääntöisenä kohderyhmänä on päätoiminen- ja sopimushenkilöstö.

Pelastuslaitoksen koulutuksen yleissuunnitelmassa huomioidaan väestönsuojelutehtävät. Varautumisen ja väestönsuojelun käytännön koulutukset huomioidaan viikkoharjoitusohjelmissa, suuronnettomuusharjoituksissa ja valmiusharjoituksissa. Pelastusopiston varautumisen – ja väestönsuojelun koulutustarjontaa hyödynnetään ali- ja päällystöviranhaltijoiden koulutuksessa.

Päätös palvelutasosta

- Laadittujen suunnitelmien osia testataan yhteisissä valmiusharjoituksissa ja pelastustoimen suuronnettomuusharjoituksissa muun toiminnan ohella.
- Väestönsuojelutehtävät huomioidaan osana koulutuksen yleissuunnitelmaa ja aiheesta on laadittu koko henkilöstölle ajantasainen peruskurssi.
- Ali- ja päällystöviranhaltijoiden osalta hyödynnetään Pelastusopiston väestönsuojeluun liittyvää koulutustarjontaa.
- Varautumiseen liittyvä käytännön koulutus huomioidaan päätoimisen ja sopimuspalokuntien harjoitusohjelmissa.
- Sortumiin liittyvän pelastustyön osaamista kehitetään yhteistyössä muiden pelastuslaitosten kanssa.
- Väestönsuojelutehtävien koulutusohjelman ylläpitoon käytetään noin 0,5 henkilötyövuotta.

Kehittämistarve

Sortumiin liittyvän pelastustyön osaamista kehitetään yhteistyössä muiden pelastuslaitosten ja yhteistyötahojen kanssa.

4.4.10. Poikkeusolojen johtamedellytysten varmistaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on jatkuvasti miehitetty tilanne- ja johtokeskus. Lisäksi hallinnollisilla toimenpiteillä on varmistettu pelastustoiminnan johtamisen suunnitelmat poikkeusolojen varalle. Keski-Suomen pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä mahdollistaa johtamistoiminnan järjestelyt myös tilanteessa, jossa häiriö kohdentuu kriittiseen infraan.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitos jatkaa oman palvelutuotantonsa jatkuvuuden ja hallinnan kehittämistä, siten että kriittiset toiminnot kyetään turvaamaan kaikissa tilanteissa.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitoksella on kyky johtaa pelastustoimelle kuuluvia väestönsuojelutehtäviä kaikissa tilanteissa.
- Johtamisedellytysten varmistamisen suunnitteluun käytetään noin 0,5 henkilötyövuotta.

Kehittämistarve

Johtamisen varajärjestelmien kehittämistä jatketaan, huomioiden riskianalyysin johtopäätökset.

4.4.11. Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Palvelutason nykytilan kuvaus

Hyvinvointialueella ja hyvinvointialueen pelastuslaitoksella ei ole sopimusta kuntien varautumisen tukemisesta. Pelastuslaitos osallistuu maakunnan varautumisen yhteensovittamiseen Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan verkostorakenteen kautta. Keski-Suomen pelastuslaitos on ollut aloitteellinen verkoston toiminnan kehittämisessä.

Menneellä olevalla palvelutasopäätöskaudella on harjoiteltu valmiusharjoituksen yhteydessä laajan evakuointitilanteen johtamista. Lisäksi suuronnettomuusharjoitusten suunnittelussa on huomioitu kuntien tehtävät ja yhteistoiminta. Hyvinvointialueuudistus on osaltaan vaikuttanut kuntien väestönsuojelun vastuualueisiin ja muutosten yhteensovittamista tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Mahdollisten vapaaehtoisresurssien käytön osalta on tunnistettu tarve yhdenmukaistaa yhteistoimintasopimuksia niin kuntien kuin hyvinvointialueen kanssa.

Tarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen pelastuslaitoksen laatima evakuointisuunnitelma toimii myös kunnille suunnitteluperusteena omien lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Pelastuslaitos tulisi jakamaan omaa pelastustoimen väestönsuojelun tilannekuvaa myös kunnille mahdollisten tilanteiden aikana. Keski-Suomen pelastuslaitoksen päällystöviranhaltija osallistuvat tarvittaessa asiantuntijana kuntien valmiusharjoituksiin. Edellä mainitut tehtävät ovat kuitenkin lakisääteisten tehtävien yhteensovittamista, eikä näin ollen tulkittavissa varautumisen tukemiseksi.

Keski-Suomen hyvinvointialue päättää kuntien varautumisen tukemisesta ja laatii siitä kuntien kanssa sopimukset. Keski-Suomen pelastuslaitoksella on mahdollisuus tuottaa maakunnan turvallisuustilannekuvaan liittyviä heräte- ja häiriötilanneilmoituksia kunnille.

Päätös palvelutasosta

- Keski-Suomen pelastuslaitos tuottaa kunnille oman tilannekuvansa pohjalta muodostetut heräte- ja häiriötilanneilmoitukset.
- Keski-Suomen pelastuslaitos ylläpitää Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan toimintaan liittyviä järjestelmiä yhdessä Keski-Suomen liiton kanssa.

4.5. Muut palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)

Pelastuslaitos on tuottanut sammutinhuollon palveluita Jyväskylän, Keuruun ja Viitasaaren paloasemilla. Sammutinhuollon palvelut ovat ensisijaisesti oman toiminnan turvaamiseksi. Työtilanteen salliessa palveluita on myyty myös kansalaisille ja yrityksille. Sammutinhuollon järjestäminen oman toiminnan turvaamiseksi on perusteltua jatkossakin.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos tuottaa sammutinhuollon palveluita Jyväskylän, Keuruun ja Viitasaaren paloasemilla oman toiminnan turvaamiseksi.
- Tarvittaessa sammutinhuollon palveluita voidaan myydä pelastuslaitoksen ulkopuolelle.

5. KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Keski-Suomen pelastuslaitoksen kehittämissuunnitelma täydentää pelastustoimen palvelutasopäätöstä ja siinä esitetään palvelutason kehittämistarpeet kustannusvaikutuksineen.

5.1. Kehittämistoimenpiteet

Palvelutasopäätöksessä esiin nostetut puutteet palvelutasossa pyritään palvelutasokaudella toteutettavilla kehittämistoimenpiteillä korjaamaan siten, että saavutetaan pelastuslaitoksen keskeisille toiminnoille määritetty lainsäädännössä vaadittu taso. Palvelutasokauden kehittämistoimenpiteet ovat laajoja kokonaisuuksia, joiden toteuttaminen vaatii jaksottamista vuotuisiksi osatavoitteiksi.

Kehittämissuunnitelmien toteuttaminen tehdään talousarvion ja taloussuunnitelman mahdollistamissa raameissa

Palvelutasokauden keskeiset kehittämistoimenpiteet ovat seuraavat:

Palvelutasossa tehdyt päätökset

Omavalvonnan keinoin seurataan palvelutasopäätöksessä tehtyjen päätösten toteutumista ja niistä raportoidaan hyvinvointialueen turvallisuuslautakunnalle ja aluehallitukselle.

Pelastustoimen toimintavalmius

Koko pelastustoimen alueen toimintavalmiutta kehitetään analysoimalla aktiivisesti palvelutuotannon tasoa ja riskiruutujen tavoitettavuutta pelastuslaitoksen alueella.

Pelastustoimen kiireellisten tehtävien varmistamiseksi ja riskiruutujen tavoittamiseksi kasvatetaan 24/7-valmiudessa olevan henkilöstön määrää. Jyväskylän alueen riskiruutujen tavoittamiseksi lisätään henkilöstöä ja laajennetaan paloasemaverkoston. Samalla jatketaan muita toimenpiteitä riskiruutujen saavuttamiseksi. Toimenpiteitä ovat esihenkilötyön tehostaminen toiminnan seurannan osalta, lisäämällä henkilöstön tietoisuutta riskiruutujen tavoittamisen merkityksellisyydestä, poistamalla esteitä, jotka hidastavat lähtönopeutta sekä pyrkimällä vaikuttamaan liikennetarkaisuihin riskialueella 1. Varallaolon korvaavaa järjestelmää on ryhdytty kehittämään ja tavoitteena on, että palvelutasopäätöskauden aikana varallaolot päättyvät.

Monitoimiyksikkö on moniammatillinen pelastustoimen sekä ensihoidon yksikkö, jossa toimii työntekijöinä viisi palomiestä ja viisi ensihoitajaa. Monitoimiyksiköt sijaitsevat Karstulassa, Laukaassa ja Muuramessa. Ensihoidon palvelutasopäätöksessä esitetään monitoimiyksiköiden muutosta ensihoitoyksiköiksi. Monitoimiyksikön viisi palomiestä siirtyvät tällöin kokonaisuudessaan pelastustoimen henkilöstökulurakenteeseen. Vuonna 2024 Karstulan ja Laukaan

monitoimiyksiköiden muutos ensihoitoyksiköiksi kohdentuu pelastustoimen 24/7 toiminnoissa Saarijärven ja Laukaan paloasemien kärkiyksikkötoimintaan.

Sopimushenkilöstöön kohdistuvaa pito -ja vetovoimaa kehitetään niin, että sopimushenkilöstö vahvistuu koko maakunnan alueella. Lisäksi tiivistetään yhteistyötä hyvinvointialueen ja kuntien henkilöstön osallistamisesta palokuntatoimintaan. Panostuksella sopimushenkilöstöön tuetaan myös arjen turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta.

Paloasemaverkosto

Paloasemaverkostoa kehitetään siten, että Jyväskylän pohjoiseen osaan perustetaan 24/7-paloasema, jonka avulla kyetään nykyistä paremmin tavoittamaan Mannisenmäkeen muodostuva riskialue I ja pohjoinen Jyväskylä. Mikäli sisäisin keinoin ei kyetä tavoittamaan Jyväskylässä olevia ongelmaruutuja, perustetaan toinen paloasema Nisula–Killeri-alueella Laajavuoren ja Nisulan tavoittamiseksi. Vaajakosken paloasema pyritään siirtämään Kanavuoren alueelle, jotta se kykenee nykyistä paremmin tavoittamaan Vaajakosken, Lievestuoreen sekä suuret liikenneväylät. Pelastustoimen kiireellinen palvelutuotanto turvataan kehittämällä painopistepaloasemaverkostoa tulevilla palvelutasokaudella 2024–2027 alla olevan taulukon 11 mukaisesti.

	Peruste	Henkilöstölisäys (HTV) ed.vuoteen	Pelastustoiminnan vahvuus paloasemalla	Henkilöstömenot Lisäys ed.vuoteen
2024	Palvelutaso			
	<i>Paloasema: Viitasaari</i> vaatimusten	12	1 + 3 (24/7)	843 000
	<i>Paloasema: Saarijärvi</i> mukaiseksi		2 (24/7) + 1 päivä	230 000
	<i>Paloasema: Laukaa</i>	1	2 (24/7) + 1 päivä	277 000
	<i>Paloasema: Äänekoski</i>	4	1 + 5 (24/7)	252 500
	<i>Palotarkastajan virka</i>	1		64 000
	yht	18		1 666 500
2025	Palvelutaso			
	<i>Paloasema: Keuruu</i> vaatimusten	6	2 (24/7) + 1 päivä	404 000
	<i>Uusi paloasema: Savela (Jyväskylä)</i> mukaiseksi	8	2 (24/7)	505 000
	<i>Vaajakoski, vahvuuden varmistus 1+3</i>	8	1 + 3 (24/7)	505 000
	yht	22		1 414 000
2026	Palvelutaso			
	<i>Paloasema: Muurame</i> vaatimusten	1	2 (24/7) + 1 päivä	277 000
	<i>Paloasema: Joutsa</i> mukaiseksi	8	2 (24/7)	505 000
	yht	9		782 000
2027	Palvelutaso			
	<i>Uusi paloasema: Pohjoinen Jyväskylä</i> vaatimusten mukaiseksi	16	1 + 3 (24/7)	1 052 000
	yht	16		1 052 000

Taulukko 11 Nopean pelastustoiminnan varmistamiseksi vaadittavat kustannusvaikutukset 2024-2027

Paloasemahankkeet

Pelastuslaitos kannustaa alueensa kuntia aktiivisesti ylläpitämään ja uudistamaan paloasemakiinteistöjä. Hyvinvointialue etsii kevyempiä vaihtoehtoja uusien paloasemien rakentamiseksi.

Sisäinen riskienhallinta

Pelastuslaitos kehittää omaa sisäistä riskienhallintaansa siten, että kyetään kehittämään varautumista palvelutuotannon jatkuvuuteen erilaisissa häiriötilanteissa. Lisäksi pelastuslaitos huolehtii osaltaan, että koko pelastustoimen alueella säilyy riittävän suorituskyvyn omaavat pelastusresurssit.

Valvontatoiminta

Pelastustoimen valvontatoimintaan perustetaan päivystävän palotarkastajan tehtäväkuva, jota hoidetaan pelastusviranomaistyönä valvontaresursseista. Tehtävää varten henkilöresursseja lisätään perustamalla uusi palotarkastajan virka. Valvontasuunnitelma päivitetään riskiperusteisesti vuosittain huomioiden riskianalyyso. Valvontasuunnitelman osoittaman tarpeen mukaiset henkilötyövuodet kasvatetaan lisäresursseilla sekä sisäisillä järjestelyillä ja henkilöstön tehtäväkuvien muutoksilla. Asiantuntijuuksiin liittyvää hiljaisen tiedon hallintaa kehitetään muodostamalla ryhmiä asiantuntijoiden kesken ja jakamalla palvelutuotannon kannalta kriittistä tietoa.

Pelastuslaitoksen varautuminen ja jatkuvuuden hallinta

Pelastuslaitos varmistaa toimintansa siten, että se kykenee hoitamaan sille asetetut tehtävänsä niin normaali-, häiriö- kuin poikkeusoloissa. Pelastuslaitos hoitaa poikkeusoloihin liittyvät varauksensa siten, että resurssit riittävät myös pitkäkestoisin tilanteisiin.

Maakunnallinen varautuminen

Keski-Suomen pelastuslaitos jatkaa viestinnän yhteistyötä kuntien kanssa erilaisissa häiriö- ja onnettomuustilanteissa. Keski-Suomen pelastuslaitos on ylläpitävässä roolissa maakunnallisen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan (KSTURVA) toiminnan kehittämisessä.

Henkilöstöhallinto ja hyvinvointi

Pelastuslaitoksen palvelutuotantoa vaivaa työvoimapula. Se on johtanut tilanteeseen, jossa pelastuslaitokset kilpailevat keskenään työvoimasta, jonka lisäksi työvoiman saanti harva-alueille on vaikeutunut. Työvoiman saatavuuden lisäämiseksi tulee kiinnittää huomiota työntajamaineeseen sekä pito- ja vetovoimaan.

Palvelutasopäätös ja sen seuranta

Palvelutasopäätöksen toteutumista seurataan aktiivisesti ja sitä päivitetään, mikäli toimintaympäristön palvelutarve tai lisääntyneet riskit sitä vaativat.

Pelastuslaitoksen käyttömenojen kehittymiseen palvelutasopäätöksen voimassaolokaudella vaikuttavat erityisen merkittävästi toimintavalmiuden järjestämiseen liittyvät epävarmuudet. Suurimpia epävarmuustekijöitä ovat Jyväskylän kasvusta johtuva riskialueen I tavoittamisen haasteellisuus sekä valtakunnalliset riidat, jotka aiheuttavat muutospaineita varallaolojärjestelmään. Lisäksi onnettomuuksien ja pelastustehtävien määrän kehittyminen sekä tulevien työehtosopimusneuvotteluiden palkkojen tarkistuksen suuruus ja toimitilavuokrien kehitys vaikuttavat käyttömenoihin. Kustannuskehitykseen vaikuttavat korottavasti myös pelastustoimen valtakunnalliset tietotekniset ratkaisut, mm. operatiivisten ICT-järjestelmien uudistaminen ja tietoturvallisuuden lisääminen. Näiden hankkeiden aikataulu ja kustannusvaikutukset eivät ole vielä kokonaisuudessaan tiedossa. Pelastuslaitoksen toimintaa ja taloutta uhkaa myös hyvinvointialueiden rahoitusmalli, joka ei vastaa hyvinvointialueiden tarpeita.

Keski-Suomen pelastuslaitoksella on tulevaisuudessa haasteita Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 21/2012) vaatimusten mukaisen valmiuden järjestämisessä. Riskialueen I tavoittamiseen liittyy puutteita Jyväskylän Kortepohjassa, Vaajakoskella ja Mannisenmäessä. Riskialueen II tavoittaminen on myös osoittautunut haasteelliseksi erityisesti ilta- ja yöaikaan. Myös sopimuspalokuntien toiminnassa esiintyvät henkilöpuutteet saattavat aiheuttaa lisää paineita kustannustason nousulle. Palvelutasopäätös sisältää uuden paloaseman rakentamisen pohjoiseen Jyväskylään sekä päätoimisen henkilöstön lisäämisen nykyisille painopistepaloasemille. Mikäli sisäisin keinoin ja liikenneratkaisujen avulla ei kyetä tavoittamaan kaikkia riskialueen I ruutuja, tarkoittaa se toisen uuden paloaseman rakentamista tai toimivan tilaratkaisun löytämistä myös Jyväskylän alueelle ongelmaruutujen tavoittamiseksi kärkiyksikkötoiminnalla.

Työtuomioistuimessa on käsiteltävänä pelastuslaitosten varallaolokäytäntöjä koskeva valtakunnallinen työ- ja virkaehtosopimuksen tulkintaerimielisyys. Työtuomioistuimen nykyisten linjausten mukaan nykymuotoista varallaoloa ei voida EU:n työaikadirektiivin tai työaikalain mukaan jatkaa, ja näin ollen valmiusjärjestelmässä on järjestettävä korvaava tapa ylläpitää riittävää kiireellisen pelastustoimen valmiutta.

Lisäksi taloudellisia korotuspaineita aiheuttavat paloasemien rakennushankkeisiin liittyvät toimitilavuokrien korotukset. Osaan näistä, esimerkiksi paloasemien rakentamiseen, on varauduttu tulevien vuosien hyvinvointialueen talousarviossa. Palvelutuotannon järjestäminen edellä esitellyillä laskelmillä edellyttää toiminnan tehostamista, koska mm. henkilöstö- ja toimitilakustannusten kasvu voi olla huomattavasti tätä korkeampaa.

Vuotuiset kehittämistavoitteet sisällytetään Keski-Suomen pelastuslaitoksen vuotuisen toiminta- ja taloussuunnitelmaan, ja sen toteutumista arvioidaan tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä.

6. PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN SISÄLLÖN PERUSTEET

Palvelutasopäätöksen valmistelussa on ollut käytettävissä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston 29.6.2023 antama ennakkolausunto, sekä 24.10.2023 antama lausunto. Lausunnoissa esitetyt puutteet on huomioitu mahdollisimman kattavasti painottuen kohtiin, joissa arviointituloksena asiaa ei ole kuvattu riittävällä tarkkuudella tai palvelutasossa on merkittäviä puutteita.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on antanut alustavan asiantuntija-arvion vuoden 2021 tiedoista, sekä luonnoksen asiantuntija-arviosta vuoden 2022 tiedoista. Nämä dokumentit ovat olleet käytettävissä palvelutasopäätöksen laadinnan aikana ja arvioissa esiin nostettuihin puutteisiin on vastattu kehittämissuunnitelman toimenpiteissä. Näistä asiantuntija-arviossa esiin nostetuista puutteista toimenpiteitä vaatii esimerkiksi I-riskiluokan ongelmaruutujen tavoittaminen. Lisäksi asiantuntija-arviossa esiin nostetut näkökulmat investointien tärkeydestä ikääntyvän kaluston ja paloasemakiinteistöjen osalta on huomioitu näitä asioita käsittelevissä päätösteksteissä.

Toimenpiteiden etenemistä ja vaikuttavuutta seurataan yhdessä aluehallintoviraston kanssa. Palvelutasopäätöskauden aikana asiantuntija-arvioissa mahdollisesti esiin tulevista uusista puutteista laaditaan toimenpidesuunnitelma ja palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelmaa päivitetään vaadittavin osin. Keski-Suomen pelastuslaitokselle ei ole edellisen palvelutasopäätöskauden aikana annettu Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston toimesta velvoittavia toimenpiteitä tai määräyksiä.

Pelastustoimi ja varautuminen

Jakelun mukaan

Lausunto Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätösluonnoksesta vuosille 2024–2027

Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimi ja sen pelastuslaitos ovat valmistelleet luonnoksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä vuosille 2024–2027.

Keski-Suomen hyvinvointialue on pyytänyt Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolta (myöhemmin aluehallintovirasto) arviointia pelastustoimen palvelutasopäätösluonnoksesta (myöhemmin palvelutasopäätös) lausuntomenettelyllä. Palvelutasopäätös on toimitettu aluehallintovirastolle lausuntoa varten 27.9.2023. Palvelutasopäätöksen lisäksi aluehallintovirastolla on ollut lausuntoa antaessaan käytössä palvelutasopäätöksen perusteluosana olevat liiteasiakirjat. Aluehallintovirasto on perehtynyt toimitettuun aineistoon ja laatinut tämän arvion pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 6 §:n ja sisäministeriön sen nojalla antaman pelastustoimen palvelutasopäätösasetuksen (1225/2022) 10 §:n edellyttämällä tavalla.

1 Yleisarvio

Keski-Suomen esittämä riskianalyysi täyttää asiakirjalle esitetyt vaatimukset. Riskianalyysin täydentämisellä pystytään ilmaisemaan tarkemmat perusteet palveluiden tarpeen, laadun ja tavoitteiden määrittelyssä palvelutasopäätöksen perusteluaineistona.

Palvelutasopäätöksessä on asiakokonaisuuksia, joita on syytä täsmentää. Nämä ovat luvuissa yksi ja neljä. Erityisesti täsmennystä kaippaa luvun neljä useat eri alaluvut.

2 Sisältörakenteen arviointi

Palvelutasopäätöksestä annetun asetuksen 10 §:n 2 momentin mukaan aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida, onko palvelutasopäätös laadittu tämän asetuksen edellyttämällä tavalla. Palvelutasopäätöksestä annetun asetuksen valmistelumuistion luvussa 3 on määritelty palvelutasopäätöksen sisältörakenne.

Palvelutasopäätöksen sisältö rakenne vastaa palvelutasopäätösasetuksessa ja sen valmistelumuiustiossa määriteltyä rakennetta.

3 Sisällön arviointi

Aluehallintovirasto on arvioinut palvelutasopäätöksen sisältöä käyttämällä aluehallintovirastojen yhteisesti laatimaa arviointilomaketta. Arviointiperusteissa on huomioitu hyvinvointialueen pelastustoimea koskevat lait ja asetukset sekä muu pelastustoimen palveluihin kohdistuva sisäministeriön asiakirjaohjaus.

Palvelutason riittävyyden arvioimiseksi on käytetty myös muuta aineistoa, kuten aluehallintoviraston käytössä olevia pelastustoiminnan valvontaan annettuja sisäministeriön ohjeita. Tämän arviointilausunnon liitteenä on kooste arviointilomakkeesta (liite 1) sekä arviointilomake kokonaisuudessaan (liite 2).

Tässä luvussa sisältöä on arvioitu vain koosteluontoisesti.

Yksityiskohtaisemmat huomiot löytyvät arviointilomakkeesta (liite 2).

3.1 Palvelutasopäätöksen sisällön perusteet

Palvelutasopäätöksestä annetun asetuksen 2 §:n mukaan palvelutasopäätöksestä tulee käydä ilmi, miten siinä on huomioitu

- sisäministeriön suositukset
- hyvinvointialueen tekemä vuosittainen selvitys palvelujensa tilasta
- aluehallintoviraston asiantuntija-arviot palvelujen tilasta ja viraston antamat määräykset puutteiden ja epäkohtien korjaamiseksi.

Palvelutasopäätöksen sisällön perusteiden esittelystä ja kuvauksesta puuttuvat seuraavien keskeisten asiakirjojen huomioiminen: hyvinvointialueen vuosittainen selvitys pelastustoimen palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta, aluehallintoviraston vuosittainen asiantuntija-arvio ja mahdolliset alueelle annetut aluehallintoviraston puutteiden ja epäkohtien korjausta koskevat määräykset. Tämän vuoksi lukijalle ei tule käsitystä siitä, millaisia suosituksia, arvioita tai määräyksiä palvelutasoon on kohdistunut ja miten nämä huomioidaan eri toiminnoissa ja riittävän palvelutason määrittämisessä.

3.2 Keskeiset linjaukset (luku 1)

Palvelutasopäätöksestä annetun asetuksen 4 §:n mukaan palvelutasopäätöksen tulee sisältää keskeiset linjaukset, joihin päätökset varsinaisesta palvelujen järjestämisestä ja tasosta perustuvat riskianalyysin lisäksi.

Keskeisissä linjauksissa on esitelty asetuksenmukainen sisältö pääasiassa laajasti ja yksityiskohtaisesti. Keskeisten linjausten esittelyssä todetaan nimenomaan ne tulevalle palvelutasopäätöskaudelle asetetut tavoitteet, jotka määrittävät palvelujen tarvetta ja suuntaamista. Erityistä huomiota tulee kiinnittää alalukuja 1.6 ja 1.7 koskevien ja arviointilomakkeella kuvattujen puutteiden korjaamiseen. Alaluvuissa ei ole kirjattu varsinaista päätöstä ja tältä osin niitä olisi syytä täsmentää.

3.3 Päättävän palvelutasokauden arviointi (luku 2)

Palvelutasopäätöksestä annetun asetuksen 5 §:ssä säädetään edellisen palvelutasokauden arvioinnista osana palvelutasopäätöksen laatimisen prosessia. Edellinen palvelutasopäätös on laadittu kuntien väliseen yhteistyöhön perustuvalla alueellisella pelastustoimella eikä hyvinvointialueelle. Edellisen palvelutasokauden arviointi on kuitenkin tarkoituksenmukaista, sillä hyvinvointialueen pelastustoimesta vastaavan pelastuslaitoksen toiminta jatkuu olennaisilta osin sellaisenaan ja niiden voimavarojen turvin, jotka alueen pelastustoimella on aiemmin ollut käytössään.

Palvelutasokauden arvioinnissa keskeisenä tietolähteenä tulisi olla ne tiedot ja annetut vastaukset, jotka on laadittu palvelujen järjestämistä ja palvelun tasoa kuvaaviin sisäministeriön tietopyyntöihin vuosia 2021 ja 2022 koskien.

Päättävän palvelutasokauden arvioinnissa oli puutteita esimerkiksi alaluvussa 2.3 pelastustoimen suunnitelmien kuvaaminen oli puutteellista. Lisäksi alaluvussa 2.4 pelastustoimen vapaaehtoistoimintaa käsitellessä jää osin epäselväksi, että oliko asiassa tavoitteita tai kehitettävää edellisellä palvelutasopäätöskaudella.

3.4 Riskianalyysi (luku 3)

Palvelutasopäätöksestä annetun asetuksen 6 §:ssä säädetään riskianalyysista, joka toimii palvelutasoa koskevien päätösten perustana palvelujen keskeisten linjausten ohella. Riskianalyysin tarkoitus on tunnistaa pelastustoimen palveluihin kohdistuvat vaatimukset ja erityisesti luoda selkeät mitoitusperusteet, joiden mukaan palvelutaso määritetään.

Riskianalyysi on laadittu siten, että sen perusteella pelastustoimen palvelut on mahdollista mitoittaa riskien ja uhkien mukaisesti. Riskianalyysi sisältää toimintaympäristön arvioinnin, jossa on käytetty hyväksi kansallisen riskiarvion ja alueellisen riskiarvion tietoja.

Toimintaympäristöanalyysissa on määritelty erityiskohteet ja toiminnot, jotka aiheuttavat kohonneen vaaran tai jotka ovat keskeisiä yhteiskunnan kriittisten toimintojen kannalta. Toimintaympäristöanalyysissa on selvitetty onnettomuushistoriaa ja -kehitystä alueella.

Riskien arviointi kattaa päivittäiset onnettomuudet, häiriötilanteet ja valmiuslaissa (1552/2011) määritellyt poikkeusolot.

3.5 Palvelut ja päätökset palvelutasosta (luku 4)

Palvelutasopäätöksestä annetun asetuksen 2 §:n mukaan palvelutasopäätöksen tulee kattaa erikseen sekä onnettomuuksien ehkäisyyn että pelastustoimintaan kuuluvat palvelut.

Lisäksi palvelutasopäätöksestä annetun asetuksen 8 §:n mukaan palvelutasopäätöksessä tulee esittää ja päättää erikseen

- pelastustoiminnan suunnitelmista
- pelastustoimen vapaaehtoistoiminnasta
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevasta väestönsuojeluun varautumisesta.

Seuraavissa alaluvuissa on arvioitu jokaista edellä lueteltua palvelukokonaisuutta erikseen.

3.5.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta (luku 4.1)

Palvelukokonaisuus on esitetty joidenkin palveluiden osalta suppeasti. Esimerkiksi sisältörakenteen mukainen käsittely on puuttunut palontutkinnan osalta. Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä ei tunnista kehittämistarpeita, joka yleisesti ottaen vaatii jatkuvaa kehittämistä.

3.5.2 Pelastustoiminta (luku 4.2)

Palvelutasopäätöksessä on tunnistettu väestön varoittamisessa katvealueita ja ne ollaan korjaamassa. Pelastustoiminnan osalta on havaittu puutteita toimintavalmiusajoissa etenkin Jyväskylän kaupungin riskiruuduissa ja kehittämissuunnitelma osoittaa korjaavia toimenpiteitä puutteiden korjaamiseksi.

Pelastustoiminnan osalta puuttuu kuvaukset sekä päätökset toimintavalmiuksien osalta. Puutteet ovat arviointitaulukon (liite 2) alaluvuissa 4.2.2.1.6 ja 4.2.2.1.8 kohdissa. Lisäksi kohdassa 4.2.2.14 mainittuja asioita ei ole kuvattu lainkaan. Jatkovalmistelussa nämä tulee ottaa huomioon.

Palvelutasopäätöksen osalta jää epäselväksi onko alueella jatkuvasti välitön vesisukellusvalmiuteen. Riskianalyysikään ei avaa vesisukelluspalvelun tarvetta, eikä sitä milloin palvelua on tai ei ole saatavilla.

Palvelutasopäätöksen mukaan alueella on pintapelastusvalmius ja mahdollisesti Jyväskylän keskuspaloasemalla pidetään yllä vesisukellusvalmiutta.

Luvun 4.2 osalta alalukujen kuvaamista on monelta osin syytä täsmentää.

3.5.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat (luku 4.3)

Suunnitelmien periaatteista ja päivittämisvälistä on päätetty niin, että pelastustoimintaan liittyvät tehtävät voidaan osin olettaa hoituvan viivytyksettä ja tehokkaasti. Suunnitelmien osalta asioiden kuvaamista tulisi laajentaa.

Hälytysohjeen osalta jatkovalmistelussa on huomioitava, että Erica-järjestelmään luodut vasteet eivät ole pelastuslain (379/2011) 33§ tarkoittama hälytysohje. Hälytysohje pitää sisällään suunnittelun periaatteet ja vasteet ovat lopputuote, jotka laaditaan hälytysohjeen mukaisesti

3.5.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta (luku 4.4)

Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan osalta on havaittu puutteita kuvaamisessa arviointitaulukon kohtien 4.4.1–4.4.3 mukaisesti (liite 2).

3.5.5 Väestönsuojeluun varautuminen (luku 4.5)

Väestönsuojeluun varautumisessa on alueella korjattavaa. Lukua 4.5 tulee tarkentaa väestönsuojeluorganisaation kuvaamisen ja tuottamisen ja väestönsuojeluun resursoimisen osalta. Tarvittavan henkilöstön varaamisen osalta asia jää kuvaamatta ja palvelutasossa on puutteita.

Väestönsuojelun koulutustarpeen palvelutason nykytilan kuvauksen, tarpeiden ja tavoitteiden kuvaus ei ole riittävä. Koulutustarpeen kuvaus tulisi johtaa palvelutason perusteluista eli riskianalyysin poikkeusoloja analysoivista osista. Tämä on syytä jatkokäsittelyssä tarkentaa.

3.6 Kehittämissuunnitelma (luku 5)

Kehittämissuunnitelma on pääosin hyvä ja kattava asetuksen mukainen kokonaisuus.

Lisätiedot: pelastusylitarkastaja Jussi Herranen. (sähköposti: jussi.herranen@avi.fi, puh +358 295 018 505).

Johtaja

Tarja Wiikinkoski

Pelastusylitarkastaja

Jussi Herranen

Liitteet

Sisällön arviointilomakkeen yhteenveto
Sisällön arviointilomake

Jakelu

Keski-Suomen hyvinvointialue

Tiedoksi

Sisäministeriön pelastusosasto
Keski-Suomen pelastuslaitoksen pelastusjohtaja

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Postiosoite: PL 5, 13035 AVI

Puhelinvaihtokeskus: 0295 016 000

kirjaamo.lansi@avi.fi | www.avi.fi

Tämä asiakirja LSSAVI/11285/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSSAVI/11285/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Herranen Jussi 24.10.2023 10:42

Hyväksyjä Wiikinkoski Tarja 24.10.2023 11:46

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuusto 14.11.2023**§ 84**

POHJAESITYS JAA

MUUTOSesitys EI

VALTUUTETTU	JAA	EI	TYHJÄ
Aalto Touko	x		
Ahola Lotta	x		
Aula Maria Kaisa	x		
Autere Anna-Kaarina		x	
Forsgren Bella		x	
Vuori Jouni	x		
Haaparanta Jukka	x		
Halttunen Jari	x		
Heikkinen Maarit	x		
Hirsjärvi Irma	x		
Huikko Pekka	x		
Hyöky Elma		x	
Hyötyläinen Juha	x		
Hämäläinen Jukka	x		
Ingervo Sirkku	x		
Isomäki Kauko	x		
Peränen Elina	x		
Jetsu Kati	x		
Kalmari Leena	x		
Kankaanniemi Toimi	x		
Kautto-Koukka Leena	x		
Kiiskinen Kari	x		
Koikkalainen Emilia		x	
Kolula Marko	x		
Kytölehto Satu	x		
Kässi-Jokinen Saara	x		
Weijo Ilse	x		
Lahti Matias			x
Lahtinen Merja	x		
Lajunen Heimo		x	
Lindell Leila	x		
Lumela Meri	x		
Luoma-aho Janne	x		
Martins Sirpa	x		
Blom Jari	x		
Muotka Petteri	x		
Pakarinen Teemu	x		
Nykänen Jouko	x		
Paloniemi Aila	x		
Parkkonen Kari	x		
Vertainen Johanna	x		
Pernu Ilkka	x		
Pippuri Linda	x		
Jäntti Leena	x		
Poti Jorma	x		

Puolimatka Tapio	x			
Puro Markku	x			
Rajala Sanna	x			
Rantanen Riikka	x			
Savolainen Katri	x			
Silvast Tuomo	x			
Simonen-Jokinen Terhi	x			
Suonperä Juha	x			
Tiainen Eila	x			
Tiirola Mikko			x	
Heikkilä Johanna	x			
Tuovila Eetu			x	
Vanhala Mauno	x			
Liukkonen Ari-Pekka		x		
Visakorpi-Kemppainen Marika	x			
Piispanen Hannu	x			
Åkerman Arto	x			
Kokko Jani	x			
	JAA	EI	TYHJÄ	
	54	6	3	

Aluevaltuusto

§ 85 Valtuustoaloite koskien mielenterveysstrategian valmistelua ja nuorten terapiatakuukokeilua

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/147/00.02.00/2022

Aiempi käsittely:

Lasten nuorten ja perheiden lautakunta 30.8.2023 § 64

Valmistelija(t) Päivi Kalilainen p. 050 3700 245, Virve Hongisto p. 050 365 8561, Hanna Kakkonen p. 014 2692 076 ja Leena-Kaisa Härkönen p. 014 2692 526

Selostus asiasta **Yleinen johdanto asiaan/ tausta**
Sirkku Ingervon (Vas.) ja Matleena Käpin (Vas.) ym. valtuutettujen valtuustoaloite koskien mielenterveysstrategian valmistelua ja nuorten terapiatakuukokeilua Keski-Suomen hyvinvointialueella on jätetty 4.10.2022.

Valtuustoaloitteesta todetaan nuorten ahdistuneisuuden sekä masentuneisuuden lisääntyneen viime vuosina ja erityisesti koronapandemian aikana. Toisaalta aloitteessa tuodaan esiin myös se, että pelkkä terapia ei ole ratkaisu kaikkeen vaan tärkeää on myös riittävän ajoissa hoidon piiriin pääseminen sitä tarvitessaan.

Valtuustoaloitteessa ehdotetaan mielenterveyskriisiin vastaamista yhdeksi hyvinvointialueen painopisteeksi. Samoin ehdotetaan 13-29-vuotiaiden nuorten terapia- ja mielenterveyshoidon takuukokeilua erityisesti lievien ja keskivaikeiden mielenterveyden ongelmien hoitamiseksi sekä toisaalta vaikean masennuksen ennaltaehkäisemiseksi.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Keski-Suomen hyvinvointialue
A) laatii mielenterveysstrategian vuoden 2023 loppuun mennessä
B) aloittaa alle 30-vuotiaiden terapiatakuukokeilun aloitteessa esitetyllä tavalla.

Strategian liittymäpinnan kuvaus

Keski-Suomen hyvinvointialueen strategiassa yksi menestystekijöistä on "aktiiviset ja osalliset asukkaat sekä toimivat ja ennaltaehkäisevät palvelut". Siellä linjataan: "varhainen toiminta ja vahvat peruspalvelut erityisesti päihde- ja mielenterveysasioissa sekä lasten, perheiden ja nuorten asioissa". Sen lisäksi Keski-Suomen hyvinvointialueen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden

Aluevaltuusto

ohjelman yksi kärjistä on "mielen hyvinvoinnin edistäminen". Myös talousarviossa aluehallitus on priorisoinut lasten- ja nuorten mielenterveyden kokonaisuutta.

Valtuustoaloitteen sisällöt ovat monilta osin Keski-Suomen hyvinvointialueen strategian mukaisia. Huoli mielenterveyden ongelmista ja niiden lisääntymisestä on ollut paljon ja toimenpiteitä asian edistämiseksi on tehty.

Nykytila ja esityksen perustiedot

Vastauksen liitteenä on selvitys mielenterveysongelmien aiheuttamista taloudellisista haasteista, ahdistus- ja masennusoireista ja niiden esiintyvyydestä, kuvataan Keski-Suomen hyvinvointialueen nykytilanne nuorten ja aikuisten mielenterveyden hoidon ja tuen osalta, hoidon portaat ja hoitotakuu, terapiapalvelut hoidon portailla, meneillään olevat toimenpiteet palvelukokonaisuuden selkeyttämiseksi sekä yhteenvetona strategiatyön painopisteet ja toimenpiteet terapia- ja mielenterveyshoidon takuun onnistumiseksi. Lisäksi vastauksessa on taloudellisten vaikutusten arvio.

Valmistelijan yhteenveto

Vastaus aloitteen kohtaan A)

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallitus on kokouksessaan 14.2 käynnistänyt strategian toimeenpano-ohjelman. Ohjelma perustuu kuudelle menestystekijälle, joista yksi on "asukkaat" menestystekijänä. Tämän menestystekijän toimeenpano-ohjelma on nimeltään "hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelma". Ohjelmakokonaisuus koostuu seitsemästä eri suunnitelmasta ja yksi niistä on mielenterveys suunnitelma.

Vastauksena valtuustoaloitteeseen todetaan, että mielenterveys suunnitelma on mielenterveysstrategiaa vastaava asiakirja ja se valmistuu valtuustoaloitteessa esitetyn mukaisesti vuoden 2023 aikana.

Mielenterveys suunnitelman valmistelu on aloitettu; siinä huomioidaan eri ikäryhmät ja myös järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö. Päihde- ja riippuvuuspalvelut sisältyvät mielenterveys suunnitelmaan.

Vastaus aloitteen kohtaan B)

Vastauksena terapiatakuukokeilun valtuustoaloitteeseen todetaan, että nuorten perusterveydenhuollossa ja nuorten mielenterveys- ja päihde palveluissa toteutetaan jo tällä hetkellä terapiatakuukokeilun sisältämiä toimenpiteitä mm. hoidon porrasteisuus ja psykososiaalisten menetelmien käyttö. Palvelutarpeen kasvu huomioiden tarvitaan lisää lyhytterapeutista ja muuta vaikuttavaa psykososiaalista hoitoa. Osaamista vahvistavien menetelmien käyttöönottoa tukee kansallinen Terapiat etulinjaan - koulutustoiminta, hyvinvointialueen strategia, mielenterveys- ja lasten ja

Aluevaltuusto

nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä YTA-alueen yhteistyö.

Keski-Suomen hyvinvointialueen nuorten ja nuorten aikuisten terapia- ja mielenterveyshoidon painopisteet liittyvät ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukeen, terapiapalvelujen saatavuuteen ja hoidon porrastuksen sujuvuuteen. Hoidon ja tuen painopisteet ja niihin liittyvät terapiatakuun aloitevastaukseen kiinnittyvät toimenpiteet on kuvattu tarkemmin oheisliitteessä.

Talousvaikutukset

Panostus nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen porrasteiseen saatavuuteen ja laatuun tuottaa ennakoitua säästöä nuorisopsykiatrian ja psykiatrian avo- ja osastohoidon palvelutarpeen vähenemisenä ja pitkällä aikavälillä myös lastensuojelun kustannusten vähenemisenä ja työkykyisenä työvoimana. Mielenterveys suunnitelman toimenpiteissä arvioidaan erikseen kustannusvaikutukset eli mitä hoidonporrastuksen mukainen mielenterveyspalveluiden resurssointi tuo talouteen vaikutuksia. Terapiatakuun kustannus koostuu henkilöstölisäyksistä, koulutus- ja työnohjauskuluista ja koulutusten koordinoinnista. Kustannuslaskenta tässäkin tarkentuu terapiatakuun systemaattisen käyttöönoton myötä sekä kansallisen Terapiat etulinjaan tuen konkretisoitumisesta.

Liitteet:

1. Aluevaltuustoaloite koskien mielenterveysstrategiaa sekä nuorten terapiatakuukokeilua Keski-Suomen hyvinvointialueella.
2. Taustatietoja valtuustoaloitevastaukseen nuorten terapiatakuukokeilusta

Asia on käsitelty myös työikäisten ja ikääntyneiden lautakunnassa 23.8.2023

Strategiajohtajan ehdotus

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta:

1. hyväksyy valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen
2. lähettää valtuustoaloitevastauksen edelleen nuorisovaltuustolle käsiteltäväksi
3. saattaa edellä esitetyn vastauksen aluehallitukselle tiedoksi
4. esittää aluehallitukselle, että se edelleen esittää aluevaltuustolle, että aluevaltuusto toteaa aloitteen loppukäsittelyksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin ja lasten, nuorten ja perheiden lautakunta antoi evästyksen jatkokäsittelyyn:

"Palvelutarpeen olennainen kasvu huomioiden on syytä lisätä lyhytterapeuttista ja muuta vaikuttavaa psykososiaalista hoitoa, myös vertaisryhmämenetelmiä. Nepsy-suunnitelmaa valmistellaan osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa omana asiakirjana, mutta liittymäpinnat

Aluevaltuusto

tulee ottaa huomioon. On kuitenkin huomioitava, että nuorisopsykiatrian avo- ja osastohoitoa tarvitaan, eikä siitä voi etupainotteisesti leikata."

Asian käsittelyn aikana kokouksesta poistui Jan Tollet klo 16:55.

Asiaa kokouksessa oli esittelemässä palvelujohtaja Virve Hongisto ja Päivi Kalilainen klo 16:40-17:35

Aluehallitus 3.10.2023 § 306

Selostus asiasta Edellä selostetun lisäksi työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta on merkinnyt valtuustoaloitteen ja siihen laaditun vastauksen tiedoksi kokouksessa 23.8.2023 § 71 ja nuorisovaltuusto on käsitellyt valtuustoaloitteen ja siihen laaditun vastauksen iltakoulussa 15.9.2023.

Hyvinvointialuejohtajan ehdotus Aluehallitus
1. hyväksyy omalta osaltaan valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen
2. esittää aluevaltuustolle valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen hyväksymistä ja asian toteamista loppuunkäsittellyksi.

Päätös Aluehallitus päätti
1. hyväksyä omalta osaltaan valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen
2. esittää aluevaltuustolle valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen hyväksymistä ja asian toteamista loppuunkäsittellyksi.

Aluevaltuusto 14.11.2023 § 85

Päätös ehdotus Aluevaltuusto merkitsee tiedokseen edellä esitetyn vastauksen ja toteaa aloitteen loppuunkäsittellyksi.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liitteet Liite 1: Taustatietoja valtuustoaloitevastaukseen nuorten terapiatavuokkeilusta
Liite 2: Aluevaltuustoaloite 4.10.2022 / Mielenterveysstrategian valmistelu ja nuorten terapiatavuokkeilu

Taustatietoja valtuustoaloitevastaukseen nuorten terapiatakuukokeilusta

4.10.2022 on jätetty aluevaltuustoaloite koskien mielenterveysstrategiaa sekä nuorten terapiatakuukokeilua Keski-Suomen hyvinvointialueella. Aluevaltuustoaloitteessa kiinnitetään huomiota mielenterveysongelmien keskeiseen rooliin nuorten ja nuorten aikuisten syrjäytymisessä, sairauspoissaoloissa ja ennenaikaisissa eläköitymisissä. Aloitteen tekijät nostavat esiin myös korona-aikana lisääntyneen nuorten ja nuorten aikuisten masennus- ja ahdistusoireilun sekä mielenterveysongelmien hoitovajeen.

Aluevaltuustoaloitteessa ehdotetaan mielenterveyskriisiin vastaamista yhdeksi hyvinvointialueen painopisteeksi ja ehdotetaan Keski-Suomessa aloitettavaksi 13–29-vuotiaiden nuorten terapia- ja mielenterveyshoidon takuukokeilu erityisesti keskivaikeiden ja lievien mielenterveyden ongelmien hoitamiseksi sekä vaikeiden masennusten ehkäisemiseksi. Takuukokeiluun sisältyisi ajanvarauksetonta palvelua, nopeaa keskusteluapua viimeistään seuraavana päivänä myös liikkuvana, lyhytterapeuttisia (1–20 kertaa) käyntejä ja pidempiin terapioihin hakeutumisen tukea.

Aluevaltuustoaloitteessa ehdotetut toimenpiteet kohdentuvat inhimillisen kärsimyksen ja kansantalouden kannalta erittäin tärkeään aiheeseen ja ikäryhmään ja edellyttävät hoidon portaiden yhteistyötä myös yli vastuualue- ja palvelualuearajojen.

Vastauksessa on kuvattu mielenterveysongelmien aiheuttamat taloudelliset haasteet, ahdistus- ja masennusoireet ja niiden esiintyvyys, Keski-Suomen hyvinvointialueen nykytilanne nuorten ja aikuisten mielenterveyden hoidon ja tuen osalta, hoidon portaat ja hoitotakuu, terapiapalvelut hoidon portailla, meneillään olevat toimenpiteet palvelukokonaisuuden selkeyttämiseksi sekä yhteenvedona strategiatyön painopisteet ja toimenpiteet terapia- ja mielenterveyshoidon takuun onnistumiseksi. Lisäksi vastauksessa on taloudellisten vaikutusten arvio.

Psyykkiset häiriöt ovat nuorten ja nuorten aikuisten ylivoimaisesti suurin terveysongelma ja kansantalouden haaste

Mielenterveysongelmat ovat suuren inhimillisen kärsimyksen lisäksi kansantalouden tärkeimpiä kestävyysongelmia. OECD:n arvio vuonna 2018 mielenterveys- ja päihdeongelmien kokonaiskustannuksista Suomessa oli 11 mrd €. Suurin osa kuluista oli työkyvyttömyydestä ja sosiaalieduista syntyneitä. Vuoden 2018 jälkeen on yhteiskunnassa ollut suuria murroksia, mikä on entisestään lisännyt mielenterveys- ja päihdeongelmien määrää. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt ovatkin ohittaneet muut diagnosoitavat sairausryhmät sairauspäiväraha- ja osasairauspäiväraha-kausien määrässä vuonna 2021 ja osasairauspäiväraha-kausien määrässä jo vuonna 2019. Opiskelijoilla ja alle 35-vuotiailla sairauspäiväraha-kausien liittyvät pääasiassa mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöihin ja työttömyydenkin tämä on ollut suurin oireryhmä jo useita vuosia.

Nuorten psyykkisen oireilun, perusterveydenhuollon mielenterveysperusteisten käyntien, erikoissairaanhoidon lähetemäärien ja nuorisopsykiatrisen osastohoidon tarpeen lisääntyminen on ollut

valtakunnallinen ilmiö jo pitkään ja kiihtyi huomattavasti koronan alettua. THL:n tilastoraportissa 21/2022 todettiin, että psykiatrian erikoisalojen käyntien osuus kaikista mielenterveysperusteisista käynneistä vuonna 2020 oli 13–17-vuotiailla 70 % ja 18–22-vuotiailla 57 %. Tämän jälkeen palvelutarve on edelleen kasvanut ja erikoissairaanhoidon ei ole pystynyt vastaamaan kasvaneeseen palvelutarpeeseen. AVI onkin puuttunut erityisesti nuorisopsykiatrian ruuhkautumiseen useiden hyvinvointialueiden osalta.

Myös nuorten aikuisten psyykinen oireilu näyttää kasvavan edelleen ja ikäryhmä painottuu sekä perustason mielenterveys- ja päihdepalveluissa että psykiatrian erikoissairaanhoidon palveluissa. Keski-Suomessa nuorten aikuisten suurta määrää palveluissa selittää myös se, että Jyväskylä on vetovoimainen opiskelijakaupunki mikä näkyy myös nuorten aikuisten ikäryhmän painottumisena Jyväskylän ikäprofiilissa. Lisäksi [mielenterveyden häiriöitä on todettu esiintyvän enemmän kaupungeissa](#). Psykiatrian erikoisalalla suurimmat käyntimäärät ja käyntitiheydet painottuvat nuorten aikuisten ikäryhmään (Jyväskylän asukkaat selkeästi painottuen) ja he ovat ikäryhmä, jolle eniten kirjoitetaan opiskelu- tai työkyvyttömyyspäiviä varten lausuntoja, nuorille toiseksi eniten. Näyttääkin siltä, että monet nuoret ihmiset jäävät työkyvyttömyyseläkkeelle jo ennen työuran alkua. Keski-Suomessa oli Suomen hyvinvointialueista viidenneksi eniten mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita 18–24-vuotiaita vuonna 2022 (liite 2.).

Nuorilla ja nuorilla aikuisilla mielenterveyden häiriö on tyypillisesti ahdistusta tai masennusta (esiintyvyys väestössä liitteessä 1.). Koronan alettua erityisesti ahdistusoireilun mutta myös masennusoireilun määrä lisääntyi. Myös syömishäiriöoireissa ja neuropsykiatrisessa oireilussa tapahtui selkeää lisääntymistä koronan myötä.

Mielenterveysongelmat ovat usein koko perheen ongelma ja vaikutukset ulottuvat sukupolvelta seuraavalle, mikä kansantalouden näkökulmasta on erityisen huolestuttavaa. [Aikuisten mielenterveyttä hoidettaessa onkin hyvä muistaa, että hän voi myös olla vanhempi](#). Kun vanhemman kyky huolehtia lapsesta heikkenee, pitkäaikaiset kodin ulkopuolelle sijoitukset lisääntyvät.

Nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyden tuen ja hoidon nykytilanne sekä palvelujärjestelmä Keski-Suomessa

Palvelujärjestelmää on Keski-Suomessa kehitetty ja edelleen kehitetään vastaamaan lisääntyneeseen tuen ja hoidon tarpeeseen. Ensiarvoista on ennaltaehkäisevä työ sekä pääsy tuen ja hoidon piiriin riittävän ajoissa. Tämä nostetaan yhdeksi kärjeksi myös valtuustoaloitteessa. Resursseja tulee kohdentaa erityisesti laadukkaisiin peruspalveluihin ja varhaisempaan tukeen sekä ennaltaehkäisyyn. (Majlander ym. 2023.) Esimerkiksi koulussa ja oppilaitoksissa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon rooli on merkittävä.

Valtuustoaloitteessa ehdotetaan säännöllisiä mielenterveystarkastuksia osaksi koulujen opiskeluhuoltoa. Tämä toteutuu jo nykyään kouluterveydenhuollon vuosittaisissa terveystarkastuksissa sekä opiskeluterveydenhuollon ensimmäisen opiskeluvuoden terveystarkastuksessa. Terveystarkastuksiin sisältyy aina psyykkisen ja psykososiaalisen hyvinvoinnin arviointi sekä mielenterveyden edistäminen. Samalla terveystarkastuksissa kartoitetaan nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia, arjen sujumista ja elämäntapoja. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010). Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajilla

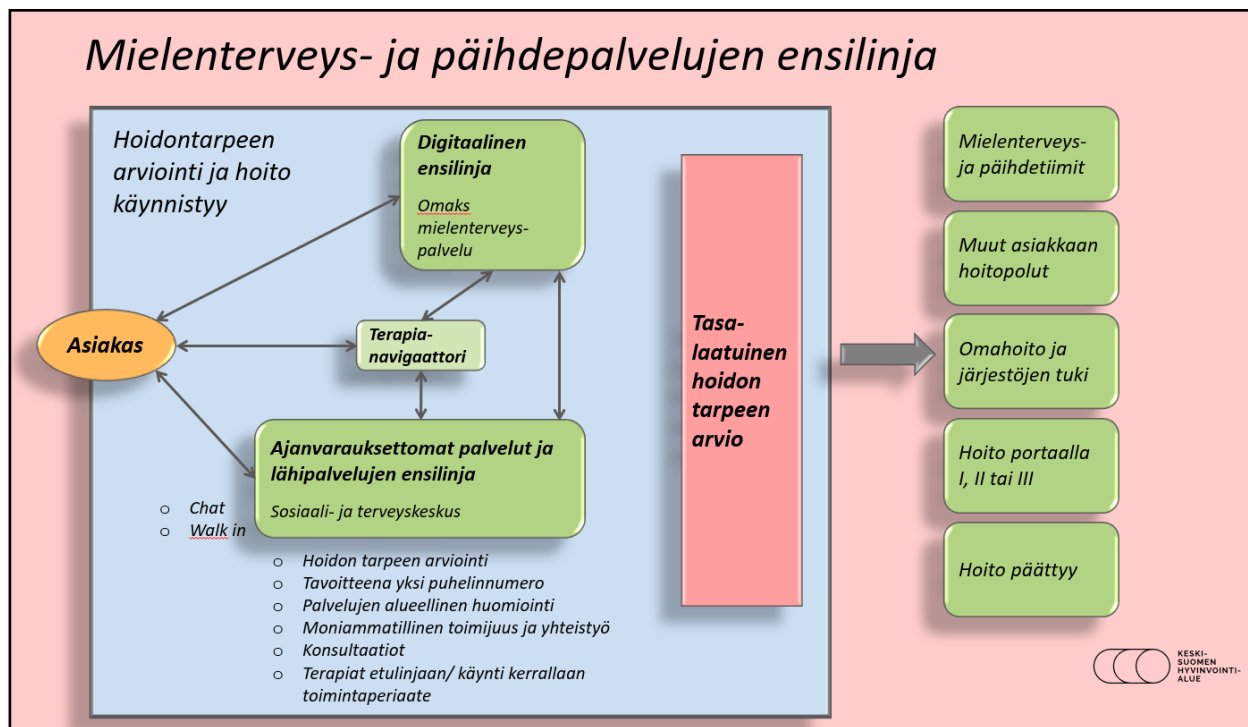
ja lääkäreillä on hyvät valmiudet tunnistaa nuorten mielenterveyden häiriöitä ja tukea nuoria yhdessä muun opiskeluhuollon ja koulujen ja oppilaitosten ammattilaisten kanssa.

Edellä mainittujen seikkojen toteutuminen edellyttää riittävää terveydenhoitaja- ja lääkäriresurssia, jotta terveystarkastukset pystytään toteuttamaan tarvittavan pitkillä vastaanottoajoilla ja laadukkaasti sekä tarvittaville lisäkynneille ja moniammatilliselle yhteistyölle jää aikaa. Lisäksi henkilöstön osaamisen vahvistamiseen ja vaikuttavien työmenetelmien käyttöönottoon tulee panostaa. Keski-Suomen hyvinvointialue pyrkii noudattamaan THL:n uusia, juuri toukokuussa 2023 julkaistuja, kouluterveydenhuollon henkilöstömitoitussuosituksia, joissa suositellaan 460 oppilasta kouluterveydenhoitajaa kohden. THL:n henkilöstömitoitussuosituksilla pyritään vastamaan paremmin muun muassa nuorten lisääntyneeseen mielenterveysoireiluun. (Hietanen-Peltola, Ahvola & Janhukainen 2023.) Vaikuttavia työmenetelmiä puolestaan koulutetaan parhaillaan Keski-Suomen hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden ammattilaisille, Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman koordinoimana.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on toiminnan painotuksen siirtäminen raskaista palveluista ehkäisevään ja ennakoiwaan työhön. Resurssien siirtäminen korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin ja mahdollisimman varhaisen vaiheen hoitoon on mielekästä sekä inhimillisestä että taloudellisesta näkökulmasta. Digitaalisten palveluiden avulla (esim. omaks.fi/nuorelle sekä omaks nuorten chat) voidaan vastata palveluiden saatavuuden sekä saavutettavuuden haasteisiin. Kustannusvaikuttavuus näkyy palveluiden oikea-aikaisen saatavuuden kautta. Digitaalisten palveluiden myötä pystytään lisäämään myös palveluiden yhdenvertaisuutta koko Keski-Suomen hyvinvointialueella, ja näin ollen lisätä alueellista palveluvalikoimaa.

Vuoden 2023 aikana pilotoidaan matalan kynnyksen palveluissa, opiskeluhuollossa, 2–4 käynnin Nuorten ohjattu omahoito -menetelmää. Menetelmässä hyödynnetään nuoren kanssa työskentelyssä Mielenterveystalon omahoito-ohjelmia ja on näin nopeallakin aikataululla otettavissa käyttöön. Opiskeluhuollossa on myös laajalti käytössä yläkouluikäisille ja toisella asteella opiskeleville nuorille mielialaoireisiin noin kuuden käynnin ohjaus- ja neuvontamenetelmä IPC (Interpersoonallinen ohjaus). IPC-menetelmään on koulutettu lähes 160 työntekijää Keski-Suomessa. Nuoren ahdistuksen hoitoon on Australiassa kehitetty ja Suomeen jalkautettu menetelmä, Cool kids -menetelmä. Cool kids -menetelmäkoulutettuja työntekijöitä on koulutettu opiskeluhooltoon, nuorten mielenterveys- ja päihdetiimien työntekijöille ja erikoissairaanhoidon.

Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa on vuoden 2022–2023 aikana otettu käyttöön ensilinja-toiminta (kuva 1.). 18.9.2023 jälkeen ensilinja-toiminta kattaa koko Keski-Suomen, kun se otetaan käyttöön myös Jyväskylän alueella. Jokaisella alueella on yksi puhelinnumero mielenterveys- ja päihdetiimin ensilinjan sairaanhoitajalle. Hoidontarpeen arviointi ja hoidon suunnittelu alkaa heti ensimmäisessä mielenterveyspalvelujen kontaktissa. Hoitoon mielenterveyspalveluihin pääsee myös chatilla (Omaks laajenee pohjoiseen Keski-Suomeen 2023 lopussa) ja ajanvarauksettomasti menemällä suoraan vastaanotolle. Ajanvarauksetonta palvelua on pyritty järjestämään mahdollisimman monessa sote-keskuksessa. Hoidontarpeen arviointiin ja hoitoon pääsy on nopeutunut niillä alueilla, joissa ensilinjan sairaanhoitajan palvelu jo on käytössä. Esimerkiksi Laukaassa kesäkuussa 2023 oli pisin jonoaika takaisinsoittoon asiakkaalle 25 minuuttia. Ensilinja on koulutettu (Jyväskylä koulutetaan syksyn 2023 aikana) Käynti kerrallaan-toimintaan. Käynti kerrallaan toiminta koostuu 1–3 käyntikerrasta nopealla aikavälillä. Toiminnassa kiinnitetään erityisesti huomiota potilaan omaan huoleen voinnistaan. Aikuisten palveluissa on käytössä lisäksi terapianavigaattori koko Keski-Suomessa.

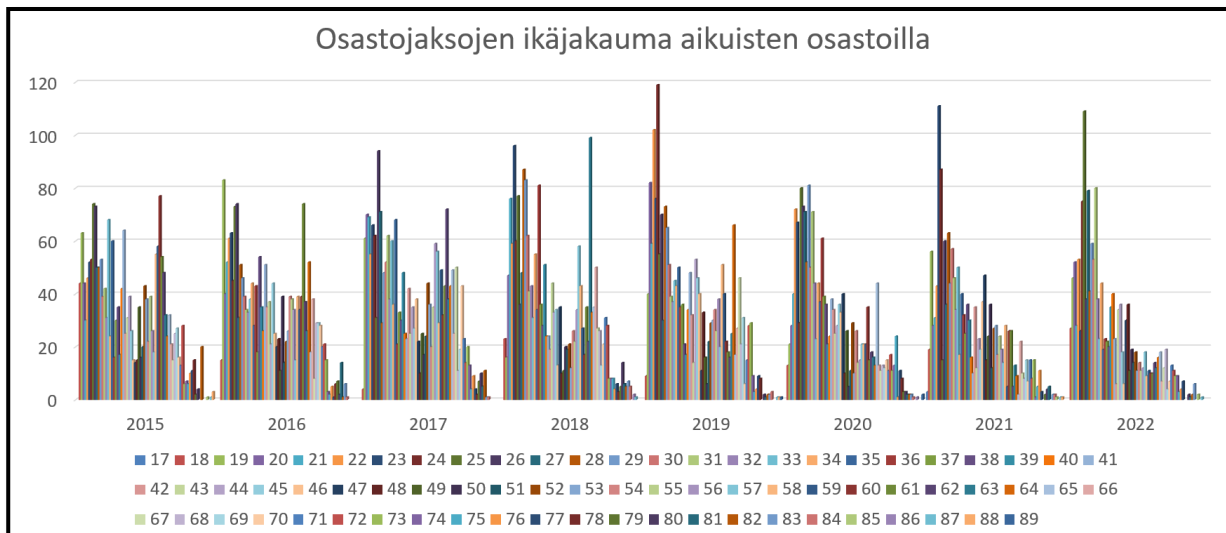

Kuva 1. Ensilinjän toimintamalli.

Oikea-aikainen hoito ja hoidon porrastus

Palvelujärjestelmä ei ole pystynyt vastaamaan yhteiskunnallisen murroksen tuottamaan kasvavaan palvelutarpeeseen ja oikea-aikaiseen hoitoon pääsyyn. Nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyspalvelujen epäkohdaksi on THL:n selvityksissä todettu palvelujen sirpaleisuus sekä yhteistyön ja yhdenvertaisten palvelujen saatavuuden puute. Tämä taas aiheuttaa hoidon tarpeen kasautumista erikoissairaanhoidon palveluihin ja kuntoutuspsykoterapiaan. Erikoissairaanhoidossa nuorten ja nuorten aikuisten hoidon tarpeen lisääntyminen on keskittynyt erityisesti ahdistus- ja masennusoireisiin, vakavien psyykkisten sairauksien (psykoosisairaudet) määrän pysyessä samana. Myös syömishäiriöoireissa ja neuropsykiatrisissa oireyhtymissä on ollut lisääntymistä ja niihinkin yleensä liittyy myös ahdistus- ja masennusoireita. Erikoissairaanhoidon lisääntynyt palvelutarve näissä oireryhmissä kertoo luultavasti myöhästyneestä hoidon aloittamisesta.

THL:n Terve Suomi -väestötutkimuksessa todettiin, että yleisintä psyykinen kuormittuneisuus on 20–29-vuotiailla, erityisesti naisilla, ja sama ikäryhmä myös kokee elämänlaatunsa heikoimmaksi. Nuorten aikuisten ikäryhmän korostunut palvelutarve näkyy hoitoketjun loppupäässä, psykiatrian osastohoidossa, asti (kuva 2.). Vuosi vuodelta aikuispsykiatrian osastohoidon ikäprofiilin painotus on siirtynyt kohti nuorten aikuisten ikäryhmää.

Kuva 2. Osastohoitojaksojen ikäjakauma psykiatrian osastoilla vuosina 2015–2022.

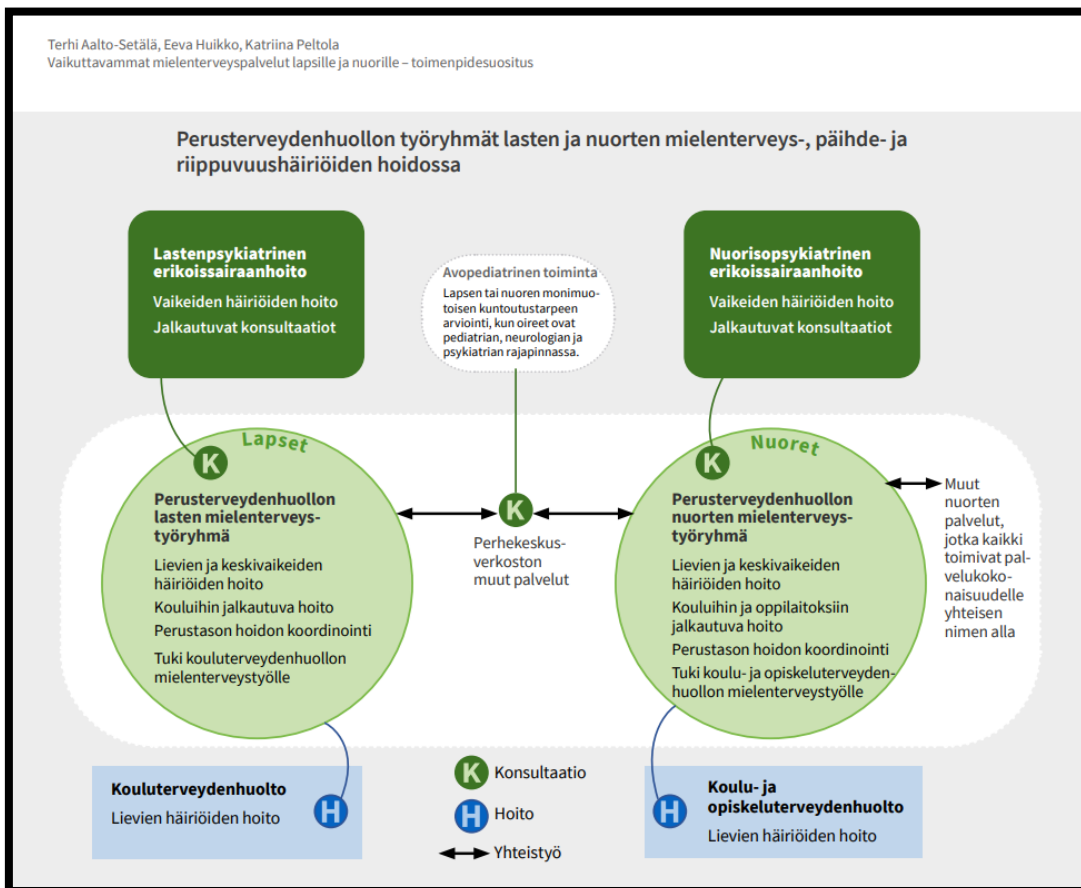
Lakimuutoksilla pyritään tukemaan nopeaa ja oikea-aikaista hoitoon pääsyä. Hoitoon pääsyä koskevat määräajat ovat terveydenhuoltoa koskevien lakien muutosten myötä tiukentumassa vaiheittain. Siirtymäkautena 1.9.2023 lähtien terveydenhuollon avohoitoon, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon ja korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoon tulee päästä 14 vuorokauden kuluessa hoidon tarpeen arvioinnin tekemisestä. Seitsemän vuorokauden hoitoon pääsyn määräaika perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa oli suunniteltu tulemaan voimaan 1.11.2024 mutta siirtyy luultavasti eteenpäin. Hoidon tarpeen arvioinnin osalta potilaan pitää saada arkipäivisin virka-aikana saman päivän aikana yhteys terveyskeskukseen, opiskeluterveydenhuoltoon tai korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoon ja saada yksilöllinen terveydenhuollon ammattihenkilön tekemä arvio tutkimustensa tai hoitonsa tarpeesta ja kiireellisyydestä sekä siitä, minkä terveydenhuollon ammattihenkilön tekemiä tutkimuksia tai antamaa hoitoa potilas tarvitsee. Jos hyvinvointialue ei pysty antamaan palveluja itse, sen pitää hankkia palvelut muilta palveluntuottajilta.

Hoidon porrastus toiminnan sisällön näkökulmasta

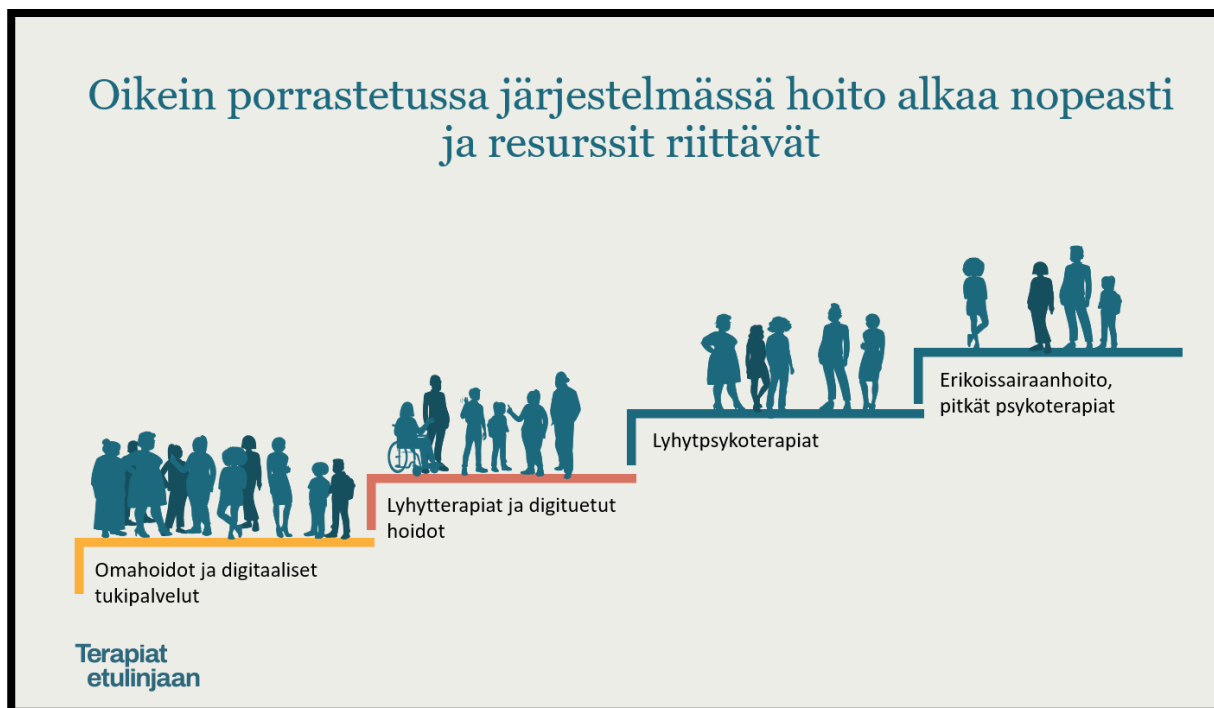
Ratkaisuna mielenterveyskriisiin on esitetty toimivia perustason palveluja lähellä ihmisten arkea ja perusterveydenhuollon oikea-aikaista porrasteista hoidon mallia, jossa palveluohjauksen apuna hyödynnetään aikuisilla terapianavigaattoria ja nuorilla interventionavigaattoria. Mitä korkeammalla portaalla ollaan, sitä intensiivisempiä menetelmiä on käytössä. THL:n Vaikuttavammat mielenterveyspalvelut lapsille ja nuorille -toimenpidesuosituksessa ehdotetaan (kuva 3.), että perusterveydenhuollon työryhmät kantavat päävastuun perustasolla hoidettavien lievien ja keskivaikeiden mielenterveys-, päihde- ja riippuvuushäiriöiden tutkimisesta ja hoidosta. Porrasteisen mallin mukaan opiskeluhuolto täydentäisi tätä palvelua kouluikäisten lasten ja nuorten lievien ongelmien ja häiriöiden hoidossa muun muassa tarjoamalla varhaisia hoidollisia interventioita. Vaikeiden häiriöiden hoito ja jalkautuva konsultaatio kuuluisi lasten- ja nuorisopsykiatriselle erikoissairaanhoidolle. Mitä korkeammalla portaalla ollaan, sitä intensiivisempiä menetelmiä on käytössä. Matalampien portaiden menetelmät sopivat lieviin ja keskivaikeisiin mielenterveyden häiriöihin, mielenterveyden pulmatilanteisiin sekä ennaltaehkäisevään työhön. Korkeamman portaan menetelmät vaativat enemmän palvelujärjestelmän resursseja ja niiden toteuttaminen enemmän ammatillisia valmiuksia, ja ne on suunnattu vakava-asteisiin tai monimutkaisiin tilanteisiin. Vastaavaa mallia hoidon porrastuksesta esittävät Terapiat etulinjan -

toimintamalli (kuva 4.) ja psykologiliitto (kuva 5.). Myös uudessa hallitusohjelmassa todetaan, että perustason mielenterveyspalveluja kehitetään esimerkiksi Terapiat etulinjaan –toimintamallin kokemuksia hyödyntäen ja ottamalla käyttöön porrasteinen hoitomalli.

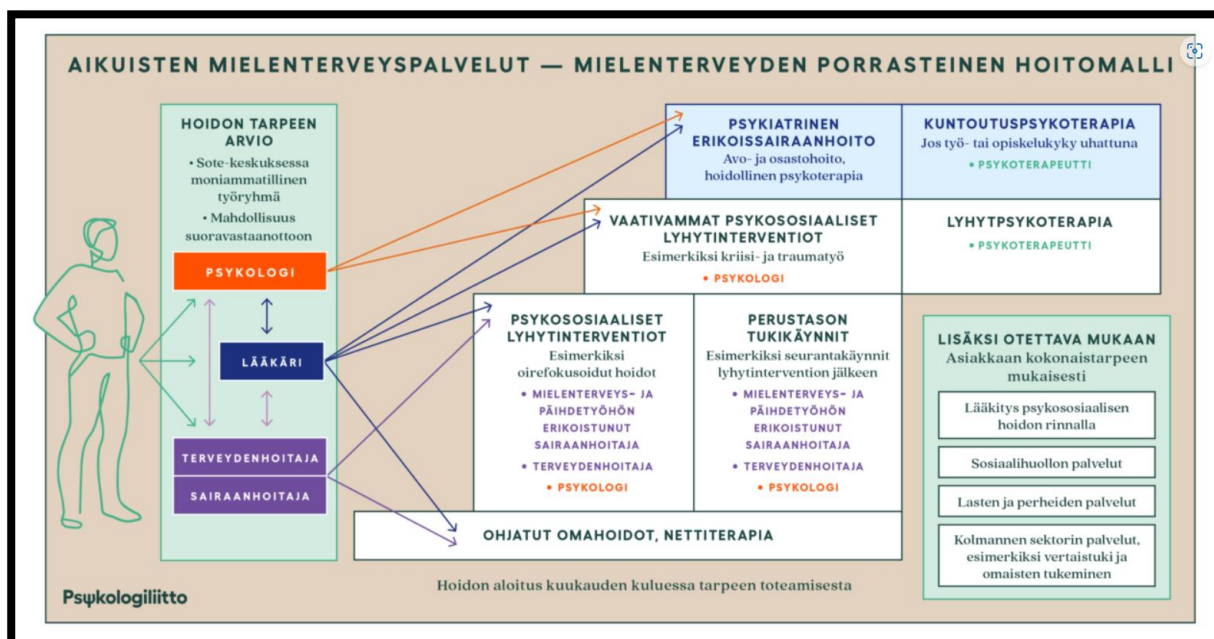
Toimiva hoidon porrastus edellyttää yhtenäistä mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen hoitoketjujen ja henkilöstön johtamista. Tämä edellyttää vastuualue- ja palvelualue-rajat ylittäviä monialaisia tiimejä sekä potilastyön, esimiestyön että johtamisen tasoilla, toimintaprosessien yhdenvertaistamista, näyttöön perustuvan toiminnan edistämistä ja seuraamista (THL:n toimenpidekoodien käyttö) sekä selkeää vastuunjaon sopimista kaikilla hoidon portailla. Porrastus tarkoittaa myös sitä, että suurin virtaus erikoissairaanhoidon palveluihin toteutuu mtp-tiimien (monialaisten tiimien keskustelevien siirtymien kautta) ja ainoastaan kiireellisen hoidon tarpeessa ohjaus voi tulla suoraan esim. koulu- tai opiskeluterveydenhuollosta. Porrastus tarkoittaa myös sitä, että siirtymät erikoissairaanhoidosta mtp-tiimeihin tapahtuvat joustavasti monialaisen tiimityön kautta.

Kuva 3. THL:n toimenpidesuositus

Kuva 4. Terapia etulinjaan -toimintamallin porrastettu järjestelmä

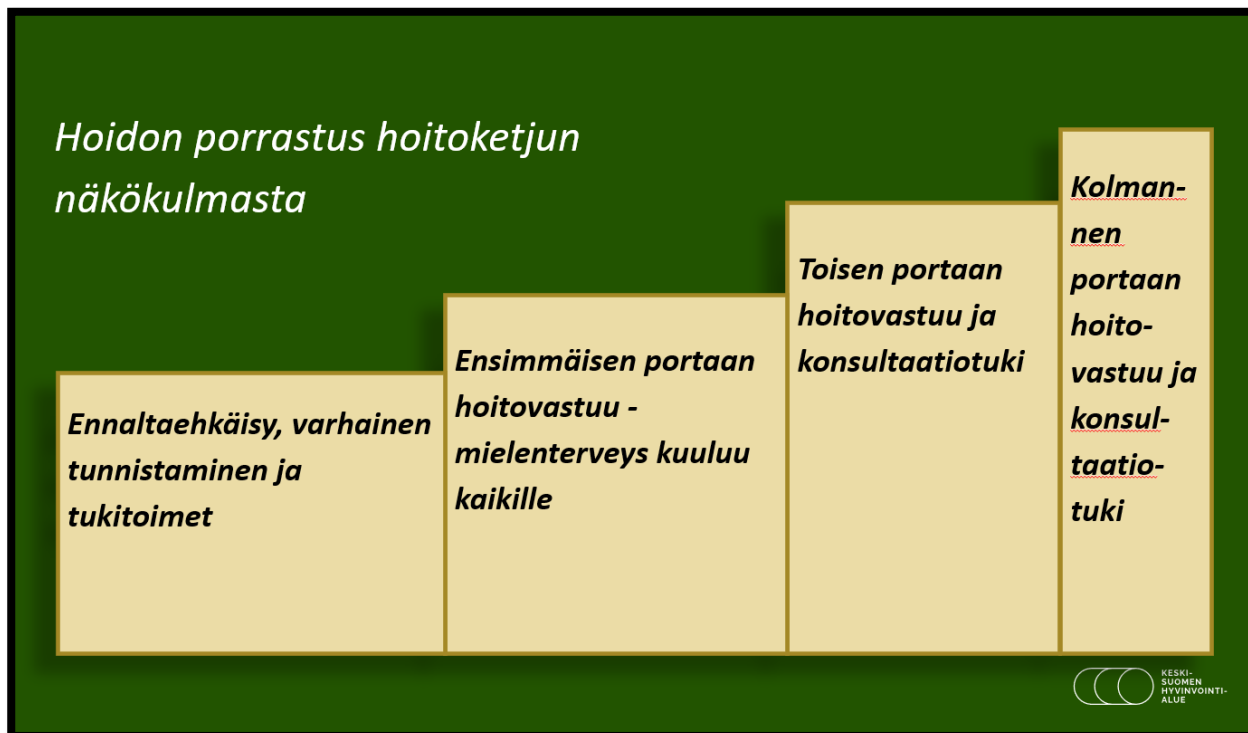

Kuva 5. Mielenterveyden porrasteinen hoitomalli (Psykologiliitto 6.5.2023)

Hoidon porrastus hoitoketjun näkökulmasta

Ennaltaehkäisy ja tukitoimet: Koulu-, opiskelu- ja työterveyshuollon ennaltaehkäisevä työ ja varhainen tunnistaminen ovat osa koulun ja työpaikan antamaa tukea. Ennaltaehkäisevä työ pitää sisällään palvelutarpeen arviota ja palveluohjausta tukevan Terapia- ja Interventionavigaattorin käytön. Vasta näiden

suojaavien ja ennaltaehkäisevien tekijöiden ja oma-aloitteisen omahoidon jälkeen tulevat hoidon palvelujen portaat (kuva 6.).

Kuva 6. Hoidon porrastus hoitoketjun näkökulmasta

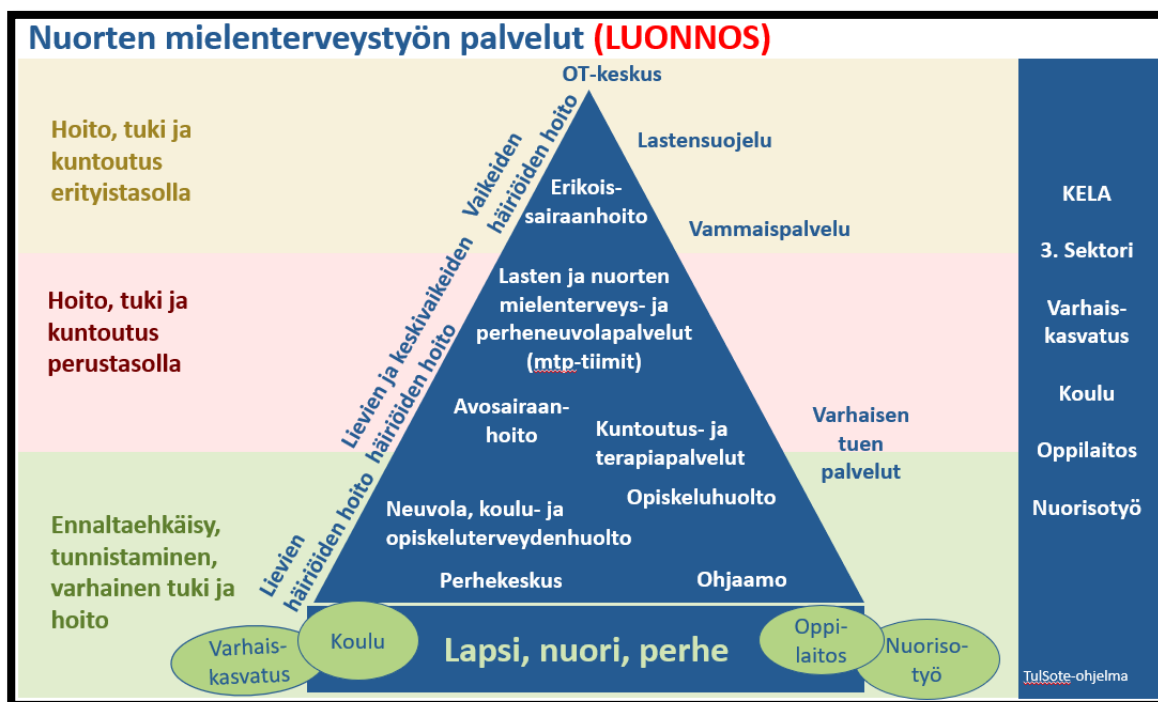
Ensimmäisen portaan hoitovastuu - mielenterveys kuuluu kaikille: Ensimmäisen portaan hoitovastuu koskee lieviä mielenterveyden häiriöitä ja sitä toteutetaan hoitotakuun mukaisesti yleisterveydenhuollossa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Myös työterveyshuolto osallistuu lievien mielenterveyden häiriöiden hoitoon silloin, kun työterveyshuollon sopimus sen mahdollistaa. Lasten ja nuorten osalta [THL:n toimenpidesuosituksessa](#) (4/2023) ehdotetaan, että säädöspohjaa muutetaan siten, että lieviä mielenterveyshäiriöitä voidaan hoitaa myös kouluterveydenhuollossa ja varmistetaan muutoksen edellyttämä resursointi. Ensimmäinen porttas pitää sisällään Terapia- ja Interventionavigaattorin käytön, eri ikäryhmille ja psyykkisesti sairastuneille vanhemmille suunnatun ohjatun omahoidon (1–3 kontaktikerran menetelmä, jossa yhdistyvät asiakkaan itsenäinen työskentely Mielenterveystalo.fi-palvelun omahoito-ohjelman parissa sekä ammattilaisen tuki), nettiterapiat ja psykososiaaliset interventiot (ohjaus ja hoito, IPC, kriisi-interventiot, pari-interventiot, perheinterventiot).

Toisen portaan hoitovastuu ja konsultaatiotuki: Toisen portaan hoitovastuu on perusterveydenhuollon moniammatillisissa mielenterveys- ja päihdetiimeissä (mtp-tiimit), joissa vastataan hoitotakuun mukaisesti hoidon tarpeen arviointiin ja hoitoon pääsyyn (esim. ensilinjan sairaanhoitajat ja käynti kerrallaan -toimintamalli), hoidetaan lieviä ja keskivaikeita häiriöitä (aikuisten palveluissa sovitusti osin vaikeita häiriöitä), seurataan pitkäaikaisesti psyykkisesti sairastavien hoitoa, jalkaudutaan yleisterveydenhuoltoon sekä koulu-, opiskelu- ja työterveyshuoltoon, koordinoidaan perustason hoitoa ja annetaan tukea esim. koulu- ja opiskeluterveydenhuollon mielenterveystyölle. Hoidon tarpeenmukaisina ja näyttöön perustuvina terapeuttisina menetelminä ovat omahoidon menetelmien lisäksi lyhytterapiat (esim. kognitiivinen lyhytterapia, IPT, nettiterapiat), digituetut hoidot ja haastavammassa ongelmissa lyhytpsykoterapiat ja psykoterapiat.

Mtp-tiimit huolehtivat konsultaatiosta ensimmäisen portaan hoitotahoille ja saavat itse tukea rakenteisiin integroiduista erikoissairaanhoidon liikkuvista ja säännöllisistä lääkärikonsultaatioista.

Kolmannen portaan hoitovastuu ja konsultaatiotuki: Kolmannen portaan hoitovastuu on psykiatrian palvelualueella, jossa vastataan erikoissairaanhoidon hoitotakuun mukaisesti hoidon tarpeen arviosta ja hoitoon pääsystä ja hoidetaan potilasta silloin kun oirekuva on vaikea/vakava ja/ tai ongelma monimuotoinen, jolloin terapian näkökulmasta palvelutarpeena on lyhytpsykoterapia tai pitkä psykoterapia. Keski-Suomessa kriteerit nuorisopsykiatrian (13-17vuotiaat) palveluihin on määritelty Käypä hoito -suositusten ja THL:n oppaan (Kouluikäisten mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa) pohjalta. Nuoria aikuisia koskevat psykiatrian aikuisille (18-vuotta täyttäneet) suunnattujen vastaanottopalvelujen kriteerit, jotka on sovittu yhdessä perustason mtp-tiimien kanssa hyvinvointialueen valmistelussa. Hoitotakuun osalta alle 23-vuotiaat kuuluvat saman hoitotakuun piiriin kuin alle 18-vuotiaat. Erikoissairaanhoidon vastuulla ovat myös mtp-tiimien konsultaatiot.

Tällä hetkellä käynnissä oleva nuorten mielenterveyden hoito- ja palveluketjutyö on jo osaltaan mielenterveysstrategian luomista Keski-Suomeen hyvinvointialueelle. Hoito- ja palveluketjutyössä tämän hetken palvelujärjestelmä sekä tuen tasot / hoidon porrastus on kuvattu kuvassa 7.

Kuva 7. Palvelujärjestelmä ja hoidon porrastus

Hoito- ja palveluketjutyön tavoitteena on selkiyttää pirstaleista palvelujärjestelmää sekä asukkaille että ammattilaisille. Ajatuksena on hoidon ja palveluiden yhdenmukaistaminen, yhtenäisine ohjeistuksineen ja toimintaperiaatteineen, samoin kuin toimijoiden työnjaon ja yhteistyön määrittämisineen. Näillä toimilla pyritään takaamaan nuorille oikea-aikaista ja tarpeenmukaista hoitoa ja tukea. Hoito- ja palveluketjutyötä on tehty moniammatillisesti ja monialaisesti alusta lähtien – mukana työskentelyssä ovat olleet sivistys-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset, sekä järjestöt että kokemusasiantuntijat. Ketjuissa kuvataan sekä asukkaille että ammattilaisille tukeen, hoitoon ja palveluiden piiriin ohjautumista ja näiden porrasteisuutta.

Osaaminen hoidon portailla

Nuorten ensimmäisen ja toisen portaan hoitovastuun osalta tutkimisen ja hoidon osaaminen on määritelty hyvin THL:n oppaassa (Kouluikäisten mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa).

Hallitusohjelmassa halutaan turvata lainsäädännöllä lasten ja nuorten yhdenvertainen pääsy perustasolla vaikuttaviin psykososiaalisiin hoitoihin ja lyhytpsykoterapiaan (terapiatakuu). Psykososiaaliset hoidot (IPC- ja IPT, kognitiivinen lyhyterapia sekä Cool Kids) ovat strukturoituja interventioita, joihin on omat koulutuksensa mutta jotka ovat tarkoitettu laajasti käytettäväksi työnohjauksen tuella. Osaajia maakunnassa on jo paljon mutta lisää koulutusta vielä tarvitaan. Myös lyhytpsykoterapiaosaajia tarvitaan lisää mtp-tiimien palveluihin sekä nuorten että nuorten aikuisten osalta.

Erikoissairaanhoidossa osaamisessa keskitytään erityisesti kapea-alaiseen ja syvään osaamiseen. Nuorisopsykiatrian vastaanottopalveluissa menetelminä käytetään oireryhmäkohtaisesti Käypä hoito -suosituksissa vaikuttaviksi todettuja tutkimisen ja hoidon menetelmiä hyödyntäen laajasti etävastaanoton erilaisia mahdollisuuksia (esim. virtuaalialusta). Riittävästä ja riittävän laajasta psykoterapiaosaamisesta nuorisopsykiatrian vastaanottopalveluissa huolehditaan, painottaen erityisesti perhepsykoterapian osaamista. Nuoret aikuiset kuuluvat aikuisten vastaanottopalveluihin, jossa syväosaaminen eri oireryhmien ja palvelutarpeiden osalta on pyritty ylläpitämään oireryhmä- ja palvelutarvekohtaisten hoitomallitiimien avulla. Nuoret aikuiset ohjautuvat kunkin hoitomallitiimin nuorten aikuisten hoito-otteen osaajalle, jolloin potilas saa sekä laaja-alaisen ymmärryksen nuorten aikuisten erityisestä palvelutarpeesta että syvän osaamisen psykikkisen sairastamisen problematiikkaansa.

Terapiat etulinjaan –koulutustoiminta kattaa ne menetelmät, mitä perustaso tarvitsee

- Koulutusportfoliota täydennetään näytön ja alueiden tarpeiden pohjalta – tavoitteena varmistaa yleisten mielenterveyden häiriöiden riittävä hoito suoraan perustasolta
- Jos tarve on selkeä – koulutus ilmestyy koulutuslupalustalle n. puolessa vuodessa

Terapeuttisen työn ydintaidot, yleiset näyttöön perustuvat vuorovaikutusmenetelmät, spesifin kohderyhmän hoito & työelämätaidot

- Esim.
- Motivoiva haastattelu
 - Akuutin kriisin kohtaaminen
 - Ikääntyneen lyhytterapiahoito
 - Jatkuva kehittyminen terapeuttina
 - Pari-interventiot*

Kogn. terapiat

Kognitiivinen lyhyterapia

CBASP*

Ahdistuksen lyhytinterventio

Cool Kids

Interpers. terapiat

IPT/IPT-N

IPC/IPC-N

Ohjatut omahoidot

Ohjattu omahoito

Nuorten ohjattu omahoito

Lasten ohjattu omahoito

Pienten lasten ohjattu omahoito

*Tulossa 2023

Terapiat etulinjaan

8. Koulutustoiminnasta

Haasteet hoidon porrastuksessa ja terapian saatavuudessa tällä hetkellä

Pitkän aikaa jatkunut palvelutarpeen kasvu ja koronan laukaisema nopeutunut palvelutarpeen kasvu ovat aiheuttaneet palvelujen ruuhkautumisen kaikilla hoidon portailla sekä lasten, nuorten että aikuisten palveluissa. Pitkien psykoterapioiden osalta ruuhkautumista on ollut jo pitkään. Erityisesti kouluikäisillä koronan vaikutus palvelutarpeen tunnistamisen viivästymiseen ja sirpaleisen palvelurakenteen aiheuttamat epäselvät vastuurajapinnat ovat myös aiheuttaneet psyykkisen sairastamisen pitkittymistä ja oirekuvan vaikeutumista, mikä taas on aiheuttanut hoidon tarpeen kasautumista erikoissairaanhoidon.

Talousvaikutusten arviointi

Panostus nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen porrasteiseen saatavuuteen ja laatuun ei tuota säästöä pelkästään nuorisopsykiatrian ja psykiatrian avo- ja osastohoidon palvelutarpeen vähenemisenä vaan pitkällä tähtäimellä myös lastensuojelun kustannusten vähenemisenä ja työkykyisenä työvoimana (suurin osa mielenterveys- ja päihdeongelmien kokonaiskustannuksista, Suomessa vuonna 2018 11 mrd €, syntyy työkyvyttömyydestä ja sosiaalieduista). Varhaisessa vaiheessa hoidettu oire kertaa talousvaikutukset vielä seuraaviinkin sukupolviin lisääntyneenä työkykyisyytenä ja vähentyneinä lastensuojelun kustannuksina.

Yhteenveto - strategiatyön painopisteet ja toimenpiteet

4.10.2022 jätetyssä mielenterveysstrategiaa sekä nuorten terapiatakuukokeilua Keski-Suomen hyvinvointialueella koskeneessa aluevaltuustoaloitteessa todettiin nuorten ahdistuneisuuden sekä masentuneisuuden lisääntyneen viime vuosina ja erityisesti koronapandemian aikana. Keski-Suomen hyvinvointialueella pitkän aikaa jatkunut palvelutarpeen kasvu mielenterveys- ja päihdepalveluissa ja koronan laukaisema nopeutunut palvelutarpeen kasvu ovat aiheuttaneet palvelujen ruuhkautumisen kaikilla hoidon portailla sekä lasten, nuorten että aikuisten palveluissa. Erityisesti kouluikäisillä koronan vaikutus palvelutarpeen tunnistamisen viivästymiseen ja sirpaleisen palvelurakenteen aiheuttamat epäselvät vastuurajapinnat ovat myös aiheuttaneet psyykkisen sairastamisen pitkittymistä ja oirekuvan vaikeutumista, mikä taas on aiheuttanut hoidon tarpeen kasautumista erikoissairaanhoidon.

Valtuustoaloitteessa ehdotettiin mielenterveyskriisiin vastaamista yhdeksi hyvinvointialueen painopisteeksi ja 13–29-vuotiaiden terapia- ja mielenterveyshoidon takuukokeilua lievien ja keskivaikeiden mielenterveyden ongelmien hoitamiseksi sekä toisaalta vaikean masennuksen ennaltaehkäisemiseksi. Takuukokeilu aloitettaisiin tämän aluevaltuustokauden aikana. Kokeilussa mielenterveystarkastukset toteutuisivat osana oppilashuoltoa, keskusteluapua sote-ammattilaisen kanssa olisi saatavana viimeistään seuraavana päivänä myös ilman ajanvarausta, hoidon pitäisi alkaa viikon sisällä riippumatta ensikontaktipaikasta, mahdollisuus lyhytterapeuttiseen tukeen pitäisi olla nopeasti saatavissa ja psykoterapiaan hakeutumiseen olisi saatavilla tukea. Terapia- ja mielenterveyshoidon takuukokeilu vastaisi siis lakimuutoksissa suunniteltua seitsemän vuorokauden hoitoon pääsyn ja nopean hoidon tarpeen arvioinnin määräaika [perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa](#).

Keski-Suomen hyvinvointialueen nuorten ja nuorten aikuisten terapia- ja mielenterveyshoidon painopisteet liittyvät seuraaviin kokonaisuuksiin:

1. Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki
 - a. Säännölliset terveystarkastukset neuvolassa ja opiskeluhollossa.
 - i. Varhaisen tunnistamisen osaamisen lisääminen myös kaksoisdiagnoosien osalta.
 - b. Järjestetään koulutusta koulu-, opiskelu- ja työterveyshuoltoon terapia- ja interventionavigaattorin käytöstä.
 - c. Lisätään oppilaitosten, perheiden, työpaikkojen, viranomaisten sekä harrastus- ja järjestötoimijoiden tietoisuutta omahoidon nettisivustoista.
 - d. Huolehditaan väestön tietoisuudesta omahoidon nettisivustoista.
 - e. Osana sähköistä perhekeskuksen ohjaus- ja neuvontatoimintaa on käytössä APUA-nappi.
2. Terapiapalvelujen saatavuus:
 - a. Ensimmäisen portaalan hoitovastuu alkaa jo yleisterveydenhuollossa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollossa ja työterveyshuollossa Terapiat etulinjaan -toimintamallin mukaisesti.
 - i. Ensimmäisen portaalan hoidon palveluissa huolehditaan hoitotakuun mukaisesta palvelujen saatavuudesta.
 - ii. Järjestetään lisää koulutusta terapia- ja interventionavigaattorin käytöstä, nettiterapioista ja ohjatusta omahoidosta sekä psykososiaalisista interventioista eli lyhytterapioista (koulutettuja on jo melko paljon).
 - b. Päävastuu perustason mtp-hoidon palveluista on mtp-tiimeillä, jotka muodostavat toisen portaalan hoitovastuussa.
 - i. Toisen portaalan hoidon palveluissa huolehditaan hoitotakuun mukaisesta palvelujen saatavuudesta. Aikuisten palveluissa nopeana palveluväylänä ovat ensilinjan sairaanhoitajapalvelut/ käynti kerrallaan -toimintamalli ja nuorilla käynti kerrallaan -toimintamalli, joihin yhdistyvät esim. ohjattu omahoito ja lyhytterapiat.
 - ii. Koulutetaan lisää IPC-, IPT- ja Cool Kids –lyhytterapiaosaajia (menetelmäkoulutettuja ja työnohjaajia on jo melko paljon), aikuisten kognitiivisen lyhytterapian osaajia, lyhytpsykoterapiaosaajia (edellyttää psykoterapiakoulutusta), EMDR-osaajia sekä motivoivan haastattelun ja perhetyön osaajia.
 - iii. Toteutetaan Kelan kuntoutuspsykoterapian edellyttämä hoitojakso.
 - iv. Puretaan tarvittaessa kertynyttä hoitovelkaa terapiaostopalveluilla ja arvioidaan lyhytpsykoterapian ostopalvelumallin käyttöönottoa.
 - c. Vastuu hoidon kolmannesta portaasta on psykiatrian palvelualueella.
 - i. Huolehditaan erikoissairaanhoidon hoitotakuun mukaisesta palvelujen saatavuudesta ja konsultaatiopalvelujen saatavuudesta ja kohdentamisesta I ja II portaalan hoitotahoille.
 - ii. Huolehditaan syvän erityisosaamisen ja psykoterapiaosaamisen (erityisesti perheterapiaosaamisen) säilymisestä, jotta myös haastavasti oireilevilla (eivät kykene Kelan kuntoutuspsykoterapiaan tai vaativaan lääkinnälliseen psykoterapiaan) on mahdollisuus psykoterapeuttiseen työskentelyyn. Tarkastellaan YTA-alueitasoisesti kognitiivisen psykoterapiakoulutuksen järjestämisen mahdollisuuksia.
 - iii. Kehitetään hoitomallit läpäisevää nuorten aikuisten hoito-otetta edelleen.
 - iv. Rakennetaan psykoterapiaan valmistavan terapiajakson malli.
3. Hoidon porrastuksen sujuvuus:

- a. Yhtenäinen mtp-hoitoketjujen ja henkilöstön johtaminen.
 - i. Tämä edellyttää vastuualue- ja palvelualue-rajat ylittäviä monialaisia tiimejä sekä potilastyön, esimiestyön että johtamisen tasoilla, toimintaprosessien yhtenäistämistä, näyttöön perustuvan toiminnan edistämistä ja seuraamista (THL:n toimenpidekoodien käyttö), asiakaspalautteen keräämistä ja toiminnan kehittämistä kokemusasiantuntijoiden kanssa sekä selkeää vastuunjaon sopimista kaikilla hoidon portailla.
 - ii. Hoitoketjuseurannan mittarityökaluja valmistellaan. Lisäksi rakennetaan hoitoketjuun työkalu, jolla pystytään seuraamaan asiakas/potilas- ja käyntimäärien, hoitotakuun toteutumisen, hoitopäivien, toteutuneen työpanoksen ja sairauspoissaolojen pitkän ajan kuukausiseurantaa eri hoidon portailla.
- b. Sopimus siirtymistä
 - i. Suurin virtaus erikoissairaanhoidon palveluihin ja sieltä pois toteutuu mtp-tiimien kautta. Ainoastaan kiireellisen hoidon tarpeessa ohjaus voi tulla erikoissairaanhoidon suoraan I:n portaan hoitotaholta.
- c. Rakennetaan potilastyötä tukevia konsultaatiomalleja ja tutkimisen ja hoidon interventioita sekä erikoissairaanhoidosta mtp-tiimeille että mtp-tiimeistä koulu-, opiskelu- ja työterveyshuoltoon. Konsultaatioissa ja interventioissa huomioidaan asiakkaan palvelujen kokonaisuus.

Lähteet:

Aalto-Setälä, Terhi; Huikko, Eeva; Appelqvist-Schmidlechner, Kaija; Haravuori, Henna; Marttunen, Mauri. Kouluikäisten mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa: Opas tutkimiseen, hoitoon ja vaikuttavien menetelmien käyttöön. Ohjaus 6/2020. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Aalto-Setälä, Terhi; Huikko, Eeva; Peltola, Katriina. Vaikuttavammat mielenterveyspalvelut lapsille ja nuorille: toimenpidesuositus. Toimenpidesuositus 4/2023. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Forsell Martta. Lasten ja nuorten mielenterveysperusteinen tutkimus ja hoito 2020. Tilastoraportti 21/2022 Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Gergov, V. 2022. Psychotherapeutic interventions for adolescents with mental disorders: Effectiveness and predictors of treatment outcome. University of Helsinki. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/349562>

Hietanen-Peltola, M., Ahvalo, J. & Janhukainen J. 2023. Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon henkilöstömitoitussuositukset 2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146482/URN_ISBN_978-952-408-082-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jaakkola, L. 2021. Intensiivinen psykodynaaminen lyhytpsykoterapia - psykodynaamiseen psykoterapiaan lisää vaikuttavuutta. Psykoterapia : Therapie-säätiön jäsenlehti, 40 (2), 133-136. <https://www.psykoterapia-lehti.fi/verkkolehti/wp-content/uploads/pdf/2021/02/Jaakkola.pdf?a=3760>

KelastoKäypä hoito -suositukset

Kouvonen P. & Kurki M. 2020. Vaikuttavien lasten ja nuorten psykososiaalisten menetelmien käyttöönoton tukeminen päätöksenteossa 2020-luvun Suomessa. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti. [file:///C:/Users/jarvensa22/Downloads/91583-Kirjoitus%20\(sis%C3%A4lt%C3%A4en%20ydinasiat,tiivistelm%C3%A4t%20&%20asiasanat\)-151322-1-10-20200424%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/jarvensa22/Downloads/91583-Kirjoitus%20(sis%C3%A4lt%C3%A4en%20ydinasiat,tiivistelm%C3%A4t%20&%20asiasanat)-151322-1-10-20200424%20(2).pdf)

Luoto, Kaisa (2023). Väitöskirja: [Improving Care for Patients with Dual Disorders: Depression and co-occurring alcohol use.](#) Väitöspäivä 2023-06-09, Tampereen yliopisto.

Majlander S., Vihtari J, Kekkonen M., Sankalahti K., Turu P. & Rautiainen S. 2023. Lasten ja nuorten palveluiden yhdenvertainen saavutettavuus. Kansallisen lapsistrategian toimenpiteen 14 raportti. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146346/TY%c3%962023_006_Lasten%20ja%20nuorten%20palveluiden%20yhdenvertainen%20saavutettavuus_s_korjattu%20280323.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Metsä Tuula (9.2.2023) Terapiat etulinjaan -luento: Miten Suomen perustason mielenterveyspalvelut saadaan korjattua – ja ylläpidettyä pysyvästi

OECD/European Union (2018), Health at a Glance: Europe 2018: State of Health in the EU Cycle, OECD Publishing, Paris/European Union, Brussels, https://doi.org/10.1787/health_glance_eur-2018-en.

Pitkänen T., Tourunen J., Huhta, H., Kaskela T., Takala J., Helfer A., Jurvanen S., Laine R., Larivaara M. & Suurpää L. 2022. Nuorten mielenterveyden tukeminen sosiaalihuollossa ja matalan kynnyksen toiminnassa. Työntekijöiden ja nuorten näkemyksiä tarpeista ja toimintatavoista. Valtioneuvoston selvitys ja

tutkimustoiminnan julkaisusarja.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164402/VNTEAS_2022_65.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Saarni, S. I., Nurminen, S., Mikkonen, K., Service, H., Karolaakso, T., Stenberg, J.-H., Ekelund, J. & Saarni, S. E. (2022). The Finnish Therapy Navigator – digital support system for introducing stepped care in Finland. *Psychiatria Fennica 2022 vol. 53*. [Psychiatria Fennica-2022-Saarni.pdf](#) (psykiatriantutkimussaatio.fi)

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2010. Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun hoito. Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/72129>

Terapiatetulinjaan: Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue laittaa terapiat etulinjaan – terveysasemilla otetaan käyttöön Terapianavigaattori ja ohjatut omahoidot vaiheittain - Terapiatetulinjaan

Terapiatetulinjaan: Ohjattujen omahoitojen ja kognitiivisen lyhytterapian tuloksia - (terapiatetulinjaan.fi)

Terve Suomi 2022 kyselytutkimuksen ennakkotuloksia

Terveytemme palvelu

www.psyli.fi: Toimivat perustason palvelut ovat ratkaisu mielenterveyskriisiin

www.mielenterveystalo.fi

www.terveyskirjasto.fi: Mielenterveyden häiriöitä - Terveyskirjasto

Liite 1. Ahdistus- ja masennusoireiden esiintyvyys väestössä

Mielenterveyden häiriöstä ajatellaan olevan kyse, kun henkilön mieliala, tunteet, ajatukset tai käytös rajoittavat elämää huomattavasti, haittaavat toimintakykyä, ihmissuhteita tai aiheuttavat kärsimystä pitkäaikaisesti. Keski-Suomen Psykiatrian palvelualueen nuorilla potilailla mielenterveyden häiriö on tyypillisesti ahdistusta (28 %:lla potilaista) tai masennusta (25 %:lla potilaista). Nuorilla aikuisilla ahdistus- ja masennusoireet esiintyvät usein samanaikaisesti (15 %:lla potilaista). Ahdistus- ja masennusoireet ovat huomattavan yleisiä korkeakouluopiskelijoilla, joista joka kolmas kärsii ahdistuksen ja masennuksen oireista. Ahdistusoireet ovat lisääntyneet viime vuosina huomattavasti mutta edelleen masennus on eniten työkyvttömyyttä aiheuttava oireryhmä.

Ahdistuneisuushäiriöihin liittyy usein terveystalvelujen suurkäyttöä, erityisesti paniikkihäiriössä. Sosiaalisten tilanteiden pelosta kärsivät kuitenkin käyttävät perusterveydenhuollon palveluja vähemmän oirekuvansa vuoksi. Perusterveydenhuollon potilaista noin 10 %:lla arvioidaan olevan depressio, 4 %:lla on paniikkihäiriö, 4–8 %:lla on yleistynyt ahdistuneisuushäiriö ja 7 %:lla on sosiaalisten tilanteiden pelko.

Häiriötasoiseksi katsottavat pelko- ja ahdistuneisuustilat eivät ole nuoruusiässä kovin harvinaisia: eriasteisista pelkotiloista ja ahdistuneisuushäiriöistä kärsii noin 10–15 % nuorista, mikä Keski-Suomen 13–17-vuotiaaseen väestöön suhteutettuna olisi noin 1500–2300 nuorta. Ahdistuneisuus on myös hyvin usein kumppani muille psykiatrisille oireryhmille. Psykiatrian palvelualueen potilailla ahdistusoireet liittyvät erityisesti masennusoireisiin, ADHD-oireisiin ja kaksisuuntaiseen mielialahäiriöön. Usein myös erilaisia ahdistusoireita esiintyy samanaikaisesti. Ahdistusoireisiin kuuluvat yleistynyt ahdistuneisuushäiriö, paniikkihäiriö, sosiaalisten tilanteiden pelko, pakko-oireinen häiriö, sairauden pelko eli hypokondria, määräkohteiset pelot eli fobiat ja traumaperäinen stressihäiriö (näistä lisää tilastotietoa liitteessä 1.).

Masennus on tavallinen mielenterveyden häiriö, josta kärsii tälläkin hetkellä noin 6 % väestöstä. Keski-suomalaiseen 13–29-vuotiaaseen väestöön suhteutettuna tämän tarkoittaisi noin 3400 henkilöä. Depression oikea-aikaisen hoidon ongelmana on, että vain vähemmistö depressiota potevista hakee aktiivisesti hoitoa terveydenhuollosta. Hoitoa haetaan sitä todennäköisemmin, mitä vaikeampi ja pitkäkestoisempi depressio on, mitä monihäiriöisempi se on ja mitä suurempi siihen liittyvä koettu toimintakyvyn heikkeneminen on. Tässä sairauden vaiheessa toipuminen vie huomattavasti enemmän aikaa.

Ahdistuneisuushäiriöpotilailla itsemurha-ajatukset ja itsetuhokäyttäytyminen ovat yleisempiä kuin väestössä keskimäärin. Esim. sosiaalisten tilanteiden pelosta kärsivistä potilaista 16 %:lla ja paniikkihäiriöstä kärsivistä 17–32 %:lla on ollut itsetuhoajatuksia viimeksi kuluneen kuukauden aikana ja 18 % sosiaalisten tilanteiden pelosta kärsivistä ja 33 % paniikkihäiriöstä kärsivistä on jossain vaiheessa yrittänyt itsemurhaa.

Erityisesti nuorilla ja nuorilla aikuisilla viiltely on keino helpottaa ahdistusta ja masennusta. Viiltelyn avulla pyritään helpottamaan sietämättömiä tunteita tai tunnottomuutta. Viiltely on harvoin itsemurhayritys, mutta se lisää itsemurhariskiä yhtä paljon kuin aiempi itsemurhayritys. Suomessa nuorilla viiltelyä esiintyy noin 12 %:lla (keskisuomalaisissa 13–17-vuotiaissa tämä tarkoittaisi noin 1800 nuorta). Masennuksen vuoksi hoitoon tulevista nuorista noin joka kolmas viiltelee. Muuta itsetuhoista käyttäytymistä esiintyy noin 10 %:lla suomalaisista nuorista (keskisuomalaisissa 13–17-vuotiaissa tarkoittaisi noin 1500 nuorta) ja itsetuhoisia ajatuksia tunnistaa noin 9,8 % aikuisista (keskisuomalaiseen 18–29-vuotiaaseen väestöön suhteutettuna tämä tarkoittaisi noin 4000 henkilöä). THL:n Terve Suomi -väestötutkimuksessa todettiin,

että itsemurha-ajatukset ja mielenterveyspalvelujen käyttö ovat lisääntyneet ja että itsemurha-ajatuksia on työikäisistä selkeästi eniten 20–29-vuotiailla (miehillä itsemurha-ajatusten lisääntyminen on ollut huomattavasti jyrkempää vuosien 2018–2022 välillä) ja sama ikäryhmä myös käyttää terveyspalveluja mielenterveysongelmien vuoksi selkeästi enemmän kuin muut ikäryhmät ja naiset selkeästi enemmän kuin miehet. Myös Keski-Suomessa itsemurha-ajatukset ovat lisääntyneet ja itsemurhayritykset jopa puolella koronapandemian myötä [Kriisikeskus Mobilen asiakastyön kokemuksena](#).

Itsetuhoisuuden painottuminen nuorilla aikuisilla näkyy myös psykiatrian palvelualueen potilaissa, joista nuorilla aikuisilla oli ikäryhmistä eniten käyntejä päivystyksessä itsetuhoisuuden vuoksi vuonna 2021 (12 %:lla nuorista aikuisista potilaista) ja nuorilla toiseksi eniten (9,5 %:lla nuorista potilaista). Myös potilaiden ikäjakauman huippu psykiatrian osastojaksioilla olleista on vuosien 2015–2022 välillä siirtynyt kohti nuorten aikuisten ikäryhmää (kuva 1.).

Samanaikaisia päihde- ja mielenterveyshäiriöitä ei tunnisteta ja hoideta riittävästi. Psykiatrian osastohoidossa itsemurhayrityksen vuoksi olleilla oli vuonna 2021 noin 33 %:lla osastohoidon diagnooseissa mukana F10-F19-ryhmän-diagnoosi (Lääkkeiden ja pähteiden aiheuttamat elimelliset aivo-oireyhtymät ja käyttäytymisen häiriöt). [Kun päihde- ja muu mielenterveyden häiriö esiintyy samanaikaisesti samalla potilaalla, puhutaan kaksoishäiriöstä tai kaksoisdiagnoosista](#). Esimerkiksi noin 40 prosentilla masennusta sairastavista henkilöistä on jossain vaiheessa myös alkoholin käyttöön liittyvä häiriö.

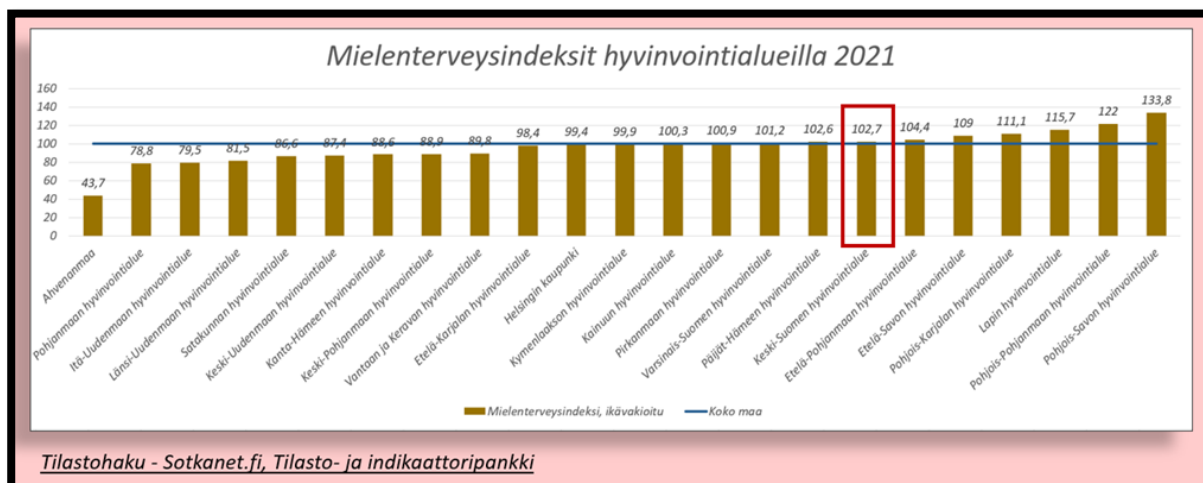
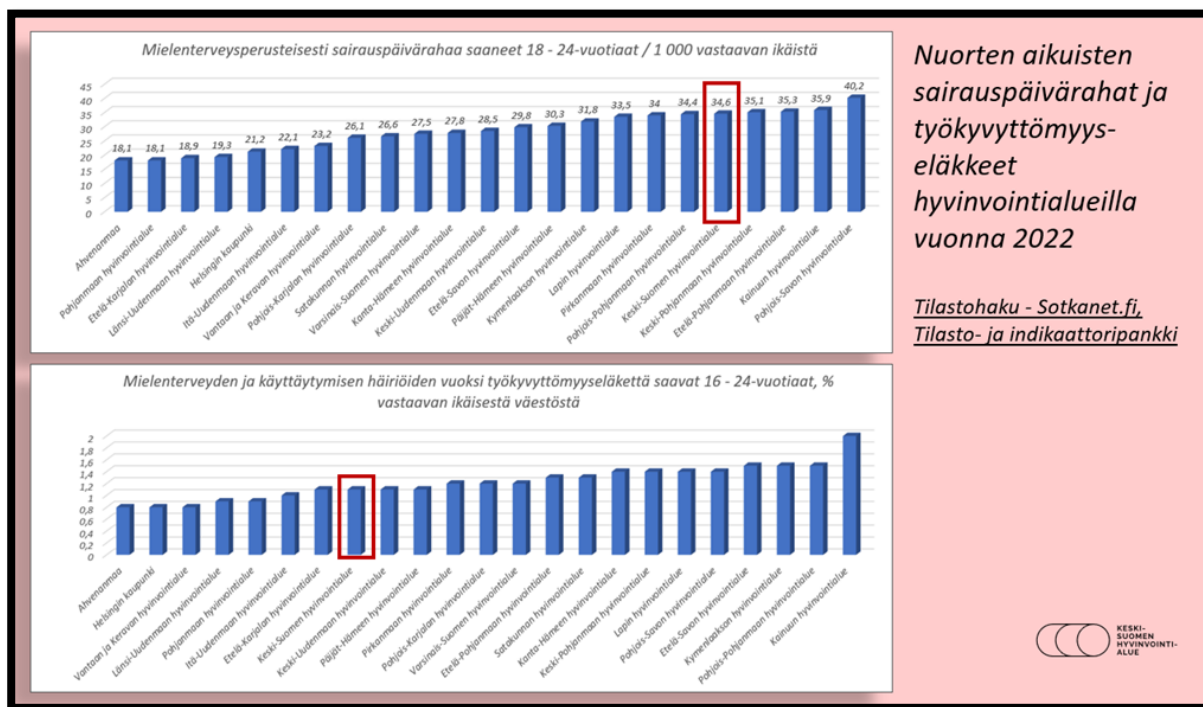
Tilastotietoa ahdistusoireiden esiintyvyydestä

- Ahdistusoireiden esiintyvyys vaihtelee riippuen häiriöstä mutta jokin elämänaikainen ahdistuneisuushäiriö on arvioitu olevan 12,6 prosentilla, mikä keski-suomalaiseen 13–29-vuotiaaseen väestöön suhteutettuna on yli 7000 henkilöä.
- Yleistyneen ahdistuneisuushäiriön 12 kuukauden esiintyvyys aikuisilla on suomalaisessa väestössä 1,3 %. Keski-suomalaiseen 18–29-vuotiaaseen väestöön suhteutettuna tämän tarkoittaisi 540 henkilöä.
- Paniikkihäiriö ilmenee 2–3 %:lla väestöstä jossain elämän vaiheessa (keski-suomalaiseen 13–29-vuotiaaseen väestöön suhteutettuna tämän tarkoittaisi noin 1100–1500 henkilöä), 12 kuukauden esiintyvyys aikuisilla on suomalaisessa väestössä 1,9 % (keski-suomalaiseen 18–29-vuotiaaseen väestöön suhteutettuna tämän tarkoittaisi noin 800 henkilöä).
- Ainakin noin 5 % ihmisistä kärsii traumaperäisestä stressihäiriöstä jossakin elämänsä vaiheessa (keski-suomalaiseen 13–29-vuotiaaseen väestöön suhteutettuna tämän tarkoittaisi noin 3000 henkilöä).
- Noin 10 % aikuisista kärsii jostakin pelosta siinä määrin, että se tavalla tai toisella haittaa elämää tai toimintakykyä (keski-suomalaiseen 18–29-vuotiaaseen väestöön suhteutettuna tämän tarkoittaisi noin 4200 henkilöä).
- Toimintakykyä ja päivittäistä elämää merkittävästi haittaavasta sosiaalisten tilanteiden pelosta on kärsinyt viimeisen vuoden aikana nuorista noin 3,2 % ja nuorista aikuisista noin 1 % (keski-suomalaiseen 13–29-vuotiaaseen väestöön suhteutettuna tämän tarkoittaisi noin 900 henkilöä).
- Julkisten paikkojen pelko alkaa useimmiten nuorena aikuisena. Nuorilla suomalaisaikuisilla paniikkihäiriöttömän julkisten paikkojen pelon elämänaikaiseksi esiintyvyydeksi on todettu 1,1 % (keski-suomalaiseen 18–29-vuotiaaseen väestöön suhteutettuna tämän tarkoittaisi noin 450

henkilöä) ja 12 kuukauden esiintyvyydeksi 1,2 % (keskisuomalaiseen 18–29-vuotiaseen väestöön suhteutettuna tämän tarkoittaisi noin 500 henkilöä).

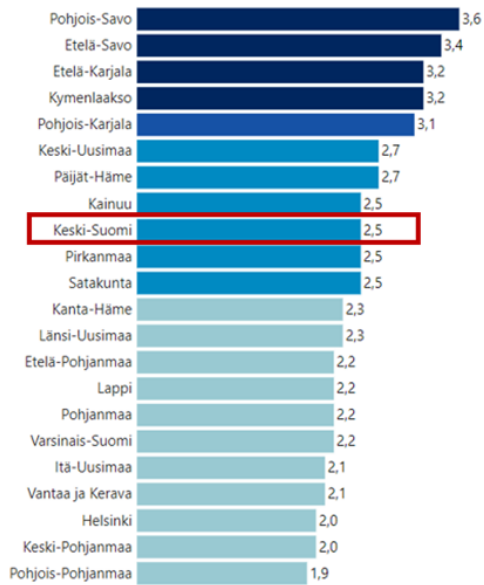
- Erilaisista pakko-oireisista häiriöistä kärsii noin 2–3 % ihmisistä joskus elämänsä aikana (keskisuomalaiseen 13–29-vuotiaseen väestöön suhteutettuna tämän tarkoittaisi 1100–1700 henkilöä).

Liite 2. Tilastotietoa sairastavuudesta Keski-Suomen hyvinvointialueella

ADHD- ja psykenlääkkeet hyvinvointialueittain 2022

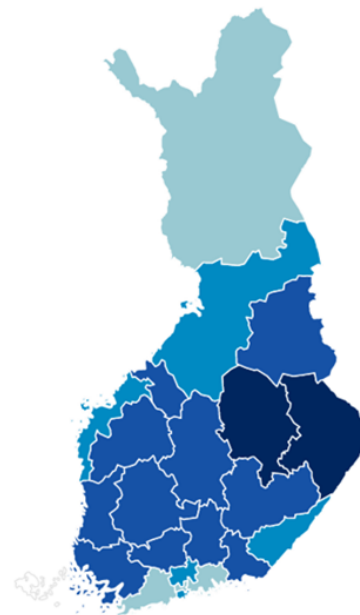
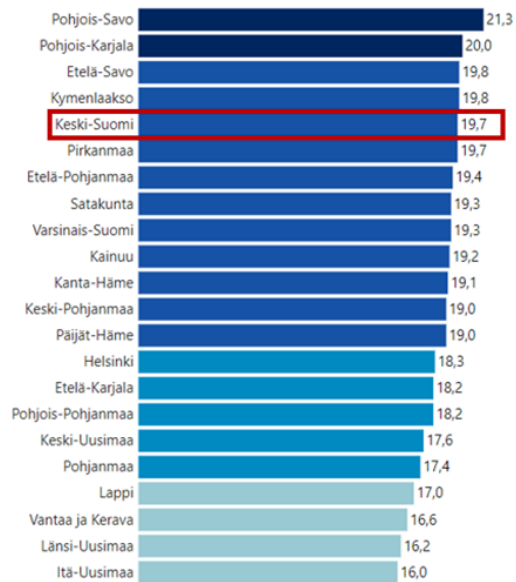
0–17 v - Psykenlääkettä ostaneiden väestöosuus, %

Hyvinvointialueiden tietopaketti - (kela.fi)

ADHD- ja psykenlääkkeet hyvinvointialueittain 2022

18– v - Psykenlääkettä ostaneiden väestöosuus, %

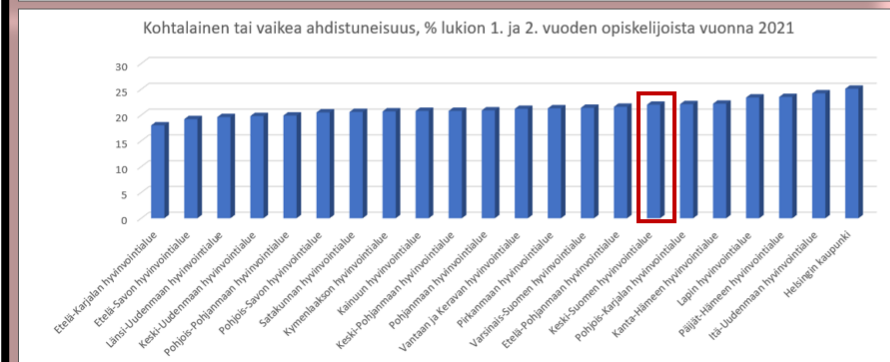

Hyvinvointialueiden tietopaketti - (kela.fi)

Ammatillisen oppilaitoksen ja lukion opiskelijoiden ahdistusoireilu hyvinvointialueilla vuonna 2021

Tilastohaku - Sotkanet.fi,
Tilasto- ja indikaattoripankki

Ammatillisen oppilaitoksen ja lukion opiskelijoiden masennusoireilu hyvinvointialueilla vuonna 2021

Tilastohaku - Sotkanet.fi,
Tilasto- ja indikaattoripankki

ALUEVALTUUSTOALOITE 4.10.2022

MIELENTERVEYSTRATEGIAN VALMISTELU JA NUORTEN TERAPIATAKUUKOKEILU

Mielenterveyden ongelmat ovat keskeinen syy sairauspoissaoloihin ja ennenaikaisiin eläköitymisiin. Nuorten ahdistuneisuus ja masennusdiagnoosit ovat lisääntyneet viime vuosina ja erityisesti korona-aikana. Hoitovaje on korona-aikana kasvanut ja moni nuori jäänyt yksin. Yhtään lasta ja nuorta ei ole varaa päästää syrjäytymään hoitamattomien mielenterveysongelmien vuoksi. Pelkkä terapia ei ole ratkaisu, mutta hoitoon ajoissa pääseminen tukee myös lääkkeettömän hoidon oikea-aikaisuutta ja mielenterveyden vahvistumista.

Ehdotammekin mielenterveyskriisiin vastaamista hyvinvointialueen strategiseksi painopisteeksi. Lisäksi ehdotamme, että aluevaltuustokaudella Keski-Suomessa aloitetaan 13–29-vuotiaiden nuorten terapia- ja mielenterveyshoidon takuukokeilu erityisesti keskivaikeiden ja lievien mielenterveyden ongelmien hoitamiseksi sekä vaikeiden masennuksien ehkäisemiseksi. Kokeilussa walk-in keskusteluapua sote-ammattilaisen kanssa on saatava viimeistään seuraavana päivänä, myös ilman ajanvarausta. Lyhytterapeuttisia käyntejä tulisi tarjota 1–20 asiakaslähtöisesti mielenterveyttä vahvistamaan. Pidempiin terapioihin hakeutumista tulee tukea, jotta masentunut nuori ei joudu yksin taistelemaan käyvän hoidon saamiseksi ja hoitotahon löytämiseksi. Myös jalkautuvia menetelmiä voidaan käyttää avun piiriin ajoissa pääsemiseksi. Yhteistyötä tehdään terveyskeskuksen, oppilashuollon/opiskelijahuollon, YTHS:n, nuorisovastaanoton- ja nuorisopsykiatrian sekä mielenterveyteen liittyvien järjestöjen kanssa. Nuori saa apua viikossa riippumatta siitä, minkä tahon kautta hän hakeutuu keskusteluavun piiriin. Säännölliset mielenterveystarkastukset mahdollistetaan kouluihin osana oppilashuoltoa Keski-Suomen nuorisovaltuuston toiveen mukaisesti.

Me allekirjoittaneet aluevaltuutetut esitämme, että Keski-Suomen hyvinvointialue

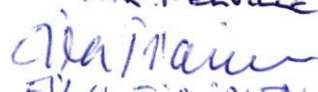

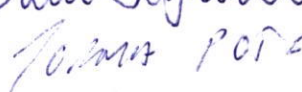
- a. laatii mielenterveysstrategian vuoden 2023 loppuun mennessä.
- b. aloittaa alle 30-vuotiaiden nuorten terapiatakuukokeilun yllä kuvatulla tavalla tämän aluevaltuustokauden aikana.

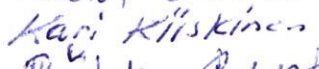

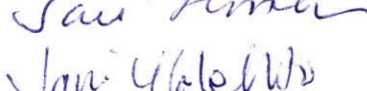
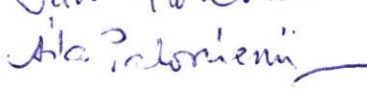

Sirkku Ingervo

Matleena Käppi

A. R. NIEMELÄ

EILA TIAINEN

Kati

Satu Kytölä

Satu Kytölä

Janna Pöytä

Juula Peltonen

Johanna Virtanen

Leena Kautto-Kevä

Leena Kautto-Kevä

Jukka Hämäläinen

Jukka Hämäläinen

Jari Hakola

Sari Piironen

Kari Savolainen

Kari Kiiiskinen

Riikka Runtanen

Aho Palomäki

Jari Hakola

Sari Piironen

Jari Hakola

Aho Palomäki

Pekka Niemi

Jarmo Mylly

Matti Mäkelä

Pekka Nieminen

Juha Nieminen

Matti Vuolteenjärvi

Kauko Ikonen

Mervi Kettinen

Suora Kari-Johanna

Sanna Gavelin

JUUKA HAAPARANTA

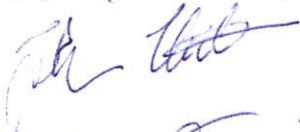

Jari Aulio

Hanna Tuuspanen

Beata Huikko

Juha Pääkkönen

Pekka Simonsalo

Ketju Tuorila

Aluevaltuusto

§ 86

Aluevaltuuston kokoukset vuonna 2024

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/3339/00.02.01/2023**Aiempi käsittely:**

Aluehallitus 31.10.2023 § 333

Valmistelija(t) Pasi Marjakangas, p. 050 564 8980**Selostus asiasta**

Hallintopalveluissa on valmisteltu Keski-Suomen hyvinvointialueen hallintosäännön mukaisten toimielinten kokousten ajankohtia ja asioita vuodelle 2024. Aluehallituksen ja aluevaltuuston kokousten ja seminaarien ajankohdat asioineen on koottu erillisenä aineistona olevaan kokouskalenteriin. Kokouskalenteri asioiden osalta täydentyy vuoden aikana, mutta jo nyt siihen on merkitty keskeisimmät asiat ja siinä on huomioitu talouden vuosikello.

Aluehallituksen päätöskokoukset ovat keskimäärin kahden viikon välein tiistaisin klo 14. Väliviikkoina tiistaisin ovat aluevaltuuston kokoukset klo 16 noin kuukauden välein sekä aluehallituksen seminaarit.

Aluehallituksen kokoukset vuonna 2024 ovat: 16.1., 23.1. (varaus), 6.2., 20.2., 5.3., 26.3., 9.4., 30.4., 7.5., 28.5. kokous, 4.6., 18.6., 13.8., 27.8., 10.9., 1.10., 8.10., 29.10., 5.11., 26.11., 27.11. (varaus), 3.12. (varaus) ja 17.12.

Aluehallituksen seminaarit ovat: 30.1., 9.2. (klo 8-16), 19.3., 16.4., 21.5., 20.8., 3.9., 24.9., 19.11. ja 26.11. (kokous ja seminaari).

Aluevaltuuston kokoukset ja seminaarit vuonna 2024 ovat: 13.2. (seminaari klo 12-15 ja kokous klo 16), 12.3. (varaus seminaarille / kokoukselle klo 16), 23.4., 14.5. (seminaari klo 12-15 ja kokous klo 16), 11.6. (seminaari klo 12), 17.9., 22.10. (varaus seminaarille / kokoukselle klo 16), 12.11. (seminaari klo 12-15 ja kokous klo 16) ja 10.12. (seminaari klo 12-15 ja kokous klo 16).

Hyvinvointialuejohtajan ehdotus

Aluehallitus hyväksyy kokoustensa ajankohdat vuodelle 2024 esittelytekstin mukaisesti, lisäksi aluehallituksella on seminaareja sekä tarvittaessa ylimääräisiä kokouksia.

Aluehallitus esittää, että aluevaltuusto hyväksyy kokoustensa ajankohdat vuodelle 2024 esittelytekstin mukaisesti ja että aluevaltuustolla on

Aluevaltuusto

seminaareja sekä tarvittaessa ylimääräisiä kokouksia.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto 14.11.2023 § 86

Selostus asiasta Aluevaltuuston kokoukset ja seminaarit vuonna 2024:

- 13.2. seminaari klo 12-15 ja kokous klo 16
- 12.3. varaus seminaarille / kokoukselle klo 16
- 23.4. kokous klo 16
- 14.5. seminaari klo 12-15 ja kokous klo 16
- 11.6. seminaari klo 12-15, kokous klo 16
- 17.9. kokous klo 16
- 22.10. varaus seminaarille / kokoukselle klo 16
- 12.11. seminaari klo 12-15 ja kokous klo 16
- 10.12. seminaari klo 12-15 ja kokous klo 16

Päätös ehdotus Aluevaltuusto hyväksyy kokouksensa ajankohdat vuodelle 2024 esittelytekstin mukaisesti, lisäksi aluevaltuustolla on seminaareja sekä tarvittaessa ylimääräisiä kokouksia.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto

§ 87 Valtuutettujen aloitteet

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/3006/00.02.00/2023

Aluevaltuusto 14.11.2023 § 87

Selostus asiasta Hallintosäännön 142 §:n mukaan kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen valtuustoryhmällä ja valtuutetulla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita hyvinvointialueen toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa.

Aloite annetaan puheenjohtajalle kirjallisesti tai sähköisesti.

Sähköisessä kokouksessa aloite lähetetään sähköisesti kokouksen puheenjohtajan ilmoittamalla tavalla.

Aloite on, sitä enempää käsittelemättä, lähetettävä aluehallituksen valmisteltavaksi.

Päätös ehdotus Tehdyt aloitteet lähetetään aluehallituksen valmisteltaviksi.

Päätös Lähetettiin aluehallituksen valmisteltavaksi Matias Lahden (Kesk.) ja allekirjoittaneiden aloite:

Valtuustoaloite ammatinharjoittajamallin pilotoimiseksi Keski-Suomessa.

Valtuustoaloite liitteenä.

Liitteet Valtuustoaloite ammatinharjoittamallin pilotoimiseksi Keski-Suomessa

Valtuustoaloite ammatinharjoittajamallin pilotoimiseksi Keski-Suomessa

Perusterveydenhuollon lääkäripalveluihin pääsy on monin paikoin heikolla tasolla sekä kansallisesti että Keski-Suomessa. Tällä on negatiivinen vaikutus sekä potilaiden terveydentilaan että heidän kokemukseensa laadukkaista terveyspalveluista. Lisäksi hoitosuhteen jatkuvuudella on tutkitusti merkittävä vaikutus potilaiden kuolleisuuteen. Nykyinen palvelujärjestelmä ei ole pystynyt turvaamaan riittävällä tavalla myöskään hoitosuhteiden jatkuvuutta.

Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on mainittu, että ammatinharjoittajamallin hyödyntämistä selvitetään hoitoon pääsyn parantamiseksi ja hoidon jatkuvuuden vahvistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriöstä on useaan otteeseen viestitty, että sillä olisi halukkuutta selvittää ammatinharjoittajamallin käyttöönottoa jossain päin Suomea.

Ammatinharjoittajamallilla tarkoitetaan palveluiden järjestämistä ja tuottamista, jossa lääkäri toimii itsenäisenä yrittäjänä. Mallissa lääkäriellä on oma väestö, jonka perustason lääkäripalveluiden tuottamisesta hän vastaa. Ammatinharjoittajamalli on käytössä useissa maissa. Suomessa monet eläinlääkärit toimivat ammatinharjoittajina siten, että he työskentelevät yhtä aikaa virassa ja itsenäisenä yrittäjänä.

Mikään toimintamalli ei tuota toivottuja tuloksia, jos työntekijöitä ei ole riittävästi. Pitkittyneen perusterveydenhuollon työntekijävajeen vuoksi on luotava uusia toimintatapoja, jotka houkuttelevat ja sitouttavat työntekijöitä. Moni ammattilainen kokisi ammatinharjoittajamallin mielekkäänä työskentelytapana, joka kannustaisi huolehtimaan potilaiden hoidosta pitkäjänteisesti ja sitouttais lääkäriin tehtävänsä pidemmäksi aikaa.

Me allekirjoittaneet Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuutetut esitämme, että Keski-Suomen hyvinvointialueella

- 1) selvitetään nykyisen lainsäädännön tarjoamat mahdollisuudet ammatinharjoittajamallin hyödyntämiselle perusterveydenhuollossa
- 2) ollaan asiassa yhteydessä Sosiaali- ja terveysministeriöön ja selvitetään ministeriön valmius ja halukkuus erillirahoituksen myöntämiselle
- 3) käynnistetään ammatinharjoittajamallin pilottihanke, jonka tavoitteena on parantaa perustason lääkäripalveluiden saatavuutta ja hoidon jatkuvuutta sekä kerätä kokemuksia ja aineistoa kansallisen päätöksenteon tueksi.

Matias Lahti (kesk., sit.)

Mauno Vanhala (kesk.)

~~Heimo Lahtinen~~
Siisken KILPILÄSKEN T+T, tt-yrittäjä

Jouko Nykänen

Jouko Pöyhönen

Jani Yatcho

Antti Oksanen

Aila Paloniemi

Petteri Lehto

Tuomo Lahti TUOMO SILVAST

Eetu Tuovila

Juha Järvelä (kesk.)

Leila Lindell

Hannu Pöyhönen

EMILIA RICKSTÄM

Maarit Heikkinen

Piia Uusitalo

Kauko Toomola

Mr. Heikki (iskentäjä)

Teemu Siimola-johanna

Maikel Visakogi-Kemppainen
Tage Pöörisk

Sanna Rajala
Jorma Pöör
Sari Niemi

Leena Jomtti
Petteri Koolu

Timo Aalto (Tonko Aalto)

Emma Hyöky (EMMA HYÖKY)

Ari-Pekka Livelonen (ARI-PEKKA LIVELONEN)

Merja Lahtinen (MERJA LAHTINEN)

Aluevaltuusto

MUUTOKSENHAKUOHJEET / -KIELTO

Aluevaltuuston tekemiin päätöksiin pykälissä 76-79, 81 ja 85-87 ei voi hakea muutosta, koska päätökset ovat luonteeltaan valmistelua tai täytäntöönpanoa.

VALITUSOSOITUS

Seuraaviin päätöksiin haetaan muutosta aluevalituksella: 80, 82-84.

Valitusoikeus ja -perusteet

Aluevalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä hyvinvointialueen jäsen. Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa järjestettyjä tehtäviä koskevasta päätöksestä aluevalituksen saa tehdä myös yhteistoimintaan osallinen hyvinvointialue ja sen jäsen.

Valituksen saa tehdä perusteella, että

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Valittajan tulee esittää valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä.

Valitusviranomainen ja -aika

Valitus tehdään Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle.

Postiosoite: Raatihuoneenkatu 1, 13100 Hämeenlinna

Käyntiosoite: Arvi Kariston katu 5, 13100 Hämeenlinna

Virka-aika arkisin kello 8.00 - 16.15

Sähköpostiosoite: hameenlinna.hao@oikeus.fi

Faksinumero 029 56 42269

Puhelinnumero 029 56 42210 (asiakaspalvelu)

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa:

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Aluevalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa tiedoksisaannista.

Hyvinvointialueen jäsenen sekä hyvinvointialueiden yhteistoimintaan osallisen hyvinvointialueen ja sen jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on pantu nähtäville yleiseen tietoverkkoon hyvinvointialueen verkkosivustolle.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen

Aluevaltuusto

lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa katsotaan asianosaisen saaneen tiedon päätöksestä kolmantena (3) päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Valitusajaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei lueta määräaikaan. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valituksen muoto, sisältö ja liitteet

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Valituksessa on ilmoitettava:

1. päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös);
2. miltä kohdista päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset);
3. vaatimusten perustelut;
4. mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä hallintotuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite (esim. sähköpostiosoite), johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi hallintotuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Valitukseen on liitettävä:

1. valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen;
2. selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta;
3. asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Valituksen toimittaminen

Valituskirjat on toimitettava valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituskirjat toimittaa valitusviranomaiselle ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä.

Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valituskirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen valitusajan päättymistä.

Oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakuasian vireille panijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin

Aluevaltuusto

tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään.

Linkki tuomioistuinmaksulakiin:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151455?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=tuomioistuinmaksulaki#P5>

Ajantasainen tieto oikeudenkäyntimaksuista löytyy täältä:

<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiointijulkisuus/maksut/oikeudenkayntimaksuthallinto-oikeudessa.html>
